BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
4 G
63
M
13—24. C. 38.
Digitized by Google

~~IV a 6~~

3. A. 35.

Digitized by Google

DE ANNIVERSARIIS, ET CAPELLANIIS, Libri Duo,

IN QVIBVS ETIAM SPECIALITER diſputatur,

De annuo Relicto.
- Pro Virginibus maritandis.
- Pro Infantibus expoſitis nutriendis.
- Pro Captiuis redimendis.
- Pro Carceratis relaxandis.
- Pro Monte Pietatis.
- Pro Feſto Corporis Chriſti celebrando cum præcedentijs proceſſionis.
- De Cadaueribus abſque tributo transferendis.
- De Quarta funerali.
- De Probatione generis & qualitatis ſanguinis ad Capellaniam requiſitæ.

OPVS QVIDEM VT PIVM ET PRACTICVM, ITA ET VTILE in vtroque foro verſantibus, Iudicibus, Aduocatis, Clericis, & Monachis, & quibuſcunque alijs piorum exſecutoribus.

AVTHORE,

ILLEPHONSO PEREZ DE LARA, TOLETANO IC. EXcellentiſs. & præſtantiſsimo, è Conſilio Catholicæ Maieſtatis potentiſs. Philippi III. Regis, & in Ciuitate Regum, Prouinciarum Peru Curiæ Cancellariæ Prætore.

OSTII MOGVNTINORVM
Apud Balthaſarum Lippium, Expenſis Palthenianis.
M. DC. X.

Digitized by Google

Digitized by Google

EXCELLENTISSIMO DOMINO D. PETRO FERNANDES DE CASTRO, COMITI DE LEmos de Andrade, & de Villalua, Marchioni de Sarria, Equiti ſacri Regij Cubiculi ac Conſilij noui orbis magno Præſuli:

Licentiatus Illephonſus Perez de Lara, Regius Conſiliarius S.

ANIMO eget (Excellentiſſime **Comes***) qui animabus ſe immiſcet; ſiquidem compertum eſt fortiora corda rebus futuri ſæculi terreri, atque expaueſci. Quare tractaturus animarum materiam, roborari cogor veſtræ magnitudinis grandiori, & vt generoſo, ita intrepido animo, tam experto in enucleandis ſpiritualibus & cæleſtibus, quam in cognoſcendis temporalibus, & vtriuſque hemiſphærij terrenis, vt ſic confortatus, nec timeam, nec phantaſmatum viſionibus expaueſcam. Et ſi vani timoris videatur allegatio, cum diſputatio noſtra ſit animarum ſanctarum in Dei gratia exiſtentium, quæ dum cruciantur, reatuq; pœnæ detinentur, futuram certam expectant gloriam. Cumq; magnanimum Mæcenatem quæſierim,*

rim, & inſcriptione libri poſuerim, verebar omnia opera mea intrinſeci mei timoris. Conuincor: In quo ergo (dicet aliquis) conſiſtit metus? vbi phantaſmata? Dicam vno verbo: detractorum linguæ hæc ſunt. E quibus cum hic noſter exiguus libellus euadere ſolus nequeat, tu es illi, vt neceſſarius ita & conueniens Comes: nam & liber hic primus eſt, qui hucuſque ex hac in iure tremenda materia prodierit. Tu quoque primus Hiſpaniæ Comes in dignitate, (id atteſtantibus Chronicis, & fidelibus hiſtorijs) Quem ſi comiteris, cuius magnanimitas, generoſitas eximia, prudentia & temperantia, recta fides, litterarum ſtudia, & alia innumera virtutū ſplendentiū genera, omnibus terræ & maris prouincijs, adeo ſunt nota venerataque, vt quocunque migrauerit, nominis tui potentia, & linguas ſupprimet, & tua virtute acceptus erit. Suſcipe ergo, Excellentiſſime Domine, ſub clari nominis tui auxilio, has ſtudiorum meorum primitias, vt & mei laboris præmium conſequar, & animo ad maiora prodenda alliciar. Vale.

VENE-

VENERABILI IN CHRISTO PATRI MAGISTRO LVDOVICO ALIAGA, Terræ Sanctæ Prouinciali Ordinis Dominicani, ac Conſilij Sanctæ Generalis Inquiſitionis rerum Orthodoxæ Fidei calificatori meritiſſimo:

Licentiatus Illephonſus Perez de Lara Regius Conſiliarius S.

POſtquam tot vigiliis, aſſiduisq; laboribus librum *de Anniuerſarijs, & Capellanijs,* Deo duce perfeciſſem (venerande ac ſapientiſſime Pater) illumque Regio Aragoniæ Senatui repræſentarẽ, & intellexiſſem eius examen eximiæ Dominationis veſtræ cenſuræ commendatum, pauere cœpi, animo reuoluens, an exigui mei ingenij fœtus, tædio futuri eſſent eminentis ſcientiæ moderatori, optaramq; ab incepto deſiſtere, vt libellum, ſimulq; me ipſum, à correctionis periculo liberarem, quod potius euenire poſſe ſperabam. Oppoſitum tamen, & inopinatum mihi contigiſſe video, cum inſperata, & ſic iocundior, & æſtimabilior approbatio, repetitaq; operis laudatio, à te fuerit exactiſſime promulgata, eius ex certa ſcientia ſupplens defectus. Sed cum honor ſit in gratuito honorante, quidquid honoris, & laudis incapaci, ac rudi libro accommodas, cenſori reuertitur, cenſumq; gratiarum perpetuum in authoris perſonam conſtituis, in cuius recognitionem, ac antidoralem obligationem, qua me ſummopere adſtrictum agnoſco, hæc manu propria libenter ſcripſi, & ſignaui. Vale venerande Pater, quem Religio ſatis commendat, prædicat eruditio, iterumq; Vale.

CENSVRA.

EX commiſsione S. S. Regij Aragonum Conſilij librum de Anniuerſatiis, & Capellanijs, Licentiati Illephonſi Perez de Lara ſuæ Maieſtatis Conſiliarij in Regia Audientia Limæ Indiarum Prouinciæ, orti vero in inſigni Toletana vrbe, qua potui diligentia vidi, iterum atque iterum perlegi ſermonis elegantia, ſuauitate dicendi, rerum ordine, & materiæ pulchritudine, & vtilitate allectus, in quo auctor fælicißimi ingenij vires ſatis oſtendit, & egregium eximiæ, & reconditæ eruditionis teſtimonium præbet: nihil Orthodoxæ Religioni, vel bonis moribus aduerſum continet, imo pietate, & religione abundat, dum pias fidelium diſpoſitiones, & voluntates excitat, & illarum vim vndique demonſtrat, & facilem Iuridicumque executionis aditum patefacit, opus ideo dignißimum, vt in publicum edatur, & in ſtudioſorum manibus verſetur, cenſui. Madriti 7. Nouemb. MDCVII.

Frater Ludouicus Aliaga.

CENSVRA.

HE Viſto por commißion de los ſeñoros del Conſeio el libro de anniuerſarijs, & capellanijs, compueſto por el Licenciado Perez de Lara, Alcalde de la Real Chancilleria de la Ciudad de los Reyes, y no hallo coſa porque no ſe deua imprimir, y he hallado muchas que obligan à dar licentia para que ſe imprima, porque es libro muy docto, y de coſas muy platicables, y que mueſtra la mucha erudicion de ſu Autor, y ſu mucha diligencia, y prudente eleccion: y aßi ſoy de parecer que ſe deue imprimir, y que ſeria de mucha vtilidad ſe imprima, para que gozen de los curioſos, y todos en commun ſe aprouechen. En Madrid oy 22. de Abril de 1608.

El Licenciado Don Diego
Gonçalez de Contreras.

Digitized by Google

REVERENDISSIMI D. D. PETRI DE OMNA, EPISCOPI CAETANI AC Sanctiſsimi Domini noſtri Papæ aſſiſtentis, Catholicæ Maieſtatis à Conſilijs, Diſticha in laudem Authoris.

DOCTE quid in tantis miraris? collige flores,
Elige quæ inuenies, munera grata Deo.
Siue piis animas precibus luſtrare beatas,
Crimine pœnali ſubueniendo cupis.
Iureque perpetuo ſuffragia mittere curas,
Quæ pia diuinis auribus alma ſonent.
Siue cupis dulces tenera de Virgine tædas,
Seu cupis Infantes protegere expoſitos.
Seu cupis eripere inſontes de compede Mauri.
Soluere & oppreſſis vincula ſæua cupis?
Pectore ſcire cupis, quid ſit ſuccurrere egeno,
Et quidquid pietas officioſa valet?
Abſque tributo itidem gelidum transferre cadauer,
Reliquiiſque dari ſacra ſacella paras?
Sancta, ſalutiferi celebrare & corpora Chriſti,
Sanguinis ingenua nobilitate frui?
Ecce laboratus lepiduſque liber: ſi hunc perlegis, eſto
Doctus in hoc ipſum, doctus in omne bonum.
Inuideo qui prius hominis deſcripſero finem,
Dum tu me ſequeris doctior, inuideo:

IN LAV-

IN LAVDEM OPERIS ANNIVERSARIORVM MATERIAM CONTINENTIS GRAVISSIMI LICENTIATI Perez de Lara de Conſilio Regis: Suus obſeruantiſſimus Licentiatus Hieronymus de Ceuallos aduocatus Toletanus, & Decurio nobilium in eadem Regia ciuitate, ita reſpondit.

SIcut illa duo cœli luminaria Dei optimi maximi gloriam, & magnitudinem, in toto orbe terrarum oſtendunt, ſic duo Scriptores, qui nomine Lara, vocantur, tanquam duo terræ luminaria ita noſtram iuriſprudentiam illuminant, vt vnus corpori, alter animæ ſimul fecunde ſatisfaciant. Nam antiquior Lara qui de Alimentis optimam repetitionem, & tractatum compoſuit, cibauit corpora ſuis doctrinis, & documentis: Tu vero Lara Iunior, & ingenio, litteris, & ſubtilitate primus, ſicut anima eſt precioſior corpore, ita opus tuum de anniuerſariis conditum cæteris præcellit, animarum fidelium condimentum ſalutare præſtando, & iuris peritis optimas reſolutiones, & doctrinas tribuendo, quia ita fideliter, & eleganter omnia, certa reſolutione reſpondes, vt ex Apollinis oraculo emanaſſe videantur: Nam quis melius obſcura diſtinguit, quis clarius inuoluta, & implicata explicat, quis legum difficultates facilius declarat, quis Iuriſconſultorum reſponſa, & Romanorum Pontificum decreta, melius interpretatur, quis accuratius iuris antinomias, ad amicitiam, & concordiam reducit, prorſus quidem ignoro, & altiori iudicio remitto. O fœlix Ciuitas Toletana talis autoris mater, ô, aduocati, qui in fratrem eum aliquando meruiſtis; ô Iudices, & Senatores grauiſsimi, qui in Socium à Domino noſtro Rege Philippo huius nominis Tertio accepiſtis. Sed cum opus tuum ſeipſum oſtendat, decreui ab incepto, & inſtituto deſiſtere, quia qui tuas laudes voluerit incipere, facilius cœli ſidera enumerabit. Vale.

LICENTIATI IOANNIS QVINONES DE BENAVENTE, Iuris vtriuſque Profeſſoris, in laudem libri & Authoris.

EPIGRAMMA.

Librum Lara tuum vidi, dignumque putaui
Qui volitet ſemper docta per ora virum.
O fœlix patria inſignis, felixque Toletum
Quæ peperit natum, talia qui peperit:

Talia,

Ta'ia, quæ nunquam ſapiens Hiſpania vidit,
Nec videt in ſcholijs inclyta Roma ſuis.
Nam liber hic celebris prudentum plurima iuris
Reſponſa, & caſus explicat ille pios.
His & defunctorum anniuerſaria tractat,
Quæ liberant animas carcere, vt aſtra petant.
Hic teſtatorum legem, & diſpoſita iuſta
Seruari, atque illis vota, ſuprema, facit.
Nobilitat claros, puroque è ſanguine natos:
Nec ſinit infectos, nobilitate frui.
Virginibus caſtis mandat legata puellis:
Vt facile inueniant, quos ſibi conſocient.
Carceribus clauſos liberat ſqualore repletos,
Et quos captiuos vincula ſæua tenent.
Infantes refouet teneros, quos impia mater
Abiecit, rigida pectora Tigris habens.
Si hic pietate liber libros ſupereminet omnes,
Iure quidem mitis mons pietatis erit.
Hic legite, & verſate manu qui iuris amatis
Flores, & varios, qui leget, ille leget.
Hunc celebrent cuncti: quos nutrit pendula tellus,
Si licet & libris, annua dona ferant.
Hos male tornatos verſus, tu ſuſcipe Lara:
Quos ad te noſter mittere cogit amor.
Vetus amor patriæ noſtra me cogit, amico
Parua licet charo dona referre meo.
Parua licet magni non temnunt munera Reges,
Pluſque animus dantis quam ſibi dona, placet.
Regibus hæc propria eſt virtus, tibi Regia virtus
Semper ineſt animo, ſemper ineſt opere.
Sumere qui neſcit, dare neſcit, ſuſcipere tandem
Hoc magni exiguum pignus amoris, opus.

SCRIPTORIS PROTESTATIO.

TYpographorum error Authori obeſſe nequit, l. *ſi librarius, 93. ff. de reg. iur. l. Imperator, ff. de ſtatu hom.* Accipito ergo litterã, & præuia emendatione, & correctione hac elicito ſenſum, quem conſonum ſanctæ matris Eccleſiæ decretis ſumito, non captioſe in damnum, & præter mentem, & intentionem proferentis, nam ex quo ſcripta in libro hoc ab intellectu, & voluntate mea, denique ab anima proficiſcuntur, orthodoxæ Fidei conformia proferre cupio: diſſona autem deteſtor atque reiicio, omniaq; Sacroſanctæ Catholicæ Romanæ Eccleſiæ humiliter ſubmittens, rogans petensque, vt ſi aliqua fragilitate naturæ à me effugerunt ab oculis meis librum mũdet, & ſi quę ſint delenda, deleat, corrigat, & ſuis veris traditionib. reſtituat, meq; à iudicio liberet, prout liberat proteſtatio ſubmittentis ſua ſcripta Eccleſiæ ex ſententia Abbatis, Panormitani, cap. *cum M. Ferrarienſis, num. 19. de Conſtitutionibus,* quam dicit communiter receptam, Martinus Nauarrus, *conſil. fin. incipienti Hypotheſes, num. 14. & 15. de hæreticis,* per textum *in cap. damnatus. §. in nullo, de ſumma Trinitate, & cap. hac eſt Fides, 24. quæſt. 2 & cap. dixit Apoſtolus, 24. quæſt. 3. ex Diuorum Hieronymi, & Auguſtini ſcriptis.*

ELEN.

Digitized by Google

ELENCHVS CAPITVM, QVÆ IN PRIMO LIBRO CONTINENTVR.

DE cauſa & effectu anniuerſarij, & nominis Etymologia, & diffinitione. cap. 1.

An fundus relictus, vt ex eius reddita anniuerſarium celebretur, poſſit alienari? & an afficiatur onere, ita vt emptor, ſeu alter nouus poſſeſſor teneatur ad onera anniuerſarij? cap. 2.

Si teſtator diſpoſuerit quod celebretur anniuerſarium pro anima ſua, an hæres adimpleat in primo anno, & in ea diſpoſitione ſit locus regulæ, l. boues, §. hoc ſermone, ff. de ver. ſig. vel ſit perpetuum iudicandum. c. 3.

An ex eo quod relinquantur bona cum onere anniuerſarij perpetui pro anima, cenſeatur inductum vinculum maioratus? cap. 4.

An ſi anniuerſarium relinquatur cum clauſulis inducentibus maioratum eius ſucceſsio reguletur legibus maioratuum? cap. 5.

An ſi fundus ſeu alia res fuerit alicui relicta cum onere anniuerſarij hoc addito, ne alienet, poſsit alienare? vel ſaltim eius filij, ſeu hæredes & de intellectu Authentici, de reſtitutione fideicommiſſæ, præcipue in vers. ſi. Nos igitur, collatione. 9. cap. 6.

Res affecta onere anniuerſarij, an deferatur fratri maiori, ſi ad meliorem executionem anniuerſarij, vel ad rixas euitandas, ordinarius iuſſerit eam ſeponi, vel eſſe penes vnum. c. 7.

Tertius poſſeſſor rei affectæ onere anniuerſarij, poſsitne directo conueniri, an per hypothecariam? cap. 8.

Qua parte anni ſit facienda ſolutio relicti pro anniuerſario. c. 9.

Quid faciendum, ſi quis relinquat anniuerſarium celebrandum, nec exprimat numerum Miſſarum, vel ſi iubeat Virgines quotannis maritari, & numerum quantitatemque dotis taceat. cap. 10.

Siquis condidit teſtamentum, in quo relinquit anniuerſarium Miſſarum pro anima in Eccleſia, qua iubet corpus ſuum ſepeliri, & poſtea ſe ſuſpendat, vel in flumen, ſeu in puteum ſe proijciat, & ſic decedat in notorio peccato mortali, vel alia cauſa decedat excommunicatus, an ceſſet, relictum pro anniuerſario. cap. 11.

(o) 2 Siquis

Digitized by Google

Si quis diuturno tempore celebret in Eccleſia anniuerſarium pro defunctis compellatur id facere in futurum. cap. 12.

An ex eo quod datur vxori, filijs, ſeu alijs ſanguineis, pro pace & remiſsione illatæ mortis, ſit aliquid tribuendum, vt fiat anniuerſarium pro anima defuncti, vel ſaltim aliqua ſuffragia? cap. 13.

An relicta pro anniuerſario, vel alio pio opere, poſsint in alium vſum conuerti & quando, & cuius authoritate? c. 14.

An creſcẽtibus, vel decreſcẽtibus fructibus fundi relicti pro anniuerſario, creſcat, vel decreſcat onus miſſarum, vel alterius piæ cauſæ. c. 15.

Poſsidens bona cum onere ſoluendi certam pitancam clericis alicuius Eccleſiæ, pro anniuerſario, an teneatur ſoluere augmentatis, vel ſolum pro numero exiſtentium tempore conſtituti anniuerſarij. cap. 16.

Si quis relinquat certos redditus clericis, vt Canonicis portionarijs, ſeu Capellanis Eccleſiæ Toletanæ, vel Parocho & Beneficiatis alicuius Eccleſiæ pro anniuerſario, & in celebratione non adſint omnes, relictum ſit dandum intereſſentibus, vel vnicuiq; rata relicta. cap. 17.

An poſsit conſtitui cenſus ſuper rebus affectis onere anniuerſarij. c. 18.

An bona emphyteutica poſsint relinqui pro anniuerſario Miſſarum vel alterius piæ cauſæ. c. 19.

An ex venditione fundi emphyteutici, quæ ſit cogente iudice, quia ſit relictus cum onere vinculi & anniuerſarij ſimul, debeatur laudemium, ſitq; ſoluenda Gabella. cap. 20.

De anniuerſario pro virginibus maritandis, & in Infantibus expoſitis nutriendis. cap. 21.

De anniuerſario pro redemptione captiuorum, & relaxandis, ſeu alendis carceratis. cap. 22.

De anniuerſario relicto pro monte pietatis ad mutandum frumentum, aliamue ſpeciem, ſeu quantitatem egenis. cap. 23.

De Anniuerſario pro celebranda feſtiuitate ſacramenti Corporis Chriſti, & de præcedentiis in proceſsione. cap. 24.

Sit ne licitum aliquid percipere ratione tributi pontagij, ſeu paſſagij cum mortuorum cadauera transferuntur de vno loco ad alium ad funerandum, & ſepeliendum ea in locis à defunctis electis, vbi eſt celebrandum Anniuerſarium, & an quarta funeralis quæ eo caſu debetur Parochiæ deducatur de relictis pro Anniuerſario. cap. 25.

SVM-

Digitized by Google

SVMMA CAPITVM SECVNDO LIBRO COMPREHENSORVM.

TRaditur Etymologia, & definitio Capellaniæ, & diſcutitur an Capellaniæ anniuerſarium poſſit relinqui ſub conditione, ne Epiſcopus ſe intromittat, & an vitietur conditio. cap.1.

De conditione appoſita à fundatore Capellaniæ, vt præſentandus ſit de eius genere. cap.2.

De cauſis prælationis ad Capellaniam conferendam vni, potius quam alteri? cap.3.

De præferendis nobilibus in Capellaniis, & an licitum ſit fundatori apponere conditionem nobilitatis, & puritatis ſanguinis, eiuſque probatione, in quo multa enucleantur vtilia, pro examine informationum de genere admittendorum in Eccleſiis, & Collegiis, Confraternitatibus, & aliis congregationibus, & officiis requirentibus qualitatem ſanguinis. cap.4.

Quod Capellania poteſt conferri non ſacerdoti, clerico tamen ſaltim tonſurato, & de Capellaniis requirentibus Presbyteratum actu, vel aptitudine. cap.5.

Fundator Capellaniæ poteſt diſponere quod Capellanus ſit amobilis ad nutum patroni, & plura de beneficiis amobilibus? cap.6.

De conditione appoſita per fundatorem, ne Capellanus habeat aliud beneficium, & an Capellania ſit beneficium ſimplex, & quæ mere ſimplicia, & quæ ſeruitoria ſint, & quæ conformia & difformia? cap.7.

De conditione reſidendi vbi Capellania celebratur, & celebrandi tali loco, ſeu altari, & de beneficiis ſimplicibus & præſtimonialibus. cap. 8.

Si Capellania ſit iuris patronatus, qualiter & quando præſentatio facienda ſit à patrono. cap.9.

Ad quem pertineat Capellaniam conferre, & de praxi procedendi ad collationem? cap.10.

An ſententia Ordinarij lata in fauorem alterius ex litigantibus, cui mandat collationem Capellaniæ fieri, ſit exequenda, non obſtante appellatione, & de diuiſione fructuum facienda inter nouum Capellanum & primum, ſeu eius hæredes, & de deteriorationibus vel augmentis. c.11.

Quia multa ſitu digna in his duobus libris explicantur, quorum non ſit mentio in rubricis capitum, placuit hic ponere eorum argumenta, vt lectores facilius explicationem inueniant, & quæ eis placuerint perlegant.

DE animabus Purgatorij, & an ſint in ſtatu orandi pro viuis, & quod iuuentur orationibus viuorum, & aliis operibus piis, præcipue acceptabili Miſſæ ſacrificio, & qualiter ſciant, quod pro eis fit, & à quibus, vt ipſę pro benefacientibus orent, c.1. ex num.1.

An ſit Religioni conſentaneum honorabilia ſepulchra appetere, & conſtruere, c.1. ex num. 52.

Quod relicta pro anniuerſario, & pro alimentis æquiparantur, & an alimenta diuitibus relicta contineant alimentorum fauorem, c.2. ex nu. 17. & c.10. num.96.

Caſus quibus limitatur Regula. l. Boues. §. hoc ſermone. ff. de verb. ſignif. vt diſpoſitio non extinguatur primo actu, c.3. ex nu.18.

Differentiæ inter fideicommiſſum & maioratum, c.4. ex nu.23.

Qualiter ex parte rei cauſatur indiuiduitas, & de pluribus hæredibus vnius litigantis, qui pro vno habentur, & tenentur vnum procuratorem conſtituere, c.4. ex num.34.

Identitas rationis an decidat omnes caſus ſimiles per extenſionem, vel proprie & comprehenſiue, caput quintum, ex num.1.

An diſpoſitio leg. 7. tit. 7. lib. 5. Recop. quę diuidit in filiis primogenia, quæ per matrimonium iuncta fuere, habeat locum in caſu quo ſucceſſione iungantur, c.5. ex num.14.

De extendenda, vel non, lege correctoria & pennali, & quid ſi ſit correctoria & pennalis ſimul, c.5. ex num.17.

Quod ſucceſſor in maioratu vel feudo amittat ſucceſsionem ſi occidat poſſeſſorem, & quando non priuetur illo, c.5. ex num.29.

Quod ex modo ſuccedendi aliquibus annis cenſeantur bona vinculata, etiam quod vinculum ſit parui valoris, vt fundi ſeu domus, & an hoc caſu requiratur præſcriptio temporis immemorialis, ſeu altera, vel ſolum quod aliquibus annis per duos vel tres actus ſit ita ſeruatum, cap. 5. ex num.37.

Beneficium edicti Carboniani (quod competit pupillis quibus mouetur quæſtio ſtatus, ſeu illegitimitatis, vt cauſa differatur in tempus pubertatis) an habeat locum in his anniuerſariis, & an detur ſi moueatur quæſtio totius patrimonij, c.5. ex nu.50.

An obtenta facultate ad faciendum maioratum in vno ex filiis, poſsit facere anniuerſarium in forma maioratus, & quid ſi habeat vnicum filium c.5. ex num. 61.

An fœmina maior præferatur maſculo minori in ſucceſsione anniuerſarij, cap.5. ex num.75.

Quare familia plus conſeruetur per ſucceſsionem maſculorum, ſi quidem per fœminarum ſucceſsionem filiatio vere probatur, per ma-

Digitized by Google

culos autem ſolum præſumptiue, cap. 5. ex num. 90.

Quando alienationis prohibitio extendatur vltra quartam generationem, cap. 6. ex num. 9.

De præferendis ætate maioribus in honoribus & rebus penes vnum deponendis, cap. 7. ex num. 1.

De ſtatuto Pileatorum ciuitatis Toletanæ, quo diſponitur, quod ſignum, ſeu marcha pileis conſueta apponi per artificem defunctum deferatur fratri maiori, & de diuidendo eius valore per æſtimationem, & aliqua de ſigno inſignis artificis, & acquirendo & retinendo dominio per ſignum, & quid de aue ſignata, ſi euolauerit, cap. 7. ex num. 25.

De ſeruanda æqualitate inter fratres in partiendis bonis, & de diuiſione ita facienda, vt maior diuidat, & minor eligat, qualis fuit Lothi & Abrahæ, & ſortis Remi & Romuli, vrbis Romæ fundatorum, & de iudicio ſortis, cap. 7. ex num. 46.

Caſus, quibus tertius rerum obligatarum poſſeſſor poteſt conueniri nō facta excuſsione, cap. 8. ex num. 3.

De differentia inter hypothecam & onus rei iniunctum, vt anniuerſarij, & de propria cuiuſque natura, & genuina conſtitutione, cap. 8. ex num. 14.

Quod tempus cenſeatur adiectum gratia promiſſoris, in contractibus, vel hæredis in vltimis voluntatibus, & cum non reſpiciat obligationem, ſed executionem ſolutionis, ita vt ante diem non cogatur quis ſoluere, ſi conuentus non opponat dilatoriam, fertur ſententia & proceſſus tenet, & quando tempus cenſeatur adiectum gratia creditoris, cap. 9. ex num. 1.

De intellectu l. 4. tit. 4. lib. 7. Recop. quæ loquitur de viginti diebus vitæ renuntiantis officia in fauorem tertij, & dies computentur ex hora factæ renunciationis, & quid ſi de hora non conſtet, & quam vtile ſit apponere horam in contractibus ad prælationem, c. 9. ex num. 18.

Quando nequeat debitor præuenire diem in ſoluendo, vel non conſequatur liberationem, ſi ante diem ſoluat, cap. 9. ex num. 5.

Quod incertitudo omnes actus inefficaces reddat, tam in contractibus, quam in iudiciis & vltimis voluntatibus, & ponuntur plura exempla diuerſorum, cap. 10. ex num. 1. & iterum ex num. 62.

Quod non ſufficiat accipere poſſeſsionem vnius rei pro omnibus, ſed ſit accipienda ſigillatim cuiuſlibet rei, etiam quod accipiatur poſſeſsio rerum, ſub vniuerſitate comprehenſarum, & an per ingreſſum partis vnius fundi contigui acquiratur poſſeſſio totius, & retineatur per viſum partis, & quid in iuriſdictionalibus, cap. 10. ex num. 15.

De iu-

De iudicando ſecundum inſpectionem oculorum, quæ iudicialiter adhibita fuit, & an tunc dicatur iudicari ſecundum conſcientiam, cap. 10. ex num. 35.

An Conſiliarij ſupremi Caſtellæ Senatus poſsint iudicare ſecundum ſuam conſcientiam, & de intellectu. l. 22. tit. 4. lib. 2. Recopil. & quid operetur clauſula illa ſimpliciter, & de plano, ſine ſtrepitu & figura iudicij, ſola ſcientia veritatis, c. 10. ex num. 37.

Quando ſufficiat liquidatio facta in diſcurſu executionis, vt executio non fiat irrita, nec ſententia venditionis, vulgo, *de remate*, cap. 1. ex num. 66.

Quod diſpoſitio plurali locutione concepta verificetur in ſingulari, niſi adiiciatur pluralitas in forma conditionis, c. 10. ex num. 78.

Quod legatum incertum ſuſtinetur fauore anniuerſarij, & piæ cauſæ, cap. 10 ex num. 84. vſque in finem.

Quando poſsint circa idem duo ſpecialia, & etiam tria concurrere, c. 10. num. 94.

De eo quem in vltimo vitæ ſpiritu pœnitet peccaſſe, & de intellectu verborum D. Auguſt. dubitantis de eius ſalute, & qua intentione congruum ſit orare pro eis, de quorum pœnitentia dubitatur, c. 11. ex n. 11.

Quod cenſeatur reuocatum legatum & primogenium, propter inimicitias ſuperuenientes, etiam culpa teſtatoris, & quid ſi inimicitia inceperit morte teſtatoris, & de inimicitia teſtis, procurata per eum contra quem dixit ad annullandum dictum, c. 11. ex num. 21.

Lex noua, quando intelligatur, vel non, ſecundum diſtinctionem legis veteris, cap. 11. ex num. 44.

Diuturna præſtatio quando obliget in futurum, & quod præſtationes debeant eſſe vniformes, & quot præſtationes vel ſolutiones requirantur ad obtinendum in iudicio poſſeſſorio, & an requiratur biennalis, vel ſufficiat vnica, cap. 12. ex num. 1.

Mulier ſecundo nubens an teneatur reſeruare filiis prioris matrimonij ſibi datum pro pace mortis primi viri, & an ſecundis nuptiis contractis poſsit pacem facere de morte primi viri, cap. 13. ex num. 4.

Qualiter vltime defunctorum voluntates ſint adiuuandæ, & ad effectum perducendæ, & an poſsint ſine cauſa commutari per Rom. Pontificem, ſeu Principem, & cum ea per inferiorem, cap. 14. ex num. 1.

Quod legatũ pro virginibus maritandis non patiatur commutationem, ſalua Sedis Apoſt. authoritate, quia diſponit de relictis pijs, prout vult, licet teneatur ex vi directiua bene agere, & qualiter intelligantur iura de ſuæ poteſtatis plenitudine loquentia, & quod aliquando dicitur in iure, non liceat Papæ, vt in c. non liceat, 12. q. 2. & aliis ſimilibus, c. 14. ex n. 38.

Digitized by Google

Quod commutatio vltimæ voluntatis expeditur per reſcriptum in forma breuis, & quare ſic appelletur, & de differentia eius & bullarum, c.14.ex num.45.

Quod verba generalia pacti, teſtamenti, ſeu conceſsionis intelligantur ſecundum tempus contractus teſtamenti, ſeu alterius diſpoſitionis in temporalibus & beneficialibus.cap.16. ex num.1.

De differentia nominis vniuerſalis, generalis, & indefiniti, & quid vnoquoque veniat, quid ſub nomine collectiuo vniuerſali, & ſub collectiuo nominale, quod proderit ad plurium iurium intellectum, c. 16. ex num. 11.

Quæ dicantur perſonæ potentiores, vt in eas non poſsit fieri alienatio rerum emphyteoticarum.& an quādo quis compellitur vendere, vt præſtet æſtimationem rei relictę poſsit liberari à vendendo dando æſtimationem, cap.19. ex num.1.

Quæ dicatur venditio neceſſaria, vt liberetur quis à ſolutione laudemij, & gabellæ, & quod facta à iudice ex præambulo contractu partis vt ſoluatur creditoribus ſit voluntaria, cap. 20. ex num. 2. & iterum ex num.48.

Diſcutitur an prohibitus alienare poſsit, rem obligare vel pignorare, & an ſit alienatio pignoratio rei facta pro tanto quantum valet, cap. 20. ex num.27.

De reſtringenda legis diſpoſitione ex ratione expreſſa, vel præſumpta, & quid operatur ratio legis ad regulandum diſpoſitionem, cap. 20. ex num. 44.

Ex venditione facta, vt ex pretio rerum venditarum adimpleantur relicta pia debeatur gabella, & an deſtinatio habeatur pro facto, & priuilegia conceſſa piis cauſis habeant locum in rebus ad id deſtinatis, cap.20. ex num.51.

De vtilitate procreandæ ſobolis & priuilegiis in iure conceſsis ob numerum liberorum, cap.21. ex num.1.

Quod valde meritorium ſit relinquere dotes pauperibus, & quod dicantur pauperes, licet viuant ex labore, & quando ſit legatum conditionale, vel purum, & de differentia relicti generaliter, pro virginibus maritandis, vel ſpecialiter alicui certæ puellæ, & quod hoc ſecundo caſu poſsit peti ante nuptias etiam ſine cautione, & quod tranſeat ad hæredes puellæ decedentis non contractis nuptiis, & de intellectu, l. Titio centum, §. Titio genero, ff. de conditio. & demonſtrat. cap. 21. ex numero 23.

Legatum pro virginibus maritandis quando detur, vel non intranti religionem, & an religiones poſsint accipere dotes pro recipienda mo-

niali ſine Simoniæ labe, cap. 21. ex num. 24. & iterum num. finali.

Legatum pro virginibus orphanis maritandis an detur iam nuptæ, & an poſsit dari habentibus patres inutiles, & an detur contrahentibus prętermiſsis denunciationibus à Sacro Concilio Tridentino requiſitis, & ante velationem, & benedictiones nuptiales, & an lucretur dos altero decedente ante velationem, vel renuente accipere, vel abſente, cap. 21. ex num. 30.

Legatum pro orphanis maritandis, an poſsit dari expoſitis, & vulgo conceptis, qui patres demonſtrare non poſſunt, licet habeant, & quando detur viduis, cap. 21. ex num. 66.

Quando ſuſtineatur conditio viduitatis, & quod ſuſtineatur in virginibus, ſi fuerit ſubſtituta pia cauſa, cap. 21. ex num. 85.

Legatum pro virginibus maritandis, quando poſsit ex præſumpta relinquentis voluntate retineri ab ea, quæ licet communiter eſſet habita pro virgine in rei veritate non erat, ſed corrupta, c. 21. num. 90.

Mulier compulſa alienare, vel obligare dotem, pro redimendo viro ab hoſtibus, vel carceribus, quod non poſsit reſcindere contractum prętextu metus, nec in his iuuatur Velleiano, & idem ſi obligetur, pro exoneranda conſcientia viri defuncti, cap. 22. ex num. 5.

De bonis deperditis (vulgo moſtrencos) pertinentibus, Sanctę Cruciatę, & religionibus habentibus priuilegium, & de præuentione inter habentes, ius ad moſtrenca, & quid ſi concurrant, cap. 22. ex numero 11.

Quod bona abſentium tradantur ſeruanda cognatis, & an dentur fœminæ proximiori, & quid in maioratu concurrentibus ſucceſſore, & conſanguineo proximiore, cap. 22. ex num. 16.

Qualiter iudices procedere debeant diebus paſchalibus in relaxandis carceratis pro debitis, & quod tutores vel curatores, qui humanitate ducti dimiſerunt pauperes debitores non teneantur, cap. 22. ex numero 28.

Quod hypotheca, ſeu bonorum obligatio non requirat ſcripturam, & quod probata duobus teſtibus, ſufficiat ad prælationem, licet poſterior creditor habeat inſtrumentum, & quod id non procedat in priuata ſcriptura à debitore recognita ſine teſtibus, propter periculum ante datæ, & quod valeat ſcriptura priuata, ſine die, cap. 23. ex num. 17.

Qualiter & quando, ordines, & confraternitates poſsint compelli accedere ad proceſsionem Sacramenti, & de ordine incedendi, & de acquirenda quaſi poſſeſsione eundi digniori loco, vel ſedendi in Eccleſia, & offerendi prius, & recipiendi pacem, & an hoc poſsint acquirere mulieres, cap. 24. ex num. 14.

Plura

Plura de libera electione ſepulturæ, & quod naturaliter debeatur homini loco à ſe deſignato, & de non detinendo cadauere pro debitis, & priuilegio expenſarum funeralium, & an exulati poſsint ſepeliri in locis, à quibus fuerunt exulati, cap.25. ex num.2.

Quod hiſtoriæ, & ſcripta in lapidibus antiquis poſsint allegari, vt faciant probationem, cap. 25. ex num. 32.

Differentia quartæ parochialis, & Epiſcopalis, & propria cuiuſque natura, cap. 25. ex num. 51.

Ex libro 2.

DE Capella, ſacello, & cubiculo, & Capellano Sacerdote, & Cubiculario, & quare ſic appellentur, & de cappa, & ſuperpelliceis clericorum, cap.1. ex num.1.

De confraternitatibus laicorum, & an ſubſint Epiſcopo, & an poſsit viſitare & petere rationem adminiſtrationis bonorum, & poſsint alienari ſine ſolemnibus, vt temporalia, cap. 1. ex num. 5.

Quando Capellania ſit beneficium Eccleſiaſticum, & quæ dicatur Capellania profana, & de eius bonis, & quando cenſeatur quis fundare collatiuam, vel non, & quid de Capellis Regum Hiſpaniæ, cap. 1. ex num. 10.

De præſcribendis conditionibus Capellaniæ, & interpretatione fundationis dubiæ executa obſeruantia, c. 1. ex num. 50.

Vocatis conſanguineis ad Capellaniam, an attendatur proximitas fundatoris, vel vltimi Capellani, & an ingreſſa Capellania in conſanguineis vnius lineæ, detur regreſſus ad aliam non extinctis omnibus illius lineæ, & quando cenſeantur vocati conſanguinei lineæ effectiuæ vel contentiuæ, cap.1. ex num.7.

De non diuidenda Capellania, & intellectu celebris tex. in cap. niſi eſſent viri prouidi & honeſti, de præbend. & dign. c.1. ex nu.27.

De præferendis dignioribus in Capellaniis, & aliis beneficiis, & referuntur aliqua noſtra, & mente tenenda exempla à Sanctis tradita, & ſcripta, cap.1. ex num.35.

Quod vtrinque coniuncti præferantur in Capellaniis, & an in eis attendatur forus ſepulturæ de reddendis bonis ad truncum, & quid in aliis non beneficialibus, & an in feudis, & maioratibus, præferatur vtrinque coniunctus, cap.3. ex num.34.

De creditoribus habentibus diuerſas menſas, quod ſinguli præferantur in bonis menſæ qua contraxerunt, cap.3. 41.

Digitized by Google

Quod in beneficialibus habeatur ratio nobilitatis, & ſi ſuſtineantur ſtatuta puritatis ſanguinis, cap. 4. ex num. 1.

Quod ad generis probationem ſufficiat teſtimonium de auditu, etiam puro, & ſine redditione rationis, & ſic probetur, quod quis deſcendat ex iudęis, & quando ſufficiat auditus, cap. 4. ex num 11.

Sententia, ſuper nobilitate & puritate ſanguinis, quando poſsit vel noceat non litigantibus, & quid ſi feratur à Rege, vel Romano Pontifice, cap. 4. ex num. 28.

De probanda qualitate, quæ reſpicit habilitatem perſonæ, & loco vbi eſt facienda inquiſitio ſanguinis, & quomodo præiudicet probatio facta parte, non citata, quod credatur ſcribę capituli collegij, ſeu confraternitatis, c. 4. n. 23. & 93.

De probatione relicta in iuramento partis, & quando admittatur probatio in contrarium, cap. 4. ex num. 2.

Expoſiti an admittantur in locis habentibus ſtatuta puritatis ſanguinis, cap. 4. ex num. 37.

De ſumenda coniectura, ex nomine, & quid operetur nominis ſimilitudo, c. 4. ex num. 46 & num. 135.

Quo iure fundetur praxis Hiſpaniæ obſeruans, quod licet ſint plures teſtes dicentes inquiſitum eſſe puri ſanguinis, non admittatur his ſtatutis, per pauciores teſtes contrarium deponentes, cap. 4. ex numer. 80.

Diſcutitur an ſit verum teſtem probare plene contra producentem, c. 4. ex num. 63.

An ſufficiat qualitas priuilegiatiua, vt quis admittatur in locis ſtatutorum, cap. 4. ex num. 95.

Quod ſcripta affixa Eccleſiis in linteaminibus vulgo, *Sambenitos*, faciant probationem, & de praxi ponendi ea. & de media Cruce, ſiue vanda, quæ aliquando datur ferenda pœnitentiatis, & an Pœnitentes reconciliati ſubſint iuriſdictioni inquiſitorum, cap. 4. 124.

Quod nobilis poteſt petere, ne ignobilis ſuo appelletur cognomine propter damnum ſuæ cognationi proueniens, & ſit congruum quemlibet vocari nomine patris, cap. 4. ex num. 131.

Indi, & Aethiopes, an admittantur in locis habentibus ſtatuta ſanguinis, cap. 4. num. 142.

Quod teſtis interrogatus de auditu, & fama teneatur reſpondere, cap. 4. num. 142.

Quaſi poſſeſsio clericatus an ſufficiat ad obtinendum in iudicio poſſeſſorio beneficiali, non oſtenſo titulo ordinis, & an poſsit conferri beneficium non ordinato, & a quo, cap. 5. ex num. 4.

Si capellaniæ fundator dixerit præſentetur ſacerdos, vel capellanus an poſ-

Digitized by Google

an poſsit præſentari clericus in minoribus ordinibus conſtitutus, & plura de disiunctiuis, cap.5.ex numer.9.

Quod ſi annectatur presbyterum verbis affirmatiuis ſufficiat præſentare ætate idoneum ad presbyteratum, cum verba non dicunt actum, ſed aptitudinem, quod ſecus erit, ſi verbis negatiuis, & quid operetur negatiua, capite 5.ex numero 16.vſque ad numerum. 31.

Quando Epiſcopus poſsit mutare conditionem appoſitam per fundatorem capellaniæ, cum conſenſu patroni, vel eo inuito diſpenſare, capit.5.ex num. 28.

Quod beneficium capellaniæ conferatur, cum ſua qualitate amobilitatis, & dicatur perpetuum aptitudine, & poſsit reſignari, & permutari, etiam cum beneficiis perpetui, & debeat publicari, & obliget ad horas canonicas recitandas, cap.6.ex num.1.

Quod capellani amobiles teneantur ad ſubſidij contributionem, ſiue ſint titulares, ſiue non modo ipſi poſsideant bona certa, & determinata, pro capellania, quæ ſunt in patrimonio Eccleſiæ, ſecus ſi per laicos poſsideantur, & ſint ſub eorum regimine, vt bona temporalia, ex quibus ſoluatur clericis pitanca, cap.6.numer. 16.

Quod capellanus amobilis non iubetur regulis de annali, & triennali contra patronum (ſecus contra alium) & quod poſsit eos remouere, & quando non, cap.6.ex numer.19.

An poſsit quis obtinere, plures capellanias, vel alia beneficia ſimplicia, & quid ſi ſint ſeruitoria, & quid ſi ſint ſub eodem tecto, & ſi ſint in ſufficientia, c.27.ex num.2.

An poſsit quis obtinere duo beneficia conformia, & an ſit neceſſaria diſpenſatio ad obtinendum duo beneficia difformia non repugnantia, ſub eodem tecto, cap.7.ex num.5.

Quid operetur adiectio (paulo plus, minus ve) vulgo, *Poco mas à me nos*, quæ in contractibus, & aliis diſpoſitionibus ſolet apponi, & ad quã ſummam extendatur, cap.8.ex num.4.

Suſpenſus ab officio an cenſeatur ſuſpenſus à beneficio, & quod non adimplens onus repellatur à commodo, & hæres ab hæreditate, niſi illi ſit damnoſa, & quod priuatio ab officiis intelligatur de vtilibus, ſecus de damnoſis, cap.8.ex num.12.

Quod conditio reſidendi non ſit intelligẽda in rigore mathematico, ſed moraliter, ita vt poſsit aliquantiſper abeſſe, & dicatur continue reſidere, nec teſtis id deponens ſit falſus, eo quod aliquibus diebus abfuerit, c. 8.ex num.20.

Quod viſitator teneatur inquirere, an capellanus dicat miſſas ſecundum obligationem, & an ſacerdos celebrans in altari vulgo, de anima

Digitized by Google

teneatur dicere miſſam defunctorum, vt anima iuuetur indulgentia, vel ſufficiat dicere de feria, vel de Sancto, c.8.ex num.32.

Quomodo priuetur capellania non adimplens iuſſa fundatoris, capit. 8.ex num.36.

Quando cenſeatur appoſita reſidendi conditio, & quæ beneficia requirant reſidentiam de iure diuino & poſitiuo, & quod conſuetudine ſublata ſit reſidendi conditio in ſimplicibus, & de præſtimonialibus, capit.8.ex numer.43.

Conditio ne quis recedat à loco in capellaniis, & aliis quando toleretur, & de cōditione, vt maritus tali loco habitet, & an ea nō obſtante poſſit abeſſe, c.8.ex num. 58.

Quod præſentatus à patrono teneatur præſentialiter comparere coram ordinario, ſi non proſequatur præſentationem, poſsit patronus alium præſentare, & an poſsit paciſci, quod intra certum tempus obtineat collationem, c.9. ex numer.1.

Quod Eccleſiaſticis patronis non permittatur variare, & quare, & quid ſi ſint patroni clericus & laicus, & quod laici habentes indiuiduum ius, cum clericis iuuentur eorum priuilegiis, & de cautelis, vt patronus nequeat variare, & an poſsit cedere præſentationem vacaturam, capite 9. ex numero 8.

Capellaniæ fundator an poſsit diſponere, quod ſi patronus intra terminum iuris non præſentauerit, alius præſentet, vel quod habeat maius tempus ad præſentandum, & quid ſi ſit patronatus Eccleſiæ Parochialis, & quod Epiſcopus poſsit admittere præſentationem termino iuris tranſacto, & an currat tempus patronis à vacatione, vel noticia, & an currat durante lite ſuper iure patronatus, c.9. ex num.25.

Durante lite an Epiſcopus poſsit inſtituere, vel oeconomum ponere, & ſi Epiſcopus ſit collitigans, & ſuccumbat, quod irritetur eius inſtitutio: & quod ſi alter ex patronis ſit, in quaſi poſſeſsione præſentandi, non irritetur inſtitutio facta ad eius præſentationem, quamuis alter obtineat, & quid ſi ſit cauſa ſpolij, vel reſtitutionis in integrum, c.9.num.38.

Quod vnus ex patronis poſsit alterum præſentare, non autem alter ſuæ præſentationi conſentire, ſecus in electo, niſi fiat per ſcrutinium ſecretum, vt perſauas, c.9.num.43.

Patronus an teneatur præſentare in termino edicti, vel poſsit poſtea, modo ſit intra tempus ei conceſſum à iure, & quod capacitas præſentandi ſufficiat tempore oppoſitionis, & an ſi qualitas ſuperueniat poſt id tempus admittatur, & excludat præſentatum, & an fœmina cui eſt ius quæſitum ad maioratum ob alienationem excludatur, per maſculum poſtea natum, c.9. ex num.46.

Quod beneficia conferre pertineat ad Epiſcopum de iure communi, &

Digitized by Google

ni, & quod regulis Cancellariæ ſit limitata poteſtas ad menſes Martij, Iunij, Septembris, & Decembris, & ſi petit alternatiuam habet ſex menſes, & quod omnibus menſibus prouidet in parochialibus, & an prouideat beneficia tenuiſsima, & præſtimonia quæ non cadunt in reſeruationem Pontificis, & omnia beneficia Sede Apoſtolica vacante, & de aliis, c.10. ex num.1.

Epiſcopus intra quod tempus teneatur conferre beneficia ad eius collationem pertinentia, & quid in præbendis Eccleſiæ Cathedralis, & quid in beneficiis iuris patronatus, & quod in his poſsit ſuperior præfigere terminum, & eo elapſo prouidere, c.10. ex num.13.

Quod Romanus Pontifex confert priuatiuæ omnia beneficia exempta, & ei immediate ſubiecta, & beneficia reſeruata ſpecialiter, vel generaliter, & maiora beneficia, vt ſunt Epiſcopatus, & quod vbicumque appoſuerit manus cauſat reſeruationem beneficij, & præter ſupra dicta concurrit cum ordinariis, ex quo eſt ordinarius totius orbis, capite 10. ex numero 18.

Quod inſtitutio facta ab Epiſcopo, ſpreta patroni præſentatione mero iure valeat, licet veniat irritanda patrono reclamante: & quando ſit ipſo iure nulla, & qualiter ſit procedendum per edicta ad collationẽ, & quo loco ſint ponenda, & per quod tempus, & quando requiratur ſpecifica citatio in perſona, c.10. ex numero 32.

Quod publicatis atteſtationibus admittatur quis ad probandum, ſi ante publicationem de probatione contraria per allegationes inſtrui non potuit, & quid in via executiua ſi reus poſuerit exceptiones ſub inuolucro verborum ne inſtrueretur actor ſuæ exceptionis, capite 10. ex numero 48.

Quod citatio ad collationem beneficij debet fieri ad caput Epiſcopatus, & quando poſsit Epiſcopus conferre Capellaniam extra diœceſim, cap.10. ex num.56.

Quod ſubtracta vna perſona quæ format proceſſum remanet informis, & ita exceptio per quam perſona actoris, vel rei excluditur à proceſſu ſemper impedit proceſſum, & quod ſuper exceptione quæ impedit proceſſum de neceſsitate eſt pronunciandum, c.10. ex num.63.

Quod ad collationem Epiſcopus debet eſſe certus de morte, vel reſignatione, & an dubitans poſsit conferre ſub conditione, & an collatio ſit faciẽda in ſcriptis, & quod conueniat expedire litteras ab ordinario ad probationem tituli quem tenetur beneficiatus exhibere, & quibus verbis vtatur in collatione, c.10. ex num.70.

An conſuetudo Concilij Illuſtriſsimi Archiepiſcopi Toletani conferendi Capellaniam appellante eo, contra quem fuit lata ſententia poſſit ſu-

ſi ſuſtineri, & quando executio ſit attentata, & quod durante lite bona deponantur, & ſi oporteat apud iudicem qui poteſt ſe in depoſitarium eligere, c.11. ex num.1.

An delegatus cui fuit commiſſa cauſa à Reuerendiſsimo Nuntio Apoſtolico, poſsit facere collationem Capellaniæ (eo in caſu quo eius ſententia ſit exequenda) vel debeat remittere ordinario, & quid ſi ordinarius diſtulerit collationem facere, c.10. ex num.15.

De diuiſione fructuum Capellaniæ inter nouum Capellanum, & prædeceſſorem, vel eius hæredes, & an deducantur expenſę factæ in bonis Capellaniæ. Et ſoluantur deteriorationes quæ prouenerint culpa Capellani, cap.10. num. final.

CAPVT

Digitized by Google

CAPVT PRIMVM.

DE CAVSA ET EFFECTV ANNIVERSARII, NOMINIS ETYMOLOGIA, ET DEFINITIONE.

SVMMARIVM.

SAnctum eſt orare pro defunctis, cum veriſſimum ſit Purgatorium eſſe, ibique animas detentas in cruciatu, fidelium ſuffragijs iuuari.

2 *Fideles frequenter relinquunt redditus, ex quibus Miſſæ annuatim celebrentur, aliaque fiant pia opera.*

3 *Quod relinquitur in pios vſus, in remiſſionem peccatorum cenſetur relictũ.*

4 *Animæ Purgatorij non ſunt in ſtatu orandi, ſecundum ſanctum Thomam, Abulenſem & Nauarrum.*

5 *Intellige, meritoriè, cum non ſint in ſtatu merendi.*

6 *Animæ Purgatorij habent deprecationem.*

7 *Animæ purgatorij orant, vt per medium aliquod Diuina prouidentia conſtitutum, vt per ſuffragia, à pœnis liberentur.*

8 *Sanctus Gregorius inquit, animas purgatorij à viuentibus auxilium petere.*

9 *Animæ Purgatorij orant generaliter pro exiſtentibus in hac vita, & ſpecialiter pro iis, qui ſibi chari fuerunt.*

10 *Samuel & Moyſes mortui, orarunt pro populo.*

11 *Non ſequitur: Animæ Purgatorij non ſunt in ſtatu merendi: ergo non poſſunt orare: quia nec ſancti, qui ſunt in cœlo, eo ſunt ſtatu, & nihilominus orant pro nobis, & animabus Purgatorij.*

12 *Licet Animæ purgatorij nos non poſſint audire, ſufficit coniecturare, quod aliqui pro eis orent, vel relatione noſtri Angeli, vt ipſa pro benefacientibus orent.*

13 Intel-

Digitized by Google

13 Intelligitur tex. in cap. in præſenti, 13. quæſt. 2.

14 Decedentes in peccato mortali, nullis orationibus iuuari poſſunt.

15 Suffragia viuorum non iuuant defunctos, quantū ad mutationem ſtatus fœlicitatis vel miſeriæ, benè tamē, quoad aliquid, quod conſequitur ſtatū.

16 In die iudicij fiet retributio æterna gloriæ, vel æterna miſeriæ, interim tamen iuuantur animæ Purgatorij orationibus, tam viuorum, quam ſanctorum exiſtentium in vita æterna.

17 Quia neſcimus qui ex mortuis egeant, vel non, ſuffragijs, pro omnibus fidelibus ſunt facienda.

18 Optimum erit conſilium, quod ſit in orāte habitualis intentio, vt ſi his, pro quo orat, non egeat ſuffragijs, quia iam ſit beatus in cœlo, vel nō, iuuetur illis, q̃a dānatus, ad ipſum orantē reuertatur oratio, & expeditur Pſa. 34.

19 Optime faciun[illegible]i bona relinquunt pro ſuffragiis, vt iis iuuentur eorum animæ ad citius conſequendum Paradiſum.

20 Concilium Tridentinum hortatur Epiſcopos vt curent, quod fidelium vivorum ſuffragia accurrate fiant.

21. Licet in omnibus relictis piis curandum ſit implementum, præcipuè optandum eſt in acceptabili Miſſæ ſacrificio, cum magis eo iuuentur animæ.

22 Licet iubens, vt pro eius anima dicantur Miſſæ, cum mortuus fuerit, aliquid mercatur erga Deum ratione illius affectus & iuſſionis, & quia relinquit Clericis, & Eccleſiæ ſtipendia pro Miſſis, non tamen conſequitur illud, quod prouenit ex opere operato, quouſq; ſacrificiū Miſſæ celebretur.

23 Multum intereſt animabus, vt ſacrificia Miſſarum opere compleantur. quia nulla eſt Miſſa, per quam ex opere operato non minuatur aliquo modo pœna Purgatorii.

24. Laudatur Illuſtriſſimus & Reuerendiſſimus Dominus Cardinalis de Sādoual. Archiepiſcopus Toletanus, ob vehementē curā, quā adhibet in implemento & executione piorum relictorū, in quo propriis non parcit expenſis.

25 Commemoratio eſt facienda eorum defunctorum, qui pro ſuarum animarum ſalute bona reliquerunt. Quilibet de populo poteſt petere quod relicta pia impleantur.

26 Memoria pia, quæ pro Miſſis annuatim celebrandis, vel pro elargiendis eleemoſynis, aut aliis operibus piis à fidelibus relinquitur, vocatur communiter anniuerſarium.

27 Anniuerſariū appellatur, quod fit pro defuncto anno reuoluto, & verſo à die mortis ſuæ.

28 Traditur Etymologia Anniuerſarij.

29 [illegible]

Digitized by Google

29 *Annus per duodecim Zodiaci ſigna à Solis curſu regulatur, & in ſeipſum recurrit.*

30 *Annus per quatuor voluitur tempora.*

31 *Ægyptij annum ſignificabant per draconem ſuam caudam mordentem.*

32 *Memoria celebranda per anni curſum, & verſo anno iterum, atque iterum, modo quo prius, rectè dicitur* anniuerſarium.

33 *Sanctus Thomas vtitur hoc vocabulo*, Anniuerſarium, *dicens: Quod ſi Eccleſiæ aliquid relinquitur pro anniuerſario, tenetur illud quotannis celebrare, & Plato eo vtitur vocabulo.*

34 *Referuntur iura ciuilia, quæ vtuntur hoc vocabulo* Anniuerſarium.

35 *Ius canonicum vocat* anniuerſaria, *quæ pro defunctis annuatim fiunt, de quibus Author intendit tractare.*

36 *Sancta Eccleſia quotannis celebrat anniuerſarium pro omnibus fidelibus defunctis, poſt diem omnium Sanctorum.*

37 *Romanus Pontifex ſingulis annis celebrat in ſua Capella anniuerſarium pro Papa immediatè prædefuncto, non pro alijs anteceſſoribus, quia credendum eſt, quod iam non egeant ſuffragijs.*

38 *Extra Capellam Papæ fiunt etiam anniuerſaria pro prædeceſſoribus Romanis Pontificibus.*

39 *In Eccleſiis Cathedralibus Epiſcopi celebrant anniuerſarium pro Prælatis prædeceſſoribus.*

40 *Pro Regibus Hiſpaniæ fiunt ab Eccleſiis ſuorum Regnorum exequiæ cum magna pompa, & expenſis, quæ ſoluũtur à populis pro vna vice tantum.*

41 *Reges Hiſpaniæ ſibi conſulunt relinquendo memorias Miſſarum, & anniuerſaria, quæ celebrantur in Templis & Capellis ab iis erectis.*

42 *In Capella Regum veterum ſanctæ Eccleſiæ Toletanæ fiunt anniuerſaria, ſuffragia, à Regia Confraternitate ſanguinis Chriſti, ſimul cum Regalibus Capellanis, qui omnes Capellani & confratres debent eſſe puri ſanguinis, cum ea qualitas requiratur à ſtatutis vtriuſque congregationis, & auctor eſt vnus ex confratribus, & eius genitor fuit.*

43 *Laudatur illuſtriſſimus dominus D. Gabriel Paciecus, almæ Eccleſiæ Toletanæ Decanus, & Canonicus, & Regum modernorum maior Capellanus, Marchionis de Villena filius.*

44 *In multis Hiſpaniæ ciuitatibus adſunt Regum ſepulchra, vbi anniuerſaria celebrantur, quia priſci Reges, huc illucque, ſibi ſepulchra parabant, quouſque prudentiſſimus Philippus Secundus Rex admirandum templum Diui Laurentij ædificauit.*

Digitized by Google

45 *Archiepiſcopi Toletani aſſueuêre conſtruere templa & collegia, vbi ſepeliuntur, & ſuffragiis iuuantur.*

46 *Illuſtriſſimus dominus Cardinalis de Sandoual, aſſumit pro ſepulchro ſacrum Ærarium ſanctæ Eccleſiæ Toletanæ, & eius electio laudatur.*

47 *Referuntur ſepulchra excellentiſſimi Ducis de Lerma, & monaſteria ab eo ſuis expenſis fundata & numeris ſequentibus.*

48 *A pari procedunt ad ſi..atio & reparatio.*

49 *Limita, quando ſit refectio operis totaliter diruti, ſiue mutetur priſtina rei facies, ſiue retineatur.*

50 *Templa ædificare, eſt ſignum prædeſtinationis.*

51 *Referetur ſepulchrum Marchionum de Villena, electum miraculo quodam præambulo.*

52 *Congruum & Religioni conſentaneum eſt huiuſmodi ſepulchra honorabilia conſtruere, cum Chriſtus Redemptor noſter, licet acerrimam & vilem mortem paſſus fuerit, voluit honorificè ſepeliri.*

53 *Deuota ſepultura bonæ vitæ & fidei affert teſtimonium, cum videantur deponere corpora, vt expectent reſurrectionem, quam credunt.*

54 *De Regibus Ægyptiis fertur forſan fabricaſſe Pyramides illas pro ſepulchris ſuarum cadauerum, quod hallucinauerint carnis reſurrectionem.*

55 *Sepulchrum Dauid fuit ſumptuoſum, & magnæ diuitiæ ei impoſitæ, quibus poſtea Hircanus Pontifex in Hieruſalem redemit ciuitatem obſeſſam exercitu Antiochi, & Rex Herodes aliam magnam ſummam, ex ſepulchro percepit.*

56 *Quod impenditur corpori humando, non eſt præſidium ſalutis, ſed humanitatis officium.*

56 *Ita ſurrecturus eſt, is cuius oſſa ſunt exſiccata, & in puluere redacta, ſicut cuius cadauer eſt in amplo ſepulchro conſeruatum.*

58 *In eo ſtatu eſt viuendum, in quo & liceat mori.*

1 SAncta † ergo & ſalubris eſt cogitatio ꝓ defunctis exorare, vt à peccatis ſoluantur: Conſequentia vera & legitima eſt, quæ ſumitur ex dictis *lib. 1. Maccha. c. 12.* Cumq; veriſſimum & abſque dubio ſit purgatoriũ eſſe, ibiq; animas detentas fidelium ſuffragiis iuuari, vt conſtat *Tobiæ* 4. & ex multis ſacræ Scripturæ locis congeſtis à Caniſio *in Catechiſmo, cap. de pænit. ſacrament. q. 9. An ſit poſt mortem ſatisfactioni locus*, à Ioanne Eccio *de purgatorio*, & nouiſſimè à Doctore Carrillo *in ſua Explicatione Bullæ defunctorum. cap. 1.* & habetur *in c. qualis*, *& in c. qui in aliud*

in aliud ſæculum, 25. d. Tridentina Synodus ſeſſ. 6. de iuſtificatione, canone
30. & ſeſsio. 25. in prin. Et hoc † cognoſcendo fideles frequenter relin- 2
quunt in ſuis teſtamentis bona, vt ex eorum redditibus miſſæ celebrẽ-
tur annuatim, aliaque fiant pia opera ad remiſſionem ſuorum pecca-
torum. Quod enim † relinquitur in pios vſus, in remiſſionem pecca- 3
torum cenſetur relictum, *Maſcard. de probat. conclu. 1171. num. 3.*

Et cum † animæ purgatorii non ſint in ſtatu orandi, *vt tenet S. Thom.* 4
2. 2. q. 83. artic. 11. ad tertium quem ſequitur Abulenſis ſuper Matthæum c.
6. q. 86. & Nauarr. de oratione c. 20. nu. 9. Saltem meritorie, † cum non 5
ſint in ſtatu merendi, licet deprecationem habeant, *vt tradit Georg. de*
Valent. 3. tom. diſputat. 6. q. 2. de oratione, punct. 6. vbi verſ. 3. inquit, ani-
mas † purgatorii pro ſe quidem orare, vt ſcilicet per medium aliquod 7
diuina prouidentia conſtitutum, vt per ſuffragia, à pœnis liberentur:
ita docet Alexand. Halenſis *4. par. q. 9. memb. 4.* & probat ex S. Greg. 8
lib. 4. Dialogorum: vbi † memorat animas purgatorii, etiam à viuenti-
tibus auxilia petere, vt poſtea cum Medina *de oratione q. 5* citans et-
iam Gabrielem, tenet animas purgatorii orare, tum generatim pro fi- 9
delibus, tum in ſpecie pro his qui ipſis peculiariter in hac vita chari fu-
erunt. Pro † quo facit, quod Samuel defunctus antequam cœlum intra- 10
ret, orauit pro populo, vt habetur Macchabæorum *2. c. vlt.* Et de Moy-
ſe & Samuele legitur Hieremiæ c. 15. *Et dixit Dominus ad me: Si ſteterint*
Moyſes & Samuel coram me, non eſt anima mea ad populum iſtum.

Et licet Valentia referat S. Thomam, & Abulenſem contrarium te-
nentes, tamen hoc dicit non eſſe improbabile, quod etiam tenet Par-
ladorius *3. p. differentia 25. & Medina de oratione, tract. 6. quæſt. 4. dubio*
penult. Vbi quod † non obſtat, quod animæ purgatorii non ſint in ſtatu 11
merendi, quia nec ſancti qui ſunt in cœlo in eo ſunt ſtatu: & quod licet
animæ † purgatorii nos non poſſint audire (vt ipſe inquit) ſufficit con- 12
iectare, quod aliqui pro eis orabunt, vt etiam illæ pro benefacientibus
orent, vel relatione noſtri Angeli.

Neque † obſtat textus *in ca. in præſenti 13. quæſt. 2.* vbi referuntur hæc 13
verba: *In præſenti ſæculo ſcimus, ſiue orationibus ſiue concilijs inuicem poſſe*
nos coadiuuari. Cum autem ante tribunal Chriſti venerimus, non Iob, non
Daniel, nec Noe rogare poſſe pro quoquam, ſed vnumquemque portare onus
ſuum. Nam reſpondetur cum glo. ibi, quod intelligitur text. ſi mortui
deceſſerint in peccato mortali, quam expoſitionem ſequitur & elegan-
ter declarat ibi Cardinalis Turrecremata, dicens, eſſe intellectum il- 14

lius text quod orationes viuorum & ſanctorum non proſunt mortuis impœnitentibus, quoniam tales permaneut , quales ab hinc deceſſerunt, *Eccleſiaſtes cap. 11.* & dicit cum diuo Thoma 4. *diſtinctione*, quod
15 ſuffragia viuorum non iuuant defunctos, quantum † ad mutationem ſtatus fœlicitatis, vel miſeriæ: bene autem iuuant quoad aliquid, quod conſequitur ſtatum gloriæ ſcilicet, quia in purgatorio retardatur animarum progreſſus ab vltima retributione, quamuis ſint in ſecuritate, &
16 ſic inquit Turrecremata d. c. *in præſenti*, eſſe intelligendum † pro tempore iudicii vniuerſalis, vbi vltima fiet retributio æternæ gloriæ, vel æternæ miſeriæ, in qua quilibet recipiet ſolum ſecundum quod in corpore geſſit. Sed quod interim animæ purgatorii iuuari poſſunt orationibus , tam viuorum , quam defunctorum exiſtentium in vita æterna.

Sed cum animæ purgatorii ſint in ſecuritate, quid eſt, quod ſancta Eccleſia in Miſſa defunctorum ita petit. *Libera animas omnium fidelium defunctorum de pœnis inferni, & de profundo lacu, libera eas de ore leonis, ne abſorbeat eas Tartarus, ne cadant in obſcurum* , & Medina Complutenſis *de oratione tract. 6. quæſt. 6.* nititur explicare. Placet autem quod retulit mihi vir doctiſſimus audiuiſſe Romæ à Cardinali Baronio , & aliis nempe in primitiua Eccleſia aſſuetum fuiſſe, poſtquam infirmi morientes accepiſſent viaticum, & ſanctum oleum, ſtatim dicere Miſſam pro eis moribundis, quod & hodie ſæpiſſime fit, atque ita ea vitatur oratione & eadẽ oratio Deo placet, cũ fit pro iã defunctis exiſtentibus in purgatorio ſecuris, quẽadmodum ei fuerunt gratæ orationes ſanctorũ Patrumque petentium ſuum aduentum, licet iam decreuiſſet carnem ſumere, & tempus, vt dicit Medina vbi ſupra.

17 Et † quia neſcimus, qui ex mortuis egeant, vel non ſuffragiis, pro omnibus fidelibus ſunt facienda, vt dicit textus *in dicto cap. non æſtime-*
18 *mus 13. quæſt. 2.* Optimum † tamen erit conſilium, quod ſit in orante habitualis intentio, vt ſi is pro quo orat non egeat ſuffragiis, quia iam ſit beatus in cœlo, vel non iuuetur illis, quia damnatus, ad ipſum orantem reuertatur, iuxta illud Pſalmi 34. *Oratio mea in ſinu meo conuertetur.* Et Lucæ 10. *ſi non fuerit filius pacis, pax veſtra ad vos reuertetur*, tradit Gabriel. *in quarto, lectione 58.*

Auguſtinus ſermone 44. ad fratres in eremo.

19 Cum itaque † animæ Purgatorii viuentium iuuentur ſuffragiis, optime

time

Digitized by Google

ſime quidem faciunt qui animabus ſuis ita conſulunt vt ex bonis quæ habent, talia fienda conſtituant, quod eis proſit ad citius conſequendum paradiſum. vt eis facilior aditus patere poſſit ad Regna Cœlorum, quod vt conſequantur ſancta Tridentina Synodus hortatur Epiſcopos, curent, quod † fidelium virorum ſuffragia, vt ſacrificia Miſſarum, orationes, eleemoſynæ, aliaque pietatis opera, quæ à fidelibus pro aliis fidelibus defunctis fieri conſueuerunt, ſecundum Eccleſiæ inſtituta, piè & deuotè fiant, quæ pro illis ex teſtatorum fundationibus vel alia ratione debentur, non perfunctoriè, ſed à Sacerdotibus & aliis, qui aliis præſtare tenentur, diligenter & accurate perſoluatur. Et quia in omiſſione, quam executores, qui teſtamentis, aut aliis diſpoſitionibus ad talium implementum relinquuntur: ſeu hi, ad quos de iure pertinet eorum executio, non leue ſeu mediocre damnum fidelium animabus infertur, quæ reatu pœnæ detinentur, admonitos eos eſſe vellem: prout & ſancta Synodus admonet, quod ſummopere curent implere iuſſa pia defunctorum. 20

Et ſi † in omnibus hoc optandum ſit: maximè autem celebrandis Miſſis: tum quia & ſancta Eccleſia *in d. ſeſſio. 25. Concilii Trident.* teſtatur animas fidelium potiſſimè iuuari acceptabili Miſſæ ſacrificio: tum etiam quia etſi non poſſit negari, quod iubens, † vt pro eius anima & aliis fidelium animabus dicantur Miſſæ, cum primum mortuus fuerit, quod bona fide adimplendum eſſe credit, mereatur erga Deum ratione illius affectus & iuſſionis, & quia relinquit clericis & Eccleſiæ ſtipendia pro Miſſis celebrandis, non tamen conſequenter illud plus, quod prouenit ex opere operato, quouſque ſacrificium Miſſæ celebretur. 21 22

Sicque multum † intereſſe animabus huiuſmodi ſacrificia opere compleantur, vt tradit Dominicus Soto *in 4. ſententiarum diſtinct. 45. queſt. 2. artic. 4. verſ. Reſpondet bifariam*: quia nulla eſt Miſſa, per quam ex opere operato non minuatur aliquo modo pœna Purgatorii, *ſecundum Nauarrum conſilio 11 incipienti, an gratia, numer. 2. de priuilegiis.* 23

Quare laudandus eſt Illuſtriſſimus & Reuerendiſſimus Dominicus Cardinalis de Sandoual Archiepiſcopus Toletanus, qui tam vehementem curam in hoc adhibere voluit, vt ſuis expenſis creauerit nouum in ſua Archiepiſcopali Audientia officium Promotori fiſcalis, (vltra ordinarium promotorem omnium cauſarum) qui ſolum in hoc 24

ſum-

ſumma ope nititur vt relicta pia impleantur. Quod quantum commodi afferat fidelium animabus, ſatis compertum eſt, ſiquidem indies mediante exacta & officioſa promotoris cura, clareſcunt memoriæ oblitæ iam, vel obſcuratæ malitia executorum, vel ſoluere debentium tributa ex quibus ſuffragia celebrantur, & renouatur commemoratio
25 defunctorum, qui pro† ſuarum animarum ſalute ea reliquerunt, quod commendat Conc. Trid. *ſeſſ. 25. c. 4. de reform.* Sed & quilibet de populo poteſt agere & petere, heredem cogi ſoluere relicta pro Miſſis celebrandis vel aliis piis cauſis. *Speculator titulo de inſtrument. editione §. nunc aliqua verſ. ſed nonne quilibet de populo nu. 65. Angelus in auth. de eccleſiaſticis titulis §. ſin autem ſanctiſſimus num. 2. Barto. l. ſi quid 120. num. 2. & l. ciuitatibus 125. num. 5. de legatu 1. Simon de Pretis lib. 5. de interpret. vlt. volunt. interpret. 2. dubitatione 2. nu. 113. pag. mihi. 522.*

26 Hæc † autẽ memoria pia, quæ pro Miſſis annuatim celebrandis à fidelibus relinquitur, vel pro elargiendis eleemoſynis, aut aliis operibus piis vocatur communiter anniuerſarium, *text. cum gloſſ. in cap. cum creatura, de celebratione Miſſarum*, vbi anniuerſarium appellatur, quod fit pro defuncto anno reuoluto à die mortis ſuæ. Eandem Etymologiam tradidit Calepinus *in dictionario, verb. Anniuerſarium, ibi: Quod ſingulis an-*
27 *nis ſtatuto tẽpore reuertitur.* Dicitur† enim ab anno, *vt tradit Mandoſius*
28 *de annalibus num. 40.* Qui † cum in ſeipſum recurrat, à Soliſque curſu per duodecim Zodiaci ſigna reguletur: de quo Virgilius 3. Æneid.

Interea magnum Sol circumuoluitur annum.

Idem in Georgic. lib. 2.

Atque in ſe ſua per veſtigia voluitur annus.

30 Et † tex. *in cap. 1. 76. diſtinct.* vbi vt ſicut annus per quatuor voluitur
31 tempora † Quare Ægyptii annum ſignificabant per draconem ſuam
32 caudam mordentem, *Mandoſ. vbi ſup. num. 1 & 2.* fit vt memoria celebranda per anni curſum, & verſo anno iterum atque iterum , modo
33 quo prius, recte anniuerſarium: & ita † eo vtitur vocabulo ſanctus Tho. *4. diſt. 25. q. artic. 2. ad primum*, vbi quod ſi Eccleſiæ aliquid relinquitur cum deuotione pro anniuerſario, tenetur illud quotannis celebrare. Et Plato. *in Menexeno, in fin. ibi. Ipſis vero morte ſublatis anniuerſarium cultum præſtare nunquam intermittit.*

34 Et † ſic *l. 1. C. de collat. donat. iterum, lib. 10.* vocat anniuerſarium, Canonem ſiue penſitationem quotannis ſoluendam, vbi gloſſ. inquit *Ex quo colligo illum eſſe canonem anniuerſarium, qui ſingulis annis debetur*, & itidem

L. Iudæo-

l. Iudæorum primates, C. de Iudæis, ibi: *Anniuerſarium Canonem de Synagogis omnibus, Palatinis compellentibus exigant*: & ſic Iureconſultis, Sceuola *l. liberto. §. finali, ff. de annuis legatis*, vocat anniuerſaria, ſingulis annis præſtanda ex redditibus fundi, vt explicat gloſſa ibi, quam ſequitur Rebuffus, *l. anniculus 134. verſic. anniuerſaria, ff. de verborum ſignificatione*. Et ſic Romanus Pontifex, *cap. cum inter vos 25. de verborum ſignificatione, & cap. finali, de teſtamentis, &c. vnico de clericis non reſid. libr. 6.* vocat anniuerſaria; † quæ pro defunctis annuatim fiunt, de quibus eſt noſter intentus tractare, & vtinam auxiliante Deo finiamus ad eius gloriam, ſuæque genitricis Virginis Mariæ, & fidelium animarum cõmodum, prout ſperamus. 35

Et in † primis ſancta Eccleſia quotannis celebrat anniuerſarium ſecunda die menſis Nouembris, pro omnibus fidelibus defunctis poſt diem omnium ſanctorum, *Selua de beneficio 1. part. quæſt. 5. num. 92. & tradit Mandoſius de annalibus, nu. 41.* vbi hoc dicit, maximam pietatem & ſalubre eſſe conſilium Eccleſiæ, *Guillermus Durandus in rationale diuinorum officiorum, libr. 7. c. 1. num. 1. & 2.* qui allegat text. *in c. iuſſum, de conſecrat. diſtinct. 1.* 36

Sic † & Romanus Pontifex ſingulis annis celebrat anniuerſarium in ſua capella pro Papa prædefuncto, *tradit Gratianus deciſione 22. numer. 18.* vbi *numer. 19.* inquit, ſolum celebrari pro Papa immediatè mortuo, non pro aliis anteceſſoribus: quia credendum eſt, quod iam non egeant ſuffragiis, licet extra Capellam Papæ pro eis fiant, *& Mandoſius de annalibus, n. 41. verſic. centeſimus trigeſimus ſextus*, vbi verſic. ſequenti, quod pro Cardinalibus fit anniuerſarium in Capella Rom. Pontificis. 37 38

Sic † in Eccleſiis Cathedralibus ab Epiſcopis celebratur anniuerſarium pro Prælatis prædeceſſoribus de conſuetudine: *teſtatur Cerola in praxi Epiſcopali 1. part. verbo funus corporis, verſicul. Quinto anniuerſarium.* 39

Pro † Regibus autem non fiunt ab Eccleſiis regni anniuerſaria, ſed ſolum exequiæ cum magna pompa. & expenſis, quæ ſoluuntur à populis, *tradit Cerola vbi ſupra, verſic. 10.* & ſic vidi ſeruari in Eccleſia Toletana. 40

Sed † noſtræ Hiſpaniæ Reges Catholici, ſibi conſulunt relinquendo memorias Miſſarum, & anniuerſaria, quæ celebrantur in Tem- 41

pliſs & Capellis ab eis erectis, vt videre eſt in Capella Regum antiquo-
42 rum ſanctæ Eccleſiæ Toletanæ, † vbi adeſt magnus numerus Capel-
lanorum, cum maiori Capellano, & in qua nobilis, & Regia confra-
ternitas ſanguinis Chriſti celebrat omnibus diebus Dominicis Miſ-
ſam Paſſionis iunctis confratribus cum candelis ceræ rubeæ: Et in
diebus omnium Sanctorum, & fidelium defunctorum Capellani, &
confratres proceſſionaliter aſcendunt ad altare maius, cuius lateribus
adſunt Reges ſepulti, & canitur reſponſum cum aſperſione aquæ be-
nedictæ: qui omnes tam Capellani, quam confratres ſunt puri ſangui-
nis, cum iſta qualitas requiratur ſtatutis Capellæ, & confraternitatis,
cuius & genitor meus fuit, & ego ad præſens ſum confrater. Et in ea-
dem alma Eccleſia adeſt altera inſignis, & ditiſſima Capella Regum
43 modernorum nuncupata, ad differentiam antiquorum: vbi † multo
plures & ditiores Capellani adſiſtunt cum illuſtriſſimo Domino D.
Gabriele Pacieco, Capellano maiore, Decano & Canonico illius ſan-
ctæ Eccleſiæ, Marchionis de Villena filio, qui vt generis ſplendore ca-
pitulum almæ Eccleſiæ, & Regiam Capellam ornat, ita & eximia pru-
dentia, mirificè & acceptè vtrumque gubernat.

44 Sic † Granatæ & aliis multis Hiſpaniæ ciuitatibus adſunt ſepulchra
Regum priſcorum, vbi anniuerſaria ſuffragia pro eorum animabus fi-
unt.

Priſci namque Reges huc illuc ſibi ſepulchra parabant, quouſque
prudentiſſimus ille Phillipus Secundus admirandum inter mirabilia
mundi Diui Laurentii Templum pro ſepulchro Hiſpaniæ Regum in
Scoriali ædificauit, vbi eius corpus conditur & anniuerſaria incredibi-
li apparatu pro diuini cultus veneratione celebrantur.

45 Sic † Archiepiſcopi Toletani aſſueuere conſtruere templa, & colle-
gia ampla, vbi & ſepeliuntur, & ſuffragiis iuuantur.

46 Sic † illuſtriſſimus Dominus Cardinalis de Sandoual Archiepiſco-
pus Toletanus, religione plenus ſibi parat pro ſepulchro ſacrum æra-
rium ſanctæ Eccleſiæ Toletanæ, locus certè terribilis, & inter fideles
famigeratus, pro imagine Dei Genitricis Mariæ, vulgo *del Salgrario*,
quæ ibi reconditur, quem admirabili ædificio ampliat, & cum
tam eminens ſit ſepulchrum, quod à nullo Eccleſiæ Antiſtite fuiſſet
ele-

Digitized by Google

electum, mirabantur deuoti & ingenioſi Toletani, nunc præ gaudio fatentur diuinitus fuiſſe reſeruatum meritiſſimo huic Prælato, ob ſplẽdentem eius charitatem, qua indies theſaurizat in cœlis.

Et circa hunc Sacrarii locum, porta ſolum intermedia adeſt ſepulchrum illuſtriſſimi domini domini Santii de Roias Archiepiſcopi Toletani, de nobiliſſima progenie eiuſdem Illuſtriſſimi domini Cardinalis de Sandoual, vbi cum magno Capellanorum numero quotidie ſuffragia celebrantur.

Sic † Excellentiſſimus Dux Lermæ, ſibi & ſucceſſoribus pro ſepulchro parauit illud famigeratum templum Valliſoletanum Diui Pauli Ordinis Dominicani, cum ampla dotatione reddituum pro ſuffragiis perpetuo celebrandis, cum prius ſepulchrum antiquiſſimum eſſet ſuæ nobiliſſimæ familiæ templum monaſterii de Trianos eiuſdem Ordinis, diſtans vnum milliare à villa de Sahagum: cuius Principis tanta eſt erga Deum religio, vt & aliis multis locis templa, quæ ſequuntur in Dei honorem fundauerit. 47

In Pinciana ciuitate, templum Monaſterii S. Mariæ de Bethlehem Ordinis Diui Bernardi, quod pingui dotatione illuſtrauit, & reparauit antiquum ius patronatus eo in Monaſterio ſibi competens. Et ex Ouidio.

Non minor eſt virtus, quam quærere parta tueri.

A pari enim † iudicantur ædificatio & reparatio, *l.* 3. §. *hoc autem ff. de itin. actuque priuato l.* 1. *in fin. ff. de mortuo inferendo, & ſepulchro ædificando* in illis verbis: *Ædificare autem non ſolum, qui nouum opus molitur, intelligendus eſt, verum is quoq; qui vult reficere.* Et eſt ſine dubio, quando fit refectio antiqui operis totaliter diruti, vt erat templum ſanctæ Mariæ de Bethlehem, ita tenet additio marginalis, *dicta l.* 3. & eſt textus *in l. ſi ita* §. *fin. de legat.* 1. 48

Quod † procedit, ſiue mutetur priſtina rei facies, ſiue retineatur, vt ex aliis reſoluit Ioannes Garcia *de expenſis cap.* 1. *num.* 8. *& cap.* 14. *n* 11. quem ſequitur Barboſa *l. diuortio* §. *fin. part. num.* 30. *ff. ſolut. matrim.* 49

In eadem Pinciana ciuitate, Monaſterium Diſcalciatorum Franciſcani Ordinis.

In villa de Ampudia, Monaſterium Diſcalciatorum eiuſdem Ordinis, & ad eandem villam de Ampudia tranſtulit Eccleſiam Collegialem de Vſillos, quam obtinuit permiſſu potentiſſimi domini noſtri Regis Philippi Tertii.

b 2 In vil-

Digitized by Google

In villa de Lerma, Eccleſiam Collegialem Abbatis & Canonicorum, aliorumque Præbendatorum, & miniſtrorum, congruenter dotatam.

In eadem villa Lermæ duo Monaſteria monialium Diſcalciatarum Franciſcani & Dominicani Ordinis.

In villa Deniæ, Monaſterium Diſcalciatorum eiuſdem Ordinis.

In eadem villa Deniæ, Monaſterium Monialium Recollectarum Auguſtiniani Ordinis.

In villa de Iabea, Monaſterium Diſcalciatorum Montis Carmeli.

In villa de Madrid, Monaſterium Recollectorum ſanctiſſimæ Trinitatis, ſed & alia ædificat.

Et non omittam referre, quod dum eſſem aduocatus Toleti, acceſſerunt ad me Monachi Recollecti ordinis ſanctiſſimæ Trinitatis, vt per libellum peterem in Conſilio Domini Cardinalis Archiepiſcopi ſibi licentiam indulgeri ad ſiſtendum in oppido de Madrid, in Hoſpitali ſancti Laurentii, loco quidem exiguo & humili, contiguo portæ Toletanæ: & cum eis negaretur licentia, cum anguſtia receſſerunt deuoti Religioſi, mihique inſtarunt, vt cum viderem tempus, iterato licentiam in Conſilio peterem, & poſtea aliquibus epiſtolis petiti memorem me fecerunt. Sed omnipotens Deus, qui nunquam deſpexit preces humilium, vt habetur *Eccleſiaſtici cap. 35. & Iudith 6.* & in cuius manu eſt cor principis, & quo vult inclinat illud, *Prouerb. c. 21. & l. 3. tit. 2. partita 2.* cor excellentiſſimi ducis (paratum ad ſimilia pietatis opera peragenda) tetigit, qui eis ædificauit templum, domumque monaſticam cum hortis, pro quorum meliori commoditate ſcidit partem ſuæ Quintæ, ſiue Grangæ ibi contiguæ, quam Religioſis tradidit, & ingreſſu Religioſorum proceſſioni adſtitit, cui ego interfui, dum Prætoris vicem tenerem, & vt Religioſi antidora excellentiſſimo duci referrent grato animo onus perpetuum ſibi impoſuerunt (vltra Miſſarum celebrationes) quod continuè die, noctuque ſine intermiſſione vnus ex Monachis aſſiſtat orando in templo pro excellentiſſimo Duce, ſucceſſoribuſque eius quod vt commode fiat, debent eo in monaſterio adeſſe vigintiquatuor religioſi ad minus, vt ſinguli Monachi, ſingulis horis orationi deſtinentur. Fidelis ergo ſeruus,

nus, & prudens poteſt Dux appellari; ſi quidem à Deo accepta, ita expendit, vt ei in reddendis rationibus ad futuram gloriam proſit. Signum namque prædeſtinationis eſt, templa ædificare, *vt ſentit Ripa de vita beatæ Thiriſiæ, lib. 2. cap. 12.* & conducit quod legitur de Zorobabel, & Ieſu filio Ioſedec, & Simone Oniæ filio, qui ædificarunt templa, & gloriam adepti ſunt, *Eccleſiaſtici cap. 49. & 50.* & melius illud Lucæ capit. 8. *Dignus eſt vt hoc illi praſtes, diligit enim gentem noſtram, & Synagogam ipſe ædificauit nobis.* Et ſic fœlices appellandi ſunt templa ædificantes, *vt ex aliis tradit Spino. in ſpeculo teſtamentorum gloſ. 13. nu. 14.* Et vt fœlicitatem, ita & acceptionem, quam erga Regem, & Regnum habet ob dulcedinem, & veritatem ſuæ locutionis meretur: quare in eo inuenitur illud Prouerbiorum, cap. 22. *Qui diligit cordis munditiam propter gratiam labiorum ſuorum habebit amicum Regem.* Multa de hoc Principe recenſere poſſem, ſed cum noſtri aſſumti ſolum ſit, huiuſmodi pia opera, ſacrificia referre, poſſumus dicere: *Ducis arma canant alij, nos Ducis aras.*

Sic excellentiſſima familia Marchionum de Villena, miraculo quodam præambulo funeratur in templo Virginis Mariæ, vulgò nuncupato *del Paral*, Ordinis Diui Hieronymi, ſito extra muros Segouienſis ciuitatis, vbi non ſolum anniuerſaria pro ſuis defunctis, ſed & diaria ſacrificia fiunt, conſtruxit, & ditauit templum, & Monaſterium excellentiſſimus ille memorandus Dux & Marchio dominus D. Ioannes Paciecus Ordinis ſancti Iacobi de Spata Magiſter: ea motus cauſa, quod dum eo loco, tunc eremo & campeſtri ſolus exiiſſet pro habendo certamine cum nobili viro, qui eum reptauerat aduerſarius, nobilitatis & fidei oblitus, non itidem vt debuit, ſolus, imò duobus aliis armigeris aſſociatus, Magiſtro obuiam occurrit, qui cum cerneret imminens periculum ſalutem corporis, & animæ beatiſſimæ Virgini ex corde, deuote, & anxiè commendauit, & increpans aduerſarios proditionis, irruens in eos, ita magnanimiter, & fortiter pugnauit, vt duobus lethaliter vulneratis, tertius aufugerit: quod videns nobilis Magiſter, Chriſtianè & humiliter noluit victoriam ſuæ humanæ fortitudini tribuere, ſed Deiparæ Virginis auxilio. Et vt grati animi teſtimonium Dei genitrici præberet, antequam à pugnæ & certaminis loco receſſiſſet, promiſit templum in honorem Virginis ædificare, ibique corpus ſuum ſepulturæ tradere, vbi veriſimiliter remaneret occiſus, niſi beatiſſima Virgo auxilium impendiſſet, quod expenſis non parcens, magno ſumptu adimplere non diſ- 51

tulit, relinquens honorabile ſuæ poſteritati ſepulchrum.

52 Et quam † congruum religionique conſentaneum ſit huiuſmodi honorabilia ſepulchra appetere, & cōſtruere ſatis comperimus. Si quidem Chriſtus Redemptor noſter, cuius actio eſt noſtra inſtructio, licet vilem & acerrimam mortem paſſus fuerit, quia ipſe voluit, tamen voluit honorificè ſepeliri, *vt habetur Ioannis. cap. 19. Matthei c. 27. Luca. 13.* quod vaticinauerat prius Iſaias, *c. 11.* ibi: *& erit ſepulchrum glorioſum*, quod ponderat Rolandus *conſ. 20. num. 28. volum. 3.* Vbi quod † deuota ſepultura

53 quodammodo affert bonæ vitæ & fidei teſtimonium, cum videantur deponere corpora, vt expectent reſurrectionem quam credunt: text. eſt qui hoc ſingulariter probat *in cap. non eſtimemus. 13. queſtione. 2.* in illis verbis. *Et ſi hac faciunt qui carnis reſurrectionem non credunt, quanto magis debent facere, qui credunt, vt corpori mortuo, ſed tamen reſurrecturo, & in aeternitate manſuro impenſum huiuſmodi ſit, etiam quodammodo eiusdem fidei teſtimonium.*

54 Et ſic † fertur de illis Regibus Ægyptiis forſan fabricaſſe Pyramides illas pro ſepulchris ſuorum cadauerum, hallucinātes carnis reſurrectio-

55 nem: & Ioſephus † *de antiquitatibus Iudaicis, lib. 7.* refert ſepulchrum Dauid ſumptuoſum fuiſſe, & quod eius filius Salomon tot diuitias ſepulchro impoſuit, vt tranſactis mille & trecentis annis, dum eſſet circumdata ciuitas ab Antiocho, magno exercitu, Hircanus Pontifex in Hieruſalem, vt pecunia redimeret ciuitatem, aperuit ſepulchrum, & inuenit tria millia talenta in moneta aurea: & quod poſtea Rex Herodes aliam magnam ſummam ex eodem ſepulchro percepit.

56 Et tamen † veriſſimum eſt, quod quidquid impenditur corpori humando, non eſt præſidium ſalutis, ſed humanitatis officium, ſecundum affectum, quo nemo vnquam carnem ſuam odio habuit, *dict. cap. non eſtimemus, 13. queſtione. 2.* & magis ſunt viuorum ſolatia, quam ſubſidia mortuorum: *Selua de beneficio 1. par. quaſt. 5. numer. 93.* & ſunt verba text. *in cap. anima. 13. q. 2.* quem ipſe allegat.

57 Et ita † ſurrecturus eſt is cuius oſſa ſunt exſiccata, & in puluerem redacta, ſicut cuius cadauer eſt in amplo ſepulchro cōſeruatum, vt habetur Ezechielis, *cap. 37.* ibi: *Vaticinare de oſſibus iſtis, & dices eis: Oſſa arida, audite verbum Domini, hac dicit Dominus Deus oſſibus his: Ecce ego intromittam ſpiritum & viuetis, & dabo ſuper vos carnes, & ſuperextendam in vobis cutem: & dabo vobis ſpiritum, & viuetis & ſcietis, quia ego Dominus.* Et iterū eodem cap. dicitur: *Ego aperiā tumulos veſtros, & educā vos de ſepulchris veſtris, &c.*

Digitized by Google

ſtris, & ſcietis, quia ego Dominus, cum aperuero ſepulchra veſtra, & eduxero vos de tumulis veſtris Populo meus, & dedero Spiritum meum in vobis, & vixeritis.

Et ſicut non prodeſt impio ſepultura pretioſa & ſpecioſa, ita non obeſt pio, vilis aut nulla, *c. animae.* 13. *q.* 2. In eo † ergo ſtatu eſt viuendum, 58 in quo & liceat mori, vt in Domino moriamur, & ſic beati ſimus. Nam quid profuit pompa funeralis in conſpectu hominum auaro diuiti exhibita, qui in inferno ſepultus fuit, at vlcerato pauperi defuncto Angeli adſtiterunt, & in ſinu Abrahae collocatus fuit, vt habetur Lucae *cap.* 16.

CAPVT SECVNDVM.

AN FVNDVS RELICTVS, VT EX eius redditu anniuerſarium celebretur, poſſit alienari, & an afficiatur onere, ita vt emptor, ſeu alter nouus poſſeſſor teneatur ad onera anniuerſarij.

SVMMARIVM.

1 *Expenditur lex* nihil proponi de leg. 1. *pro parte affirmatiua, vt fundus poſſit alienari.*

2 *Verba illa,* ſalua tamen cauſa legati, *poſita in d. l.* nihil proponi, *important fundum tranſire in emptorem cum onere.*

3 *Expenditur pro parte negatiua,* l. fin. §. fin. ff. de contrah. empt.

4 *Verus intellectus d.* §. *fin. omiſsis plurib. eſt, quod fundus fuit adiectus cauſa demonſtrandae ſolutionis, vſque ad num.* 10.

5 *In dubio praeſumitur, quod verbum ſtet demonſtratiuè, & hoc procedit in omni materia.*

6 *Si in dict.* §. *fin. fundus adiectus fuiſſet diſpoſitiuè, & non demonſtratiuè, afficeretur onere.*

7 *Quemadmodum inſerta perſona ſtipulationi non ſemper facit eam perſonalem, ita res inſerta promiſsioni non facit eam realem.*

8 *Emens domum ab eo, qui promiſerat vicino non aperire feneſtram in pariete*

riete, poterit aperire, quia obligatio perſonalis, non realis, fuit contracta.

9 Contrarium eſſet, ſi ratio eſſet expreſſa in ſeruitutis conſtitutione, quia tūc ius reale eſſet conſtitutum.

10 Vbi annua præſtatio eſt promiſſa occaſione rei, ſeu fundi, citra tamen aſſignationem ipſius annuæ præſtationis, ſuper ipſa re, vel fundo, ſolum contrahitur obligatio perſonalis, quæ non tranſit ad fundi ſucceſſorem, vt in dict. §. fin.

11 Si promittens vſus fuerit dictione, ſuper, cenſetur conſtitutum onus reale, licet expreſſe non conſtituatur.

12 Dictio, ſuper, iuncta in oratione certæ rei, eius, cui adiungitur, hypothecam inducit.

13 Refertur intellectus l. nihil proponi, de legat. 1. quem tradit Flores de Mena, & reiicitur.

14 Traditur intellectus ad l. nihil proponi.

15 Quando legiſlator de vno diſponit, cætera rectè interueniſſe præſupponit, & terminos habiles.

17 Sportulæ ſunt ſalaria ad alimenta Decurionum.

18 Res, ex qua concedens mandat alimenta præſtari, eſt obligata pro alimentis.

19 Legatum alimentorum, ſiue factum pauperi, ſiue diuiti, ſemper cenſetur ad pias cauſas.

20 De relicto pro anniuerſario, idem iudicatur, quod de alimentis.

21 Quod procedit, quocumque modo, ſiue quacumque dictione fuerit adiectus fundus, quia id ſpeciali fauore piæ cauſæ, & alimentorum eſt inductum.

22 Traditur intellectus ad l fundi, Trebatiani. 58. ff. de vſufructu vſque ad num. 24.

23 Legatum ſumit interpretationem à conſuetudine teſtatoris.

24 Legatum redituum, importat quod percipitur ex fundo.

1 Nihil † proponi, cur prohibeatur hæres ædificia diſtrahere, è quorum redditu ſportulæ ſunt relictæ, ſalua tamen cauſa legati, verba ſunt Vlpiani Iuriſconſulti, *lib. 2. reſponſorum*, relata l. *nihil proponi*, 125. *ff. de leg. 1.* quæ verba partem affirmatiuam ſatis probant, dum innuunt, ędificia vendita, ex quibus ſportulæ relictæ erant, tranſire cum onere in emptorem. Et ſic affecta illo eſſe, hoc enim important verba illa, *ſalua tamen cauſa legati,*

legati, vt dicit Salazar *de conſuet. cap. 11. num. 54. Valaſcus conſultatione. 82. num. 8. Gamma deciſ. 30. nu. 1.* & eſt text. *in leg. 1. Cod. rem alienam gerentib.* Vbi cauſſa ſumitur ꝓ onere. Sed is † textus, & eius deciſio difficilis redditur *ex l. fin. §. fi. ff. de contrahend. emptione*, vbi cum Titius promiſiſſet de fundo ſuo centum millia modiorum frumenti annua præſtare pro Prædiis Gaij Seij poſtea fundũ vendidit, quo iure, quaque conditione eius erat, & nihilominus reſpondit Sceuola, emptorem nõ teneri Gaio Seio ad annuã frumenti præſtationẽ, ꝙ ſecus eſſet, ſi fundus onere præſtandi frumentum affectum remaneret. Atque ita Bart. & omnes ibi, ex eo textu deducunt concluſionem, quod actio perſonalis, non ſequitur fundi poſſeſſorem; ſentientes in ea promiſſione ſolum contrahi actionem perſonalem. 3

Et licet † in intellectu varie Doctores verſentur, vt videre poteris apud Valaſcum. *1. par. iur. emphy. quaſt. 32. nu. 17. & per Anto. Gammam deciſ. 13. & per Ioannem Carciam de expenſis, cap. 4. ex nu. 30. & per Doctores, quos refert Flores de Mena in additionibus ad Antonium Gammam, dict. deciſ. 13.* qui omnes referunt diuerſos intellectus *ad dict. §. fin.* Tamen omiſſis omnibus, amplector intellectum gloſ. *in l. hactenus. 8. verbo, ab eo ff. de vſufructu*, vbi quod in *d. l. fin. §. fin.* fuit dictum de illo fundo, cauſa demonſtrandæ ſolutionis. & ſic non fuit fundus affectus onere reali: *argumento l. quidam teſtamento. 99. ff. de legatis. 1. & l. Paula Callinico. §. finali, de legatis 3. Thomas Grammat. deciſio. 90. num. 1.* 4

Et quod in dubio præſumatur, quod verbum, *ſtet*, demonſtratiuè, tradit Mantica *de coniecturata mente defuncti, libr. 9. titul. 2. numer. 5. Aymon conſil. 301. numer. 5. Marcus Antonius Peregrinus de fidei commiſſis, articul. 16. numer. 110.* vbi quod procedit in omni materia, quod ſecus eſſet ſi non cauſa demõſtrationis, ſed diſpoſitionis & taxatiuè fuiſſet adiectus, quia tunc afficeretur onere, vt tradit prædicta gloſſa, & licet ipſa non allegeť, eſt textus *in l. cum certus. 5. ff. de tritico, vino, & oleo leg.* quem gloſſę intellectum ſequitur Gigas de penſionibus, *quaſt. 62. num. 19. & 20.* & eundem intellectum non relatis gloſſa & Gigante, tradit Aluarus Valaſcus, *prima parte iuris emphit. quaſt. 32. num. 17. in fine, Antonius de Padilla l. & in Prouinciali. 3. in numero. 6. C. de ſeruitutibus.* 5 6

Vbi † quod quemadmodum inſerta perſona ſtipulationi non facit eam ſemper perſonalem, *l. iuriſgentium, § pactorum, ff. de pactis*, ita res inſerta promiſſioni non facit eam realem, nec actio perſonalis mutat naturam, quamuis propter rem ſit contracta, & res ſit cauſa obligationis, 7

c *l. 1. §.*

l.1.§. hæres, ff. ad Trebellianum, de quo Franciſcus de Claperiis *in centuria cauſa.42.quæſt.1.num.11.*& Padilla dict.*l.in Prouinciali,num.27.*exempli-
8 ficat † in eo, qui promiſit vicino non aperire feneſtram in pariete: nam ſi poſtea alienet domum, emptor poterit aperire, quia obligatio perſonalis ſolum non realis fuit contracta, vt tradit Speculator *titulo de emtione & venditione,num.24.Paulus l.Lucius,num.2.ff.de ſeruitutibus ruſticorum, Florianus l. pomum ff.de ſeruitutibus,Rip.a.l.1.§.ſi hæres,numero.4.ad Trebellianum,Vrſilius in additionibus ad Afflictum deciſ.285.nu.7.*licet ſecus eſſet,
9 ſi ratio † eſſet expreſſa in ſeruitutis cõſtitutione, quia tunc ius reale eſſet conſtitutum, *vt tradunt Speculator, & Florianus vbi ſupra, & Capolla de ſeruitutibus,cap.62.nu.8. Decius conſ.262.nu.4.* & teſtatur communem Angelus *§. ſi quis velit,num.1.Inſtitut.de ſeruitutibus.*

10 Et † ad hunc intellectum conducit quod tradit Aym.*conſ.217.num.4.* vbi reſoluit, quod ſi fundus non ſit hypothecatus expreſſe, vel promittens vtatur talibus verbis, quibus hypotheca inducatur, ſed fuerit annua præſtatio, promiſſa occaſione rei, ſeu fundi, citra tamen aſſignationem ipſius annuæ præſtationis ſuper ipſa re, vel fundo, ſolum contrahitur obligatio perſonalis, quæ non tranſit ad fundi ſucceſſorem,&hunc dicit verum intellectum *d.l.fin.§.fin.de contrah.empt.*

11 Scias † tamen, quod tunc dicetur conſtitutum onus reale, licet expreſſis verbis non conſtituatur, quando promittens vſus fuerit dictio-
12 ne, *ſuper*: Nam † dictio illa, *ſuper*.iuncta in oratione certæ rei eius, cui adiungitur hypothecam inducit *Bart.l.codicillu.§.inſtituto,nu.2.& idem l.fundus quem ff.de annuis legat.Romanus ſingulari 625.Franciſcus Cremenſis,ſingulari.45.Caccialupus Hieronymus Gigas,Felin.Neguſantius,& alij quos refert & ſequitur Quintil. Mandoſius in additionibus ad Romani conſilia, conſi.338.litera B.poſt Roman.ibi nu. 2. Afflictus deciſ.162.nu.6.Couarruuias. cap. Rainutius §.10.numer.8.* & licet Aluarus Valaſcus *de iure emphyteut. 1.part.quæſt.32.numer.17.* hoc non admittat circa intellectum *§.fi. de contrahenda emptione*,tamen in fine dicit non eſſe recedendum ab eo, quod frequentius receptum eſt.

13 Quid † autem dicendum eſt, pro intellectu l. *nihil proponi*, ex cuius verbis nõ apparet, an fuerint legato ædificia adiecta demonſtratiuè, vel diſpoſitiuè,& taxatiuè?& tenet manere affecta onere? Et video, quod Flores Diez de Mena, *lib.1.variarũ quæſt.17.nu.7.*ſentit *in l.nihil proponi*, ſolum fuiſſe actionem perſonalem. quẽadmodum etiam *in l.fundi Trebatiani.28.ff.de vſufructu legato*,cui libenter aſſentiret, niſi obſtarent verba dictæ

ba dictæ l. *nihil proponi*, ibi: *Salua tamen cauſa legati*, quæ ſignificant affecta eſſe ædificia onere anniuerſarij, vt rectè expendit Salazar *de vſu & conſuetudine cap. 11. num. 34.* & Aluarus Valaſcus, *conſultatione. 83. num. 8.* Gamma *deciſione 30. num. 1. l. 1. Cod. rem alienam gerentibus.*

Tu † dic. quod ibi Iureconſultus non expreſſit verba quibus teſtator 14
vſus fuit in legando: atque ita præſupponere debemus terminos habiles, & ſic quod teſtator talibus verbis vſus fuerit, ex quibus cõſtet, quod pignori eſſe voluit ædificia pro ſportularum præſtatione: quia † quãdo 15
legislator ſuper vno diſponit dubio, cætera rectè interuenisse præſupponit. *l. qui teſtamento, ff. de teſtamentu, l. vt gradatim. §. & ſi lege ff. de muneribus, & hono. Bart. l. 1. §. nuntiatio, num. 21. ff. de noui oper. Cornazanus deciſi 43. numer. 5.* & in terminis oneris anniuerſarij tradit Gamma *deciſ. 30. num. 2.*

Vel † poteſt dici, quod ibi legatum fuit factũ reipublicę ad ſportulas, 16
quæ (vt interpretatur gloſſa ibi) ſunt ſalaria † ad alimenta Decurionum, 17
cum qua gloſſæ interpretatione tranſit Flores de Mena, *practicarum quæſtionum, quæſt. 17. num. 2.* (quæ frequenter relinquebantur, *l. cũ quidã, ff. de annuis legatis, l. in ciuitatibus, de lega.*) quo caſu, & quia fuit legatum ad alimenta, & quia ſunt aſſignata in publicã vtilitatẽ, cui inſeruiunt, & aſſiſtunt Decuriones (vt in ſimili pro conceſſo ad alimenta Cardinalium, qui ſanctæ Romanæ Eccleſiæ inceſſanter aſſiſtunt, ponderat Ludouic. Roman. *conſ. 388. nu. 3.*) Succedit † iuris concluſio dicẽs, quod res illa, ex 18
qua concedens mandat alimenta præſtari, eſt obligata pro alimentis, vt cõcludit gloſſa, *l. Lucius ff. de alimentis legatis, & l. cũ hi, verſic. ſi dẽ ſi ageret, ff. de tranſactionibus, & l. Gaius. de annuis leg.* & eſt tex. qui hanc concluſionem manifeſtè probat *in l. 2. ff. de alimentis legat.* & tradit Paul. Caſtrenſ. *conſ. 338. num. 3.*

Et † quia legatum alimentorum, ſiue factum pauperi, ſiue diuiti, sẽ- 19
per continet alimentorũ fauorem, vt per Dd. *l. ſi certis annis, C. de pact. vbi Alciatus, & tradit Hierony. Gigas de penſionibus, cap. 15. nu. 20. quem ſequitur Simon de Pratis lib 4. de interpretan. vlt. volunt. interpret. 1. dub. 11. nu. 8.*

Et † idem, quod de alimentis iudicatur de relicto pro anima, *vt vo-* 20
luit Petrus Iacob. in pract. titul. de actione in rem determinans, idem in anniuerſario, *Guido Pap deciſ. 576.* quod refert, & ſequitur Salazar *de vſu, & conſuetud. cap. 11. numer. 34. plures referens.* Idem tenet Tiraquel *de priuileg. piæ cauſæ priuileg. 63.* ſequitur Maſcardus *de probationibus, concluſ. 171. num. 54.*

Digitized by Google

21 Quod † procedit quocumq; modo, ſiue quacũque dictione fundus fuerit adiectus, quia id ſpeciali fauore alimentorum, & piæ cauſæ eſt inductum, vt tradit Couar, *cap. Rainutius, §. 10. num. 8. in fine, de teſtamentis*, & Gigas *de penſionibus, cap. 44. num. 1.*

22 Finem † imponemus huic cap. ſi ſanum intellectum tribuamus, *l. fundi Trebatiani. 38. ff. de vſufructu*, quæ lex ſimul & ſemper allegatur, cum *d. l. nihil proponi*, quæ habet verba hæc: ***Fundi Trebatiani redditus vxori meæ quoad viuet dari volo, quæro an poſſit tutor hæredis fundum vendere, & legatario quantitatem offerre annuam, quam viuus paterfamilias ex locatione fundi redigere conſueuerat? reſpondi poſſe.*** In qua l. ſolum legata fuit

23 æſtimatio fructuum, quam teſtator redigere conſueuerat: Et † ad id refertur legatum, quia ſumit interpretationem à conſuetudine teſtatoris, *l. ſeruum plurium. §. fin. de lega. 1. l. damnas. 15. § fin. de vſufruct. legat. l. penult. de aliment. legat. Bar. l. cum certus. ff. de vino tritico, & oleo legat.* & ita intelligit

24 Ruinus *l. fructus nu. 3 ſoluto matri.* vbi Barboſa *num. 30* addit: Quod † legatum reddituum importat, quod percipitur ex fundo, *vt tradit Cephalus conſi. 20. num. 24. vol. 1* & cum dict. lex dicat, quod teſtator ſolebat quantitatem percipere ex fundo admittitur, poſſe hæredem quantitatem præſtare, & ſic vendere fundum, cum ab ipſo hærede ſit legata quantitas, *vt in d. l. fundi, tenet Albericus numer. 1. & Cephalus dicto conſ. 20. numer. 27.*

CAPVT TERTIVM.

SI TESTATOR DISPOSVERIT, QVOD CELEBRETUR anniuerſarium pro anima ſua, an hæres adimpleat in primo anno, & in ea diſpoſitione ſit locus regulæ? l. *boues. §. hoc ſermone. ff. de verborum ſignificatione*, vel ſit perpetuum iudicandum?

SVMMARIVM.

1 *Sermo ſimpliciter prolatus, intelligitur de prima vice.*

2 *Quod procedit etiam in materia fauorabili, & dotis.*

3 *Argumentum ſumitur à dote ad piam cauſam.*

4 *Si teſtator relinquat certam ſummam, ſeu pitanciam in die Sancti Franciſci intelligitur legatum de ſumma ſemel præſtanda.*

5 *Quod pro conſtanti affirmauit, Bar. in caſu, quo concurrebat fauor vltimæ voluntatis, & pia cauſa.*

6 Regu-

Digitized by Google

6 *Regula* l. boues. §. hoc ſermone, *de verborum ſignificatione procedit in omni materia.*

7 *In dubio talis eſt ſumenda interpretatio , vt minus cenſeatur heres grauatus.*

8 *Potius toleratur quod legatum ſit inutile, quam quod cenſeatur teſtator grauare heredem.*

9 *Anniuerſarium relictum ſimpliciter à teſtatore , perpetuum eſt intelligendum.*

10 *Si in diſpoſitione ponitur aliqua ex dictionibus perpetuum tempus ſignificantibus, diſpoſitio cenſetur perpetua.*

11 *Dictiones*, ſemper, perpetuo, in infinitum, *faciunt diſpoſitionem perpetuam, etiam in anno relicto.*

12 *Quando in diſpoſitione ſunt aliqua verba perpetuitati inductiua , perpetua efficitur diſpoſitio.*

13 *Ex natura & vi verbi anniuerſarium, & ex ſubiecta materia anima, quæ perpetua eſt, diſpoſitio perpetua iudicatur.*

14 *Expenditur* , *l.* annua. 20. §. atria ff. de annuis legat. *ad hoc quod anniuerſarium ſit perpetuum.*

15 *Expenditur ad id l.* cum quidam 24. ff. de annuis legat.

16 *Expenditur etiam ad id* l. fin. ff. de annuis legat.

17 *Expenditur etiam ad id* l. defuncta 65. in fin. ff. de vſufructu.

18 *Limitatur deciſio* l. boues, §. hoc ſermone , *vt non procedat ſi in vltima voluntate relinquatur per verba generalia & indefinita, id quod ex ſua natura reiteratur, ſiue renaſcitur.*

19 *Extenditur ea limitatio , vt non ſolum procedat, quando legata ſua natura ſit reiterabilis, ſed etiam quando legato additur aliqua qualitas, quæ ex ſe reiterabilis ſit.*

20 *Intelligitur* d. l. cum quidam 24. ff. de annuis legat.

21 *Qualitas anniuerſarii adiecta legato cum ſit reiterabilis, facit perpetuum indicari legatum.*

22 *Quando diſpoſitio profertur in materia, quæ ex conſuetudine recepit reiterationem, primus actus non conſumit diſpoſitionem.*

23 *Traditur alius intellectus ad d. l.* cum quidam de annuis legat.

24 *Vterq; intellectus traditur nu. 20. & 23. poteſt adoptari d. l.* cum quidam ſecundum Cephalum.

25 *Traditur differentia re[illegible] in die natalis teſtatoris, vel in die alicuius ſancti vel aliis feſtiuitatibus, quæ anniuerſaria ſolennitate celebrantur.*

C 3 26 Sem-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

26 *Semper eſt ſumenda interpretatio vt ceſſet ſuperfluitas.*
27 *Verba non debent eſſe ſine effectu operandi.*
28 *Regula* d. §. hoc ſermone, *non procedit quoties primus actus conſumit effectum, ſecundum diſponentis intentionem.*
29 *Si agitur de re ſuapte natura perpetuo duratura, diſpoſitio non conſumitur primo actu, nec prima perſona, ſed ad vlteriores in infinitum progreditur.*
30 *Quod procedit in anniuerſario.*
31 *Expenditur* l. annuam. 6. ff. de annuis legatis.
32 *Interpretatio ceſſat, quando ſumus in caſu claro, cum ea ſolum admittenda ſit in caſu dubio & ambiguo.*
33 *In caſu dubio, ita eſt ſumenda interpretatio, vt non conueniatur propria ſignificationi vocabuli.*
34 *Intellige niſi in caſu, quo nihil operatur diſpoſitio & fruſtratoria redderetur.*
35 *Propria ſignificatio vocabuli ſumitur per etymologiam, ſeu alluſionem vocabuli, & per eam conſtat ſic oſtendere verba prolata.*
36 *Etymologia vocabuli, anniuerſarium ſuadet, vt reuerſo anno celebretur, & ſic perpetuo.*
37 *Credendum eſt teſtatorem vſum fuiſſe nomine* anniuerſarium. *vt conueniente rei gerendæ, cum nomina debeant eſſe conſonantia rebus.*
38 *Regula quæ habet, quod eſt ſumenda interpretatio in fauorem heredis, non procedit contra defunctum, & in præiudicium ipſius animæ.*
39 *Credendum eſt teſtatorem potius voluiſſe ſibi & animæ ſuæ fauere, quam heredi, ex bene ordinata charitate, quæ incipit à ſe ipſo.*
40 *Teſtator magis præſumitur diligere animam ſuam, quam heredem, vxorem, & cætera omnia.*
41 *Semper ſumenda eſt interpretatio, quæ fauet animæ.*
42 *Deducitur limitatio ad regulam, quæ habet, quod ſumenda eſt interpretatio, vt minus cenſeatur heres grauatus, non procedit in anniuerſario.*
43 *An ſi anniuerſarium relinquatur in contractu habeat locum regula,* l. boues, §. hoc ſermone, *reſoluitur negatiue.*
44 *Contractus recipiunt interpretationem à mente contrahentium.*
45 *Rei qualitas demonſtrat agentis intentionem.*
46 *Quando verba contractus ſunt apta ad comprehendendam infinitatem, toleratur infinitas in contractibus.*

47 Si

Digitized by Google

47 *Si promiſſio annua in contractu ſit facta pauperi, erit annua, & perpetua.*

48 *Si teſtator diſponat, quod aliquid erogetur in die mortis ſuæ, vel exequiarum, vel in fine anni, vulgo,* cabo de anno, *ſemel tantum fiet.*

HOc ſermone dum nupta erit, *prima nuptiæ ſignificantur*, verba ſunt 1
Pomponii Iuriſconſulti, *lib. 6. ad Sabinum*, relata, *l. bones* 85,
§. *hoc ſermone, ff. de verborum ſignificatione*, Ex quibus Doctores, ibi præcipuè Alciatus, Tiraquell. & Rebuffus (qui late eam exornant) deducunt vulgarem illam concluſionem & regulam, quod ſermo ſimpliciter prolatus, intelligitur de prima vice, quam etiam ponit text. *in l. dotis promiſſio. 69. ff. de iure dotium.*

Quæ † iura loquuntur in materia fauorabili dotis. Et conſummatur † argumentum de dote ad piam cauſam, *cap. vnico.* §. *donare, qualiter olim poterat feudum alienari, cum aliis congeſtis à Euerhardo loco à dote ad piam cauſam.* Videtur dicendum idem de *anniuerſario* relicto ſimpliciter, & ſic quod ſemel tantum celebretur. 2 3

Pro quo facit † doctrina Bartoli *in l. cum quidam, numer. 3. ff. de annuis legatis*, vbi tenet, quod ſi teſtator relinquit Monachis certam ſummam, ſeu pitançam in die ſancti Franciſci, intelligi debet de ſumma ſeu pintança ſemel præſtanda. Idem tenet Palacius Rub. *in repetitione rubric. de donat.* §. *63. numer. 21. Hippol. de Marſil. rubr. de fideiuſſoribus numer. 99. Alex. conſil. 16. num. 7. volum. 4. Cephalus conſil. 612. numer. 17. lib. 4. Anton. Gabriel. lib. 6. concluſionum, tit. de legibus, concluſ. 2. num. 26. Iaſ. l. diuortio.* §. *quod in anno num. 17. ſolut. matrim.* & ibi Barboſa † *numer. 13.* teſtatur Bartoſum communiter eſſe receptum, & expendit, quod in caſu & exemplo Bartoli concurrebat fauor vltimæ voluntatis, & fauor religionis piæ cauſæ, & nihilominus, recurritur ad regulam, §. *hoc ſermone, & ſic Alexand. conſi. 16. num. 9. lib. 3. & Iaſ. conſil. 36. lib. 4. ad fin.* & Curt. Iun. *132. num. 1.* dicunt quod † ea regul. procedit in omni materia, quos refert & ſequitur Ant. Gab. *lib. 6. concluſionum, tit. de legibus & conſtitutionibus, concluſione 2. num. 19.* 4 5 6

Pro quo † etiam facit, quod in dubio eſt talis ſumenda interpretatio, vt minus cenſeatur heres grauatus, *l. vnam ex familia*, §. *ſi rem de legat. 2.* 7

Quinimo † potius toleratur quod legatum ſit inutile, quam quod teſtator cenſeatur grauare heredem, *l. Mauius in prin. ver. ſane conſtitutio* 8

Pym-

Principiis, de leg. 2. l. quod in rerum §. 1. ff. de leg. 1. vbi notat Iaſ. n. 1. Aymon conſ. 32 n. 3. Qui in annuo relicto loquitur, *& conſ. 167. n. 14. & conſ. 18. n. 3. Caualcan. de vſufructu vxori relicto. num. 77. ad medium.*

9 Sed † contrarium eſt tenendum, imo quod anniuerſarium relictum ſimpliciter à teſtatore perpetuum ſit intelligendum: & probatur.

10 Nam † quemadmodum, quando in diſpoſitione ponitur, ſeu adiicitur aliqua ex dictionibus perpetuum tempus ſignificantibus, diſ-
11 poſitio † cenſetur perpetua (vt de dictione, *ſemper* tradit gloſſa *l. 1. verbo, ſemper*, quam ſequuntur ibi Bartol. Alexand. & Iaſ. ff. *ſoluto matrimonio. Boerius deciſione. 158. ex numero. 1.* vbi late plures refert Molina, *libr. 1. de primogen. cap. 5. numer. 33.* & ſic de dictionibus, *Perpetuo*, & *in infinitum*, Ioannes Garcia *de nobilitate*, § *1. gloſſa, 1. numero 24. Alexand. Raudenſis, conſil. 22. numero.* 487. & in annuo relicto *tradit Cephalus, conſilio 612. numero 9. volum. 4.*)

12 Ita † & quando in tali diſpoſitione ſunt aliqua verba perpetuitatis inductiua, *vt tradunt ſupra relati*: eo enim caſu perpetua erit diſpoſitio, vt eſt de mente gloſſæ, *l. Faius, ff. de annuis legat. verbo, neque in rem*, ibi: *propter illam annuam commemorationem, & quoniam cum quadam perpetuitate, huiuſmodi Seruitutes reales conſtituuntur.*

Ex quo euenit, quod tam ex vi verbi *anniuerſarium*, ſecundum interpretationem à nobis ſupra traditam, *in c. 1. quod ſit celebrandum vnoquoque anno reuoluto à morte defuncti* (vt dicit gloſſa. *c. cum creatura,*
13 *de celebratione Miſſarum*) quam ex † ſubiecta materia, quæ eſt animæ, ſit intelligendum perpetuum, cum ex ſubiecta materia diſpoſitio perpetua iudicetur, *vt tradit Paul. Caſtrenſis conſil. 9. volum. 1.* Ex quo enim anima perpetua eſt, quod pro ea relinquitur iudicandum eſt perpetuum: argum. text. *in l. iubemus in fine principii*. C. *de ſacroſanct. Eccle.*

14 Et quod † anniuerſarium perpetuum ſit iudicandum probat, *l. annua 20. §. atria, ff. de annuis leg.* vbi Iureconſultus ponit hæc verba: *Atria fidei commiſſum his verbis reliquit, quiſquis mihi heres erit fidei eius committo, vt det ex redditu cœnaculi mei & horrei poſt obitum Sacerdoti, & hierophylaci & libertis, qui in illo templo erunt, denarios decem, die nundinarum quas ibi poſui.*

Quæro vtrum his duntaxat, qui eo tempore quo legebatur in rebus humanis, & in eo officio fuerint debitum ſit? an etiam his qui in locum eorum ſucceſſerunt? Reſpondi ſecundum ea, quæ proponerentur, miniſterium quidem nominatorum deſignatum, cæterum datum templo. Item quæro, vtrum vno dun-

taxat

Digitized by Google

taxat anno decem fideicommiſſi nomine debeantur? an etiam in perpetuum decem annua præſtanda ſint? Reſpondit in perpetuum.

Hæc Iureconſultus. Et ibi gloſſa, verbo, *in perpetuum*, addit: ſi templum perpetuo duret, quam expendit Barboſa *l. diuortio, §. quod in anno num. 11. ff. ſolut. matrimonio.*

Ad † quod etiam conducit, *l. cum quidam 24. ff. de annuis legat.* cum quidam (inquit Marcellus Iureconſultus) de Decurionibus, diuiſiones dari voluiſſet die natalis ſui Diui, Seuerus & Antonius reſcripſerunt, non eſſe veriſimile, teſtatorem de vno anno ſenſiſſe, ſed de perpetuo legato. Facit † etiam pro hoc *l. fin. eod. tit.* vbi teſtator reliquit reipub. centum pro certaminibus ſeu ludiis per quadriennium, & non in primo quadriennio, ſed in perpetuum intelligitur relictum: 15 16

Idem † probat l. *annuam 6. eo. tit.* eſt etiam pro hoc text. *in l. defuncta, 65. in fine. ff. de vſufructu.* Vbi ſi relinquo ſextam partem fructuum oleris, quæ habeo in agro ferrariorum non pro anno, ſed quotannis, videtur relictum; Ad quæ ita quod huiuſmodi anniuerſarium perpetuum iudicari debeat, tradit Aluarad. *de coniectura mente defuncti lib. 2. c. 1. §. 2. num. 24.* 17

Neque † obſtat *d. l. boues §. hoc ſermone,* quia multipliciter poteſt reſponderi, & in primis quod eius regula non procedit ſi in vltima voluntate relinquatur per verba generalia & indefinita, id quod ex ſua natura reiteratur ſiue renaſcitur, quia his concurrentibus non intelligitur legatum de prima vice, vt probat. *d. l. defuncta, ff. de vſufruct*, vbi agitur de fructibus qui ſua natura renaſcuntur, *vt in l. diuortio, § ſi vir, ff. ſolut. matrimon. ita tradit Barboſa dict. l. diuortio, §. quod in anno numer. 11.* 18

Et † ampliatur, vt non ſolum procedat ea limitatio, ſi res legata ſua natura reiterabilis ſit, ſed etiam quandoque legato additur qualitas aliqua quæ ex ſe reiterabilis ſit. vt colligitur ex *d. l. cum quidam ff. de annuis legatis*, ſecundum intellectum Cumani, *in l. cum qui Calendis, in princip. de verborum.* 19

Nam † teſtator ibi iuſſerat fieri diuiſiones inter Decuriones die natalis ſui, qui quidem dies reiterabilis eſt, quia cum non poſſit intelligi de die in qua natus fuerat, relinquens, quæ iam præterierat & ſic redire non poterat, neceſſario intellexit teſtator de ſolennitate commemoratiua diei natalis ſui, qui recepit reiterationem, vt declarat Lancellot. Dec. *in dict. l. cum quidam*, & hanc dicit elegantem ampliationem 20

d Bar-

Digitized by Google

Barboſa. *d.* § *quod in anno, num. 12.* (licet in ea non reſideat) vbi refert Alex. Iaſ Zaſium, Soci. & Ant. Gomez. ſequentes Cumani intelle-
21 ctum, & ſecundum hanc ampliationem † reſultat, quod cum qualitas anniuerſarii adiecta legato ſit reiterabilis, perpetuum debet iudicari legatum.

22 Et quando † diſpoſitio profertur in materia, quæ ex conſuetudine recipit reiterationem, primus actus non conſumit diſpoſitionem, *l. C. de fidei commiſſis Roman, conſi. 294.* plures refert Antonius Gabriel. *libro 6. concluſ. tit. de legibus, concluſ. 2. limitation. 12. num. 42.*

23 Sed † Barboſa diſcedit ab intellectu Cumani, ſequendo intellectum Bartoli *in d. l. cum quidam num. 3.* dicentis quod ibi fuit parua quantitas relicta Decurionibus in die natalis teſtatoris, & quod ex quantitate parua & qualitate perſonarum, quibus fuit relicta, præſumitur teſtatorem de prima vice non intellexiſſe, vt tradit ibi Iureconſultus, cuius contrarium dicit tenendum, altero ex his deficiente, ſed eſſe recurrendum ad regulam, §. *hoc ſermone* quem Bartoli intellectum dicit magis communiter receptum Barboſa *vbi ſupra num. 13.*

24 Ego † vero magis puto, vtrumque intellectum poſſe vere applicari caſui, *l. cum quidam*, prout tenet Cephalus *d. conſ. 612. num. 37.* vbi inquit, quod poteſt dici, quod ibi erant verba reiterabilia, vel quod procedit ex veriſimili mente teſtantis, qui reliquerat quid minimum Decurionibus, & ne videatur indignum legatum reliquiſſe non debere intelligi, quod ſemel tantum voluerit præſtari.

25 Etſi teneas † Cumani intellectum poteſt reſponderi ad doctrinam Bart. & conſortium dicentium, quod ſumma, ſeu pitança relicta fratribus in d e ſancti Franciſci non debetur, niſi ſemel vt procedat, quia iam eſt conſtituta commemoratio ab Eccleſia illius diei, in honorem ſancti, *vt in cap. illa. 12. diſtinct. ibi: Sicuti Domini Paſſio, & Reſurrectio, & Aſcenſio in cœlum, & Aduentus de cælo Spiritus ſancti anniuerſaria ſolennitate celebrantur, & ſiquid aliud tale occurrit, quod ſeruetur ab vniuerſa quacunque ſe diffundit Eccleſia.*

Atque ita non inducitur nouè à teſtatore commemoratio reiterabilis reſpectu ſui legati, ſed videtur illa dies adiecta, vt quandoque tempus adiicitur ſolutioni legati, vt per totum quando dies legati cedat, nec eſt opus coniecturare teſtatoris mentem. At quam do teſtator iuſſit ſummam ſeu pitançam dari Decurionibus in die natalis ſui, cuius nulla erat commemoratio, non immerito collegit, & coniecturabit Iurecon-

reconſultus diem adiecisse, vt perpetua fieret commemoratio, ſiquidem ad nihil aliud potuit mentionem facere de die ſuæ Natiuitatis. Quod maxime procedit, quia temporibus illis, quibus lata fuit, aſſuetū erat celebrare dies natales hominum, iuxta illud Tibulli libr. 2. Elegia 2.

Dicamus bona verba, venit natalis ad aras.
Quiſquis adeſt, lingua vir mulierq; faue
Vrantur pia thura focis, vrantur odores,
Quos tener è terra diuite mittit Arabs.

Et eſt textus *in l. dies feſtos, C. de feriis* ibi: *Et ſi in noſtrum ortum, aut natalem celebranda ſolennitas inciderit*, ſed vera celebranda natiuitas ea eſt, de qua Eſaias, c. 60. inquit: *Surge & illuminare Hieruſalem in ſplendore ortus tui*, de quo gloſſa, *in d. l. dies feſtos* Pro quo † facit, quod ſemper eſt ſumenda interpretatio, vt ceſſet ſuperfluitas verborum, *vt tradit Paulus Caſtrenſis, conſil. 43. num. 2. & conſil. 222. numer. 1. lib. 2. Alexander conſil. 17. numer. 45.* inferendo illud, † vt verba non ſint ſine effectu operandi, quem ſequitur Simon de Prætis *libr. 2. de interpretanda vltim. volunt. interpret. 3. dubit. 1. reſolut. 2. num. 49.* 26 27

Et ſic † cum prima præſtatio non ſatisfaciat intentioni diſponentis, ſuccedit ea limitatio regulæ, *§. hoc ſermone*, vt non procedat, quoties primus actus non conſumit effectum ſecundum diſponentis intentionem, *vt tenent Bald. Iaſ. Georgius Natta, Romanus, Felinus, Decius, Grāmat. Tiraquel. & alii plures, quos refert Anton. Gabriel, lib. 2. concluſionum tit. de legibus, & conſtitutionum concluſ 2. & limit. 2. numer.* 28. *Menoch. conſil. 85. numer. 124. volum. 1. & Barboſa dict. §. quod in anno, numer. 21.* vbi quod erit exemplum, ſi agatur de re ſuapte natura perpetuo duratura. 28

Nam † tunc diſpoſitio ita accipienda eſt, vt nec primo actu, nec prima perſona conſumatur, ſed ad vlteriores in infinitum progrediatur: *vt tradunt Alciat. §. hoc ſermone, & ibi Tiraquellus limitation. 18. numer. 1.* 29

Quæ omnia rectè conueniunt diſpoſitioni, qua anniuerſarium relinquitur, quod ſua natura perpetuo durat, vt dictum eſt. 30

Sicque † ſemper perpetuum eſt iudicandum, etiam vltra heredis ſeu legatarii vitam, *l. annuam 6. ff. de annuis legat.* 31

d 2 Neque

32 Neque † obſtat, quod ſumenda eſt interpretatio, vt minus cenſeatur heres grauatus, vt diximus pro parte negatiua. Nam illud procedit cum ſimus in dubio, quo caſu neceſſaria eſt interpretatio. At quando ſumus in caſu claro, non eſt opus coniecturis, *l. ille aut ille, de legat. 3.* vbi quando in verbis nulla eſt ambiguitas, non admittitur voluntatis quæſtio: interpretatio enim eſt facienda in caſu dubio & ambiguo, *l. 2. §. fin. ff. de his quæ in teſtamento delentur l. in his quæ ff. de condition. & demonſtration. Simon de Pratis libr. 1. de interpretanda vltima volunt. interpr. 1. dubitatione. 2. ſolut. 4.* alias ſuperflua eſſet interpretatio.

33 Imo † & in caſu dubio talis eſt ſumenda interpretatio, vt non con-
34 traueniatur propriè † ſignificationi vocabuli, niſi eo caſu, quo nihil operaretur diſpoſitio, & fruſtratoria redderetur, *vt in l. ſi vno anno ff. locati.*

35 Propria † autem ſignificatio vocabuli ſumitur per etymologiam ſeu alluſionem vocabuli, & per eam conſtat, ſic oſtendere verba prolata, *vt tradit Simon de Pratis de interpret. vlt. volunt. libr. 2. interpret. 3. dubit. 2. ſolut. 1. num. 255. pag. mihi 252.*

36 Etſi hoc † ſuadeat etymologia vocabuli *anniuerſarium*, vt reuerſo anno celebretur, *vt dixi c. 1. num. 32.* non eſt quærenda alia interpreta-
37 tio: Siquidem credendum eſt † teſtatorem vſum fuiſſe illo nomine *anniuerſarii*, vt conuenienti rei gerendæ, quia nomina debent eſſe conſonantia rebus, *§. eſt & aliud, inſtit. de donat. l. 1. §. ait prætor, de vi & vi armata,* nec credendum eſt hominem aliud velle quam dicat, *l. ex his, ff. de excuſat. tuto. Proſperus Paſſetus, conſil. 115. num. 14.* & nullum maius teſtimonium eſt noſtræ mentis, quam quod colligitur ex ſignificatione verborum, *Baldus ſuper literis de reſcript.*

Nam voces ſunt ſigna conceptus & notæ paſſionum animi, *l. Labeo §. idem tu vero, de ſupellect. legat. gloſſa in l. nemo §. de hæred. inſtit. Ioann. Garc. de nobilitate, gloſſa 1. §. 1. num. 29. Aym. conſil. 20. num. 2.* & anima organo vocis mentem ſuam explicat, *Innoc. c. veniens, numer. 30. de verbis ſignificantibus* & vide Lucam de Penna, *l. definimus, num. 2. & 4. C. de agricolis, & cenſitis, lib. 11.*

38 Et dato † quod eſſemus in caſu dubio, regula quæ habet, quod eſt ſumenda interpretatio in fauorem heredis, non procedit contra defunctum, qui eum inſtituit heredem. Nam ſi ea præſumptio ſumitur ex mente coniecturata defuncti, vt minus voluerit grauare here-

heredem non rectè ſumentur, vbi redundaret in præiudicium animæ
defuncti. Imò † credendum eſt, potius voluiſſe ſibi, & animæ ſuæ faue- 39
re, quàm heredi, ex bene ordinata claritate, quæ incipiat à ſeipſo, *l. Præ-
ſes prouinciæ, C. de ſeruitut. & aqua.* Et † quia magis præſumitur diligere 40
animam ſuam quàm heredem, vxorem, & cętera omnia, *Maſcard. de pro-
bation. concluſ. 1171. nu. 7. & 75.*

Et † quia ſemper ſumenda eſt interpretatio, quæ fauet animæ, *tradit* 41
Suarez in proœmio fori, nu. 27. l. ſunt perſonæ ff. de religioſis & ſumpt funerũ.
Ex quibus † deducitur optima limitatio ad eam regulam, qua aſſeritur, 42
quod ſumenda eſt interpretatio, vt minus cenſeatur heres grauatus, vt
non procedat in anniuerſario, quia redundaret in præiudicium animæ
defuncti.

Sed † an in contractibus idem dicendum ſit, difficultas conſiſtit in 43
doctrina Baldi, *in l. diuortio, §. quod in anno,* quam dicit eſſe communiter
receptam Barboſa ibi, *num. 11. & num. 12.* qui partem negatiuam tenet in
promiſſione facta per contractum, *per l. cum qui Kalendis. 41. in principio
ff. de verb. oblig.* & ſic vt ſolum intelligatur de vna præſtatione.

Sed idem † puto ſeruandum in contractibus, quod in vltima volun- 44
tate: ea ratione, quia contractus recipiunt interpretationẽ à mente con-
trahentium, *l. non omnis numeratio, ff. ſi certum petatur, & traditur deciſ.
Genuæ. 63. num. 3.* & ex intentione & mente contrahentis, ſeu facientis
promiſſionem pro anniuerſario, eſt, quod † quotannis celebretur, *vt* 45
diximus cap. 1. nu. 32. tam etiam, quia rei qualitas demonſtrat agentis in-
tentionem, *vt in l. non codicillum C. de teſtamentis, vbi Baldus,* & cum pro-
prietas vocabuli hoc ſuadeat, vt dictum † eſt, non eſt, cur non intelliga- 46
mus anniuerſarium relictum per contractum perpetuum debere eſſe: ſi
quidem quando verba contractus ſunt apta ad comprehendendum in-
finitatem toleratur infinitas in contractibus, *l. ſi ita ſtipulatus. 56. ff. de fi-
deiuſſoribus.*

Et facit ad hoc, quod tradit Bart. *l. cum qui ita, §. qui ita, n. 3.* vbi quod 47
ſi promiſſio in contractu ſit facta pauperi, erit annua & perpetua. Si ta- 48
men in teſtamento ſeu alia diſpoſitione dicat diſponens, quod aliquid
erogetur in die mortis ſuæ, vel obſequiarum, vel in fine anni, (*vul-
go cabo de anno*) ſemel tantum fiet: *ita tradit Antonius Go-
mezius, 2. to. c. 11. n. 48. in fin.* cum quo finiatur
hoc caput tertium.

CAPVT QVARTVM

AN EX EO, QVOD RELINQVANTVR BONA cum onere anniuerſarij perpetui pro anima, cenſeatur inductum vinculum maioratus?

SVMMARIVM.

1 *Expenditur*, l. annuam. *6. ff.* de annuis leg. *ad hoc, quod per ſolam oneris anniuerſarij impoſitionem, cenſeatur inductum perpetuum fideicommiſſum.*

2 *Eſſe inductum perpetuum fideicommiſſum, eſt maximum argumentum conſtitutionis maioratus.*

3 *Ex quo anniuerſarium inducit perpetuum fideicommiſſum, aliqui viri docti cenſuerunt conſtitutum maioratum.*

4 *Res affecta onere anniuerſarij debent ſeruari indiuiſibiles propter onus Miſſarum indiuiduum, ſed hoc non eſt praciſe neceſſarium, numer. 29.*

5 *Per diuiſionem minuuntur res relicta pro anniuerſario, & confunditur onus.*

7 *Expenditur conſtitutio Synodalis Archiepiſcopatus Toletani pro indiuiduitate rerum anniuerſariorum.*

8 *Vnitas eſt ad conſeruationem ſubiecti, dualitas ad deſtructionem.*

9 *Si res debet eſſe penes vnum, is debet eſſe maior.*

10 *Ad meliorem executionem anniuerſarij poteſt Epiſcopus facere, vt res anniuerſarij ſit penes vnum.*

11 *Epiſcopus ſumma ope niti debet, vt anniuerſaria impleantur.*

12 *Vt publice intereſt, quod familiarum dignitas ſalua ſit, & earum memoria conſeruetur: ita etiam intereſt animabus quod conſeruentur anniuerſaria, & ſit memoria fundatorum, vt pro eis celebrentur & iuuentur eorum anima.*

13 *Subſtitutio facta à teſtatore de duobus antiquioribus de domo ſua cum onere dandi pauperibus ſingulis menſibus, ſeu annis, vnum ſtarum frumenti, inducit perpetuum fideicommiſſum in familia teſtatoris.*

14 Vin-

14 *Vinculum fideicommiſſi, ita inducitur tacite, ſicut expreſſe.*
15 *Per oneris anniuerſarij impoſitionem ſimplicem, non inducitur vinculum maioratus.*
16 *Expenditur* l. nihil proponi 123. de legat.
17 *Res cenſeri debet libera & allodialis, non vero maioratus, nec feudalis.*
18 *Per oneris impoſitionem etiam piam, non inducitur fideicommiſſum maioris.*
19 *Bona feudalia licet ſint affecta onere perpetuo, non ſunt maioratus, nec maiori deferuntur, exceptis feudis Ducatus, Marchionatus, & Comitatus.*
20 *Bona feudalia diuiduntur inter agnatos, taliter, quod non confundatur ſeruitium.*
21 *Argumentum ſumitur ex feudis ad anniuerſaria.*
22 *Per ſolam oneris anniuerſarij impoſitionem, non inducitur vinculum maioratus, niſi aliis adminiculis poſſit coniecturari, voluntatem diſponentium fuiſſe in contrarium.*
23 *Inter fideicommiſſum, & maioratum, multum diſtat.*
24 *Fideicommiſſum in teſtamento ſolum poteſt relinqui, ſecus in contractibus: Maioratus autem teſtamento & contractu fieri poteſt.*
25 *Fideicommiſſarius vniuerſalis non poteſt propria authoritate fideicommiſſum capere, nec dantur illi actiones vtiles, nec directa, niſi ei fuerit reſtituta hereditas, ſecus in maioratibus.*
26 *Maioratus ſucceſſor abſque aliqua prædeceſſoris reſtitutione, poſſeſſionem nanciſcitur.*
27 *Fideicommiſſa diuiſibilia ſunt, & plures ſimul in eis ſuccedunt, ſecus in maioratibus.*
28 *Non ſequitur, eſt onus perpetuum, ergo maioratus.*
29 *Non eſt præciſe neceſſarium, quod res anniuerſarij ſeruentur indiuidua.*
30 *Dato, quod res anniuerſarij vni adiudicetur, iubente Epiſcopo, valor rei eſt diuidendus inter hæredes.*
31 *Intelligitur*, l. cui fundus, ff. de condict. & demonſtr.
32 *Conditio, ſeu natura indiuidua eſt.*
33 *Res ſua natura diuidua, ſi in conditione adiiciatur, efficitur indiuidua.*
34 *Ex parte rei cauſatur indiuiduitas.*
35 *Hæredes eius, qui lite cœpta deceſſit, tenentur vnum procuratorem conſtituere, nec vnuſquiſque poteſt vnum creare.*

36 Liti-

36 *Litigans non debet diſtringi per diuerſos aduerſarios.*

37 *Et eo caſu omnis numerus heredum pro vna perſona, eſt habendus.*

38 *Traditur intellectus ad d.l.* cui fundus.

39 *Intelligitur conſilium Ancharrani.27.*

40 *Adiuncta faciunt, vt fiat extenſio & declaratio, & quod verba plura vel pauciora comprehendant.*

41 *Quoties teſtator relinquit bona agnationi, & familiæ per verba, tractum ſucceſſiuum denotantia, cenſetur maioratum conſtituere.*

42 *Maxime ſi adeſt dictio,* in perpetuum.

43 *Ex vocatione antiquioris de domo & progenie, cenſetur inductum vinculum maioriæ.*

44 *Si coniecturæ ſumptæ à mente teſtatoris ſint concludentes, inducunt maioratum.*

45 *Ad quod requiritur, vt tales coniecturæ ſint legis authoritate munitæ.*

46 *Si teſtator profeſſus fuerit ſe velle facere maioratum, & faciat vocationes cum prælatione maſculorum maiorum, vel ponat grauamina nominis, & armorum, & alia ſimilia, cenſetur velle inducere maioratum.*

47 *Reijcitur opinio Feliciani defendentis per ſolam oneris anniuerſarij impoſitionem induci perpetuum vinculum.*

1 *ANnuam pecuniam ad ludos ciuitatis reliquit, quibus præſidere heredes voluit. Succeſſores heredum negant ſe debere, quaſi teſtator tandiu præſtari voluerit, quandiu præſiderent heredes. Quæro igitur an cum præſidendi mentionē fecerit, ad tēpus fideicōmiſſum? an perpetuo præſtari voluerit? Modeſtinus reſpondit, fideicōmiſſum quotannis in perpetuū reipublicæ præſtandū.* Verba ſunt Iuriſconſulti Modeſtini, relata *l. annuam. 6. ff. de annuis legat.* Ex quibus colligitur per ſolā oneris anniuerſarij impoſitionē cenſeri inductū perpetuū fideicommiſſum, nec reſtringi ad primum hæredē: quod etiam probat *l. annua. 20. §. fin ff. eo. titu.* & tenet Riminaldus Iunior, *conſil. 297. num. 15. vol. 3.* quē refert & ſequitur Petrus Antonius de Petra, *de fideicōmiſſis, quæſt. 5. num. 16 in fine, & eadem quæſt. num. 141.* & agnoſcit idem Aluarus Valaſcus, *conſultatione 82. num. 2.*

2 Et † ibi, *quod eſſe inductum perpetuum fideicommiſſum*, eſt maximū argumentū cōſtitutionis maioratus. & allegat Burgenſem de Paz, *quæſt.*
3 *4. n. 114.* & Molinam, *lib. 1. primog. cap. 4* & inquit, quod ex hoc, quod inducit perpetuum fideicommiſſum, aliqui viri indocti cenſuerunt cōſtitutum maioratum, quod etiam tradit Antonius Gamma, *deciſ. 30.*

vbi

vbi refert pluries ſic pronũtiatum in Senatu à grauiſſimis viris in mul-
tis cauſis,quas enumerat.

Et facit † pro hoc,quod huiuſmodi res affectæ onere aniuerſarij de- 4
bent ſeruari indiuiſibiles propter onus Miſſarum indiuiduum,*vt argu-*
mento l. cui fundus,ff.de condiction. & demonſtr. tradit idem Valaſcus,vbi ſu-
pra n. 8. alias † diminuerentur & confunderentur, *vt in l. communi diui-* 5
dundo. ff. communi diuidundo, quam expendit Meneſius, l. *cum quidam,*
num.24.de legat.2.& ad † minus cõueniens eſſe conſeruationi anniuer- 6
ſariorum aſſerit Flores de Mena *quæſtione 17. numer.23.* & pro eius con-
ſideratione adeſt cõſtitutio Synodalis Archiepiſcopatus Toletani ,in-
ter compilatas à domino Cardinali Quiroga *conſtit. 65.* in hæc verba:
Otroſior † denamos y mandamos, que por quanto de partir ſe las heredades at- 7
tribuadas à la Ygleſia y Cabildo y anniuerſarios,ſuccede que las memorias que
ſobre las dichas heredades ſe cargan ſe pierden y viene en oluido, de aqui adelan-
te no ſe partam ni diuidam entre los herederos, ſaluo que el vn heredero las tẽga
y pague el tributo. Vnitas † enim eſt ad cõſeruationem ſubiecti, dualitas 8
ad deſtructionem, *Molina de primogeniis, lib.1.c.10.n.5.*

Et ſi † apud vnum debent remanere,is debet eſſe maior *l.fin ff.de fide* 9
*inſtrumentorum.*Et † quod Epiſcopus hoc poſſit facere ad meliorẽ exe- 10
cutionem anniuerſarij,tradit idẽ Flores de Mena *vbi ſupra,n.47.*Debet 11
n. † Epiſcopus ſumma ope niti,vt huiuſmodi anniuerſaria adimplean-
tur, & ꝙ à fidelib. pro eis celebrandis relinquitur, accuratè ſoluatur,vt
commendat Concilium Tridentinum.*ſeſ.25.in principio.*

Et facit † etiam, quia ſicut publice intereſt,vt familiarũ dignitas ſal- 12
ua ſit,& earum memoria non auferatur,*vt in l.1.ff.de ventre inſpi.*ita etiã
intereſt animab.vt hæ memoriæ,& anniuerſaria conſeruẽtur,& ſit me-
moria fundatorũ,vt pro eis celebrentur: Ita Concilium Tridentinum,
ſeſ.25. ca 4.de reformatione, vbi dum ꝓuidet œcumenica Synodus circa
cõmutationem piarum cauſarum,ponit in fine hęc verba: *Ita tamen,vt*
eorum ſemper commemoratio fiat, qui pro ſuarum animarum ſalute legata ad
pios vſus reliquerunt.

Et † facit ꝓ hac parte,celebre & famigeratũ illud conſiliũ Anchara- 13
ni.*27.vbi n.9. & ſeqq.* tenet in ſubſtitutione à teſtatore facta de duobus
antiquiorib de ꝓgenie,domo ſua,cum onere dandi ſingulis menſibus
vnum ſtatũ,ſiue modiũ frumenti pauperib.cenſeri inductum fidei cõ-
miſſum perpetuũ in familia teſtatoris,ad quod proximi ſucceſſiue cen-
ſeantur inuitati, quod vere eſt vinculum maioratus.

Digitized by Google

14 Et † facit pro hoc, quod vinculum fideicommiſſi ita inducitur tacitè ex coniecturata mente defuncti, ſicut expreſſe *l. Phamphilo in princip. l. fideicõmiſſa §. cũ eſſet deleg at. 3. l. cum proponeretur de legat. 2. cũ ſimilib. & tenet gloſſ. 1. verſ. ſi autem l. quotiens* C. *de fideicommiſſis*, q̃ gloſſam ad hoc põderat Bartol. l. *filius familias* §. *diui n. 3. de legat. 1.* & eã extollit Antonius Gomezius *l. 40. Taur. n. 38. & Molin. libr. 1. de primogenitis, c. 6. n. 33.* quo argumento vtitur Valaſcus *conſultation. 82. n. 2. & 3.* & poſt eum eo argumento ét vtitur Flores de Mena *quæſt. 17. n. 19.* vbi habes bonam theoricã ad hoc, quod ex coniecturis inducãtur fidei cõmiſsũ, & maioratus.

15 Sed † contrarium, imo quod per oneris anniuerſarij impoſitionem ſimplicem non inducatur vinculum maioratus, tradũt Aluarus Valaſcus *conſultatione 82. n. 6. & ſequẽtib. Gãm decíſ. 30. & decíſ. 48. & decíſ. 224. n. 8. & decíſ. 286. ex num. 1. tradit Flores de Mena. d. quæſt. 17. n. 46. Salazar de vſu, & conſuetudine, c. 12. n. 43. & alij inferius allegandi.*

16 Pro † quo facit *l. nihil proponi. 123.* vbi res ſuper qua relinquitur anniuerſarium, non prohibetur alienari, ſaluo onere, *tradit Didacus del Caſtillo l. 7. 4. Taur. verſ. ex his etiam*, vbi inquit, ſe reprehẽdiſſe clericos, qui nitebantur petere per commiſſum fundum venditum, ſuper quo erat relictum anniuerſarium perpetuũ ipſis clericis, *& Speculator tit. de emphiteoſi §. nunc aliqua, quæſt. 118. numer. 144. & ibi Ioannes Andr. Iaſ. l. 2. nu. 45. C. de iure emphit.* vbi additionator Menochius alios refert.

17 Facit † etiam, quia res cenſeri debet, libera, & allodialis, non vero maioricatus, nec feudalis, *c. 1. § 2. ſi de feudo fuerit controuerſia inter domi. & agnat. Stephanus Ranchinus deciſione 207. 3. part. Burgos* de Paz, *quæſt. 2. n. 7.* vbi plures refert, & dicit eſſe communem opinionẽ, & in terminis maioratus Rodericus Suarez *l. quoniam in priorib. C. de inoffic. teſtamẽto ad l. Regiam limitatione 11. column. 6. verſ. ſed vbi aliquis, Molina libr. 1. de primogen. c. 11 n. 11. & Mieres de maiorat. 3. part. quæſt. 5. n. 20.*

18 Et facit † pro hac parte famoſum conſiliũ Oldrad 21. vbi per oneris impoſitionem, etiam piam (quia erat dotãdi filias ex maſculis deſcendentes) reſoluit, non induci fidei commiſſum, quod communiter recipitur, *vt teſtatur Menoch. conſil. 85. n. 46. vol. 1.* vbi plures Doctores refert, & ibi, *n. 124.* reſpondet ad conſil. 27. Ancharrani Antonius Gabr. *libr. 4. communium concluſion. titul. de fideicommiſ. concluſione 7.*

19 Pro quo † etiam facit, quod bona feudalia, quæ ſunt affecta onere perpetuo, non ſunt maioratus, nec maiori deferuntur iure primogenituræ, exceptis feudis Ducatus, Marchionatus, & Comitatus, vt tradit

Hermia.

Digitized by Google

Iſernia, *ca.1.§ præterea Ducatus, cum ſequentib.n.35.de prohibita feudi alien.*
per Federicum, vbi *n 36*. Quod † diuidētur inter agnatos taliter, quod nō 20
confundatur ſeruitium, cū bona feudi diuidantur, *vt in c.1.de ſucceſſione*
feudi in vſib.feudorum, quæ eſt vna de differentiis, quam ponit inter feu-
dum, & maioratum Parladorus *3.part.differentia.105.nu.2.tradit Bartol.*
Socin.conſ.165.n.15. volum.2. Corneus conſil.199.n.47.vol.2. Rodericus Sua-
rez.l.poſt rem in 11.limitatione dubio 2. quos & alios plures refert Flores
de Mena *dict.quaeſt.17.n.12*. Vbi argumētatur ex feudis ad anniuerſaria. 21
Concludendū igitur eſt p ſolā oneris impoſitionē non induci vinculū 22
maioratꝰ, niſi aliis adminiculis efficaciorib. poſſit cōiecturari, ꝙ volūtas
diſponentis fuit, ꝙ bona anniuerſarij iure primogenituræ deferrentur.

Neque † obſtant adducta pro contraria parte, & in primis non ob- 23
ſtat, *l.annuam*, qa nō ex eo, ꝙ per oneris impoſitionē inducat̃ perpetuū
fideicōmiſſum, ſequitur quod eſt maioratus, cum inter fideicōmiſſum,
& maioratum diſtet, vt tradit Parladorus 3 *part.differentia 18*. Vbi † po- 24
nit duas differētias, quarum altera eſt, ꝙ fideicōmiſſum ſolum in teſta-
mento & codicillis poteſt relinqui: in contractu ſecus *l.ſi quis quaeſt.60.*
de legat.2. vbi omnes. Maioratus aūt teſtamēto, & contractu fieri poteſt,
vt in l.44.Taur.quæ hodie eſt l.4.titul.7.l.5.Recopil. Altera † eſt ꝙ fideicō- 25
miſſarius (vniuerſalis ſaltem) non poteſt propria authoritate fideicom-
miſſum capere, neq; dantur illi actiones vtiles, nec directæ, niſi ei fuerit
reſtituta hereditas re, aut verbo, *l 1.ff.ad Trebelliā*. Maioratus aūt ſucceſ- 26
ſor abſq; aliqua deceſſoris reſtitutione maioratū, poſſeſſionemq; eius
nāciſcitur, vt *in l.45.Taur.hodie l.8.tit 7.l.5.Recopil.* Quas differētias po-
nit Peralt.*l.3 § q fideicommiſſum, n.27 ff. de hæred.inſti. Molina lib.1.de pri-*
mog.c.1.n.16.& c.4. & alias tradit Ioannes Garcia de expēſis *c.16.n.3.Spi-*
no de teſtamentis gloſſ 27.n.42. Simancas diſputationum c 5.

Sed † extra poſitas à Parladoro ē alia, q̃ plus conducit ad noſtrū ꝓ- 27
poſitū, nempe, ꝙ fideicōmiſſa diuiſibilia ſunt, & non ſolū vnus, & ma-
ior, ſed & plures eiuſdē gradus in eis ſuccedūt. *l.cū ita §. in fideicōmiſſo de*
legat.2, ib. Et qui ex his primo loco procreati ſunt, & l.peto §. fratre, ibi: Omnes
fideicommiſſum petent, qui in familia fuerint. Et ibi: Quid ergo ſi nō ſint eiuſdē
gradus: at maioratus non ſunt diuiſibiles, ſed maiori deferunt̃ Atq; ita
differre à fideicōmiſſis tradit Molina *lib.1.de primog.c.1. & c.26.n.14.&*
ſequent. Couarruu.l 3 variarum cap. 4. Qua differentia ſtante, non obeſt
dict. l. *annuam, cū* multipliciter poſſit onus rei accedere, abſq; eo, quod
ſit maioratus, † nam & cēſus eſt onus perpetuū, & nō eſt maioratus, vt 28

26 *Semper eſt ſumenda interpretatio vt ceſſet ſuperfluitas.*

27 *Verba non debent eſſe ſine effectu operandi.*

28 *Regula* d. §. hoc ſermone, *non procedit quoties primus actus conſumit effectum, ſecundum diſponentis intentionem.*

29 *Si agitur de re ſuapte natura perpetuo duratura, diſpoſitio non conſumitur primo actu, nec prima perſona, ſed ad vlteriores in infinitum progreditur.*

30 *Quod procedit in anniuerſario.*

31 *Expenditur* l. annuam. 6. ff. de annuis legatis.

32 *Interpretatio ceſſat, quando ſumus in caſu claro, cum ea ſolum admittenda ſit in caſu dubio & ambigua.*

33 *In caſu dubio, ita eſt ſumenda interpretatio, vt non conueniatur propria ſignificationi vocabuli.*

34 *Intellige niſi in caſu, quo nihil operatur diſpoſitio & fruſtratoria redderetur.*

35 *Propria ſignificatio vocabuli ſumitur per etymologiam, ſeu alluſionem vocabuli, & per eam conſtat ſic oſtendere verba prolata.*

36 *Etymologia vocabuli, anniuerſarium ſuadet, vt reuerſo anno celebretur, & ſic perpetua.*

37 *Credendum eſt teſtatorem vſum fuiſſe nomine* anniuerſarium. *vt conueniente rei gerendæ, cum nomina debeant eſſe conſonantia rebus.*

38 *Regula quæ habet, quod eſt ſumenda interpretatio in fauorem heredis, non procedit contra defunctum, & in præiudicium ipſius animæ.*

39 *Credendum eſt teſtatorem potius voluiſſe ſibi & animæ ſuæ fauere, quam heredi, ex bene ordinata charitate, quæ incipit à ſe ipſo.*

40 *Teſtator magis præſumitur diligere animam ſuam, quam heredem, vxorem, & cætera omnia.*

41 *Semper ſumenda eſt interpretatio, quæ fauet animæ.*

42 *Deducitur limitatio ad regulam, quæ habet, quod ſumenda eſt interpretatio, vt minus cenſeatur heres grauatus, non procedit in anniuerſario.*

43 *An ſi anniuerſarium relinquatur in contractu habeat locum regula,* l. boues, §. hoc ſermone, *reſoluitur negatiue.*

44 *Contractus recipiunt interpretationem à mente contrahentium.*

45 *Rei qualitas demonſtrat agentis intentionem.*

46 *Quando verba contractus ſunt apta ad comprehendendam infinitatem, toleratur infinitas in contractibus.*

47 Si

Digitized by Google

47 *Si promiſſio annua in contractu ſit facta pauperi, erit annua, & perpetua.*

48 *Si teſtator diſponat, quod aliquid erogetur in die mortis ſuæ, vel exequiarum, vel in fine anni, vulgo,* cabo de anno, *ſemel tantum fiet.*

H*Oc ſermone dum nupta erit, prima nuptiæ ſignificantur*, verba ſunt 1
Pomponii Iuriſconſulti, *lib. 6. ad Sabinum*, relata, *l. boues* 85,
§. *hoc ſermone, ff. de verborum ſignificatione*, Ex quibus Doctores, ibi prę-
cipuè Alciatus, Tiraquell. & Rebuffus (qui late eam exornant) de-
ducunt vulgarem illam concluſionem & regulam, quod ſermo ſimpli-
citer prolatus, intelligitur de prima vice, quam etiam ponit text. *in l.
dotis promiſſio. 69. ff. de iure dotium.*

Quæ † iura loquuntur in materia fauorabili dotis. Et conſumma- 2
tur † argumentum de dote ad piam cauſam, *cap. vnico. §. donare, quali-* 3
*ter olim poterat feudum alienari, cum aliis congeſtis à Euerhardo loco à dote ad
piam cauſam*. Videtur dicendum idem de *anniuerſario* relicto ſimplici-
ter, & ſic quod ſemel tantum celebretur.

Pro quo facit † doctrina Bartoli *in l. cum quidam, numer. 3. ff. de an-* 4
nuis legatis, vbi tenet, quod ſi teſtator relinquit Monachis certam ſum-
mam, ſeu pitançam in die ſancti Franciſci, intelligi debet de ſumma
ſeu pintança ſemel præſtanda. Idem tenet Palacius Rub. *in repetitio-
ne rubric. de donat. §. 69. numer. 21. Hippol. de Marſil. rubr. de fideiuſſo-
ribus numer. 99. Alex. conſil. 16. num. 7. volum. 4. Cephalus conſil. 612. nu-
mer. 17. lib. 4. Anton. Gabriel. lib. 6. concluſionum, tit. de legibus, concluſ.
2. num. 26. Iaſ. l. diuortio. §. quod in anno num. 17. ſolut. matrim.* & ibi
Barboſa † *numer. 13.* teſtatur Bartolum communiter eſſe receptum, & 5
expendit, quod in caſu & exemplo Bartoli concurrebat fauor vlti-
mæ voluntatis. & fauor religionis piæ cauſæ, & nihilominus, recurritur
ad regulam, §. *hoc ſermone, & ſic Alexand. conſi. 16. num. 9. lib. 3. & Iaſ.
conſil. 36. lib. 4. ad fin.* & Curt. Iun. *132. num. 1.* dicunt quod † ea regul. 6
procedit in omni materia, quos refert & ſequitur Ant. Gab. *lib. 6. con-
cluſionum, tit. de legibus & conſtitutionibus, concluſione 2. num. 19.*

Pro quo † etiam facit, quod in dubio eſt talis ſumenda interpreta- 7
tio, vt minus cenſeatur heres grauatus, *l. vnam ex familia, §. ſi rem de le-
gat. 2.*

Quinimo † potius toleratur quod legatum ſit inutile, quam quod 8
teſtator cenſeatur grauare heredem, *l. Mauius in prin. ver. ſane conſtitutio*

Pom-

Digitized by Google

Principis, de leg. 2. l. quod in rerum §. 1. *ff. de leg.* 1. *vbi notat Iaſ. n.* 1. *Aymon conſ.* 32 *n.*3. Qui in annuo relicto loquitur, *& conſ.* 167. *n.* 14. *& conſ.* 18. *n.* 3. *Caualcan. de vſufructu vxori relicto. num.* 77. *ad medium.*

9 Sed † contrarium eſt tenendum, imo quod anniuerſarium relictum ſimpliciter à teſtatore perpetuum ſit intelligendum: & probatur.

10 Nam † quemadmodum, quando in diſpoſitione ponitur, ſeu adiicitur aliqua ex dictionibus perpetuum tempus ſignificantibus, diſ-

11 poſitio † cenſetur perpetua (vt de dictione, *ſemper* tradit gloſſa *l.* 1. *verbo, ſemper*, quam ſequuntur ibi Bartol. Alexand. & Iaſ. ff. *ſoluto matrimonio*. *Boerius deciſione.* 158. *ex numero.* 1. vbi late plures refert Molina, *libr.* 1. *de primogen. cap.* 5. *numer.* 33. & ſic de dictionibus, *Perpetuo*, & *in infinitum*, Ioannes Garcia *de nobilitate*, § 1. *gloſſa*, 1. *numero* 24. *Alexand. Raudenſis, conſil.* 22. *numero.* 487. & in annuo relicto *tradit Cephalus, conſilio* 612. *numero* 9. *volum.* 4.)

12 Ita † & quando in tali diſpoſitione ſunt aliqua verba perpetuitatis inductiua, *vt tradunt ſupra relati*: eo enim caſu perpetua erit diſpoſitio, vt eſt de mente gloſſæ, *l. Faius, ff. de annuis legat. verbo, neque in rem*, ibi: *propter illam annuam commemorationem, & quoniam cum quadam perpetuitate, huiuſmodi Seruitutes reales conſtituuntur.*

Ex quo euenit, quod tam ex vi verbi *anniuerſarium*, ſecundum interpretationem à nobis ſupra traditam, *in c.* 1. *quod ſit celebrandum vnoquoque anno reuoluto à morte defuncti* (vt dicit gloſſa. *c. cum creatura,*

13 *de celebratione Miſſarum*) quam ex † ſubiecta materia, quæ eſt animæ, ſit intelligendum perpetuum, cum ex ſubiecta materia diſpoſitio perpetua iudicetur, *vt tradit Paul. Caſtrenſis conſil.* 9. *volum.* 1. Ex quo enim anima perpetua eſt, quod pro ea relinquitur iudicandum eſt perpetuum: argum. text. *in l. iubemus in fine principii. C. de ſacroſanct. Eccle.*

14 Et quod † anniuerſarium perpetuum ſit iudicandum probat, *l. annua* 20. § *atria, ff. de annuis leg.* vbi Iureconſultus ponit hæc verba: *Atria fidei commiſſum his verbis reliquit, quiſquis mihi heres erit fidei eius committo, vt det ex redditu cœnaculi mei & horrei poſt obitum Sacerdoti, & hierophylaci & libertis, qui in illo templo erunt, denarios decem, die nundinarum quas ibi poſui.*

Quæro vtrum his duntaxat, qui eo tempore quo legebatur in rebus humanis, & in eo officio fuerint debitum ſit? an etiam his qui in locum eorum ſucceſſerunt? Reſpondi ſecundum ea, quæ proponerentur, miniſterium quidem nominatorum deſignatum, cæterum datum templo. Item quæro, vtrum vno duntaxat

taxat anno decem fideicommiſſi nomine debeantur? an etiam in perpetuum decem annua præſtanda ſint? Reſpondit in perpetuum.

Hæc Iureconſultus. Et ibi gloſſa, verbo, *in perpetuum*, addit: ſi templum perpetuo duret, quam expendit Barboſa *l. diuortio, §. quod in anno num. 11. ff. ſolut. matrimonio.*

Ad † quod etiam conducit, *l. cum quidam 24. ff. de annuis legat.* cum quidam (inquit Marcellus Iureconſultus) de Decurionibus, diuiſiones dari voluiſſet die natalis ſui Diui, Seuerus & Antonius reſcripſerunt, non eſſe veriſimile, teſtatorem de vno anno ſenſiſſe, ſed de perpetuo legato. Facit † etiam pro hoc *l. fin. eod. tit.* vbi teſtator reliquit reipub. centum pro certaminibus ſeu ludiis per quadriennium, & non in primo quadriennio, ſed in perpetuum intelligitur relictum: 15 16

Idem † probat l. *annuam 6. eo. tit.* eſt etiam pro hoc text. *in l. defuncta, 65. in fine. ff. de vſufructu.* Vbi ſi relinquo ſextam partem fructuum oleris, quæ habeo in agro ferrariorum non pro anno, ſed quotannis, videtur relictum; Ad quæ ita quod huiuſmodi anniuerſarium perpetuum iudicari debeat, tradit Aluarad. *de coniectura mente defuncti lib. 2. c. 1. §. 2. num. 24.* 17

Neque † obſtat *d. l. boues §. hoc ſermone.* quia multipliciter poteſt reſponderi, & in primis quod eius regula non procedit ſi in vltima voluntate relinquatur per verba generalia & indefinita, id quod ex ſua natura reiteratur ſiue renaſcitur, quia his concurrentibus non intelligitur legatum de prima vice, vt probat. *d. l. defuncta, ff. de vſufruct*, vbi agitur de fructibus qui ſua natura renaſcuntur, *vt in l. diuortio, § ſi vir, ff. ſolut. matrimon. ita tradit Barboſa dict. l. diuortio, §. quod in anno numer. 11.* 18

Et † ampliatur, vt non ſolum procedat ea limitatio, ſi res legata ſua natura reiterabilis ſit, ſed etiam quandoque legato additur qualitas aliqua quæ ex ſe reiterabilis ſit. vt colligitur ex *d. l. cum quidam ff. de annuis legatis*, ſecundum intellectum Cumani, *in l. cum qui Calendis, in princip. de verborum.* 19

Nam † teſtator ibi iuſſerat fieri diuiſiones inter Decuriones die natalis ſui, qui quidem dies reiterabilis eſt, quia cum non poſſit intelligi de die in qua natus fuerat, relinquens, quæ iam prætererat & ſic redire non poterat, neceſſario intellexit teſtator de ſolennitate commemoratiua diei natalis ſui, qui recepit reiterationem, vt declarat Lancellot. Dec. *in dict. l. cum quidam*, & hanc dicit elegantem ampliationem 20

Barboſa. *d.* § *quod in anno, num. 12.* (licet in ea non reſideat) vbi refert Alex. Iaſ. Zaſium, Soci. & Ant. Gomez. ſequentes Cumani intelle-
21 ctum, & ſecundum hanc ampliationem † reſultat, quod cum qualitas anniuerſarii adiecta legato ſit reiterabilis, perpetuum debet iudicari legatum.

22 Et quando † diſpoſitio profertur in materia, quæ ex conſuetudine recipit reiterationem, primus actus non conſumit diſpoſitionem, *l. C. de fidei commiſſis*, *Roman, conſi. 294.* plures refert Antonius Gabriel. *libro 6. concluſ. tit. de legibus, concluſ. 2. limitation. 12. num. 42.*

23 Sed † Barboſa diſcedit ab intellectu Cumani, ſequendo intellectum Bartoli *in d. l. cum quidam num. 3.* dicentis quod ibi fuit parua quantitas relicta Decurionibus in die natalis teſtatoris, & quod ex quantitate parua & qualitate perſonarum, quibus fuit relicta, præſumitur teſtatorem de prima vice non intellexiſſe, vt tradit ibi Iureconſultus, cuius contrarium dicit tenendum, altero ex his deficiente, ſed eſſe recurrendum ad regulam, §. *hoc ſermone* quem Bartoli intellectum dicit magis communiter receptum Barboſa *vbi ſupra num. 13.*

24 Ego † vero magis puto, vtrumque intellectum poſſe vere applicari caſui, *l. cum quidam*, prout tenet Cephalus *d. conſ. 612. num. 37.* vbi inquit, quod poteſt dici, quod ibi erant verba reiterabilia, vel quod procedit ex veriſimili mente teſtantis, qui reliquerat quid minimum Decurionibus, & ne videatur indignum legatum reliquiſſe non debere intelligi, quod ſemel tantum voluerit præſtari.

25 Etſi teneas † Cumani intellectum poteſt reſponderi ad doctrinam Bart. & conſortium dicentium, quod ſumma, ſeu pitança relicta fratribus in d e ſancti Franciſci non debetur, niſi ſemel vt procedat, quia iam eſt conſtituta commemoratio ab Eccleſia illius diei, in honorem ſancti, *vt in cap. illa. 12. diſtinct. ibi: Sicuti Domini Paſſio, & Reſurrectio, & Aſcenſio in cœlum, & Aduentus de cœlo Spiritus ſancti anniuerſaria ſolennitate celebrantur, & ſiquid aliud tale occurrit, quod ſeruetur ab vniuerſa quacunque ſe diffundit Eccleſia.*

Atque ita non inducitur nouè à teſtatore commemoratio reiterabilis reſpectu ſui legati, ſed videtur illa dies adiecta, vt quandoque tempus adiicitur ſolutioni legati, vt per totum quando dies legati cedat, nec eſt opus coniecturare teſtatoris mentem. At quam do teſtator iuſſit ſummam ſeu pitançam dari Decurionibus in die natalis ſui, cuius nulla erat commemoratio, non immerito collegit, & coniecturabit Iurecon-

recon-

reconſultus diem adieciſſe, vt perpetua fieret commemoratio, ſiquidem ad nihil aliud potuit mentionem facere de die ſuæ Natiuitatis. Quod maxime procedit, quia temporibus illis, quibus lata fuit, aſſuetū erat celebrare dies natales hominum, iuxta illud Tibulli libr. 2. Elegia 2.

Dicamus bona verba, venit natalis ad aras.
Quiſquis adeſt, lingua vir mulierq; faue
Vrantur pia thura focis, vrantur odores,
Quos tener è terra diuite mittit Arabs.

Et eſt textus *in l. dies feſtos ; C. de feriis* ibi: *Et ſi in noſtrum ortum, aut natalem celebranda ſolennitas inciderit*, ſed vera celebranda natiuitas ea eſt, de qua Eſaias, c. 60. inquit: *Surge & illuminare Hieruſalem in ſplendore ortus tui*, de quo gloſſa, *in d. l. dies feſtos* Pro quo † facit, quod ſemper eſt ſumenda interpretatio, vt ceſſet ſuperfluitas verborum. *vt tradit Paulus Caſtrenſis, conſil. 43. num. 2. & conſil. 222. numer. 1. lib. 2. Alexander conſil. 17. numer. 45.* inferendo illud, † vt verba non ſint ſine effectu operandi, quem ſequitur Simon de Prætis *libr. 2. de interpretanda vltim. volunt. interpret. 3. dubit. 1. reſolut. 2. num. 49.* 26 27

Et ſic † cum prima præſtatio non ſatisfaciat intentioni diſponentis, ſuccedit ea limitatio regulæ, §. *hoc ſermone* , vt non procedat, quoties primus actus non conſumit effectum ſecundum diſponentis intentionem, *vt tenent Bald. Iaſ. Georgius Natta, Romanus, Felinus, Decius, Grãmat. Tiraquel. & alii plures, quos refert Anton. Gabriel, lib. 2. concluſionum tit. de legibus, & conſtitutionum concluſ 2. & limit. 2. numer.* 28. *Menoch. conſil. 85. numer. 124. volum. 1. & Barboſa dict. §. quod in anno, numer. 21.* vbi quod erit exemplum, ſi agatur de re ſuapte natura perpetuo duratura. 28

Nam † tunc diſpoſitio ita accipienda eſt, vt nec primo actu, nec prima perſona conſumatur, ſed ad vlteriores in infinitum progrediatur: *vt tradunt Alciat. §. hoc ſermone, & ibi Tiraquellus limitation. 18. numer. 1.* 29

Quæ omnia rectè conueniunt diſpoſitioni, qua anniuerſarium relinquitur, quod ſua natura perpetuo durat, vt dictum eſt. 30

Sicque † ſemper perpetuum eſt iudicandum, etiam vltra heredis ſeu legatarii vitam, *l. annuam 6. ff. de annuis legat.* 31

d 2 Neque

32 Neque † obſtat, quod ſumenda eſt interpretatio, vt minus cenſeatur heres grauatus, vt diximus pro parte negatiua. Nam illud procedit cum ſimus in dubio, quo caſu neceſſaria eſt interpretatio. At quando ſumus in caſu claro, non eſt opus coniecturis, *l. ille aut ille, de legat. 3.* vbi quando in verbis nulla eſt ambiguitas, non admittitur voluntatis quæſtio: interpretatio enim eſt facienda in caſu dubio & ambiguo, *l. 2. §. fin. ff. de his quæ in teſtamento delentur l. in his quæ ff. de condiction. & demonſtration. Simon de Pratis libr. 1. de interpretanda vltima volunt. interpr. 1. dubitatione. 2. ſolut. 4.* alias ſuperflua eſſet interpretatio.

33 Imo † & in caſu dubio talis eſt ſumenda interpretatio, vt non con-
34 traueniatur propriæ † ſignificationi vocabuli, niſi eo caſu, quo nihil operaretur diſpoſitio, & fruſtratoria redderetur, *vt in l. ſi vno anno ff. locati.*

35 Propria † autem ſignificatio vocabuli ſumitur per etymologiam ſeu alluſionem vocabuli, & per eam conſtat, ſic oſtendere verba prolata, *vt tradit Simon de Pratis de interpret. vlt. volunt. libr. 2. interpret. 3. dubit. 2. ſolut. 1. num. 255. pag. mihi 252.*

36 Etſi hoc † ſuadeat etymologia vocabuli *anniuerſarium*, vt reuerſo anno celebretur, *vt dixi c. 1. num. 32.* non eſt quærenda alia interpreta-
37 tio: Siquidem credendum eſt † teſtatorem vſum fuiſſe illo nomine *anniuerſarii*, vt conuenienti rei gerendæ, quia nomina debent eſſe conſonantia rebus, *§. eſt & aliud, inſtit. de donat. l. 1. §. ait prætor, de vi & vi armata*, nec credendum eſt hominem aliud velle quam dicat, *l. ex his, ff. de excuſat. tuto. Proſperus Paſſetus, conſil. 115. num. 14.* & nullum maius teſtimonium eſt noſtræ mentis, quam quod colligitur ex ſignificatione verborum, *Baldus ſuper literis de reſcript.*

Nam voces ſunt ſigna conceptus & notæ paſſionum animi, *l. Labeo §. idem tu vero, de ſupellect. legat. gloſſa in l. nemo §. de hæred. inſtit. Ioann. Garc. de nobilitate, gloſſa 1. §. 1. num. 29. Aym. conſil. 20. num. 2.* & anima organo vocis mentem ſuam explicat, *Innoc. c. veniens, numer. 30. de verbis ſignificantibus* & vide Lucam de Penna, *l. definimus, num. 2. & 4. C. de agricolis, & cenſitis, lib. 11.*

38 Et dato † quod eſſemus in caſu dubio, regula quæ habet, quod eſt ſumenda interpretatio in fauorem heredis, non procedit contra defunctum, qui eum inſtituit heredem. Nam ſi ea præſumptio ſumitur ex mente coniecturata defuncti, vt minus voluerit grauare here-

heredem non rectè ſumentur, vbi redundaret in præiudicium animæ defuncti. Imò † credendum eſt, potius voluiſſe ſibi, & animæ ſuæ fauere, quàm heredi, ex bene ordinata claritate, quæ incipiat à ſeipſo, *l. Præſes prouinciæ, C. de ſeruitut. & aqua.* Et † quia magis præſumitur diligere animam ſuam quàm heredem, vxorem, & cętera omnia, *Maſcard. de probation. concluſ. 1171. nu. 7. & 75.* 39 40

Et † quia ſemper ſumenda eſt interpretatio, quæ fauet animæ, *tradit Suarez in proœmio fori, nu. 27. l. ſunt perſonæ ff. de religioſis & ſumpt funerũ.* Ex quibus † deducitur optima limitatio ad eam regulam, qua aſſeritur, quod ſumenda eſt interpretatio, vt minus cenſeatur heres grauatus, vt non procedat in anniuerſario, quia redundaret in præiudicium animæ defuncti. 41 42

Sed † an in contractibus idem dicendum ſit, difficultas conſiſtit in doctrina Baldi, *in l. diuortio, §. quod in anno,* quam dicit eſſe communiter receptam Barboſa ibi, *num. 11. & num. 12.* qui partem negatiuam tenet in promiſſione facta per contractum, *per l. eum qui Kalendis. 41. in principio ff. de verb. oblig.* & ſic vt ſolum intelligatur de vna præſtatione. 43

Sed idem † puto ſeruandum in contractibus, quod in vltima voluntate: ea ratione, quia contractus recipiunt interpretationẽ à mente contrahentium, *l. non omnis numeratio, ff. ſi certum petatur, & traditur deciſ. Genuæ. 63. num. 3.* & ex intentione & mente contrahentis, ſeu facientis promiſſionem pro anniuerſario, eſt, quod † quotannis celebretur, *vt diximus cap. 1. nu. 32.* tam etiam, quia rei qualitas demonſtrat agentis intentionem, *vt in l. non codicillum C. de teſtamentis, vbi Baldus*, & cum proprietas vocabuli hoc ſuadeat, vt dictum † eſt, non eſt, cur non intelligamus anniuerſarium relictum per contractum perpetuum debere eſſe: ſiquidem quando verba contractus ſunt apta ad comprehendendum infinitatem toleratur infinitas in contractibus, *l. ſi ita ſtipulatus. 56. ff. de fideiuſſoribus.* 44 45 46

Et facit ad hoc, quod tradit Bart. *l. eum qui ita, §. qui ita, n. 3.* vbi quod ſi promiſſio in contractu ſit facta pauperi, erit annua & perpetua. Si tamen in teſtamento ſeu alia diſpoſitione dicat diſponens, quod aliquid erogetur in die mortis ſuæ, vel obſequiarum, vel in fine anni, (*vulgo cabo de anno*) ſemel tantum fiet: *ita tradit Antonius Gomezius, 2. to. c. 11. n. 48. in fin.* cum quo finiatur hoc caput tertium. 47 48

CAPVT QVARTVM

AN EX EO, QVOD RELINQVANTVR BONA cum onere anniuerſarij perpetui pro anima, cenſeatur inductum vinculum maioratus?

SVMMARIVM.

1 *Expenditur,* l. annuam. *6. ff.* de annuis leg. *ad hoc, quod per ſolam oneris anniuerſarij impoſitionem, cenſeatur inductum perpetuum fideicommiſſum.*

2 *Eſſe inductum perpetuum fideicommiſſum, eſt maximum argumentum conſtitutionis maioratus.*

3 *Ex quo anniuerſarium inducit perpetuum fideicommiſſum, aliqui viri docti cenſuerunt conſtitutum maioratum.*

4 *Res affecta onere anniuerſarij debent ſeruari indiuiſibiles propter onus Miſſarum indiuiduum, ſed hoc non eſt præciſe neceſſarium, numer. 29.*

5 *Per diuiſionem minuuntur res relicta pro anniuerſario, & confunditur onus.*

7 *Expenditur conſtitutio Synodalis Archiepiſcopatus Toletani pro indiuiduitate rerum anniuerſariorum.*

8 *Vnitas eſt ad conuerſationem ſubiecti, dualitas ad deſtructionem.*

9 *Si res debet eſſe penes vnum, is debet eſſe maior.*

10 *Ad meliorem executionem anniuerſarij poteſt Epiſcopus facere, vt res anniuerſarij ſit penes vnum.*

11 *Epiſcopus ſumma ope niti debet, vt anniuerſaria impleantur.*

12 *Vt publicæ intereſt, quod familiarum dignitas ſalua ſit, & earum memoria conſeruetur: ita etiam intereſt animabus quod conſeruentur anniuerſaria, & ſit memoria fundatorum, vt pro eis celebrentur & iuuentur eorum animæ.*

13 *Subſtitutio facta à teſtatore de duobus antiquioribus de domo ſua cum onere dandi pauperibus ſingulis menſibus, ſeu annis, vnum ſtarum frumenti, inducit perpetuum fideicommiſſum in familia teſtatoris.*

14 *Vin-*

14 *Vinculum fideicommiſſi,ita inducitur tacite,ſicut expreſſe.*
15 *Per oneris anniuerſarij impoſitionem ſimplicem, non inducitur vinculum maioratus.*
16 *Expenditur* l. nihil proponi 123. de legat.
17 *Res cenſeri debet libera & allodialis, non vero maioratus, nec feudalis.*
18 *Per oneris impoſitionem etiam piam, non inducitur fideicommiſſum maioris.*
19 *Bona feudalia licet ſint affecta onere perpetuo, non ſunt maioratus, nec maiori deferuntur, exceptis feudis Ducatus, Marchionatus, & Comitatus.*
20 *Bona feudalia diuiduntur inter agnatos, taliter, quod non confundatur ſeruitium.*
21 *Argumentum ſumitur ex feudis ad anniuerſaria.*
22 *Per ſolam oneris anniuerſarij impoſitionem, non inducitur vinculum maioratus, niſi aliis adminiculis poſſit conſecturari, voluntatem diſponentium fuiſſe in contrarium.*
23 *Inter fideicommiſſum, & maioratum, multum diſtat.*
24 *Fideicommiſſum in teſtamento ſolum poteſt relinqui, ſecus in contractibus: Maioratus autem teſtamento & contractu fieri poteſt.*
25 *Fideicommiſſarius vniuerſalis non poteſt propria authoritate fideicommiſſum capere, nec dantur illi actiones vtiles, nec directa, niſi ei fuerit reſtituta hereditas, ſecus in maioratibus.*
26 *Maioratus ſucceſſor abſque aliqua prædeceſſoris reſtitutione, poſſeſſionem nanciſcitur.*
27 *Fideicommiſſa diuiſibilia ſunt, & plures ſimul in eis ſuccedunt, ſecus in maioratibus.*
28 *Non ſequitur, eſt onus perpetuum, ergo maioratus.*
29 *Non eſt præciſe neceſſarium, quod res anniuerſarij ſeruentur indiuiduæ.*
30 *Dato, quod res anniuerſarij vni adiudicetur, iubente Epiſcopo, valor rei eſt diuidendus inter heredes.*
31 *Intelligitur*, l. cui fundus, ff. de condict. & demonſtr.
32 *Conditio, ſeu natura indiuidua eſt.*
33 *Res ſua natura diuidua, ſi in conditione adijciatur, efficitur indiuidua.*
34 *Ex parte rei cauſatur indiuiduitas.*
35 *Heredes eius, qui lite cœpta deceſſit, tenentur vnum procuratorem conſtituere, nec vnuſquiſque poteſt vnum creare.*

36 Liti-

36 *Litigans non debet diſtringi per diuerſos aduerſarios.*
37 *Et eo caſu omnis numerus hæredum pro vna perſona, eſt habendus.*
38 *Traditur intellectus ad d.l.* cui fundus.
39 *Intelligitur conſilium Anch arrani.27.*
40 *Adiuncta faciunt, vt fiat extenſio & declaratio, & quod verba plura vel pauciora comprehendant.*
41 *Quoties teſtator relinquit bona agnationi, & familiæ per verba, tractum ſucceſſiuum denotantia, cenſetur maioratum conſtituere.*
42 *Maxime ſi adeſt dictio,* in perpetuum.
43 *Ex vocatione antiquioris de domo & progenie, cenſetur inductum vinculum maioriæ.*
44 *Si coniecturæ ſumptæ à mente teſtatoris ſint concludentes, inducunt maioratum.*
45 *Ad quod requiritur, vt tales coniecturæ ſint legis authoritate munitæ.*
46 *Si teſtator profeſſus fuerit ſe velle facere maioratum, & faciat vocationes cum prælatione maſculorum maiorum vel ponat grauamina nominis, & armorum, & alia ſimilia, cenſetur velle inducere maioratum.*
47 *Reijcitur opinio Feliciani defendentis per ſolam oneris anniuerſarij impoſitionem induci perpetuum vinculum.*

1 *ANnuam pecuniam ad ludos ciuitatis reliquit, quibus præſidere hæredes voluit. Succeſſores hæredum negant ſe debere, quaſi teſtator tandiu præſtari voluerit, quandiu præſiderent hæredes. Quæro igitur an cum præſidendi mentionẽ fecerit, ad tẽpus fideicõmiſſum? an perpetuo præſtari voluerit? Modeſtinus reſpondit, fideicõmiſſum quotannis in perpetuũ reipublicæ præſtandũ.* Verba ſunt Iuriſconſulti Modeſtini, relata *l. annuam. 6. ff. de annuis legat.* Ex quibus colligitur per ſolã oneris anniuerſarij impoſitionẽ cenſeri inductũ perpetuũ fideicommiſſum, nec reſtringi ad primum hæredẽ: quod etiam probat *l. annua. 20. §. fin ff. eo. titu.* & tenet Riminaldus Iunior, *conſil. 297. num. 15. vol. 3.* quẽ refert & ſequitur Petrus Antonius de Petra, *de fideicõmiſſis, quæſt. 5. num. 26 in fine, & eadem quæſt. num. 41.* & agnoſcit idem Aluarus Valaſcus, *conſultatione 82. num. 2.*

2 Et † ibi, *quod eſſe inductum perpetuum fideicommiſſum*, eſt maximũ argumentũ cõſtitutionis maioratus, & allegat Burgenſem de Paz, *quæſt.*
3 *4. n. 114.* & Molinam, *lib. 1. primog. cap. 4.* & inquit, quod ex hoc, quod inducit perpetuum fideicommiſſum, aliqui viri indocti cenſuerunt cõſtitutum maioratum, quod etiam tradit Antonius Gamma, *deciſ. 30.* vbi

vbi refert pluries ſic pronũtiatum in Senatu à grauiſſimis viris in multis cauſis,quas enumerat.

Et facit † pro hoc,quod huiuſmodi res affectæ onere añiuerſarij debent ſeruari indiuiſibiles propter onus Miſſarum indiuiduum,*vt argumento l. cui fundus,ff.de condiction. & demonſtr. tradit idem Valaſcus,vbi ſupra n. 8.* alias † diminuerentur & confunderentur, *vt in l. communi diuidundo. ff. communi diuidundo*, quam expendit Meneſius, l. *cum quidam, num.24.de legat.2.*& ad † minus cõueniens eſſe conſeruationi anniuerſariorum aſſerit Flores de Mena *quæſtione 17. numer.23.*& pro eius conſideratione adeſt cõſtitutio Synodalis Archiepiſcopatus Toletani, inter compilatas à domino Cardinali Quiroga *conſtit. 65.* in hæc verba: *Otroſi or † denamos y mandamos, que por quanto de partir ſe las heredades atribuidas à la Ygleſia y Cabil de y anniuerſarios,ſuccede que las memorias que ſobre las dichas heredades ſe cargan ſe pierden y viene en oluido, de aqui adelante no ſe partam ni diuidam entre los herederos, ſaluo que el vn heredero las tẽga y pague el tributo.* Vnitas † enim eſt ad cõſeruationem ſubiecti, dualitas ad deſtructionem, *Molina de primogeniis, lib.1.c.10.n.5.* 4 5 6 7 8

Et ſi † apud vnum debent remanere,is debet eſſe maior *l. fin. ff. de fide inſtrumentorum.* Et † quod Epiſcopus hoc poſſit facere ad meliorẽ executionem anniuerſarij,tradit idẽ Flores de Mena *vbi ſupra,n.47.* Debet n. † Epiſcopus ſumma ope niti,vt huiuſmodi anniuerſaria adimpleantur, & ꝙ à fidelib. pro eis celebrandis relinquitur, accuratè ſoluatur,vt commendat Concilium Tridentinum.*ſeſ.25.in principio.* 9 10 11

Et facit † etiam, quia ſicut publice intereſt,vt familiarũ dignitas ſalua ſit,& earum memoria non auferatur,*vt in l.1.ff.de ventre inſpi.* ita etiã intereſt animab.vt hæ memoriæ,& anniuerſaria conſeruẽtur,& ſit memoria fundatorũ,vt pro eis celebrentur: Ita Concilium Tridentinum, *ſeſ.25. ca 4.de reformatione*, vbi dum ꝓuidet œcumenica Synodus circa cõmutationem piarum cauſarum,ponit in fine hęc verba: *Ita tamen,vt eorum ſemper commemoratio fiat, qui pro ſuarum animarum ſalute legata ad pios vſus reliquerunt.* 12

Et † facit ꝓ hac parte, celebre & famigeratũ illud conſiliũ Anchārani.*27.vbi n.9. & ſeqq.* tenet in ſubſtitutione à teſtatore facta de duobus antiquiorib. de ꝓgenie, domo ſua, cum onere dandi ſingulis menſibus vnum ſtatũ,ſiue modiũ frumenti pauperib.cenſeri inductum fidei cõmiſſum perpetuũ in familia teſtatoris,ad quod proximi ſucceſſiue cenſeantur inuitati, quod vere eſt vinculum maioratus. 13

E Et facit

Digitized by Google

14 Et † facit pro hoc, quod vinculum fideicommiſſi ita inducitur tacitè ex coniecturata mente defuncti, ſicut expreſſe *l. Phamphilo in princip. l. fideicōmiſſa §. cū eſſet delegat. 3. l. cum proponetur de legat. 2. cū ſimilib. & tenet gloſſ. 1. verſ. ſi autem l. quotiens C. de fideicommiſſis*, q̄ gloſſam ad hoc pōderat Bartol. l. *filius familias §. diui n. 3. de legat. 1.* & eā extollit Antonius Gomezius *l. 40. Taur. n. 38. & Molin. libr. 1. de primogenitis, c. 6. n. 33.* quo argumento vtitur Valaſcus *conſultation. 82. n. 2. & 3.* & poſt eum eo argumento ēt vtitur Flores de Meña *quaeſt. 17. n. 19.* vbi habes bonam theoricā ad hoc, quod ex coniecturis inducātur fidei cōmiſſū, & maioratus.

15 Sed † contrarium, imo quod per oneris anniuerſarij impoſitionem ſimplicem non inducatur vinculum maioratus, tradūt Aluarus Valaſcus *conſultatione 82. n. 6. & ſequētib. Gām. deciſ. 30. & deciſ. 48. & deciſ. 224. n. 8. & deciſ. 286. ex num. 1. tradit Flores de Mena d. quaeſt. 17. n. 46. Salazar de vſu, & conſuetudine, c. 12. n. 43. & alij inferius allegandi.*

16 Pro † quo facit *l. nihil proponi. 123.* vbi res ſuper qua relinquitur anniuerſarium, non prohibetur alienari, ſaluo onere, *tradit Didacus del Caſtillo l. 74. Taur. verſ. ex his etiam,* vbi inquit, ſe reprehēdiſſe clericos, qui nitebantur petere per commiſſum fundum venditum, ſuper quo erat relictum anniuerſarium perpetuū ipſis clericis, *& Speculator tit. de emphiteoſi §. nunc aliqua, quaeſt. 118. numer. 144. & ibi Ioannes Andr. Iaſ. l. 2. nu. 45. C. de iure emphit.* vbi additionator Menochius alios refert.

17 Facit † etiam, quia res cenſeri debet, libera, & allodialis, non vero maioricatus, nec feudalis, *c. 1. §. 2. ſi de feudo fuerit controuerſia inter domi. & agnat. Stephanus Ranchinus deciſione 207. 3. part. Burgos* de Paz, *quaeſt. 2. n. 7.* vbi plures refert, & dicit eſſe communem opinionē, & in terminis maioratus Rodericus Suarez *l. quoniam in prioribus C. de inoffic. teſtamēto ad l. Regiam limitatione 11. column. 6. verſ. ſed vbi aliquis; Molina libr. 1. de primogen. c. 11. n. 11. & Mieres de maiorat. 3. part quaeſt. 5. n. 20.*

18 Et facit † pro hac parte famoſum conſiliū Oldrad. 21. vbi per oneris impoſitionem, etiam piam (quia erat dotādi filias ex maſculis deſcendentes) reſoluit, non induci fidei commiſſum, quod communiter recipitur, *vt teſtatur Menoch. conſil. 85. n. 46. vol. 1.* vbi plures Doctores refert, & ibi, *n. 124.* reſpondet ad conſil. 27. Ancharrani Antonius Gabr. *libr. 4. communium concluſion. titul. de fideicommiſ. concluſione 7.*

19 Pro quo † etiam facit, quod bona feudalia, quae ſunt affecta onere perpetuo, non ſunt maioratus, nec maiori deferuntur iure primogeniturae, exceptis feudis Ducatus, Marchionatus, & Comitatus, vt tradit

Iſernia.

Digitized by Google

Iſernia, *ca.1.* § *preterea Ducatus, cum ſequentib.n.35.de prohibita feudi alien. per Federicum*, vbi *n 36*. Quod † diuidẽtur inter agnatos taliter, quod nõ 20
confundatur ſeruitium, cũ bona feudi diuidantur, *vt in c.1.de ſucceſſione feudi in vſib.feudorum*, quæ eſt vna de differentiis, quam ponit inter feudum, & maioratum Parladorus *3.part.differentia.105.nu.2.tradit Bartol. Socin.conſ.163.n.15. volum.2. Corneus conſil.199.n.47.vol.2. Rodericus Suarez l. poſt rem in 11. limitatione dubio 2.* quos & alios plures refert Flores
de Mena *dict.quaſt.17.n.12*. Vbi argumẽtatur ex feudis ad anniuerſaria. 21
Concludendũ igitur eſt ꝑ ſolã oneris impoſitionẽ non induci vinculũ 22
maioratꝰ, niſi aliis adminiculis efficaciorib. poſſit cõiecturari, ꝙ volũtas diſponentis fuit, ꝙ bona anniuerſarij iure primogenituræ deferrentur.

Neque † obſtant adducta pro contraria parte, & in primis non ob- 23
ſtat, *l.annuam*, qa nõ ex eo, ꝙ per oneris impoſitionẽ inducat̃ perpetuũ fideicomiſſum, ſequitur quod eſt maioratus, cum inter fideicomiſſum,
& maioratum diſtet, vt tradit Parladorus 3 *part.differentia 18*. Vbi † po- 24
nit duas differẽtias, quarum altera eſt, ꝙ fideicomiſſum ſolum in teſtamento & codicillis poteſt relinqui: in contractu ſecus *l. ſi quis quaſt.60. de legat.2.* vbi omnes. Maioratus aũt teſtamẽto, & contractu fieri poteſt,
vt in l.44. Taur.quæ hodie eſt l.4.titul.7.l.5.Recopil. Altera † eſt ꝙ fideicõ- 25
miſſarius (vniuerſalis ſaltem) non poteſt propria authoritate fideicommiſſum capere, neq; dantur illi actiones vtiles, nec directæ, niſi ei fuerit
reſtituta hereditas re, aut verbo, *l 1.ff.ad Trebelliã*. Maioratus aũt ſucceſ- 26
ſor abſq; aliqua deceſſoris reſtitutione maioratũ, poſſeſſionemq; eius nãciſcitur, vt *in l.45.Taur.hodie l.8.tit 7.l.5.Recopil.* Quas differẽtias ponit Peralt. *l.3.* § *q fideicommiſſum, n.27.ff. de hared.inſti. Molina lib.1.de primog.c.1.n.16.&c.4.* & alias tradit Ioannes Garcia de expẽſis *c.16.n.3. Spino de teſtamenti gloſſ.27.n.42. Simancas diſputationum c 5.*

Sed † extra poſitas à Parladoro ẽ alia, q̃ plus conducit ad noſtrũ ꝓ- 27
poſitũ, nempe, ꝙ fideicomiſſa diuiſibilia ſunt, & non ſolũ vnus, & maior, ſed & plures eiuſdẽ gradus in eis ſuccedũt. *l.cũ ita* §. *in fideicõmiſſo de legat.2.ib. Et qui ex his primo loco procreati ſunt, & l.peto* §. *fratre, ibi: Omnes fideicommiſſum petent, qui in familia fuerint. Et ibi: Quid ergo ſi nõ ſint eiuſdẽ gradus*: at maioratus non ſunt diuiſibiles, ſed maiori deferunt̃ Atq; ita differre à fideicomiſſis tradit Molina *lib.1.de primog: c.1. & c.26.n.14.& ſequent. Couarruu.l 3. variarum cap. 4.* Qua differentia ſtante, non obeſt dict.l.*annuam, cũ* multipliciter poſſit onus rei accedere, abſq; eo, quod
ſit maioratus, † nam & cẽſus eſt onus perpetuũ, & nõ eſt maioratus, vt 28

tradit Aluarus Valaſcus dict. conſultatione 82. nu. 9. Quæ loquitur in noſtris
terminis impoſitionis anniuerſarij, diſtabit autẽ hoc anniuerſarij onus
ſimpliciter poſitum, vel cum fideicõmiſſo familiæ relicto in eo, quod
in primo res affecta onere anniuerſarij poteſt vendi, & ẽt relinqui ex-
traneo, *vt in l. nihil proponi de legat. 1.* vbi autem fuerit poſita cum fidei
commiſſo familiæ, non poterit relinqui extra familiam.

29 Neq. † obſtat, quod res affectæ onere anniuerſarij debẽt ſeruari in-
diuiduæ, ratione oneris adiuncti, quia licet (*vt diximus ſupra n. 10.*) ſi E-
piſcopus viderit expedire ad meliorẽ executionem anniuerſarij, poſſit
facere, non tñ preciſe eſt neceſſarium, ſed poteſt diuidi inter plures ſal-
30 uo onere. Et † dato, ꝙ vni adiudicet᷑, valor rei eſt diuidendus inter hæ-
redes, *vt in l. communi diuidundo ff. communi diuidundo.* vt in ſimili tradit
Meneſius *l. cum quidã n. 24. de legat. 2. &* fit quotidie in officiis Decurio-
natus, Tabellionatus, & ſimilium, quæ debent eſſe penes vnum, & ta-
men valor ſeu commoditas illorum diuiditur inter cohæredes.

31 Neq; † obſtat l. *cui fundus ff. de cõdition. & demonſtratio.* inquit n. text.
in finalib. verbis: *In eo vero, quod vni ſub conditione legatum eſt, ſcindi ex ac-
cidente conditio non debet, & omnis numerus eorũ qui in locum eius ſubſtituũ-
tur pro ſingulari perſona eſt habendus:* quæ verba ſatis notabilia ſunt, & ex
32 eis colligunt Doctores, † ꝙ oneris impoſitio indiuiduitatem inducit:
ſed illud ꝓcedit interim, ꝙ conditio adimpletur, quę ſui natura indiui-
dua eſt, *Aymon conſ. 327. n. 132. Tiraquel. de retract. lignag. gloſſ. 21. §. 1. n. 13.*
33 In † tñ, quod ſi materia ſua natura diuidua eſt, ſi in cõditione adiicia-
tur, efficitur indiuidua, *vt tradit Sarmiento libr. 2. ſelectarum c. 1. n. 7. ad fin.*
vt in caſu *dict. l. cui fundus*, vbi nec pſtatio pecuniæ admittitur pro parte,
34 licet diuiſibilis ſit quantitas, nec fundus ꝓ parte datur. Sic † ẽt ex parte
rei poteſt cauſſari indiuiduitas. Exemplum habes, quando lite cœpta
moritur vnus ex litigantibus relictis plurib. heredib. nã eo caſu omnes
35 tenent᷑ vnũ procuratorẽ cõſtituere. Nec † vnuſquiſq; poteſt ſibi vnum
creare, vt tradit Paulus (*per dict. l. cui fundus*) *l. ſi quis cũ ꝓcuratori. §. vnius.*
36 *ff. de procurator.* Et hoc † ne litigans p diuerſos aduerſarios diſtringatur
contra *l. 1. in fin. cum l. sequent. ff. de exercit. action. Socinus Iunior conſil. 71. n.*
37 *14. & 15. & 18. volumin. 4.* Atque † ita omnis numerus heredum quo ad
hoc pro vna perſona eſt habendus, *vt dicit d. l. cui fundus.*

38 Neque † intelligas, quod ibi text. loquitur in heredib. legatarij, quia
legatum conditionale ad heredes non tranſit, *vulgata l. vnica. § ſin aũt,*
C. de caducis tollend. nam ibi Iureconſultus ſolum ponit doctrinã, nullum
tamen

tamen tradit exemplũ particulare, & ſic procedit eius deciſio per viam regulæ, vt intelligit Barboſ. *l. ſi mora, num. 77. ff. ſolut. matrim.* vbi quod dictæ legi, *cui fundus*, poſſunt aſſignari exempla, attentis iuris principiis, ſine aliqua diuinatione, præſupponendo terminos habiles, *argum. l. qui teſtamento. §. 1. ff. de teſtamentis.* Et ſic poteſt, imo debet intelligi *d. l. cui fundus*, in his, in quos legatarius ceſſit, vel alienauit ius ſuum; qui ſubrogantur in eius locum, & non poſſunt conditionem diuidere, & non in heredibus, vt pulchrè intelligit Socin. Iun. *l. 4. §. Cato, num. 148.* 4. *verſ. ſed ſaluando, de verb. oblig.* quem ſequitur Barboſa, *vbi ſupra*, vt etiam relatiue ponit alia exempla: & hic eſt verus intellectus. *d. l. cui fundus*, reiectis traditis à Bartol. ibi, & Peralta. *l. neminem, num. 6. ff. de legat. 2.*

Nec obſtat † conſilium Ancharan. 27. cui reſpondet Aluarus Valaſcus *d. conſultatione 82. num. 9. in fin.* quod ſolum ibi Ancharanus ait cenſeri inductum fideicommiſſum in familia, non tamen, quod inducatur maioratus, quæ non conuenit. Nam Ancharanus inquit, quod vocati cenſentur ordine ſucceſſiuo gradatim. Quare dic, quod ibi vltra impoſitionem oneris alia adfuerunt, ex quibus potuit colligi euidenter & legitime, quod teſtator voluit inducere fideicommiſſum in familia, ad quod deſcendentes inuitarentur ſucceſſiuo ordine: nam vltra oneris impoſitionem fuit habitus reſpectus ad agnationem, & conſeruationem familiæ. Vocauit enim antiquiores numero plurali: & ſic non cenſentur ſe reſtringere ad primos, ſed etiam extendere voluntatem ſuam ad vlteriores, ſubſtituendo alios de familia, mortuis primis, *Aymon conſil. 161. num. 9.* Ex ea namque vocatione ſumitur coniectura maioratus. Alios referens tradit, ſequendo Ancharanum, Hippolytus Riminald. *conſil. 23. num. 51. volum. 1.* idem tenet plures citans Molina *lib. 1. de primogen. cap. 5. num. 19.* Vocauit inſuper teſtator antiquiores de domo, & progenie ſua de Calcagnis in perpetuum: quod colligitur ex adiuncto onere, quod in perpetuum darent ſingulis menſibus vnum ſtarum frumenti pauperibus: ex † adiunctis enim fit extenſio, & declaratio, vt verba plura, vel pauciora comprehendant, vt tradit plures referens Hieronymus Gabriel *conſil. 46. num. 14 Alexand. Raudenſ. conſil. 30. num. 29. Afflict. deciſ. 3. num. 4* Et quotiens † teſtator relinquit bona propriæ agnationi, & familiæ per verba tractum ſucceſſiuum denotantia, cenſetur maioratum inſtituere: *Molina lib. 1. de primogen. cap. 3 n. 23.* Maxime vbi adeſt † dictio, *in perpetuum*, ex cuius natura ſumitur con-

Digitized by Google

43 iectura maioratus, *vt tradit ibi Molina num.33.* Et relati † per nos *ſuprà c.3.num.10.& 11.* Vocauitque antiquiores de domo, & progenie incertos, per quæ verba cenſetur inducere vinculum maioratus in familia, iuxta ea quæ tradit Peralta. *l.cum ita legatur.§.in fideicommiſſo,n.15.de leg.2.* vbi de verbo *proſapia, parentela, domo, genere*, & aliis, quem refert, & ſequitur Molina *lib.1.de primogen.cap.5.num.25.* Omnia hæc ſuadent, vt credatur, in caſu, quem ponit Ancharan. non eſſe reſtrictum fideicommiſſum ad primos ancianos, quos ſi nominaſſet, ſecus eſſet, vt tradit Petra *de fideicommiſſis quæſt.5.num.26.in fin. Burgos de Paz. quæſt.1.num.9. Ioan.Bota conſil.50.num.76.* vbi quod onus dotandi reſtringitur ad perſonas expreſſas, & ita intelligi debet Oldradi *conſil.21.* Stantibus itaque iis fortiſſimis coniecturis, quid mirum ſi maioratus inducatur in rebus relictis cum onere anniuerſarij. Eo enim caſu cum vltra anniuerſarij onus ſint aliæ coniecturæ, neceſſario fatendum eſt induci maioratum, vt in terminis anniuerſarij tradit Valaſcus *conſult.82.num.7.Cabedo deciſ.96.num.1.1.part.& Menoch.lib.4.præſumpt.76.n.71. Curt.Iun.conſil.8.num.8.*

44 Neque † obſtat, quod maioratus inducitur ex coniecturis ſumptis à mente teſtatoris, quia illud verum eſt, ſi coniecturæ ſunt neceſſario concludentes, vrgentes, & multum probabiles, vt declarat Iaſ. *l.vel ſingulis.ff.de vulgar. Iulius Clarus receptarum ſententiarum.§.teſtamentum, quæſtion.76. Ioannes Bota conſil.50 num.68. Antonius Peregrinus de* 45 *fideicommiß. artic.11.num.43.* Imo debent eſſe † coniecturæ legis auctoritate munitæ, *vt tradit numero 44. Ioannes Bota dict. conſilio 50. num.72.*

46 Quando autem † conditor anniuerſarij, vel profeſſus fuerit, ſe velle facere maioratum, vel tales faciat vocationes maſculorum maiorum cum prælatione fœminarum, vel ponat grauamina, vt nominis, & armorum, & alia ſimilia, ex quibus poſſit clare colligi, voluiſſe primogenium conſtituere, bona anniuerſarij deferrentur iure maioriæ: nam quæ alias ſunt coniecturæ ſufficientes ad inducendum maioratum, non debent minui, imo augeri per oneris anniuerſarij impoſitionem, quod quidem perpetuitati iuuat, vt ponderat Matthæus Gribaldus *conſil.40.inter conſilia Iacobi Philippi Portij num.13.& alij quos retulimus ſupra num.43.in fin.*

Poſt hæc ſcripta vidi Doctorem Felicianum, qui in appendice ad librum ſecundum *de cenſib.cap.3.num.19.* nititur defendere per ſolam

onc is

Digitized by Google

oneris anniuerſarij impoſitionem induci vinculum maioriæ, à cuius opinione, ſalua ipſius doctiſſimi viri pace, diſſentior, inhærendo contrariæ reſolutioni, per iura, & rationes, de quibus ſupra: Et hanc noſtram opinionem iam ſæpius vidi practicari.

CAPVT V.

AN SI ANNIVERSARIVM RELINQVATVR CVM CLAVSVLIS inducentibus maioratum, eius ſucceſſio reguletur legibus maioratuum?

SVMMARIVM.

1 *De ſimilibus idem eſt iudicium.*

2 *Caſus quos nectit paritas æquitatis, & identitas rationis, non ſunt, quo ad iuris diſpoſitionem ſeparandi.*

3 *Nec parium debet eſſe diſpar ratio.*

4 *Sufficit, quod ſimilitudo rationis verſetur in eo, de quo agitur, licet in aliis non ſit conuenientia.*

5 *Ob identitatem rationis diſpoſitio de ſeruis, intelligitur de filiis.*

6 *Quando adeſt eadem ratio in pluribus caſibus, illa decidit omnes caſus, & non per extenſionem, ſed proprie.*

7 *Sicut genus comprehendit ſuas ſpecies, ita generalis ratio comprehendit diuerſas ſpecies caſuum emergentium,*

8 *Quando in anniuerſario adfuerint clauſulæ maioratuum, habebunt locum in bonis anniuerſariorum, & eius ſucceſſione diſpoſita in bonis, & ſucceſſione maioratuum.*

9 *Diſpoſitum* l. 40. Tauri, *circa repræſentationem ad ſucceſſionem maioratus, habet locum in iis anniuerſariis.*

10 *Diſpoſitio* l. 41. Tauri, *circa probationem maioratus, habet locum in anniuerſariis.*

11 Lex 41. Tauri, *quæ diſponit circa tranſmiſſionem poſſeſſionis ciuilis, & naturalis, abſque apprehenſionis actu, habet locum in anniuerſariis.*

12 Lex 46.Tauri,*diſponens circa refectiones factas in domibus maioratuum, ſeruabitur in bonis anniuerſariorum.*

13 Lex 7.tit.7.lib.5.Recop. *quæ diuidit maioratus iunctos per matrimonium, ſi excedant ſummam in ea lege prætaxatam, habet locum in his anniuerſariis.*

14 Lex 7.tit.7.lib.7.Recop. *& eius deciſio non procedit extra caſum matrimonij, in quo loquitur, & caſus ſucceſsionis, & ceteri, veluti omiſſi ſunt iudicandi per ius commune. & iuxta teſtatorum diſpoſitiones.*

15 *Expenditur.* l.ſi vero.§.de viro.ff.ſolut.matrimon.

16 *Prouiſio legis contra ius commune non extenditur vltra expreſſum in lege, cum correctoria non extendantur etiam ex maioritate rationis.*

17 *Leges correctiuæ non ſunt extendendæ ad caſum in verbis legis non comprehenſum, etiam ex maioritate rationis.*

18 *Quod non mutatur, ſtare non prohibetur.*

19 *Dicta lex 7. eſt inductiua pœna, quia inducit priuationem ſucceſsionis, & priuatio iuris eſt pœna.*

20 *Cum priuatio iuris ſit pœna, non inducitur niſi per verba expreſſa legis.*

21 *In pœnalibus non licet arguere in ſimili.*

22 *Dicta l.7. eſt correctoria, & pœnalis ſimul, quia priuat ſucceſſione, quæ iure defertur, & ſic non eſt extendenda ex identitate rationis.*

23 *Iaſon auſus fuit affirmare hoc procedere, etiam quod ſit ratio ſcripta in lege.*

24 *Sed ab eo diſſentit Abbas, Alfonſus Villagut, tenens extenſionem faciendam ex ratione ſcripta in lege correctoria, & pœnali ſimul.*

25 *Si vltra rationem expreſſam in lege eſſet alia, vel maior ratio non ſcripta in lege, quæ ſuaderet, extenſionem non eſſe faciendam propter diuerſitatem rationis, non eſt facienda extenſio.*

26 *Traditur ratio, quæ militat in caſu matrimonij, quæ non militat in caſu ſucceſſionis.*

27 *Quoties lex ſe reſtringit ad vnum caſum, videtur ceteros excludere.*

28 *Quod ſine dubio procedit ſtante diſsimilitudine caſuum.*

29 *Si ſucceſſor maioratus machinatus fuerit in mortem prædeceſſoris, arcetur à ſucceſsione, ne ex delicto, & dolo commodum reportet.*

30 *Subſtitutus non admittitur ſi occidat inſtitutum, nec fideicommiſſarius occidens eum, cui erat iniunctum fideicommiſſum.*

31 *Si frater occidat fratrem, non ſuccedit in feudo.*

32 *Limita præcedentia, vt non procedant, ſi ſucceſſor occidat poſſeſſorem ad de-*

ad defenſionem ſui conſanguinei; nam tunc non priuabitur ſucceſſione.

33 Parladorius reprehendit noſtrates, eo quod omiſerint tractare, an d. l. 7. habeat locum in caſu ſucceſſionis, cum non viderit Doctorem Mieres, & inquit d.l. caſum ſucceſſionis comprehendere.

34 Quando quæſtio eſt ardua, non eſt incongruum latiori diſputare ſermone, cum non ſit ſuperfluum, per quod clarius quid exprimitur.

35 Verba ſatis dicuntur operari, quando tollunt dubitationem.

36 Caſus quibus diſpoſitio d.l. 7. habebit locum, ſi maioratus iungantur per ſucceſſionem ex præambulo matrimonio.

37 Ex modo ſuccedendi aliquibus annis, cenſentur bona vinculata.

38 Longa obſeruantia facit præſumere, quod fuerit plus dictum, & minus ſcriptum.

39 Non ſunt mutanda, quæ interpretationem certam ſemper habuerunt.

40 Stante conſuetudine generali, quod in omnibus anniuerſariis ſuccedatur iure maioria, ea eſt ſeruanda.

41 Si diu ſucceſſum eſt in bonis anniuerſarij iure primogenituræ probata immemoriali iuxta modum præſcriptum. l. 41. Tauri, ſeruabitur in eis diſpoſitio illius legis.

42 Idem procedit in anniuerſariis paruis, vt vnius domus, vel fundi, licet de hoc dubitet Salazar.

43 Maioratus poteſt conſtitui in qualibet re, & à quolibet etiam ignobili, licet dignitas ſit.

44 Quilibet poteſt apponere rei ſuæ onus reale, & ordinarium, & in toto patrimonio, & in parte.

45 Si adeſt memoria ſeu principium, corruit immemorialis.

46 In verbis diſpoſitionis anniuerſarij declaratio ſumitur ex conſuetudine ſuccedendi per decennium, vt in poſterum ita ſeruetur.

47 Licet aliàs ad præſcribendum in bonis maioratus requiratur tempus immemoriale, in hoc caſu, cum non de præſcriptione, ſed de interpretatione agatur, ſufficiunt decem anni.

48 Obſeruantia ſubſequuta in omni materia declarat actum præcedentem.

49 Et ad id non requiritur, quod obſeruantia ſit præſcripta, ſed ſufficiunt duo vel tres actus, etiam minori tempore decem annorum.

50 Beneficium edicti Carboniani, competens pupillis, datur eis petentibus maioratus poſſeſſionem, ſi quæſtio ſtatus, ſeu illegitimitatis obiiciatur, & itidem datur in anniuerſariis.

Digitized by Google

51 *Beneficium Carboniani non datur, ſi ſolum moueatur quæſtio bonorum.*

52 *Quando lex diſponit, & aliud præſupponit, non habet locum legis diſpoſitio, niſi verificetur præſuppoſitum, & verba, quæ ſupponunt, nihil diſponunt.*

53 *Beneficium Carbonianum eſt exorbitans à iure communi, & ſic reſtringendum ad caſum, in quo loquitur.*

54 *Expenditur.* l.2.tit.14.part.6.

55 *Dictio,* tales, *eſt limitatiua, & reſtrictiua.*

56 *Dictio,* como, *Latine, ſicut, eſt ſimilitudinaria.*

57 *Cauſa totius patrimonij, vel maioris partis, æquiparentur cauſæ capituli.*

58 *Dictio,* eſtos, *requirit omnimodam ſimilitudinem, & identitatem.*

59 *Pronomen* hic, hæc, hoc, *eſt demonſtratiuum ad oculum.*

60 *Dictiones plures ſi concurrant in aliqua oratione, quælibet illarum ſeruat ſuam propriam naturam de per ſe.*

61 *Virtute facultatis ad faciendum maioratum, poterit quis anniuerſarium facere in forma maioris.*

62 *Obtenta facultate ad faciendum maioratum cum anniuerſario in vno ex filiis, poterit facere, ſi vnicum filium habeat.*

63 *Pluralis locutio, licet ex ſui natura plurium requirat concurſum, & ſecundum aliquos pluſquam duorum, tamen ſi in vno ſit eadem ratio, in vno verificatur pluralitas.*

64 *Diſpoſitio pluralis locutione concepta de filiis, verificatur in vno, etiam ſi diſpoſitiue vocentur, contra Bartolum, & ſequaces.*

65 *Quod de pluribus dicitur, de vno dicendum eſt.*

66 *Heres rogatus reſtituere agnatis, quibus volet, poteſt vni tantum ex pluribus reſtituere.*

67 *Vocatis proximioribus agnatis, ſi vnus tantum proximior ſit, admittitur.*

68 *Bona eſt conſequentia, voluit teſtator plures habere, ergo vnum ex pluribus.*

69 *Intelligitur text.* in l.fin.ff.ad Trebell. *& Bart.ibi.*

70 *Pluralitas conuertitur in ſingularitates.*

71 *Facilius Princeps concederet facultatem, ſi impetrans expreſſiſſet vnicum filium habere. & quare.*

72 *Non abſumitur, quod in corpore patrimonij retinetur.*

73 *Legitima non priuatur filius, cui relinquitur vinculata in maioratu.*

74 In

74 *In impetratione facultatis, non eſt neceſſarium facere expreſſionem liberorum.*

75 *Quemadmodum in maioratibus filia maior excluditur à maſculo minori ita & in anniuerſariis, licet contrarium teneat Salazar.*

76 *Salazar reprehendit Doctorem Mieres, dicens extitiſſe ſibi contrarium.*

77 *Fœmina eſt capax iuris patronatus, & ſucceſſionis anniuerſariorum, & poteſt eſſe exequutrix teſtamenti.*

78 *Vbi agnatio non eſt conſeruanda, fœminæ non cenſentur excluſæ.*

79 *Fœminæ ſolent melius adimplere iura pia, cum ſint maſculis deuotiores.*

80 *Quoties bona, lege vel conſuetudine deferuntur primogenito, maſculus etiam minor eſt præferendus.*

81 *Idem erit ſi ex contractu bona primogenito deferantur.*

82 *Parentes plus diligunt primogenitos maſculos.*

83 *In re vna adiudicanda, maſculus præfertur fœminæ.*

84 *In multis fœminæ ſunt deterioris conditionis quam maſculi.*

85 *In fœminis non ita eſt recta, & exacta adminiſtratio, ſicut in maſculinis.*

86 *Fœminæ ſunt fragilis conſilij, & contra propria commoda ſæpe laborant.*

87 *In anniuerſariis, quæ deferuntur iure maioratus, præfertur maſculus minor fœminæ maiori.*

88 *Familia conſeruatur per maſculos, & deſtruitur per fœminæ ſucceſſionem, cum ipſa ſit finis familiæ.*

89 *Soror dicitur quaſi ſeorſim naſcatur, & ſeparatur à domo, & in aliam familiam transfertur.*

90 *Mouetur quæſtio, quare familia plus conſeruetur per ſucceſſionem maſculorum: ſiquidem filiatio reſpectu matris eſt indubitabilis, reſpectu autem patris incerta, & præſumptiua ſolum.*

91 *Familia & ſucceſſio generis proprius conſeruatur per ſucceſſionem maſculorum.*

92 *Ad generationem (ex teſtimonio medicorum) non requiritur, quod fœmina concurrat cum maſculo, niſi ſolum paſſiue.*

93 *Frigiditas ex parte mulieris, ob quam non ſeminet, non impediet matrimonium.*

94 *Affinitas cauſatur ex eo ſolo, quod vir ſeminauerit intra clauſtra pudoris fœminæ, licet ipſa non ſeminet.*

95 *Licet ſecundum plurium opinionem, fœmineum ſemen nõ ſit præciſe neceſſarium ad generationem, non ex eo ſequitur, quod mulier non generat.*

Digitized by Google

1 NON *poſſunt omnes articuli ſigillatim, aut* † *legibus, aut Senatusconſultis comprehendi, ſed cum in aliquo caſu ſententia eorum manifeſta eſt, is qui iuriſdictioni praeeſt, ad ſimilia procedere debet, atq; ita ius dicere*: Verba ſunt Iuliadi, *lib. 15. digeſtorum relata. l. non poſſunt. ff. de legib.* quæ innuunt de ſi-
2 milibus eſſe iudicium. Cum † caſus, quos nectit paritas æquitatis, & identitas rationis non ſint, quo ad iuris diſpoſitionem ſeparandi, vulgaris eſt text *in l. illud. ff. ad Aquiliam. l. 1. §. hoc interdictum. ff. de fonte. l. nam vt*
3 *Pedius. ff. de legib.* Parium † enim non debet eſſe diſpar ratio, *Bald. l. mulier. C. de ſponſalib. Matth. de Afflict. cap. 1. in princ. num. 102. de pace iuramen. firmand. Menoch. lib. 2. de arbitrar. centur. 1. caſ. 48. per totum præcipue num.*
4 *8.* vbi quod † ſufficit ſimilitudo rationis in eo, de quo agitur, licet in aliis non ſit conuenientia, quod etiam tenet gloſſa *in l. ſi quis ſeruo. 20.*
5 *verbo, corrumpi. C. de furtis* vbi diſpoſitionem † de ſeruis intelligit de filiis Ripa, & alij, quos refert Brunorus A ſole *in compendio, verbo argu-*
6 *mentum à ſimilitudine*, & quando adeſt eadem ratio in pluribus caſibus, illa decidit omnes caſus, & non per extenſionem, ſed proprie, *vt tradit Hieronym. à Laurentiis, repetitione l. ſi emancipati, quaſt. 5. num. 54. C. de*
7 *collationibus. Surdus conſil. 302. num. 21. volum. 3.* Quia † ſicut genus comprehendit ſuas ſpecies. *l. ſi quidearum. §. inter. de legat. 2. l. ſemper generalib. ff. de regul. iur.* ita generalis ratio comprehendit diuerſas ſpecies caſuum emergentium.

8 Et cum anniuerſarium † ex rationibus, & cauſis, de quibus præcedenti capite, *num. 46.* adſimiletur maioratui, procedent, & habebunt locum in bonis anniuerſarij, & eius ſucceſſione diſpoſita in bonis, & ſucceſſione maioratus, *tradit Aluaradus de coniectura ta mente defuncti, lib. 2. cap. 3 § 3. num 13. Velazquez l. 40. Tauri, gloſſ. 2. n. 42. & Azeued. in rubr. tit. 7. de los mayorazgos, n. 7. lib. 5. Recopilat.*

9 Et ſic † diſpoſitum *l. 40. Tauri*, circa repræſentationem maioratus habet locum, & in his anniuerſariis, vt in terminis tradunt Anton. Gomez. *l. 40. Tauri, num. 65. in fin.* & Molina *lib. 3. primogeniorum, cap. 7. num. 17.* Matienço *l. 7. tit. 7. lib. 5. Recopil. gloſſ. 1.* Peralta *in rubr. de hered. inſt. num. 123.*

10 Sic diſpoſita l. 41. Tauri † circa probationem maioratus habent locum in anniuerſariis, *Caſtel. d. l. 41. Taur. verb. Coſtumbre, Salazar de vſu & conſuetudine. c. 12. num. 77.*

11 Sic diſpoſitio l. 45. Tauri † circa tranſmiſſionẽ poſſeſſionis ciuilis, & naturalis, abſq; apprehenſionis actu habet locum in anniuerſariis, *Padilla*

dicta in rubrica de fideicommiſſis, n. 9. Mieres. part. de maioratibus, quaſtione 1. Gutierrez libro 2. practicarum quaſtione 86. num. 2.

Sic † deciſio legis 46. Tauri de refectionib. factis in domib. maioratus, vt non recuperētur à ſucceſſorib. ſeruabitur in bonis anniuerſariorum, *tradit Ioannes Garcia de expenſis c. 13. n. 46* & de coniugali queſtu, *n. 89. Mieres de maiorat. 1. part. quaſt. 10. n. 21. Meneſius rubrica de fideicommiſſis, num. 10. Burgos de Paz quaſt. 6. num. 46. Molina libr. 1. de primogen. cap. 7. n. 11. ad fin. & capit. 1. n. 26. & 27.* 12

Sic † diſpoſitum *l. 7. titul. 7. l. 5. Recopil.* circa diuiſionem maioratuū, qui per matrimoniū iuncti fuere, habet locum in iis anniuerſariis: Sed an ea diuiſio reſtringenda ſit ad maioratus iunctos per matrimonium, vel etiam procedat, ſi per ſucceſſionem iungantur. Et † Mieres *de maiorat. 1. part. quaſt. 30. n fin.* in ea eſt ſententia, vt dictæ legis deciſio non procedat extra caſum matrimonij, in quo loquitur, & quod ceteri caſus, veluti omiſſi, ſunt iudicandi per ius commune, & iuxta teſtatorum diſpoſitiones, & licet nihil allegauerit pro eius vera ſententia faciunt plura. 13 14

Et in † primis eſt text. *in l. ſi vero §. de viro. ff. ſolut. matrimon.* vbi cum lex tantum loquatur de ſocero, de ſucceſſoribuſque ſoceri, nihil in lege ſcriptum ſit, eos Labeo quaſi omiſſos adnotat. Et ſic cum in dict. l. Regia nullū verbū de accumulatione maioratuū p ſucceſſionē inueniat, caſus ſucceſſionis pro omiſſo haberi debet, iuxta cōmunem regulam. 15

Pro † quo etiam facit, quod prouiſio legis contra ius commune nō extenditur vltra illud, quod lex exprimit: Lex namq; correctoria non extenditur ex identitate, & etiā ex maioritate rationis. *Aut h. nti. a quas actiones, vbi Bartol. & omnes. C de ſacroſanct. Eccleſ. & Iaſ. ibi num. 21. verſicul ſit firma regula*, & Paulo ante in eodem numero dicit, communem eſſe opinionem: Eandem tenet Imola *conſil. 64. Aretinus conſil 27. verſic. non obſtat quod melior, Corneus conſil. 271. n. 8. & 9.* Vbi † quod leges correctoriæ non ſunt extendendæ ad caſum in verbis legis non cōprehenſum, ēt ex maioritate rationis. Quia † quod non mutatur, ſtare non p hibetur. l. *præcipimus in fine C. de appellation. l. ſancimus. C. de teſtamentis*, & eandem ſententiam tenet Abbas *conſ. 11. n. 4. 2. part.* 19 17 18

Facit † etiā, quia lex Regia eſt inductiua pœnæ, quia inducit priuationē ſucceſſionis, & priuatio iuris eſt pœna, *gloſſ. fin. c fin. de iure patronatu*, vbi quod ex eo, quod priuatio iuris eſt pœna, non inducitur, niſi exprimatur. Quæ gloſſa communiter recipitur ad id. Et † quod priuatio iu- 19 20

f 3

tio iuris non inducatur niſi per verba expreſſa legis, probat text. *in authent. de non eligendo ſecundo nubentes* §. *cum igitur, verſ. ſint autem, collatione 1. Vincentius de Franchis deciſ. 11. n. 23. Oſaſchus deciſ. 147. nu. 4. & dicemus*
21 *infra cap. 7. nu. 45.* Nec † hoc caſu licet arguere à ſimili, *Euerardus in locis legalibus loco à ſimili, verſ. ſexto non procedit.*

22 Et cum † dict. l. Regia ſit correctoria, & pœnalis ſimul, quia priuat ſucceſſione, quæ iure defertur, non eſt extendenda ex identitate rationis, *vt tradit Iaſ. authent. quas actiones, n. 22. verſicul. intellige tamẽ iſtam fal-*
23 *lentiam. C. de ſacroſanctis Eccleſiis.* Vbi † audet affirmare quod hoc ꝑcedit etiã, quod ſit ratio ſcripta in lege, & allegat gloſã verbo, *in eiſdem*, iuncto text. in *Clemẽtin. vt ij qui, de ætate & qualitate*, per quam gloſſ. ita tenet Roman. *conſil. 129. Antonius de Butrio c. fin. de conſuetudine fallentia 1. & 12. Alexand. l. ſi conſtante, n. 5. & ibi Iaſ. n. 70. ff. ſolut. matrimon. Geminianus capit. 1. fallentia 1. de temporibus ord. lib. 6.*

24 Et licet † ab hoc diſſentiat Abbas, Alphonſus Villagut *titul. de extenſione legis in quæſtione de extenſione l. correctoriæ, & pœnalis ſimul, nu. 36.* vbi affirmat, faciendam extenſionem ad alios caſus, in quibus militet eadẽ ratio, quę eſt ſcripta in l. correctoria & pœnali per iura & rationes quas ibi cumulat: vnum tamẽ eſt ſine dubio, quod ſi vltra rationem expreſ-
25 ſam in l. correctoria, & pœnali ſimul eſſet alia diuerſa, vel maior ratio non ſcripta in lege q̃ ſuaderet extenſionẽ non eſſe faciedã ꝑpter diuerſitatem rationis, q̃ militaret, in caſu legis non eſt facienda extenſio, ita *tradit Alexand. l. ſi conſtante, n. 5. ver. ſecundo intellige ff. ſolut. matrimon. per gloſ. in cap. conſtitutio de electione libr. 6.* quam dicit, non habere conſociam, & Villagut *vbi ſupra, num. 45.* vbi comprobat multis iuribus ab eo ponderatis, & multo fortius procedet, ſi lex ſit correctoria tantum, & non pœnalis.

26 At in † caſu matrimonij expreſſo in dict. *l. Regia*, vltra rationes in ea expreſſas, militat alia diuerſa ratio, quę non militat in caſu ſucceſſionis: & ea eſt, quod poſſunt homines induſtria, & dolo iungere familias, & maioratus per matrimoniũ, & ſic confundere memoriam conſtituentium, & per conſequens afferre etiam damnum hominib illius oblitæ, & conſumptæ familiæ ex præuẽtione procurata, vt eſt notũ. Quod ſecus eſt in caſu ſucceſſionis, quæ pendet à futuro euentu, & cũ hæc ſucceſſio non poſſit præueniri de certo, licet aliâs ſit ſpes, quod cõſanguineus ſuccedet conſanguineo ſuo, *vt in l. renitente de iure delibe.* eſt diuerſa res à matrimonio, quo mediante, vnio maioratuum certa inducitur, & no-

Digitized by Google

& noluit lex, quod eſſet in voluntate contrahentium hoc facere: non n. decet ſupremas defunctorum voluntates cum occaſionib. multoties procuratis infringere. Quæ verba in alio ꝓpoſito ponit Mieres *de maiorat. 1. part. quæſt. 57. nu. 4. in fine*, & conducit optimus text. *in c. fin. de electione l. 6.* Vides ergo, quam diuerſa, & maior ratio militat ad priuationem faciendam, eo in caſu, quo iungantur maioratus per matrimonium, quam per ſucceſſionem. Ceſſare ergo debet extenſio, & ſic ſiue fateamur, quod lex Regia eſt correctoria, & pœnalis ſimul, ſiue correctoria tantum, non fit extenſio ad caſum ſucceſſionis.

Et quoties † lex ſe reſtringit ad vnum caſum, videtur cæteros exclu- 27
dere *l. ait Prætor 12. ff. de induciis.* vbi gloſſa, quã ad hoc dicit celebrẽ Socinus *in rubrica de acquirend. poſſeſſion. n. 4.* Quod † eſt ſine dubio ſtante 28
diſſimilitudine caſuum, vt tradit Barboſa *l. ſi cum dotem in princip. n. 29. ff. ſolut. matrimon.* & cum ex ratione ſupradicta diuerſi ſint caſus matrimonij, & ſucceſſionis, fatendum eſt, non ſolũ non eſſe ſucceſſionis caſum comprehenſum *in d. l. 7.* imo excluſum. Et licet in ſucceſſore maioratus alicuius viuentis poſſit dari præmeditatio doloſa, vt ſuccedatur in eo, nempe machinando in mortem ſui cõſanguinei, qui talia facit, ob hoc arcetur à iure. Quia † priuatur ſucceſſione illius maioratus, ne ex 29
dolo, & delicto ſuo comodum reportet, *vt in l. ſi ab hoſtibus §. fin. ff. ſolut. matrimon.* per quẽ tex. in ſucceſſore maioratus tenet Molina *l. 3 primog. c. 2. n. 32. Greg. l. 2. titul. 15. partit. 2. gloſſa, Sino el filio, col. 1. verſ. quid aũt ſi filius maior, & l. 13 tit. 7. partita. 6. verbo del heredero, ad fin. ſequitur Mieres de maior. 2. part. q. 4. illatione 1. n. 11. Peregrin. de iure fiſci. lib. 2. tit. 2. n. fin.*

Sic † nec ſubſtitutus admittitur ſi occidat inſtitutũ, *Hyppolitus l. nihil* 30
intereſt. n. 2. de ſicariis, & conſil. 126. n. 4. ſic ſi frater fideicomiſſarius occidat fratrem, cui eſt iniunctum fideicomiſſum, non eſt ei reſtituendum, Plures refert Molina *dict. n. 32. Mieres de maiorat. 2. p. quæſt. 4. illatione 1. n. 17.* Sic † frater ſi occidat fratrẽ non ſuccedit in feudo *gloſſ. in c. 1. §. ſimili-* 31
ter. verbo fratrẽ in fine, quib. modis feudũ amittatur, vbi Baldus n. 3. plures refert Barboſa l. ſi ab hoſtib. §. fin. n. 21. ſolut. matrimõ. quẽ videas in hoc articulo.

Adde † tamen traditis à Barboſa limitationem, quam ponit Porto- 32
les ad Molinum. §. *defenſio. n. 5.* vt non procedat ſi ſucceſſor in maioratu occidat poſſeſſorem ad defenſionem conſanguinei, nam tunc non priuatur ſucceſſione.

Quid † itaq; reſpõdemus ad tradita per Parlador. *in 3. part. rerũ quo-* 33
tidianarum, q. 5. vbi defendit dictã l. 7. caſum ſucceſſionis cõprehẽdere,

&c.

& reprehendit noſtrates, eo quod hãc quæſtionem omiſerint, cum nõ viderit Doctorẽ Mieres loco ſuperius citato, & ſe iactat, ꝙ paucis tam magna abſoluit, ſed licet veritas in paucis conſiſtat, tñ ſalua pace doctiſſimi viri, teneo, quod eius ſententia non ſi vera, licet breuib. tradita.

34 Et quãdo † quęſtio eſt ardua, & parũ tacta, in qua hinc inde poſſunt plures rationes adduci, non eſt incongruum latiori diſputare ſermone, quia ſuperfluũ nõ dicitur, per quod clarius quid exprimitur, *gloſſ. in cap. licet Canon. de electione, libr. 6. l. item apud Labeonem §. ait Praetor. ff. de iniu-*
35 *riis.* Et † verba ſatis dicuntur operari, quando tollunt dubitationem, *Aymon Crauetta conſil. 25. n. 31. & conſ. 70. n. 29.* Et cum prędictam tenuerit ſententiam Parladorius ex eo, quod dicat, omnimodã eſſe ſimilitudinem inter hoſce caſus matrimonij, nẽpe, & ſucceſſionis, quę non eſt: cũ ex dictis appareat, extra rationes in lege expreſſas eſſe aliã rationẽ, quæ non militat in caſu ſucceſſionis, ceſſat eius ſententia; Procedet tñ in caſib. habentibus omnimodam ſimilitudinẽ, vt erit, ſi contrahentes matrimoniũ tempore quo contrahunt, nõ poſſideant maioratus actu, nec aliquam habeant ſpem ſuccedendi in eis, & durante matrimonio ſit eis delata: nam cũ lex nõ diſtinguat, an poſſederint primogenia tempore, quo contraxerunt, vel nanciſcantur poſtea poſſeſſionem, nec nos diſtinguere debemus *l. de pretio. ff. de publicana in rem actione l. non diſtinguemus. ff. de arbitris.*

36 Idem † erit, ſi non ipſi poſſidẽtes maioratus, ſed eorum filij primogeniti contraxerint matrimonium: nam cum in eis, vel corũ deſcendẽtibus ſit continuanda ſucceſſio, & per conſequẽs per eorum matrimonium, neceſſario perueniendũ eſt ad caſum coniunctionis maioratuũ in lege expreſſum: Sumus *in regula l. oratio ff. de ſponſalib.* quæ ſine dubio procedit, quando per neceſſe ſequitur illud, ſuper quo lex diſponit, nõ ſi contingenter, ſiue poſſibiliter ſequatur, *Barboſa. l. 1. 3. parte n. 57. ff. ſoluto matrimonio.* Idẽ namq; iudicamus de principio principiante, quod de his, quæ ex principio ſequuntur, *Curtius Iunior conſil. 154. nu. 13. per l. maritus. C. de procuratoribus.*

Et quod † dicimus de filiis primogenitis, procedit ẽt in nepotibus, & pro nepotibus poſſeſſorum maioratuum, cum in omnib. eadem ſit ratio, *argumento l. Gallus §. idem credendum. ff. de liberis, & poſthumis.* quia in omnibus iam eſt radicata ſucceſſio, ita quod ſi in vita poſſeſſoris decedat filius, admittitur nepos, & nepote etiam decedente pronepos, excluſis patruis, quia primogenitus naſcendo excludit ſecundo genitum per-

tum perpetuũ, *Felinus c. Prudentiam n. 7.* vbi additionator de officio delegati, *Baldus l. cum antiquorib. n. 11. C. de iure deliberan. Molina l. 3. de primogeniis, c. 6. n. 30. & c. 7. n. 2. & 3.* excepto maioratu Comitatus de Lemos, in quo patruus pfertur nepoti, *vt tradit Parladorius l. 3. differentia 18. §. 1. n. 2.*

Et pari modo procedet deciſio *dict. l. 7.* ſi non durante matrimonio primogenitorum, ſit eis delata ſucceſſio maioratuũ, ſed eo finito alterius morte, ſuperſtiti deferatur ſucceſſio ſui primogenij, & filio, vel alio vlteriori deſcendenti alter maioratus, vel ſi ambo contrahentes deceſſerint, anteq̃ ſuccedant in maioratibus: nam in eorũ deſcendendib. fiet ſeparatio cum fuerint iuncti ex præambulo matrimonio, ex quo inducta fuit ſtantib. deſcendentib. neceſſaria coniunctio maioratuũ, qa initiũ attendit' *l. 3. §. ſcio ff. de minor. Menochius de arbitrariis quæſt. 37. num. 11. Barboſa l. diuortio § ſi vir. n. 46. in fine. ff. ſoluto matrimon.*

Sed etſi contrahentes matrimonium nõ fuerint primogeniti poſſeſſorum maioratuũ, nec de linea ſanguinis, ſed de linea vocatorũ, vt quia ſint immediatè vocati, vel alter eorũ, cum tales poſt mortem poſſeſſorũ neceſſario ſucceſſuri ſunt, vel eorũ deſcendentes, in eis quoq; habebit locũ dict. l. 7. deciſio: quemadmodũ n. certa ſucceſſio inducitur per lineã ſanguinis, induci' per lineã vocatorũ, & ſubſtitutus vocat' habet ſpem ſuccedendi iure apbatã, *Bart. l. is poteſt n. 10. ff. de acquirend. heredit.*

Sic † quemadmodum ex modo ſuccedendi aliquib. annis cẽſentur 37
vinculata, tradunt Ioannes Lecerier *de primogen. quæſtione vltima, nu. 9. & Tiraquel. eo tractatu quæſtione 30. n. 8.* quos refert, & ſequitur Antonius Gãma *deciſione 215. n. 1.* vbi quod ex eo ſolo bona deferuntur iure maioriæ, ita in bonis anniuerſarij.

Longa † enim obſeruantia facit præſumere, quod fuit plus dictum, 38
& minus ſcriptum, *tradit Tiraquel. de præſcription. gloſſ. 4. verſic. trigeſimonono, & Alexand. Raudenſis conſilio 17. n. 217. parte prima.*

Nec † ſunt mutanda, quæ interpretationẽ certã ſemper habuerunt, 39
verba ſunt Pauli Iuriſconſulti *l. minime 24 ff. de legibus,* quam legem expendit Tiberius Decianus *conſil. 22. nu. fin. volumine. 1. & Burgos de Paz, quæſtione ciuili 2. n. 133.*

Sed pro † meliori intelligẽtia diſtingue, quod aut ita eſt delata ſuc- 40
ceſſio, quia in loco, vbi eſt relictũ anniuerſariũ, eſt conſuetudo generalis, quod in omnib. anniuerſariis ſuccedatur iure maioriæ & ea eſt ſeruanda, vt *tradit Salazar de vſu, & conſuetudine, c. 12. n. fin. & Flores de Mena libro 1. variarum quæſtion. 18. n. 44.*

Digitized by Google

41 Aut † non eſt talis cõſuetudo generalis in loco, ſed in his bonis diu ſucceſſum eſt iure primogenituræ cum onere anniuerſarij, & tũc (cum immemorialis habeat vim tituli *l. hoc iure §. ductus aquæ ff. de aqua quotid. & æſtiua c. 1. de præſcriptio. l. 6.* modo ſit capacitas perſonæ poſſidentis, & rerum poſſeſſarum, *vt tradit Abb. Panormita capit quanto n. 2. de conſuetu- di. idem Abbas & Felinus c. cauſam de præſcriptio. Ioãnes Monachus c. 2. de præ- ben lis Aymon de antiquitate 4. parte §. materia ſingularitatis n. 78. Ioannes Garcia de nobilitate g. 12. n. 80. Seſe de inhibitionibus c. 8. §. 3. nu. 122. cum ſeqq. & Franciſcus de Claperiis in centuria cauſa 35. quæſtione. 2. n. 7.*) probata immemoriali iuxta modum præſcriptum *l. 41. Tauri,* itidem ſeruabitur in

42 eis diſpoſitio † legis, *vt tradit Salazar dict. c. 12. n. 77.* licet ibi in fine dubi-

43 tet, an id procedat in anniuerſariis paruis, vt vnius † domus, vel fundi: ſed idem dicendum puto, cum & maioratus poſſit conſtitui in qualibet re, & à quolibet etiã ignobili, licet dignitas ſit, *vt tenet Mieres de maioratib. 1. part. quæſt. 1. n. 7.* quilibet enim poteſt apponere rei ſuæ onus

44 reale, & ordinarium, † *Aymon conſil 217. n 3.* & quemadmodum poteſt in omnibus bonis, & toto patrimonio, ita & in parte; cum idem ius ſit de toto quo ad totum, quod de parte, quo ad partem *l. quæ de tota ff. de rei vendicatione.*

45 Aut † nõ poteſt probari immemorialis, quia adeſt memoria ſeu principiũ (quo caſu corruit immemorialis, *iuxta l. hoc iure, §. ductus aquæ ff. de aqua quotidiana, & æſtiua l. 2. §. item Labeo ff de aqua plu. arcẽd. tradit Suarez allegatione 3. n 5. in fine, Molina libr. 2. de primogen. cap. 6. n. 60. & ſequentibus, Ioannes Garcia de nobilitate gloſſa 12. n. 69. Maſcard. de probation. concluſione 1045. Alexand. Raudenſ. conſil. 17. 2. part. nu. 7.*) & tunc aut in fun-

46 datione † añiuerſarij ſunt aliqua verba. quib. dubia redditur diſponẽtis voluntas, fuerit ne, quod bona deferantur iure primogenituræ, & tunc ſi probetur conſuetudo ſuccedendi in illis bonis iure maioratus, ſaltim per decennium ſufficiet, vt deinceps talis ordo in eorum ſucceſ-

47 ſione ſeruetur, *ita Molina † lib. 2. de primog. c. 6. n. 75* vbi *n. 58* inquit, quod licet alias ad præſcribendum requiratur tempus immemoriale, cum nõ de præſcriptione, ſed de interpretatione agatur, ſufficiunt decem anni, & allegat Paul. *conſil. 347. n 14. & 15.* & dicit eſſe de mente plurium Doctorum, quos ibi refert, quem ſequuntur Burgos de Paz, *quæſtione ciuili 2. n. 131.* & Ioann. Garcia *de nobilitat. in diuiſione nu. 57. Molina de Medrano in allegatione viceregis extranei in Regno de Aragon, n. 179. vbi plures refert.*

48 Pro † quo facit, quod obſeruantia ſubſequuta in omni materia declarat

Digitized by Google

clarat actum præcedentem, *vt tradit latiſſime Ioſephus Ludouicus comm. opinion. titulo de obſeruantia ſubſequuta, concluſione.38. ex principio, & ibi ampliatione 1. Et* 2. quod † hæc obſeruantia non requiritur, quod ſit præſcripta, & quod ſufficiunt duo, vel tres actus, etiã minori tempore decẽ annorum, quem ſequuntur Caualcanus *deciſione 28. n.63. & 64. 2. part. Alexand. Raudenſ. conſil. 17. part. 8. n. 44. & 36. & conſil. 18 n. 38. & 40.* 49

Sic † beneficium Edicti Carboniani, quod competit pupillis petẽtibus poſſeſſionem bonorum patris, vt ſi eis opponatur quæſtio ſtatus, differatur in tempus pubertatis, data pupillo bonorum poſſeſſione cũ ſatisdatione, de quo *in l. 1. & per totum titulum ff. & C. de Carboniano Edicto, & l. 2. titulo 14. partit. 6. & l. 7. titul. 22. partita 3. & optime Rofredus in praxi libellorum 6. parte rubrica de Carboniana bonorum poſſeſſione*, & datur in bonis maioratus, *vt poſt Gregor. dict. l. 7. tradit Molina lib. 3 de primogen. cap. 13. ex n. 24. Mieres de maiorat. 3. part. in initio, n. 15. Meneſius l. eam quam, n. 126. C. de fideicommiſſis.* habebit locũ † in his anniuerſariis, ſi pupillo petenti bonorum poſſeſſionẽ obiiciatur ſtatus quæſtio, ſeu illegitimitatis; ſi tamen moueatur quæſtio bonorum, non poterit pupillus vti eo remedio, vt tradunt prædicti Doctores, & probatur *in l. 1. §. ſi quis filium ff. de Carbonian. Edicto.* 50 51

Pro † quo facit, quod quando lex vnum diſponit, & aliud præſuppoſit, non habet locum legis diſpoſitio, niſi verificetur præſuppoſitũ, *gloſſa l. mancipia C. de ſeruis fugi. Aymon conſilio 298. num. 4. Becius conſil. 53. num. 7.* quia verba, quę ſupponunt aliquid, nihil diſponunt, *Staphilus de literis gratiæ, titulo de modo & forma impetratio §. fin. num. fin.* 52

Facit † etiam, quod cum remedium Carboniani ſit exorbitans à iure communi, ſecundum quod ius poteſt moueri contra pupillum quęſtio bonorum, etiam totius patrimonij §. *item propter litem inſtituta de excuſatione tutorum* debet reſtringi ad caſum, in quo loquitur *l. quod vero contra ff. de legibus*, & debemus verbis edicti inſeruire, *l. 1. §. ſi is qui nauem ff. de exercit. actione*, & verbis legis debemus eſſe contenti, *Bald. cõſil. 228. lib. 3. & 99. lib. 4.* 53

Et † hoc indicant verba dict. l. 2. *titul. 14. partita 6. Tales embargos como eſtos*, quæ ſunt † reſtrictiua, & limitatiua, *per tradita à Rolando conſilio 70. n. 13. & ſequentib. volumine 3.* 54 55

Neq; † obſtat dictio illa, *como*, Latine, *ſicut*, q̃ ẽ ſimilitudinaria, & inducit ſimilitudinẽ in actu, cui apponitur, *c. Parochianos, de ſententia ex-* 56

Digitized by Google

commu. Bald. capit. in cauſis, verbo, ſicut, de pace Conſtantia, Lucas de Penna
57 *l. unica. C. de capitatione ciuium l. 11.* Nec † ſi etiam obijciatur, quod cauſa totius patrimonij, vel maioris partis æquiparatur cauſæ capitali, & ſic cauſæ ſtatus, *vt tradit Thomas Grammat. deciſione 86. ex num. 9. & Iacobus Dambouderius in Enchiridione parium, & ſimilium, verſiculo cauſa ciuilis ardua*; nam cauſa patrimonij dicitur cauſa vitæ, *Baldus l. aduocatos. C. de aduocat. diuerſo, Marcus Anton. Eugenius conſilio 76. numer. 1.* Et cum ſimilium, ſeu parium idem ſit iudicium per conſequens debere dari hoc remedium, etiam quando quæſtio bonorum tantum moueretur.

58 Nam † reſpondetur in hoc caſu requiri omnimodam ſimilitudinē, & identitatem ex vi dictionis, *eſtos*, poſitæ in dictis verbis, ibi: *Tales embargos como eſtos.* Quia † pronomen *hic, hæc, hoc*, eſt demonſtratiuum ad
59 oculum *l. nemo in principio, vbi Bartolus ff. de hæred. inſtit.* Atque ita debēt
60 eſſe eiuſdem ſpeciei, & ſic ſtatus. Et † quando plures dictiones concurrunt in aliqua oratione, quælibet illarum ſeruat ſuam propriam naturam de per ſe, *Tiber. Decianus conſilio 17. num. 43. volumine 1.*

61 Sic † obtenta facultate ad faciēdum maioratum, poterit quis anniuerſarium maioratus facere, ſed & Princepes poteſt concedere facultatem ad alienanda, ſeu obliganda bona anniuerſarij facti in forma maioriæ, ſaluo onere anniuerſarij, cum ea bona temporalia ſint, *vt tradunt Rebuffus de pacificis poſſeſſoribus numero. 287. verſiculo & ideo, Velaſcus, qui alios refert conſultatione. 60. n. 12. Guido Papa, quæſtione. 187.* modo tamen ſubrogatio fiat ſciente Epiſcopo, *iuxta ea quæ dicemus infra hoc libr. ca. 14. n. 16. & 35.* vt ſic vterq; ſuperior adeatur, & Princeps reſpectu vinculi, & Romanus Pontifex ſeu Epiſcopus reſpectu oneris anniuerſarij.

Sed an † obtenta facultate ad faciendum maioratum anniuerſarij
62 in vno ex filiis, poſſit quis facere, ſi vnicum filium habeat? Et poſſe affirmat Gregor. *l. 23. titul. 9. partita 6. verſicul. mas de vno, & l. 32. verſiculo non valdra, verſiculo item pone, quod data eſt facultas, eo titul. & part. Mieres de maiorat. 1. part. quæſt. 13. Burg. de Paz quæſt. 1. n. 22. & ſentit. Molina lib. 2. de primog. c. 11. n. 9. ad fin. cum nu. 10.* quibus libenter aſſentior, & ſecundum hanc opinionem vidi iudicatum in Pinciana Regia Cancell. in cauſa Toletani maioratus.

63 Et pro † ea ſententia facit, quod licet pluralis locutio pro ſui natura pluriū requirat concurſū, ſaltim duorū. *l. vbi numerus, ff. de teſtib. regula pluralis locutio. de regul. iur. l. 6.* (q̃uis aliq teneāt requiri tres, vel quatuor, vt eſt

vt eſt gloſſ. *in §.fin.verſ.multa inſtit.de iure perſonarum. Alexan.l.Imperator, de legat.1.Bald.l.excuſantium,& l.2.§.1.ff.de his,qui notantur infamia*; nam & in duobus verificatur pluralitas,licet vtatur adiectiuo multi, *vt in §. fin. de iure perſon. & tradit gloſſa, verb.multa. in l.1. verſic.hoc reſcriptum. ff.ad Sillanianum. Corneus conſil.199. volum.4.* ſic multis vicibus factum dicitur, quod bis fit, *Alexand.l.ſæpe.colum.1.ff.de re iud.*) Tamen vbi eſt eadem † ratio in vno, quod in pluribus, in eo verificatur pluralitas, vt 64
in diſpoſitione plurali locutione concepta de filiis probant plura iura. *l.non eſt ſine liberis.ff.de verbor.ſignificat. l.fere.ff. de pollicitation. l.pater Seuerinam. §.ita fideicommiſſo.ff.de condition.& demonſtrat.l.iubemus,§.ſin autem,C.ad Trebellianum.l.1. vbi Paulus. C. de conditionibus inſertis,gloſſ. Bart.& Dd. l.ex facto.§.ſi quis rogatus.ff.ad Trebellian.vbi Ripa num.51.plures refert. Tiberius Decian.conſil 93.num.6.volum.3. Aymon Crauetta conſil.180. num.3. Decius conſil. 50. ad fin. Tiraquel.l.ſi vnquam, verb.ſuſceperit.num. 216.C.de reuoc donat.* & hoc etiam quando diſpoſitiue fuerint liberi vocati: Nam verius eſt (contra Bart. *l.fin ff.ad Trebellian.* & alios adductos per Paulum *conſil.219. 1.part. Alexand.conſil.109.volum. 7. Ruinum conſil. 104.& conſil.172. volum. 2.*) etiam eo caſu pluralem numerum in vno verificari. *Abb. conſil.65. incipit. Quidam Balnerius. 2.part.* quod † enim 65
de pluribus dicitur, de vno dicendum eſt. *l. Prætor ait. ff. vi bonorum raptorum.l.3.§.negotia.ff.de negotiis geſt.Iaſ.l.Gallus,§.quid ſi is ff.de liber.& poſthum.*

Et ſic † heres rogatus reſtituere agnatis, quibus volet, poteſt vni 66
tantum ex pluribus reſtituere. *Bart.& Cuman.l.vnum ex familia. §.ſed ſi fundum,de legat. 2. Imola d.l.vnum ex familia. §.ſi duos, de legat. 2. & Corn. conſil.68.volum.4. Decius conſil.50.& conſ.362.num.2. Mantica lib.8.de coniectarata mente,tit.12.num.33.*

Sic vocatis † proximioribus agnatis, ſi vnus tantum proximior ſit, 67
admittitur. *Paulus conſil. 38;.volum.1. Roland.conſil.38.num.46. volum. 4. Hieronym. Gabr. conſil. 117.num.39.volum.1.* Et valet † conſequentia, te- 68
ſtator voluit plures habere, ergo vnum ex pluribus. *l. heredes mei. §. cum ita.ff.ad Trebellianum.*

Doctrina autem † Bartol.& ſequacium,& text. *in l.fin.ff. ad Trebel-* 69
lian. procedit,quando teſtator per verba pluralis numeri diſponit, & eius diſpoſitio ab initio non poterat verificari in vno,& ideo ab initio ex vi ſermonis continet eum,qui alias non competeretur. At cum tempore ordinationis in pluribus eſt verificabilis, quamuis tempore adueni-

70 entis caſus vnus tantum ſuperſit, ille admittitur, quia † pluralitas reſoluitur in ſingularitatem, *Alex.conſ.109.num.16. Decius conſ.362.num.2.* & fundamenta quibus fulcitur opinio contraria improbantur ab Aretin.*l.placet.ff.de liber.& poſthum.Ruin.conſ.137.volum.3.*

Et in caſu noſtro non ſolum aduerſatur eadem ratio in vnico filio, quod ſtantibus multis, ad hoc vt credatur, Principem modo conceſſurum facultatem, ſi impreſſiſſet impetrans vnum tantum filium
71 habere,imo maior, quia † facilius Princeps concederet, quippe cum quando vnicus adeſt filius,non ei auferuntur bona, ſed ſibi remanent.
72 Neque enim † abſumitur,quod in corpore patrimonij retinetur,*l.pa-*
73 *ter.ff.de adimen.legat.* Et ſic † ſuccedit in ſua legitima, *argum.l.3.§.qui fideicommiſſum.ff.de hered.inſtit.* ibi: *De neceſſario voluntarius heres efficitur, non vt deſinat eſſe heres,ſed vt ius incommutetur ſucceſſionis.* At ſtantib.multis filiis extra electum ad maioratum,ceteris aufertur ſua legitima, quæ forſan opulentiſſima futura erat, nec eis datur libera, nec vinculata, quod conſiderat Mieres *de maiorat.1.part.quæſt.13.ad finem*, licet eis dentur alimenta.

74 Et ſic non eſt † neceſſarium in impetratione huius facultatis, facere expreſſionem liberorum,vt reſoluit Gregor.*l.36.gloſſ.2.tit.18.part.3.* & *Couar.lib.1.variar.c.20.num.9.* quamuis Mieres *de maiorat.1.part.quæſt.3.num.2.verſ.item cum numerus*, contrarium ſentiat, & ſine effectu ſecundum ipſum, *vbi ſupr.* tenentem, valere maioratum factum ab eo, qui vnicum filium habebat virtute facultatis ad faciendum maioratum in vno ex filiis.

75 Sic † quemadmodum in maioratibus filia maior excluditur à maſculo minore,*vt tradit Couar.lib.3.variar.c.5.n.5.* etiam ſi ſit in vtero, *vt tradit Mieres de maiorat.2.part quæſt.6.n.51.* ita & in anniuerſariis tradit ipſe Mieres *d.quæſt.6.num.28.* quod eſt verum,licet contrarium teneat, & defendat Salazar *de vſu & conſuet.c.12.n.73.* vbi tradit, quod ſi non adſit in anniuerſarij diſpoſitione aliquod verbum maſculinitatis prælatiuum, ſed tantum ſit dictum, quod bona perueniant ad maiorem,
76 præferenda eſt filia maior maſculo minori. Et † inquit, quod Mieres extitit ſibi contrarius,ex eo,quod *d.quæſt.6.num.28.*tenuerit,præferendum maſculum minorem,& poſtea *num.55.& ſeqq.* eiuſdem quæſtionis dicat,totum contrarium, vt ipſe inquit: Sed quidem meo videri Mieres non meretur reprehendi, quia *d.num.55. & ſeqq.*ſolum dicit, quod vbi ex verbis diſponentis non ſit manifeſta voluntas ipſius circa

exclu-

Digitized by Google

excluſionem fœminarum, non ſit excludenda † fœmina, tum quia eſt 77
capax iuris patronatus, *cap. dilecta, de conceſ. prabend. & tradit Abbas c. 1. & cap. a nobis. de iure patronat. Decius l. fœmina, num. 42 ff. de regul. iur Didacus Perez lib. 1. t. 6. lib. 1. Ordinamenti, pag. 136. Baeça l. 101. Matriti cap. 26. in princip. Guillerm. Benedict. in repetitione cap. Raynutius, verb. duas habens filias, & quaeſtione de theſaurario, num. 8.* & poteſt eſſe exequutrix, *vt in l. à filio, in princip. vbi Bart. ff. de alimentis & cibariis legat. gloſſ. in cap. 2. de teſtament. Couarr. cap. tua num. 3. eo titul.* tum etiam, quia † vbi agnatio non fuerit conſeruanda, quæ per maſculos defertur, à ratione ceſſante licet arguere, vt fœminæ non cenſeantur excluſæ per iura & Dd. 78
quos refert, *num. 57.* Non autem ibi, nec alia parte dixit, quod eo caſu taliter ſit admittenda fœmina, vt præferatur maſculo minori eiuſdem lineæ, & gradus, vt videatur ſibi contradicere: imo intelligendum eſt, quod ſemper perſiſtat in eo, quod dixit *num. 28.* maxime, quia illud, quod dicit Mieres, eſt intelligendum cum continuatione præcedentis *num. 54* vbi agit de excluſione perpetua fœminarum, & eius intentionis fuit ſemper de hoc tractare in omnibus *numeris ſequentib.* atque ita *num. 61.* inquit, ponderandum, & aduertendum eſſe, ad quid habuit teſtator reſpectum, & oculum in vocatione ſucceſſorum, ad ius patronatus, an ad conſeruationem familiæ, vel ad id, quod relictum pro anima rectius adimpleretur, vt hoc ſecundo caſu fœminę non cenſentur excluſæ.

Ex † quo ſolent melius adimplere iuſſa pia, cum ſint maſculis deuotiores, (deuotus namque ab Eccleſia appellatur fœmineus ſexus.) Neque ex eo ſequitur, quod dixerit, præferendas maſculis minoribus, & tandem relinquit, cogitandum, an ſint admittendæ, nec determinat. Sed teneo, quod præferendus eſt maſculus minor, quia quotieſcumque bona lege, vel conſuetudine deferuntur primogenito, maſculus etiam minor eſt præferendus, † *vt tenet etiam Petrus, & Iacobus de Arenis l. pater. §. quindecim. ff. de legat. 3. Bald. l. in multis. ff. de ſtat. homin. Roman. conſ. 98. Socin. conſ. 90. lib. 1. Ioan. Lup. in rubric. de donatione inter §. 69. num. 24. Pariſ. conſil. 72. num. 80. volum. 4. quos refert, & ſequitur Couarru. lib. 3. variar. cap. 5. num. 5. verſic. primum hoc,* vbi quod idem erit, ſi ex † contractu bona primogenito deferantur, vbi refert Tiraquel. qui late proſequitur *de iure primogen. quaſt. 10. ex num. 1.* quem tu vide, *quaſt. 11. & Guid. Pap. dic. 506. quem ſequitur Guillermus Benedict. repetition. cap. Raynutius, verſicul. in eodem teſtamento relinquens. 1. num. 173.* 79 80 81

Et quia

82 Et quia † parentes plus diligunt primogenitos maſculos, *vt ibi*, &
plura conducibilia ad hanc maſculi prælationem tradit Caldas *de no-*
mi natione emphyt. §.3. quæſt.12. præferendus ergo eſt maſculus minor.
83 Pro quo † facit, quod in re vni adiudicanda, præfertur maſculus fœmi-
84 næ. *l.fin.ff.de fide inſtrument.* Et † fœminæ in multis ſunt deterioris con-
85 ditionis maſculis. *l.in multu.ff. de ſtatu hom.* Et in † eis non ita eſt recta,
& exacta adminiſtratio, ſicut in maſculis. *l.1.§.1.ff.ad Vellcianum, & l.1.§.*
86 *ſexum.ff.de poſtulando.* Et ſunt fragilis † conſilij, & contra propria com-
moda ſæpe laborant. *l.penult.C.de ſponſalib.l.cum de indebito.§.ſin autem.*
ff.de probat. Mieres vbi ſupra, num.63 vbi plura refert.
87 Quod ſine † dubio procedit in caſu, de quo loquimur, ſcilicet,
quando anniuerſarium deffertur iure maioratus, vbi agitur de conſer-
88 uanda familia, quæ † per maſculos conſeruatur. *l.Iuriconſultus, cum ſi-*
milib.ff.de gradib. & deſtruitur per fœminæ ſucceſſionem, cum ipſa ſit
finis familiæ. *l.pronunciatio.§.familiæ.ff. de verborum ſignificatione.* Et ad
aliam domum ſeu familiam ſuſcipitur, vt conſiderat text. *in l. aduerſus.*
C. de crimine expilatæ hereditatis.l. quicunque. C. de re militari. lib. 10 & Ti-
89 *raquel.l.1. connubial.gloſſ. 1. 1.part. num. 31.* Vbi quod † ſoror dicitur,
quod quaſi ſeorſim naſcitur, & ſeparatur à domo, & in aliam familiam
transfertur, *& ibi num.34.*
90 Sed † quæſtionis eſt, quare familia & genus plus conſeruetur per
ſucceſſionem maſculorum, quam fœminarum: ſi quidem filiatio re-
ſpectu matris eſt certa, & indubitabilis, reſpectu autem patris incerta,
& præſumptiua ſolum, vt de vtroque eſt text. *in l.quia ſemper ff de in ius*
vocando, in hæc verba: *Quia ſemper certa eſt mater, etiam ſi vulgo conce-*
perit, pater vero is tantum, quem nuptiæ demonſtrant. & idem dicit *l.5. ti-*
tul.19. partit.4. in fin. ibi: *Eſto es por razon, porque la madre ſiempre es cier-*
ta del fijo que nace della, que es ſuyo, lo que no es el padre, &c. Atque ita
datur vera probatio reſpectu matris. *l. 1.ff. de ventre inſpic.* reſpectu au-
tem patris impoſſibilis reputatur. *l.Lucius Titius.82.ff de cond.& demonſt.*
Quapropter potius videtur, quod conſeruetur per fœminarum ſucceſ-
ſionem genus alicuius gentis.
91 Sed tu dic, melius, & † proprius conſeruari genus per ſucceſſio-
92 nem maſculorum. Quia † ad generationem (ex teſtimonio medico-
rum) non requiritur, quod fœmina in coitu concurrat cum maſculo,
niſi ſolum paſſiue, hoc eſt, quod recipiat ſemen in matrice, licet ipſa
non ſeminet: nam ſemen viri ſolum receptum in mulieris matrice
ſufficit

Digitized by Google

ſufficit ad generationem, *vt tradit Guillermus Benedictus in repetitione, capit. Raynutius, verſicul. cuidam Petro tradiderunt, num. 17. de teſtament.* vbi plura in comprobationem huius opinionis adducit. Idem tradit Sanctus Thomas *in 4. diſtinct. 34. quæſt. vnica, artic. 2. Aguirre de ſucceſſione Regni Portugaliæ. 2. parte. num. 45. & 46. Alexand. Raudenſ. conſil. 1. num. 35. & num. 80. Thomas Sanchez de matrimon. lib. 2. diſputat. 21. num. 10. Celius Rodiginius lib. 4. antiquar. lection. cap. 10. Sylueſter in ſumm. verſ. matrimonium. 8. quæſt. 16. verſicul. poſt Archidiaconum ab eo relatum, Ariſtot. de generat. animal. lib. 1. c. 20.*

Ex quo eſt, quod † frigiditas ex parte mulieris, ob quam non ſeminet in coitu, non impediet matrimonium. *Matienço in Rubric. tit. 1. de matrim. gloſſ. 1. num. 198. lib. 5. Recopil. it. Sotus in 4. diſtinct. 34. quæſt. vnic. artic. 2. colum. 1. verbo, quapropter,* idem tenet Martinus Nauarrus ab Azpilcueta *conſil. 3. num. 12. & 13. de frig. & maleficiat.* vbi refert diuum Thomam, Caietan. & Ariſtot. idem tenentes, tradit Barboſa. *l. 1. 1. part. num. 97. ff. ſolut. matrim.* 93

Hinc eſt, quod † affinitas cauſatur ex eo ſolo, quod vir ſeminauerit intra clauſtra pudoris fœminæ, licet ipſa non ſeminet, *tradit Guillermus Benedict. vbi ſupr. num. 16.* 94

Sed velim † aduertas Lector, quod licet ſecundum opinionem prædictorum ad generationem non ſit præciſè neceſſarium vxoris ſemen in coitu, non ex eo poteſt dici, quod mulier non generat: cum verum ſit, quod fœmina ſub idem tempus vna cum mare formam dante emittat ſemen in conceptione, tribuendo vniuerſam materiam, & etiam formam, vſque ad aliquid, *ſecundum Hyppocratem de natura pueri, Galenum lib. 1. & 2. de ſemine, Ioan. Fernel. de hominis procreat. lib. 7. cap. 6. Andr. Aret. in Peripat. quæſtionib. lib. 5. quæſt. 2.* vbi inquit, hanc eſſe manifeſtam ſententiam, *Alexand. Raudenſ. conſil. 1. num. 80.* vbi dicit, filium dici principaliter propagatum ex perſona, & ſanguine ipſius matris. *Corneus conſil. 219. lib. 2. Beroius conſil. 120. num. 34. lib. 2. Decius l. 2. num. 65. ff. de regul. iur.* & conducit l. 1. C. *de conditionibus inſertis*, ibi: *Nepotem quem ex filia ſuſceperat*, vbi Paul. Caſtrenſ. ſcribit hanc eſſe veritatem, & *num 5.* notat, quod nepos vel neptis ex filia dicitur de generatione aui materni, quia eſt generatus ab eo mediante filia, & id quod text. *in d. l. 1.* inquit, auum ſuſcipere nepotem ex filia, nihil aliud eſſe, quam generationem, quia ſuſceptio illa eſt generatio, & inuehit contra aſſerentes, quod mulier non generat, cum ſecundum naturales 95

pater præbeat formam, mater autem materiam, & in re generata æque principalis eſt materia, ſicut forma, imo ſe habet per prius: quia ſine materia non poteſt eſſe forma: Hoc tamen non obſtat concluſioni ſupra traditæ, quod non præciſe eſt neceſſarium ad generationem, quod mulier ſeminet in coitu cum maſculo: nam abſque eo, quod ſeminet poteſt præbere materiam præciſe neceſſariam ad generationem.

CAPVT VI.

AN SI FVNDVS SEV ALIA RES FVERIT ALICVI RELICTA CVM onere anniuerſarij, hoc addito, ne alienet, poſſit alienare, vel ſaltim eius filij, ſeu heredes, & de intellectu Authentici de reſtitutione fideicommiſſi, præcipue in verſiculo: Nos igitur Collatione 9.

SVMMARIVM.

1 *Simpliciter prohibitus alienare, & non reſpectu aliquarum perſonarum, poteſt de bonis libere diſponere.*

2 *Quando prohibitio alienationis eſt facta ſimpliciter, cenſetur facta fauore prohibiti tantum.*

3 *Prohibitio alienationis facta filiis non extenditur ad nepotes, qui poterunt alienare.*

4 *Prohibitio alienationis eſt odioſa, & ideo non extendenda vltra perſonas expreſſas.*

5 *In odioſis appellatione filiorum non veniunt nepotes, & idem in diſpoſitione legis continentis odium.*

6 *Ex proprio ſignificato vocabuli appellatione filiorum non veniunt nepotes in quacunque legis vel hominis diſpoſitione maxime vbi non tractatur de filiorum commodo, ſed grauamine & onere.*

7 *Fideicommiſſum dicitur onus, atque ita vni appoſitum, ad alium non extenditur.*

8 *In grauaminibus non fit extenſio vltra perſonam grauati, neque extenſio eſt facienda de perſona ad perſonam ad ampliandum fideicommiſſum odioſum.*

9 Præ-

9 *Prohibitio facta hac ratione expreſſa. vt bona in familia conſeruentur, non extendıtur vltra quartam generationem, etiam ſi teſtator vtatur di-ctione.* perpetuo.

10 *Limitatur dicta concluſio ſi teſtator vſus fuerit collectiuo nomine familiæ, cum non conſeruetur vltra quartam generationem.*

11 *Secus erit, ſi non collectiuo nomine familiæ fecerit prohibitionem teſtator, ſed prohibendo liberos alienare, quia velit bona perpetuo manere penes eius deſcendentes.*

12 *Differentia verſatur inter nomen familiæ, & nomen deſcendentium.*

13 *Sed ab ea differentia diſcedunt plures.*

14 *Traditur intellectus ad text. in d. auth.* de reſtitutione fideicommiſſi.

15 *Deciſio d. auth.* de reſtitutione fideicommiſſi, *habet locum, ſtantibus omnibus circumſtantiis, quæ ibi comitantur in caſu illius nouellæ, quibus ceſſantibus, ſtandum eſt iuri antiquo.*

16 *Quotieſcunq; ex verbis poteſt colligi, teſtatorem voluiſſe perpetuam eſſe prohibitionem, etiam vltra quartam generationem durabit.*

17 *Lege Regia noſtra Hiſpaniæ, quæ eſt 27. Tauri, tollitur limitatio quartæ generationis, & iubetur, quod ſit perpetua prohibitio, ſine differentia quartæ, vel quintæ generationis.*

18 *Natura anniuerſarij indicat, vt prohibitio cenſeatur perpetua, nec elaudatur quarta generatione.*

19 *Facta prohibitione alienationis nomine maioratus, in infinitum durat, & itidem de anniuerſario, cum ſit perpetuum.*

D*IVI Seuerus & Antoninus reſcripſerunt, eos, qui in teſtamento vetant, quid alienari, nec cauſſam exprimunt, propter quam id fieri velint, niſi inueniatur perſona, cuius reſpectu hoc à teſtatore diſpoſitum ſit, nullius eſſe momenti ſcripturam, quaſi nudum præceptum reliquerint, quia talem legem teſtamento non poſſunt dicere*: Verba ſunt Martiani ICti, relata *l. filiusfamilias. 117. §. diui. ff. de legat. 1.* Ex quibus † colligitur, quod ſimpliciter prohibitus alienare, & non reſpectu aliquarum perſonarum, ſed generaliter, & ſimpliciter, poteſt de ipſis bonis libere diſponere, ex ſentẽtia Bart. communiter recepta *in l. ſi ita quis. §. ea lege. ff. de verb. oblig. & ibi omnes Dd. poſt eum, Ruin. conſ. 89. n. 16. vol. 2. Aretin. conſ. 19. Gabr. conſ. 132.* 1

Et eſt ratio, quia tunc † videtur facta prohibitio fauore ipſius prohibiti tantum, *tradit Bartol. l. ſi quis in tantam, verſicul. quæro an Dominus. C. unde vi. & in l. ſi finita. §. ſi de vectigalib. n. 13. verſ. ibi erat. ff. de dam. infect.* 2

Digitized by Google

Decius l.furioſi, verſicul. ſupradicta, de regulis iur. Socin. conſil.121.num.22. verſicul.ſed regula eſt, volum. 4. Grammat.deciſion.105.num.39. verſicul.& ſic ſequitur.

3 Si tamen † prohibitio alienationis ſit facta filiis, vltra filios non extenditur,& nepotes poterunt alienare. *l.pater filium,§.fundum Titianum,de legat.3. text.in auth. de reſtitut.fideicommiſſ.§.nos igitur,collat.9.* vbi gloſſa verbo *voluiſſe*, cuius opinio communis eſt cum Bartol. *l.filiusfamilias. §.diui,de legat.1. quaſtion.10.* & hanc ſententiam cum dict. gloſſa tenuerunt Raynerius, Bald.Imol. & Alexand. *in d. §. diui*, eandem tenent Cynus,Bald. & Salicet. *in l.voluntas,C. de fideicommiſſ. Roder. Zuarez.l.quoniam.C.de inoffic.teſtam.2.limit.ad l.Regni,num.18.& Couarru.lib.3.variar.cap.5.num.* 4. vbi dicit communem.

4 Quod ea † ratione procedit, quia huiuſmodi prohibitio eſt odioſa,& ideo non eſt amplianda,neque extendenda vltra perſonas expreſſas, *tradit Decius in conſ.377. num.5.verſ.& hoc confirmatur*,quia in odioſis filiorum appellatione non veniunt nepotes,*gloſſ.in l.filij appellatione, 84.ff.de verb.ſignif.Paul.Caſtr.conſ.38. dubium facit,& conſ.170. ne in propriis.colum.2. Anton.Gabriel.lib.6. concluſ.titul.de verborum ſignificat.concluſ.1. num.49. & num.52.* vbi quod idem in diſpoſitione legis continentis odium.

5 Et appellatione † filiorum etiam ex proprio ſignificatu vocabuli non veniunt nepotes in quacumque diſpoſitione legis, vel hominis. Dicit magis communem opinionem Alexand.*conſil 198.perſpectu.num. 16.vol.6.* & contrariam opinionem dicit non tutam Mieres *de maiorat.*
6 *2.part.queſt.15.num.3.* Et quod quando non tractatur de ipſorum commodo,& fauore,ſed de onere & grauamine non cõtineantur nepotes, dicit communem omnium eſſe ſententiam Socinus *conſil.152.in prima. ſubſcriptione.*

7 Et † cum fideicommiſſum dicatur onus, *vt in l.coheredi.§.cum filio, de vulgar. Corneus conſ. 199. num. 34. volum. 2.* vbi appoſitum ad alium non extenditur, atque ita fuiſſe iudicatum Florentiæ tradit Corneus *d conſ.199. & poſt eum Curt.Iun. conſ.111. Dominus Paulus, num. 2 verſ.&*
8 *iſtam opinionem.* In grauaminibus † enim non fit extenſio vltra perſonam grauari,neq; extenſio eſt facieda de perſona ad perſonam ad ampliandum fideicommiſſum odioſum, *Aret.in l.Gallus.§.& quid ſi tantum, ff.de lib.& poſth col.4. verſ.ſecundo adde, Deci.conſ.211. n. 5. & conſ.118.n.9. & conſ.291.n.6.verſ.ſecundo.& conſ.377.n.2.& conſ.465.n.16. & conſ.697. num.*

num. 13. & tradit in l. illam C. de collationib. atque ideo filiis grauatis non cenſentur grauati nepotes, *Curtius Iunior dict. conſ. 111. n. 1. & conſ. 139. n. 22. Decius conſ. 95. in 2. dubio, Pariſius conſil. 31. num. 16. volumine 2. Ruinus conſil. 131. vol. 2. n. 1.*

Si † tamen prohibitio ſit facta hac ratione expreſſa, vt bona in familia conſeruentur, tunc non extenditur prohibitio vltra quartã generationem, etſi teſtator, ſeu alter diſponens, dicat ſe velle, ꝙ bona in familia perpetuo remaneant, & conſeruentur, text. eſt expreſſus *in dict. authent. de reſtitutione fideicommiſſi §. nos igitur,* vbi cũ in codicillis prohiberetur alienatio certæ rei, eo ꝙ teſtator volebat eã in ſua familia perpetuare, & nunquam exire de ſuo nomine, deciditur ibi, eã ꝓhibitionem non afficere vltra quartã generationẽ, & ſic notarunt Iacobus de Belouiſo, Bartol. & Angel. ibi, Rodericus Suarez. *l. quoniã ad l. Regni. 2. limitatione n. 18.* & ibi Valdeſius plures referens, Couarruu. *libr. 3. variarũ ca. 5. num. 4. verſicul ſecundum,* vbi dicit, quod eſt omnium concors ſententia, *Molina libr. 1. de primogen. cap. 4. num. 12.* vbi etiam dicit communem opinionem, *Matienzo l. 11. titul. 6. li. 5. Recopil. gloſ. 12. n. 2. Peregrin. de fideicommiſſis artic. 30. n. 12. vbi alios refert.* 9

Hæc † tamen concluſio admittenda eſt, ſi teſtator vſus fuerit collectiuo nomine familiæ, vt ſi dicat, ſe velle, quod bona perpetuo in familia remaneant, quia tunc cum familia non conſeruetur vltra quartam generationem, prohibitio non extenditur vlterius, *vt dicit Antonius Gomez. l. 8. Taur. in fine.* 10

Secus erit, † ſi non collectiuo nomine familiæ fecerit prohibitionẽ teſtator, ſed prohibẽdo liberos ſuos alienare, quia velit bona perpetuo manere, penes eius deſcendentes: eo caſu etiam vltra quartam generationem in infinitum prohibitio extenditur, *ſecundum Iacobum de Beluiſo, & Angelum in dict. §. nos igitur,* eo quod hæc nomina omnes in infinitũ contineant *l. fin. C. de ſuis, & legit. liberis l. cognoſcere §. vltimo ff. de verborum ſignificatione l. Iuris Conſultus §. parentes ff. de gradibus, tradunt plures relati à Couarruu. lib. 3. variarum c. 5. n. 4. verſicul ſecundum,* dicẽs communem eſſe opinionem Dd. ab Antonio Gomezio *l. 40. Taur. n. 45. à Mieres de maiorib. 2. part. quæſtione 6. n. 72.* Qui † omnes conſtituunt differẽtiam inter nomen familiæ, & nomen deſcendentium, ſequũtur plures relati ab Antonio Peregrino *de fideicommiſſis articul. 30. n. 12. & nu. 13.* & eam differentiam eſſe communiter receptam tradit Menoch. *conſ. 232. num. 23. & conſil. 327. n. 114.* 11 12

13 Ab hac † tamen differentia diſcedunt Ripa l. *filiuſfamilias* §. *diui nu. 112. de legat. 1. & ibi Alciatus num. 12. Crotus ad fin. Couarru. dict. capit. 5. Cephalus conſ. 386. num. 10. Menoch. conſil. 283. num. 24.* & hoc ea ratione, quia familiæ nomen omnes cuiuſcumque gradus à primo originem ducentes contineant per l. *pronuntiatio* §. *familiæ ff. de verborum ſignific.* imo, & amplior videtur eius ſignificatio, cum contineat parentes, liberos, vxorem, nurum, & libertos *l. fin. C. de verborum ſignificatione*: Et ſi credimus Couarruuiæ, *vbi ſupra*, appellatione deſcendentium non comprehenduntur plures gradus, quam familiæ appellatione, nec id probatur *l. vltima. C. de ſuis, & legitimis liberis.*

14 Sed † Marcus Antonius Peregrin. *dict. art. 30. num. 16* cum, vt ipſe inquit, ſæpe, & ſæpius, ac die noctuque conſideraret text. in dict. auth. *de reſtitutione fideicommiſſi*, eius eſt opinionis, vt teneatur cum communi, quod quando fideicommiſſum ſub nomine collectiuo familię ordinatur, intra quartam claudatur generationem, etiam ſi dictio perpetuitatis adiecta ſit, & eo caſu procedere illius textus deciſioně. Quando vero de deſcendentibus actum ſit, cum communiter Dd. conſtituant fideicommiſſum vlterius progredi, & in infinitum obſequendo teſtatoris voluntati, & nominis proprietati, dicendum eſſe, exorbitantem deciſionem dictæ authenticæ relinquendam in ſuo caſu, in quo loquitur, quia ita legis authoritas, & teſtatoris voluntas cogit. Et quia text. ille in fine reſtringit ſuam deciſionem ad caſum in eo ſubiectum, cui libenter aſſentior, & poſt hæc ſcripta vidi Andream Fachineum *lib. 4. controuerſiarum iuris capit. fin.* tenentem cum Cuiacio, quod illius authent. deci-
15 ſio ſolum procedet, & † habebit locum ſtantib. omnib. circumſtantiis, quæ comitatur in propoſito caſu illius nouellæ, quib. ceſſantib. inquit, ſtandum eſſe legib. antiquis, loquentibus de fideicommiſſis.

16 Et † quotieſcumq; ex verbis: poteſt colligi teſtatorem voluiſſe perpetuam eſſe prohibitionem etiam vltra quartam generationem, durabit ſine differentia quartæ, vel quintæ generationis, *ita tradit Iacobus de Belloviſo in dict. authẽt. de reſtitutione fideicommiſſi* §. *nos igitur in fine, ſequitur Barbatia conſil. 14. volum. 3. Alexand. conſil. 13. volumin. 1. n. 2. & 3. conſil. 56. volum. 2. Doctores l. filiuſfamilias.* §. *diui de legat. 1. & ibi Crotus n. 129. Molina lib. 1. de primog. c. 6. n. 30. Gregor. l. 6. titulo 11. partita 5. verſic. E a ſus herederos*, dicit communem reſolutionem. Aluarad. *de coniectura ta mente*
17 *l. 2. c. 1.* §. *1. n. 26. in fine. Tellus Fernandez. l. 27. Taur. n. 17.* Vbi † dicit hoc idẽ diſponi per dictam l. 27. Taur. ibi: *Mandamos, que vala para ſiempre, ò por el tiem-*

el tiempo que el teſtador declarare, ſin hazer deferencia de quarta, y quinta generacion. Et Couarru. *dict.lib.3. variarum c.5.n.4.verſ.verum Iuſtiniani conſtitutionem.* tenet deciſionem dicti authentici omnino ſublatã eſſe per dict.*l.27.Taur.* cum ea ſancitum ſit, vincula, & prohibitiones perpetuas eſſe, nulla facta diſtinctione quartæ, vel quintę generationis, quod obſeruauit Padilla l. *voluntas nu. 25. de fideicommiſ. Aluarado de coniectura ta mente teſtat.libr.2.c.1.§.1.n.26.*

Et cum conſtitutio illa nimis aduerſetur teſtatorum diſpoſitionib. mirum videri nõ debet, ſi in aliquib. regionibus, & in noſtra Hiſpania recepta non ſit, vt inquit Peregrin. *de fideicommiſ.art.30.n.17.*

Sed † quia in noſtra ſpecie anniuerſarium relictum cẽſetur eſſe perpetuum, *vt diximus c. 3.* conſequens eſt, quod alienatio prohibita cenſeatur ꝑpetua, nec claudatur 2.3. ſeu 4. generatione, nec ad eas reſtringatur alienationis prohibitio, ſed progrediatur vltra, cum hoc indicet anniuerſarij natura, ſcilicet, quod ſit perpetuum, & ex adiũctis ſumatur interpretatio *l.ſi ſeruus 111. §. qui quinq; de legat.1.* nã adiuncta efficiunt, vt vocabulum plura, vel pauciora comprehẽdat, ſeu latè, vel ſtrictè intelligatur, *vt tradit Alexand.Raudenſ.conſilio.30.n.29. volumine 2.Hieronymus Gabr.conſilio 46.n.14.volumine 2.Ruinus conſilio.161.n.5.* 18

Et † ſic videmus, quod facta prohibitione alienationis nomine maioratus, prohibitio in infinitum facta cenſetur, *Couarru.lib.3. variarum cap.5.Mieres de maiorat.4.part.queſtione 1.num.5. Aluarado de coniectura ta mente libr. 2.cap.3.num.94* Et ad eundem modum ſi prohibitio ſit facta nomine anniuerſarij, ex quo anniuerſariũ eſt perpetuum, erit vtiq; prohibitio perpetua, ſed non intelligas, quod efficiet maioratum, qui aliud eſt fideicommiſſum perpetuum, aliud maioratus, *vt diximus ſupra, c.4.ex n.23.* 19

CAPVT

Digitized by Google

CAPVT VII.

RES AFFECTA ONERE ANNIVERSARII AN DEFERATVR FRATRI MAIORI,

ſi ad meliorem executionem anniuerſarij, vel ad rixas euitandas ordinarius iuſſerit eam deponi, vel eſſe penes vnum.

SVMMARIVM.

1 *Si res debet eſſe penes vnum, debet ſeruari apud maiorem.*

2 *Non valet conſuetudo etiã immemorialis, quod minor præferatur maiori, quia eſt contra humilitatem, & maior intelligitur, non qui ſcientia, diuitiis, ſeu dignitate alterum præcellit, ſed qui ætate.*

3 *Exiſtentibus duobus notariis, ſeu tabellionibus eiuſdem cauſæ, acta debent eſſe penes ſeniorem.*

4 *In beneficiis præfertur ſenior.*

5 *Seniores præferuntur in teſtimonij fide, & dignitatibus.*

6 *Seniores prius debent loqui.*

7 *Plus valet vmbra ſenis, quam enſis iuuenis.*

8 *Maioria ratio præcipuè procedit inter fratres, quia maior dicitur dominus fratrum.*

9 *Primogeniti ſecundum omnes, aut ſaltem plurimas gentes, habẽt dignitatem ſuper cæteros; & dignitas, vel honor prouenienes iure hereditario, quæ non poteſt diuidi, ſoli primogenito adiudicatur ſecundum Hieronymum.*

10 *Executoria nobilitatis, quam pater litigauit expenſis totius patrimonij, relinquitur maiori, in quo ſtat ſplendor geniture.*

11 *Maior fratrum poteſt eligere domum principalem fratris.*

12 *Maior fratrum debet ponere cuſtodes artium, & oppidorum, & creare iudices, & prætores.*

13 *Claues domorum, & rerum hereditariarum, debent eſſe penes maiorem.*

14 *Redditio rationis pertinet ad fratrem maiorem.*

15 *Maior frater ſedet ad dexteram.*

16 *Dextera eſt locus honoratior, præſtantior, & nobilior.*

17 *Doctiſſimus Tiraquellus habebat domi conductos ſuo ſtipendio, viros peritiſſimos diuerſarum ſcientiarum.*

18 Caſ-

Digitized by Google

18 Caſſaneus nititur defendere ſiniſtram eſſe preſtantiorem, & ob eam rationem inquit in Bullis plumbatis Romani Pontificis depingi imaginem diui Petri in parte ſiniſtra, Pauli autem ad dexteram.

19 Reiicitur opinio Chaſſanei, ſequendo communem, & ponitur ratio, quare imago diui Petri Principis Apoſtolorum ponatur in ſiniſtra, Pauli autem in dextera.

20 De conſuet. Regni Franciæ frater maior præfertur in re vni adiudicanda.

21 Pater ſi inſtituat vinculum de bonis ſuis, etſi non addat, quod deferatur maiori, ei defertur.

22 Limita niſi ætate minor ſit prædilectus.

23 Referuntur plures ſecundogeniti, quia cariores fuere apud Deum, quam primogeniti.

24 Licet aliquando contingat ſecundo genitos eſſe cariores, regulariter tamẽ, primogeniti ſunt præferendi.

25 Expenditur ſtatutum Pileatorũ, vulgo Boneteros, ciuitatis Toletanæ, quo cauetur, ſignum, quod pater mortuus ponebat in pileis, deferendum filio maiori.

26 Intelligitur dictum ſtatutum, vt deferatur maiori eius vſus, valoris autem fiat diuiſio per æſtimationem.

27 Fauendum eſt iis, qui deplorant diminutum eſſe patrimonium.

28 Licet exſecutoria nobilitatis ſit penes maiorem, ceteri fratres ea fruuntur.

29 Signum niſi per æſtimationem diuidatur, fratres iuniores defraudarentur legitima, adiudicando illud maiori.

30 Filij directè, nec obliquè poſſunt in legitima grauari.

31 De eo, quod quis capit beneficio legis, nemo poteſt conqueri.

32 Statutũ ſemper eſt ſumendum in eo ſenſu, vt minus ius cõmune lædatur.

33 Statutum debet large, vel ſtricte intelligi, ſecundum quod minus derogetur iuri communi, & iuri tertij, etiam ſi oporteat verba impropriari.

34 Statuta recipiunt interpretationem declaratiuam à iure communi.

35 De ſigno Pileatorum eſt iudicandum, vt de feudo hæreditario, cuius commoditas diuiditur per æſtimationem inter fratres, vſu remanente penes maiorem, qui alios poteſt prohibere vti eo.

36 Inſignis, Artifex poteſt prohibere alium, ne vtatur ſuo ſigno, nec inducatur confuſio mercium.

37 Ex ſigno, & marcha arguitur dominium.

38 Ad ſignum cognoſcuntur valla, vt vulgo fertur.

39 Ratione ſigni poteſt peti res in iudicio.

40 *Quod limita in aue ſignata cuiuſcumq; generis, dum fera naturæ ſit, quia ſi euolauerit ſit occupantis, non obſtante ſigno.*

41 *Nemo poteſt facere quin diſpoſitio legis in fauorem alterius ſortiatur effectum.*

42 *Limita niſi habuerint conſuetudinem volandi, & redeundi.*

43 *Bona anniuerſarij relicta abſque verbis inductiuis maioratus deferuntur maiori, ſecundum Iſerniam, cum quo tranſit Aluaradus.*

44 *Contrarium Flores de Mena, ex quo nullo iure id probatur, & quia ſufficit, quod ad vnum poßit peruenire, licet non ſit maior ſorte, vel adiudicatione, cuius opinioni auctor aſſentitur, & comprobat multis aliis fundamentis.*

45 *In materia priuatiua, quod expreſſe cautũ non eſt in lege, non inducitur.*

46 *Non debemus eſſe inuentores priuationis, vbi lex non priuat.*

47 *Æqualitas eſt ſeruanda inter filios.*

48 *Æqualitas eſt inductiua concordiæ, & amica pacis.*

49 *Æqualitas (ſecundum Platonem & Ariſtotelem) vbi eſt, ibi amicitia.*

50 *Inæqualitas eſt inductiua diſcordiæ.*

51 *Fratres oderunt Ioſeph, eo quod pater plus eum diligeret, & feciſſet tunicam polimitam.*

52 *Fratres nec vnum iota patiuntur fratres anteferre.*

53 *Titulus de collatione bonorum tendit ad inducendam pacem inter fratres.*

54 *Et ſic pro inæqualitate vitanda, denegatur collatio.*

55 *Idem operatur oppoſitum in oppoſito, quod operatur propoſitũ in propoſito*

56 *Refertur diuiſio Lothi, & Abrahæ fratrum.*

57 *Refertur conſuetudo, quæ viget, vt quando terrenorum aliquid partiendum ſit, maior diuidat, & minor eligat.*

58 *Teſtimonium ſancti Doctoris munitũ authoritate veteris, vel noui teſtamenti, vel ẽt aliquo Canone, eſt præferendum cuicumq; conſtitutioni.*

59 *Canoniſtæ tenent diuiſionem faciendam eſſe diuidente maiore, & minore eligente, & Legiſtæ arbitrio iudicis, vel ſorte, cũ qua tranſit Couarru.*

60 *Res anniuerſarij quoties vni eſt adiudicanda, adiudicabitur vni ex filiis, ſorte, vel conuentione, data recompenſa, ſiue prælatione maioris ſed iudicio ſortis.*

61 *In iudicio ſortis non grauatur aliquis niſi à fortuna, & ſic à iudicio ſortis non appellatur.*

62 *Refertur iudicium ſortis inter fundatores vrbis Romæ.*

63 *Sors etiam admittitur in ſucceſſione.*

64 Res

64 *Res anniuerſarij poteſt eſſe penes plures pro indiuiſo, prout poteſt eſſe res indiuiſibilis.*

SI de tabulis teſtamenti deponendis agatur, & dubitetur, cui eas deponi oporteat, ſemper ſeniorem iuniori, & amplioris honoris inferiori, & marem fœminæ, & ingenuum libertino præponemus: Verba ſunt Vlpiani *lib. 50. ad edictum relata l. fin. ff. de fide inſtrumentorum*, cui conuenit *l. 7. titul. 15. partita. 6.* Ex † quib. verbis ſatis colligitur, quod ea res, quæ debet ſeruari apud 1
maiorem, ex aliis tradit Antonius Gamma *deciſione 41. numer. 4.* maior enim ætas ſemper *attenditur l. ſemper ff. de iure immunitatis.*

Nec † valet conſuetudo, quod iunior præferatur ſeniori, *Marcus Antonius Cuchus libr. 1. inſtit. maio. titul. 9. numero 105.* etiam immemorialis 2
Ruinus conſilio 155. numero. 11. volumine 4. quia, vt ipſe inquit, primus gradus humilitatis eſt deferre maiori, *gloſſ. in Clementina 1. verſ. humilitatis de Religioſ. dominibus, Abbas conſilio. 21. volumine. 1.* Maior autem intelligas, non qui ſcientia, diuitiis, potentia, ſeu dignitate alterum præcellit, quia ſæpe contingit alterum excedere in aliquo, vt dixit Apoſtolus, diuiſiones gratiarum ſunt *1. Corinthiorum cap. 12.* ſed qui ætate, *Barbatia. conſ. 10. num. 30. volumin. 2.*

Et ſic † exiſtentibus duobus notariis, ſeu tabellionib. eiuſdem cauſæ, acta debent eſſe penes ſeniorem, *Baldus capit. quoniam contra falſam, verſiculo quid ſi iudex, numero 55. de probation. Innocentius cap. 1. de maioritate, & obedientia*, vbi quod conuocatio pertinet ad maiorem, vbi non eſt alius deputatus. 3

Atque † ita in beneficiis præfertur ſenior. *Barbat. conſilio 23. ſcripſit Pſalmiſta volumin. 1. ſequitur Rochus de Curte tractat. iuris patronatus, verb. honorificum numero. 42. Bald. conſilio 167. incip. ordinatio teſtamenti in fine, volumine 4. Gregorio l. 7. titulo. 15. partita 6. verb. mas anciano, Ioannes Gutierrez conſilio 2. num. 30.* 4

Sic † ſeniores præferuntur in teſtimonij fide, & in dignitatib. *vt per gloſ. & Dd. l. cum quid ff. ſi cert. petatur.* 5

Sic † & ſeniores prius debent loqui *capit. 1. de controuerſia feudi inter patron. Romanus ſingulari 81. Rolandus conſilio 47. n. 70. volumine 1.* quia 6
plus † valet vmbra ſenis, quam enſis iuuenis *cap. 1. de renunciatione, Bald. l. ſenium nu. primo Cod. qui teſtamenta facere poſſunt.* Et † ratio maioriæ 7 8
præcipuè procedit inter fratres, quia maior dicitur Dominus fratrum,

70 entis caſus vnus tantum ſuperſit, ille admittitur, quia † pluralitas reſoluitur in ſingularitatem, *Alex.conſ.109.num.16. Decius conſ.362.num.2.* & fundamenta quibus fulcitur opinio contraria improbantur ab Aretin.*l.placet.ff.de liber.& poſthum.Ruin.conſ.137.volum.3.*

Et in caſu noſtro non ſolum aduerſatur eadem ratio in vnico filio, quod ſtantibus multis, ad hoc vt credatur, Principem modo conceſſurum facultatem, ſi impreſſiſſet impetrans vnum tantum filium
71 habere, imo maior, quia † facilius Princeps concederet, quippe cum quando vnicus adeſt filius, non ei auferuntur bona, ſed ſibi remanent.
72 Neque enim † abſumitur, quod in corpore patrimonij retinetur, *l.pa-*
73 *ter.ff.de adimen.legat.* Et ſic † ſuccedit in ſua legitima, *argum.l.3.§. qui fideicommiſſum.ff.de hered.inſtit.* ibi: *De neceſſario voluntarius heres efficitur, non vt deſinat eſſe heres, ſed vt ius incommutetur ſucceſſionis.* At ſtantib.multis filiis extra electum ad maioratum, ceteris aufertur ſua legitima, quæ forſan opulentiſſima futura erat, nec eis datur libera, nec vinculata, quod conſiderat Mieres *de maiorat.* 1. *part. quæſt.* 13. *ad finem*, licet eis dentur alimenta.

74 Et ſic non eſt † neceſſarium in impetratione huius facultatis, facere expreſſionem liberorum, vt reſoluit Gregor. *l.36.gloſſ.2. tit.18.part.3. & Couar.lib.1.variar c.20.num.9.* quamuis Mieres *de maiorat.1.part.quæſt.3.num.2. verſ.item cum numerus*, contrarium ſentiat, & ſine effectu ſecundum ipſum, *vbi ſupr.* tenentem, valere maioratum factum ab eo, qui vnicum filium habebat virtute facultatis ad faciendum maioratum in vno ex filiis.

75 Sic † quemadmodum in maioratibus filia maior excluditur à maſculo minore, *vt tradit Couar.lib.3.variar.c.5.n.5.* etiam ſi ſit in vtero, *vt tradit Mieres de maiorat.2.part quæſt.6.n.51.* ita & in anniuerſariis tradit ipſe Mieres *d.quæſt.6.num.28.* quod eſt verum, licet contrarium teneat, & defendat Salazar *de vſu & conſuet.c.12.n.73.* vbi tradit, quod ſi non adſit in anniuerſarij diſpoſitione aliquod verbum maſculinitatis prælatiuum, ſed tantum ſit dictum, quod bona perueniant ad maiorem,
76 præferenda eſt filia maior maſculo minori. Et † inquit, quod Mieres extitit ſibi contrarius, ex eo, quod *d.quæſt.6.num.28.* tenuerit, præferendum maſculum minorem, & poſtea *num.55. & ſeqq.* eiuſdem quæſtionis dicat, totum contrarium, vt ipſe inquit: Sed quidem meo videri Mieres non meretur reprehendi, quia *d.num.55. & ſeqq.* ſolum dicit, quod vbi ex verbis diſponentis non ſit manifeſta voluntas ipſius circa

exclu-

Digitized by Google

excluſionem fœminarum, non ſit excludenda † fœmina, tum quia eſt 77
capax iuris patronatus, *cap. dilecta, de conceſſ. prabend. & tradit Abbas c. 1. & cap. a nobis. de iure patronat. Decius l. fœmina, num. 42 ff. de regul. iur Didacus Perez lib. 1. t. 6. lib. 1. Ordinamenti, pag. 136. Baeça l. 101. Matriti cap. 26. in princip. Guillerm. Benedict. in repetitione cap. Raynutius, verb. duas habens filias, & quaſtione de theſaurario, num. 8.* & poteſt eſſe exequutrix, *vt in l. à filio, in princip. vbi Bart. ff. de alimentis & cibariis legat. gloſſ. in cap. 2. de teſtament. Couarr. cap. tua num. 3. eo titul.* tum etiam, quia † vbi agnatio non fuerit conſeruanda, quæ per maſculos defertur, à ratione ceſſante licet arguere, vt fœminæ non cenſeantur excluſæ per iura & Dd. 78
quos refert, *num. 57.* Non autem ibi, nec alia parte dixit, quod eo caſu taliter ſit admittenda fœmina, vt præferatur maſculo minori eiuſdem lineæ, & gradus, vt videatur ſibi contradicere: imo intelligendum eſt, quod ſemper perſiſtat in eo, quod dixit *num. 28.* maxime, quia illud, quod dicit Mieres, eſt intelligendum cum continuatione præcedentis *num. 54* vbi agit de excluſione perpetua fœminarum, & eius intentionis fuit ſemper de hoc tractare in omnibus *numeris ſequentib.* atque ita *num. 61.* inquit, ponderandum, & aduertendum eſſe, ad quid habuit teſtator reſpectum, & oculum in vocatione ſucceſſorum, ad ius patronatus, an ad conſeruationem familiæ, vel ad id, quod relictum pro anima rectius adimpleretur, vt hoc ſecundo caſu fœminę non cenſentur excluſæ.

Ex † quo ſolent melius adimplere iuſſa pia, cum ſint maſculis deuotiores, (deuotus namque ab Eccleſia appellatur fœmineus ſexus.) 79
Neque ex eo ſequitur, quod dixerit, præferendas maſculis minoribus, & tandem relinquit, cogitandum, an ſint admittendæ, nec determinat. Sed teneo, quod præferendus eſt maſculus minor, qua quotieſcumque bona lege, vel conſuetudine deferuntur primogenito, maſculus etiam minor eſt præferendus, † *vt tenet etiam Petrus, & Iacobus de Arenis l. pater. §. quindecim. ff. de legat. 3. Bald. l. in multis. ff. de ſtat. homin. Roman. conſ. 98. Socin. conſ. 90. lib. 1. Ioan. Lup. in rubric. de donatione inter §. 69. num. 24. Pariſ. conſil. 72. num. 80. volum. 4. ques refert, & ſequitur Couarru. lib. 3. variar. cap. 5. num. 5. verſic. primum hoc,* vbi quod idem erit, ſi ex † contractu bona primogenito deferantur, vbi refert Tiraquel. qui late proſequitur *de iure primogen. quaſt. 10. ex num. 1.* quem tu vide, *quaſt. 11. & Guid. Pap. deciſ. 506. quem ſequitur Guillermus Benedict. repetition. cap. Raynutius, verſicul. in eodem teſtamento relinquens. 1. num. 173.* 80 81

Et quia

Digitized by Google

81 Et quia † parentes plus diligunt primogenitos maſculos, ***vt ibi***, & plura conducibilia ad hanc maſculi prælationem tradit Caldas ***de nominatione emphyt.*** §. 3. ***quæſt.*** 12. præferendus ergo eſt maſculus minor.
83 Pro quo † facit, quod in re vni adiudicanda, præfertur maſculus fœmi-
84 næ. *l. fin. ff. de fide inſtrument.* Et † fœminæ in multis ſunt deterioris con-
85 ditionis maſculis. *l. in multis. ff. de ſtatu hom.* Et in † eis non ita eſt recta, & exacta adminiſtratio, ſicut in maſculis. *l. 1. §. 1. ff. ad Velleianum, & l. 1. §.*
86 *ſexum. ff. de poſtulando.* Et ſunt fragilis † conſilij, & contra propria commoda ſæpe laborant. *l. penult. C. de ſponſalib. l. cum de indebito. § ſin autem. ff. de probat. Mieres vbi ſupra, num. 63 vbi plura refert.*

87 Quod ſine † dubio procedit in caſu, de quo loquimur, ſcilicet, quando anniuerſarium defertur iure maioratus, vbi agitur de conſer-
88 uanda familia, quæ † per maſculos conſeruatur. *l. Iuriconſultus, cum ſimilib. ff. de gradib.* & deſtruitur per fœminæ ſucceſſionem, cum ipſa ſit finis familiæ. *l. pronunciatio. § familiæ. ff. de verborum ſignificatione.* Et ad aliam domum ſeu familiam ſuſcipitur, vt conſiderat text. *in l. aduerſus. C. de crimine expilatæ hereditatis. l. quicunque. C. de re militari. lib. 10 & Ti-*
89 *raquel. l. 1. connubial. gloſſ.* 1. *1. part. num. 31.* Vbi quod † ſoror dicitur, quod quaſi ſeorſim naſcitur, & ſeparatur à domo, & in aliam familiam transfertur, *& ibi num. 34.*

90 Sed † quæſtionis eſt, quare familia & genus plus conſeruetur per ſucceſſionem maſculorum, quam fœminarum: ſi quidem filiatio reſpectu matris eſt certa, & indubitabilis, reſpectu autem patris incerta, & præſumptiua ſolum, vt de vtroque eſt text. *in l. quia ſemper ff de in ius vocando*, in hæc verba: *Quia ſemper certa eſt mater, etiam ſi vulgo conceperit, pater vero is tantum, quem nuptiæ demonſtrant.* & idem dicit *l. 5. titul. 19. partit. 4. in fin.* ibi: *Eſto es por razon, porque la madre ſiempre es cierta del fijo que nace della, que es ſuyo, lo que no es el padre, &c.* Atque ita datur vera probatio reſpectu matris. *l. 1. ff. de ventre inſpic.* reſpectu autem patris impoſſibilis reputatur. *l. Lucius Titius. 82. ff de cond. & demonſt.* Quapropter potius videtur, quod conſeruetur per fœminarum ſucceſſionem genus alicuius gentis.

91 Sed tu dic, melius, & † proprius conſeruari genus per ſucceſſio-
92 nem maſculorum. Quia † ad generationem (ex teſtimonio medicorum) non requiritur, quod fœmina in coitu concurrat cum maſculo, niſi ſolum paſſiue, hoc eſt, quod recipiat ſemen in matrice, licet ipſa non ſeminet: nam ſemen viri ſolum receptum in mulieris matrice ſufficit

ſufficit ad generationem, *vt tradit Guillermus Benedictus in repetitione, capit. Raynutius, verſicul. cuidam Petro tradiderunt, num. 17. de teſtament.* vbi plura in comprobationem huius opinionis adducit. Idem tradit Sanctus Thomas *in 4. diſtinct. 34. quæſt. vnica, artic. 2. Aguirre de ſucceſſione Regni Portugaliæ. 2. parte. num. 45. & 46. Alexand. Raudenſ. conſil. 1. num. 35. & num. 80. Thomas Sanchez de matrimon. lib. 2. diſputat. 21. num. 10. Celius Rodiginius lib. 4. antiquar. lection. cap. 10. Sylueſter in ſumm. verſ. matrimonium. 8. quæſt. 16. verſicul. poſt Archidiaconum ab eo relatum, Ariſtot. de generat. animal. lib. 1. c. 20.*

Ex quo eſt, quod † frigiditas ex parte mulieris, ob quam non ſeminet in coitu, non impediet matrimonium. *Matienço in Rubric. tit. 1. de matrim. gloſſ. 1. num. 198. lib. 5. Recopilat. Sotus in 4. diſtinct. 34. quæſt. vnic. artic. 2. colum. 1. verbo, quapropter,* idem tenet Martinus Nauarrus ab Azpilcueta *conſil. 3. num. 12. & 13. de frig. & maleficiat.* vbi refert diuum Thomam, Caietan. & Ariſtot. idem tenentes, tradit Barboſa. *l. 1. 1. part. num. 97. ff. ſolut. matrim.* 93

Hinc eſt, quod † affinitas cauſatur ex eo ſolo, quod vir ſeminauerit intra clauſtra pudoris fœminæ, licet ipſa non ſeminet, *tradit Guillermus Benedict. vbi ſupr. num. 16.* 94

Sed velim † aduertas Lector, quod licet ſecundum opinionem prædictorum ad generationem non ſit præciſè neceſſarium vxoris ſemen in coitu, non ex eo poteſt dici, quod mulier non generat: cum verum ſit, quod fœmina ſub idem tempus vna cum mare formam dante emittat ſemen in conceptione, tribuendo vniuerſam materiam, & etiam formam, vſque ad aliquid, *ſecundum Hyppocratem de natura pueri, Galenum lib. 1. & 2. de ſemine, Ioan. Fernel. de hominis procreat. lib. 7. cap. 6. Andr. Aret. in Peripat. quæſtionib. lib. 5. quæſt. 2.* vbi inquit, hanc eſſe manifeſtam ſententiam, *Alexand. Raudenſ. conſil. 1. num. 80.* vbi dicit, filium dici principaliter propagatum ex perſona, & ſanguine ipſius matris. *Corneus conſil. 219. lib. 2. Beroius conſil. 120. num. 34. lib. 2. Decius l. 2. num. 65. ff. de regul. iur.* & conducit l. 1. C. *de conditionibus inſertis*, ibi: *Nepotem quem ex filia ſuſceperas.* vbi Paul. Caſtrenſ. ſcribit hanc eſſe veritatem, & *num 5.* notat, quod nepos vel neptis ex filia dicitur de generatione aui materni, quia eſt generatus ab eo mediante filia, & id quod text. *in d. l. 1.* inquit, auum ſuſcipere nepotem ex filia, nihil aliud eſſe, quam generationem, quia ſuſceptio illa eſt generatio, & inuehit contra aſſerentes, quod mulier non generat, cum ſecundum naturales 95

h pater

pater præbeat formam, mater autem materiam, & in re generata æque principalis eſt materia, ſicut forma, imo ſe habet per prius: quia ſine materia non poteſt eſſe forma: Hoc tamen non obſtat concluſioni ſupra traditæ, quod non præciſe eſt neceſſarium ad generationem, quod mulier ſeminet in coitu cum maſculo: nam abſque eo, quod ſeminet poteſt præbere materiam præciſe neceſſariam ad generationem.

CAPVT VI.

AN SI FVNDVS SEV ALIA RES FVERIT ALICVI RELICTA CVM onere anniuerſarij, hoc addito, ne alienet, poſſit alienare, vel ſaltim eius filij, ſeu heredes, & de intellectu Authentici de reſtitutione fideicommiſſi, præcipue in verſiculo: Nos igitur Collatione 9.

SVMMARIVM.

1 *Simpliciter prohibitus alienare, & non reſpectu aliquarum perſonarum, poteſt de bonis libere diſponere.*

2 *Quando prohibitio alienationis eſt facta ſimpliciter, cenſetur facta fauore prohibiti tantum.*

3 *Prohibitio alienationis facta filiis non extenditur ad nepotes, qui poterunt alienare.*

4 *Prohibitio alienationis eſt odioſa, & ideo non extendenda vltra perſonas expreſſas.*

5 *In odioſis appellatione filiorum non veniunt nepotes, & idem in diſpoſitione legis continentis odium.*

6 *Ex proprio ſignificato vocabuli appellatione filiorum non veniunt nepotes in quacumq; legis vel hominis diſpoſitione maxime vbi non tractatur de filiorum commodo, ſed grauamine & onere.*

7 *Fideicommiſſum dicitur onus, atque ita vni appoſitum, ad alium non extenditur.*

8 *In grauaminibus non fit extenſio vltra perſonam grauati, neque extenſio eſt facienda de perſona ad perſonam ad ampliandum fideicommiſſum odioſum.*

9 *Pro-*

9 *Prohibitio facta hac ratione expreſſa. vt bona in familia conſeruentur, non extenditur vitra quartam generationem, etiam ſi teſtator vtatur dictione.* perpetuo.

10 *Limitatur dicta concluſio ſi teſtator vſus fuerit collectiuo nomine familia, cum non conſeruetur vltra quartam generationem.*

11 *Secus erit, ſi non collectiuo nomine familia fecerit prohibitionem teſtator, ſed prohibendo liberos alienare, quia velit bona perpetuo manere penes eius deſcendentes.*

12 *Differentia verſatur inter nomen familia, & nomen deſcendentium.*

13 *Sed ab ea differentia diſcedunt plures.*

14 *Traditur intellectus ad text. in d. auth.* de reſtitutione fideicommiſſi.

15 *Deciſio d. auth.* de reſtitutione fideicommiſſi, *habet locum, ſtantibus omnibus circumſtantiis, qua ibi comitantur in caſu illius nouella, quibus ceſſantibus, ſtandum eſt iuri antiquo.*

16 *Quotieſcunq; ex verbis poteſt colligi, teſtatorem voluiſſe perpetuam eſſe prohibitionem, etiam vltra quartam generationem durabit.*

17 *Lege Regia noſtra Hiſpania, qua eſt 27. Tauri, tollitur limitatio quarta generationis, & iubetur, quod ſit perpetua prohibitio, ſine differentia quarta, vel quinta generationis.*

18 *Natura anniuerſarij indicat, vt prohibitio cenſeatur perpetua, nec elaudatur quarta generatione.*

19 *Facta prohibitione alienationis nomine maioratus, in infinitum durat, & itidem de anniuerſario, cum ſit perpetuum.*

D*IVI Seuerus & Antoninus reſcripſerunt, eos, qui in teſtamento vetant quid alienari, nec cauſſam exprimunt, propter quam id fieri velint, niſi inueniatur perſona, cuius reſpectu hoc à teſtatore diſpoſitum ſit, nullius eſſe momenti ſcripturam, quaſi nudum praceptum reliquerint, quia talem legem teſtamento non poſſunt dicere*: Verba ſunt Martiani ICti, relata. *l. filiusfamilias.* 117. §. *diui. ff. de legat. 1.* Ex quibus † colligitur, quod ſimpliciter prohibitus alienare, & non reſpectu aliquarum perſonarum, ſed generaliter, & ſimpliciter, poteſt de ipſis bonis libere diſponere, ex ſentētia Bart. communiter recepta *in l. ſi ita quis. §. ea lege. ff. de verb. oblig. & ibi omnes Dd. poſt eum, Ruin. conſ. 89. n. 16. vol. 2. Aretin. conſ. 19. Gabr. conſ. 132.* 1

Et eſt ratio, quia tunc † videtur facta prohibitio fauore ipſius prohibiti tantum, *tradit Bartol. l. ſi quis in tantam, verſicul. quaro an Dominus. C. vnde vi. & in l. ſi finita. §. ſi de vectigalib. n. 13. verſ. ibi erat. ff. de dam. infect.* 2

Decius l.furioſi, verſicul. ſupradicta. de regulis iur. Socin. conſil.121.num.22. verſicul.ſed regula eſt, volum. 4. Grammat.deciſion.105.num.39. verſicul.& ſic ſequitur.

3 Si tamen † prohibitio alienationis ſit facta filiis, vltra filios non extenditur,& nepotes poterunt alienare. *l.pater filium,§.fundum Titianum,de legat.3. text.in auth. de reſtitut.fideicommiſ.§.nos igitur,collat.9.* vbi gloſſa verbo *voluiſſe*, cuius opinio communis eſt cum Bartol. *l.filiuſfamilias, §.diui,de legat.1. quæſtion.10.* & hanc ſententiam cum dict. gloſſa tenuerunt Raynerius, Bald.Imol. & Alexand. *in d. §. diui*, eandem tenent Cynus,Bald. & Salicet. *in l.voluntas,C. de fideicommiſ. Roder. Zuarez.l.quoniam.C.de inoffic.teſtam.2.limit.ad l.Regni,num.18.& Couarru.lib. 3.variar.cap.5.num.4.* vbi dicit communem.

4 Quod ea † ratione procedit, quia huiuſmodi prohibitio eſt odioſa,& ideo non eſt amplianda,neque extendenda vltra perſonas expreſſas, *tradit Decius in conſ.377. num.5.verſ.& hoc confirmatur*,quia in odioſis filiorum appellatione non veniunt nepotes,*gloſſ.in l.filij appellatione, 84.ff.de verb.ſignif. Paul.Caſtr.conſ.38. dubium facit,& conſ.170. ne in proprio.colum.2. Anton.Gabriel.lib.6. concluſ.titul.de verborum ſignificat.concluſ.1. num.49.& num.52.* vbi quod idem in diſpoſitione legis continentis odium.

5 Et appellatione † filiorum etiam ex proprio ſignificatu vocabuli non veniunt nepotes in quacumque diſpoſitione legis, vel hominis. Dicit magis communem opinionem Alexand.*conſil 198.perſpectu.num. 16.vol.6.* & contrariam opinionem dicit non tutam Mieres *de maiorat.*
6 *2.part.quæſt.15.num.3.* Et quod quando non tractatur de ipſorum commodo,& fauore,ſed de onere & grauamine non cõtineantur nepotes, dicit communem omnium eſſe ſententiam Socinus *conſil.152.in prima ſubſcriptione.*

7 Et † cum fideicommiſſum dicatur onus, *vt in l.coheredi.§.cum filio, de vulgar. Corneus conſ.199.num.34.volum.2.* vbi appoſitum ad alium non extenditur, atque ita fuiſſe iudicatum Florentiæ tradit Corneus *d conſ.199.& poſt eum Curt.Iun.conſ.111. Dominus Paulus, num.2 verſ.&*
8 *iſtam opinionem.* In grauaminibus † enim non fit extenſio vltra perſonam grauari,neq; extenſio eſt faciẽda de perſona ad perſonam ad ampliandum fideicommiſſum odioſum, *Aret.in l.Gallus.§.& quid ſi tantum, ff.de lib.& poſth.col.4. verſ.ſecundo adde, Deci.conſ.211.n.5.& conſ.118.n.9. & conſ.291.n.6.verſ.ſecundo.& conſ.377.n.2.& conſ.465.n.16.& conſ.697. num.*

Digitized by Google

num. 13. & tradit in l.illam C. de collationib. atque ideo filiis grauatis non cenſentur grauati nepotes, *Curtius Iunior dict. conſ. 111. n. 1. & conſ. 139. n. 22. Decius conſ. 95. in 2. dubio, Pariſius conſil. 31. num. 16. volumine 2. Ruinus conſil. 131. vol. 2. n. 1.*

Si † tamen prohibitio ſit facta hac ratione expreſſa, vt bona in familia conſeruentur, tunc non extenditur prohibitio vltra quartã generationem, etſi teſtator, ſeu alter diſponens, dicat ſe velle, ꝙ bona in familia perpetuo remaneant, & conſeruentur, text. eſt expreſſus *in dict. authent. de reſtitutione fideicommiſſi §. nos igitur*, vbi cũ in codicillis prohiberetur alienatio certæ rei, eo ꝙ teſtator volebat eã in ſua familia perpetuare, & nunquam exire de ſuo nomine, deciditur ibi, eã ꝓhibitionem non afficere vltra quartã generationẽ, & ſic notarunt Iacobus de Belouiſo, Bartol. & Angel. ibi, Rodericus Suarez. *l. quoniã ad l. Regni. 2. limitatione n. 18.* & ibi Valdeſius plures referens, Couarru. *libr. 3. variarũ ca. 5. num. 4. verſicul ſecundum*, vbi dicit, quod eſt omnium concors ſententia, *Molina libr. 1. de primogen. cap. 4. num. 12.* vbi etiam dicit communem opinionem, *Matienzo l. 11. titul. 6. li. 5. Recopil. gloſ. 12. n. 2. Peregrin. de fideicommiſſis ar tic. 30. n. 12. vbi alios refert.* 9

Hæc † tamen concluſio admittenda eſt, ſi teſtator vſus fuerit collectiuo nomine familiæ, vt ſi dicat, ſe velle, quod bona perpetuo in familia remaneant, quia tunc cum familia non conſeruetur vltra quartam generationem, prohibitio non extenditur vlterius, *vt dicit Antonius Gomez. l. 8. Taur. in fine.* 10

Secus erit, † ſi non collectiuo nomine familiæ fecerit prohibitionẽ teſtator, ſed prohibẽdo liberos ſuos alienare, quia velit bona perpetuo manere, penes eius deſcendentes: eo caſu etiam vltra quartam generationem in infinitum prohibitio extenditur, *ſecundum Iacobum de Belouiſo, & Angelum in dict. §. nos igitur*, eo quod hæc nomina omnes in infinitũ contineant *l. fin. C. de ſuis, & legit. liberis l. cognoſcere §. vltimo ff. de verborum ſignificatione l. Iuris Conſultus §. parentes ff. de gradibus, tradunt plures relati à Couarru. lib. 3. variarum c. 5. n. 4. verſicul ſecundum*, dicẽs communem eſſe opinionem Dd. ab Antonio Gomezio *l. 40. Taur. n. 45. à Mieres de maiorib. 2. part. quæſtione 6. n. 72.* Qui † omnes conſtituunt differẽtiam inter nomen familiæ, & nomen deſcendentium, ſequũtur plures relati ab Antonio Peregrino *de fideicommiſſis artic. 30. n. 12. & nu. 13.* & eam differentiam eſſe communiter receptam tradit Menoch. *conſ. 232. num. 23. & conſil. 327. n. 114.* 11 12

13 Ab hac † tamen differentia diſcedunt Ripa l. *filiusfamilias* §. *diui nu.*
112. de legat. 1. & ibi Alciatus num. 12. Crotus ad fin. Couarru. dict. capit. 5. Ce-
phalus conſ. 386. num. 10. Menoch. conſil. 233. num. 24. & hoc ea ratione, quia
familiæ nomen omnes cuiuſcumque gradus à primo originem ducen-
tes contineant per l. *pronunciatio* §. *familiæ ff. de verborum ſignific.* imo, &
amplior videtur eius ſignificatio, cum contineat parentes, liberos, vxo-
rem, nurum, & libertos *l fin. C. de verborum ſignificatione*: Et ſi credimus
Couarruuiæ, *vbi ſupra*, appellatione deſcendentium non comprehen-
duntur plures gradus, quam familiæ appellatione, nec id probatur *l. vl-*
tima. C. de ſuis, & legitimis liberis.

14 Sed † Marcus Antonius Peregrin. *dict. art. 30. num. 16* cum, vt ipſe in-
quit, ſæpe, & ſæpius, ac die noctuque conſideraret text. in dict. auth. *de*
reſtitutione fideicommiſſi, eius eſt opinionis, vt teneatur cum communi,
quod quando fideicommiſſum ſub nomine collectiuo familię ordina-
tur, intra quartam claudatur generationem, etiam ſi dictio perpetuita-
tis adiecta ſit, & eo caſu procedere illius textus deciſionẽ. Quando ve-
ro de deſcendentibus actum ſit, cum communiter Dd. conſtituant fi-
deicommiſſum vlterius progredi, & in infinitum obſequendo teſtato-
ris voluntati, & nominis proprietati, dicendum eſſe, exorbitantem de-
ciſionem dictæ anthenticæ relinquendam in ſuo caſu, in quo loquitur,
quia ita legis authoritas, & teſtatoris voluntas cogit. Et quia text. ille in
fine reſtringit ſuam deciſionem ad caſum in eo ſubiectum, cui libenter
aſſentior, & poſt hæc ſcripta vidi Andream Fachineum *lib. 4. controuer-*
ſiarum iuris capit. fin. tenentem cum Cuiacio, quod illius authent. deci-
15 ſio ſolum procedet, & † habebit locum ſtantib. omnib. circumſtantiis,
quæ comitātur in propoſito caſu illius nouellæ, quib. ceſſantib. inquit,
ſtandum eſſe legib. antiquis, loquentibus de fideicommiſſis.

16 Et † quotieſcumq; ex verbis: poteſt colligi teſtatorem voluiſſe per-
petuam eſſe prohibitionem etiam vltra quartam generationem, dura-
bit ſine differentia quartæ, vel quintæ generationis, *ita tradit Iacobus de*
Belloviſo in dict. authẽt. de reſtitutione fideicommiſſi §. *nos igitur in fine, ſequi-*
tur Barbatia conſil. 14. volum. 3. Alexand. conſil. 13. volumen. 1. n. 2. & 3. conſil.
56. volum. 1. Doctores l. filiusfamilias. §. *diui de legat. 1. & ibi Crotus n. 129. Mo-*
lina lib. 1. de primog. c. 6. n. 30. Gregor. l. 6. titulo 11. partita 5 verſic. E a ſus he-
rederos, dicit communem reſolutionem. Aluarad. *de coniectura ta mente*
17 *l. 2 c. 1.* §. *1. n. 26. in fine. Tellus Fernandez l. 27. Taur. n. 17.* Vbi † dicit hoc idẽ
diſponi per dictam l. 27. Taur. ibi: *Mandamos, que vala para ſiempre, ó por*
el tiem-

Digitized by Google

el tiempo que el teſtador declarare, ſin hazer deferencia de quarta, y quinta generacion. Et Couarru. *dict. lib. 3. variarum c. 5. n. 4. verſ. verum Iuſtiniani cõſtitutionem.* tenet deciſionem dicti authentici omnino ſublatã eſſe per dict. *l. 27. Taur.* cum ea ſancitum ſit, vincula, & prohibitiones perpetuas eſſe, nulla facta diſtinctione quartæ, vel quintę generationis, quod obſeruauit Padilla l. *voluntas nu. 25. de fideicommiſ. Aluarado de coniectura ta mente teſtat. libr. 2. c. 1. §. 1. n. 26.*

Et cum conſtitutio illa nimis aduerſetur teſtatorum diſpoſitionib. mirum videri nõ debet, ſi in aliquib. regionibus, & in noſtra Hiſpania recepta non ſit, vt inquit Peregrin. *de fideicommiſ. art. 30. n. 17.*

Sed † quia in noſtra ſpecie anniuerſarium relictum cẽſetur eſſe per- 18
petuum, *vt diximus c. 3.* conſequens eſt, quod alienatio prohibita cenſeatur ꝑpetua, nec claudatur 2. 3. ſeu 4. generatione, nec ad eas reſtringatur alienationis prohibitio, ſed progrediatur vltra, cum hoc indicet anniuerſarij natura, ſcilicet, quod ſit perpetuum, & ex adiũctis ſumatur interpretatio *l. ſi ſeruum 111. §. qui quinq; de legat. 1.* nã adiuncta efficiunt, vt vocabulum plura, vel pauciora comprehẽdat, ſeu latè, vel ſtrictè intelligatur, *vt tradit Alexand. Raudenſ. conſilio. 30. n. 29. volumine 2. Hieronymus Gabr. conſilio 46. n. 14. volumine 2. Ruinus conſilio. 161. n. 5.*

Et † ſic videmus, quod facta prohibitione alienationis nomine ma- 19
ioratus, prohibitio in infinitum facta cenſetur, *Couarru. lib. 3. variarum cap. 5. Mieres de maiorat. 4. part. queſtione 1. num. 5. Aluarado de coniectura ta mente libr. 2. cap. 3. num. 94.* Et ad eundem modum ſi prohibitio ſit facta nomine anniuerſarij, ex quo anniuerſariũ eſt perpetuum, erit vtiq; prohibitio perpetua, ſed non intelligas, quod efficiet maioratum, qui aliud eſt fideicommiſſum perpetuum, aliud maioratus, *vt diximus ſupra, c. 4. ex n. 23.*

CAPVT VII.

RES AFFECTA ONERE ANNIVERSARII AN DEFERATVR FRATRI MAIORI, ſi ad meliorem executionem anniuerſarij, vel ad rixas euitandas ordinarius iuſſerit eam deponi, vel eſſe penes vnum.

SVMMARIVM.

1 *SI res debet eſſe penes vnum, debet ſeruari apud maiorem.*

2 *Non valet conſuetudo etiã immemorialis, quod minor præferatur maiori, quia eſt contra humilitatem, & maior intelligitur, non qui ſcientia, diuitiis, ſeu dignitate alterum præcellit, ſed qui ætate.*

3 *Exiſtentibus duobus notariis, ſeu tabellionibus eiuſdem cauſæ, acta debent eſſe penes ſeniorem.*

4 *In beneficiis præfertur ſenior.*

5 *Seniores præferuntur in teſtimonij fide, & dignitatibus.*

6 *Seniores prius debent loqui.*

7 *Plus valet vmbra ſenis, quam enſis iuuenis.*

8 *Maioriæ ratio præcipuè procedit inter fratres, quia maior dicitur dominus fratrum.*

9 *Primogeniti ſecundum omnes, aut ſaltem plurimas gentes, habẽt dignitatem ſuper cæteros; & dignitas, vel honor prouenien ſiure hereditario, quæ non poteſt diuidi, ſoli primogenito adiudicatur ſecundum Hieronymum.*

10 *Executoria nobilitatis, quam pater litigauit expenſis totius patrimonij, relinquitur maiori. in quo ſtat ſplendor geniture.*

11 *Maior fratrum poteſt eligere domum principalem fratris.*

12 *Maior fratrum debet ponere cuſtodes artium, & oppidorum, & creare iudices, & pretores.*

13 *Claues domorum, & rerum hereditariarum, debent eſſe penes maiorem.*

14 *Redditio rationis pertinet ad fratrem maiorem.*

15 *Maior frater ſedet ad dexteram.*

16 *Dextera eſt locus honoratior, præſtantior, & nobilior.*

17 *Doctiſſimus Tiraquellus habebat domi conductos ſuo ſtipendio, viros peritiſſimos diuerſarum ſcientiarum.*

18 *Caſſaneus nititur defendere ſiniſtram eſſe preſtantiorem, & ob eam rationem inquit in Bullis plumbatis Romani Pontificis depingi imaginem diui Petri in parte ſiniſtra, Pauli autem ad dexteram.*

19 *Reiicitur opinio Chaſſanei, ſequendo communem, & ponitur ratio, quare imago diui Petri Principis Apoſtolorum ponatur in ſiniſtra, Pauli autem in dextera.*

20 *De conſuet. Regni Franciæ frater maior præfertur in re vni adiudicanda.*

21 *Pater ſi inſtituat vinculum de bonis ſuis, etſi non addat, quod deferatur maiori, ei defertur.*

22 *Limita niſi ætate minor ſit prædilectus.*

23 *Referuntur plures ſecundogeniti, quia cariores fuere apud Deum, quam primogeniti.*

24 *Licet aliquando contingat ſecundo genitos eſſe cariores, regulariter tamẽ, primogeniti ſunt præferendi.*

25 *Expenditur ſtatutum Pileatorũ, vulgo* Boneteros, *ciuitatis Toletanæ, quo cauetur, ſignum, quod pater mortuus ponebat in pileis, deferendum filio maiori.*

26 *Intelligitur dictum ſtatutum, vt deferatur maiori eius vſus, valoris autem fiat diuiſio per æſtimationem.*

27 *Fauendum eſt iis, qui deplorant diminutum eſſe patrimonium.*

28 *Licet exſecutoria nobilitatis ſit penes maiorem, ceteri fratres ea fruuntur.*

29 *Signum niſi per æſtimationem diuidatur, fratres iuniores defraudarentur legitima, adiudicando illud maiori.*

30 *Filij directè, nec obliquè poſſunt in legitima grauari.*

31 *De eo, quod quis capit beneficio legis, nemo poteſt conqueri.*

32 *Statutũ ſemper eſt ſumendum in eo ſenſu, vt minus ius cõmune lædatur.*

33 *Statutum debet largè, vel ſtrictè intelligi, ſecundum quod minus derogetur iuri communi, & iuri tertij, etiam ſi oporteat verba impropriari.*

34 *Statuta recipiunt interpretationem declaratiuam à iure communi.*

35 *De ſigno Pileatorum eſt iudicandum, vt de feudo hæreditario, cuius commoditas diuiditur per æſtimationem inter fratres, vſu remanente penes maiorem, qui alios poteſt prohibere vti eo.*

36 *In ſignis, Artifex poteſt prohibere alium, ne vtatur ſuo ſigno, nec inducatur confuſio mercium.*

37 *Ex ſigno, & marcha arguitur dominium.*

38 *Ad ſignum cognoſcuntur valla, vt vulgo fertur.*

39 *Ratione ſigni poteſt peti res in iudicio.*

Digitized by Google

64 *Res anniuerſarij poteſt eſſe penes plures pro indiuiſo, prout poteſt eſſe res indiuiſibilis.*

S*I de tabulis teſtamenti deponendis agatur, & dubitetur, cui eas deponi oporteat, ſemper ſeniorem iuniori, & amplioris honoris inferiori, & marem fœmina, & ingenuum libertino præponemus:* Verba ſunt Vlpiani *lib. 50. ad edictum relata l. fin. ff. de fide inſtrumentorum*, cui conuenit. *l. 7. titul. 15. partita. 6.* Ex † quib. verbis ſatis colligitur, quod ea res, quæ debet ſeruari apud 1
maiorem, ex aliis tradit Antonius Gamma *deciſione 41. numer. 4.* maior enim ætas ſemper *attenditur l. ſemper ff. de iure immunitatis.*

Nec † valet conſuetudo, quod iunior præferatur ſeniori, *Marcus Antonius Cuchus libr. 1. inſtit. maio. titul. 9. numero 105.* etiam immemorialis *Ruinus conſilio 155. numero. 11. volumine 4.* quia, vt ipſe inquit, primus gradus humilitatis eſt deferre maiori, *gloſſ. in Clementina 1. verſ. humilitatis de Religioſ. dominibus, Abbas conſilio. 21. volumine. 1.* Maior autem intelligas, non qui ſcientia, diuitiis, potentia, ſeu dignitate alterum præcellit, quia ſæpe contingit alterum excedere in aliquo, vt dixit Apoſtolus, diuiſiones gratiarum ſunt *1. Corinthiorum cap. 12.* ſed qui ætate, *Barbatia. conſ. 10. num. 30. volumin. 2.* 2

Et ſic † exiſtentibus duobus notariis, ſeu tabellionib. eiuſdem cauſæ, acta debent eſſe penes ſeniorem, *Baldus capit. quoniam contra falſam, verſiculo quid ſi iudex, numero 55. de probation. Innocentius cap. 1. de maioritate, & obedientia,* vbi quod conuocatio pertinet ad maiorem, vbi non eſt alius deputatus. 3

Atque † ita in beneficiis præfertur ſenior. *Barbat. conſilio 23. ſcripſit Pſalmiſta volumin. 1. ſequitur Rochus de Curte tractat. iuris patronatus, verb. honorificum numero. 42. Bald. conſilio 167. incip. ordinatio teſtamenti in fine, volumine 4. Gregorio l. 7. titulo. 15. partita 6. verb. mas anciano, Ioannes Gutierrez conſilio 2. num. 30.* 4

Sic † ſeniores præferuntur in teſtimonij fide, & in dignitatib. *vt per gloſ. & Dd. l. cum quid ff. ſi cert. petatur.* 5

Sic † & ſeniores prius debent loqui *capit. 1. de controuerſia feudi inter patron. Romanus ſingulari 81. Rolandus conſilio 47. n. 70. volumine 1.* quia 6
plus † valet vmbra ſenis, quam enſis iuuenis *cap. 1. de renunciatione, Bald. 7
4. ſenium nu. primo Cod. qui teſtamenta facere poſſunt.* Et † ratio maioriæ 8
præcipuè procedit inter fratres, quia maior dicitur Dominus fratrum,

Digitized by Google

Geneſis capit.27.& l.2.titul.15.partita 2.ibi: Que lo adelanta, è lo pone ſobre los otros,porque le deuen obedecer,y guardar aßi como à padre, y ſennor. Et Abu-
9 lenſis *ſuper capit.11.libr.2.Paralipomen.quaeſt.27.* dicit, quod † primogeniti ſecundum omnes, aut ſaltem plurimas gentes, habebant dignitatem ſuper ceteros, & quod ſi aliqua dignitas, vel honor erat proueniens iure hereditario, quæ non poterat diuidi, ſoli primogenito competebat.

10 Et ſic † videmus, quod executoria nobilitatis, quam pater litigauit, licet expenſis totius patrimonij. & forſan labore, & ſolicitudine aliorũ filiorum ſit obtenta, relinquitur maiori, quia vt inquit Bald. *l. vltima in fine. C. pro ſocio,* in eo ſtat ſplendor geniture.

11 Sic † maior fratruum poteſt eligere domum principalem patris, *Aluarado de coniectura ta mente defuncti lib.2.capit.2.* §.3.*num.5.& eo libr.cap.4.num.25.*

12 Et † maior fratrum debet ponere cuſtodes arcium, & oppidorum, & creare iudices, & prætores, *Felinus cap. prudentiam de offic. delegati numer.7. quem & alios refert,& ſequitur Queſada diuerſarum quaeſt.c.14.n.10.*

13 Sic † & claues domus, & rerum hæreditariarum debent eſſe penes maiorem *l. cum pater* §. *pluribus de legat.2. Anton. Gomez.l.40.Taur.num.*
14 *59.verſicul.3,* vbi refert Rodericum Suarez,& alios, ita tenentes,† alios refert Flores de Mena *libro 1. variarum quaeſtion. quaeſtione.18. numero 22.* Atque ita rationis redditio pertinet ad maiorem fratrem, *Paulus Mon-*
15 *tanus de iure tutelarum, cap.38. numero 64. & 65.* Sic † frater maior ſedet
16 ad † dexteram, *tradit Anton.Gomez.l.40.Taur. num.1.* ex eo, quod dextera eſt honoratior, *Bald. in l. decernimus 2. notabili. numero.2. C. de ſacroſanctis Eccleſiis, ſequitur Tiraquell. de iure primogenitura in præfatione numer.13. cum ſequentibus,* vbi quod dextera eſt præſtantior & nobilior, multis rationibus, & authoritatibus comprobat. Quod etiam tradit Selua *de beneficio 1. parte quaeſtione. 52. in fine,* vbi addidit locum Apocalypſis diui Ioannis de viſione Angeli ponentis pedem dextrum ſuper mare, quem non retulit Tiraq. qui licet alioquin vir doctiſſimus eſſet,
17 domi penes ſe tenebat ſuo ſtipendio conductos viros peritiſſimos diuerſarum ſcientiarum, & profeſſionum, à quibus congruas ſententias diuerſorum authorum habitas pro eorum profeſſione, ſuo acri iudicio in ſuis locis accõmodabat, vt tradit Simon de Prætis *de interpret. vltim. volunt. in præfatione, num.21.* Quod honoris, & laudis nihil detrahit ſuis operibus.

Et licet

Et licet † ſatis fundet *vbi ſupra*, dexteram eſſe locum nobiliorem, 18
& præſtantiorem, contrarium tuetur multis rationibus Caſſaneus *in Catalogo gloriæ mundi.3. part. conſideratione* 2. vbi poſt Nebricenſem, quem ibi transſcripſit, nititur ſiniſtram eſſe præſtantiorem, & ob id in Bullis plumbatis Romani Pontificis depingi imaginem diui Petri Apoſtolorum Principis in ſiniſtra parte, Pauli autem ad dexteram. Sed licet ſatis curioſe & ſubtiliter nitatur iuuare ſuam opinionem verſibus poëtarum intellectis, iuxta expreſſionem ab eo traditam, & aliis rationibus, puto, quod magis ſubtiliter, quam vere in id reſidet. Et † cum a- 19
pud omnes receptum ſit, dexteram eſſe nobiliorem partem, reſponde ad id de imaginibus Petri & Pauli Apoſtolorum, quod dextera ſignificat immortalitatem, ſiniſtra mortalitatem, & ob eam ſignificationem Petrus ponitur in ſiniſtra parte, quia ſumptus fuit ad Apoſtolatum tempore mortalitatis Chriſti Domini noſtri ante eius mortem. Paulus autem ad dexteram, quia adhæſit Apoſtolatui poſt aſcenſionem Domini. Ita tradit Guillermus Durandus *in libro qui intitulatur Rationale diuinorum officiorum, lib.7.c.44. verſ. quidam tamen per duos annulos, ſequitur Selua de beneficio.1.part.quaſtion.5.num.71. Decius in capit. tranſlato.2. lectura, num.20. de conſtitutio. Ludouic. Gomez cap.1.num.36. de conſtitution. lib.6. Cardinal. S. Sixti, lib.2. de Eccleſia, num.3. Cardinal. Alexand. in cap. quamuis, 21. diſtinctione.*

Sed redeundo à † quo digreſſi fuimus de prælatione fratris maio- 20
ris in ea re, quæ vni eſt adiudicanda de conſuetudine regni Franciæ teſtatur Tiraquel. *de iure primogenit.q.60.in fin.*

Sic ſi pater † inſtituat vinculum in bonis ſuis, & non addat, quod 21
deferatur filio maiori, nihilominus ei defertur, *poſt alios* † *tradit Aluaradus de coniectur ata mente.lib.2.cap.8. §.3.num.8.* vbi *num. 10.* limitat niſi 22
ætate minor ſit prædilectus, quod ſæpe contingit, *tradit Mures de maiorat.2.part. quaſtion 5 num. final.*

Et de Deo † optimo maximo multis ſacræ Scripturæ locis legi- 23
tur, ſecundogenitos dilexiſſe, charioresque habuiſſe quam primogenitos, nam dilexit Abel ætate minorem, quam Cain, Iſaac iuniorem Iſmaele, Iacob dilexit, Eſau autem odio habuit, Phares electus, reprobatus Zaram, electus Ephraim, reprobatus Manaſſes, electus Iuda, in quem benedictio ſeminis Chriſti transferretur, reprobatus Ruben, electus præ ceteris Dauid minimus inter octo fratres, Moyſes magis dilectus quam Aaron; & de aliis videre poteris per diuum Hieronymum in

24 Iſaiam *cap.10.* Sed quod † ad hoc aliquando contingat, non obeſt, quin regulariter primogeniti ſint præferendi, vt tradit Tiraquell. *de iure primogen. in præfat. num.74.*

25 Et in hac † ciuitate Toletana adeſt ſtatutum in officio Pileatorum, vulgo, *Boneteros*, quo cauetur, quod ſignum, quod pater mortuus ponebat in pileis, deferatur filio maiori: ex quo ſi omnes filij eo vterentur, induceretur confuſio mercium: & ſic cum nō poſſit eſſe penes plu-
26 res, ſed vni ſit adiudicandum, defertur maiori. Quod intellige, † dum modo valoris ſigni fiat diuiſio per æſtimationem, argumento eorum, quæ tradit Padilla. *l. cum quidam. num.25. de legat.2.* Atq; ita iam vidi in partitione bonorum cuiuſdam magiſtri illius artis fieri, æſtimationem ſigni, & grauatum filium maiorem ad dandum decem mille marapetinos cuilibet ex fratribus, & ſororibus, quod quidem habet maximam æquitatem: nam à communiter accidentibus talia ſigna famigerantur per appoſitionem optimæ lanæ, optimæq; rubeæ coloris, in quo magiſtri conſumunt partem ſuæ ſubſtantiæ, & forſan ex induſtria aliorum filiorum elaborātium in perficiendis pileis: & eſſet periniquum, quod filius maior totum ſigni valorem ſibi perciperet, & remanerent fratres lugentes contra deciſionem *l. cum oportet. C. de bonis. quæ liber.* Et poſſent fratres conqueri dicentes, *cur nobis ſit damno tibi lucroſa voluptas, nos ſe-*
27 *mentem fecimus, tu metis.* Et fauendum † eſt iis, qui deplorant diminutum eſſe patrimonium. *l.2. C. de alluuionib.*

Nec obſtat, quod ſuperius diximus, quod executoria nobilitatis licet expēſis totius patrimonij, & ſolicitudine aliorum filiorum ſit ob-
28 tenta, debet remanere penes maiorem, quia eſt † diſpar ratio: nam licet ſit penes maiorem, æqualiter omnes fruuntur illa. Et ſic optimè inquit Bald. quod in maiori ſtat ſplendor genituræ, *vt ſupr. num.10.* qui ad omnes alios extenditur, & nō ſtat in eo priuatiue, ſeu excluſiue, ſed accumulatiue, & cuſtodiæ cauſſa, quæ non priuat cæteros fratres ſua poſſeſſione & iure, *arg. l. intereſſe puto, vbi Bart. ff. de acquir. poſſeſſ.* Signum au-
29 tem † non cuſtodiæ cauſſa, ſed in totum adiudicatur maiori fratri, & niſi per æſtimationem diuidatur, neceſſario fatendum eſt, iuniores fratres defraudari ſua legitima, cum in tali ſigno non mediocris pars paternæ ſubſtantiæ ſit. Atque ita priuarentur filij illa parte, ac ſi defraudarentur aliis bonis, quia nil refert quid ex æquipollentib. fiat. *l. ſi mulier, ff. de condit. de cauſa data. l. mulier. quæ duob. 1. reſp. ff. ad Trebellian. l. Iulianus ait. ff. de condit. & demonſtrat. l. vltima. in fin. ff. mandati. Mandoſ. conſ.7. num.12.*

num.12.& conſ.21.num.3. Et directe, nec † oblique filij poſſunt in legi- 30
tima grauari. *l.quoniam in prioib. C.de inoffic.teſtam.*

Neque † etiam obſtat ſi dicatur, quod tale ſignum capit pri- 31
mogenitus beneficio legis ſeu ſtatuti: nam reſpondeo, quod non repugnat noſtræ ſententię, quia ſolum iubet, quod filius maior vtatur illo ſigno, & licet quo ad vſum, & exercitium ceteris auferatur, non tamen negat eſſe conferendum per æſtimationem, atque ita cum poſſit ſtatutum habere effectum, & fratribus conſuli, ſtatutum † ſumendum 32
eſt in eo ſenſu, vt minus ius commune lædatur, *Bartol. in l.omnes populi, num.58.ff de iuſtit.& iur. Ripa in rubrica ſolut. matrimon.num. 61. Andr. Alferij conſil.68.num.7. vbi additionator. & Roland.conſil. 21. num.21. volum.1.* Vbi quod † ſtatutum debet large, vel ſtricte intelligi, ſecun- 33
dum quod minus derogetur iure tertij, etiam ſi oporteat verba impropriari, vt probatur, *cap. cum dilectus*, quem ibi ad hoc ponderant Antonius † de Butrio, & Imola *de conſuetudine*, & ſtatuta recipiunt in- 34
terpretationem declaratam à iure communi, *Alberic. 2. part. ſtatutor. queſt.2.num 5.poſt med.*

Erit itaque † iudicandum de hoc ſigno, vt de feudo hereditario, 35
cuius commoditas communicatur, *vt tradit Raudenſ. conſil.6.num.9.& diximus ſupra, cap.4 num 20.* Et hoc ſaltim per æſtimationem in partitione bonorum patris, remanente penes maiorem qui alios poterit prohibere vti eo, prout quilibet † inſignis artifex poteſt, argumento 36
text. in c.dilecta.de exceſſib.Prælatorum,& tradit Auendan.lib.1.de exequendis mandatis.cap.19.num.32. de quo Matienço *l.6.titul.12.gloſſ.1. 2. & 3. lib.5. Recopil. Anton.Gomez. l.45. Tauri.num.77.* quia vltra confuſionem mercium induceretur confuſio dominij. Cum ex † ſigno, & marcha 37
arguatur dominium. *l.quod ſi neque.ff.de periculo,& commodo rei venditæ, deciſio Genuenſ.201. num. 3.* vbi inquit, quod ex eo examinatum eſt illud vulgare. Quod ad ſignum † cognoſcuntur bullæ, & *Bertius deciſ.105.* 38
num. 9. Maſcard. de probat. concluſ. 157. num. 3. Vbi quod † ratione ſi- 39
gni poteſt peti res in iudicio, quod † ibi, *num.6.* limitat in aue ſignata 40
cuiuſcunque generis, dum feræ naturæ ſit, quia ſi euolauerit, non obſtante ſigno, fit † occupantis, quia ſignans volucres non poteſt facere, 41
quin legis diſpoſitio in fauorem alterius ſortiatur effectum, quod tamen ſublimitat *num. 7.* Niſi habuerint conſuetudinem volandi, & 42
redeundi, iuxta deciſionem § *pauonum inſtituta, de rer.diuiſ.* Redeamus ergo à quo volati & digreſſi fuimus.

De bonis

43 De bonis † autem relictis cum onere anniuerſarij abſque verbis inductiuis maioratus, quod deferantur maiori, tenet Iſern. *c. Imperialem. §. preterea Ducatus, de prohibita feud. alien. per Federic.* vbi quod ſi aliquis emat feudum, vel anniuerſarium extraneum, quia indiuiſibile, debet peruenire ad filium maiorem, cum quo tranſit Aluarad. *de coniect. mente defunct. lib. 2. cap. 3. §. 3. num. 11.*

44 Sed ab eo diſcedit † Flores de Mena *lib. 1. variar. quaeſt. 17. num. 24.* vbi id falſum eſſe exiſtimat, quia nullo iure probatur, & quia ſufficit, quod ad vnum poſſit peruenire, etiam ſi maior non ſit, vel ex ſortibus, vel adiudicatione, data recompenſa, vel alias: cuius ſententiæ libenter aſſentior: atque ita intelligenda eſt conſtitutio Synodalis, de qua ſupra, *cap. 4. num. 7.* vbi non dicitur, quod ſit penes maiorem, ſed penes vnum.

Pro cuius ſententia facit, quia ſi maiori eſſet adiudicandum, indu-
45 ceretur priuatio aliorum filiorum. At † in materia priuatiua ſi expreſſe cautum non eſt lege, non inducitur diſpoſitio, text. *in authent. de non eligendo ſecundo nubentes. §. optimum, collat. 1.* ibi: *Nec qualibet eſt lex aliquid tale dicens*; quem text. ad hoc extollunt relati à Cacheran. *deciſ. 147. nu. 40.* & Molina *lib. 3. primogen. cap. 4. num. 36. Rolan. conſ. 27. num. 14. vol. 1.*
46 nec † debemus eſſe inuentores priuationis, vbi lex non priuat, *vt dicit Tellus Fernandez. l. 6. Taur. num. 20.*

47 Quod † maxime procedit, quia æqualitas eſt ſeruanda inter filios. *l. inter filios. C. famil. erciſcund. Roland. conſil. 51. num. 7. volum. 4. Tiberius*
48 *Decian. conſil. 3. num. 37. volum. 1.* Quia æqualitas † eſt inductiua concordiæ & amica pacis, & propterea in omnibus ſeruanda. *l. fin. C. de fructibus, & litium expenſis, l. quamuis. C. de impuber. aliis, l. ſi cum dies. §. arbiter. in fin. ff. de arbitris. l. 1. §. ſi is quod. ff. de rei vendicat. Aymon conſ. 133. n. 8.*
49 *Tiraq. de iure primog. quaeſt. 4. n. 8. vbi num. 9. refert Platon. † & Ariſtotelem dicentes*, vbi æqualitas, ibi & amicitia.

50 Et inæqualitas † eſt inductiua diſcordiæ. Geneſ. *cap. 37.* habetur.
51 Quod † illi fratres oderunt Ioſeph, eo quod pater plus eum diligeret,
52 & feciſſet tunicam polimitam. Fratres † enim nec vnum iota patiuntur fratres anteferri, vt vtar verbis Angeli *conſil. 28.* relati à Tiraq. *de iure primogen. quaeſt. 4. num. 7. & facit l. eum oportet. in princ. verſic. ſic etenim. & §. ſin autem, in fin. Cod. de bonis quæ liber. Socinus conſil. 4. num. 6. volum. 1.* vbi quod ad pacem filiorum inducendam tendit titulus de collatione bonorum. Idem tradit Hieronymus à Laurentiis *in repetitione l. ſi emanci-*

Digitized by Google

emancipati, quæſtione.5.numero.52. C. de collatio & probatur l. *vt liberis. C.*
de collatio.ibi: Æqua lance, parique modo proſpici poſsit, & ſic pro inæquali- 54
tate vitanda denegari debet collatio, vt dicit Petrus Surdus *conſilio.219.*
numero.3.volumine.2. vt idem † operetur oppoſitum in oppoſito, quod 55
operatur propoſitum in propoſito, *l.ſi ex toto in princip.l. quod in rerum.§.*
ſi quid poſt.de legat.1.l.fin. de legat.3.

Pro quo † facit, quod tradit Diuus Auguſtinus *de ciuitate Dei, libr.16.* 56
cap.20. vbi dum loquitur de diuiſione Lothis, & Abrahæ fratrum, refert
verba Abrahæ dicentis ad fratrem Loth, *ſi tu in ſiniſtram, ego in dexteram,*
vel *ſi tu in dexteram, ego in ſiniſtram*, vt habetur Geneſis *cap.13.* Vides ergo
qualiter Abrahã frater maior æqualiter diuiſionẽ propoſuit. Ex quo in-
fert Auguſtinus, quod hinc fortaſſis effecta eſt inter homines pacifica
conſuetudo, vt † quando terrenorũ aliquid patiendum eſt, maior diui- 57
dat, & minor eligat, quod etiã cõprobatur *cap. 1. de parochiis ibi, ita vt ille*
diuidat, qui amplius tẽpus in Epiſcopatu habet, & minor eligat, vbi gloſſa in-
nuit meliorẽ eſſe conditionem minoris, & hunc modũ dicit frequẽtiori
conſenſu receptũ Couarruuias *practicarum quæſt.40.num.3.* & ibi refert
plures Doctores id adnotantes, & Romanus *conſil.571* refert legem mu-
nicipalem qua idem erat ſtatutum, & Andreas Gail. *lib.2.obſeruationum.*
obſeruatione.116.num.14. dicit conſuetudine Germaniæ in Camera Impe-
riali approbata, id eſſe receptum, & Andr. Fachineus *lib. 6. controuerſia-*
rum iuris, cap.37. inquit, quod † teſtimonium ſancti Doctoris munitum 58
authoritate veteris, vel noui teſtamenti, vel etiam aliquo Canone eſt
præferendum, cuicumque conſtitutioni, vt tradit gloſſa. *c. d. libel.is, ver-*
bo illorum.20.diſtinctione, & Gratianus cap.placuit.36.quæſt. 2. & (referẽs
ibi opinionem Canoniſtarum, quæ eſt, prout in *dict.cap.1. de parochiis*. &
legiſtarum, vt fiat diuiſio arbitrio iudicis, & quod ab eo facile definiri 59
non poſſit, forte dirimatur,) reſoluit conſuetudinem, de qua teſtatur,
diuus Auguſtinus ſeruandam, vbi viget, quam dicit laudabilem, ſi tamẽ
iure agatur. Opinio Canoniſtarum ſeruandam in foro Eccleſiaſtico, &
in terris ſubiectis temporaliter ditioni Romani Pontificis: legiſtarũ au-
tem opinionem in foro Cæſaris, ex quo nulli extant ſacri Canones, qui
leges abrogent hac in re. Couarruu. autem. *dict. quæſt.40 in fine* inquit, ꝙ
Romanus Pontifex *in dict.cap.1.* illud diſpoſuit fauore fidei, atque ita in
eo tantum caſu, vel aliis ſimilibus ſeruandum eſt. Siquidem, vt ipſe in-
quit, communi ſententia receptum eſt, regulariter diuiſionem iudicis
arbitrio, aut ſorti committendam eſſe. l. *non amplius.§. 1.& l. ſequenti de*

legat.1.l.2.C.quando,& quibus quarta pars debetur lib.10.& tradit Tiraquel. de iure primogen.quaeſt.60.

60 Atque † ita teneo, quod adiudicabitur talis res affecta onere anniuerſarij vni ex filiis, vel ſorte, vel conuentione data re compenſa, quod etiam tenet Flores de Mena *lib.1.variarum quaeſt.18.num.24.in fine,& cõſtitutio Synodalis.65*. Cardinalis de Quiroga, non dixit, quod daretur maiori, ſed vni, ibi: *Que vn heredero las tenga, y pague el tributo*: & ſi fiat diuiſione, conuentione, vel ſorte, omnibus conſulitur: nam ſi conuentione

61 nulli fit iniuria, quæ † non fit conſentienti, ſi ſorte non grauatur, niſi à fortuna, de qua non poteſt conqueri. Et ſic à iudicio ſortis non appellatur, *Baldus,& Iaſ.l.ſi duobus in princip.C.communia de legatis, ſequitur Decius l.1.num.17.C.de pactis, plures refert Meneſius.l.de fideicommiſſo,num.6.C.de tranſaction. Menoch.lib.2.de arbitrar.centuria.5.caſu.442.numer.* 11. de quo Ayora *de partitionibus.3.parte quaeſt 11.* nec datur remedium *l.2.de reſcind. venditione, Pinel.ibi cap.1.num.6* niſi ſit error, *vt ibi num*.8.

62 Sic † obtinuit iudicium ſortis inter fratres vrbis Romæ fundatores, dum inter eos eſſet contentio, an vocaretur Rema à Remo, vel Roma à Romulo, vt refert gloſſa penultima *in l.fin.ff.de rerũ diuiſione*, vbi quod facto domino Romulo per ſorté, occidi fecit fratrem, quia muros tranſ-

63 cenderat. Et † in ſucceſſione admittitur ſors, *Alexand.Raudenſ.conſi.1.nu.*

64 *46.per l.ſed cum ambo.ff.de iudiciis*. Quinimo, † & penes plures poteſt eſſe res affecta onere anniuerſarij, dum modo ſeruetur indiuiſibilis, quia, vt inquit Alexand. Raudenſ.*conſil.1.numer.103.* non eſt bona conſequẽtia, eſt indiuiſibile, ergo ad vnum tantum ſpectat, cum poſſit vna res ad plures pro indiuiſo pertinere *l.ſi vt certo.§.fin.ff.commodati*. Et ſic ius patronatus quod eſt indiuiſibile, tranſit ad omnes filios patroni defuncti, & commoditas præſentationis diuiditur inter eos, ita vt alternis vicibus præſentent, text. eſt in Clementina.*2.de iur.patronat.* quem text. dicit notabilem Roland. à Vall.*conſil.80.num.3 volum.1.*& expendit Vicentius de Franch.*deciſione.85.numer.3.* Et idem contingit in iuriſdictione, nam cũ indiuiſibilis ſit commoditas eius, diuiditur inter filios hæredes, *vt per Roder.Suarez.l.quoniam in prioribus,C.de inofficioſo teſtament.in declaratione legis Regni.2.dubio,num.8.pagin.mihi.*188,& dicemus infra *hoc libro cap.17.num.5.& ſequentib.*& diximus *ſupra num.35.*

CAPVT

Digitized by Google

CAPVT OCTAVVM.

TERTIVS POSSESSOR REI AFFECTÆ ONERE ANNIVERSARII POSSITne directò conueniri, an per hypothecariam.

SVMMARIVM.

1 *Authentica*, hoc ſi debitor. C. de pignoribus, *limitat.* l. perſecutione pignoris, *illius tituli, vt ſolum procedat in debitore poſſidente pignora ſecus ſi tertius poſſideat.*

2 *Trnerius habuit poteſtatem transferendi authenticas de libro authenticorum ad C. non autem legis condendæ, & ita ſi verba non conueniant, ſtandum eſt verbis authenticorum.*

3 *Si tertius poſſeſſor rei affectæ onere anniuerſarij non poſſit conueniri niſi facta executione, iuxta formam authent: hoc ſi debitor, ſentiet damnum pia cauſa, cum differatur ſolutio.*

4 *Super executione eſt pronunciandum, an ſit legitimè facta?*

5 *In multis caſibus non requiritur excuſsio, vt tertius poſſeſſor conueniatur, vt ſi perſonaliter obligatus notoria ſit non ſoluendo.*

6 *Idem ſi ſit abſens, quia dicitur non ſoluendo, niſi habeat domicilium, in quo poſsit conueniri, nam tunc ad hunc effectum non dicitur abſens.*

7 *Idem ſi non appareant bona excutiendi, & Alguacelus, vel executor affirmet, cui eſt credendum.*

8 *Vel ſi bona ſint intricata, vel ſit difficultas conuentionis.*

9 *Vel ſi conueniendus ſit rixoſus.*

10 *Idem ſi tertius habeat ius à condemnato, lite pendente.*

11 *Et idem ſi adſit pactum de capiendo propria authoritate:*

12 *Idem ſi adſit cautela de non alienando, quia tunc impeditur dominij trãſlatio, nec bona cenſentur exiiſſe de bonis primi debitoris.*

13 *Idem & vltimo ſi ſit onus iniunctum ipſi rei, vt onus anniuerſarij, quo caſu perſequitur res onerata, quæ eſt apud tertium, nulla facta excuſsione.*

14 *Multum interſt inter hypothecam, & onus rei iniunctum.*

15 *Hipotheca non contrahitur, niſi adſit perſonalis obligatio, cui ſupponatur*

16 *Quod non ſolum procedit in hypotheca expreſſa, ſed etiam tacita.*

 17 Hypo-

17 *Hypotheca pro dote incipit poſt ſolutum matrimonium, quia ab eo tempore incipit actio perſonalis dotis, licet retrotrahatur ad ſimilitudinem implementi conditionis in actione perſonali.*

18 *Traditur Etymologia vocabuli,* hypotheca.

19 *Licet hypotheca non poſſit conſtitui ſine obiecto perſonalis obligationis, cõſtituta tamen poteſt ſeparari à perſonali.*

20 *Onus dicitur, quod eſt impoſitum & iniunctum rei, non adhærens vlli actioni perſonali, quaſi quædam ſeruitus, & num. 27.*

21 *Vbi onus imponitur, non id agitur, vt pro ſecuritate redditus promiſſi, ſit res hypotheca, ſed vt in ipſa re ſit onus impoſitum.*

22 *Diuerſimodè iudicatur de re, ſuper qua onus anniuerſarij eſt impoſitum, quam de cæteris pro ſecuritate hypothecatis, quippe cum alienatis rebus anniuerſarij tertius conueniatur, non facta excuſſione requiſita in hypothecatis.*

23 *Nullatenus eſt dicendum in rebus oneratis hypothecam contrahi.*

24 *Iure communi abſque aliquo fauore poteſt tertius poſſeſſor rei affectæ onere anniuerſarij directo conueniri, licet Guido tenuerit procedere ſpeciali anniuerſariorum fauore.*

25 *Et non ſolum tertius poſſeſſor poterit cõueniri pro redditibus temporis, quo ipſe poſſedit, ſed etiam pro præteritis.*

26 *Poterit tamen poſſidens ſe excuſare à ſolutione oneris anniuerſarij, relinquendo rem.*

27 *Onus anniuerſarij dicitur ſeruitus innominata.*

28 *Legatarius fundi, cum onere ſoluendi centum fideicommiſſario, ſi nolit illa præſtare, poterit cum voluerit relinquere fundum oneratum.*

29 *Quando onus reſpiciens rem, venit ex diſpoſitione contrahentium, non liberatur relinquens rem, ex quo remanet perſonaliter obligatus.*

30 *Hæredes imponentes cenſum, tenentur etiam, quod res cenſuetæ ſint tranſlatæ in tertium.*

31 *Ius executiuum reſultat ex perſonali obligatione.*

1 HOc ſi debitor poſſideat, alio vero poſſidente inhibetur hypothecaria, donec cum reo, & interceſſore perſonaliter actum ſit: Verba ſunt Yrnerij, de-
2 ſumpta ex authent. *de fidei iuſſoribus. §. ſed neque collatione.* (Hic Yrnerius habuit poteſtatem transferendi ſolum authenticas de libro authenticorum ad Codicem, non legis condendæ, *vt tradunt Decius in authentic. præterea. C. vnde vir , & vxor. in princip. & Corneus authentica in cauſa, numer.*

numer. 91. C. de liberis præteritis. Couarruu. cap. Raynutius. § 6. numer. 4. de teſtament. Barboſa l. 1. 5. part. num. 65. ff. ſoluto matrimonio , Marcus Antonius Natta authentica, quod niſi numer. 44. C. de teſtamentis) & poſita *in tit. C. de pignoribus* ad limitationem legis *perſecutione pignoris* illius tituli, qua diſponitur, poſſe creditorem vti perſecutione pignoris omiſſa perſonali actione, vt ea deciſio ſolum procedat , ſi debitor pignus poſſideat, alioquin ſi de eius dominio exierit, & ſit penes tertium, perſecutio pignoris ſiue hypothecaria ſuſpenditur, donec in perſonaliter obligatos ſit facta excuſſio. 3

Etſi † re anniuerſarii translata in tertium per alienationem (quam fieri poſſe diximus *ſupra cap. 2.*) pignoris perſecutione, ſiue hypothecaria experiundum ſit: itidem fateri cogimur, ea vtendum eſſe actione prius excuſſione facta iuxta formam dictæ authenticæ, *hoc ſi debitor,* quod quidem non modicum afferret damnum piæ cauſæ, cum differatur ſolutio relicti pro anniuerſario.

Ex quo † eſt prius pronunciandum ſuper excuſſione, ***vt tradit Puteus deciſione. 32. Gamma deciſione. 99.*** vocato ad id pignorum poſſeſſore, ***Antonius Gabriel libro 2. concluſion. tit. de fideiuſſoribus concluſ. 1. numer. 26 & 42.*** 4

Sed † quamuis deciſio dictæ authenticæ regulariter procedat, ſunt tamen plures caſus, quibus excuſſio non exigitur, vt ſi perſonaliter obligatus notoriè non ſit ſoluendo, ***ita tradit Gabriel. vbi ſupra numer. 90. Franchis deciſione. 273. numer. 4.*** Vel † ſit abſens, quia dicitur non ſoluēdo, ***Ioſephus Ludouicus deciſione Lucenſi 21. numer. 4. Bertius conſilio 89. numer. 20.*** (niſi habeat domicilium, in quo poſſit conueniri, quia tunc ad hunc effectum non dicitur abſens vt dicit, plures referens, ***deciſio rotæ Genuenſ. 90. numer. 11***) vel † ſi non appareant bona excutiendi , & Alguacellus ſeu executor affirmet, cui eſt credendum, ***ſecundum Auend. reſponſo 15. numer. 2. Hipolytum rubrica de fideiuſſoribus, numer. 22.*** vel ſi bona ſint extra territorium, ***Gamma deciſione 161. Gabriel. dict. concluſio. 1. num. 61.*** vel ſi bona ſint parui valoris, quia in vilibus bonis non eſt facienda excuſſio. ***Rolandus conſilio. 9. numer. 3. volumine. 1. Magonius deciſione Lucenſi. 56. numer. 8.*** Vel ſi bona † ſint intricata, ***deciſio Genuæ 156. nu. 8.*** vel ſit difficultas conuentionis ***Gamma deciſione. 21. Theſaurus deciſione Pedemontana. 40.*** Vel † ſi conueniendus ſit rixoſus, ***Gabriel, vbi ſupra, numer 63. vbi de aliis.*** Vel ſi † tertius habeat ius à condemnato, lite pendente, ***Ægidius magiſtri tract. ſubaſtationum, c. 21. Aym. conſ. 235. nu.*** 5 6 7 8 9 10

2. *Ioſeph. Ludouic. deciſ. 26. numer. 9. Anton. Gabriel vbi ſupra numer. 45.*
11 Vel ſi † ſit pactum de capiendo propria authoritate. *Capitius deciſio.*
12 54. Vel ſi adſit † clauſula de non alienando, quia tunc cum impedia-
tur domini translatio, mediante pacto, *l. ſi creditor, §. fin. ff. de diſtract.*
pign. bona non cenſentur exiſſe de dominio primi debitoris, *SalaZar*
de vſu, & conſuetud. c. 11. num. 63. in fin., & ita non eſt neceſſaria excuſ-
ſio *Roderic. Suarez, l. poſt rem limit. 1. numer. 5. & 13. Ioann. Gutier. l. ne-*
mo poteſt, num. 28. & 30. de legat.
13 Vel † niſi onus ſit iniunctum ipſi rei, vt in anniuerſario, quo caſu
perſequitur res onerata, quæ eſt apud tertium, nulla facta excuſſione
vt tradunt Dd. inferius citandi.
14 Quod † vt melius percipias, ſcias multum intereſſe inter hypothe-
15 cam, & onus rei iniunctum: quippe † cum hypotheca non poſſit con-
trahi, niſi adſit perſonalis obligatio, cui ſupponatur, *l. contrahitur, ibi*
Propter aliquam obligationem, ff. de pignoribus, tradit Petr. Surd. conſ. 146.
num. 9. 1. p. Barboſa l. ſi conſtante, in princip. num. 22. ſoluto matrim.
16 Vbi † quod non ſolum procedit in hypotheca expreſſa, ſed etiam
17 tacita, de † qua *in l. vnica, §. & vt plenius, C. de rei vxoria actione*, quo caſu
inquit incipere hypothecam poſt ſolutum matrimonium, quia ab eo
tempore incipit actio perſonalis dotis, licet retrotrahatur ad ſimilitu-
dinem implementi conditionis in actione perſonali quia retrotrahitur
ad initium diſpoſitionis. ad quod allegat Neguſ. & Bald. nouellum,
18 vt ibi videre poteris latius: hypotheca enim † Græcè, ſignificat Latinè
obligationi ſuppoſitum, vt tradit Budeus *in annotationibus ad Pandectas*
l. penult. ff. de pign.
19 Atque ita † non poteſt conſtitui ſine obiecto perſonalis obligatio-
nis, licet conſtituta poſſit ſeparari à perſonali, *l. 2. C. de luitione pign. l.*
ex ſextante, §. Latinus largus ff. de except. rei iud. notat Bart. l. fideiuſſor obli-
gari, in princip. ff. de fideiuſſor. & reſolut. Neguſantius de Fano de pignoribus
6. p. 2. membro num. 5. SalaZar de vſu & conſuetud. cap. 11. num. 36. Fran-
chis deciſ. 80. num. 17. 1. p. Menſius, l. 3. num. 3. in fine, C. de fideicommiſſis,
Burgos de Paz l. 3. Tauri, numer. 394.
20 Onus autem † dicetur impoſitum, quotiens rei ſolum iniungitur,
non adhærens vlli actioni perſonali, ſed rei ipſi quaſi quædam ſeruitus:
ita tradit Valaſcus 1. p. iur. emphyt. q. 32. num. 14.
21 Quo caſu † non id agitur, vt pro ſecuritate redditus promiſſi, res ſit
hypothecata, ſed vt in ipſa re ſit onus impoſitum, *vt tradit Alciat. con.*
3. num.

Digitized by Google

3. *num. 28. lib. 1. Valaſc. vbi ſupra.* Ex quo eſt, † quod diuerſimode iudicandum eſt de re ipſa, ſuper qua onus ſeu redditus anniuerſarius eſt impoſitus, quam de cæteris rebus pro ſecuritate hypothecatis. Nam alienatis rebus ſuper quibus onus eſt impoſitum, poteſt conueniri tertius poſſeſſor ad eius ſolutionem non facta excuſſione requiſita ad hypothecariam, *per d. auth. hoc ſi debitor, vt tradit Valaſ. vbi ſupra & Couar. lib. 3. variar. c. 7. num. 5. & 6. Aym. conſ. 217. num. 5. in fin. Antoni. Gamma. deciſi. 145. num. 2. & idem deciſ. 13. num. 3. Gutier. l. nemo poteſt, numero 31. de leg. 2. Guid. Pap. deciſ. 576. Felician. de Solis cenſibus, libr. 3. cap. 4. numer. 9.* 22

Idem tenet Salazar *de vſu & conſuetud. cap. 11. numer. 45. & 47.* vbi dicit quod ſatis ſibi incertus in † hoc reſidet *Couarru. dict. cap. num. 4. 5. & firmius numer. 6.* & ibi quod nullatenus eſt dicendum hypothecam contrahi in bonis oneratis, quidquid ſentiat Caſparus Rodriguez *de annuis & menſtruis reddit. libr. 2. quæſt. 9. n. 65. fol. mihi 189. col. 4. in fin.* Habes † itaque quod iure communi abſque aliquo fauore poteſt tertius poſſeſſor rei affectæ anniuerſarii onere directò conueniri, nulla facta excuſſione, licet Guid. Papa *d. deciſ. 576.* teneat, id procedere ſpeciali anniuerſariorum fauore, quia fiunt pro defunctis, & ob id ſic pronunciatum in curia Parlamenti. 23 24

Et non ſolum poſſeſſor poterit conueniri pro redditibus eius temporis, quo ipſe poſſedit, ſed etiam pro præteritis, *l. 2. C. ſi ſine cenſu vel reliquiis l. Imperatores, ff. de pul lican. & vectigal. Anch. conſil. 386. nume. 2. Aym. Grau. conſi. 217. num. 5. Afflict. deciſ. 95. num. 5. & ibi Vrſilius nu. 8. Salazar de vſu & conſuetud. c. 11. num. 36. Follerius de cenſibus, §. huiuſmodi, num. 97. Solis eo tract. lib. 3. cap. 6. num. 3.* 25

Poterit † tamen poſſidens rem affectam onere anniuerſarii ſe excuſare à ſolutione oneris eam relinquendo *l. ſi forte, §. etiam verſ. Labeo ff. ſi ſeruitus vendicet,* in hæc verba: *Labeo autem hanc ſeruitutem non hominem debere ſed rem, denique licere domino rem derelinquere ſcribit.* Ex quibus verbis colligitur, quod qui derelinquit rem non tenetur ad onera realia, prout Bald. ibi ſummat, & dicit bene notandum d. text. ad id. Qui text. manifeſtè diluit noſtram quæſt. Et ſic poſſeſſor domus, ſeu fundi affecti onere anniuerſarii, licet tamquam dominus & poſſeſſor teneatur ſoluere redditus neceſſarios pro anniuerſario celebrando ratione dominii & poſſeſſionis, ſi relinquat domũ, fundũve, liber erit. Hoc † namque onus anniuerſarii dicitur ſeruitus innominata, *Guid. Pap. deciſ. 432. in fin.* 26 27

Pro-

28 Pro quo † etiam eſt text. *in l. ſi filius fam. lias*, §. *apud Marcellum ff. de legat.* vbi legatarius fundi cum onere ſoluendi centum fideicommiſſario, ſi nolit illa centum præſtare, excuſabitur relinquendo fundum oneratum. Atque ita his legibus non relatis tenet Couar. *lib. 3. variarum cap. 7. num. 6. in princip.* quem ſequitur Salazar *de vſu & conſuetudine ca. 11. num. 63.*

29 Et licet † quando onus reſpiciens rem venit ex diſpoſitione contrahentium, non liberetur relinquens rem, *vt tradit Bald. d. §. Labeo, Pariſius, Guid. Pap. Hipp. Tiraquel. quos refert & ſequitur Vrſilius in additionibus Afflict. deci. 95. n. 6.* illud ea ratione procedit, q̃a remanent contrahentes pſonaliter obligati, *vt in l. creditor, qui non idoneũ pignus ff. ſi cer. pet at. l. aduerſus, & ibi Bartol. & Bald. C de actio. & o' lig.* vti contingit in imponente

30 cenſum, & eius heredibus, qui † relicta vel perempta re ſuper qua conſtitutus fuit cenſus, teneatur ad abſolutionem, vt tradunt Couarruu. *libr. 3. variarum, cap. 7. numer. 6. verſ. hinc etiam, Ioann. Gutie. libr. 2. pract. quæſt. 177. num. 3. & 4. ſequitur Solis de cenſibus libr. 3. cap. 4. numer. 8.*

Et quando res onerata eſt apud tertium, qui non tenetur aliqua actione perſonali, niſi ratione poſſeſſionis relicta poſſeſſione liber remanebit ab onere, *per ſupra dicta.*

Quod in tantum verum eſt, vt procedat & habeat locum, etiam, quod prius recognouerit onus ſeu cenſum, *vt poſt Couarruu. d. cap. 7. n. 6. tradit Solis lib. 3. de cenſibus, c. fin. num. 7.*

31 Ea † namque recognitio ſolum deſideratur, vt in perſona cognoſcentis poſſit exequi durante poſſeſſione, quia executio reſultat ex perſonali obligatione vt tradit Couarruu. *vbi ſupra*, & colligitur *ex l. 63. Tauri.*

CAPVT IX.

QVA PARTE ANNI SIT FACIENDA SOLVTIO relicti pro anniuerſario.

SVMMARIVM.

1 EXpenditur l. quia hoc anno 42. ff. de verbor. oblig. *vt ſolutio ſit facienda tranſacto anno.*

2 Quod

2 *Quod etiam procedit in vltimis voluntatibus, cum medium tempus in eis gratia heredis, & in contractibus gratia promiſſionis cenſeatur adiectum & n.59.*

3 *Quod procedit in cauſa libertatis.*

4 *Licet dies non reſpiciat obligationem, reſpicit tamen executionem ſolutionis, vt ante diem non cogatur quis ſoluere.*

5 *Si conuentus ante diem non apponat dilatoriam, proceſſus factus valet, & fertur ſententia.*

6 *In annuis legatis ſolutio eſt facienda in initio cuiuslibet anni, quia ſtatim, quod incipit annus, debetur, & ſi decedat legatarius, cepto anno heredi relinquit.*

7 *Quando ſunt facienda plures praſtationes, & tempus adiicitur cauſa multiplicanda obligationis, & ſic fauore creditoris ſolutio facienda eſt in initio anni, tam in contractibus, quam in vltimis voluntatibus. ſecus ſi vna tantum praſtatio eſt facienda ſecundum Bartol. & Albericum.*

8 *Sed eorum diſtinctio reprobatur & amplectitur diſtinctio Accurſii, & legis Regia.*

9 *Quando quis exprimit de ſolutione fienda in quolibet anno, videtur facere cauſa differenda ſolutionis, ſecus ſi promittat ſoluere omnibus annis.*

10 *Quod procedit, etiamſi quantitas annua relinquatur ex fructibus alicuius pradij.*

11 *In omnibus piis indiſtincte facienda eſt ſolutio initio anni.*

12 *Alimenta ſemper anticipatè ſoluuntur, ſi alimentarius indigeat.*

13 *Et idem ſeruandum eſt in omnibus piis, ſi interſit pia cauſa, quod anticipatè fiat ſolutio.*

14 *Regulariter in cauſa pia fiet ſolutio, eotempore quo neceſſaria ſit ad pia cauſa executionem.*

15 *Annuum relictum reſpectu certa neceſſitatis debetur tempore neceſſitatis.*

16 *Semper eſt inſpicienda cauſa facti, & quare aliquid fiat.*

17 *Intelligitur,* l. ſi ita fuerit. 41. ff. de manumiſſ. teſtament.

18 *Agitur de intellectu,* l. 4. tit. 4. lib. 7. recop. *qua loquitur de viginti diebus, quos oportet viuere renunciantem, vt renunciatio officii ſortiatur effectum.*

19 *Dies renunciationis non computatur in termino viginti dierum.*

20 *Dictio,* deſpues, *poſita in* d. l. *importat poſt illud momentum in quo fuerit facta renunciatio, ſicque non excluditur totus dies.*

21 *Si momenti vel hora non fuerit facta mentio, admittetur totus dies, ſumendo*

I

mendo coniecturam pro validitate actus.

22 *Didacus Perez nititur defendere diem renunciationis non eſſe computandum in termino viginti dierum, ex quo lex Regia debet intelligi de diebus naturalibus.*

23 *Verba legis ſunt intelligenda in proprio & naturali ſenſu.*

24 *Author amplectitur mediam ſententiam, quæ nec in totum excludit diem, nec in totum admittit, ſed ſolum ex hora facta renunciationis.*

25 *Dies dupliciter poteſt dici naturalis vel conſiderata in abſtracto reſpectu ſui & curſus temporis naturalis, vel quatenus iungitur vitæ hominis, vel alicui caſui contingenti.*

26 *Infans vnius diei dicitur, qui natus fuit abhinc viginti quatuor horis, licet in media nocte.*

27 *Ætas naturalis hominis enumeratur à momento, quo natus fuit.*

28 *Viginti dies renunciationis naturaliter enumerantur ex caſu emergenti renunciationis, non in abſtracto vt ſupra numer. 25.*

29 *Anni naturales in abſtracto enumerantur ex curſu Solis per duodecim ſigna zodiaci, & quilibet conſtat trecentis ſexaginta quinque diebus.*

30 *Et dies enumeratur in anno à caſu emergente.*

31 *Sancta Eccleſia Toletana, facit anniuerſarium feſtum in die victoriæ Naualis, quam conſecutus fuit Dominus Ioannes Auſtria prope Lepanthum contra Turcas, ſeptima die menſis Octobris, anni 1571.*

32 *Anniuerſarium enumeratur à die mortis defuncti, & reuoluitur ſingulis trecentis ſexaginta quinq; diebus.*

33 *Quemadmodum annus ab emergenti caſu computatur, ita menſis, hebdomada & dies.*

34 *Vbi conſtat de hora & momento, viginti dies current ex momento renunciationis.*

35 *Vbi de hora non conſtat excludetur totus dies, ſecundum Didacum Perecium.*

36 *Dictio*, poſt, *eſt excluſiua temporis anterioris.*

37 *Quando aſsignatur terminus poſt quem aliquid factum fuerit tunc eo facto, & non ante, currit tempus & hoc virtute dictionis poſt.*

38 *Is in cuius fauorem eſt facta renunciatio oſtendere debet renunciantem vixiſſe viginti dies, pro fundamento ſuæ intentionis.*

39 *Expenduntur verba d. legis Regni.*

40 *Dictio*

40 *Dictio,* ſino. *Latine,* niſi, *inducit conditionem, quæ ad vnguem, & integraliter eſt ſeruanda.*

41 *Probatio vitiatur incertitudine, cum debeat neceſſario concludere.*

42 *Statuta, quæ aliquid diſponunt in tempore, ſunt ſeruanda ad vnguem.*

43 *Non eſt ſumenda coniectura, quod vixerit renuncians, quia fundans ſe in vita alicuius, eam probare debet.*

44 *Intelligitur* l. finalis C. de Sacroſanctis Eccleſ. *& oſtenditur ibi non probari communem allegationem, quod quilibet præſumatur viuere vſq; ad centum annos, ſed id demum, quod vlterius viuere non præſumatur.*

45 *Si duo actus ſeu contractus ſint eadem die celebrati, nec appareat, quis prior ſit reputabitur prior ille, qui habuerit horam, etiam quod hora ſit vltima diei, & quod altera ſcriptura ſit dotis.*

46 *Probatio temporis certioris præfertur.*

47 *Cautè facient contrahentes cum mercatoribus, ſi appoſuerint horam.*

48 *Opinio, quæ diſtinguit, eſt amplectenda.*

49 *Solutio facienda eſt tempore, quo celebratur anniuerſarium, & non antea.*

50 *Licet medium tempus ſit gratia debitoris, tamen ſi tempore ſolutionis poteſt eſſe alter dominus debiti, non poteſt debitor præuenire diē ſolutionis.*

51 *Cum redditus ſint relicti cauſa anniuerſarii, & gratia executionis, eius non eſt in poteſtate debitoris ante diem ſoluere.*

52 *Idem cum dilatio ponitur gratia legatarii.*

53 *Quod maxime procedit in anniuerſariis eleemoſynarum, vel pro virginibus maritandis relictis, in quibus non poteſt præueniri dies, licet alias executores, quibus eſt commiſſa diſtributio eleemoſynarum, poſſint præueniri diem ſecundum magis communem.*

54 *Conſultius facient adſtricti ſoluere pro anniuerſario, ſi faciant ſolutionem tempore celebrationis, ne incidant in periculum vel in ſuſpicionem colluſionis.*

55 *Non eſt veriſimile, quod quis velit præuenire diem ſolutionis.*

56 *Quietatio generalis non comprehendit debitum, cuius dies non ceſſerat.*

57 *Poſſidens res affectas onere ſoluendi aliquid Eccleſiæ pro anniuerſario, licet variabilis non ſit, creditor non poterit inuita Eccleſia ſoluere pro futuris annis.*

58 *Vtilitas prouenit Eccleſiæ ex annua ſolutione, propter recognitionem ex ea inſurgentem.*

1 *QVI hoc anno aut hoc menſe dari ſtipulatus ſit, niſi omnibus partibus anni vel menſis præteritis, non recte petet:* Verba ſunt Pomponii Iuriſconſulti, *lib. 27. ad Sabinum relata l. qui hoc anno 42. ff. de verborum obligationibus*. Quod † idem itidem ſeruandum eſſe in vltimis voluntatibus aperte demonſtrat Vlpianus. *l. cum tempus 17. ff. de reg. iur.* in hæc verba *Cum tempus in teſtamento adiicitur, credendum eſt pro herede adiectum, niſi alia mens fuerit teſtatoris, ſicut in ſtipulationibus promiſſoris gratia tempus adiicitur.*

2

3 Et † Celſus, *l. ſi annos 48. ff. de condiction. & demonſtr.* ponit hæc verba. *Si in annos decem heres dare damnatus, aut quis liber eſſe iuſſus eſt, nouiſſimo eius temporis die legatum debebitur & libertas obtingit.*

4 Et facit † quod licet dies non reſpiciat obligationem, reſpicit tamen executionem ſolutionis, vt ſcilicet ante diem non cogatur quis ſoluere *l. 1. § fin. ff. quando dies vſusfructus legat. cedat. Barboſa, l. diuortio §. fin. num. 19. ſolut. matrim.*

5 Sed † eſto cautus, quod opponas agenti ante diem dilatoriam, quia proceſſus factus ante diem, ſi non opponatur per partem, valet, & fertur ſententia, *tradit Bartol. l. eum qui 56. §. qui ita num. 2. de verb. oblig.* cuius doctrinam dicit communiter receptam Peregrinus *de fideicommiſ. artic. 41. num. 23.*

6 Contrarium † autem videtur innuere Iureconſultus Gaius *l. in ſingulos annos 8. ff. de annuis legat.* in illis verbis. *Illud certè amplius eſt in hoc legato, quod in ingreſſu cuiuslibet anni, ſi deceſſerit legatarius eius anni legatum heredi ſuo relinquit.*

Idem diſponitur ab Vlpiano, authoritate Iureconſultorum, *l. nec ſemel, in princip. ff. quando dies legati cedat,* ibi: *Et Labeo, Sabinus, Celſus, Caſſius, & Iulianus in omnibus, quæ in annos ſingulos relinquuntur, hoc probauerunt, vt initio cuiuſque anni huius legati dies cederet.*

Et Imperatores Seuerus, & Antonius, *l. 1. C. quando dies legati, vel fideicommiſſi cedat,* inquiunt in hæc verba: *Si competenti iudici annua legata vel fideicommiſſa relicta probaueris, ab initio cuiuſq; anni exigendi habebis facultatem.*

7 Quare † Bart. & Albericus, *d. l. qui hoc anno,* diſtinguunt, quod aut ſunt faciendæ plures præſtationes, & tempus adiicitur cauſa multiplicandæ obligationis & ſic fauore creditoris, & tunc quælibet præſtatio ſit facienda in initio anni, tam in contractibus, quam in vltimis voluntatibus, aut vna tantum præſtatio eſt facienda: Vt ſi promitto decẽ

hoc

hoc anno & tuncquia tempus cenſetur appoſitum cauſa deferendæ ſolutionis debeatur in fine anni.

Sed † hæc diſtinctio reprobatur:nam etiam eo caſu quod plures ſint faciendę ſolutiones admittit Iureconſultus faciendas eſſe in fine cuiuſlibet anni, *in d.l.ſi in annos. 48. ff. de conditionibus & demonſtrationibus.* 8

Quare melior & verior eſt diſtinctio gloſſæ *in §.qui hoc anno,inſtituta de inutilibus ſtipulatio.* vbi,quod ſi promittit quis hoc anno vel quolibet anno,fiet ſolutio in fine anni, atque ita inquit procedere *d.l.qui hoc anno,& l.cum qui certarum, ff. de verb. oblig.* aut promittit annuum, & tunc in capite anni ſit ſoluendum, ſiue in contractu, ſiue in legato, ſicque procedere *d.l.ſi annos.ff.de conditio. & demonſtr. & l. nec ſemel, ff.quando dies legati cedat.*& ponit verſus.

Annua ſi debes,tunc inſpicies caput anni.

Anno ſi debes,in fine teneberis anni:

Quæ gloſſæ opinio approbatur,l.Regia.15.titul.11.part.5. ibi: *Otroſi dezimos,que quando promete algun home à otro de darle cada anno tantos marauedis,ò de fazerle tal coſa,non ſennalando en que ſazon del anno, que tal promiſsion,ſe entiende que deue ſer cūmplida en fin de cada anno. Mas ſi la promiſſion fizieſſe anſi:diziendo, que le daria, ò que le faria aquello que le promete en todos los annos de ſu vida, en toncus ſe entiende que deue cumplir lo que promete en el comienço de cada vn anno.* Et ibi Gregorius, *verbo, darle cada anno,* tradit pro ratione,quod † quando quis exprimit de ſolutione fienda in quolibet anno, videatur facere cauſa differendæ ſolutionis,& ſic quod non poſſit peti ante finem anni: quando verò non exprimit, cum non videatur velle differre ſolutionem, facienda ſit initio anni, atque ita procedit *l.filia mea.22.ff.de annuis legat.* Et in tantum verum eſt, quod ſi legatarius non viuat per totum annum, ſed moriatur ſtatim incoato anno, debebitur legatum pro toto anno, *dict.l.in ſingulos, ff.de annuis legat. Roman.ſingulari.71.*vbi ampliat,etiam ſi quantitas † annua relinquatur ex fructibus alicuius prædij, *ſecundum Bart.l. generali §. hæredis.ff. de vſufruct. legat.* vbi dicit eſſe caſum ſingularem, & menti tenendum : quod etiam probat *l.à vobis.ff.de annuis legat.Signorolus conſi.66.nu.10. ſequitur Surdus de aliment.tit.4.quæſt.17.nu. 9.* 9 10

In omnibus † autem piis indiſtinctè pręſtandū eſſe initio anni,tenet Rebuf.*titul.de priuilegijs Scholaſticorum, priuileg. 136. allegans ad id l.ſi ita fuerit 41.ff. de manumiſ. teſtam.poſt Romanum in repetitione Authen.ſimi-* 11

liter, C. ad l. Falcidiam, & eundem Roman. & Alex. l. qui bona. §. fin. ff. de damno infecto, & Doctores in dict. l. qui hoc anno, & ibi etiam Rebuf. inquit, idem dicendum eſſe in contractibus. Eius tamen opinio, licet in caſu, de quo loquitur, vera ſit, & procedat, quia ibi tractatur de legato ad ali-
12 menta Scholaſticorum † de cuius natura eſt, quod ſolutio procedat, & anticipatè fiat, vt neceſſaria ad alimenta, quia alimenta indigenti ſunt anticipatè ſoluenda, *Surdus de alimentis, tit. 4. quaeſt. 17. num. 18.* Quod
13 idem † ſeruabitur in omnibus piis, ſi interſit piæ cauſæ, quod anticipatè fiat ſolutio, arguendo de alimentis ad piam cauſam.

14 Regulariter † autem in cauſa pia fiet ſolutio eo tempore, quo neceſſaria ſit ad piæ cauſæ executionem: quia relictum annuum reſpectu cer-
15 tæ † neceſſitatis, debetur tempore neceſſitatis, *l. nec ſemel, §. 1. ff. quando dies legati cedat, vbi Bart. & omnes, Rolandus conſi. 22. num. 23. vol. 1. plures re-*
16 *fert Surdus de alimentis, tit. 4. & 17. num. 3.* ſemper enim † inſpicienda eſt cauſa facti, & quare aliquid fiat, *vt argumento l. verum, la. 2. ff. de furtu, & l. cum tale, §. fin. ff. de condition. & demonſtr. tradit Aymon conſi. 304. num. 3.* Nec intereſt piæ cauſæ anticipata ſolutio, ſed quod fiat tempore congruo, ne executio retardetur.

17 Neque † obſtat *l. ſi ita fuerit*, allegata à Rebuffo, nam ſi nullus fauor libertatis conſideratur à Iureconſulto, ſed proprietati verborum inhærendo, inquit, multum intereſſe, libertas relinquatur anno duodecimo, an poſt duodecim annos: nam primo caſu ſufficit attingere duodecimum annum, vt libertas conſequatur, cum iam ſit eo in tempore, quo teſtator voluit liberum eſſe ſeruum: quia, vt inquit ibi textus, qui duodecimo anno liber eſſe iubetur, omnibus diebus anni liber eſſe iuſſus eſt: At ſi dixerit poſt duodecimum annum, non erit liber, niſi elapſo 12. anno; quia dictio, *poſt*, ſui natura denotat ſeparationem, *vt tradit Gomecius de Leon in ſua centuria, reſponſ. 22. num. 8.* vbi infert ex eo intellectum
18 ad l. Regni, quæ loquitur † de viginti diebus, per quos renuncians officiũ oportet viuere, vt renuntiatio ſortiatur effectũ, quæ eſt *l. 4. titul. 4. lib. 7. recopil.* vt dies renuntiationis non ſit cõputandus in viginti diebus,
19 ex eo † ꝙ l. dicit, *Viuere veynte dias deſpues que otorgare la renunciacion*, quã tamen declarat Azeuedus in Curia Piſana, *lib. 4. c. 2. num. 3. & ſequẽ-*
20 *tib. & l. 4. tit. 4. l. 7. recop.* vt illa dictio, *deſpues*, intelligatur † poſt illud momentũ, in quo facta fuerit renũtiatio, atq; ita nõ excludatur totus dies,
21 & ſi illius † momenti ſeu horæ non fuerit facta mẽtio, admittatur totus dies, & cõputetur in termino, ſumendo conjecturam pro validitate a-

d ctus,

Digitized by Google

ctus. Et † reprehēdit Didacum Perez, qui *l. 22. tit. 2. lib. 7. ordina. pag. 407.* 22
verſ. ſed eſt dubium, nititur defendere diē renunciationis non eſſe cōpu-
tandū in termino viginti dierum, quia vt ipſe inquit, dict. l. Regia debet
intelligi de diebus naturalibus, *argumento l. quæritur. ff. de ſtatu hominum*,
& ſic quælibet dies viginti quatuor horarum, *more Romano ff. de ferijs*. Et
quia † verba legis ſunt intelligēda in proprio & naturali ſenſu, *l. finali. C.* 23
de his qui ven. ætat. impetr. l. 3. §. hæc verba, ff. de negotijs geſt. & ſaltim defen-
dit non eſſe cōputandum totum diem, ſed ex hora renunciationis, ſed
quia breuitati conſulo, (omiſſa diſputatione, an dies termini cōputetur
in termino, de qua latè Anton. Gabriel *lib. 2. concluſ. tit. de temporibus ap-
pellat. quæ eſt. 22. n. 30. Chaſſaneus in conſue. Burg. rub. 1. §. 8. verſ. Iour. Marcus
Ant. Eugenius, conſi. 48. Nauarrus conſ. mihi. 18. incip. quæſitum fuit, ex num.
3. de præbendis, & concinit Ceuallos quæſt. 401. communium contra commun.*)
In † hac re amplector mediam ſententiam, quæ nec in totum excludit 24
diem renuntiationis, nec in totum admittit, ſed ſolum ex hora factæ re-
nunciationis.

Et † in primis ad hoc, quod nō ſit excludendus totus dies, facit, quod 25
dies dupliciter poteſt dici naturalis. Vno modo conſiderata in abſ-
tracto ſolū reſpectu ſui, & curſus tēporis naturalis, & ea à media nocte
incipit, & ſequentis noctis media parte finitur, *l. more Romano, ff. de ferijs*:
Alio verò modo, quatenus iungitur vitæ hominis, vel alicui caſui con-
tingenti. Et hoc ſecundo caſu enumerabitur à momento temporis, quo
contingit caſus iuncta parte diei caſus cum altera parte ſequētis diei: ar-
gumento textus *in l. Gallus, §. ille caſus. ff. de liberis & poſthum.* & ſic dicetur 26
infans vnius diei, qui natus fuit ab hinc vigintiquatuor horis, licet non
in media nocte, & ſic dicetur octo dierum enumerando dies à momen-
to natiuitatis, & ſic vnius anni propriè dicetur eſſe ea numeratione ha-
bita, & ſic deinceps. l. 3. §. *minorem. ff. de minoribus*, vbi ætas vigintiquin- 27
que annorum in homine enumeratur ab hora & momento qua quouè
natus fuit, *& l. 1. ff. de manumiſ.* vbi etiam ab hora natiuitatis fit enumera- 28
tio, & ſic cum viginti dies, de quibus prædicta l. Regni loquitur, regulē-
tur ex vita perſonæ hominis renunciantis, non debent conſiderari in
abſtracto, ſed numerari à momento temporis factæ renuntiationis: nec
ob id dicetur non intelligi verba legis naturaliter, Nec obſtabit l. *fin. C.
de his qui veniam ætatis impetra.* imò dict. l. retorquetur in fauorem noſtrę
opinionis: nā decidit quod cum in lege ſit mentio legitimę ętatis, eſt in-
telligendū de naturali ætate, ſcilicet vigintiquinque annorū, non autem

de ea

de ea quæ ſuppletur à Principe. Ergo cum anni hominis enumerentur
29 ab eius ortu & natiuitate, viginti † quinque anni naturales dicuntur e-
numerari à die & hora, ortus hominis, de quo agitur, habito reſpectu ad
vitam hominis: licet aliâs annus cõſideratus in abſtracto naturaliter di-
catur, qui enumeratur ex curſu Solis per duodecim ſigna Zodiaci, vt di-
ximus, *cap.1.* qui conſtat trecentis ſexaginta quinque diebus, *l. ſi ita vul-
neratus, ff. ad l. Aquiliam. l. cum heres, §. Stychus de ſtatu liber. l. anniculus.*
30 *134. ff de verborum ſignificatione*, & tot dies † enumerantur in anno regu-
lato à caſu emergenti, *vt dicit Barboſa l. de diuiſione, num. 5. ff. ſoluto matri-
monio.* Sic & annus reſpectu vitę meę computabitur à die 8. menſis Maij
anni 1565. & vitæ Ioannis Perez de Lara chariſſimi filij mei, à quinta die
eiuſdem menſis Maij, anni 1596. Sic & in cuiuslibet ætate.

31 Sed † ſi caſus ſit memorabilis tempora poſſent computari à contin-
gentia caſus, vt de victoria Nauali, quam conſequutus fuit dominus Io-
annes Auſtria prope Lephantum contra Turcas, ſeptima die menſis O-
ctobris anni 1571. *tradit Ioſephus Ludouicus, deciſ. Peruſina. 55. nu. 14.* de qua
fit annuatim feſtum in alma Eccleſia Toletana,

32 Sic † anniuerſarium enumeratur à die mortis defuncti, *vt dicit gloſſa
in cap. cum creatura, de celebratione Miſſarum*, & reuoluitur annus ſingulis
trecentis ſexaginta quinque diebus.

33 Et † quemadmodum annus ab emergenti caſu computatur, ita mẽ-
ſis, hebdomada, & dies, vt ſic enumeretur menſis & hebdomada ex die
caſus, & dies ex hora & momento, *vt tradit optimè Caſſaneus, in conſuet.
Burgund. Rub. 1. §. 8. verſ. Et Iour. num. 6. verſ. & aduerte*, vbi *nu. 9. in fine, in*
34 *queſt. noſtra*, inquit ſe credere, quod viginti † dies current de momento
ad momentum: Cui in caſu noſtræ legis aſſentior, ſi de hora, & momen-
to conſtet: quod etiam ſentit Didacus Perez vbi ſupra verſ. *Præterea dies
termini, poſt Bonifacium, tract. d. de malefic. tit. forma citationis accuſati, num.
27. & Tiraq. de retractu linag. §. 1. gloſſa. 11. nu. 41. & 55. verſ. decimo quinto li-
mita, & verſ. ſed vt intelligas.*

35 Si † tamen de hora non conſtet, abſque dubio inquit Didacus Perez,
ibi: Non currere viginti dies de momento ad momentum & allegat Fe-
linum, *c. quoad conſultationem num. 27. de re iudicata*, ſed excludetur totus
dies, pro quo & contra Azeuedum, qui tenet admittendum totum
diem, faciunt ſequentia.

36 In † primis, quod illa dictio, *poſt*, eſt excluſiua temporis anterioris, vt
clare conſtat *ex d. l. ſi ita. 41. ff. de manumiſſis teſtamento.*

Præterea,

Digitized by Google

Præterea, † quando aſſignatur terminus, poſtquam aliquid factum fuerit, tunc eo facto, & non ante currit tempus de momento ad momẽtum, *gloſſa in c. concertationi, verbo, ſciuerit, de appellatio. lib. 6. Angel. conſil. 404. nu. 2. & 3. Tiraq. de retractu, gloſſa. 11. num. 28. quos & alios refert & ſequitur Marcus Antonius Eugenius conſ. 48. num. 20.* Et hoc virtute illius dictionis poſt, *vt tradit ibi Eugenius num. 49.* 37

Facit † etiam, quod is, in cuius fauorem eſt facta renunciatio, debet oſtendere, (vt obtineat) renunciantem vixiſſe poſt renunciationem viginti dies pro fundamento ſuæ intentionis, aliàs ſuccumbet, vt colligitur ex verbis legis, ibi: *Ordenamos y mandamos que de aqui adelante la renũciacion que alguno fiziere de ſu oficio no vala, ſino viuiere veynte dias deſpues que otorgare la tal renunciacion,* illa † enim dictio, *ſino*, Latinè, *niſi*, inducit conditionem, *Tiberius Decianus, conſ. 11. num. 72. volum. 1.* quæ ad vnguẽ, & integraliter ſeruanda eſt, *Aymon conſ. 327. num. 132* & ſic debet probare integros illos viginti dies vixiſſe, & id vno ex duobus modis, vel excluſiuè enumerando extra diem renunciationis, vel incluſiuè numerando diem ex caſu emergenti, id eſt, ex hora ſeu momento factæ renuntiationis, *vt ſupra diximus*, aliâs probatio erit incerta, & non concludens, quia neſcietur, qua hora diei fuit facta renuntiatio, & per conſequens nõ admittenda, quia incertitudine vitiatur, iuxta à nobis tradita infra *cap. 10.* Cum probatio debeat concludere neceſſario, *l. neque natales, C. de probationibus.* Et † ſtatuta, quæ aliquid diſponunt in tempore, ſunt ſeruanda ad vnguem, *tradunt Baldus, Socinus, Iaſ. quos refert & ſequitur Caualcanus. deciſ. 21. num. 26.* 38 39 40 41 42

Nec † eſt ſumenda coniectura, quod vixerit renuncians, quia fundãs ſe in vita alicuius eam probare debet, *tradit Bart. l. ſi quidem, ff. ſolut. matrim. quem ſequuntur Alex. Corneus, Gozadinus, Gratus, Pariſius, Socinus Iunior, Decius, Iaſ. Aretin. & alij, quos refert Iacob. Philipp. Port. lib. 1. concluſ. reg. 11. & Anton. Gabriel, lib. 1. titul. de præſumpt. concluſ. 16. Herbulanus de probatione negatiuè, num. 290. Gregor. l. 14. titul. 14. part. 3. gloſſ. fin.* quidquid ipſe Gregor. & alij Doctores teneãt, *per l. fin. C. de Sacroſanctis Eccleſiis*, quia ille † text. non dicit, quod quilibet præſumitur viuere vſque ad centum annos, ad quod cõmuniter allegatur, ſed quod longiſſima hominũ vita eſt, centum annorũ, & ſic probat, quod vlterius viuere non præſumatur. *vt tradit Hieronymus Magonius, deciſ. Lucenſi. 44. num. 12.* licet aliquãdo viuant homines vltra centum annos, *vt tradit Ioannes Garcia de nobilitate, gloſſ. 12. num. 77.* atq; ita debet probari vixiſſe integros viginti dies. 43 44

45 Pro † quo etiam facit, quod ſi reperiantur duo actus, ſeu contractus
eadem die celebrati, nec appareat quis prior quiſque poſterior ſit, repu-
tabitur prior ille qui habuerit horam, *tradit Barboſa, l. 1. 2. par. num. 8. ff. ſo-
lut. matrim.* vbi quod procedit etiam quod altera ſcriptura ſit dotis, *Me-*
46 *noch. de arbitrar. lib. 2. centuria. 1. caſu. 48 num. 24.* Et procedit † etiã, quod
hora ſit vltima diei, quia probatio temporis certioris præfertur, *Tradit
Cynus quem ſequitur Baldus l. de rebus, C. de donation. ante nup.* ſequitur a-
lios referens Brunorus Aſole *in compendio, verbo, probatio temporis certio-*
47 *ris.* Quare † non inconſultè facient contrahentes cum mercatoribus,
qui quotidie celebrant plures cõtractus, ſi apponant horam in ſcriptu-
ris. Ex prædictis reſultat, quod ſi hora apponatur, vel de ea cõſtat, admit-
tetur illa pars diei renunciationis, ſin autem excludetur totus dies. Et
48 hęc † opinio tanquam diſtinguens eſt amplectenda, *l. adeò §. cum quis, ff.
de acquir. rerum dominio, Anton. Mariæ Corat. lib. 1. commun. opin. titul. 6. nu-
mer. 81. deciſio Rotæ Genuenſis. 20. num. 5. Marcus Anton. Eugenius conſ. 92.
num. 38. Corbulus de iure emphyt. titu. de cauſa priuatio. ob non ſolutum Cano-
nem, quæſt. 12. num. 4.* vbi plures refert, quia medium eſt tenendum, *gloſſ.
in l. nec ſupina, ff. de iur. & fact. ignorantia, cap. 1. iuncta gloſ. de officio cuſto-
dis.*

49 Sed † redeundo à quo digreſſi fuimus, firmiter teneo, ſolutionem fa-
ciendam eſſe tempore quo celebratur anniuerſarium, iuxta dictam
legem; *nec ſemel* & non anticipatè, imò ſi anticipatè ſoluatur clerico ce-
lebranti anniuerſarium ſoluens, ſe ſubiicit periculo iterum ſoluendi, ſi
50 clericus moriatur, antequam anniuerſarium celebretur: nam † licet ob-
ligatus in diem poſſit illum præuenire in ſoluendo. cum medium tem-
pus ſit gratia debitoris, *l. cum in diem. 70. ff. de ſolutio. dict. l. cum tempus ff. de
regul. iur. l. quodquis. 49 ff. de action. & oblig. l. in diem, ff. de conditio. indeb.
cum alijs congeſtis ab Anton. Gomez. o l. 22. Tauri, numer. 10. verſic. 6. & qui-
dem nouiter,* vbi ponit limitationem de qua infra. Tamen ſi tempore ſo-
lutionis poteſt eſſe alter dominus debiti, non poteſt præuenire diem
ſolutionis, *l. cum pater. §. à filia, vbi Bart. de leg. 2. Hieronymus à Laurentiis
deciſ. 117. num. 4.* vbi plures refert & *num. 3.* tenet ſolutionem non poſſe
fieri moribundo prælato in præiudicium ſucceſſoris.

51 Maximè, † quia cum tale relictum ſit gratia anniuerſarij, & ad eius
executionem, non eſt in poteſtate debitoris ante diem ſoluere, vt in an-
52 nuo relicto probat. l. *cum qui, ff. de annuis leg.* cum † dilatio ponatur gra-
tia legatarij, vt inquit Bart. *ibi nec debitor poteſt præuenire diem quando tem-
pus*

pus adiicitur gratia creditoris.l.qui Romæ, in principio, ff. de verborum obligatiom.l.fideicommiſſi,§.cum polidius,ff.de vſuris.cum aliis relatu ab Anton. Gomezio,dict.l.22.Tauri.numer.10.verſ.ſexto,& quidem.

Quod † maximè procedit in anniuerſariis eleemoſynarum, vel pro virginibus maritandis, relictis ſignato die diſtributionis, ſeu ſortiendis dotibus:nam licet executores, quibus eſt commiſſa diſtributio eleemoſynarum, poſſint præuenire diem, ſecundum magis communem, & veram opinionem, *vt tradit Ant.de Padilla,l. vnum ex familia in principio,nu. 12.de legat. 2. & conciuis Cevallos, lib.2.commun.contra commun.quæſt.686.* hoc tamen (vt ipſe optimè inquit *ibi, num. 4.*) non procedit in his anniuerſariis : tum quia ita voluntas defuncti ſeruatur, quæ impleri debet in ſpecifica forma.*l.6.tit. 10.par. 6.ibi:En aquella manera, è faſta aquel tiempo que el finado mando en ſu teſtamento*: tum quia magis conſeruatur cōmemoratio defunctorum, ad quod etiam reſpexit Cōcil. Tridentin. *ſeſſione.25.cap. 4. de reform.* & propter recognitionem quam faciunt ſoluentes, *vt infra num.finali.* 53

Atque † ita conſultius faciunt adſtricti ſoluere pro anniuerſario celebrando, ſi reſeruent ſolutionem tempore, quo celebrandum ſit, ne incidāt in periculum, vel ſaltim in ſuſpicionem colluſionis. *vt tradit Hieronym.à Laurentijs d.deciſ.17.nu.5.* cum non ſit veriſimile, quod quis velit præuenire diem ſolutionis, quod etiam tradit Barboſa *Rubric.ſoluto matrimonio.4 par.num.34.* 54 55

Et † ſic ex ea præſumptione oritur, quod quietatio generalis non cōprehendit debitum, cuius dies non ceſſerat. *Vincentius de Franch.deciſ.80. num.fin.* cum nullus præſumatur velle ſoluere ante diem. 56

Et † adde pro complemento, quod poſſidens res affectas onere ſoluendi aliquid Eccleſiæ pro anniuerſario celebrando, licet variabilis nō ſit creditor, tamen in hoc caſu inuita Eccleſia non poterit poſſidens ſoluere pro futuris annis, *ita Speculator, tit.de Locato,§.nunc aliqua, quæſt.32. num.43.& ſequenti*, qui eſt communiter receptus, *teſte Alexand.l.ſtipulatio iſta, §.ſi quis numer.5.ff.de verborum*, *plures refert Corbulus de iure emphyth.titul.de cauſa priuationis ob non ſolutum canonem,limitatione.17.nu.5.* vbi † inquit, eam eſſe rationem, quia vtilitas prouenit Eccleſiæ in ſolutione annua propter recognitionem, ex ea inſurgentem, & ibi de aliis vtilitatibus. 57 58

Digitized by Google

CAPVT DECIMVM.

QVID FACIENDVM, SI QVIS RELINQVAT ANNIVERSARIVM CELEBRANDVM, nec exprimat numerum Miſſarum, vel ſi iubeat virgines, quotannis maritari, & numerum, quantitatemque dotis taceat.

SVMMARIVM.

1 *Incerta indicare nemo præſumere debet.*

2 *Scripta in teſtamento, ita vt intelligi non poſſunt, pro non ſcriptis habētur, quia incerta.*

3 *Incertitudo eius, cui dandum eſt, vitiat promiſſionem.*

4 *Si quis certo loco ſiſtere promiſit, nec adijciatur dies, quo ſiſtere debuit, inutilis redditur ſtipulatio propter incertitudinem.*

5 *Si ignoratur, cui ex duobus venditionibus adiectio facta ſit, neutra venditio reſoluitur.*

6 *Incertitudo petitionis, impedit prolationem ſententiæ.*

7 *Agens rei vendicatione, vt certe agat, debet deſignare duo confinia, quia incertum eſt, quod nullis finibus demonſtratur.*

8 *Non ſufficit demonſtratio generalis, quæ non facit rem certam, quia generalitas parit obſcuritatem.*

9 *Nec in re dubia & incerta, certa eſt danda ſententia.*

10 *Incerta petitio nullum producit effectum.*

11 *Limita, niſi incertitudo cauſetur ex facto rei, quia tunc libellus obſcurus & incertus admittitur.*

12 *Exemplum erit ſi ignoretur, an reus poſſideat titulo pro legato, vel pro hærede, vel pro poſſeſſore, & poſſidens res afflictas onere anniuerſarij, tenetur exhibere inſtrumenta.*

13 *Incertitudo loci vbi domus facienda eſt, vitiat ſtipulationem.*

14 *Si partis incerta tradatur poſſeſſio, nullius eſt momenti.*

15 *Non ſufficit accipere poſſeſſionē vnius prædij pro omnibus, ſed neceſſe eſt, vt ſigillatim de omnibus accipiatur.*

16 *Quod procedit, etiamſi accipiatur poſſeſſio rerum ſub vniuerſitate comprehenſarum, vt in hæreditate, peculio, aut dato: nam adhuc cuiuslibet eſt accipienda poſſeſſio.*

17 *Per ingreſſum vnius partis fundi contigui, acquiritur totius fundi poſſeſſio, & per vſum partis retinetur poſſeſſio etiam totius.*

18 *Quod ſecus eſt in iuriſdictionalibus, ſi alius ſit in poſſeſſione, quia per exercitium vnius actus non acquiritur vniuerſalis iuriſdictio.*

Manutentionis mandatum non datur, quando poſſeſſio non eſt clara, ſed intricata & obſcura.

19 *Confeſſio delinquentis vitiatur, ſi non apparet de occiſo, & delictum relinquitur impunitum propter incertitudinem, punitur tamen auctor rixa.*

20 *Incertitudo vitiat mandatum, & collationem beneficii, & priuilegium, & tutelam, & citationem.*

21 *Citatio facta per nuncium annullatur, ſi alter neget ſe citatum.*

22 *Si teſtis dicat, ſe non dixiſſe, quod Tabellio ſeu Notarius ſcripſit, propter incertitudinem. quoad pœnam, neutri creditur.*

23 *Limita ſi teſtis ſe ſubſcribat.*

24 *Sublimita ſi teſti ſignanti dictum non fuerit lectum, vt frequenter contingit.*

25 *Incertitudo heredis vitiat inſtitutionem, & legatarii legatum: itidem & incertitudo rei legata.*

26 *Stantibus duobus teſtamentis, ſi non appareat de poſteritate, vtrumq; vitiatur: itidem & duo codicilla.*

27 *Incertitudo mortis teſtatoris, vitiat hereditatis additionem.*

28 *Poſitio incerta non admittitur, nec ad eam quis reſpondere tenetur.*

29 *Poſitioni de negocio intricato, non tenetur reſpondere, & poteſt dicere ſe neſcire, & non negare.*

30 *Reſponſio incerta nihil operatur.*

31 *Si vox eſt incerta, vel lex aliqua, non eſt ſecundum eam iudicandum.*

32 *Lex habens varios intellectus, non eſt alleganda, niſi aliquem habeat probabiliorem ſenſum.*

33 *Incertitudo vitiat etiam in materia fauorabili, & libertatis, ſi ignoretur, cui ex multis ſeruis fuerit data libertas.*

34 *Et ſponſalia vitiantur propter incertitudinem.*

35 *Non dicuntur certa, quæ iudici conſtant, niſi iudicio appareant, cum non debeat iudicare ſecundum conſcientiam, ſed ſecundum acta proceſſus.*

36 *Quando iudex adhibet inſpectionem oculorum proceſſui, vulgo* viſta de

Digitized by Google

ojos, poteſt iudicare ſecundum inſpectionem, & quod ipſe nouit omiſsis probationibus.

37 Multi viri docti tenuere, iudices ſupremi Senatus poſſe diiudicare ſecundum conſcientiam.

38 Contrarium Couar. cui Author cum aliis aſſentitur.

39 Senatus repræſentat perſonam Principis.

40 Senatores dicuntur pars corporis Principis.

41 Senatores non habent poteſtatem derogandi legibus, vt nec condendi eas.

42 Princeps non cenſetur velle abrogare leges, cum ſit qui iura tuetur. Sententiæ Senatus Rotæ non habent vim legis.

43 Sententia Senatus reuerenter ſeruandæ ſunt.

44 Reprehenditur Capharellus aduocatus, qui ſolitus erat dicere. Rota rotat & Rotæ deciſiones faciunt communem ſecundum aliquos.

45 Senatores debent iudicare ſecundum leges.

46 Declaratur l. 22. tit. lib. 2. recopilat.

47 Verba illa, ſabida la verdad, intelligi debent cum cauſæ cognitione.

48 Cauſæ agitandæ abſque figura iudicii, dicuntur habere inſtantiam, & quid ſit inſtantia.

49 Illa verba, ſimplemente y de plano, ſin eſtrepito y figura de juyzio, ſabida la verdad, non tollunt legitimam exceptionem, nec ſolennitatem ſubſtantialem, ſine qua proceſſus eſſet nullus.

50 Stante dicta clauſula attenduntur probationes, etiam non concludentes, & releuatur iudex ab omni forma & figura iudicii à iure ciuili introducta.

51 Tenetur tamen ſeruare figuram iudicii iuregentium, vel naturali ratione inductam, & admittere defenſionem partium.

52 Expenditur l. 22. tit. 4. lib. 2. recop. & declaratur.

53 Præfationes præſtant lumen diſpoſitioni.

54 Quod fauore alicuius eſt introductum, non debet in eius damnum aſſumi nec inducta ad vnum effectum admitti debent in eo ſenſu, vt contrarium operentur.

55 Faciendum eſt, quod neutri litigatori oneroſum ſit.

56 Supremi ſenatores integerrimi & peritiſsimi ſunt, & ſpecialiter laudatur Dominus Ferdinandus Carrillo.

57 In dubio non eſt præſumendum, quod Princeps velit tollere ea quæ alicui acqui-

acquiruntur iure ciuili, naturali ratione munito.

58 *Concluditur ſupremos Senatores in definiendis negotiis non poſſe omittere requiſita iure gentium, & ſic nec iudicare omiſsis probationibus & defenſionibus ſuper incertis.*

59 *Expenduntur duo loca ſacræ ſcripturæ, ad hoc quod ſtante clauſula, ſola facti veritate inſpecta, debeant admitti probationes & defenſiones.*

60 *Quælibet lex eſt intelligenda in terminis habilibus.*

61 *Specialitas non eſt inducenda, vbi à lege non exprimitur, & expenditur, text. in* cap. ex part. el. 2. de offic. de legat.

62 *Incertum eſt quod probari non poteſt, vel quia dubium & obſcurum, vel quia de eo non apparet.*

63 *Incertum dicitur quoties nec à natura, nec ab homine habet certos fines, & quod ignoratur.*

64 *Incertitudo vitiat actum, quando adeſt in perſona, loco, die, vel quantitate, quorum declaratio vel expreſsio neceſſaria eſt ad actus perfectionem & ſubſtantiam.*

65 *Valet relictum incertæ perſonæ, quæ poſsit certificari ex futuro euentu.*

66 *Si incertitudo verſitur circa rem actus, eſt in ſuſpenſo, donec certificetur.*

67 *Executio inſtrumenti non continentis certam quantitatem ſuſpenditur, donec quantitas fuerit liquidata.*

68 *Nec ſufficit in diſcurſu executionis liquidare, quia qualitas quæ debet ineſſe à principio, non ſufficit ſi ſubſequatur.*

69 *Limitatur dicta concluſio, vt procedat, ſi opponatur de liquidatione ante ſententiam venditionis, vulgo dicta* de trance y remate.

70 *Executio quantumuis nulliter facta, non eſt retractanda, ſi conſtat condemnatum verum eſſe debitorem.*

71 *Non eſt reuocandum, quod debet fieri de nouo.*

72 *Vt conſulatur expenſis partium, & vitetur circuitus, ſi cauſa non meretur executionem, poteſt iudex conuertere iudicium executiuum in ordinarium, & condemnare via ordinaria ſi proceſſus ſit bene inſtructus.*

73 *Licet incertitudinem omnes actus ineffi caces reddantur, relictum pro anniuerſario, vel in pias cauſas, ſiue incertitudo verſetur in rebus ſiue in perſonis non vitiatur, & num. 48. & 93.*

74 *Intelligitur text.* in l. ſi ita fuerit. *11. & in l.* ſi quis de pluribus. *28.* ff. de rebus dubiis.

75 Cum

75 *Cum teſtator relinquit pauperibus indeterminatè, non cenſetur cogitaſſe de certis, nec intereſt iſtis vel illis conferatur.*

76 *Baldus nititur defendere huiuſmodi legatum valere iure communi ſine aliquo priuilegio.* Contrarium num. 48.

77 *Non dicitur incertum, quod venit per iudicem certificandum.*

78 *Diſpoſitis ratione generalitatis non dicitur incerta, quando in aliquibus imo in vno tantum poteſt certificari.*

79 *Si vnus appellat ad plures iudices, quorum vnus tantum competens eſt, tenet appellatio, ac ſi ad eum ſolum eſſet facta.*

80 *Si Princeps confirmat conceſſiones, quas fecit, & vna ſola appareat, illa dicitur confirmata, nec dicitur certa confirmatio.*

81 *Si inſtituantur heredes habentes ius ad hereditatem, & vnus ſolus appareat habere ius, ille ſolus cenſetur inſtitutus.*

82 *Limita niſi pluralitas adiiciatur in forma conditionis.*

83 *Subſtitutio facta de poſthumis non habet locum caſu, quo vnus poſthumus naſcatur, nec gratia de beneficio expectante ad collationē aliquorum exſequitur, in beneficio expectante ad collationem vnius tantum.*

84 *Omnes conueniunt, legatum relictum pauperibus vel aliis incertis, ſuſtineri fauore piæ cauſæ.*

85 *Legatum ad viam publicam reficiendam non expreſſa quantitate, valet, & arbitrio iudicis definitur quantitas neceſſaria pro via reficienda, ſecundum facultates promiſſoris, ſecus ſi legetur ad viam priuatam.*

86 *Pariſius tentat defendere legatum ad viam reficiendam ſolum ſuſtineri, quando adeſt duplex fauor & vltimæ voluntatis, & via publicæ reficiendæ.*

87 *Expenditur & intelligitur* l. C. de fideicommiſſis *vbi confirmatur titulus de triennali præſtatione quia adeſt duplex fauor, vltimæ voluntatis & alimentorum, quæ alias non niſi ex decennali præſtatione confirmaretur.*

88 *Legatum pro ædificando monaſterio, ſtante incertitudine loci ſuſtinetur, quia eſt duplex fauor & religionis, & vltimæ voluntatis.*

89 *Et legatum incertum dotis ſuſtinetur. quia adeſt fauor dotis, & vltimæ voluntatis. Quod ſecus erit in promiſſione dotis ſimplici.*

90 *Traditur intellectus ad* l. cum poſt §. gener. ff. de iure dotium.

91 *Intelligitur* l. quæro 61. ff. de iure dotium.

92 Re-

Digitized by Google

92 *Regulariter incertitudo, ſicut alia ita & dotem vitiat, cum dos variabilis ſit, & non detur ſemper vniformiter.*

93 *Quod eſt variabile, non præſumitur.*

94 *Duo ſpecialia poßunt concurrere, quando proueniunt ex diuerſis fontibus & quando vnum venit in conſequentiam alterius, & ſæpe admittitur concurſus fauore dotis, vt in muliere fideiubente pacto nudo.*

95 *Si incertitudo verſetur circa rem, relictum valet fauore piæ cauſæ.*

96 *Cauſa Redemptionis Captiuorum, & alimentorum egenis relictorum æquiparatur.*

97 *Reſoluitur anniuerſarium Miſſarum relictum non expreſſo numero, & legatum pro virginibus maritandis, vel redimendis captiuis, non expreſſo numero, nec quantitate dotis. valere.*

98 *Quantitas expendenda pro anniuerſario taxatur arbitrio boni viri, inſpectis facultatibus teſtatoris vel donatoris.*

99 *Sic & legatum incertum relictum Scholaſtico ad ſtudia.*

100 *Sic etiam taxatur, ſi dicat,* lego pro anima mea, *& non dixit quid.*

101 *Legatum relictum Eccleſiæ Parochiali, etiam ſtante incertitudine, valet, & Epiſcopus eligit Eccleſiam.*

102 *Sed verius eſt diuidendum, eße legatum inter vtramq; Eccleſiam.*

103 *Aßignatis centum pro præmio primo intranti arcem, ſi duo vel tres ſimul intrant, omnes diuidunt illa centum.*

104 *Siquis dicat amico ſuo,* animam meam dimitto in manibus tuis, *nec voluerit aliter diſponere, cenſetur relinquere bona ſua piis cauſis per fideicommißum.*

I*Ncerta enim (vt Sixtus Papa ſcribit Epiſcopis per Hiſpaniam conſtitutis) nemo Pontificum iudicare præſumat, & quamuis vera ſint, tamen credenda nõ ſunt, niſi quæ certis indiciis comprobantur, niſi quæ manifeſto iudicio conuincuntur, niſi quæ iudiciario ordine publicantur.* Verba ſunt relata, *c. ſi quis diuinis, §. his ita reſpondetur 30. q. 5.* 1

Hinc † eſt quod ſcripta in teſtamento, quæ intelligi non poſſunt, pro non ſcriptis habentur, *l. 1. & 2. ff. de his quæ pro non ſcriptis habentur,* quia incerta. 2

Sic † incertitudo eius, quod datum eſt, vitiat promiſſionem *l. triticum dari. 94 ff. de verb. oblig. l. quod in ſtipulation 31. de vſuris, l ſi merces, ita in princip. ff. locati.* Sic † ſiquis certo loco ſiſtere promiſit nec adiiciatur dies, quo ſiſtere debuit, inutilis redditur ſtipulatio propter incertitudinem *l. ita ſtipulatus. 115. de verb. oblig.* Sic † in pactore ſolutiuo 3 4 5

contractu,s venditionis per adiectionem in diem celebratis duabus vẽditionibus ſi ignoratur, cui venditioni adiectio facta ſit, neutra venditio reſoluitur, *l. cum duo ff. de in diẽ adiect.* vbi gloſſa magiſtralis ad hoc.

6 Sic † incertitudo petitionis impedit prolationem ſẽtẽtiæ, *l. id Pom-*
7 *ponius, §. fi. ff. de rei vend.* quare, & clarè † & certè agas, debes deſignare cõfinia *l. forma cenſus ff. de cenſibus*, quia incertum eſt, quod nullis finibus demonſtratur *Rebuff. l. ſubſignatum. §. incertus poſſeſſor, verſ. decimoquinto, ff. de verb. oblig.*

8 Nec ſufficit demonſtratio generalis, quæ non facit rem certã, *Aym. conſ. 293. n. 4.* quia generalitas parit obſcuritatem, *l. in tradendis, C. com-*
9 *mun. prædiorum l. ita fidei ff. de iure fiſci.* Neque † in re dubia & incerta
10 certa eſt danda ſententia, *c. fi. 30. quæſt. 5.* quia † incerta petitio, nullum producit effectum, *c. Abbate ſanè, de ſentent. & re iudicat. l. hæc ſententia, & l. fin. C. de ſententiis, quæ ſine cert. quant. profer.*

11 Quod † limata, niſi incertitudo cauſetur ex facto rei, quia tunc libellus incertus, & obſcurus admittitur, *l. 1. ff. quorum legatorum, vbi*
12 *Bart. Ioan. Mauritius de reſti. maio. c. 381. num. 2.* Quod eſt, † *vt in d. l. 1.* quando ignoratur an reus poſſideat, tit. pro legato, an pro herede, vel pro poſſeſſore, de quo Anton. Gomez. *l. 45. Tauri n. 156. col. 3. numeri* quod poteſt contingere in noſtra anniuerſariorũ materia reſpectu poſſidentis res tributarias pro anniuerſario: nam tenetur oſtendere rem, pro qua ſoluit, & exhibere inſtrumenta, *iuxta tradita per Valaſ. in iuris emphy. quæſt. 8. nu. 6. & 7.*

13 Sic † incertitudo loci, vbi domus facienda eſt, vitiat ſtipulationem,
14 *l. non vtiq. § ſi quis inſulam, ff. de eo quod certo loco.* Sic ſi partis † incertæ tradatur poſſeſſio nullius eſt momenti, *l. 3. §. incertam, ff. de acquir. poſ. Anton. Gomez, l. 45. Tauri, n. 86.* vt ſi quis dicat, concedo tibi, quidquid in eo fundo habeo, ſed dicere debet, tertiam vel quartam partem quã habeo, *l. locus ff. de acquir. poſſeſſ. Alex. conſ. 103. volum. 6.* nec ad præſcriptionem talis incerta poſſeſſio proderit, *Ang. & Iaſ. l. ſi ſit, §. mihi de legat. 1. Boer. deciſ. 239. Tiraquel. de iure conſtituti, limit. 19. Parlad. different. 26. §. 1. n. 8. vbi nu. 4.*

15 Quod ita † certa debet eſſe poſſeſſio, quod non ſufficiet accipere poſſeſſionem vnius prædii pro omnibus, ſed quod neceſſe eſt, vt ſigillatim de omnibus accipiatur, vltra quem & Speculatorem, & Iaſ. ab eo allegatos, tradit Molin *lib. 4 de primogenit. c. 2. num. 23.* vbi de cõmuni teſtatur Carrotius *de locato. 6. p. ram. 23. n. 4. & 6. fo. 257. Surd. cõſ.*

135.*n.*64. & 61. 1.*p.* & *conſ.*16.*n.*12. 2.*p.* Quod † procedit, etiamſi ap- 16
prehendatur poſſeſſio rerum ſub vniuerſitate comprehenſarum, vt in
hereditate, peculio aut dote, nam adhuc cuiuslibet rei eſt accipienda
poſſeſſio, *tradit Anton. Gomez. l.* 45 *Tauri, n.* 9. *Mier s de maiorat.* 1. *p.*
q. 34. *Gutier. li.* 5. *pract. q.* 64. *ſequitur Parlad. vbi ſupra n.* 5. Licet † per 17
ingreſſum partis vnius fundi contigui, acquiretur totius fundi poſſeſſio
& per vſum partis retineatur poſſeſſio totius *l. ſi ſtillicidii,* §. *fin. ff. quem-*
adm. ſeruit. amit. de quo Anton. Gomez, *l.* 45 *Tauri, n.* 37. vbi quod
in iuriſdictionalibus erit, ſecus ſi † alius ſit in poſſeſſione quia tunc per 18
exercitium vnius actus iuriſdictionis non acquiritur vniuerſalis iuriſdi-
ctio, de quo optime Felin. *c. auditis, n.* 20. *de praeſcript. Tiraq. de iure pri-*
mog. q. 39. *n.* 2 & 3. *Auend. reſp.* 30. *n.* 2. *Menchaca de ſucceſſ. creat. libr.* 3.
§. 26. *n.* 122. & 123. *Burgos de Paz. conſ.* 36. *n.* 5.

Sic † mandatum manutentionis, non datur quando poſſeſſio non 19
eſt clara, ſed intricata, *Paul. Æmi. deci.* 200. *p.* 2. nec ęquiuoca poſſeſſio
probat, Abb. *c.* 2. *in fin. de cenſi. Fel. c. cum Bertol. n.* 6. *de re iud.*

Sic vitiatur confeſſio delinquentis, ſi non appareat de corpore occi-
ſo, *Fach. lib.* 1. *controuerſiarum iuris c.* 28. & *tradit Anania conſ.* 17. Sic &
delictum relinquitur impunitum propter incertitudinem delinquen-
tis, *l. abſentem ff. de pœnis gloſſ. l. item Mella,* §. *ſi plures. ff. ad l. Aquil.* quã
dicit multum ſingularem Hippolytus *ſingulari* 217. vbi habes bonam
Theoditam ad eius materiam, ab eo tamen diſcedit Petrus Roiz *deciſ.*
Lituanica 5. *n.* 204. punitur tamen author rixæ, etiam quod non con-
ſtet de occiſore, *Petr. Anton. Anguiſ. conſ.* 23. *li.* 1. & *conſ.* 27. *n.* 18. Sic † in- 20
certitudo vitiat mandatum de communi *teſtatur Flami. lib.* 9. *de reſig. be-*
neſ. q. 32. *n.* 1. & 2. Sic & collationem beneficii, *Aym. conſ.* 104. *n.* 4. *Ol-*
dra. conſ. 229. *Feli. c. cum contingat, n. de offic. deleg.* Et priuilegium, *Oldr.*
conſ. 238. Et tutelam, *l. duo ſunt Titii, ff. de teſtam. tut.* Et citationem, *Rom.*
conſ. 369. *n.* 8. *Ilio.* d *Marſ. Rub. de probat. n.* 368. & *ex n.* 359. Sic † & citatio 21
facta per nuncium annullatur ſi alter, neget ſe citatum, quia redditur in-
certa. *Specul. tit. de citat.* §. *ſequitur, num.* 6.

Sic † ſi teſtis dicat ſe non dixiſſe, quod Tabellio, ſeu Notarius ſcri- 22
pſit, propter incertitudinem, ad pœnam, neutri creditur. *Specu. tit. de*
inſtru. editione. §. *reſtat verſ. quid ſi vnus* & *tit. de teſt.* §. 1. *verſ. ſed pone*
ecce, Alex. conſ. 65. *volum.* 2. & *conſ.* 143. *eod. volum. Auend. li.* 2. *de exeq.*
mandat. c. 27. *n.* 27. *Ferr. i. ira. cautel. cautel.* 26. *Azeue. l.* 2. *tit.* 8. *l.* 4. *R. cop. n.* 46
vbi limitat, ſi ſe ſubſcripſit. Quod † ego ſublimitarẽ, ſi teſti ſignanti, non 23

fuit lectum dictum antequam ſignaret, *arg. l. 2. C. de reb. alien. non a-*
24 *lien.* Quod † frequenter contingit feſtinantibus Tabellionibus.

25 Sic † incertitudo vitiat heredis inſtitutionem, *l. in tempus*, §. 1. *ff. de hered. inſtit.* & incertitudo perſonæ legatarii vitiat legatum *l. Paulus ff. de reb. dub.* & itidem incertitudo rei legatæ, *l. ſi domus 74. de leg. 11.*

26 Sic † ſtantibus duobus teſtamentis, ſi non appareat de poſteritate alterius, vtrumque vitiatur, *Iaſ. l. fin. num. 30. C. de edicto Diui Adri. Toll.* itidem duo codicilla *gloſſ. l. cum proponas C. de codicillis.*

27 Sic † incertitudo mortis teſtatoris vitiat additionem hæreditatis, *l. heres inſtitutus 32. & l. ſed ſi de ſua, in prin. ff. de acquir. hered.*

28 Sic † poſitio incerta non admittitur, nec ad eam tenetur quis reſpondere, *Specul. tit. de poſitionibus §. 6. n. 17. verſ. & ad penitus in certum.* Nec
29 poſitioni † de negocio intricato, quia tali caſu poteſt reſpōdens dicere, ſe neſcire, & non negare, *Bald. in repet. l. Celſus, num. 35. ff. de vſucapionibus.*

30 Sic † & reſponſio incerta, nihil operatur *l. de ætate*, §. *nihil ff. de interrogato. actio.*

31 Sic ſi † vox eſt incerta, vel lex aliqua non eſt ſecundum eam iudicandum, *l. vtrum ff. de petit. hered. l. benignius l. in ambigua ff. de legib.*

32 Nec † lex habens varios intellectus alleganda eſt, *Bart. l. in ambiguo ff. de reg. iur. ſequitur Siluanus conſi. 88. num. 34. lib. 2. Auiles ca. 1. pratorum, verbo, vſen bien y fielmente, num. 18. Surd. conſ. 9. num. 44. volumin. 1.* niſi aliquem habeat ſenſum probabiliorem, *Ioann Gar. de nobil. in prin. num. 3.* quod etiam procedit in materia fauorabili, & libertatis, & ſic incertitudo perſonæ cui datur libertas impedit libertatem, *l. ſi quis de pluribus, ff. de reb. dub. l. cum ex pluribus, ff. de manumiſſ. teſtamento*, §. *libertas, inſtit. de leg.*

33 Sic † ſpōſalia contracta cum vna ex filiabus Petri, ſunt propter incertitudinem nulla, *Nauarrus conſi. 38. num 7. de ſponſ.*

34 Incerta † namque nemo iudicare præſumere debet, *vt diximus initio huius c.* nec ſi certa ſint iudici, niſi iudicio appareant, quia non debet iudicare ſecundum conſcientiam, ſed ſecundum allegata & probata, *vulga text. in l. illicitas*, §. *veritas*, *ff. de officio Præſid. & c. Paſtoralis*, §.
35 *quia vero iuncta gloſſa de offic. delegati.* Quod † limita quando iudici conſtat per inſpectionem oculorum (vulgo, *viſta de ojos*,) quia tunc poteſt iudicare ſecundum quod ipſe iudex nouit, & eius conſcientiam, & nō ſecundum allegata & probata, *gloſſa in c. quoniam, verbo, ad loca, de præſcriptio-*

ſcriptio. quia inſpectio oculatis omnis alias probationes ſuperat, *Barnabas Cornazanus deciſ.24.nu.4.Natta conſi.236.nu.3.& eſt tex.in l.ſi irruptione in fine,ff.finium regun*. Sed verius eſt, quod eo caſu iudicat ſecundum proceſſum licet iudicet ſecundum quod ipſe nouit,omiſſis aliis probationibus. quia cõſtat iudici vt iudici,ex quo iudicialiter datur inſpectio oculorum, non autem vt priuatæ perſonæ:atque ita intelligit Bart. *d.* §. *veritas,Roder.Suarez.l.poſt rem,notab.3.nu.4.ff.de re iud.* de qua inſpectione tractat. And.Gail *lib.1.obſeruat.o.c.26.nu.9.Vincent.de Franch.deciſ.322.nu.7.Dd.l.ſi irruptione,§.ad officiũ,ff.finium regundorum,Burgos de Paz,cõſ.43.nu 45.Ant.Padilla l.2.n.72.C.de reſcind.vendit.* Limitatur † etiam cõcluſio d.§.*veritas*,in iudicibus ſupremi Senatus, qui poſſunt iudicare ſecundum conſcientiam,tradit Guido Pap.*deciſ.29.ſequitur Roland.conſ.70.nu.23.vol.1.& conſil.68.nu.18.& 19.vol 3.Gram.deciſ.19.nu 14.Beccius conſ.52.nu.89.*vbi alios refert nouiſſimè Parlad.*3.part.differentia.10.nu.27.ſequendo Guidonem,* 37

Sed hoc falſum dicit Couarr.*lib.1.variarum,c.1.nu.7.verſ.tertium etiã ſupremos Senatores*,cui aſſentitur deciſio Pedem.1.*nu.43.& ſeqq.* Ioann. Gutierr.*lib.2.canonicarum.qq.c.29.n.fin* quibus † & ego aſſentior:nam licet Senatus repræſentet perſonam Principis,*l.quominus,ff.de fluminibus,vbi Iaſ.& Ripa glo.in l.cum ambigitur,vbi Bart.ff.de legibus,Affl.deciſ.120.in fi.Deci.Aym & alij relati à Rol.conſ.68.n.17.vol* 3. Et Senatores dicãtur pars corporis Principis,*l.quiſquis in prin.C.ad l.Iulia maieſtas,Oſaſ.deciſ.Pedem.1.nu.1.* Non † tamen habent poteſtatem derogandi legibus,vt nec condendi eas.*dicit Couarr.vbi ſupra,& optimè probat.l.fin.C.de legibus,* vbi in fine quod Iureconſulti id fecerunt permiſſu Principis: Principes enim ſemper iubent leges ſeruari,*l.3.§.Diuus Adrian.ff.de ſepulchro violato.Ego mundi Dominus,lex Rodia maris,lege Rodiorum iudicetur nauta*,inquit Imperator *l.deprecatio,ff.ad l.Rodiam,de iactu.* Imò nec contraria lege à ſe lata vult abrogari leges,quas ipſe ignorat.*cap.1.de conſtitutio.lib.6.* Nec † credendum eſt,Principẽ,qui iura tuetur velle euertere leges,*vt in l.ſi quando,de inoffi.teſtamẽto*:nec alicui committere talem poteſtatẽ, niſi de eo appareat,*text.dict.l fin C.de legibus*, per quẽ ita tenet Theſaurus *in præfat.ad deciſ.Pedem.nu.23.* & ſic ſententiæ Senatus,etiam Rotæ non habent vim legis, *Anton.Cuchus.lib 1.inſtit.maio.tit.1.num.20.* 38 39 40 41 42

Et † licet ſententiæ Senatus reuerenter ſeruandæ ſint, vt dicit Antonius Gamma,*deciſ.228.*& ſit iudicandum prout Senatus iudicauit,*l.filius,ibi:Sic inueni Senatum cenſuiſſe,ff.ad l.Cornel.am,de falſis, Ioſephus Ludonicus,* 43

n 3

44 *donicus, deciſ. Lucenſi. 3. num. 50. & num. 52.* Vbi † inuehit contra Capharellum aduocatum, qui ſolitus erat dicere, Rota rotat, *Afflictus, deciſ. 45. num. finali. & deciſ. 169. num. 5. Tinellus, l. 1. 2. part. cap. 4. nu. 2. Parlador. libr. 2. rerum quotid. cap. fin. 5. part. §. 16. num. 7. ad fin. & lib. 3. differentia. 10. num. 27.* quia Rotæ deciſiones faciunt communem opinionem, *Cerola in praxi Epiſcopali, 1. part. verbo, Rota tribunal.* Non † tamen debent iudicare,
45 niſi ſecundum leges, vt inquit ipſe Parladorius, declarando, quod tradit Guido Pap. *dict. deciſ. 29.* neque obſtat *l. 22. titul. 4. lib. 2. Recopil.* allegata per Parlador. : Nam † illa verba, *Simplemente y de plano ſin eſtrepito y*
46 *figura de iuyzio ſabida la verdad*, ſolum important remiſſionem ſolennitatum figuræ iudicialis, & excludunt apices iuris *Barnabas Cornazanus, deciſ. 158. num. 1.* non autem per ea verba remittuntur ſubſtantialia ad veritatem eruendam, *vt poſt gloſſam Bartolus in Extrauaganti, qui ſunt rebelles, verbo, ſine ſtrepitu, tradit Cardinal. Zabarell. Clement. diſpendioſam, num. 42. & ſequentibus, de iudicijs, Oldradus conſ. 115.*

47 Et † ſic illa verba: *Sabida la verdad*, debent intelligi cum cauſæ cognitione, quia cognitio cauſæ eſt ſubſtantiale iudicij inductum de iure diuino, *vt poſt Panormitanum & Felinum, & alios Doctores, quos refert, & poſt Vantium de defectibus proceſſus numer. 30. tradit Alexand. Raudenſ. conſ. 24. numer. 21. & Paleotus de ſacri conſiſto. in concluſione operis. 1. membro, verſ. quoad primum, & verſ. & ſi quis opponeret, & Deuteronomij c. 16.* Iuſtè quod iuſtum eſt, perſequeris.

49 Et † ſic cauſæ agitandæ abſque figura iudicij, dicuntur habere inſtantiam, (hoc eſt terminum ad cognoſcendum de eis) *tradit Natta Senior, Clementina ſæpe numer. 106. de verborum ſignificatione, quem & alios refert & ſequitur Raudenſis, conſ. 6. numer. 46.* licet, vt ibi inquit *numer. 47.* reſpectu limitationis terminus non detur, ſi cauſa tractatur in conſiſtorio Principis, ob multitudinem cauſarum, ad quod refert Marantam.

49 Nec † illa verba: *Simplemente y de plano ſin eſtrepito è figura de iuyzio, ſabida la verdad*, tollunt legitimam exceptionem, *Bart. in Extrauaganti ad reprimendum, verbo videtur, colu. fin. ſequitur Alex. Raudenſ. conſ. 9. num. 104. & 111. & Aſinius in praxi iudiciali, §. 3. cap. 3. & ſequentibus. Cacheranus Oſaſchus, deciſ. 2. numer. 1. Raudenſis conſ. 20. numer. 51. & 52. Franciſcus Aretinus. cap. dilecti. numer. 18. de iudic.* vbi etiam addit & concludit, non eſſe remiſſam aliquam ſolennitatem, ſine qua proceſſus eſſet nullus, in quo reprobatur ſecundum Felin. *ibi, num. 2.*

Et li-

Et † licet ſtante illa clauſula, attendantur probationes etiam non 50
concludentes, *Bald. l. ſolam in fine*, *C. de teſtibus*, *Aretinus conſ.* 84. *& conſ.* 127. quos & alios plures refert & ſequitur, Alexander Raudenſis, *conſ.* 21. *numer.* 215. & per ea verba releuetur iudex ab omni forma & figura iudicij à iure ciuili introducta, in quo omnes conueniunt, vt dicit Raudenſis, *dict. conſ.* 21. *nu.* 234. Tamen tenetur ſeruare figuram iudicij, iu- 51
re gentium vel naturali ratione inductã, tradit Grammatic. *conſ.* 90. *nu.* 24. *Oſaſc hus deciſ.* 1. *nu.* 15. vbi inquit, quod in ſumma talibus verbis videntur ſublata omnia, quæ reſpiciunt ſolennitatem iudicij, ea vero quę factum partium & defenſionem partium concernunt, non cenſentur ſublata, *ex dict. Clementina ſæpe* & refert plures Doctores id tenentes, quem & alios ſequitur Raudenſis, *dict. conſ.* 21. *num.* 224. quem vide ex *numer.* 227. de impugnat. huius clauſulæ *ſummariè, ſimpliciter, & de plano, ſine ſtrepitu & figura iudicij, ſola rei aut facti veritate inſpecta.*

Neque † obſtat quod dict. *l.* 22. *titul. lib.* 2. *Recop.* ſolum dicit: *Sabida la* 52
verdad, & non addit; *Que hallaren probada en los pleytos*, prout dicit *l.* 10. *titul.* 4. *Recop.*

Nam † illa verba referuntur ad cauſas & lites, quæ tractantur in 53
conſilio, vt colligitur ex præfatione legis, quæ præſtat lumen diſpoſitioni, *l. fin. ff. de hered. inſtituend. Roland. conſil.* 49. *num.* 43. *volum.* 1. *Curtius Iunior, conſ.* 185. *num* 1. *Franciſcus Beccius, conſ.* 20. *num.* 11. *& conſ.* 23. *numer.* 37 *Marcus Antonius Eugenius, conſ.* 1 *num.* 70. *Cacheranus deciſ.* 59. *numer.* 5. *& deciſ.* 92. *num.* 10. *Molina. lib.* 1. *de primog. cap.* 5. *numer.* 1. *Ioan. Garcia de nobilitate, in diuiſione in principio, Mieres de maiorat.* 1. *part. in initio num.* 42. *verſ. decimoſexto, Ioſephus de Ruſticis, de liberis in conditio. poſitis, lib.* 1. *cap.* 2. *numer.* 109. 1. *part. Ioan. Gutier. lib.* 2. *practicarum quæſtion. quæſt.* 159. *numer.* 2. *Aluarad, de coniectura ta mente libr.* 4. *cap.* 4. *ex numer.* 9.

Quod maxime procedit, quia in ea lege Princeps intendit fauere partibus, vt colligitur ex illis verbis: *Que vienen al nueſtro Conſeio algunos negocios ciuiles y criminales, que breuemente à menos coſta de las partes. y bien de los hechos ſe podrian expedir y deſpachar en el nueſtro Conſeio. ſin hazer dellas remiſſion.*

Et † quod fauore partium eſt introductum, non debet in eorum da- 54
mnũ intelligi contra l. *quod fauore*, *C. de legib.* nec inducta ad vnum effectum, debent in eo ſenſu admitti, vt contrarium operentur, *l. legata inutiliter, de adim. leg. Euerar. lus loco ab effectu*, cũ ſemper lex velit fieri, quod neutri ex partibus onerofum ſit, *l.* 1. *ff. ſi quis cautio. Barboſa, l. diuortio, §. fin.* 1.

ſin. 1. part. num. 95. & retorqueretur in damnum partium ſi omiſſis ſuis defenſionibus, ſupremi Iudices ſecundum ſuam conſcientiam proferrent ſententias, quod quidem nec ipſi vellent cum integerrimi, & peritiſſimi ſint, vt dicit Valaſcus *conſultat. 51. nu. 6. Dedacus Perez in proœmio, tit. 3. lib. 2. ordin. pag. 200. verſ. Los del nueſtro Conſeio.* Et cum ſuper hoc ex eis conſulerem inſignem literis, virtute, & nobilitate virum Dominum Ferdinandum Carillo equitem militię ſancti Iacobi, è conſilio, & ſupremi Senatus, & Regalis Cameræ (qui poſtquam à prudentiſſimo & Catholico Philippo Secundo Hiſpaniarum Rege electus fuit, vt Sereniſſimum Archiducem Albertum in Flandriam comitaretur, & ei Cæſareo viro futuro genero, inſeruiret, eiuſque lateri pro conſilio perhibendo aſſiſteret, & vt Galliam, Angliam, & Belgicas prouincias adiret pro ineunda pace: Peractis laudabiliter muneribus, in Hiſpaniam rediit, vbi & potentiſſimus Dominus noſter Philippus tertius Hiſpaniarum Rex patris facta inſequendo, magna illius prudentiæ & conſilio committit, vt viſitæ ſecretariorum, ſtatus, Caſtellæ, & Portugalliæ, aliorumque Hiſpaniæ Regnorum, quibus ad præſens fungitur) hanc approbauit opinionem, & pro ea allegauit optimam, *l. nam & ipſum ius, ff. de iuſtitia, & iure*, & S. Thom. *2.2. quaeſt. 67. art. 2.* vbi ponit illa verba: *Bonus iudex nihil ex arbitrio ſuo facit, ſed ſecundum leges & iura pronunciat*, quæ verba licet Sanctus Thomas tribuat Auguſtino, ſunt Diui Ambroſij, ſuper Pſalmo: *Beati immaculati, ſermone. 20.* quæ referuntur *cap. iudices. 3. quaeſt. 7.* Neque etiam, *Lilla 22. titul. 4. lib. 2. Recop.* illis generaliter in omnibus tribuit illam poteſtatem, ſed tantum in illis negociis, quæ poſſunt expediri ita faciliter, vt lex innuit: In aliis autem ſeruanda eſt forma iuris generaliter,

57 imò & in omnibus intelligendum eſt, quod ſcientia proueniat † ex actis, quia in dubio non pręſumitur, quod Princeps velit, nec debeat tollere ea quæ alicui acquiruntur iureciuili, naturali ratione munito, vt tradit Cacheranus Oſaſcus *deciſione 2 num. 13.* & Baldus *l. iuſtitia, ff. de iuſt. & iure*, dixit quod per iſta verba iuſtum & verum decernas, non videtur à iure diſceſſum, *argumento, l. ſi quando C. de inofficioſo teſtamento.*

58 Ex † quibus concludo, quod illa verba: *Sabida la verdad*, ſunt intelligenda, iuxta deciſionem *cap. ſi quis diuinis, §. his ita reſpondetur. 30. quaeſt. 5.* relata initio huius, quæ nunc rogo perlegas, vt Senatores incerta iudicare non præſumant, & quamuis vera ſint ſecundum eorum conſciētiam, non tamen credenda, vt ferant ſententiam, niſi admiſſis ꝓbationibus,

Digitized by Google

bus: nam, vt inquit Bald. *l. cum quidam, §. ſuum, num. 2. ff. de acquir. here.* veritas occultata in iudiciis non ſufficit, ſed apparens probationibus, & præſumptionibus legalibus requiritur, quia veritas, quæ veſtimentis legalibus, non iuuatur, non habetur pro veritate, *Puteus tract. ſyndicatus, verb. reſtat, n. 9. fol. 242.* alias dicentur iudicare ſuper incertis, & conducit illud Pauli. 1 Corinth. c. 4. *Nolite ante tempus iudicare*: vt eſſet ſi ante receptionem informationum iudicaretur.

Et ſic legimus † Deuteronom. *cap. 13.* ſimilem clauſulam poſitam, 59 ibi: *Quare ſolicite & diligenter rei veritate perſpecta, ſi inueneris certum eſſe quod dicitur, & abominationem hanc opere perpetratam, ſtatim percuties habitatores vrbis illius in ore gladij.* Et iterum c. 17. ibi: *Audiens quæ inquiſieris diligenter, & verum eſſe repereris, & abominatio facta eſt in Iſrael, educes virum ac mulierem, qui rem ſceleratiſſimam perpetrarunt ad portas ciuitatis, & lapidibus obruentur, in ore duorum aut trium peribit, qui interficietur, nemo occidatur vno contra ſe dicente teſtimonium.* Vides ergo, quod cum olim lex diuina poſuerit ſimilem clauſulam, vt inſpecta veritate iudicaretur, addidit probationem, & modum probandi, excluſitque probationem imperfectam. Quare itaque vult aliquis præſumere, quod cum *l. 22. titul. 4. lib. 2. recop.* dixerit, *Sabida la verdad*, cum non addiderit, *Que hallaren prouada*, velit, quod iudices † Supremi poſſint omiſſis pro- 60 bationibus ferre ſententias: cum ſemper legis verba ſint intelligenda in terminis habilibus. *l. qui teſtamento, ff. de teſtament.* & oporteat iura iuribus concordare, *capit. cum expediat, de electiõn. lib. 6.* nec in † ſupre- 61 mis iudicibus ſpecialitas ſit inducenda, vbi à lege non exprimitur, *gloſſa recepta in l. 1. C. de petitione hereditat.* ita vt neque fauore fiſci, *Barboſa l. 1. 7. part. num. 20. ff. ſolut. matrimon.* maxime ad tollendas exceptiones, & æquitatem iuris, *cap. ex part. el 2. de officio delegati*, ibi: *Debet tamen rationabiles exceptiones admittere, & in cauſa iuxta iuris æquitatem procedere: niſi exprimatur in literis noſtris, quod nullæ debeant exceptiones admitti: quod nec nos, nec anteceſſores noſtros vnquam credimus expreſiſſe.*

Incertum † autem accipias, quod probari non poteſt, *textus in au-* 62 *thentico, vt hi qui oblig. ſe haber. perhibent. & c. iunct. gloſſ. in verb. incertum, collatione 6.* & quod dubium & obſcuratum eſt, vel de quo non apparet. *l. 1. §. quod autem ff. quorum legatorum. l. incerti iur. C. de interdict. l. 1. ff. de bon. cr. poſſeſſ. ſecundum tabulas. l. vbi. §. qui illud. de verbor. oblig. l. filiusfamilias, in fin. ff. de Caſtrenſ. pecul.*

O Erge-

63 Et generaliter † incertum dicitur, quoties nec à natura, nec ab homine habet certos fines, *Bal. in l. vnica, num. 14. & 15. C. de ſent. quæ pro eo quod intereſt profe.* & quod ignoratur, *l. ſubſignatum 39. §. final. ff. de verbor. ſignific.* vbi Petrus Rebuffus docet de multiplici differentia incertitudinis, tam perſonæ, quam loci, diei, quantitatis. Sed longe plures inuenies in legibus à nobis relatis. Ex quibus omnibus colliges,
64 quod † tunc incertitudo vitiat actum, quando adeſt in re perſona, loco, ſiue die vel quantitate, quorum declaratio & expreſſio neceſſaria eſt ad actus perfectionem, & ſubſtantiam.

65 Si tamen † relinquitur incertæ perſonæ de certis, quæ poſſit certificari ex futuro euentu, tunc valet actus, nec vitiatur. *Anton. Gomez. 2. tom. cap. 11. num. 8. verſic. ſeptima concluſio:* & probat. *l. quidam. 6. vbi Bart. l. vtrum. 8. § cum quidam, ff. de rebus dubiis, l. ſi ſeruus legatus, 111. §. huiuſmodi, de legat. 1. § ſub certa, inſtit. de leg.* quæ iura loquuntur in incertitudine perſonæ ex certis.

66 Si vero † incertitudo verſetur circa rem, actus eſt in ſuſpenſo, donec certificetur, *l. apud Aufidium. 20. de optione leg* vbi legatum non tranſit antea quam res certificatur per electionem, *l. plane. 34. §. ſi ita Titio, de legat. 1. l. ſi Titio fundus, 10. ff. de vſufructu legat. per quæ iura ita tenet Marian. Socin. iun. l. 1. num. 350. & 354. de leg. 1.*

67 Ex quo infero, quod † licet ex forma ſtatuti inſtrumenta habeant paratam executionem, ſi tamen contineant incertam quantitatem ſuſpenditur executio, quouſque quantitas fuerit liquidata: tradit optime Rodericus Suarez, *l. poſt rem in declaratione legis Regni, limitat. 4. late & eleganter Anton. Maſſa Gallecus tractatu ad formam obligat. Camer. §. ſecunda conſideratio, pagin. mihi 588. in parua impreſſione,* ad quem ſemper recurras in materia.

68 Nec ſufficit † in diſcurſu executionis liquidare quantitatem, ex eo, quod prædicta lex Regni inquit, *Por ciertas quantias de marau dis que ſe obligarem à dar,* & qualitas, quæ debet ineſſe à principio non ſufficit, ſi ſubſequatur, *l. ſi quis mihi bona, § iuſſum, ff. de acquirend. hered.* Virtus enim executiua debet ineſſe à principio, vti ex aliis tradit Auendanus *de exequendis mandatis, cap. 1. num. 27. verſic. iſtud tantum, Bo r. us deciſ. 259. num. 2. Magonius deciſ. Lucenſi 3. Antonius Maſſa. d. tractat. cap. de liquidatione, num. 6. pag. 222. &* Benedictus de Barcus, *de quarentigia, quæſt. 2. 1. part. verſ. ſed tamen in hoc, idem tenet Couarru. lib. 2. variarum, cap. 11. num. 1.* vbi multis comprobat, & ampliat, vt procedat in ſententia lata in iu-

Digitized by Google

in iudicio vniuerſali: ſicque paſſim fieri apud ſuprema Tribunalia,
quod intellige, vt declarant prædicti Doctores *vbi ſupra*, vt ſufficiat li-
quidatio ſummaria, facta tamen citata parte, nec ſic neceſſaria interlo-
cutio ſuper liquidationem. 69

Limita tamen † prædicta in caſu, quo facta executione, ſine præ-
dicta liquidatione debitor executus non appellaſſet: nam ſi in diſcur-
ſu executionis fieret liquidatio, & iudex pronunciaret ſententiam,
quæ vulgo dicitur, *de trance y remate*, à qua eſſet appellatum, & peta-
tur retractatio, eo prætextu, quod liquidatio non præceſſit exequu-
tionem; nam tali caſu non retractabitur ſententia, non enim eſt reuo-
candum, quod debet fieri de nouo, *l.fin.ff.quod metus cauſa*, in illis ver-
bis: *Quod ſi debitis ſatuſ. cerit, &c.* per quem textum Antonius Gamm.
deciſion.237.num.3. tenet, quod † executio quantumuis nulliter facta 70
non eſt retractanda, ſi conſtat condemnatum verum eſſe debitorem,
& per illum textum idem tenet Gutierrez *de iuramen. confirman. 3.part.
cap.19.num.7.* & illum text. ad hoc commendant Doctores *ibi, & in l. à
Diuo Pio, §. in venditione, vbi Iaſ.num.12.ff.de re iudicata, Paul.Caſtren.l.ſi
cum nulla, & ibi Alexand. ff.de re iudicata, Auiles in cap.11.Pratorum, verbo,
ſentenciadas, num.1.in fin.* & facit quod tradit Mieres *de maioratib.3.par.
quaeſt.fin. num.3.* vbi loquitur in executionibus. Atque ita intelligas,
quod tradit Romanus, *conſil.388.num.final.* Debet namque circuitus
vitari, *l.dominus.53.ff. de condit. indebit. Grammat.deciſ.103.num.188. Ay-
mon conſil.210.num.fin.* vbi quod euitetur poteſt iudicare, ex libello in-
epto: & ſi executio iterum foret facienda, vtrique partium eſt bene 71
conſultum ſi non reuocatur. Atque ita † non reuocari poſſeſſionem
datam, quæ de nouo eſſet concedenda, *tradit Curtius iunior conſil. 183.
num.4. Roland.conſil.5.num.6.& 19. & 21. volum.2. Aymon conſil.65.n.4.
Pinel.l.1.2.part.num.62.de bonis maternis.*

Ex quo † eſt, quod vt circuitus euitetur, ſi cauſa non meretur exe- 72
cutionem, & eſſet facta executio, poterit iudex conuertere iudicium
executiuum in ordinarium, & condemnare via ordinaria, *vt tradit A-
lexand. conſil 34 num.4.volum 3.* quem & alios refert & ſequitur Caual-
can.*deciſ.35.num 5.*& iam vidi multoties fieri, & feci, cum eſſent proba-
tiones ambarum partium in proceſſu plene inſtructo, quod etiam vi-
di factum in Cancellaria Valliſoletana, & de ſimili praxi ſupremorum
iudicum, teſtatur Didacus Perez, *l.4.titul.8.lib.3. ordinam.pagin.626.
volum.2.*

Digitized by Google

73 Et licet † tam maximum ſit incertitudinis vitium, vt per incertitudinem omnes actus inefficaces reddantur, vt ſcribit Menoch. *lib. 2. de arbitrar. cent. 2. caſu 188. num. 1.* non tamen vitiat relictum in pias cauſas, ſiue incertitudo verſetur in perſonis, ſiue in rebus, ſiue in quantitate, vti de perſonis eſt textus *in l. id quod pauperibus, C. de Epiſcop. & cleric.* vbi relictum pauperibus in genere nulla perſona ſpecificata valet, text. *in l. nulli. eo tit.* vbi relictum in redemptionem captiuorum ſuſtinetur, non obſtante incertitudine perſonarum: & ſi teſtator executorem deſignauit, ille declarationem faciet, ſin autem Epiſcopus, vt in text. ibi, & eſt text. *in l. ſi quis ad declinandam, eo titul.* & text. *in authent. de Eccleſiaſt. titulo. §. ſi quis autem, collation. 9.* quæ iura vtrumque caſum, pauperum ſcilicet, & captiuorum amplectuntur: & loquuntur eis heredibus inſtitutis.

74 Neque † obſtat text. *in l. ſi ita fuerit. 11. in fine principij, & l. ſi quis de plurib. 28. ff. de rebus dubiis,* vbi libertas vitiatur propter incertitudinem perſonæ cui relicta eſt, (licet legatum libertatis pium dicatur, *vt in l. 1. vbi Bald. C. de com. ſeruo. manumiſſo.*) Nam vt inquit Tiraquellus *de priuileg. pia cauſæ, priuileg. 56. ibi, vni tantum ex pluribus voluit teſtator libertatem dare, & ne fruſtretur teſtatoris intentio, dando libertatem forſam, ei cui teſtator noluit, nulli datur.* At cum teſtator relinquit pauperibus inde-
75 terminate, non † cenſetur cogitaſſe de certis, nec intereſt, iſtis vel illis conferatur, cum in omnibus animæ ſit ſatisfactum, ad cuius fauorem relinquitur, *vt tradit Philippus Decius, l. vltima, verſic. non obſtat, quod dictum eſt, C. de edicto diui Adrian.*

76 Et quod † magis eſt Baldus, *d. l. id quod pauperib. num. 1.* nititur defendere, quod tale relictum valeat iure communi, ex quo certitudo eſt in genere, licet ſit incertitudo in ſpecie: nam ea venit certificanda per executorem relictum, vel per Epiſcopum in eius defectum prouiſione, *d. l. nulli,* & cum relictum in certis perſonis de certis ex poſtfacto certificandis valeat, *d. l. quidam, & l. vtrum, §. cum quidam. ff. de reb. dubiis,* eſt ſuſtinendum iure communi, potius quam ſpeciali, & pro eius opinione facit, quod non dicitur incertum illud quod venit per iudicem cer-
77 tificandum, *l. certi conditio, in princip. ff. ſi certum petat.* quem textum ad hoc citat Anania *conſil. 19.* quem refert & ſequitur Aymon Crauetta, *conſil. 162. num. 6.*

78 Nec incerta † dicitur diſpoſitio ratione generalitatis, quando in aliquibus, imo in vno tantum poteſt verificari, *l. fundus qui locatur, ff. de fundo*

de fundo inſtructo. Atque † ita,ſi vnus appellat ad plures iudices, quorũ 79
vnus tantum competens eſt, tenet appellatio, ac ſi ad eum ſolum eſſet
facta, *Angelus conſilio.336*. Sic † ſi princeps confirmat conceſſiones quas 80
fecit, & vna ſolum apparet,remanet cõfirmata,nec dicitur incerta cõ-
firmatio, *Bartolus conſ.197.n.5*. Sic † ſi inſtituãtur hæredes habentes ius 81
ad hæreditatem,& vna ſola perſona reperiatur habere ius, ipſa cẽſetur
inſtituta,nec dicitur incerta inſtitutio, *Crauet.conſ.162.n.4*. Et † hoc in- 82
tellige niſi pluralitas adijciatur in forma conditionis, vt dicit Gozadi-
nus *conſ.67.n.3*. vbi ſubſtitutionem factam de poſthumis † inquit non 83
habere locum caſu,quo vnus tantum poſthumus naſcatur, *ſequitur Ti-
berius Decianus, conſ.1.n 39. & 40. vol.1*. & optimus tex. *in c.cum in illis §.ſi
vero.de prabend. lib.6.*

Sed † quidquid Baldus dicat, omnes tamen conueniunt, quod tale 84
relictum ſuſtinetur fauore piæ cauſæ, *vt refert Tiraq.de priuilegiis piæ cau-
ſæ, priuilegio. 56*. & eſt veritas:nã id quod Epiſcopus declaret in defectũ
perſonæ deſignatæ à teſtatore, priuilegium piæ cauſæ eſt.

Si † tamen incertitudo verſetur circa quantitatem ob piam cauſam, 85
valet relictum, tex. eſt *in l.quidam teſtamento de leg.1*.vbi legatum in viã
reficiendam,non expreſſa quantitate,quæ expendenda ſit,valet,& iu-
dicis arbitrio, & ſecundum æſtimationem patrimonij quantitas defi-
nitur *tex.eſt in l.cũ poſt, §.gener.ff.de iure dotium*. & licet Cinus *l.1.in prin.
de dotis promiſſio*.dicat, nihil ſpeciale contineri in prædictis duob. caſib.
quia in illis incertitudo tollitur ratione adiuncti,cum in *d.l.quidã teſta-
mento* legetur ad viam reficiendam, quæ habet in ſe ſuos terminos cer-
tos & certam impenſam,& per hoc videbitur tanta ſuma legata,quan-
ta ſit neceſſaria, & in *d.l.cũ poſt, §.gener*. promittitur dos, quæ poteſt cer-
tificari ratione adiuncti, nam ſemper fiet æſtimatio boni viri arbitrio,
ſecundum conditionem,& qualitatem perſonarum,quam Cini conſi-
derationem comprobat Nouellus, *l.1. numer.116 ff.ſoluto matrimonio, &
tractatu de dote 6.part. priuileg.11.l ſi ita ſtipulatus, n.11.ff. de verborum obli-
gatione, vbi Ripa numer.20. & Socinus Iunior à numer.97.Ruinus.1.lectura,
numer.23.& Damillus numer.172.Corralius 2.lectura,num.18.Menoch.conſ.
292.n.12.lib.3.*

Sed hæc Cini conſideratio reiicitur à Bart. *l.1.num.14.ff.ſoluto matri-
monio*, ex eo quod incertitudo regulariter non tollitur ratione adiun-
cti, *vt in §.qua de cauſa Inſtit. de locato*, tradit idem Bartol. *l.ſi ita ſtipu-*

Digitized by Google

latus,num.4.ff.de verborum obligatione,cuius opinio magis communiter approbatur, *vt in d l.1.ſolut.matri. tradunt Vincent.num.36.in fi. Alciat.n.112.Socin. Iun. n.18. Bolog n.151* Sed pro reſolutione dic, quod quando diſpoſitio redditur incerta reſpectu quantitatis vel ſpeciei, regulariter ratione adiuncti non videtur certificata, *vt in l.1. C. de dotis promiſſione,* vbi promiſſa dote ſimpliciter non expreſſa ſpecie, nec quantitate,non datur actio de dote, neque ſi ſimpliciter promittatur ad viam reficiendam, ob id ſequitur, videri promiſſum totum id,quod neceſſarium eſt ad viam reficiendam,nam præſtando quid minimum ad refectionem viæ videtur ſatisfactum promiſſioni, & eius rigori, cui ſtandum eſt, *l. quidquid adſtringenda 99.ff.de verborum oblig.*& quia dos in vno nummo verificatur, l.*Neratius in fine,ff. de relig. & ſumpt.funer. Menoch.conſ.81.nu.18.vol.1.Barboſa.l.1.3.par.n.48.ſolut.matrim.*

Ex quo eſt, quod ſpeciali fauore piæ cauſæ indulgetur, vt cenſeatur promiſſum, quod fuerit neceſſarium pro via reficienda,ſecundum facultates promiſſoris,vt habetur *dict.l.quidam in teſtamento 30.de leg.2.vbi gloſſ.Bartol.Baldus,Imola.Decius conſ.182.n.2. Afflictus,deciſione 337.num.9.* ſicque ſi promitteretur ad viam priuatam reficiendam, vel legaretur, non procederet deciſio dict. *l. quidam in teſtamento*, nam tunc dando quid minimum,promiſſor vel hæres liberetur,& per conſequens tamquam incertum legatum non valeret, *ita tenent Baldus. & Imola, dict.l. quidam in teſtamento,Socinus Iunior,l 1.ſoluto matrimonio,num.218.verſic.ſi vis,& l.ita ſtipulatus, numer. 97.ff. de verborum obligat.* & eos contra Ripam & Peraltam,ſequitur Barboſa,*l.1.3 part.num.52.ſoluto matrimonio,* vbi ſubtiliter & vere inquit, quod in prædictis iuribus non verſatur fauor ſeu ſpecialitas in eo, quod promiſſio, ſeu legatum incertum valét, ſed in eo ſcilicet, quod videatur promiſſum ſeu relictum illud, quod fuerit neceſſarium ad faciendum id,quod adiungitur,& ſic ratione adiuncti videtur ſublata incertitudo.

86 Et † quod magis eſt,quod Pariſius,*l.1.nu.147.ſoluto matrimonio*,tentat defendere, quod diſpoſitio *l. quidam in teſtamento*, ſolum procedat in legato, in quo, quia concurrit duplex fauor, & vltimæ voluntatis,& viæ publicæ reficiendæ, admittitur eius deciſio,quæ non procedet in promiſſione, vti in ſimili conſiderat, Bart.*l. cum de in rem verſo.num.1.ff.*
87 *de vſuris.* Vbi † intelligit *l.1. C. de fideicommiſſ.* vt ibi confirmetur titulus ex triennali præſtatione, quia concurrit fauor vltimæ voluntatis,& alimentorum, qui alias niſi ex decennali præſtatione confirmaretur.

Sic

Digitized by Google

Sic etiam gloſſ. in *c. nos quidem de teſtamentis, verbo, in loco* in caſu, † quo 88
teſtator non deſignauerit locum, vbi voluit, & præcepit Monaſterium conſtitui, (& ſic ſit incertitudo loci, quæ alias vitiat, *vt diximus ſupra, n. 4.*) inquit, quod legatum non erit caducum, nec vitiabitur, tum cauſa religionis, tum extremæ voluntatis fauore.

Et † ad eundem modum, ſicut admittitur legatum incertum ad 89
viam reficiendam, vel fauore piæ cauſæ, admittetur, vtiq; legatum incertum dotis, cum concurrat duplex fauor & dotis, & vltimę voluntatis, *tradit Parif. l. 1. ff. ſolut. matrimonio num. 147. ſequitur Barboſa ibi, 3. parte, nu. 51. in fine.* Atque ita nimirum ſi non procedat in ſimplici promiſſione *dicta l. quidam teſtamento*: in ſimplici autem promiſſione, dotis erit ſecus, quia vitiatur propter incertitudinem.

Neque † obſtabit text. *in l. cum poſt*, §. *gener. ff. de iure dotium*, quia 90
procedit in obligato per legem ad præſtandam dotem certo modo, vt eſt pater, qui ſecundum facultates tenetur filiam dotare, *l. ſi filiæ, ff. de leg. 3.* & ideo promiſſio dotis ab eo ſimpliciter facta, intelligitur ſecundum hanc obligationem legalem, *l. fin. C. de dotis promiſſion.* In extraneo autem neque in muliere ſe ipſam dotante non inuenitur hæc obligatio legalis, & ſic dotis conſtitutio relinquitur voluntati contrahentium, cum & matrimonium ſine dote poſſit conſiſtere, *l. fin. C. de donat. ante nupt. l. quod ſi nulla, ff. de relig. & ſumpt. funer.* Quod in tantum verũ eſt, vt ſi mulier habeat bona, non videatur illa in dotem dare, niſi expreſſum ſit. *Petrus Surdus, conſil. 94. n. 3. 1. parte.*

Et eſt receptum contra gloſſam *in l. mulier bona, ff. de iure dotium*, vt reſoluit Decius *authentica præterea, nu. 6. C. vnde vir & vxor.* vbi Curtius Iun. *num. 12.* & ibi, *num. 13.* quod nec congruam dotem concedere videatur, niſi exprimat, *Fanu. de lucro dotis, pag. 44. num 37. ſequitur Barboſa, l. 1. 3. parte, num. 48. ſolut. matrimonio.* Vbi prædictam conciliationem inter extraneum, & patrem promittentem dotem, ſimpliciter, tamquam veriorem amplectitur & *Alciatus, Camillus Zaſius, Cuman. Corraſius, Ripa, Ruinus, Gamma, Menoch. Balduinus, locis ab eo relatis.*

Neque † obſtat *l. quæro 61. ff. de iure dotium*, quia ibi non dicitur, 91
quod tutor poteſt conſtituere dotem ſecundum facultates minoris, & ſic incertam, ſed id demum, quod doti conſtitutæ ſecundum facultates minoris, poteſt accommodare conſenſum, & non vltra, *ita Barboſa vbi ſupra, n. 50.*

Sicque

Digitized by Google

92 Sicque † pro regula tradit, quod incertitudo ſicut & alia, ita & dotem vitiat, *per dict. l primam, C. de dotis promiſſione*, quia dos ex ſe non eſt, quid vniforme, nec ſemper vniformiter datur; ſed aliquando maior, aliquando minor, aliquando in pecunia, aliquando in ſpecie, & ſic ratione adiuncti facilè certificari non poteſt, vt inquit Baldus, *authentica res quæ, numer. 14. C. communia delegat. & l. fin. numer. 8. C. de ſententiis quæ*
93 *ſine certa quantitate, & conſil. 102. in † principio, volum. 4. Petrus Surdus, conſil. 94. numer. 2. 1. part.* & non præſumitur quod eſt variabile, *vt tradit ibi Surdus poſt Cinum l. 1. de contrahenda, & commit. ſtipulat.*

Ex quo etiam reiicitur interpretatio plurimorum doctorum dicentium in *d. l. 1. Codice de dotis promiſſione* non valere, ne darentur circa
94 idem † duo ſpecialia, nam vltra quod poſſunt concurrere, quādo proueniunt ex diuerſis fontib. *vt in l. ſingularia, ff. ſi cert. petatur, tradit Bartolus, l. ſi is qui, num. 71. ff. de vſucapion. Felin. capit. cum M. numero 10. de conſtitut. Socinus, l. 1. ſolut. matrimonio, num. 53 Ruinus, l. Gallus, §. idem credendum, num. 14. ff. de liber. & poſthum.* & etiam poſſunt concurrere, quando vnum venit in conſequentiam alterius, *vt tradit Bartol. d. numer. 71. Decius conſil. 546. numer. 4. Celſus conſil. 1. numer. 15.* paſſim in iure videmus fauore dotis plura ſpecialia admitti, *vt in l. finali, C. ad Velleianum, l. vnica, §. & vt plenius, de rei vxoriæ actione, tradit plures referens, Barboſa, l. 1. 3. part. numer. 47. ſolu. matrimonio*, vbi etiam plures refert tenentes, non ſolum in materia dotis, ſed in quacumque alia poſſe concurrere circa idem plura ſpecialia, & *numer.* 54. ponit exempla in muliere fideiubente pro dote, pacto nudo, quæ valet, cum alias requirat ſtipulatio, nec iuuatur Velleiano, & etiam datur aliud ſpeciale, quia compellitur præciſe rem tradere.

95 Si † incertitudo verſetur circa rem, valet etiam fauore piæ cauſæ, *gloſſ. in fin. capit. nos quidem de teſtibus, vbi Couarr. numer. 12.* textus eſt *in l. ſtychus 12. ff. delegat. 3.* vbi relicta libertate ſeruo ſtycho, teſtator petiit vt ei doceretur artificium, vnde ſe tueri poſſet, Pegaſus dixit, inutile fideicommiſſum eſſe, quia genus artificii adiectum, nec expreſſum eſſet, & nihilominus Caius conſultus, ibi reſpondit valere, & quod iudex ſtatuet, tam ex voluntate defuncti, quam ætate, ingenio & natura eius, cui relictum eſt, quod potiſſimum artificium hæres docere debet: & ibi notat gloſſa, quod valet legatum incertum fauore alimentorum, ex quo ibi docetur artificium, vt ali poſſit Stychus, & legatum alimentorum

torum

Digitized by Google

torum pia cauſa eſt, l. *Mella ibi pietatis intuitu. ff. de alimentis & cibar. legatis. l. ſancimus, C. de Sacroſanctis Eccleſ.* vbi † cauſa redēptionis captiuorū 96
& alimentorum æquiparantur. *Tiraquel. de priuil. piæ cau. in præfatione, verſic. item legatum*, intelligendo tantum, vt ibi Tiraq. in alimentis relictis pauperibus, & egenis, *Mieres de maior. 4. par. q. 27. num. 10.* licet alimenta diuitibus relicta contineant alimentorum fauorem, *l. cum hi, §. nihil, ff. de transf. & ſupra cap 2. n. 19.*

Satis † ergo ex præmiſſis habes probatum, quod ſi anniuerſarium 97
Miſſarum relinquatur à teſtatore, nec exprimat numerum Miſſarum, nec quantitatem eleemoſynæ dandā, vel iubeat virgines maritare, captiuos redimere, vel in pauperes annuatim erogare, fiet anniuerſarium inſpecta qualitate defuncti, & eius facultatibus, textus *in l. ſi cui, à num. 14. ff. de annuis legat.* iuncta gloſſa, *verbo, ſolutus, ibi, & in ſimili pia cauſa,* qui textus loquitur in eo quod annuatim eſt præſtandum, tenet plures referens Tiraquel. de *priuile. pia. cauſæ, priuil. 55.*

Atque † ita quoties dubitatur de quantitate expendenda pro anni- 98
uerſario, illa taxanda eſt boni viri arbitrio, inſpectis facultatib. defuncti, vt in eo qui fecit donationem omnium bonorū reſeruata ſibi poteſtate diſponendi pro anima, tradit Gamma, *deciſ. 185.* vbi inquit hac conſideratione Senatum pronunciaſſe in caſu, quo quis donauit bona ſua ſub reſeruatione diſponendi pro anima, quod poſſet relinquere prēdiū, ex cuius redditu eleemoſyna daretur Monaſterio ad ſacrificia decem Miſſarum annuatim pro anima peragenda, quod nota, quia ſæpiſſime contingit.

Sic † Rebuff *tract. de priuilegiis ſcholaſticorum, priuil. 133.* tenet & af- 99
firmat legatum incertum arbitrio iudicis definiri ex qualitate perſonæ, & ſtudij, cui is ſcholaſticus operam dabit, *tradit Menoch li. 2 de arbitrar. centuria 2. caſu 188. nu. 6.* quod ex eo fit, quia quod ſtudij cauſa relinquitur, pium eſt, *Bartol. l. 1. vbi omnes, ſoluto matrimonio, ſequitur Alexand, l. ita ſtipulatus, nu 28 de verborum, Rebuff. dicto priuileg. 133. plures referens, Tiraquel. tractatu de priuilegiis pia cauſa, in præfat. verſ. item relictum cauſa ſtudij.*

Sic † Cardinalis Zabarella *Clement. 1. de teſtamentis, num. 27.* tenet, 100
quod ſi quis dicat, *lego pro anima mea,* & non dicat quid, legatum valere, & quod commiſſarius poterit expendere conuenientem quantitatem, ſecundum dignitatem perſonæ, & eius patrimonium & facultates, *argumento l. pater, de legat. 2, tradit Ioannes de Imola poſt Anto. de Butrio,*

c. indicante de teſtamentis, ſequitur Aluarado de coniect. mente teſtator. li. 2. c. 1. nu. 28. vbi vltra Zabarellam allegat tex. in l. penultima, ff. de alimen. & cib. leg. & hoc quia in relictis ad pias cauſas arbitrium boni viri ſemper tacitè connexum eſt, *Bald. l. 3. C. de furtis, nu. 4.* vbi de calice relicto, quem ſequitur Gregorius *l. 23. titul 9. part. 6. verb. El meior*, ad quod adde, quod tradit Aluaradus *vbi ſupra, num. 26. & 28.* quem vide & Couar. *ca. indicante, num. 4. de teſtamentis.*

101 Remanet † itaque reſolutum, quod legatum incertum in fauorem piæ cauſæ valet: Ex quo infero falſò aſſeruiſſe Cynum *in l. 1. C. de Sacroſanctis Eccleſiis, nu. 8.* legatum relictum Eccleſiæ Parochiali non valere, ſi non conſtat de qua teſtator ſenſit, & habebat duas Parochias: nam adhuc valebit legatum, & Epiſcopus eliget Eccleſiam, cui dandum ſit. Ita tradunt Hoſtienſis, Ioãnes Andr. Imola, & communiter Doctores *in cap. indicante, de teſtamentis*, per text. *in cap. 1. de Parochiis, & l. Titia textores, de legat. 1. teſte Philippo Franche. cap. 2. §. cum ab eo, numer. 6. de ſepult. libr. 6. Couarruuias dict. cap. indicante, num. 2. de teſtamentis*, licet ibi contra communem ipſe ſequatur opinionem Barbatiæ, tenentis, legatum diuidendum eſſe inter vtramque Eccleſiam, per tex. *in cap. 2. de ſepulturis,*
102 *lib. 6.* dicens, veriorem eſſe † opinionem, quem ego ſequor, & vltra eũ allego textum ſingularem *in l. ſiquis Titio. 17. §. vltim. de legat. 2.* cuius rogo legas verba. Et conducit, quod tradit Imola in Clementina, *ſi principalis, de reſcriptis*, vbi aſſignatis centum pro præmio primo intranti ar-
103 cem, ſi duo vel tres ſimul intrant, † ita quod nõ poſſit diſcerni, quis eorum prius intrauerit, omnes diuident illa cẽtum: Idem tradit Bart. l. *hoc articulo, ff. de hered. inſtituend. n. 8. & 9.* & vide infra, hoc lib. *cap. 22. n. 17.*

104 Et † pro complemento huius cap. adde, quod licet tam incerte verſatus fuerit teſtator circa relicta pro anima, vt ſolum dixerit amico ſuo, *Animam meam dimitto in manibus tuis*, nec addiderit aliud verbum, nec voluerit aliter diſponere, cenſetur talis amicus grauatus reſtituere hæreditatem piis cauſis: Ita tradit Bertachinus in repert. verbo, *animam meam.*

* * *

CAPVT

CAPVT XI.

SIQVIS CONDIDIT TESTAMENTVM, IN QVO RELINQVIT ANNIVERSARIVM Miſſarum pro anima in Eccleſia, qua iubet corpus ſuum ſepeliri, & poſtea ſe ſuſpẽdat, in flumen, ſeu puteum ſe proiiciat, & ſic decedat in notorio peccato mortali, vel alia cauſa decedat excommunicatus, an ceſſet relictum pro anniuerſario?

1 *Si conditio deſinit poſſe adimpleri per legatarium facto teſtatoris, legatum libertatis vitiatur, quaſi conditione defecta.*

2 *Si teſtator leget, quod ſibi debetur & poſtea exigat, exſtinguitur legatum.*

3 *Cum facto teſtatoris ſibi mortem inferentis deſinat poſſe adimpleri anniuerſarium, vitiabitur anniuerſarium, vt legatum libertatis.*

4 *Mortem voluntariam ſibi inferes non poteſt in Eccleſia ſepeliri, nec decedẽs excommunicatus nec impœnitens blaſphemus.*

5 *Idem aſſeritur de Monacho habente proprium, & de imponente noua pedagia, & de quolibet impœnitente peccatore.*

6 *Ex quo ſacri Canones prohibent pro iſtis orare, cum ſepultura ſiue orationibus fieri non ſoleant, vtroque bono priuantur.*

7 *Si aliquis reperiatur laqueo ſuſpenſus, vel proprio enſe ictus, ſiue in flumen, puteumvè proiectus, non eſt credendum ſibi mortem intuliſſe, ſed ab alio, eo renitente violenter ſuſpenſus, occiſus, ſeu in flumen proiectus.*

8 *Non eſt præſumendum delictum, nec quod quis carnem ſuam odio habuerit, nec quod ſit immemor ſalutis æternæ.*

9 *Huiuſmodi inuenti mortui ſepulturæ Eccleſiaſticæ traduntur, & pro eis oratur.*

10 *Ebrij, furioſi & dormientes, ſibi ipſis inferentes mortem, non priuantur ſepultura.*

11 *Etiam mortem ſibi inferens voluntarie non priuatur ſepultura, ſi poſt illatum ſibi vulnus pœnituerit, & ad Dominum reuertatur oſtendendo ſigna contritionis peccati.*

12 *Omnis virtus detrimentum patitur ab vno vitio.*

13 *Sicut homo dum in carne eſt, poteſt gratiam amittere per peccatum, vt n. 11. ita & conſequenter pœnitentiam conſequi.*

14 *Contrariorum eadem eſt diſciplina.*

15 *Deus malos citra condignum punit, bonos vero plus merito remunerat.*

16 *Expenditur illud Pſalm. 77.* Cum occideret eos, quærebant eum, & reuertebantur.

17 *Intelligitur tex. in* cap. ſiquis poſitus, de pœnitentia, diſtinctione 7. *qui eſt Diui Auguſtini, de eo qui in vltimo vitæ ſpiritu pœnituit.*

18 *Conſtituto in articulo mortis, deficit memoria, & ſic minus creditur teſti conſtituto in mortis articulo.*

19 *Optimum erit conſiliũ, vt orantes pro defunctis ea intentione orent, quod ſi defunctus non egeat orationibus ad orantem reuertantur.*

20 *Samſon licet mortem ſibi conſciuerit, non fuit deſperatus, imo id fecit ſine aliqua Dei offenſa, quia nutu diuino.*

21 *Per inimicitias capitales ſuper venientes cenſetur reuocatum legatum, etiam quod poſt teſtamentum fecerit codicillos, & non reuocauerit, & num. 23.*

22 *Et ad id ſufficit probare inimici, etiam per duos teſtes, licet aliqui requiri quinque teſtes tenuerint.*

23 *Maioratus reuocatur per inimicitias, etiam quod fuerit in contractu inſtitutus, modo traditio facta non ſit.*

24 *Quod procedit etiam ſi inimicitia fuerit orta culpa teſtatoris.*

25 *Dictum teſtis reiicitur, licet is contra quem dixerit, dederit cauſam inimicitiæ, dummodo non ſit data opera.*

26 *Contritus & confeſſus, præſumitur quod odium remiſerit.*

27 *Et quid ſi inimicitia inceperit morte teſtatoris, quia legatarius eum occidat.*

28 *Si teſtator legauit centum Eccleſiæ pro ſepultura, & poſtea elegerit eam in alia Eccleſia, legatum extinguitur.*

29 *Teſtator reuocando onus legato adiectum videtur reuocare ipſum legatũ, declaratur & ſequenti, vt procedat in modo & conditione.*

30 *Facto amittitur legatum, cum voluntas magis facto declaretur.*

31 *Expenditur* l.8.titul.23 libr.8.Recop.

32 *Relictum Eccleſiæ pro ſepultura & orationib. ſeu anniuerſario, non cenſetur reuocatum, licet relinquens decedat excommunicatus.*

33 *Quod ampliatur vt procedat, etiam ſi teſtator dixerit, quod Eccleſia non lucretur legatum, niſi in ea ſepultus fuerit.*

34 *Declaratur* l. cum tale, §. falſam, ff. de conditionib. & demonſtrationibus.

35 *Conditio impoſsibilis de iure habetur pro non appoſita.*

36 Con-

Digitized by Google

36 *Conditio mixta, quæ impleri non poteſt, neq; exſtat per legatarium, quominus impleatur, habetur pro impleta.*

37 *Communis ſententia habet, legatum non reuocari propter inimicitiam, ſi teſtator dederit cauſſam, licet aliqui teneant contrariam ſententiam.*

38 *Author idem iudicat de excommunicato, quod de ſe occidente, ex quo eadem ratio militat in vtroque.*

39 *Qui poteſt remouere impedimentum, non excuſatur, & ei currit tempus.*

40 *Qui caſum impotentiæ ſibi dederit, non excuſatur.*

41 *Culpa imputatur ei, qui non petiit abſolutionem ab excommunicatione.*

42 *Qui non vtitur remediis oportunis ad actum, eſt in culpa.*

43 *Cum excommunicatio ſit medicinalis, & adhibeatur in medicinam, vt quis exeat a peccato, parendo Eccleſiæ mandatis, ſi non pareat eſt pertinax.*

44 *Intelligitur* l.8.tit.23..lib 8.recopil.*iuxta diſtinctionem iuris communis, ſed contra.n.*47.

45 *Quando duæ leges, etiamſi altera ſit poſterior, poſſunt aliqua diſtinctione concordari, vt vna intelligatur ſecundum alteram, ſunt reducendæ ad concordiam.*

46 *Quod procedit, etiam ſi ſecunda & poſterior lex contineat clauſulam derogatoriam, non obſtantibus, vel aliquam dictionem taxatiuam.*

47 *Intelligitur* d.l.Regia 8. *vt intelligatur ſimpliciter, ſine aliqua diſtinctione.*]

48 *Quando ſi lex noua diſtingueretur per veterem, remaneret ſine effectu aliquid operandi, non diſtinguitur per eam.*

49 *Quando lex noua vtitur ſigno vniuerſali, non limitatur lege veteri.*

50 *Licet bona propter delictum confiſcentur, non ex eo delinquens efficitur inteſtabilis.*

F*Alſam conditionem Caſſius & Cælius Sabinus, impoſſibilem eſſe dixerunt, veluti Pamphilus, ſi quod Titio debeo ſoluerit, liber eſto, ſi modo nihil Titio fuit debitum, quod ſi poſt teſtamentum factum teſtator pecuniam exſoluerit, defeciſſe conditionem.*

Verba ſunt Papiniani Iuriſconſulti. *lib.18. quæſtionum*, relata l. *cum tale.*

1 *tale 71.§ falſam,ff. de condit. & demonſtr.* Ex quibus † in vlteriori parte colligitur. Quod ſi conditio deſinit poſſe adimpleri per legatarium, facto teſtatoris legatum libertatis vitiatur, quaſi condictione defecta.
2 Sic † ſi teſtator leget, quod ſibi debetur, & poſtea exigat, extinguitur legatum, *Anguiſola conſil.28.num.1.& 8. lib.6. & Menoch. lib.4. præſumpt.*
3 *183.* Sicq; † ad eundem modum legatum pro anniuerſario, inutile reddi fatendum eſt, ſi teſtator moriatur in ſententia excommunicationis, vel ſe ſuſpēdat, ſiue in flumen ſeu puteum ſe proiiciat, quia facto ipſius
4 deſinit † conditio poſſe adimpleri: cum talis non poſſit in Eccleſia ſepeliri, vt de ſe occidente, eſt text. *in cap. ex parte. el 2. de ſepulturis*; vbi omnes *cap. placuit.23.q.5.* vbi gloſſa & omnes: de excommunicato eſt tex. *in cap. ſacris de ſententia excommunicationis.* Eccleſiaſtica enim ſepultura priuatur ille, de quo conſtat deceſſiſſe in peccato mortali. Vt de vſurario eſt tex. *in cap. quia in omnibus, de vſur.* Sic de blaſphemo impœnitente,
5 *cap ſtatuimus, de maledicis.* Sic de Monacho † habente propria, *cap. Monachi, §. qui vero, cap. ſuper quodam, de ſtatu Monachorum.* Sic de imponente noua pædagia, *c. innouamus, de cenſib.* Sic & quilibet peccator impœnitens priuatur Eccleſiaſtico ſepulchro, vt tradit Menoch. *lib.6. præſumptione 94.num.7. Nauar. cap. ſi quis poſitus, num.3. de pœnitentia, diſtinct.*
6 *7.* Nec † pro eis poteſt orari, *cap. pro obeuntibus, 13. quæſt.2. vbi late Turrecrem. d. cap. placuit.23. quæſt.5. Hieronym. à Laurentius, deciſ.123. num.8.* vbi in caſu, quo vir opinione & æſtimatione grauis ſibi mortem intulit, cum altercaretur, an eſſet dignus ſepultura Eccleſiaſtica, inquit dixiſſe Domini de Rota Auinionis, *Careat, careat, & inter ſtercora proiiciatur.* Ex quo enim, vt ibi inquit, Sacri Canones prohibent pro iſtis orare, fruſtra ſepulturam peterent, quæ ſine orationibus fieri non ſolet, vtroque bono priuantur tales impœnitentes & deſperati, ſcilicet ſepultura & ſuffragiis, *Guillermus Benedictus, cap. Raynutius, de teſtamentis, verb. mortuo itaque el 1. num. 50. & num. 295. Menochius de arbitrar. caſu 284. num.36. Gregor. l.2. titul.27. part.7. gloſſ.1. Didacus Perez, l.3. titul.13. lib. 8. ordinament. Couarru. lib.2. variarum, cap.1. num.11. verſ. illud, plures alios refert Ameſcua lib.1. de poteſtate in ſe ipſum. cap.22. ex num 2.* Hoc tamen limita, ſi conſtat illos ſibi mortem voluntarie intuliſſe, *d. cap. ex parte. el 2. de ſepulturis.*

7 Nec ſi aliquis † reperiatur laqueo ſuſpenſus, vel proprio enſe ictus, vel in flumen, puteumve proiectus, credendum non eſt ſibi mortem intuliſſe, ſed ab alio, eo renitente violenter ſuſpenſus, occiſus, ſeu proiectus,

ieſtus: tum, † quia non eſt præſumendum delictum in eo, *iuxta* 8
iuris regulas, maximè tam horrendum: tum etiam, quia nemo præſu-
mitur, quod carnem ſuam odio habuerit, *cap. non æſtimemus. 13. quæſt. 2.*
nec quod ſit immemor ſalutis æternæ, *l. vltima Cod. ad legem Iuliam re-*
petund. & cap. Sancimus, 1. quæſt 7. & etiam, quia ſæpiſſimè contingit ta-
lia ab aliis irrogari, quare iudices in inquirendo debent eſſe cauti, quia
Eccleſia non iudicat de occultis & incertis, *cap. ſi quis diuinus. §. his ita,*
30. quæſt. 5 vt diximus late ſupra, cap. 10.

Atque † ita Eccleſiaſticæ ſepulturæ traduntur ſic inuenti, & pro 9
eis oratur, *tradit Abbas cap. ex parte. el 2. num. 4. de ſepulturis, Palacius Rub.*
Rubric. de donatio. §. 89. num. 2. & § 70. num. 6. & 7. Socinus iun or conſ. 31.
lib. 1. Hieronymus à Laurentiis d. d ciſion. 123. num 8. Bertrandus conſil. 134.
num. 2. volum. 3. Plaça de delictis, cap. 23. numero 15. Salzedo in practica,
cap. 17. num. 12. Couarru lib. 2. variarum. cap. 1. num 11. Iulius Clarus §.
fin. quæſtion. 68. num 38. Didacus Perez, l. 9. titul. 13. lib. 8. ordinam pagin.
266. Tiberius Decianus libro nono tractat. criminal. cap. 3. num. 3. & 10. ſe-
quitur Ameſcua lib. 1. de poteſtate in ſeipſum, cap. 22. num. 12. vbi nume-
ris ſequentibus ponit aliquas limitationes ad prædictam concluſio-
nem de priuando ſepulchro & ſuffragiis, eo qui ſibi mortem intulit.
Vt non procedat in furioſo, ebrio & dormiente, & ſe proiiciente in 10
flumen ſpe natandi, cum fugerat, quibus in caſibus non eſt neganda
ſepultura Eccleſiaſtica: ſed cum ſit mors voluntarie illata, in hoc non
inſiſto, cum habeamus caſum expreſſum *in d. capit. ex parte, el 2.* ibi:
Cum non illa ſponte præcipitauerit ſe, ſed eſt optima & Catholica limita-
tio ad dictam concluſionem, vt non priuetur † ſepulchro & ſuffragiis, 11
etiam voluntarie mortem ſibi inferens, ſi poſt illatum ſibi vulnus pœ-
nituerit, & ad Dominum reuertatur, oſtendendo ſigna contritionis
peccati: *In quacumque hora ingemuerit peccator, amplius non recordabor,*
inquit Dominus per Prophetam Ezechielem, *cap. 18. & cap. 33. verba re-*
lata, cap. ponderet. 50. diſtinct. & cap. ſi quis presbyter. 26. quæſtion. 6. & Lu-
cæ, *cap 23.* dixit Dominus latroni pœnitenti: *Hodie mecum eris in Para-*
dyſo: & habetur Matthæi, *cap. 20.* quod *tantum eſt datum mercenario ſe-*
ro venienti, quantum illi, qui mane venerat, quamdiu enim quis in car-
ne, eſt in ſtatu merendi DEI gratiam: atque ita Eccleſia non negat
ſepulturam iis, quos in extremo vitæ ſuæ pœnitet peccaſſe, *cap. ſi quis*
autem, de pœnitentia, diſtinct. 7.

Iam.

Iam quemadmodum homo, dum in carne eſt, poteſt peccare, & damnari, vt habetur Ezechielis cap. 33. *Iuſtitia iuſti non liberabit eum in quacumque die peccauerit*, & cap. *defleat peccator, de regulis iuris*, vbi optima gloſſa intelligit verba tex (dicentis, *Defleat peccator quia offendens in vno, factus eſt omnium reus.*) ideo eſſe, quia offendens in vno peccato mortali, amittit vitam æternam, & damnabitur, quia omnis virtus de-
12 trimentum † patitur ab vno vitio, *cap dolendum de pœnitentia, diſtinct. 5.* vbi quod qui in vno peccato perſeuerat, omnia bona perdit: bonũ dicitur ex integra cauſa, malum autem ex quocumque defectu: pro quo eſt gloſſa ſingularis *in Extrauaganti execrabilis, verbo, vita puritate, de præ-*
13 *bendis*. Si ergo dum in † carne eſt homo poteſt gratiam amittere per
14 peccatum, cur non & pœnitentia conſequi. Si quidem † contrariorum eadem eſt diſciplina, *l. 1. ff. qui ſunt ſui, vel alieni iuris*, cum de contrariis contraria dicantur, *cap. ſciendum, 8. quæſtion. 1.* quo argumento vtitur Iacobus Menochius *lib. 6. præſumption. præſumtion. 94. num. 9. & 10.* vbi etiam arguit à fortiori ratione: nam Dei bonitas tanta eſt, vt ſit clementior ad ignoſcendum, quam iratus ad damnandum, *cap. qui di-*
15 *uinitatis, de pœnitentia, diſtinct. 1.* & ſic malos † citra cõdignum punit: bonos vero plus merito remunerat, *tradit Sanctus Thomas in 4. Sententia. diſtinct. 46. quæſtion. 2. articul. 2.* & habetur *2. Canonica Sancti Iacobi; Superexaltauit miſericordia iudicium.*

16 Nec mirum, quod in † vltimo vitæ ſpiritu, quis conuertatur, iuxta illud Pſalm. 77. *Cum occideret eos, quærebant eum, & reuertebantur.* Et ſic inquit Innoc. *in c. à nobis, de ſent. excommun. num. 2.* Quod ſi detur lex diſponens, quod hæreticus in articulo mortis non poſſet reconciliare, eſſet inhumana, & contra voluntatem Dei, quem videas citra hoc.

17 Neque obſtant † verba textus, *in cap. ſi quis poſitus, de pœnitentia, diſtinct. 7.* deſumpta ex Diuo Auguſtino homilia 41. quæ talia ſunt: *Si quis poſitus in vltima neceßitate ſuæ ægritudinis voluerit accipere pœnitentiam, & accepit, & mox reconciliatur, & hinc vadit. fateor vobis non illi negamus quod petit, ſed non præſumimus, quod bene hinc exiit ſi ſecurus hinc exierit. ego neſcio. pœnitentiam dare poſſumus, ſecuritatem dare non poſſumus, numquid dico damnabitur, ſed non dico liberabitur*: Nam inquit Menoch. quod Auguſtinus loquitur in eo, de cuius pœnitentia dubitabitur: nam cum pœnitentia eſt in dubio, ſalus etiam dubia erit, vt non præſumamus, pro certo, quod ſaluetur ille, de cuius pœnitẽtia dubitatur. Et hæc dubitatio veræ pœnitentiæ in eo, qui in mortis articulo eſt conſtitutus,

ſumitur

ſumitur ex eo, quod corporis infirmitas adeo perſæpe omnes animi ſenſus occupat, vt vix aliquid de Deo cogitare permittat, vt inquit ipſe Menochius, & eonducit *l. hac conſultiſsima, verſic. At cum humana fragilitas, mortis præcipue cogitatione perturbata, &c. C. qui teſtamenta facere poſſunt, Guid. Pap. deciſ. 127. num. 4. Menoch. de arbitrar. centur. 2. caſu 97. n. 1.* vbi quod memoria adimitur agone mortis. Sic minus † creditur teſti 18
conſtituto in mortis articulo, *Roland. conſil. 37. n. 21. vol. 3.*

Quare quoties † caſus ita contingeret, conſulerem orantibus pro 19
talibus, de quibus dubitatur, ſint ne capaces ſuffragiorũ, vt orent intentione, vt ſi is pro quo orant, non iuuetur, quia damnatus, oratio reuertatur ad facientem, iuxta illud Pſalm. 34. *Oratio mea in ſinu meo conuertetur*: & Luc. 10. *Si non fuerit filius pacis pax veſtra ad vos reuertetur*: ob quod Gabriel *in 4. lection. 58* inquit, quod ſemper debet eſſe in orante pro alio habitualis intentio, vt ſi is pro quo orat, non indigeat ſuffragiis, quia iam eſt beatus in cœlo, vel non iuuetur illis, quia damnatus, ad orantem reuertatur, idem tradit Diuus Auguſtinus *ſermone 44. ad fratres in eremo*. Sed ſi demus, quod vere pœnituit, non eſt dubitandum de eius ſalute, cum ea pœnitentia nihil differat ab ea, quã quis facit cum bene valet, ita enim præſto eſt illi Dei auxilium, cui homo conſentit, ſicuti ſano, & incolumi, *l. 9 tit. 13. part. 1. Menoch. vbi ſupra. num.* 25. Merito ergo ei, qui in vltimo vitæ pœnituit, non denegatur ſepultura Eccleſiaſtica, tamen de his non eſt noſtra quæſtio, cum pro eis poſſit celebrari, anniuerſarium, & orari.

Eximitur etiam † ab his deſperatis Samſon, qui licet mortem ſibi 20
conſciuerit, dubitandum non eſt, id feciſſe abſque aliqua Dei offenſa, vt dicit Diuus Auguſtinus *lib. 1. de ciuitate Dei c. 21.* & Paulus Apoſtolus ad Hebræos, *cap. 11.* de illo & aliis patribus ponit hæc verba: *Et quid adhuc dicam, deficiet me tempus enarrantem de Gedeon Barach, Samſon, Iephte, Dauid, Samuel, & Prophetis, qui per fidem vicerunt regna, operati ſunt iuſtitiam, adepti ſunt repromiſſiones*, & de quo legitur Iudicum capit. 13. in fine: *Peperit itaque filium, & vocauit nomen eius Samſon, creuitque puer, & benedixit ei Dominus, cœpitque ſpiritus Domini eſſe cum eo*, & morte inuocauit Dominum, vt legitur Iudicum, *cap. 16.* & nutu diuino id feciſſe, inquit Azor. *lib. 6. Inſtitution. moral. cap. 1. verſ. ad hæc.* In monte enim plures hoſtes occidit, vt Chriſti exprimeret paſſionem, qui mortem noſtram moriendo deſtruxit, tradit Martinus Cantepratenſis *in hypotyposeon lib. 6. cap. 1. circa princip.* vbi refert Euagrium dicentem, omnes

Digitized by Google

pene ſanctos Patriarchas & Prophetas in aliqua re figuram expreſſiſſe Chriſti ſaluatoris.

Sed de his, qui obierunt in ſententia excommunicationis, vel peccato mortali impœnitentes, cum ſint inimici Dei, & Eccleſiæ, per con-
21 ſequens † videtur reuocatum legatum pro ſepultura, & anniuerſario, argumento, *l. ſi quis ita legauerit*, §. *final.* ibi: *Et ſi quidem capitales, vel grauiſſimæ inimicitiæ interceſſerint, ademptum videtur quod relictum eſt ff. de adimendis legatis.* Quod dicit ſine dubio, Barboſa *l. ſi ab hoſtibus, num. 9. ſolut. matrimon.* Et hoc licet teſtator non dixerit, ſe velle reuocare legatum, *Iaſon l. hereditas, num. 3. C. de his quibus vt indignis, Ripa l. fin. numer. 151. Cod. de reuocand. donation. cap. Raynutius, de teſtament. num. 7. Molin.*
22 *lib. 1. de primogen. cap. 9. num. 35.* vbi loquitur de maioratu † per viam legati inſtituto, & ibi *num. 57.* quod ſufficit probare inimicitiam duobus teſtibus, ſecundum Paulum & Couarruuium, contra Dynum & Bartolum tenentes in hac tacita ademptione, neceſſarios eſſe quinque teſtes, quod etiam tenet Mieres, dicens, communem eſſe opinionem
23 *de maioratu 1. parte, quæſtione 43. numero 5. & 414.* Et idem † dicit ſi in contractu fiat, non interueniente traditione, quia tacite cenſetur reuocatum.

Quod etiam procedit, ſi teſtator poſt inimicitias fecerit codicillos, & in eis non reuocauerit, *Gamma deciſ. 206. num. 17.*

24 Et hoc † in tantum verum eſt, vt procedat etiam ſi inimicitia orta fuerit culpa teſtatoris, vt contra Bartolum probat Iaſon, *l. ſi filiam, num. 2 C. de inoffic. teſtament. Gerardus ſingular. 5. Couarru. Rubrica de teſtamentis, 2 part. num. 20. & colligitur ex l. 4. ff. de adimend. legat.* ibi: *Et teſtatorem pœnituerit prioris offenſæ, & l. ex parte, eodem titulo*, ibi: *Cum teſtator grauiſſimis inimicitiis perſecutus*, quas leges hanc tenendo ſententiam ponderat Manrica *de coniectura ta mente defuncti, l. 12. titul. 5. num. 9.* vbi optime fundat, quidquid dicat Gregor. *l. 13. titul. 7. partita 6. verbo, y oguieſſe, verſicul. ſi tamen teſtator, vel extraneus dedit cauſſam inimicitiæ, &c.*

25 Sic dictum † teſtis reiicitur, licet, is contra quem dederit cauſſam inimicitiæ, dummodo non ſit data opera, *Couarru. in 4. 2. part. cap. 3. § 5. num. 7. in fin.* vbi plures refert.

Sed quæ maior inimicitia, quam inter damnatum & Eccleſiam: Ergo per eam videtur reuocatum legatum pro anniuerſario, & in iſto deſperato non poteſt conſiderari aliqua pœnitentia prioris offenſæ, & ſic

Digitized by Google

ſic non eſt locus diſpoſitioni, *l. quod ſi iterum, ff. de adimend. legatis*, nec de eo † poſſumus dicere, quod de contrito & confeſſo, qui præſumitur odium remiſiſſe, *Mantica de coniecturata mente defuncti, lib. 6. tit. 10. num. 8.* atque ita cum exierit à carne impœnitens, ſemper manet impœnitens & inimicus Dei, vt diximus *ſupra cap. 1. num. 14.* 26

Et dato, quod † inimicitia inceperit cum morte teſtatoris. Vt puta, 27
ſi cum amici eſſent, orta fuit inter eos rixa, & legatarius vulnerauerit teſtatorem, ita acriter, quod ſtatim mortuus ſit, licet in his terminis legatum mero iure quæratur legatario, quia non poteſt conſiderari in teſtatore animus reuocandi, *l. final. cum gloſſa. ff. quando dies legati cedat*: fiſcus tamen ab eo aufert, *l. 1. vbi Bartolus, num. 4. ff. de his quibus vt indign. Molina lib. 1. de primogen. c. 6. num. 46. ſequitur Barboſ. l. ſi ab hoſtibus, §. fin. num. 10. ff. ſolut. matrim.*

Facit etiam, † quia ſi teſtator legauit centum Eccleſiæ pro ſepultu- 28
ra, & poſtea elegerit eam in alia Eccleſia, legatum extinguitur, *Anchar. an. cap. filius noſter, num. 9. de teſtament. Mantica de coniecturata mente defuncti, lib 11. titul. 2. num. 31.*

Et hoc † quia teſtator reuocando onus legato adiectum, videtur 29
reuocare ipſum legatum, *l. alumna, §. Seia, l. filio. §. matri. ff. de adimendis legatis, Mantica vbi ſupra, num. 27. Menoch. lib. 4. præſumptio. 169. num. 3.* atque ita cum iſte decedendo excommunicatus, vel ſe occidendo efficerit, ne poſſit ſepeliri, nec pro eo orari, videtur adimiſſe relictum. Siquidem † voluntas magis facto quam verbis declaratur. *l. de quibus, ff. de legibus*, & etiam facto legatum adimitur, *l. cum tale, §. penultimo, l. cum ita datur, l. ſi quis ſeruum, ff. de condit. & demonſtrat.* Et licet Socinus *l. in teſtament. 1, la 2. de condit. & demonſtr. num. 3.* dixerit, ſupradicta procedere in modo, vt eo adempto cenſeatur ademptum legatum, ſecus tamen in conditione *per l. ſi quis ſeruum, eo titulo, Mantica de coniectur. mente defuncti, lib. 12. tit. 2. num. 3.* verius eſt adimi legatum adempta conditione, *vt argum. l. 3. §. conditio, ff. de adim. legat. tradit Aymon conſil. 80. n. 2.* quem ſequitur Ameſcua *de poteſtate in ſeipſum, lib. 1. quæſt. 22. num. 31. poſt Menocnium, lib. 4. præſumpt. 183. num. 54.* 30

Pro quo † etiam facit *l. 8. tit. 23. lib. 8. Recop.* in qua habentur hæc 31
verba: *Todo hombre ò muger que ſe matare a ſi meſmo, pierda todos ſus bienes, y ſean para nueſtra Camara, no teniendo herederos decendientes.* Si ergo, qui ſe occidit, amittit bona, nō potuit de eis diſponere, & eius diſpoſitio irritatur, q̄ pendebat à morte, qua mediante intrat fiſcus in pœnā delicti.

Et pro complemẽto huius partis, quod cenſeatur ademptum legatum, ſeu relictum pro ſepultura, & orationibus, tenet Comenſis *l. in teſtamento, la 2. ff. de cond. & demonſtrat.* allegatus à Menoch. *lib. 4. præſumpt. 183. num. 48.*

32 Sed contrariam † ſententiam, imo huiuſmodi relictum non vitiari, nec cenſeri reuocatum, & Eccleſiam illud percipere, tenent plures, quos refert Iacob. Menoch. dicens communem eſſe opinionem, *d. lib. 4. præſumpt. 183. num. 46. Mantic. de coniectura ta. mente defuncti, lib. 11. tit. 16. num. 26. Guillerm. Benedict. cap. Raynutius. de teſtamentis, verb. mortuo itaq; el 2. n 50. & 295. de teſtam. Cota in memorabil. lib. verb. inimicitia, in fin. Simon de Prat. de interpr. vlt. volunt. lib. 4. interpret. 3. dub. 1. num. 11. fol. 457. Spino de teſtament. gloſ. 2. de electione ſepulturæ. n. 34.* tradunt plures, quos refert & ſequitur dicens, communem omnium ſententiam, Ameſcua *lib. 1. de poteſtate in ſeipſum, cap. 22. num. 33. vbi cum Capi. conſil. vlt. & Sebaſtiano Medices tract. de ſepulturis, 1. part. q. 25.* & Simone de Prætis, *vbi ſupr.*
33 ampliat, vt procedat hæc † communis ſentẽtia, etiamſi per teſtatorem dictum fuerit, quod aliàs non valeret relictum: nam adhuc Eccleſia, etiam quod non ſepeliatur corpus, nec oret pro eo, potietur legato.

34 Neque † obſtat, l. *cum tale, §. falſam, ff. de cond. & demonſt.* nam in eodem legato libertatis relictæ, ſi Titio decem dederit, ſi cõditio caſu impleri non poſſit, quia Titius mortuus, ſit legatarius, habebit legatum, *l. cum ita datur lib. rtas 93 ff. de condit. & demonſtrat.* quia conditio eſt effe-
35 cta impoſſibilis, & cum † conditio ſepeliendi, & orandi in eo facta ſit impoſſibilis, de iure habetur pro non appoſita, *l. 1. ff. de condit. inſtit.* & cum hæc impoſſibilitas, & impedimentum iuris prouenerit culpa teſtatoris, non eſt imputandum Eccleſiæ, *argument. l. miles, §. ream, ff. ad l. Iul. de adulter.*

36 Deinde facit, quod iſta conditio eſt mixta, quia † eſt implenda ab Eccleſia in cadauere teſtatoris, & conditio mixta, quæ impleri non poteſt, neque ſtat per legatarium, quominus impleatur, habetur pro impleta, *l. in teſtamento, la 2. l. vter ex fratrib. l. iure ciuili. l. Titius ſi ſtatuas, ff. de cond. & demonſtr. l. poſt diem. § item ſi qua conditio. ff. quando dies legati ced.* & in terminis reliquentis centum pro ſepultura, & decedentis excommunicati, tradit Thom. Sanchez, *lib. 1. de ſponſ. diſput. 33. num. 26.*

37 Neque obſtat, quod † propter inimicitiam cenſetur reuocatum legatum: nam communis ſententia eſt, quod non reuocatur, ſi teſtator dederit cauſam inimicitiæ, *vt tradunt multi congeſti à Catellian. Cota de memorabilib.*

morabilibus, verbo inimicitiæ, quos refert etiam Menoch. lib. 3. præſumptione 37. num. 22. licet ipſe ab hac communi diſcedat, & merito, nulla enim efficax differentiæ ratio poteſt aſſignari in eo quod legatarius, vel teſtator dederit cauſam inimicitiæ, cum vtroque modo ſit contracta, quæ facit præſumere mutationem voluntatis: tamen quia eſt periculoſum recedere à communi opinione, maxime cum ſit in fauorem Eccleſiæ: malo ſilentio fauere, quam diſcurrendo per contraria, damnum afferre. Atque ita *Ameſcua, dict. cap. 22. num* 34. licet ſentiat non bene diſſolui argumenta contrariæ opinionis tamen inquit nullum futurum dubium, quin in praxi ſeruanda ſit hæc ſecunda opinio, quod non ſit reuocatum relictum Eccleſiæ pro ſepultura, & orationibus ab eo, qui poſtea ſe ſuſpendit, vel excommunicatus deceſſit, & licet ibi, *numer.* 37. dicat, facilius poſſe defendi communem opinionem in excommunicato, quam in ſe occidente, ex quo cum ſit excommunicatus à ſuperiore abſolutio pendet à tertio, atque ita ſiue relictum ſit ſub modo, ſiue ſub conditione, ex quo non potuit adimpleri, facto tertij habētur pro impletis, vt tradit Mantica *de coniect. mente, lib. 11 titul. 16. Menoch. lib. 4. præſumptione 283. n. 8. & 9.* Tamen † in vtroq; caſu eadem militat ratio. 38
Ex quo obediendo Eccleſię excommunicatus poſſet conſequi abſolutionem, cum Eccleſia petenti non deneget auxilium.

Atque † ita non habet excuſationem, cum poſſit remouere impedimentum, *l. qui poteſt facere, ff. de regulis iuris, c. his quibus 60. de elect.* & ſic currit tempus ei qui potuit remouerę impedimētum, *Bart. l 3. §. vſuras, ff. de contrario iudi. tutelæ.* Qui † n. caſum impotentiæ ſibi dederit non excuſatur, tradit Roman. *conſil. 9.* vbi loquitur in eo qui potuit petere abſolutionē à iuramento, & ibi eius Addictionator ponit fallentiā ad regulā, quod non valenti agere non currit præſcriptio, vt nō procedat, quando quis ſua culpa impotens efficitur, vbi plures citat ad hoc, & eſt bona gloſſa, in *c. quia diuerſitatem, v. rb. ſuſpenſionis, de conceſ. præbenda,* vbi imputatur † culpa ei, qui nō petiit abſolutionē ab excomunicatione, quam gloſſam, cū textu expendit ad hoc, *Alex. conſ. 62. nu. 2. vol 6 plures refert Peregrinus de fideicommiſſis, art. 41. n. 9* Qui † n. non vtitur remedijs opportunis ad actum eſt in culpa, *Rolandus, conſ 52. n. 25. vol. 4.* Et † cum excommunicatio adhibeatur in medicinā, vt quis exeat à peccato, parendo Eccleſiæ mandatis, ſi pertinax non obediat, & induratū cor eius exēplo Pharaonis in malo perſiſtat, ipſe ſibi ponit impedimentum fruendi ſepulchro, & ſuffragiis Eccleſiæ, atq; ita eius, & ſe interimētis, eadem eſt ratio.

[In the right margin, beside the lines beginning "Atque † ita", "ff. de contrario", "imputatur", "refert Peregrinus" and "opportunis": 39, 40, 41, 42, 43]

44 Neque † obſtat, *l. 8. titul. 23. lib. 8. Recop.* quia ea lex intelligenda eſt, iuxta diſtinctionem, *l. 24. tit. 1. p. 7.* vt procedat, quando mortem ſibi inferens id fecit ſcientia & metu criminis à ſe commiſſi, tale quod merebatur bonorum confiſcationem, vt eo caſu, ne ex militia ſua commodum reportet, vtique amittat bona. Ita tradit Gregorius *ibi, verb. Para el Rey.* Idem tenet poſt Plaçam, à ſe relatū Didacus Perez, *l. 9. tit. 13. l. 8. ord. Auend. in dictionario verbo, Deſeſperados, Plaça de delictu, cap. 23. num. 9. & 10. 11. & 12.* Pro quorum ſententia faciunt, quæ tradunt Decius *conſi. 438. nu. 4. Curtius Iunior conſi. 182. numer. 3. & Corneus, conſil. 195. numer. 11. libr. 2. Pariſius, conſil 155. numer. 4. volum. 4. Rolandus conſil. 20. volum. 3. Menochius de arbitrariis libr. 2. caſu. 284. Peregrinus de priuilegio fiſci, libr. 4. numero. 3.*

45 Pro quo † facit, quod quādo duæ leges, etiam ſi altera ſit poſterior, poſſunt aliqua diſtinctione concordari, ita quod vna intelligatur ſecūdum alteram, ſunt reducendę ad concordiam, vt euitetur correctio, vt in prima conſtitut. Codicis, *§. quibus, & l. vnica, C. de inoffícioſ. donation. c. cum expediat, de electione, l. nam & poſteriores, & l. non eſt nouum, ff. de legi-*
46 *bus*, tradit *Romanus conſ. 40. nu. 5.* vbi quod † procedit etiam, ſi ſecunda & poſterior contineat clauſulam derogatoriam non obſtantibus, vel aliquam dictionem taxatiuam, quod etiam tradit *conſ. 322. numer. 2. per gloſ. in authent. de hered. ab inteſtat. veni, in principio, verbo, vocantibus, & gloſſ. in l. non tantū, verbo, nec vlla exceptio. ff. de petitio. hered.* & alios quos ibi refert, & alios Mandoſius additionator, ibi quem vide: plures etiam refert Brunorus A ſole *in compendio reſolutionum iuris, verbo, ſtatuta contraria.* Sed contrariam ſententiam, imo quod bona omnia mortem ſibi voluntariè inferentis publicentur, tenet Gomezius. *3. tomo variarum, c. 3. numer. 13 Villalobos in Antynomia Iuris ciuilis, & Regni, num. 8. vbi*
47 *Olanus* † *numer. 14. Gratian. regul. 55. num. 10. Azeuedo l. 8. titul. 23. lib. 8. Recopil. numer. 14. & ſequentibus*, & eadem nouiſſime amplectitur Ameſcua, *lib 1. de poteſtate in ſeipſum, c. 24.* Et in hanc ſententiam videtur ſe inclinare Couarruuias, *lib. 2 variarum. cap. 1. in fine.*

48 Nec † obſtat, quod diximus modo pro fundamento contrariæ ſententiæ. Quia quando ſi lex noua diſtingueretur per veterem, remaneret ſine effectu aliquid operandi, non diſtinguitur per eā, tradit Ameſ-
49 cua *vbi ſupra, num. 6.* vbi *num. 5.* quod † ex quo dict. l Regni vtitur ſigno vniuerſali, *todo hombre*, non limitatur lege veteri, *l. 1. §. nuntiatio ff. de noui oper*, & ibi adducit alia in comprobationem huius ſententiæ.

Sed

Sed † intellige, quod non ex eo quod bona propter delictum confiſcentur, delinquens efficitur inteſtabilis, qui, etiamſi committat tale crimen, poteſt teſtari, iuxta deciſionem, *l.4. Tauri, vt tradit Gregor. l. 24. titul.1. part.7 gloſſa 7.* tamen non poterit diſponere de bonis amiſſis propter delictum, & teſtamẽtum, quatenus tanget eorum diſtributionem irritabitur. 50

Quare quoties caſus (vtinam nunquam) euenerit, conſulerem Ecclesiæ, cui erat relictum pro ſepultura & ſuffragiis, vt à Domino Rege petat ſibi deferri ex gratia, nã ex quo potentiſſimus, & Catholicus Rex noſter nunquam talia bona ſuis expenſis accõmodat, ſed cõcedit opetib. piis, libentius tribuet illi Eccleſiæ, cui alias relictum erit.

CAPVT XII.

SI QVIS DIVTVRNO TEMPORE CELEBRET IN ECCLESIA ANNIVERSARIVM, pro defunctis, compellatur id facere in futurum.

SVMMARIVM.

1 *Tempus non eſt modus tollendæ nec inducendæ obligationis.*

2 *Fundans ſe in diuturna præſtatione, inducendo eam tamquam modum & formam, non obtinet, niſi aliud adminiculum accedat.*

3 *Sicut tempus non eſt modus inducendæ obligationis, ita nec validandæ, & expenditur l. ſi* certis annis, C. de pactis.

4 *Intelligitur* l. cum de in rem verſo. ff. de vſuris, *& numeris ſequentibus.*

5 *Relatiuum. quod ſui natura reſtringit.*

6 *Præſumptio tituli, de qua in* l. cũ de in rem verſo, *ceſſat cõtra minorem.*

7 *Vſuræ veniunt in conſequentiam, & earum ſolutio præſupponit aliã principalem obligationem.*

8 *Conſequens non datur ſine antecedente neceſſario: Limita vt ibi.*

9 *Intelligitur* l. ſi certis annis, C de pactis, *vt non repugnet*, l. cum de in rem verſo, ff. de vſuris.

10 *Vbi conſtat de titulo inualido & initio vitioſo, longiſſima præſtatio, nihil proficit.*

11 *Præſtatio aliquorum annorum obligationem non inducit.*

12 *Intelligitur l.* ſi quis diuturno, ff. ſi ſeruitus vendicatur.

13 *Ob bonum publicum propter frequentiam ſeruitutum continuarum, introductum eſt, vt non requiratur ad eas cauſandas titulus.*

14 *Ne-*

14 *Nec tituli allegatio requiritur in ſeruitutibus continuis, licet aliqui tenuerint contrarium.*

15 *Extra caſũ ſeruitutis, qui voluerit ſe iuuare ex diuturna præſtatione debet allegare cauſam ſolutionis, & probare præſtationes.*

16 *Cauſa talis præſumitur, qualis per effectum demonſtratur.*

17 *Licet iuuans ſe præſcriptione, debeat allegare cauſam, ſecus tamen erit, ſi iuuetur conſuetudine, quæ inducitur à toto populo, vel maiori parte.*

18 *Quando occurrit fauor piæ cauſæ cum fauore vltimæ voluntatis, etiamſi præſtatio non ſit decennalis, ſed aliquorum annorum, obligat in futurum.*

19 *Expenditur,* l. 1. C. de fideicommiſſis, *& ampliatur eius deciſio, vt procedat in omni relicto intuitu pietatis.*

20 *Limitatur deciſio,* l. 1. C de fideicommiſ. *vt procedat quando teſtamentum eſt nullum, ex defectu ſolennitatis, ſecus, ſi voluntatis.*

21 *Parochianus poteſt compelli ad ſolutionem cerei, vel alterius rei, quã conſueuerat offerre aliquo tempore, decennali ad minus.*

22 *Eleemoſyna conſueta dari pauperibus, debent perpetuo dari.*

23 *Si ciuitas dederit quolibet anno certas menſuras frumenti religioſis, non poterit poſtea reuocare eleemoſynam.*

24 *Ampliatur vt procedat in omni præſtatione liberaliter facta per decenniũ piæ cauſæ.*

25 *Celebrans in Eccleſia diuturno tempore anniuerſarium pro defunctis, compellitur in futurum celebrare.*

26 *Ratione deuotionis conſeruatur conſuetudo, quæ viget in aliquibus Eccleſiis, dandi laicis annuátim candelas in die Purificationis, & toleratur, ſi Eccleſia abundet redditibus.*

27 *Sancta Eccleſia Toletana annuatim præſtat candelas in magna abundãtia in die Purificationis, & feſto Corporis Chriſti.*

28 *Referuntur opiniones contrariæ circa præſcriptionem præſtationis harum candelarum.*

29 *Contra Eccleſiam Toletanam non eſt præſcriptum, quia non vniformes dantur præſtationes.*

30 *Epiſcopi debent domino reddere rationem de bonis fabricæ.*

31 *Sancta Eccleſia Toletana & operarius eius, interruperunt præſcriptionem præſtationis candelarum.*

32 *Cum præſtatio candelarum procedat ex mera liberalitate, & facultate,*

non

non inducitur poſſeſſio, nec præſcriptio, etiam tempore.

33 *Eccleſia quo ad res temporales vtitur iure communi.*

34 *Titulus non præſumitur contra Eccleſiam, vt nec contra minorem.*

35 *Stantibus præſtationibus difformibus, ceſſat præſumptio tituli.*

36 *Licet præſtatio decennalis requiratur ad obtinendum in proprietate, in iudicio tamen poſſeſſorio ſuffi it aliquorum annorum.*

37 *Biennalis ſolutio ſufficiet, vt agens defendatur in poſſeſſione percipiendi annuam præſtationem, etiam ſine titulo.*

38 *Limita in poſſeſſorio rei profanæ & temporalis, ſecus erit in beneficialib. in quibus poſſeſſio iuſtificatur ex titulo.*

39 *Vnica præſtatio non ſufficit, vt quis defendatur in poſſeſſione, & de ratione.*

40 *Actus duplicatus denotat actionis perſeuerantiam.*

41 *Ex vnico actu mercantiæ, non probatur quem eſſe mercatorem.*

42 *Frequenter dicitur fieri, quod bis fit.*

43 *Solitum etiam dicitur, quod bis fit, ſed contra, num. ſequenti.*

44 *Vnica vice factum dicitur ſolitum, ex quo inſolitum dicitur, quod nunquam factum fuit.*

45 *Binus actus inducit conſuetudinem.*

46 *Vt dicatur conſuetum, exigitur binus actus.*

P*Lacet autem ad tempus obligationem conſtitui non poſſe, non magis quam legatum, nam quod alicui deberi cœperit certis modis deberi deſinit.* Verba ſunt Pauli Iuriſconſulti, *lib. 74. ad Edictum* relata, *l. obligationum fere 43. §. placet, ff. de action. & oblig.* ex quibus communiter colligunt Doctores ibi, quod tempus non eſt modus tollendæ, nec inducendæ obligationis. Et † Speculator, *titul. de reſtitut. ſpoliatorum, § 1. n. 8. Paulus Caſtrenſis* 1 *conſ. 428. n. 2. vol. 2.* Cacheranus Oſaſcus *deciſ. 9 9. nu. 15.* Vbi † quod qui 2 ſolum ſe fundat in diuturna præſtatione inducendo eã tanquam modum & formam, non obtinet, *gloſſa in cap. peruenit, de cenſib. Ioan. Andr. & Doctores, in c. non firmatur, de reg. iuris, lib. 6.* niſi alio adminiculo accedente, *Alex. Raud conſ 10. n. 129.*

Sicque † nec eſt cauſa validandę obligationis, *l. ſi certis annis, C. de pactis: Si certis annis* (inquit lex,) *quod nudo pacto conuenerat datum fuerit ad præſtandum in poſterum in debitum ſolutum obligare non potuit eum qui pactum fecit, niſi placitis ſtipulatio interceſſerit.* Ex quibus verbis colligitur, 3 quod ꝓmiſſio pacto nudo facta non validatur nec roboratur, eo quod

Digitized by Google

aliquibus annis fuerit datum promiſſum, niſi noua voluntas declarata per ſtipulationem accedat.

4 Neque † obſtat l.*cum de in rem verſo ff.de vſuris*,ibi: *Antoninus ideo ſoluendas vſuras iudicauit, quod eas ipſe dominus & pater longo tempore præſti-*
5 *tiſſet*,vbi videtur ſolum † inniti in tẽpore, vt indicat illa dictio, quod, quæ ſui natura reſtringit, *l.ea tamen adiectio, de leg.3.* nam ibi Imperator præſumpſit debitum verum præceſſiſſe,atque ita condẽnauit. Et quod ita fuerit præſumptum colligitur ex 2. p. illius reſponſi, vbi iuſſit Imperator ſoluere partem dotis, ex eo quod illius partis vſuræ eſſent longo tempore præſtitæ.Ita interpretatur Flores de Mena,*lib.1.variarum,q.2.*
6 *num.12.& 17.vbi nu.23.*quod † præſumptio tituli ceſſat contra minorẽ, de quo Menoch.*lib.3.præſumpt.131.n.89.*

7 Et pro † eius intellectu facit, quod vſurarum ſolutio ex ſui natura præſupponit aliam principalem obligationem, ſi quidem vſuræ veniunt in conſequentiam, *vt per totum titulum, C.& ff. de vſuris*, non tamen datur conſequens ſine antecedẽte neceſſario, *l.illud.76.ff.de acquir.hæredit.l.ad rem mobilem,l.ad legatum,ff.de procuratoribus.* ſaltim in dependẽtibus à voluntate diſponentis *Aym.conſ.134.n.45.*& ſic facilis
8 ſumitur † præſumptio,quod ſecus eſſet vbi nõ de vſuris,ſed de principali debito ageretur, & quod in *d.l.cum de in rem verſo* præſumptus fuerit titulus,vltra Bar.& Dd.ibi tenet pro conſtanti Barboſa, *l.ſi filiofamilias,§.fin.nu.53.ff.ſolut.matrim.*

9 At in † *d.l.ſi certis annis*, non potuit præſumi titulus, quia apparebat expreſſus titulus inualidus,qui erat pactum nudum,& ſic nihil proficit præſtatio aliquorum annorum, nec ſi eſſet longiſſima & immemora-
10 lis,ex † quo cõſtat de initio vitioſo,& titulo inualido,*Ioann.Gar.c.de nobilit.glo.12.n.68.& 69.Molin.lib.2.primogeniorum,c.6.n.64. verſ.in ſecunda ſpecie,Alex.Raud.conſ.17.2.p.n.7.Suarez allegat.3.n.5.in fine, Maſcard.de probation.concluſ.1401.num 9.*

11 Poteſt † etiam reſponderi,quod *in d.l.ſi certis annis*, nõ fuit diuturna ſeu decennalis præſtatio, ſed aliquorum annorum, & ſic etiam procedit deciſio, *l.creditor, C.de vſuris*,ibi: *Nec ſi aliquando ex conſenſu præſtitæ ſunt, obligationem conſtituunt.*

12 Neque † etiam obſtat,l.*ſiquis diuturno,ff.ſi ſeruitus vendicetur*, vbi Iureconſultus inquit,*Siquis diuturno vſu,& lõga quaſi poſſeſſione ius aquæ ducendæ nactus ſit,non eſt ei neceſſe docere de iure.* Quæ verba clare innuunt ſolum tempus inducere obligationem præſtandæ ſeruitutis continuæ in futu-

futurum, nam reſponderur eſſe introductum in ſeruitutibus cõtinuis, ob bonum † publicũ, propter frequentiam earum & neceſſitatem talium ſeruitutum, vt non requiratur titulus, vt *ſentit Flores de Mena d.q.2. n.20.* Et ob modicum pręiudicium, *vt intelligit Felin.conſ.2.n.13.poſt Domin. Ant. quem ibi alleg.at.* licet aliter interpretetur Parlad.*lib.1.rer.quot.c.1.§.8.n.23.* 13

Sed nec † tituli allegatio requiritur in ſeruitutibus continuis, *vt notant Ioannes Faber, & Nicolaus de Neapolis §.æque, inſtit.de actio.* quos refert & ſequitur Auenda.*lib.1. de exequendis mandatis, cap.1.num.20. Innocentius, cap. ſi diligenti, de præſcriptionibus, Bald. de præſcription.2. part.2. partis, verſ. ſecundo principaliter quæro, n.1.* 14

Et licet aliqui tenuerint contrariũ, vt dicit gloſſa *in d.l. ſi quis diuturno*, quã ſequitur conciuis Ceuallos, *q.47.n.1.commun.contra comu.* id procedet in ſeruitutib. diſcontinuis: ſecus aũt in continuis, in quib. verius eſt non requiri allegationem tituli, vt reſoluit Paulus Caſtrenſis *l. ſeruitutes, la grande, n.9. verſ. quidã vero dicunt* vbi reprobat Angelũ contrariũ tenentẽ, Nam, vt *ipſe inquit*, aliàs nulla eſſet differentia inter ſeruitutes habẽtes cauſam continuã, & diſcontinuã, cum ſeruitus diſcontinua pſcribatur ſpatio lõgi tẽporis, cũ allegatione tituli, vt tenet glo. *in d.l. ſeruitutes*, quam dicit communiter receptam, Balb. *vbi ſupra*, Sed † extra prædictũ caſum ſeruitutis, vbi quis voluerit ſe iuuare ex diuturna præſtatione, debet allegare cauſam ſolutionis, & allegata ſufficiet probare, quod fuit præſtitum per decem annos, *tradit Archidiaconus in c. ſeruitiũ, n.9.18.q.2.* quem ſequitur Alex.*conſ 124.n.1.in fine, vol.4. Couarr. reg. poſſeſſor. 2.p.§.4.n.5. Mieres de maiorat 4.p.q.21.nu.9.* vbi inquit, quod Couarr. facit primum authorem huius ſententiæ Alexand. cum fuerit Archidiaconus. Sed certe prius fuit opinio gloſſæ *in c. dilectio, verb. offerre. 16. queſ.3.* & eandem ſententiam plures referens tenet Menoch. *lib.3. præſumpt.131. num.71. & ſequentibus.* Et † ratio eſt, quia cauſa talis præſumitur, qualis per effectum demonſtratur, vt dicit Bald. *d.l. ſi certis annis. n.10. in fi. & ibi Decius, n.14. ſequitur Maſcard. de probat. cõclu.1119.n.2. & 9.* 15 16

Et † quod dicitur, quod cauſa eſt alleganda, intelligas, ſi quis voluerit ſe iuuare præſcriptione, ſecus autem ſi conſuetudine quæ inducitur à toto populo vel maiori parti, vt in terminis tradit Cacheranus Oſaſci, *dict. deciſ.99.n.5* Nã eo caſu nec allegatio cauſę requiritur. *Alex. dict. conſ.124.n.3.vol.4. poſt Ioan. de Imola, l. ſi publicanus, §. in omnib. ff. de publica. & alios ibi.* 17

1 *tale 71.§.falſam,ff.de condit. & demonſtr.* Ex quibus † in vlteriori parte colligitur. Quod ſi conditio deſinit poſſe adimpleri per legatarium,facto teſtatoris legatum libertatis vitiatur, quaſi conditione defecta.
2 Sic † ſi teſtator leget, quod ſibi debetur, & poſtea exigat, extinguitur legatum, *Anguiſ la conſil.28.num.1.& 8.lib.6. & Menoch.lib.4.præſumpt.*
3 *183.* Sicq; † ad eundem modum legatum pro anniuerſario,inutile reddi fatendum eſt,ſi teſtator moriatur in ſententia excommunicationis, vel ſe ſuſpēdat,ſiue in flumen ſeu puteum ſe proiiciat, quia facto ipſius
4 deſinit † conditio poſſe adimpleri: cum talis non poſſit in Eccleſia ſepeliri,vt de ſe occidente,eſt text.*in cap.ex parte.el 2.de ſepulturis*; vbi omnes *cap.placuit.23.q.5.*vbi gloſſa &omnes:de excommunicato eſt tex. *in cap.ſacris de ſententia excommunicationis.* Eccleſiaſtica enim ſepultura priuatur ille,de quo conſtat deceſſiſſe in peccato mortali. Vt de vſurario eſt tex.*in cap.quia in omnibus,de vſur.* Sic de blaſphemo impœniten-
5 te, *cap ſtatuimus,de maledicis.* Sic de Monacho † habente propria, *cap. Monachi,§.qui vero,cap.ſuper quodam,de ſtatu Monachorum.* Sic de imponente noua pædagia,*c.innouamus,de cenſib.* Sic & quilibet peccator impœnitens priuatur Eccleſiaſtico ſepulchro,vt tradit Menoch.*lib.6.præſumptione 94.num.7.Nauar.cap.ſi quis poſitus,num.3.de pœnitentia,diſtinct.*
6 *7.* Nec † pro eis poteſt orari, *cap.pro obeuntibus,13.quæſt.2.vbi late Turrecrem.d.cap.placuit.23.quæſt.5. Hieronym.à Laurentiis,deciſ.123.num.8.* vbi in caſu, quo vir opinione & æſtimatione grauis ſibi mortem intulit, cum altercaretur, an eſſet dignus ſepultura Eccleſiaſtica, inquit dixiſſe Domini de Rota Auinionis, *Careat, careat, & inter ſtercora proiiciatur.* Ex quo enim, vt ibi inquit, Sacri Canones prohibent pro iſtis orare, fruſtra ſepulturam peterent, quæ ſine orationibus fieri non ſolet,vtroque bono priuantur tales impœnitentes & deſperati, ſcilicet ſepultura & ſuffragiis, *Guillermus Benedictus, cap. Raynutius, de teſtamentis, verb. mortuo itaque el 1. num. 50. & num. 295. Menochius de arbitrar.caſu 284. num.36. Gregor.l.2.titul.27.part.7.gloſſ.1. Didacus Perez,l.3.titul.13.lib. 8.ordinament. Couarru.lib.2 variarum, cap.1.num.11.verſ.illud, plures alios refert Ameſcua lib.1. de poteſtate in ſe ipſum. cap.22.ex num 2.* Hoc tamen limita, ſi conſtat illos ſibi mortem voluntarie intuliſſe, *d.cap.ex parte.el 2.de ſepulturis.*

7 Nec ſi aliquis † reperiatur laqueo ſuſpenſus,vel proprio enſe ictus, vel in flumen, puteumve proiectus, credendum non eſt ſibi mortem intuliſſe, ſed ab alio, eo renitente violenter ſuſpenſus,occiſus,ſeu proiectus,

ictus: tum, † quia non eſt præſumendum delictum in eo, *iuxta iuris regulas*, maximè tam horrendum: tum etiam, quia nemo præſumitur, quod carnem ſuam odio habuerit, *cap. non æſtimemus. 13. quæſt. 2.* nec quod ſit immemor ſalutis æternæ, *l. vltima Cod. ad legem Iuliam repetund. d. cap. Sancimus, 1. quæſt 7.* & etiam, quia ſæpiſſimè contingit talia ab aliis irrogari, quare iudices in inquirendo debent eſſe cauti, quia Eccleſia non iudicat de occultis & incertis, *cap. ſi quis diuinus, §. his ita, 30. quæſt. 5 vt diximus late ſupra, cap. 10.* 8

Atque † ita Eccleſiaſticæ ſepulturæ traduntur ſic inuenti, & pro eis oratur, *tradit Abbas cap. ex parte. el 2. num. 4. de ſepulturis, Palacius Rub. Rubric. de donatio. §. 89. num. 2. & § 70. num. 6. & 7. Socinus iun or conſ. 5 1. lib. 1. Hieronymus à Laurentiis d. d ciſion. 123. num 8. Bertrandus conſil. 134. num. 2. volum. 3. Plaça de delictis, cap. 23. numero 15. Salzedo in practica, cap. 17. num. 12. Couarru lib. 2. variarum. cap. 1. num 11. Iulius Clarus §. fin. quæſtion. 68. num 38. Didacus Perez, l. 9. titul. 13. lib. 8. ordinam. pagin. 266. Tiberius Decianus libro nono tractat. criminal. cap. 3. num. 3. & 10. ſequitur Ameſcua lib. 1. de poteſtate in ſeipſum, cap. 22. num. 12.* vbi numeris ſequentibus ponit aliquas limitationes ad prædictam concluſionem de priuando ſepulchro & ſuffragiis, eo qui ſibi mortem intulit. Vt non procedat in furioſo, ebrio & dormiente, & ſe proiiciente in flumen ſpe natandi, cum fugerat, quibus in caſibus non eſt neganda ſepultura Eccleſiaſtica: ſed cum ſit mors voluntarie illata, in hoc non inſiſto, cum habeamus caſum expreſſum *in d. capit. ex parte, el 2.* ibi: *Cum non illa ſponte præcipitauerit ſe*, ſed eſt optima & Catholica limitatio ad dictam concluſionem, vt non priuetur † ſepulchro & ſuffragiis, etiam voluntarie mortem ſibi inferens, ſi poſt illatum ſibi vulnus pœnituerit, & ad Dominum reuertatur, oſtendendo ſigna contritionis peccati: *In quacumque hora ingemuerit peccator, amplius non recordabor*, inquit Dominus per Prophetam Ezechielem, *cap. 18. & cap. 33. verba relata, cap. ponderet. 50. diſtinct. & cap. ſi quis presbyter. 26. quæſtion. 6.* & Lucæ, *cap* 23. dixit Dominus latroni pœnitenti: *Hodie mecum eris in Paradyſo*: & habetur Matthæi, *cap. 20.* quod *tantum eſt datum mercenario ſero venienti, quantum illi, qui mane venerat*, quamdiu enim quis in carne, eſt in ſtatu merendi DEI gratiam: atque ita Eccleſia non negat ſepulturam iis, quos in extremo vitæ ſuæ pœnitet peccaſſe, *cap. ſi quis autem, de pœnitentia, diſtinct. 7.* 9 10 11

Iam.

Iam quemadmodum homo, dum in carne eſt, poteſt peccare, &
damnari, vt habetur Ezechielis cap. 33. *Iuſtitia iuſti non liberabit eum in*
quacumque die peccauerit, & cap. *defleat peccator, de regulis iuris*, vbi opti-
ma gloſſa intelligit verba tex (dicentis, *Defleat peccator quia offendens in*
vno, factus eſt omnium reus.) ideo eſſe, quia offendens in vno peccato
mortali, amittit vitam æternam, & damnabitur, quia omnis virtus de-
12 trimentum † patitur ab vno vitio, *cap dolendum de pœnitentia, diſtinct. 5.*
vbi quod qui in vno peccato perſeuerat, omnia bona perdit: bonũ di-
citur ex integra cauſa, malum autem ex quocumque defectu: pro quo
eſt gloſſa ſingularis *in Extrauaganti execrabilis, verbo, vita puritate, de præ-*
13 *bendis*. Si ergo dum in † carne eſt homo poteſt gratiam amittere per
14 peccatum, cur non & pœnitentia conſequi. Si quidem † contrario-
rum eadem eſt diſciplina, *l. 1. ff. qui ſunt ſui, vel alieni iuris*, cum de con-
trariis contraria dicantur, *cap. ſciendum, 8. queſtion. 1.* quo argumento
vtitur Iacobus Menochius *lib. 6. præſumption. præſumtion. 94. num. 9. &*
10. vbi etiam arguit à fortiori ratione: nam Dei bonitas tanta eſt, vt ſit
clementior ad ignoſcendum, quam iratus ad damnandum, *cap. qui di-*
15 *uinitatis, de pœnitentia, diſtinct. 1.* & ſic malos † citra cõdignum punit: bo-
nos vero plus merito remunerat, *tradit Sanctus Thomas in 4. Sententia.*
diſtinct. 46. queſtion. 2. articul. 2. & habetur *2. Canonica Sancti Iacobi; Su-*
perexaltauit miſericordia iudicium.

16 Nec mirum, quod in † vltimo vitæ ſpiritu, quis conuertatur, iuxta
illud Pſalm. 77. *Cum occideret eos, quærebant eum, & reuertebantur.* Et ſic
inquit Innoc. *in c. à nobis, de ſent. excommun. num. 2.* Quod ſi detur lex
diſponens, quod hæreticus in articulo mortis non poſſet reconciliare,
eſſet inhumana, & contra voluntatem Dei, quem videas citra hoc.

17 Neque obſtant † verba textus, *in cap. ſi quis poſitus, de pœnitentia,*
diſtinct. 7. deſumpta ex Diuo Auguſtino homilia 41. quæ talia ſunt: *Si*
quis poſitus in vltima neceſſitate ſuæ ægritudinis voluerit accipere pœniten-
tiam, & accepit, & mox reconciliatur, & hinc vadit. fateor vobis non illi ne-
gamus quod petit, ſed non præſumimus, quod bene hinc exiit ſi ſecurus hinc exi-
erit. ego neſcio. pœnitentiam dare poſſumus, ſecuritatem dare non poſſumus,
numquid dico damnabitur, ſed non dico liberabitur: Nam inquit Menoch.
quod Auguſtinus loquitur in eo, de cuius pœnitentia dubitabitur: nam
cum pœnitentia eſt in dubio, ſalus etiam dubia erit, vt non præſuma-
mus, pro certo, quod ſaluetur ille, de cuius pœnitẽtia dubitatur. Et hæc
dubitatio veræ pœnitentiæ in eo, qui in mortis articulo eſt conſtitutus,
ſumitur

Digitized by Google

ſumitur ex eo, quod corporis infirmitas adeo perſæpe omnes animi
ſenſus occupat, vt vix aliquid de Deo cogitare permittat, vt inquit ipſe
Menochius, & conducit *l. hac conſultiſſima, verſic. At cum humana fragili-
tas, mortis præcipue cogitatione perturbata, &c. C. qui teſtamenta facere poſ-
ſunt, Guid. Pap. deciſ. 127. num. 4. Menoch. de arbitrar. centur. 2. caſu 97. n. 1.*
vbi quod memoria adimitur agone mortis. Sic minus † creditur teſti 18
conſtituto in mortis articulo, *Roland. conſil. 37. n. 21. vol. 3.*

Quare quoties † caſus ita contingeret, conſulerem orantibus pro 19
talibus, de quibus dubitatur, ſint ne capaces ſuffragiorũ, vt orent in-
tentione, vt ſi is pro quo orant, non iuuetur, quia damnatus, oratio re-
uertatur ad facientem, iuxta illud Pſalm. 34. *Oratio mea in ſinu meo con-
uertetur*: & Luc. 10. *Si non fuerit filius pacis pax veſtra ad vos reuertetur*: ob
quod Gabriel *in 4. lection. 58* inquit, quod ſemper debet eſſe in orante
pro alio habitualis intentio, vt ſi is pro quo orat, non indigeat ſuffragiis,
quia iam eſt beatus in cœlo, vel non iuuetur illis, quia damnatus, ad o-
rantem reuertatur, idem tradit Diuus Auguſtinus *ſermone 44. ad fratres
in eremo*. Sed ſi demus, quod vere pœnituit, non eſt dubitandum de e-
ius ſalute, cum ea pœnitentia nihil differat ab ea, quã quis facit cum be-
ne valet, ita enim præſto eſt illi Dei auxilium, cui homo conſentit, ſic-
uti ſano, & incolumi, *l. 9 tit. 13. part. 1. Menoch. vbi ſupra. num.* 25. Merito
ergo ei, qui in vltimo vitæ pœnituit, non denegatur ſepultura Eccleſia-
ſtica, tamen de his non eſt noſtra quæſtio, cum pro eis poſſit celebrari,
anniuerſarium, & orari.

Eximitur etiam † ab his deſperatis Samſon, qui licet mortem ſibi 20
conſciuerit, dubitandum non eſt, id feciſſe abſque aliqua Dei offenſa,
vt dicit Diuus Auguſtinus *lib. 1. de ciuitate Dei c. p. 21.* & Paulus Apoſto-
lus ad Hebræos, *cap. 11.* de illo & aliis patribus ponit hæc verba: *Et quid
adhuc dicam, deficiet me tempus enarrantem de Gedeon Barach, Samſon, Ieph-
te, Dauid, Samuel, & Prophetis, qui per fidem vicerunt regna, operati ſunt iu-
ſtitiam, adepti ſunt repromiſſiones*, & de quo legitur Iudicum capit. 13. in
fine: *Peperit itaque filium, & vocauit nomen eius Samſon, creuitque puer, &
benedixit ei Dominus, cœpitque ſpiritus Domini eſſe cum eo*, & morte inuoca-
uit Dominum, vt legitur Iudicum, *cap. 16.* & nutu diuino id feciſſe, in-
quit Azor. *lib. 6. Inſtitution. moral. cap. 1. verſ. ad hæc.* In monte enim plu-
res hoſtes occidit, vt Chriſti exprimeret paſſionem, qui mortem no-
ſtram moriendo deſtruxit, tradit Martinus Cantepratenſis *in hypoty-
poſeon lib. 6. cap. 1. circa princip.* vbi refert Euagrium dicentem, omnes

Digitized by Google

pene ſanctos Patriarchas & Prophetas in aliqua re figuram expreſſiſſe Chriſti ſaluatoris.

Sed de his, qui obierunt in ſententia excommunicationis, vel peccato mortali impœnitentes, cum ſint inimici Dei, & Eccleſiæ, per con-
21 ſequens † videtur reuocatum legatum pro ſepultura, & anniuerſario, argumento, *l. ſi quis ita legauerit, §. final.* ibi: *Et ſi quidem capitales, vel grauiſſimæ inimicitiæ interceſſerint, ademptum videtur quod relictum eſt ff. de adimendis legatis.* Quod dicit ſine dubio, Barboſa *l. ſi ab hoſtibus, num. 9. ſolut. matrimon.* Et hoc licet teſtator non dixerit, ſe velle reuocare legatum, *Iaſon l. hereditas, num. 3. C. de his quibus vt indignis, Ripa l. fin. numer. 151. Cod. de reuocand. donation. cap. Raynutius, de teſtament. num. 7. Molin.*
22 *lib. 1. de primogen. cap. 9. num. 35.* vbi loquitur de maioratu † per viam legati inſtituto, & ibi *num. 57.* quod ſufficit probare inimcitiam duobus teſtibus, ſecundum Paulum & Couarruuium, contra Dynum & Bartolum tenentes in hac tacita ademptione, neceſſarios eſſe quinque teſtes, quod etiam tenet Mieres, dicens, communem eſſe opinionem
23 *de maioratu 1. parte, quæſtione 43. numero 5. & 414.* Et idem † dicit ſi in contractu fiat, non interueniente traditione, quia tacite cenſetur reuocatum.

Quod etiam procedit, ſi teſtator poſt inimicitias fecerit codicillos, & in eis non reuocauerit, *Gamma deciſ. 206. num. 17.*

24 Et hoc † in tantum verum eſt, vt procedat etiam ſi inimicitia orta fuerit culpa teſtatoris, vt contra Bartolum probat Iaſon, *l. ſi filiam, num. 2 C. de inoffic. teſtament. Gerardus ſingular. 5. Couarru. Rubrica de teſtamentis, 2 part. num. 20. & colligitur ex l. 4. ff. de adimend. legat.* ibi: *Et teſtatorem pœnituerit prioris offenſæ, & l. ex parte, eodem titulo*, ibi: *Cum teſtator grauiſſimis inimicitiis perſecutus*, quas leges hanc tenendo ſententiam ponderat Mantica *de coniectura ta mente defuncti, l. 12. titul. 5. num. 9.* vbi optime fundat, quidquid dicat Gregor. *l. 13. titul. 7. partita 6. verbo, y ogneſſe, verſicul. ſi tamen teſtator, vel extraneus dedit cauſſam inimicitiæ, &c.*

25 Sic dictum † teſtis reiicitur, licet, is contra quem dederit cauſſam inimicitiæ, dummodo non ſit data opera, *Couarru. in 4. 2. part. cap. 3. §. 5. num. 7. in fin.* vbi plures refert.

Sed quæ maior inimicitia, quam inter damnatum & Eccleſiam: Ergo per eam videtur reuocatum legatum pro anniuerſario, & in iſto deſperato non poteſt conſiderari aliqua pœnitentia prioris offenſæ, &

ſic

Digitized by Google

ſic non eſt locus diſpoſitioni, *l. quod ſi iterum, ff. de adimend. legatis*, nec de eo † poſſumus dicere, quod de contrito & confeſſo, qui præſumi- 26
tur odium remiſiſſe, *Mantica de coniecturata mente defuncti, lib. 6. tit. 10. num. 8.* atque ita cum exierit à carne impœnitens, ſemper manet impœnitens & inimicus Dei, vt diximus *ſupra cap. 1. num. 14.*

Et dato, quod † inimicitia inceperit cum morte teſtatoris. Vt puta, 27
ſi cum amici eſſent, orta fuit inter eos rixa, & legatarius vulnerauerit teſtatorem, ita acriter, quod ſtatim mortuus ſit, licet in his terminis legatum mero iure quæratur legatario, quia non poteſt conſiderari in teſtatore animus reuocandi, *l. final. cum gloſſa. ff. quando dies legati cedat:* fiſcus tamen ab eo aufert, *l. 1. vbi Bartolus, num. 4. ff. de his quibus vt indign. Molina lib. 1. de primogen. c. 6. num. 46. ſequitur Barboſ. l. ſi ab hoſtibus, §. fin. num. 10. ff. ſolut. matrim.*

Facit etiam, † quia ſi teſtator legauit centum Eccleſiæ pro ſepultu- 28
ra, & poſtea elegerit eam in alia Eccleſia, legatum extinguitur, *Ancharan. cap. filius noſter, num. 9. de teſtament. Mantica de coniecturata mente defuncti, lib 11. titul. 2. num. 31.*

Et hoc † quia teſtator reuocando onus legato adiectum, videtur 29
reuocare ipſum legatum, *l. alumna, §. Scia, l. filio. §. matri. ff. de adimendis legatis, Mantica vbi ſupra, num. 27. Menoch. lib. 4. preſumptio. 169. num. 3.* atque ita cum iſte decedendo excommunicatus, vel ſe occidendo efecerit, ne poſſit ſepeliri, nec pro eo orari, videtur adimiſſe relictum. Si quidem † voluntas magis facto quam verbis declaratur. *l. de quibus,* 30
ff. de legibus, & etiam facto legatum adimitur, *l. cum tale, §. penultimo, l. cum ita datur, l. ſi quis ſeruum, ff. de condit. & demonſtrat.* Et licet Socinus *l. in teſtament. 1, la 2. de condit. & demonſtr. num. 3.* dixerit, ſupradicta procedere in modo, vt eo adempto cenſeatur ademptum legatum, ſecus tamen in conditione *per l. ſi quis ſeruum, eo titulo, Mantica de coniectur. mente defuncti, lib. 12. tit. 2. num. 3.* verius eſt adimi legatum adempta conditione, *vt argum. l. 3. §. conditio, ff. de adim. legat. tradit Aymon conſil. 80. n. 2.* quem ſequitur Ameſcua *de poteſtate in ſeipſum, lib. 1. quaeſt. 22. num. 31. poſt Menochium, lib. 4. præſumpt. 183. num. 54.*

Pro quo † etiam facit *l. 8. tit. 23. lib. 8. Recop.* in qua habentur hæc 31
verba: *Todo hombre ò muger que ſe matare a ſi miſmo, pierda todos ſus bienes, y ſean para nueſtra Camara, no tentendo herederos decendientes.* Si ergo, qui ſe occidit, amittit bona, nõ potuit de eis diſponere, & eius diſpoſitio irritatur, q̃ pendebat à morte, qua mediante intrat fiſcus in pœnã delicti.

Digitized by Google

Et pro complemẽto huius partis, quod cenſeatur ademptum legatum, ſeu relictum pro ſepultura, & orationibus, tenet Comenſis *l. in teſtamento, la 2. ff. de cond. & demonſtrat.* allegatus à Menoch. *lib. 4. præſumpt. 183. num. 48.*

32 Sed contrariam † ſententiam, imo huiuſmodi relictum non vitiari, nec cenſeri reuocatum, & Eccleſiam illud percipere, tenent plures, quos refert Iacob. Menoch. dicens communem eſſe opinionem, *d. lib. 4. præſumpt. 183. num. 46. Mantic. de coniectur. ultim. volunt. defuncti, lib. 11. tit. 16. n. 26. Guillerm. Benedict. cap. Raynutius de teſtamentis, verb. mortuo itaq., el 2. n 50. & 295. de teſtam. Cota in memorabilib. verb. inimicitia, in fin. Simon de Prat. de interpr. vlt. volunt. lib. 4. interpret. 3. dub. 1. num. 11. fol. 457. Spino de teſtament. gloſ. 2. de electione ſepulturæ. n. 34.* tradunt plures, quos refert & ſequitur dicens, communem omnium ſententiam, Amelcua *lib. 1. de poteſtate in ſeipſum, cap. 22. num. 33. vbi cum Capi. conſil. vlt. & Sebaſtiano Medices tract. de ſepulturis, 1. part. q. 25.* & Simone de Prætis, *vbi ſupr.*

33 ampliat, vt procedat hæc † communis ſentẽtia, etiamſi per teſtatorem dictum fuerit, quod aliàs non valeret relictum: nam adhuc Eccleſia, etiam quod non ſepeliatur corpus, nec oret pro eo, potietur legato.

34 Neque † obſtat, l. *cum tale, §. falſam, ff. de cond. & demonſt.* nam in eodem legato libertatis relictæ, ſi Titio decem dederit, ſi cõditio caſu impleri non poſſit, quia Titius mortuus, ſit legatarius, habebit legatum, *l. cum ita datur lib. rtas 93 ff. de condit. & demonſtrat.* quia conditio eſt effe-

35 cta impoſſibilis, & cum † conditio ſepeliendi, & orandi in eo facta ſit impoſſibilis, de iure habetur pro non appoſita, *l. 1. ff. de condit. inſtit.* & cum hæc impoſſibilitas, & impedimentum iuris prouenerit culpa teſtatoris, non eſt imputandum Eccleſiæ, *argument. l. miles, §. ream, ff. ad L. Iul. de adulter.*

36 Deinde facit, quod iſta conditio eſt mixta, quia † eſt implenda ab Eccleſia in cadauere teſtatoris, & conditio mixta, quæ impleri non poteſt, neque ſtat per legatarium, quominus impleatur, habetur pro impleta, *l. in teſtamento, la 2. l. vter ex fratrib. l. iure ciuili. l. Titius ſi ſtatuas, ff. de cond. & demonſtr. l. poſt diem, §. item ſi qua conditio. ff. quando dies legati ced.* & in terminis relinquentis centum pro ſepultura, & decedentis excommunicati, tradit Thom. Sanchez, *lib. 1. de ſponſ. diſput. 33. num. 26.*

37 Neque obſtat, quod † propter inimicitiam cenſetur reuocatum legatum: nam communis ſententia eſt, quod non reuocatur, ſi teſtator dederit cauſam inimicitiæ, *vt tradunt multi congeſti à Catellian. Cota de memorabili-*

morabilibus, verbo inimicitiæ, quos refert etiam Menoch. lib. 3. præſumptione 37. num. 22. licet ipſe ab hac communi diſcedat, & merito, nulla enim efficax differentiæ ratio poteſt aſſignari in eo quod legatarius, vel teſtator dederit cauſam inimicitiæ, cum vtroque modo ſit contracta, quæ facit præſumere mutationem voluntatis: tamen quia eſt periculoſum recedere à communi opinione, maxime cum ſit in fauorem Eccleſiæ; malo ſilentio fauere, quam diſcurrendo per contraria, damnum afferre. Atque ita *Ameſcua, dict. cap. 22. num 34.* licet ſentiat non bene diſſolui argumenta contrariæ opinionis tamen inquit nullum futurum dubium, quin in praxi ſeruanda ſit hæc ſecunda opinio, quod non ſit reuocatum relictum Eccleſiæ pro ſepultura, & orationibus ab eo, qui poſtea ſe ſuſpendit, vel excommunicatus deceſſit, & licet ibi, *numer. 37.* dicat, facilius poſſe defendi communem opinionem in excommunicato, quam in ſe occidente, ex quo cum ſit excommunicatus à ſuperiore abſolutio pendet à tertio, atque ita ſiue relictum ſit ſub modo, ſiue ſub conditione, ex quo non potuit adimpleri, facto tertij habētur pro impletis, vt tradit Mantica *de coniect. mente, lib. 11 titul. 16. Menoch. lib. 4. præſumptione 283. n. 8. & 9.* Tamen † in vtroq; caſu eadem militat ratio. 38
Ex quo obediendo Eccleſię excommunicatus poſſet conſequi abſolutionem, cum Eccleſia petenti non deneget auxilium.

Atque † ita non habet excuſationem, cum poſſit remouere impedimentum, *l. qui poteſt facere, ff. de regulis iuris, c. his quibus 60. de elect.* & ſic currit tempus ei qui potuit remouerę impedimētum, *Bart. l. 3. §. vſuras, ff. de contrario iudi. tutela.* Qui † n. caſum impotentiæ ſibi dederit non excuſatur, tradit Roman. *conſil. 9.* vbi loquitur in eo qui potuit petere abſolutionē à iuramento, & ibi eius Addictionator ponit fallentiā ad regulā, quod non valenti agere non currit præſcriptio, vt nō procedat, quando quis ſua culpa impotens efficitur, vbi plures citat ad hoc, & eſt bona gloſſa, in *c. quia diuerſitatem, v. rb. ſuſpenſionis, de conceſ. prabenda,* vbi imputatur † culpa ei, qui nō petiit abſolutionē ab excomunicatione, quam gloſſam, cū textu expendit ad hoc, *Alex. conſ. 62. nu. 2. vol. 6 plures refert Peregrinus de fideicommiſſis, art. 41. n. 9* Qui † n. non vtitur remediis opportunis ad actum eſt in culpa, *Rolandus, conſ 52. n. 25. vol. 4.* Et † cum excommunicatio adhibeatur in medicinā, vt quis exeat à peccato, parendo Eccleſiæ mandatis, ſi pertinax non obediat, & induratū cor eius exēplo Pharaonis in malo perſiſtat, ipſe ſibi ponit impedimentum fruendi ſepulchro, & ſuffragiis Eccleſiæ, atq; ita eius, & ſe interimētis, eadem eſt ratio.

Lines with margin numbers 39–43 appear at: "Atque † ita" (39), "Qui † n. caſum" (40), "imputatur † culpa" (41), "Qui † n. non vtitur" (42), "Et † cum" (43).

44 Neque † obſtat, *l. 8. titul.23. lib. 8. Recop.* quia ea lex intelligenda eſt, iuxta diſtinctionem, *l.24. tit.1. p.7.* vt procedat, quando mortem ſibi inferens id fecit ſcientia & metu criminis à ſe commiſſi, tale quod merebatur bonorum confiſcationem, vt eo caſu, ne ex militia ſua commodum reportet, vtique amittat bona. Ita tradit Gregorius *ibi, verb. Para el Rey.* Idem tenet poſt Plaçam, à ſe relatū Didacus Perez, *l.9. tit.13. l.8. ord. Auend. in dictionario verbo, Deſeſperados, Plaça de delictu, cap.23. num.9. & 10.11. & 12.* Pro quorum ſententia faciunt, quæ tradunt Decius *conſi. 438. nu.4. Curtius Iunior conſi.182. numer.3. & Corneus, conſil.195. numer.11. libr.2. Pariſius, conſil 155. numer.4. volum.4. Rolandus conſil. 20. volum.3. Menochius de arbitrariis libr.2. caſu. 284. Peregrinus de priuilegio fiſci, libr.4. numero.3.*

45 Pro quo † facit, quod quãdo duæ leges, etiam ſi altera ſit poſterior, poſſunt aliqua diſtinctione concordari, ita quod vna intelligatur ſecũdum alteram, ſunt reducendę ad concordiam, vt euitetur correctio, vt in prima conſtitut. Codicis, §. *quibus, & l. vnica, C. de inofficioſ. donation. c. cum expediat, de electione, l. nam & poſteriores, & l. non eſt nouum, ff. de legi-*
46 *bus, tradit Romanus conſ. 40. nu.5.* vbi quod † procedit etiam, ſi ſecunda & poſterior contineat clauſulam derogatoriam non obſtantibus, vel aliquam dictionem taxatiuam, quod etiam tradit *conſ.322. numer.2. per gloſ. in authent. de hered. ab inteſtat. veni. in principio, verbo, vocantibus, & gloſſ. in l. non tantũ, verbo, nec vlla exceptio. ff. de petitio. hered.* & alios quos ibi refert, & alios Mandoſius additionator, ibi quem vide: plures etiam refert Brunorus Aſole *in compendio reſolutionum iuris, verbo, ſtatuta contraria.* Sed contrariam ſententiam, imo quod bona omnia mortem ſibi voluntariè inferentis publicentur, tenet Gomezius. *3. tomo variarum, c.3. numer.13 Villalobos in Antynomia Iuris ciuilis, & Regni, num.8. vbi*
47 *Olanus † numer.14. Gratian. regul.55. num.10. Azeuedo l.8. titul.23. lib.8. Recopil. numer. 14. & ſequentibus*, & eadem nouiſſime amplectitur Ameſcua, *lib 1. de poteſtate in ſeipſum, c.24.* Et in hanc ſententiam videtur ſe inclinare Couarruuias, *lib.2 variarum, cap.1. in fine.*

48 Nec † obſtat, quod diximus modo pro fundamento contrariæ ſententiæ. Quia quando ſi lex noua diſtingueretur per veterem, remaneret ſine effectu aliquid operandi, non diſtinguitur per eã, tradit Ameſ-
49 cua *vbi ſupra, num.6.* vbi *num.5.* quod † ex quo dict. l. Regni vtitur ſigno vniuerſali, *todo hombre*, non limitatur lege veteri, *l.1. §. nuntiatio ff. de noui oper*, & ibi adducit alia in comprobationem huius ſententiæ.

Sed † intellige, quod non ex eo quod bona propter delictum conſiſcentur, delinquens efficitur inteſtabilis, qui,etiamſi committat tale crimen,poteſt teſtari,iuxta deciſionem,*l.4.Tauri, vt tradit Gregor.l.24. titul.1.part.7 gloſſa 7.*tamen non poterit diſponere de bonis amiſſis propter delictum,& teſtamẽtum, quatenus tanget eorum diſtributionem irritabitur. 50

Quare quoties caſus (vtinam nunquam) euenerit, conſulerem Eccleſiæ, cui erat relictum pro ſepultura & ſuffragiis, vt à Domino Rege petat ſibi deferri ex gratia, nã ex quo potentiſſimus,& Catholicus Rex noſter nunquam talia bona ſuis expenſis accõmodat, ſed cõcedit operib.piis,libentius tribuet illi Eccleſiæ,cui alias relictum erit.

CAPVT XII.

SI QVIS DIVTVRNO TEMPORE CELEBRET IN ECCLESIA ANNIVERSARIVM pro defunctis, compellatur id facere in futurum.

SVMMARIVM.

1 *Tempus non eſt modus tollendæ nec inducendæ obligationis.*

2 *Fundans ſe in diuturna præſtatione, inducendo eam tamquam modum & formam, non obtinet,niſi aliud adminiculum accedat.*

3 *Sicut tempus non eſt modus inducendæ obligationis, ita nec validandæ, & expenditur l.ſi* certis annis, C. de pactis.

4 *Intelligitur* l. cum de in rem verſo.ff.de vſuris,*& numeris ſequentibus.*

5 *Relatiuum. quod ſui natura reſtringit.*

6 *Præſumptio tituli,de qua in* l. cũ de in rem verſo, *ceſſat cõtra minorem.*

7 *Vſuræ veniunt in conſequentiam, & earum ſolutio præſupponit aliã principalem obligationem.*

8 *Conſequens non datur ſine antecedente neceſſario:Limita vt ibi.*

9 *Intelligitur* l. ſi certis annis, C de pactis, *vt non repugnet*,l. cum de in rem verſo,ff.de vſuris.

10 *Vbi conſtat de titulo inualido & initio vitioſo, longiſſima præſtatio,nihil proficit.*

11 *Præſtatio aliquorum annorum obligationem non inducit.*

12 *Intelligitur l.* ſiquis diuturno,ff. ſi ſeruitus vendicatur.

13 *Ob bonum publicum propter frequentiam ſeruitutum continuarum, introductum eſt, vt non requiratur ad eas cauſandas titulus.*

14 *Ne-*

14 *Nec tituli allegatio requiritur in ſeruitutibus continuis, licet aliqui tenuerint contrarium.*

15 *Extra caſũ ſeruitutis, qui voluerit ſe iuuare ex diuturna præſtatione debet allegare cauſam ſolutionis, & probare præſtationes.*

16 *Cauſa talis præſumitur, qualis per effectum demonſtratur.*

17 *Licet iuuans ſe præſcriptione, debeat allegare cauſam, ſecus tamen erit, ſi iuuetur conſuetudine, quæ inducitur à toto populo, vel maiori parte.*

18 *Quando occurrit fauor piæ cauſæ cum fauore vltimæ voluntatis, etiamſi præſtatio non ſit decennalis, ſed aliquorum annorum, obligat in futurum.*

19 *Expenditur,* l. 1. C. de fideicommiſſis, *& ampliatur eius deciſio, vt procedat in omni relicto intuitu pietatis.*

20 *Limitatur deciſio,* l. 1. C de fideicommiſſ. *vt procedat quando teſtamentum eſt nullum, ex defectu ſolennitatis, ſecus, ſi voluntatis.*

21 *Parochianus poteſt compelli ad ſolutionem cerei, vel alterius rei, quã conſueuerat offerre aliquo tempore, decennali ad minus.*

22 *Eleemoſyna conſueta dari pauperibus, debent perpetuo dari.*

23 *Si ciuitas dederit quolibet anno certas menſuras frumenti religioſis, non poterit poſtea reuocare eleemoſynam.*

24 *Ampliatur vt procedat in omni præſtatione liberaliter facta per decenniũ piæ cauſæ.*

25 *Celebrans in Eccleſia diuturno tempore anniuerſarium pro defunctis, compellitur in futurum celebrare.*

26 *Ratione deuotionis conſeruatur conſuetudo, quæ viget in aliquibus Eccleſiis, dandi laicis annuátim candelas in die Purificationis, & toleratur, ſi Eccleſia abundet redditibus.*

27 *Sancta Eccleſia Toletana annuatim præſtat candelas in magna abundãtia in die Purificationis, & feſto Corporis Chriſti.*

28 *Referuntur opiniones contrariæ circa preſcriptionem præſtationis harum candelarum.*

29 *Contra Eccleſiam Toletanam non eſt præſcriptum, quia non vniformes dantur præſtationes.*

30 *Epiſcopi debent domino reddere rationem de bonis fabricæ.*

31 *Sancta Eccleſia Toletana & operarius eius interrũperunt præſcriptionem præſtationis candelarum.*

32 *Cum præſtatio candelarum procedat ex mera liberalitate, & facultate, non*

Digitized by Google

non inducitur poſſeſſio, nec præſcriptio, etiam tempore.
33 *Eccleſia quo ad res temporales vtitur iure communi.*
34 *Titulus non præſumitur contra Eccleſiam, vt nec contra minorem.*
35 *Stantibus præſtationibus difformibus, ceſſat præſumptio tituli.*
36 *Licet præſtatio decennalis requiratur ad obtinendum in proprietate, in iudicio tamen poſſeſſorio ſufficit aliquorum annorum.*
37 *Biennalis ſolutio ſufficiet, vt agens defendatur in poſſeſſione percipiendi annuam præſtationem, etiam ſine titulo.*
38 *Limita in poſſeſſorio rei profanæ & temporalis, ſecus erit in beneficialib. in quibus poſſeſſio iuſtificatur ex titulo.*
39 *Vnica præſtatio non ſufficit, vt quis defendatur in poſſeſſione, & de ratione.*
40 *Actus duplicatus denotat actionis perſeuerantiam.*
41 *Ex vnico actu mercantia, non probatur quem eſſe mercatorem.*
42 *Frequenter dicitur fieri, quod bis fit.*
43 *Solitum etiam dicitur, quod bis fit, ſed contra, num. ſequenti.*
44 *Vnica vice factum dicitur ſolitum, ex quo inſolitum dicitur, quod nunquam factum fuit.*
45 *Binus actus inducit conſuetudinem.*
46 *Vt dicatur conſuetum, exigitur binus actus.*

P*Lacet autem ad tempus obligationem conſtitui non poſſe, non magis quam legatum, nam quod alicui deberi cœperit certo modo deberi deſinit.* Verba ſunt Pauli Iuriſconſulti, *lib. 74. ad Edictum* relata, *l. obligationum fere 43. §. placet, ff. de action. & oblig.* ex quibus communiter colligunt Doctores ibi, quod tempus non eſt modus tollendæ, nec inducendæ obligationis. Et † Speculator, *titul. de reſtitut. ſpoliatorum, § 1. n. 8. Paulus Caſtrenſis conſ. 428. n. 2. vol. 2.* Cacheranus Oſaſcus *deciſ. 9 9. nu. 15.* Vbi † quod qui 1 ſolum ſe fundat in diuturna præſtatione inducendo eã tanquam modum & formam, non obtinet, *gloſſa in cap. peruenit, de cenſib. Ioan. Andr. & Doctores, in c. non firmatur, de reg. iuris, lib. 6.* niſi alio adminiculo accedente, *Alex. Raud conſ 10. n. 129.* 2

Sicque † nec eſt cauſa validandę obligationis, *l. ſi certis annis, C. de pactis: Si certis annis (*inquit lex,*) quod nudo pacto conuenerat datum fuerit ad præſtandum in poſterum in debitum ſolutum obligare non potuit eum qui pactum fecit, niſi placitis ſtipulatio interceſſerit.* Ex quibus verbis colligitur, quod promiſſio pacto nudo facta non validatur nec roboratur, eo quod 3

aliquibus annis fuerit datum promiſſum, niſi noua voluntas declarata
per ſtipulationem accedat.

4 Neque † obſtat l.*cum de in rem verſo ff.de vſuris*,ibi: ***Antoninus ideo ſol-***
uendas vſuras iudicauit, quod eis ipſe dominus & pater longo tempore præſti-
5 ***tiſſet***,vbi videtur ſolum † inniti in tẽpore, vt indicat illa dictio, quod,
quæ ſui natura reſtringit, ***l.ea tamen adiectio, de leg.*** 3. nam ibi Imperator
præſumpſit debitum verum præceſſiſſe,atque ita condẽnauit. Et quod
ita fuerit præſumptum colligitur ex 2. p. illius reſponſi, vbi iuſſit Impe-
rator ſoluere partem dotis, ex eo quod illius partis vſuræ eſſent longo
tempore præſtitæ.Ita interpretatur Flores de Mena,*lib.1.variarum,q.2.*
6 *num.12.& 17.vbi nu.23.*quod † præſumptio tituli ceſſat contra minorẽ,
de quo Menoch.*lib.3.præſumpt.131.n.89.*

7 Et pro † eius intellectu facit, quod vſurarum ſolutio ex ſui natura
præſupponit aliam principalem obligationem, ſi quidem vſuræ ve-
niunt in conſequentiam, *vt per totum titulum*, C.*& ff. de vſuris*, non
tamen datur conſequens ſine antecedẽte neceſſario, *l.illud.76.ff.de ac-*
quir.heredit.l.ad rem mobilem,l.ad legatum,ff.de procuratoribus: ſaltim in
dependẽtibus à voluntate diſponentis *Aym.conſ.134.n.45.*& ſic facilis
8 ſumitur † præſumptio,quod ſecus eſſet vbi nõ de vſuris,ſed de princi-
pali debito ageretur, & quod in *d.l.cum de in rem verſo* præſumptus fue-
rit titulus,vltra Bar.& Dd.ibi tenet pro conſtanti Barboſa, *l.ſi filiofami-*
lias,§.fin.nu.53.ff.ſolut.matrim.

9 At in † *d.l.ſi certis annis*, non potuit præſumi titulus, quia apparebat
expreſſus titulus inualidus,qui erat pactum nudum,& ſic nihil proficit
præſtatio aliquorum annorum, nec ſi eſſet longiſſima & immemora-
10 lis,ex † quo cõſtat de initio vitioſo,& titulo inualido,*Ioann.Garc.de no-*
bilit.glo.12.n.68.& 69.Molin.lib.2.primogeniorum,c.6.n.64.verſ.in ſecun-
da ſpecie,Alex.Raud.conſ.17.2.p.n.7.Suarez allegat.3.n.5.in fine, Maſcard.de
probation.concluſ.1401.num 9.

11 Poteſt † etiam reſponderi,quod *in d.l.ſi certis annis*, nõ fuit diuturna
ſeu decennalis præſtatio, ſed aliquorum annorum, & ſic etiam proce-
dit deciſio, *l.creditor*, C.*de vſuris*,ibi: *Nec ſi aliquando ex conſenſu præſtita*
ſunt, obligationem conſtituunt.

12 Neque † etiam obſtat,l.*ſiquis diuturno,ff.ſi ſeruitus vendicetur,* vbi Iu-
reconſultus inquit,*Siquis diuturno vſu,& lõga quaſi poſſeſſione ius aquæ du-*
*cendæ nactus ſit,non eſt ei neceſſe docere de iure.*Quæ verba clare innuunt ſo-
lum tempus inducere obligationem præſtandæ ſeruitutis continuæ in
futu-

Digitized by Google

futurum, nam reſpondetur eſſe introductum in ſeruitutibus cõtinuis, ob bonum † publicũ, propter frequentiam earum & neceſſitatem talium ſeruitutum, vt non requiratur titulus, *vt ſentit Flores de Mena d.q.2. n.20.* Et ob modicum pręiudicium, *vt intelligit Fel n.conſ.2.n.13.poſt Domin. Ant. quem ibi alleg at.* licet aliter interpretetur Parlad. *lib.1.rer.quot.c. 1.§.8.n.23.* 13

Sed nec † tituli allegatio requiritur in ſeruitutibus continuis, *vt notant Ioannes Faber, & Nicolaus de Neapolis §.aque, inſtit.de actio.* quos refert & ſequitur Auenda. *lib.1. de exequendis mandatis, cap.1.num.20. Innocentius, cap. ſi diligenti, de præſcriptionibus, Bald. de præſcription.2. part.2. partis, verſ. ſecundo principaliter quæro, n.1.* 14

Et licet aliqui tenuerint contrariũ, vt dicit gloſſa *in d.l. ſi quis diuturno,* quã ſequitur conciuis Ceuallos, *q.47.n.1.commun.contra comu.* id pcedet in ſeruitutib. diſcontinuis: ſecus aũt in continuis, in quib. verius eſt non requiri allegationem tituli, vt reſoluit Paulus Caſtrenſis *l. ſeruitutes, la grande, n.9. verſ. quidã vero dicunt* vbi reprobat Angelũ contrariũ tenentẽ, Nam, vt *ipſe inquit*, aliàs nulla eſſet differentia inter ſeruitutes habẽtes cauſam continuã, & diſcontinuã, cum ſeruitus diſcontinua pſcribatur ſpatio lõgi tẽporis, cũ allegatione tituli, vt tenet glo. *in d.l. ſeruitutes,* quam dicit communiter receptam, Balb. *vbi ſupra*, Sed † extra prædictũ caſum ſeruitutis, vbi quis voluerit ſe iuuare ex diuturna præſtatione, debet allegare cauſam ſolutionis, & allegata ſufficiet probare, quod fuit præſtitum per decem annos, *tradit Archidiaconus in c. ſeruitiũ, n.9.18.q.2.* quem ſequitur Alex. *conſ 124.n.1.in fine, vol.4. Couarr. reg. poſſeſſor.2.p.§.4.n.5. Mieres de maiorat 4.p.q.21.nu.9.* vbi inquit, quod Couarr. facit primum authorem huius ſententiæ Alexand. cum fuerit Archidiaconus. Sed certe prius fuit opinio gloſſæ *in c. dilectio, verb. offerre. 16. queſ.3.* & eandem ſententiam plures referens tenet Menoch. *lib.3. præſumpt.131. num.71. & ſequentibus.* Et † ratio eſt, quia cauſa talis præſumitur, qualis per effectum demonſtratur, vt dicit Bald. *d.l. ſi certo annuo, n.10. in fi. & ibi Decius, n.14. ſequitur Maſcard. de probat. cõclu.1119.n.2. & 9.* 15 16

Et † quod dicitur, quod cauſa eſt alleganda, intelligas, ſi quis voluerit ſe iuuare præſcriptione, ſecus autem ſi conſuetudine quæ inducitur à toto populo vel maiori parti, vt in terminis tradit Cacheranus Oſaſci, *dict. deciſ.99. n.5* Nã eo caſu nec allegatio cauſę requiritur. *Alex. dict. conſ.124.n.3. vol.4. poſt Ioan. de Imola, l. ſi publicanus, §. in omnib. ff. de publica. & alios ibi.* 17

Digitized by Google

18 Et † licet ſupra dicta vera ſint, tamen ſi adſit fauor piæ cauſæ, cócurrente fauore vltimæ voluntatis, etiamſi præſtatio non ſit decennalis,
19 ſed † aliquorum annorum obligat in futurum; tex. eſt *in l. 1. C. de fideicō.* vbi ſi hæres per triennium præſtet alimenta relicta & veſtuarium annuum, in minus ſolenni voluntate adſtringitur ea pręſtare in futurum, quam legem ad id expendit Bart. l. *Mella, ff. de alimentis, & cibar. leg.* & dicit non eſſe alibi: quem & alios refert & ſequitur Lara *l. ſi quis à liberis, § ſed vtrum, num. 38. Syluanus conſ. 59. num. 16.* vbi dicit in fauorem alimentorum eſſe communiter receptum, vt triennalis præſtatio obliget in futurum & quod hoc procedat in omnibus fauorabilibus, tenet Decius *l. ſi certis annis, num. 8. & 9. C. de pactis,* vbi pro conſtanti affirmat
20 procedere in cauſa pia, & omni relicto intuitu pietatis. Quod † limita ſi teſtamentum ſit nullum ex defectu ſolemnitatis, ſecus ſi voluntatis, *Menoch. lib. 3. præſumpt. 131. num. 5.* & ſed extra caſum vltimæ voluntatis
21 parochianus † poteſt etiam compelli ad ſolutionem cerei, vel alterius rei, quam conſueuerat offerre aliquo certo tempore decennio ad minus, *ita Ioannes Faber. § Pauonum, in verbo, reuertendi, inſtit. de rerum diuiſion.* ex tali enim præſtatione diuturna videtur ſe velle obligare, quamuis à principio inceperit liberaliter offerre, & ex ea præſumitur animus obligandi; *Abb. cap. ſuam, num. 7. & cap. Iacobus in fine, de Simonia.* & facit pro hoc l. *priuilegia in fine, C. de Sacroſanctis Eccleſ.* vbi iubentur ſolui Eccleſiis conſueta ſalaria grani, vini, & ſimilium ſpecierum, & ibi
22 notat † Bart. *numer. 3.* quod eleemoſynæ conſuetæ dari pauperibus de-
23 bent dari perpetuo: & † ibi etiam addit, quod ſi ciuitas daret quolibet anno certam quantitatem frumenti religioſis, non poteſt poſtea reuocare talem eleemoſynam, quod ſequuntur Abbas *in Rub. de Parochiis, num. 3. & fin. & cap abolendæ, num. 6. & 8. de ſepulturis & cap. ſuam. numer. 7. & cap. Iacobus, in fin. de Simonia, Felinus cap. Eccleſia Sancta Maria, num. 97. & cap. cum M. num. 21. de conſtitution. Auend. de exequend. mandat. 2. part. cap. 4. num. 17. Caualcanus deciſionibus fori, Fiuiſa. 1. p. deciſ. 27. numero trigeſimo tertio. verſicul. ſecus ſi ius non reſiſtit, Menoch. de arbitr. lib. 2. cent. 2. caſu 160. n. 17. in fine, & plures quos refert Cacheran. Olaſſi d. deciſ. 99. num.*
24 *20.* Et † hoc procedit in omni præſtatione liberaliter facta per decennium piæ cauſæ. *Marſil. ſingular. 192. Menoch. libr. 3 præſumpt. 131. numer.* 83.
25 Sic ſi † quis diuturno tempore in Eccleſia celebret anniuerſarium Miſſarum pro defunctis, poteſt compelli in futurum celebrare, *vt tradit Gu-*

dit Gutierrez. lib.2. Canonicarum quæſt.cap.21.num.151. vbi inquit, ſe ob-
tinuiſſe in fauorem Eccleſiæ Ciuitatenſis contra quendam, qui renue-
rat facere in ea piam memoriam Miſſæ in cantu, ac oblationes conſue-
tas pro matre defuncta, de quo fuerunt datæ literæ executoriales.
Sic etiam † ratione deuotionis conſeruatur conſuetudo, quæ viget 26
in aliquibus Eccleſiis dandi laicis annuatim candelas in die Purifica-
tionis, quia multum confert ad deuotionem, *tradit Federicus de Senis,
conſ.155. Gregor.l.15.tit.17.part.1. verbo, de ſu oficio, in fin.* & erit tolerabilis
ſi non præiudicetur nimis Eccleſia, & abundet redditibus, *vt post alios
tradit Gutierrez. lib.2. Canonicar.c.21.num.159.*
Et hæc † conſuetudo ſeruatur in alma Eccleſia Toletana eo in die 27
Purificationis, & in feſto Corporis Chriſti. Quibus feſtiuitatibus non
ſolum ciuibus præſtant candelas puræ, albæ, & mundæ ceræ (volunta-
rie tamen) ſed aliquando mittunt extra ciuitatem domino noſtro Re-
gi, & nobilib ſuæ Cameræ ornatricibusq; Reginæ in magna abundan-
tia, plus minusve, ſecundum voluntatem operarij illius Eccleſiæ, cui S.
Eccleſiæ ſeruio, vt aduocatus Decani & Canonicorum capituli, & et-
iam portionariorum, qui in eadem Eccleſia ſeorſim à Dominis Deca-
no, & Canonicis congregantur pro regimine ſuorum prouentuum.
Et † licet aliqui teneant, quod contra Eccleſiam præſcribatur, hæc 28
candelarum præſtatio quadraginta annorum ſpacio, *vt poſt Federicum
de Senis d. conſil.151. tradunt Abbas cap.1. num.2. de conſuetudine, Gregorius,
qui alios refert d.l.15.tit.17.part 1. verbo, de ſu oficio, in fine. & ſequitur Gu-
tierrez vbi ſupra, num 156.* Alij autem non præſcribi candelarum præ-
ſtationem affirment, *vt Sylueſt. in ſumma, verb. decima, num.7. quem refert
& ſequitur Zerola in praxi Epiſcopali, 1.part. verb candela benedicta, num. 2.*
cum videantur dari candelę ex vrbanitate, *vt in ſimili tradit idem Zerola,
verb. præſcriptio, num.3.* contra † Eccleſiam Toletanam nondum eſt prę- 29
ſcriptum, quia non vniformes dantur præſtationes candelarum ab Ec-
cleſia, ſed vario modo plus & minus, pro arbitrio diſtribuentis, & ſic
non poteſt dari poſſeſſio nec præſcriptio, *Bart. l. de quibus, num. 16. ff. de
legib. & l. ſolent. §. fin. num. 4. de officio Proconſulis, & ibi Bald. verſ. octauo
gloſſa dicit, Ang. in l. male agitur, num.5. verſ ſi vero præſtatio mercedis, C.
de preſcript. 30 vel 40. annorum, Corneus conſil.296. vol. 4. Decius conſ. 215.
num 2. verſ.2.* Hoc idem probat qui loquitur in cauſa, Auend. *de exe-
quend. mandat. 1. part. c.4. num 17. Benintend. deciſ.70. num.16. in fin. Man-
delius Albenſis conſil 175. num.3 lib.1, Ventus de annua præſtat. 1. part q. 23.*

Digitized by Google

num.1.Ioan. Garc.de expenſis,cap.9.num.16. Quod etiam procedit in probanda conſuetudine ſoluendi aliquid Eccleſiæ, *tenet Ca. beran. Oſaſci, deciſ.9 ,num.7.& 42.*

Sed ad tollendam omnem dubitationem,& ſeruandam Eccleſiam illæſam in bonis fabricæ, de quibus inquit *l.19.tit 20 part.1* Epiſcopum
30 debere Domino reddere rationem, egregius vir † Doctor Ioannes Ba-
31 ptiſta Garai illius Sanctæ Eccleſiæ Canonicus & operarius,† conſultiſſime interrupit præſcriptionem anno præterito, vt ſciatur, quod illa
32 præſtatio † candelarum procedit ex mera liberalitate,& voluntaria facultate Eccleſiæ,ob quod non inducitur poſſeſſio, nec præſcriptio, etiam tempore immemoriali, *l.qui iure famili aritatis,ff.de acquir.poſſeſſ. Cinus & Bald.l.1.C.de ſeruitutib. & aqua, Ripa l.quominus, num.131.ff. de fluminib. Balb. de præſcript. 4 part.5.principalis,quæſt.1.& quæſt.5.num.2.Theſaur.deciſ.16.num.3. Auend.de exequendis mandatis.2.part.cap.4.num.17.Iacobus Venetus de annua præſtat.1.part.quæſt.23.num.1. Bertrand.conſil.234. lib.3.* dicit Hondedeus plures referens *conſil.79.num.50.& ſeqq. Vrſil. ad Afflict. deciſ.388.num.3. Ioan.Garc.de nobilitate,gloſſ 6.num.17. Ant. Gabriel.lib.5.concluſionum,tit.de præſcriptionib.concluſ.5. Molina de Medrano in ſua allegatione Supremi Indiarum Senatus,& Cameræ,num.197. Gratian. deciſ.232.num.15.& deciſ.155.num.8.& 9.*

Neque obſtat opinio dicentium, quod ſi Eccleſia ſeu eius Prælatus,per decennium aliquid alicui, titulo aliquo præſtiterit præſumitur Eccleſia in poſterum obligata præſtationem facere, vt voluerunt Salicetus *d.l.cum de in rem verſo,n.11. Alex. d.l ſi certis annis,vbi Iaſ.num.14.Riminald.ſen.num.9. Alciat.de præſumpt.reg.1.præſumpt.32.in fin.*

33 Et hoc ex eo, quod † Eccleſia quo ad res temporales vtitur iure communi, vt poſt gloſſ. *in c.peruenit,de cenſib.tradunt Dd.cap.vlt.de ſolutionib. & cap.1.de alienat.feudi:* nam prædicti Dd. loquuntur,quando ea
34 præſtatio fit cum titulo,qui quidem non præſumitur contra Eccleſiam ex diuturna præſtatione, vt nec contra minorem, *vt diximus ſupra, num.6.*

35 Quod maximè † procedit, cum præſtationes fuerint difformes, quo etiam caſu ceſſat præſumptio, *vt poſt alios tradit Menoch. d.præſumt. 131.num 88.*

Sed redeundo ad noſtram ſpeciem annuæ præſtationis factæ Eccleſiæ pro anniuerſario, vel alio pio opere pro complemento, adde, ꝙ diuturna & decennalis † præſtatio requiritur ad obtinendum in proprietate:

prietate: in iudicio tamen poſſeſſorio non requiritur probatio longi temporis,ſed aliquorum annorum,*arg.c.querelam.de elect.*imo ſufficiet biennalis ſolutio,vt agẽs defendatur in poſſeſſione † percipiendi illam 37 annuam præſtarionem,etiam ſine titulo,*vt tradunt Dec.conſ.137.n.1.verſ. ſecundo. Abb.R.p.l.quominus,n.89.ff.de fluminib. Menoch de retinend. poſſeſſ. rem.5.num.38.* vbi quod poteſt agere, vt ſibi ſoluatur ex biennali ſolutione ſibi facta,*ſequitur Flor.de Mena,lib 1.variar.quæſt.c.2 num.25.& 26.* intelligens † in poſſeſſorio rei profanæ & temporalis, ſecus tamen erit 38 in beneficialibus,in quibus poſſeſſio iuſtificatur ex titulo,*vt in cap.1.vbi omnes,de regul.iur.lib.6.* & in caſu quo poſſeſſio habet admixtam cauſam proprietatis,*vt in l.1.§.fin.ff.de aqua quotid.& l.3.§.hoc autem ff.de itinere actuq; priuat.& poſt alios tradit Flores vbi ſupr. & ibi, quod vnica præſtatio non ſufficit*, cuius rei poteſt eſſe ratio,quod vnicus actus non ita e- 39 nixe ac ſignificanter alicuius voluntatem declaret, vt dicit Queſada *diuerſar. quæſt. cap. 19. num. 2.* Actus † autem duplicatus denotat a- 40 ctionis perſeuerantiam,*vt refert Oldrad. conſil. 253. citans l. vnicam, C. de plus petitio.& Bart.l.ſeruus vrbanus,ff.de lg.at.3.* vbi quod † ex vnico actu 41 mercantiæ non probatur,quem eſſe mercatorem.

Et frequenter † dicitur fieri, quod bis fit, *gloſſ fin.in auth.de defenſo- 42 ribus ciuitatum,collat.3. Alexand. Raud.conſil.21.num.180.poſt Cagnolum à ſe relatum.*

Et ſolitum † etiam dicitur,quod bis fit, *Iulius Clarus,§.emphyteuſis,* 43 *quæſt.6.verſ.ſi vere,& §.feudum,quæſt.13.ibi: Multi etiam tenent requiri duas conceſſiones vniformes,ad effectum, vt dicatur ſolita concedi, refert Alexand. Raud.conſil.17.part.8.num.16.* licet ipſe contrarium ſentiat, quia imo vna ſola vice factum,dicitur ſolitum, † *vt in l.Mella,§.ſed ſi alimenta.ff.de ali-* 44 *ment.& cibar.leg. vbi Bartol.& Dd. tradit Petrus Surdus de aliment. titul.4. quæſt.16.num.26.* nam cum ſolitum dicatur, quod nunquam factum fuit, ſequitur quod ſit ſolutum aliquando factum, *vt dicit Curtius Iunior conſil.19. num.4. Gozadinus* alios referens *conſil 23.num.5.* vbi dicit communem eſſe opinionem, quod ex vnico actu inducatur ſolutum, alios refert Brunorus Aſole *in compendio verbo,ſolitum, & in quæſtionibus legalibus,quæſt.on.31.* de quo Antonius Gabriel. *lib.3.concluſ.tit.de locatione,concluſ.1.*

Binus tamen † actus inducit conſuetudinem, *text.iunct.gloſſ.fin.in* 45 *l.nemo,C. de Epiſcopali audien. Doctores,l.de quibus,ff. de legibus, vbi Bartol. in repetit.num.12. Molin.lib.2.de primogen.cap.6.num.24.* vbi ponderat.

rat. *l. 5 tit. 2. part. 1.* quæ requirit duos actus iudiciales, vt conſuetudo introducatur. Et quod † conſuetum exigat binos actus tradit Decius, *l. certi conditio, §. ſi nummos num. 7. ff. ſi cert. petat. & l. vt liberis, num. 11. C. de collatio. & cap. 1. de conſuetud. & conſil. 222. num. 10. & conſil. 441. num. 11. Cephalus conſil. 28. num. 31. & 32.*

CAPVT XIII.

AN EX EO QVOD DATVR VXORI, FILIIS, SEV ALIIS CONSANGVIneis pro pace, & remiſſione illatæ mortis, ſit aliquid tribuendum, vt fiat anniuerſarium pro anima defuncti, vel ſaltem aliqua ſuffragia.

SVMMARIVM.

1 *Pœna applicata filio pro ſepulchro patris violato, nõ eſt quid hereditarium, nec ex ea tenetur ſoluere creditores.*

2 *Filius qui ſe abſtinuit ab hereditate patris, poteſt facere pacem cum occiſore patris.*

3 *Expenditur,* l. debitor, 59. §. fin. ff. ad Trebell.

4 *Vxor ſecundo nubens, non tenetur reſeruare filiis prioris matrimonij, quod ſibi datum fuit pro pace mortis primi viri.*

5 *Mulier ſecundo nubens, non poteſt facere pacem mortis primi viri, maxime ſtantibus filiis vel conſanguineis.*

6 *Expenditur, text.* in auth. de nuptiis, §. non tamen, collat. 3.

7 *Leges pœnales non ſunt admittendæ extra caſus in quibus loquuntur.*

8 *Ex eo, quod datur pro pace mortis, aliqua ſeparatur quantitas eroganda pro defuncti anima annuatim.*

9 *Expenditur illud axioma,* propter quod vnumquodque tale, & illud magis.

10 *Defunctus eſt actuum humanorum incapax.*

11 *Occidens alterum maximum ei infert damnum, ex quo ſeparat eum à carne, in qua poterat mereri bonis operibus.*

12 *Sanctus Thomas dicit, quod virtuoſus amat vitam, in quantum eſt neceſſaria ad opera virtutum.*

13 *Datum pro pace mortis clerici, applicatur heredibus.*

Si ſepul-

Digitized by Google

SI ſepulchri violati filius aget quamuis hereditarij, quia nihil ex bonis patris capit, non videtur ſe bonis immiſcere, hac enim actio pœnam, & vindictam potius, quam rei perſecutionem continet. Verba ſunt Pauli Iuriſconſulti relata *l. pro herede, §. fin. ff. de acquir. hered.* Ex † quibus clare colligitur, pœnā perſequutam à filio pro iniuria patris, illata eius cadaueri, non eſſe hæreditatis, quia, vt inquit Iurecōſultus, actio ſepulchri violati, potius vindictam, quam rei perſecutionem continet, ex quo eſt, quod filius non tenetur ſoluere creditoribus hæreditariis ex tali pœna ſibi applicata, *l. quæſitum penultima, ff. de ſepulchro violato,* ibi: *Nec tamen ſi egerit hæreditarios creditores timebit, cum & ſi per hæreditatem obtingit hæc actio, nihil tamen ex defuncti capitur voluntate, nec id capitur quod in rei perſecutione, ſed in ſola vindicta ſit conſtitutum.* 1

Ex † quo Bart. *l. filius qui patri, nu. 8. ff. de vulgari,* tenuit, filium, qui ſe abſtinuit ab hęreditate paterna poſſe facere pacem cum occiſore patris, quem dictum Bartoli ſequuntur ibi Alex. & Iaſ. & communiter Doctores, vbi eius additionator, eundem Bartolum ſequitur Villalpandus, *l. 21. tit. 1. part. 7. §. 41. nu. 6.* & ibi *num. 7.* dicit communiter receptum Nellus *tractatu de bannitis. 3. part. 2. tempore, quaſt. 35.* dicit etiam communiter receptum Ripa *l. 2. §. Cato, num. 101. de verborum obligationib.* ſequitur nouiſſimè Parladorius *tertia parte, differentia. 51. §. 2. numer. 5.* vbi ad id expendit *l. 2. de abolitionibus*, licet non alleget Villalpandum, qui benè diſputat. 2

Et † pro ea ſententia eſt tex. ſingularis *in l. debitor. 59. §. fin. ff. ad Trebellian.* vbi mater hæres inſtituta à filia, & rogata reſtituere hæreditatem, non tenetur reſtituere partem dotis, quæ eidem matri fuerat adiudicata ex pacto, quia vt inquit ibi Iureconſultus, non quaſi hæres, ſed quaſi mater ex pacto recepit. Ex † quo infero, quod in caſu l. *fœminæ, C. de ſecundis nupt.* qua iubetur, quod vxor tranſiens ad ſecunda vota, teneatur reſeruare filiis prioris matrimonij quidquid habuit à primo viro eorum patre, non tenebitur talis vxor ſecundò nubens reſeruare filiis prioris matrimonij, quod ſibi datum fuit pro pace mortis primi viri, quia non ex eius liberalitate vel ſubſtantia illi prouenit, ſed ex pacto ſuo. 3 4

Quod † intellige de recepto pro pace, antequam ſecundas inierit nuptias, nam poſtea teneo non poſſe mulierem pacem facere, maxime ſtantibus filiis, vel conſanguineis: *Quæ enim priorum oblita eſt, non rurſus ex prioribus adiuuabitur,* inquit text. *in auth. de nuptijs, §. non tamen collat. 1.* Atque ita hanc ſententiam tenet Villalpandus, *l. 21. tit. 1. p. 7. § . 40. nu.* 5

ſ 8. *quem*

8.quem ſequitur Flores de Mena,lib.1.variarum,quæſt.7.num.finali, qui ea
6 nituntur ratione,quia effecta eſt iam vna caro cum ſecundo viro.Et † licet ipſi non allegauerint tex.*in d.§.non tamen*, quem ego expendo multum conducit ad hanc ſententiam. Nam inquit ille tex. quod mulieri tranſeunti ad ſecundas nuptiàs non permittatur vti dignitatibus & priuilegiis prioris viri, ſed quod ipſa amplectatur fortunam ſecundi.

Neque obſtat,quod modo diximus, non teneri mulierem ſecundo nubentem reſeruare filiis prioris matrimonij receptum pro pace mortis primi viri, quia rectè tunc accepit, cum præferatur in accuſando,& quamuis res deueniat ad eum caſum à quo incipere non poterat, non retractatur iuxta iuris regulam,nec *l.fœminæ.C.de ſecundis nuptijs,& l.14.*
7 *& 15.Tauri*,cum pœnales ſint,ſunt † admittendæ extra caſus,in quibus loquuntur, ex gloſſa ad id communiter recepta *in cap.fin.de iure patronat.*in materia enim primariua, quod expreſſe cautum non eſt,priuationem non inducit, *Cachera.Oſaſcus deciſ.147.numer.13.Molin.lib.1.primog.c.9.numer.10.Pinellus,l.2.C.de reſcind. vend.2.part.c.1,numer.13.in fine,Meneſius.l.ſideicommiſſum 4.C.de fideicom.Auend.reſp.24.Lara.l.ſi quis à liberis agnoſc.Betius conſ.35.numer.5.& conſ.102.num.31.Baeça,l.101.c.36.nu.11.Mieres de maiorat.1.part.quæſt.1.num.108.*

8 Sed redeundo à quo digreſſi fuimus, ſi illud quod datur pro pace mortis viri, patris, ſeu alterius conſanguinei, non eſt hæreditarium occiſi,videtur liberum remanere penes vxorem filium,ſeu alium conſanguineum paciſcentem, nec eis debet inferri grauamen ſeu onus Miſſarum,*argum.l.ab eo, C.de fideicommiſſis.*

Sed nihilo ſecius contrarium eſt tenendum,imo quod ex eo,quod datur pro pace mortis aliqua ſeparetur quantitas eroganda pro defuncti anima annuatim,vt tradit Boer. *deciſ.233,num.3.*vbi ponit hæc verba: *Et primo taxatur intereſſe animæ defuncti, vt pro ea fiat fundatio perpetua,vel eleemoſyna,ſecundum facultates homicidæ*,quod dicit bene ſeruari in curia Burdegalenſi.Et habet maximam æquitatem: Nam ſi propter mortem illatam defuncto datur talis pecunia vxori, ſeu filio, potius ſubueniendum eſt ipſi mortuo.Cum † propter quod vnumquodque tale,& illud
9 magis tale,*gloſ.in Clē.ſi Dominum,de reliq.& venerat.Sanctorum,auth multo magis,C.de Sacroſanctis Eccleſiis,Paul.Caſtrenſ.conſ.129.vol.8.* Et † cum
10 defunctus ſit incapax humanorum actuum, *vt dicit Peralta, l. hærede, num.18, de leg.2.*nec poſſit petere coram iudice ſibi aliquid adiudicare pro-

Digitized by Google

pro damno illato ſibi, & animæ ſuæ. Ex † quo homicida abſtulit eum à carne in qua poterat mereri, quapropter dicit Sanctus Thomas.2.2.q. 123.*ad octauum*, virtuoſum † amare vitam, vt neceſſariam ad opera virtutum. Quare ergo nos pro talium interfectorum animabus non petimus, quod eo libentius & accuratius facere debuiſſemus, quo cognoſcimus frequentius interfici pauperes, deſtituti à cognatis, qui non habent, qui eorum reminiſcantur, maximè ſi eius vxor tranſeat ad ſecundas nuptias, de qua dicitur *in d. auth. de nuptijs*, § *non tamen*, quod obliuiſcitur prioris mariti. 11 12

Quod † maximè obſeruandum eſſet, cum ſit pax de morte clerici occiſi, cuius ſatisfactio tenent Doctores applicari eius hæredi, *vt tradunt Auend. reſp. 18. num. fin. Couar. cap. 9. num. 10. ſequitur Matiençus l. 13. tit. 8. glo. 1. in fine, libr. 5. Recop.* & nullam faciunt mentionem de expendendo pro eius anima. 13

CAPVT DECIMVMQVARTVM.

AN RELICTA PRO ANNIVERSARIO, VEL ALIO OPERE, POSSINT IN ALIUM vſum conuerti, & quando, & cuius authoritate?

SVMMARIVM.

1 *Expenditur* l. 1. ff. de adminiſtrat. rerum ad ciuit. pertinentium.

2 *Poteſtas commutandi relicta per teſtatorem ad vnum vſum in alium, dicitur iure poſitiuo contraria, & etiam æquitati naturali, & num. 3.*

3 *Collata pro remedio peccatorum venerabilibus Eccleſiis, aliis vſibus applicari non debent.*

4 *Minus damnum iudicatur abſorbere voluntatem vnius teſtatoris in totum circa præſtationem anniuerſarij, quam aliis vſibus eam applicare.*

5 *Defunctus non debet ſua prouiſione fraudari, & crudele iudicatur ſubuertere iudicia defunctorum.*

Non ſufficit facere, quod teſtator iubet, niſi fiat vt iubet.

Attendendum eſt, quod teſtator voluit, non quod voluiſſe melius eſſet.

6 *Voluntas teſtatoris iuri contraria vel inepta non ſeruatur.*

7 *Voluntas teſtatoris, vt non fruſtretur à lege, nihil illicitum continere debet.*

8 *Si vltima voluntas contineat aliquid illicitum non reijcitur, ſed conuertitur in aliam cauſam honeſtam, & quorum voluntate, & conſenſu.*

9 *Si anniuerſarium relinquatur in cauſam honeſtam, & quantitas relicta pro implemento non ſufficit, conuertitur in aliam cauſam: & expenditur* Concilium Trid. ſeſſione. 25. cap. 4,

10 *Munificentia legantis pro anniuerſario debet inſcriptione notari, pro eius memoria.*

11 *Si quantitas relicta pro anniuerſario ſufficiens ſit ad illud perficiendum, formaliter & ſpecifice eſt ſeruanda teſtatoris voluntas, nec poteſt commutari, ſalua tamen Sedis Apoſtolica authoritate.*

12 *Principi non poteſt dici, Cur ita facis? & poteſt contra ius.*

13 *Romanus Pontifex in rebus Eccleſia habet ampliſſimam, abſolutam & liberam poteſtatem.*

14 *Intelligitur* l. legatam. ff. de adminiſtrat. rerum ad ciuitatem pertinentium, & Clement. quia contingit, de Relig. dom.

15 *Quando commutatio fit per ordinarium, requiritur cauſa, ſecus ſi per Papam.*

16 *Multi Doctores tenent, etiam in Romano Pontifice, & Principe requiri cauſam.*

17 *In Romano Pontifice & Principe commutantibus, ſemper praſumitur iuſta cauſa, & ſic commutatio non impugnatur ex defectu cauſa.*

18 *Licet nullus prater Romanum Pontificem poſſit piam voluntatem alterare, tamen ſi executioni tradita non fuerit, Epiſcopus poterit commutare ſecundum aliquos, ſed contra, num. 20.*

19 *Facilius tolluntur facienda, quam facta.*

20 *Verius eſt voluntatem piam nondum executioni traditam Epiſcopum alterare non poſſe.*

21 *Poſitus ad executionem, non poteſt alterare diſpoſitionem.*

22 *De expreſſis in teſtamento, nihil poteſt immutari.*

23 *Intelligitur text.* in l. in iis, ff. de condition. & demonſtr.

24 *Stante difficultate executionis, poterit Epiſcopus relictum pium cõmutare.*

25 *Si propter interdictum anniuerſarium Miſſarum non poſſit celebrari, poterit Epiſcopus in aliud opus pium conuertere.*

26 *Si teſtator iubeat anniuerſarij Miſſas celebrari hora vndecima poterit Epiſcopus iubere, quod tempore veris, ſeu aſtatis celebretur anteriori hora.*

27 *Si propter difficultatẽ anniuerſariũ adimpleri non poßit, & teſtator proui-*
derit

Digitized by Google

derit, quid faciendum ſit, illud eſt ſeruandum.

28 *Quando lex diſponit, quod detur ſatiſdatio, & in eius defectum prouidet de remedio, illo eſt vtendum, nec deueniendum ad iuratoriam cautionem.*

29 *Cum cauſa Epiſcopus poteſt commutare anniuerſarium.*

30 *Si relinquatur pecunia pro conſtruenda Capella, vbi ſunt plures, & Eccleſia indigeat reparatione, vel relinquatur pro ædificanda Eccleſia; in ciuitate vbi ſunt plures Eccleſiæ ruinoſæ, poterit Epiſcopus conuertere pecuniam in Eccleſiarum reparatione.*

31 *Contrarium defendit Lucas de Penna, qui hoc dicit reſeruatum Sedi Apoſtolicæ, ſed diſtingue, vt num. 7.*

32 *Epiſcopus eſt aſtrictus Canones ſeruare, & inferior à Papa non poteſt alterare ius commune.*

33 *Voluntas teſtatoris eſt lex, ſiue ſapiat ſpiritualitatem, ſiue non.*

34 *Barbatia diſtinguit inter multiplicem alterationem, quarum alia neceſſaria, alia vtilis, alia tolerabilis appellatur.*

35 *Epiſcopus ſeu alius inferior à Papa ſeu Principe non ſolum ex cauſa neceſſaria, ſed etiam vtili poteſt commutationem facere, intellige referendo ſingula ſingulis, & præuia cauſa cognitione.*

36 *Expenditur Concilium Tridentin.* ſeſſione. 22. capit. 6. *de reformatione.*

37 *Pecunia relicta pro conſtructione Capellæ, ſeu Eccleſiæ in ciuitate, vbi ſunt plures egentes reparatione, poteſt ab Epiſcopo, præuia cauſa cognitione, erogari in reparationem Eccleſiarum.*

37 *Anniuerſarium pro virginibus maritandis relictum commutari non poteſt, nec dari intranti Religionem, ſalua Sedis Apoſtolicæ authoritate.*

39 *Vltima voluntas non pertinet ad arbitrium alicuius, niſi teſtantis.*

40 *Ratio quare legatum pro virginibus maritandis, non poſſit aut debeat commutari.*

41 *Pontifex Romanus non præſumitur velle vti abſoluta poteſtate, niſi apponat clauſulam.*

42 *Papa poteſt diſponere de relictis piis prout voluerit.*

43 *Maior dignitas, & eminentior qualitas perſonæ, minorem licentiam præſtat ad iniqua.*

44 *Intelligitur text.* in cap. 2. de præbend. 64. & in Clementina 1. in fine, vt lite pendente.

45 *Commutatio vltimæ voluntatis expeditur per reſcriptum in forma Breuis.*

ſ 3 46 *Reſcri-*

46 *Reſcriptum, quod Breue appellatur, non expeditur Bullis plumbatis, ſed annulo Piſcatoris.*

47 *Breuia non tranſeunt per tot manus, quot Bulla, nec tot expenſæ fiunt in eorum expeditione.*

1 Q*Vod ad certam ſpeciem ciuitati relinquitur, in alios vſus conuertere non licet.* Verba ſunt Vlpiani *lib. 10. diſputation.* relata, *l. 1. de adminiſtratione rerum ad ciuitat. pertinen.*

2 Poteſtas † namque commutandi relicta per teſtatorem ad vnum vſum in alium, dicitur iuri poſitiuo contraria, *Aymon Grauet. conſ. 296. numer. 2.* vbi quod non ſolum talis commutatio contrariatur iuri po-
3 ſitiuo, ſed etiam † æquitati, cum valde iniquum ſit ea, quæ collata ſunt pro remedio peccatorum venerabilibus Eccleſiis aliis vſibus applicare, ita text. *in capit. conqueſtus, de foro competenti*, ob quam rationẽ talem commutationem appellat iniquam, & contrariam naturali æquitati, *Bald. conſ. 82. incip. factum proponitur lib. 1.* vbi quod deputatũ pro remedio peccatorum, & animæ teſtatoris in alios vſus auctoritate Principis conuerti non debet. Et quod talis alteratio voluntatis ſit cõtraria æquitati naturali, tradit Ancharanus *conſilio 282.*

4 Vbi † quod minus magnum grauamen eſſet abſorbere voluntatem vnius teſtatoris in totum circa anniuerſarii præſtationem, in pauperes & egenas perſonas quam aliis vſibus eam applicare. Atque ita talem commutationem execratur Geminianus *conſilio 63.* vbi quod eſt contra publicam vtilitatem: publice enim intereſt vltima hominum elogia exitum habere *l. vel negare. ff. quemadmodum teſtamenta aperiantur*, & lex promittit decedentibus miniſtrare, etiam ſepultis, & ad effectum perducere, quæ ipſi viuentes diſpoſuerunt, *in authentica de here. & Falcidia, §. vltim. collatione 1.* nec defunctus debet ſua prouiſione fraudari,
5 *vt tradit Lucas de Penna l. 1. n. 8. C. de expenſis ludorum.* Crudele † namq; eſt ſubuertere iudicia defunctorum, *Baldus conſilio 129. verſi. in contrarium libr. 1. Simon de Pratis lib. 1. de interpretatione vltimarum voluntatum, interpretatione 1. ſolutione 5.* vbi quod non de commutanda; ſed de obſeruanda vltima voluntate tractandum eſt. Et facit, *l. verbis legis, ff. de verborum ſignificatione*, voluntates hominum audire volumus, non iubere, inquit Iureconſultus, *l. omnium, C. de teſtamentis*, & liberum eſt decedenti relinquere cui voluerit bona ſua, & ſecundum eius arbitrium, & ſtylum, maxime quando relinquit Eccleſiæ, *l. prima, C. Sacroſanctis*

Digitized by Google

ſanctis Eccleſiis. Nec ſufficit facere, quod teſtator iubet, niſi fiat vt iubet lex *ſed ſi ante, ff. ad Trebellianum*.

Quod enim teſtator voluit, non quod voluiſſe melius fuiſſet, eſt attendendum, l. *extraneum*, *C. de heredibus inſtituendis*. Et Seneca controuerſia. 3. inquit: *Interit omne ius, omniſque poteſtas, ſi viui neglexerint imperia mortuorum*: & Archiepiſcopus Genebrardus, *lib. de ſacrarum electione, iure, & neceſſitate capit. 9. §. 7. pagin. 133. Quam ſcelerati ſunt Principes, quam impii qui contra ius Diuinum, contra ius gentium, contra leges ciuiles teſtamentorum vi atque auctoritati non obſequuntur, & defunctorum ſupremam voluntatem, mandataque auertunt*. Et Virgilius Epigramma.

Eſt legum ſeruanda fides, ſuprema voluntas,
Quod mandant fieri, quæ docent parere neceſſe eſt.

Et Quintilianus declamatione 301. *Neque aliud ſolatium videtur mortuis, quam voluntas vltra mortem*. Idem dicit Spino *rubrica de teſtamentis, part. 11. numer. 68. verſic. Cum igitur*, licet hoc dictum magis conueniat Quintiliano Gentili, quam Catholico, cognoſcenti futuram gloriam tribuendam à Domino iuſte operanti. Contra quod facit illud Pauli 1. *ad Theſſalonicenſes cap. 4. ibi: Nolumus vos ignorare de dormientibus, vt non contriſtemini, ſicut cæteri qui ſpem non habent*. Quod refertur *capit. habent, 13. quæſtio. 2. & Prouerbiorum capit. 14. ad finem, ibi: Sperat autem iuſtus in morte ſua*.

Sed cùm quotidie videamus has commutationes fieri, quid dicendum & reſpondendum prædictis iuribus. Vt tamen melius percipias, dic, quod aut teſtator relinquit legatum in talem cauſam, quæ de iure impleri non poteſt in aliquem honeſtum finem, aut in talem, quæ de iura impleri poteſt?

Primo † enim caſu cum voluntas teſtatoris ſit iuri contraria, non ſeruatur, *l. in principio ff. de vſuris, idem ſi inepta, l. 1. ff. de conditio. inſtit.* 6

Quia † nihil illicitum debet continere ad hoc, vt non fruſtretur à lege *textus in authentica de nuptiis, §. qua vero nunc. verſicul. quia ergo, & ibi: §. præfata autem dicitur. Studii enim noſtri eſt ſeruare ſolum legitimas voluntates*. 7

Non † tamen reiicitur, ſed in aliam cauſam honeſtam conuertitur, 8
L. lega-

l. legatũ cum l. ſequenti, vbi latè Bart. ff. de vſufruct. legat. & idem Bartol. l. 1. ff. de condition. inſtit. Ioannes de Platea, l. 1. C. de maiuma. & l. 1. C. de expenſis ludorum, lib. 11.

Hoc autem fieri debet de voluntate Epiſcopi, & conſenſu hæredis *vt in cap. nos quidem, de teſtamentis, vbi notatur, & in d. l. legatum.*

9 Aut † relinquitur legatum in cauſam honeſtam, & quæ de iure impleri poteſt, & tunc ſubdiſtingue, aut quantitas relicta non ſufficit pro relicto adimplendo, & tunc idem quod in præcedenti caſu, per ea quæ habentur in *dicto cap. nos quidem & per Bart. in d. l. legatum, & in l. legatam, ff. de adminiſtratione rerum ad ciuitat. pertin. tradit Gulielm. Benedictus in cap. Raynutius, de teſtamentis verbo, relinquit, numer. 18. & ante eum Immola l. 1. ff. de condition. & demonſtration.* & ſi relictum eſt Miſſarum, diminuitur onus, vt nouiſſimè ita prouiſum eſt per Concilium Tridentinum, *ſeſſione 25. capit. 4.* vbi in fine inquit: *Ita tamen, vt ſemper eorum defunctorum commemoratio fiat, qui pro ſuarum animarum ſalute legata ea ad pios vſus reliquerunt*, quod etiam peпoſuit in ſimili d. l. legatam, ibi: *vt in eo † munificentia eius, qui legauit, inſcriptione notetur. Et l. opus*
10 *nouum in fine, & l. fin. in fine ff. de operibus publicis.*

11 Aut † quantitas relicta pro anniuerſario eſt ſufficiens ad perficiendum, id quod teſtator reliquit, & tunc voluntas teſtatoris formaliter eſt adimplenda, & ſpecifice ſeruanda, ita quod non poterit fieri conuerſio in aliam cauſam, quantumcumque piam, ſine licentia Papæ. *Clementina quia contingit, de religioſis domibus*, in illis verbis: *Cum tamen ea quæ ad certum vſum largitione ſunt deſtinata fidelium, & ad illum debeant non ad alium (ſalua quidem Sedis Apoſtolicæ authoritate) conuerti.*

Vbi notat Cardina. *numer. 3. & 4.* Abbas *capit. nos quidem, numero 6. de teſtamentis, & ibi Immola, numero 13. Couarruu. numero 9. Capella Toloſana queſt. 26. Felin. c. cum acceſſiſſent, de conſtitut. num. 17. in fine, & numer. 19. Prepoſitus, capit. verum, numer. 6. de condition. appoſitis, tradit Platea l. 1. C. de expenſis ludorum.*

Idem diſponit text. *in l. legatam de adminiſtratione rerum*, in illis verbis: *Legatam municipiò pecuniam, in aliam rem, quam defunctus voluit conuertere, citra Principis authoritatem non licet.*

Sed cum ſupra dixerimus, etiam Principem non poſſe mutare piam vel aliam diſpoſitionem relictam ad vnum vſum in alium, Imperator fateatur ſe non poſſe reſcribere aduerſus teſtamentum, *vt in l. ſi teſtamentum, C. de teſtamentis, & de Papa tradit Angelus, ibi, & Aymon conſ.*

196. num.

296. num. 2. difficilis redditur diſpoſitio dictæ Clementinæ, quia contingit, *& dict. l. legatam.*

Quare nonnulli Doctores dicunt illa iura procedere de plenitudine poteſtatis: Princeps enim, *vt dicit Baldus cap. Eccleſia, num. 9. vt lite pendente*, dicitur cauſa cauſarum, & ei non poteſt dici, cur ita facis?

Et habetur † Eccleſiaſtes *c. 8.* & ſecundum eundem Baldum *in præludiis feudorum, & in cap. cum ſuper, num. 145. de cauſa poſſeſſionis & proprietatis* contra ius omnia poteſt, & eius voluntas ſufficit pro lege, *l. 1. de conſtitutio. Principum*, & quod vult, pro facto habetur, *l. apud eum, ff. de manumiſ.* & mutat rerum naturas (intellige non eſſentialiter, ſed quoad effectum) *l. vnica, C. de rei vxor. actione, l. poſſeſſores, C. de fundis patrimonial. lib. 11. vbi Lucas de Penna id colligit, Afflictu cap. 1. de feud. non habent propriam naturam feud. num. 1. & 5.* & melius *in cap. 1. ex quibus cauſis feud. amittatur, gloſſa 3. num. 47.* vbi quod ex eo poteſt mutare rerum naturas, quia habet plenitudinem poteſtatis, & poteſt ſtatuere nouum ius, non poteſt omnia facere, *l. fin. C. de Conſulibus, libr. 11.* quod prius dixit gloſſa ſingul. *in cap. veniens, verbo, confirmatam, de tranſactionibus*, & inſtar ſacrilegii eſt de factis Principis diſputare, *l. 2. C. de crimine ſacrileg. capit. patet, cap. nemo, cap. facta 9. quæſti. n. 3.* & idem de 12
Romano † Pontifice, qui in rebus Eccleſiæ habet ampliſſimam & abſolutam, ac liberam poteſtatem, textus *in cap. 2. de præbend. libr. 6.* & Clementina *1. in fine, vt lite pendente* tradit Felinus *capit. quæ in Eccleſiarum, nume. 40. de conſtitutio. & ibi Decius num. 26. Ripa lib. 2. reſponſorum, capit. 19. numer. 5. Gomez. regula de non tollendo iure quæſito, quæſtion. 1. numer. 7. verſ. nam in beneficialibus, Gigas de penſionibus, quæſtion. 10. numer. 14. Cota, in memorabilibus, verbo, Papa, Selua, de benefic. 2. part. quæſtion. 1. numer. 42.* Qui omnes elegantius cæteris loquuntur circa abſolutam poteſtatem Romani Pontificis. 13

Couarruuias † tamen aliter intelligit dict. l. *legatam, ff. de adminiſtratione rerum ad ciuitat.* & Clementinam, *quia contingit, de religioſ. domib.* nam *lib 3. variarum, cap. 6. numer. 7. verſi. non oberunt huic aſſertioni*, inquit, quod licet teſtatoris vltima voluntas modis omnibus ſeruanda ſit, *vt in cap. vltima voluntas, 13. quæſt. 2.* poterit Principis authoritate mutari in his, quæ Principis adminiſtrationi committuntur & eius ſubiacet gubernationi. 14

Nam tunc teſtator videtur reliquiſſe eius conditionis attenta ſubie-

ćta materia, vt per Principem proprio arbitrio poſſit liberè commutari. Sicque in *d. l. legatam* legatum ad certum publicum opus relictum authoritate Principis in aliud opus poſſe expendi, quia opera publica ciuitatum, & legata eis relicta, adminiſtrationi Principis commiſſa cenſentur, cum reipublicæ adminiſtrator ſit.

Et eodem modo Romanus Pontifex in dict. *Clementina, quia contingit*, pecuniam legatam in vſus pios, vt ad beneficia & ſacerdotia inſtituenda, & ad pauperum alimenta, poteſt in alia opera itidem pia commutare, cum ipſe Romanus Pontifex horum omnium ſit, ex Canonicis ſanctionibus legitimus adminiſtrator & Rector, & eodem modo interpretatur Sarmiento *lib. 1. ſelecta. cap. 8. numer. 21.*

15 Sed an † eo caſu aliqua cauſa ſit neceſſaria, ſi Romanus Pontifex ſeu Princeps faciat commutationem? Et Bartol. *l. legatum, ff. de vſufructu leg.* inquit, quod relictum à teſtatore in vnum vſum non debet ad alium conuerti, niſi ad id interueniat cauſa legitima, & authoritas ordinaria. Cæterum authoritate Principis nulla cauſa ſubſiſtente fieri poteſt, & probat *l. legatam municipio, ff. de adminiſtratione rerum ad ciuitat. pertin. & Clementina, quia contingit, de religioſ. domibus*, vbi Cardin. *numer. 3. & 4. & notatur in cap. nos quidem de teſtamentis, vbi Abbas, num. 6. Immola num. 13.*

16 Et hoc eſt † verum, licet Pinel. *in Rubr. de reſcind. vend. 1. part. cap. 2. num.* 19. in ea ſit ſententia, vt Princeps nec ſummus Pontifex poſſit ſine cauſa derogare voluntati teſtatoris, & tandem conſulit, quod ſi agatur de relictis piis, petatur diſpenſatio à ſummo Pontifice, quandò vero de maioratu, vel relictis magis honoris & memoriæ, quàm piis, petatur à Principe, de quo Molina *lib. 3. de primogenis, capit. 3. numer. 11. Anton Gomez l. 40. numer. 89. Couarruuias lib. 3. reſolution. cap. 6. numer. 1. cum ſequentibus, & Mieres de maioratibus, 4. part. quaſtion. 1. numer. 10.*

17 Alii autem † dicunt, cauſam requiri in derogatione vltimæ voluntatis, ſed ſi à Principe derogetur, factum Principis non debere impugnari ex defectu cauſæ docent Innocentius, & Ioannes Andreas *in capit. in noſtra, de iniuriis Anton. Gabriel, tit. de iure quaſito non tollendo, concl. 2. numero 1. & poſt Aret. Alex. & Iaſ. reſoluit Alciatus, l. Gallus*, §. *& quid ſi tantum numero 132. ff. de liber. & poſthum.* pro quo eſt textus *in* §. *ſemel, inſtitutа de his qui manum. non poſſunt*. Pro qua opinione facit, quod in Prin-

in Principe ſemper præſumitur iuſta cauſa, vt docet Cinus *in l. reſcripta queſtio. 3. & 4. C. de precibus Imperatori offerendis, & ibi Bald. numer. 10. & alii quos citat Felinus in cap. quæ in Eccleſiarum, numero 60. & 61. de conſtitut.*

Et licet † nullus præter Romanum Pontificem poſſit voluntatem piam alterare, id tamen limitat Immola, *l. 1. ff. de conditio. inſtit* quando voluntas ſit executata: nam ſi executioni tradita non ſit, ſecundum eum poterit Epiſcopus eam alterare, cum quo tranſit Felinus dicens ſingulare eius dictum, *capit. ſuper his, de accuſation. numero 1. ad finem.* 18

Et dicit † ſingularem doctrinam Guillerm⁹, *c. 1. Rayn. verbo relinquit, n. 10.* ex eo † quod facilius tollantur fienda, quam facta, *l. patre furioſo ff. de his qui ſunt ſui vel alien. iur. cap. quemadmodum, de iureiurando*, dicitque elegantem doctrinam Immolæ Sarmiento, *lib. 1. Selectarum cap. 8. numer. 24. verſic. ex his intelliges, &* Hippolytus *ſingulare 194.* 19

Sed ab † eis recedit Pinellus *in rubrica de reſcinden. venditione 1. part. num. 19.* ex eo quod textus in dict. Clementina, *quia contingit*, & ibi Doctores indiſtinctè loquuntur etiam in voluntate defuncti, quæ ſemel vel numquam habuit executionem, recedit etiam Couarr. *cap. tua, numer. 7. de teſtamentis.* Quorum ſententiæ libenter aſſentior, nam ſi Epiſcopus tenetur exequi pias defunctorum voluntates, *cap. Nos quidem, de teſtamentis*, per poteſtatem, quæ datur ad executionem, quam exequi debet. *Clementina 1. in fine de præbendis*, & in expreſſis † in teſtamento, nihil immutari poteſt, text. eſt *in l. in his ff. de condit. & demonſtrat.* cuius verba ſunt: *In † his quæ extra teſtamentum incurrunt, poſſunt res ex bono, & æquo interpretationem capere, ea vero quæ ex ipſo teſtamento oriuntur, neceſſe eſt ſecundum ſcripti iuris rationem expediri.* Qui textus ibi ſcripti iuris rationem intelligit, Sarmiento, *lib. 1. Selectar. cap. 8. numero 22.* de ſcriptura teſtamenti, quæ † legis loco habetur. 20 21 22

Stante † autem difficultate executionis poterit Epiſcopus relictum pium in alio pio opere erogare, veluti, ſi anniuerſarium relinquatur pro Miſſis cantandis, quæ tunc temporis cantari non poſſunt propter interdictum: nam † poterit relictum in alium opus pium conuerti. 23 24

Ita tradit Ioannes de Platea, *l. 1. C. de expenſis ludorum*, vel ſi iubeat anniuerſarii Miſſas † celebrari hora vndecima quotidie, 25 26

Digitized by Google

poterit iubere, quod tempore Veris, & æſtatis celebretur anteriori hora. *vt tradit Aluaradus de conditio. mente defunct. libr. 4. capit. 2. numero 9.*

27 Aduerte † tamen quod quando propter impedimentum ſeu difficultatem anniuerſarium non poteſt impleri in ſpecifica forma, ſed debet neceſſario conuerti in alium pium vſum arbitrio ſuperioris, ſi teſtator prouiderit quid faciendum ſit, illud eſt ſeruandum, *l. 1. quidam prædia. ff. de vſufruct. legat. l. libertus, §. Lucius, ff. de annuis legat. in gloſ. verb. repetitione*, per quæ iura ita tenet Platea, *dict. l. 1. C. de expenſis ludorum*

28 Pro † quo facit, quod quando lex diſponit fideiuſſionem dari & in eius defectum prouidet de remedio, illo eſt vtendum, nec deueniendum eſt ad iuratoriam cautionem, *l. 2. C. de tutore vel curatore qui ſatis non dedit, l. filius famil. as miles 117. §. Diui Seuerus, verſ. idem Princeps ff. de legat. 1.* & ad eundem quoque exemplum ſeruari debet remedium teſtatoris, cum eius voluntas ſit lex, *vt ſupra num. 23 & infra num. 33.*

29 Stante † itaque cauſa (non ſolum Romanus Pontifex, ſed etiam Epiſcopus, poſt commutationem facere *tradit Guillermus Benedictus, cap. Raynuntius verbo reliquit, num. 17. de teſtamentis*, vbi quod ſi teſtator reliquit viginti annuatim pro anniuerſario celebrando in Eccleſia, quæ indiget reparatione, nec ſi aliunde vnde reparari poſſit, tunc de authoritate Epiſcopi, & eius licentia poterit illa pecunia conuerti in Eccleſiæ reparatione per aliquod tempus.

30 Et idem † ſi reliquit pecuniam pro conſtruenda Capella, vbi ſunt aliæ plures ad ſufficientiam, & Eccleſia indigeret reparatione, nam poteſt conſumi pecunia in reparatione, per text. *in l. penultima, vbi Bart. & Doctores, ff. oper. public.*

Et idem ſi reliquit pecuniam pro ædificanda Eccleſia in ciuitate, vbi ſunt plures Eccleſiæ ruinoſæ, & egentes reparatione, nec ſit vnde ſubueniri aut prouideri poſſit, quia tunc authoritate Epiſcopi poterit illa pecunia conuerti in reparatione antiquarum Eccleſiarum, *tenet Imnola, & Ioannes Andreas in cap. in fin. de teſtamentis Bart. l. pater filium, §. Tuſculanus, de legat. 3. idem in l. liberto, §. Lucius, ff. de annuis legat. Bald. in l. 1. C. de his quæ pœnæ nomine relinq. Angel. l. 1. ff. de condition. inſtit.* quos refert, & ſequitur Guillermus Benedictus, *cap. Raynutius*

tius, de teſtamentis, verbo, reliquit, num. 19. Licet † contrarium tenuerit Lu- 31
cas de Penn. *l. 1. C. de expenſis ludorum, lib. 11. verſ. ſecundo quarit.* vbi in eo caſu, quo quis iuſſit conſtrui Capellam in Monaſterio Religioſorum, qui plurimum dormitorio indigebant, cum poſſent commode ſine Capella morari, & in ea ſeu aliis Capellis diuina celebrare, tenet non poſſe fieri citra Summi Pontificis voluntatem, etiam Epiſcopo diſpenſante, quia hoc dicit reſeruatum Sedi Apoſtolicæ, ex dicta Clementina, *quia*
contingit. Et † ea ratione Epiſcopus cenſetur prohibitus, quia eſt adſtri- 32
ctus Canones ſeruare, *c. ego, N. de iure iurando*, & inferior à Papa non poteſt alterare ius commune, *Doctores in cap. ſi. de officio Archipresby. & ibi Hoſtienſ. Ioan. Andr. cap. 2. de conſtit. lib. 6. & cap. non ſolum, de appel. eo lib.* &
voluntas † teſtatoris eſt lex ſiue ſapiat ſpiritualitatem, ſiue non, *vt in au-* 33
thentica de nuptiis, §. diſponat, & ſic nec legatus de latere id poterit facere, *Barbatia, conſil. 23. num. 2. vol. 1.*

Quare † Barbatia *dict. conſ. 23 volu. 1.* diſtinguit inter variam alteratio- 34
nem, & commutationem: nam, vt ipſe inquit, alia eſt neceſſaria, alia vtilis, alia tolerabilis: de prima ſcilicet neceſſaria, cauſa cognita conceditur, quia neceſſitas id concedit, quod aliâs non concederetur, *l. qui potuerunt, ff. de manumiſ. teſtamento.*

Secunda autem, & tertia ſcilicet vtilis, & tolerabilis, inquit Barbatia *vbi ſupra*, non concedi niſi Principi, *vt in l. prohibere, §. plane ff. quod vi aut clam.* & facit quod voluit Baldus *l. ſi quis ad declinandam, C. de Epiſcopis, & Clericis, & in authentica, niſi rogati, C. ad Trebellianum.*

Sed Guillermus Benedictus *in cap. Raynutius, de teſtamen. verbo, reli-* 35
quit. numer. 20. tenet Epiſcopum, & alium inferiorem à Papa, ſeu Principe, (referendo ſingula ſingulis, vt dicit Pinellus. *1. part. Rubrica, cap. 2. num. 19. in fin.*) non ſolum ex cauſa neceſſaria ſed etiam vtili poſſe facere alterationem, & commutationem relicti, nempè Epiſcopus, ſeu alius inferior à Papa relicti pij, inferior autem à Principe rei profanæ, Et fundatur *in d. l. fin. d. oper. publ.* dum tamen illam faciat præuia cauſæ vtilitatis cognitione: nam etiam cauſa vtilitatis ſine cognitione, & inquiſitione, an ſit vtilis alteratio, & commutatio ſolus Papa ſeu Princeps poteſt facere pro ſua voluntate, ex dict. *l. prohibere, §. plane. ff. quod vi aut clam.* authoritas enim Papæ ſupplet illam inquiſitionem, & cognitionem, quæ de vtilitate fieri deberet, & ſic inquit Guillermus intelligendum eſſe textum in dicta Clementina, *quia contingit.*

36 Hæc † autem commutatio, quæ ab Epiſcopo præmiſſa cauſæ cognitione fieri debet ex diſpoſitione Sancti Concilij Trident. iubetur fieri ſummarie, *in ſeſſione 22 cap. 6. de reformatione.*

37 Ex quo † infero ad doctrinam quam tradit Guillermus Benedictus, *cap. Raynutius, verbo, reliquit, nu. 19.* de eo qui reliquit pecuniam pro conſtructione Eccleſiæ, vel Capellæ in ciuitate vbi erant plures Eccleſiæ egentes reparatione, vel in Eccleſia, vbi erant plures Capellæ, & Eccleſia indigebat refectione, tenet pecuniam poſſe conſumi in Eccleſiarum antiquarum reparatione, vt ſi hoc fiat Epiſcopo authorante, debeat fieri præuia cauſæ cognitione, & quod apud acta conſtet de vtilitate: ſi tamen à Romano Pontifice ſufficiat ſola voluntas.

Infero etiam ad id, quod tradit Lucas de Penna *dict. l. 1. C. de expenſis ludorum*, in eo qui reliquit pecuniam Eccleſiæ ad ornamenta, quibus ipſa abundabat, cum egeret ſalario Rectoris, quo caſu inquit, Epiſcopi authoritate poſſe fieri conuerſionem, & alterationem, vt procedat facta prius ſolenni inquiſitione vtilitatis, ſaltim ſummaria.

38 Anniuerſarium † autem, quod relinquitur pro virginibus maritandis, nullo modo patitur commutationem, nec dari intranti religionem, *Bald. l. 1. in finalibus verbis, C. de his qui pœna nomine relinquuntur*, &

39 ſignat rationem Baldus, quia legitima voluntas non pertinet ad arbitrium alicuius, & dicit ſic fuiſſe conſultum per collegium Bononienſe, tam Legiſtarum, quam Canoniſtarum, ſecundum Iacobum Butri. *l. ſi quis ad declinandam, C. de Epiſcopis, & Clericis.* Vnde per dictam rationem

40 per eum expreſſam ſentit Baldus relictum pro virginibus maritandis non poſſe in alios pios vſus commutari, *ſequitur Barbatia, d. conſ. 23. n. 2. vol. 1. Guillermus Benedictus in c. Raynutius, verbo, qui cum alia matrimonium contrahens, n. 32.* vbi addit illud eſſe, quia in eo relicto adeſt fauor procreandæ, ac gignendæ ſobolis forſan duraturæ, quæ pro quolibet alio actu etiam pio æſtimari non poſſet, ſicque eſſet alteratio, quæ à nullo fieri poteſt niſi à Papa, de plenitudine poteſtatis, de qua nunquam vide-

41 tur velle vti, tradit Guillermus *vbi ſupra.* Niſi † apponat clauſulam: non obſtantibus, vel de plenitudine poteſtatis, *Barbatia conſ. 23. num. 1. ad fi-*

42 *nem, volum. 1.* vbi, *num. 2.* quod Papa † poteſt diſponere de piis relictis, prout vult Clementina *Dudum, §. penult. de ſepulturis*, licet teneatur ex vi

43 directiua bene agere. Et † ſic intelligitur text. *in cap. non liceat Papæ. 12. quæſt. 2.* quia maior dignitas, & eminentior qualitas perſonæ, minorem licentiam præſtat ad iniqua, *gloſſa in l. penult. vbi Bald. ff. de hæred. inſtit capit.*

capit. bonno Chriſtianus. 40. diſtinctione. Et faciunt pulchra verba Pauli Apoſtoli. 1. Corinthiorum capit. 10. *Omnia mihi licent, ſed non omnia expediunt*, atque ita intelligenda ſunt verba text. *in cap. 2. de prabend. lib. 6. & in Clem. 1. in fine, vt lite pendente*, ibi: *Salua tamen in præmiſſis omnibus Romani Pontificis poteſtate, ad quem Eccleſiarum, perſonatuum, dignitatum, aliorumque beneficiorum Eccleſiaſticorum plena & libera diſpoſitio ex ſua poteſtatis plenitudine noſcitur pertinere.* Quæ verba non poſſunt inducere, vt iniuſtum iuſtificetur obſtante ratione, & dictamine iuris naturalis & diuini, *vt tradit Pinellus in Rub. de reſcind. vend. cap. 2. num. 30.* 44

Et † quando ſummus Pontifex commutat vltimam legatorum piorum diſpoſitionem, commutatio expeditur in forma Breuis, *tradit Rebuffus in praxi ſignaturæ gratiæ, clauſula perinde valere, verſic. ſuper litteris, ſequitur Marcus Antonius Cuchus lib. 1. inſtitu. maio. tit. 5. num. 23.* 45

Et † ea expeditio non fit Bullis plumbatis, ſed per reſcriptum habens ceram cum diui Petri nauicula annulo Piſcatoris impreſſam, *vt tradit Cuchus vbi ſupra, num. 1. & 9.* & † dicuntur Breuia, quia breuibus ſcribuntur verbis, *vt dicit Staphileus de reſcript. in forma breuius, num. 4.* vel quia non tot cautiones aut manuum impoſitiones deſiderant, quot Bullæ, quæ non a manu ſubſcriptas eſſe oportet, ſed à ſolo ſcriba ex his, qui ſunt à ſecretis ſummi Pontificis conficiuntur, addito ſigno annuli Piſcatoris à ſummo Pontifice, & aliquando dantur in pœnitentiaria, & ſic minores expenſæ pro eorum, quam pro Bullarum plumbatarum expeditione fiunt, *tradunt Octauianus Veſtrius in praxi, libr. 1. capit. 7. Felinus in Rub. de reſcrip. verſ. Breuia dicuntur, num. 8. Rebuff. in praxi, titul. de Breuibus & Bullis, numer. 16. ſequitur Cuchus, vbi ſupra, numer. 9.* 46 47

CAPVT

CAPVT DECIMVMQVINTVM.

AN CRESCENTIBVS, DECRESCENTIBVS FRVCTIBVS FVNDI RELICTI PRO anniuerſario creſcat, vel decreſcat onus Miſſarum, vel alterius piæ cauſæ?

SVMMARIVM.

1 *Expenditur*, l. 2. C. de alluuionibus, *quæ partem affirmatiuam diluit.*

2 *Deficientia facultatum inducit cauſam diminutionis onerum.*

3 *Deficientibus facultatibus, monaſterij diminui debent onera, & ſuffragia.*

4 *Diminutis redditibus beneficij, mero iure onus beneficij minui debet.*

5 *Exſiſtens in dignitate, & non pecipiens redditus, non obligatur de ſuo.*

6 *Diminutis bonis anniuerſarij onus Miſſarum, vel alterius pia cauſa minui debet.*

7 *Clerici non poſſunt obligari pacto Miſſas dicere pro ſtipendio, poſſunt tamen ab ſponte dantibus recipere eleemoſynas.*

8 *Ceſſantibus in totum redditibus anniuerſarij, in totum ceſſat onus anniuerſarij, vt diminutis in parte ceſſat pro parte.*

9 *Pars eſt eiuſdem naturæ & qualitatis, cuius eſt totum.*

10 *Expenditur motus proprius. Pij Quinti ſuper forma creandi cenſus.*

11 *Si legatum relictum cum onere euincatur, pro parte onus quoque pro rata minui debet.*

12 *Emergens calamitas nouum expoſcit auxilium.*

13 *Sancta Eccleſia Toletana ita adimplet anniuerſaria illa pro quibus vnum dipondium, ſeu marapetinum datur cuilibet Prabendato, etiam Canonico, ac ſi magna quantitas diſtribueretur.*

14 *Eccleſiæ & Clerici priuilegio gaudent, ne conueniantur vltra quam facere poſſunt.*

15 *Si res relicta pro anniuerſario præſtat magnos redditus, non correſpondentes oneri anniuerſarij; ſed ampliores non minuetur onus ob ſterilitatem aliquorum annorum.*

16 *Ina-*

Digitized by Google

16 *In æqualitate ineſt bona fides, & nemo debet lamentari de lege æquali.*
17 *Licet particulare damnum contingat in emphyteutica, non fit remiſſio, quia canon non proportionatur ad quantitatem fructuum.*
18 *Si fructus anniuerſarij augeantur, augeri debet numerus Miſſarum, & nu.19.*
19 *Contrariorum eadem eſt diſciplina: & idem operatur oppoſitum in oppoſito, quod propoſitum in propoſito.*
20 *Quando onus imponitur habito reſpectu ad redditus, minuitur, & augetur auctis, & diminutis redditibus reſpectiuè.*
21 *Lex legatum*, §. vini falerni, ff. de annuis legat. & lex eo vino, ff. de tritico, & oleo leg. *conciliantur cum* l. Lucius, ff. de alimentis leg. & l. quidam 99. de legat. 1. & l. Firmio in principio, ff. ad Trebellianum.

H*I quos* † *inundatio Nili fluminis reddit ditiores pro terris, quas poſſident, tributorum præſtationem agnoſcant, & qui ſuum deplorant patrimonium diminutum, alieno ſaltem functionis onere liberentur.* Verba ſunt Arcadij Imperatoris, relata *l. 2. C. de alluuionibus*, quibus verbis manifeſtè diluitur quæſtio, dum innuunt auctis bonis augeri onus, & minui diminutis, ſubueniendumq; eſſe his, qui deplorant diminutum eſſe patrimoniũ, vt tributum, quod eis impoſitum erat, diminutionem proportionabiliter recipiat. Deficientia † enim facultatem inducit cauſam diminutionis onerum. *l. Cura, §. deficientium, ff. de muneribus, & honoribus, gloſſa, l. omnes, la 1. C. de annonis, & tributis, capite propter ſterilitatem, de locato, l. forma, §. illud, ff. de cenſibus.* 1 2

Et † ſic diminutis facultatibus Monaſterij, diminui debent onera, cum & ſuffragia ceſſent, vt inquit Romanus *conſi. 369. num. 25. & 30.* 3

Sic diminutis redditibus beneficij mero iure onus beneficij minui debet, *tradit Gigas de penſionibus, quæſt. 35. num. 8.* 4

Sic exiſtens in dignitate, & non percipiens redditus, ex quibus poſſit illi ſatisfieri, non obligatur de ſuo, *Abbas Panormita. cap. niſi eſſent, num. 10. in fine de præbendis.* 5

Sic etiam † diminutis bonis anniuerſarij onus Miſſarum, vel alterius piæ cauſæ minui debet, *vt in ſpecie tradit Aluaradus, de coniecturata mente defuncti, lib. 2. cap. 2. §. 1. num. 37.* Quod † maximè procedit in anniuerſario Miſſarum, quia Clerici non poſſunt obligari pacto Miſſas dicere pro ſtipendio, quia eſſet ſymoniacum, *vt tradunt omnes, præcipue Panormitanus, &* 6 7

nus,& Ioannes Andreas,capit.ſignificatum, de prabendis, licet bene poſſit teſtator, vel alter abſque vllo pacto rem ſuam Eccleſiæ relinquere,vel dare pro Miſſis celebrandis,& vt fiat anniuerſarium,textus eſt (vbi cõmuniter Doctores) *in dict.cap.ſignificatum, de prabendis*, quamuis ibi Ioannes de Immola *num.12* & Innocentius *cap.3. Ne Prelati vices ſuas contrarium teneant*,& quod Sacerdotes etiam ab ſponte dantibus non poſſint recipere quidquam pro Miſſis celebrandis, *per caput. eos, & caput. emendari,1.quaſt.1. Ripa tractatu de peſte,lib.vltimo,in tertio remedio.* Sed eorum opinio eſt limitanda,vt procedat,ſi adſit pactum,ſecus aliàs, *vt tradunt Panormitanus, & Ioannes Andreas in capit. ſignificatum de prabendis, refert & ſequitur Altamiranus de Viſitatione . in verbis etiam teſtamentorum,numer.61. Lellius de Zanchis,de priuilegijs Eccleſia,priuileg. 40 num.18. Surdus conſ.295.num.7.*& conducunt tradita à Cacherano Oſaſco *deciſ. 99.num.93.*

8 Et ſicut † in parte diminuitur onus, diminutis redditibus pro parte, ſi in totum extinguantur, in totum ceſſabit onus, quia idem iuris eſt de toto quoad totum, quod eſt de parte quoad partem, l. *qua de tota, ff. de rei vend.* Quia † pars eſt eiuſdem naturæ & qualitatis, cuius eſt totum, *l. grege legato,ff.de legat.* per quem text.ita tenet Tiber.Decia *conſ.22.nu.10. volu.1.*

10 Sicque † in motu proprio Pij Quinti ſuper forma cenſus, quemadmodum ſi tota res pereat,vel infructuoſa efficiatur, extinguitur totum onus cenſuale, ita perempta parte, vel infructuoſa effecta, extinguitur onus pro parte.

11 Sic † ſi legatum relictum cum onere nõ valeat in totum, ſed euincatur pro parte,onus quoq; pro rata minui debet, *l.ei qui amplius, ff. de donation. Parlador.in tertia parte differentia 17.§.vnico,num.7.* Sic ſi hereditas relinquitur cum onere, & auferatur pro parte vel defalcetur,itidem onus pro rata minuitur. *l. Plautus.43.in prin.& in fin.ff.de cond.t.& demõſtr.*

12 Emergens † namque calamitas nouum expoſcit auxilium, & nouum ſuffragium. *tradit Marſilis ſingulari 619.*

13 Sed † hoc ceſſat in alma Eccleſia Toletana, in qua ita adimplentur anniuerſaria illa, ꝓ quibus vnum dipondium datur cuilibet Prębendato etiam Canonico, ac ſi magna quantitas diſtribueretur, cuius exẽplo reliquiæ Eccleſiæ deberent facere: dum tamen non egeant, ſed habeãt ſufficientes facultates ad ſui ſuſtentationẽ, aliâs enim nullatenus tenerentur.

14 Eccleſiæ † enim & clerici priuilegio gaudent, ne conueniantur, vltra

vltra quam facere poſſunt, gloſſa ordinaria *in l miles, ff. de re iudicata*, quã ſequuntur Canoniſtæ, *capite Oduardus, de ſolutionibus, & in cap. Olim, el ſecundo, de reſtitutione Spoliatorũ*, & eſt gloſſa, *in capit. ſtudeat, verbo, & ſui. 50. diſtinctione*, vbi dicit, quod Clericus hoc gaudet priuilegio, & ita exigit, quod tantum ei remaneat, vnde ſe & quos ſecum habet, (*ex neceſſitate tamen*) poſſit commode ſuſtentari, ex quo arguit Gigas *de penſionibus, quæſt. 35. num. 8.* quod ſi propter Eccleſiam Clerici gaudent hoc priuilegio à fortiori Eccleſia eo priuilegio vtetur, quia propter quod vnumquodque tale, & illud magis, *Authentica multo magis, C. de Sacroſanctis Eccleſiis, Clementin. 1. de reliquijs & veneratione Sanctorum.*

15 Supradicta † autem de minuendo onere anniuerſarij diminutis redditibus limitabis, vt tunc demum procedant, & habeant locum, ſi diminutio ſit perpetua, ſecus ſi temporalis: nam ſi bona relicta pro anniuerſario præſtant cõmuniter magnos redditus, qui non correſpondent oneri anniuerſarij, ſed sũt multo maiores & ampliores, vt in emphytheuticis contingit, & ob ſterilitatem aliquo vel aliquibus annis fructus deficiant, nihilominus anniuerſarium eſt ſine diminutione adimplendũ, *ita tenet Romanus, conſil. 369. num. 31.* Cum enim reliquis annis, etiam ſi fructus excreuerint, non plus oneretur in anniuerſario, licet percipiantur ampliores fructus, ita per contrarium diminutis fructibus, ob ſterilitatem, non debet diminui onus ànniuerſarij, vt æqualitas ſeruetur.

16 In æqualitate † enim ineſt bona fides, *Iaſon l. final. numer. 99. C. de iure emphyteutico, argumento l. ſed & milites, poſt principium, ff. de excuſation. tutorum. l. non ſolum, §. de vno, ff. de ritu nuptiarum.* Et nemo debet lamentari de lege æquali, *vt inquit Aymon Crauetta, conſi. 195. num. 5.* pro quo eſt textus *in capite quinto de cenſibus.*

17 Atque † ita Romanus vbi ſupra intelligit gloſſam *in l. 1. C. de iure emphytheutico*, quatenus tenet, non minui ſolutionem Canonis pro re emphyteutica, quamuis particulare damnum in ipſa re contigerit, vt procedat, quia Canon non proportionatur ad quantitatem fructuum, ſeu commoditatis, cum ſit longe minor, quem ſequitur Caccialupus *in tractatu de diſpenſionibus, quæſtione. 6. & Gigas eo. tractatu, quæſtione. 35. num. 9. in fine.*

Quando autem fructus non ampliores ſunt, ſed correſpondentes oneri Miſſarum, vel alterius pię cauſę pro ea parte, qua diminuti fuerint, diminui debet, & onus per ſupradicta.

18 Et † pari ratione ſi fructus augeãtur, augeri debet numerus Miſſarũ.

Digitized by Google

19 Contrariorum † enim eadem eſt diſciplina, *textus in principio, inſtituta de his qui ſunt ſui vel alieni iuris.* Idemque operatur oppoſitum in oppoſito, quod propoſitum in propoſito, *l. ſi ex toto principio. & l. quod in rerũ, §. ſi quid poſt, de legat. 1. l. fin. de legat. 3.* & commodum ab incommodo regulatur, vt qui onus ſentit, ſentiat & commodum, & è regione, *l. ſecundum naturam, ff. de regulis iuris*, vbi Decius *gloſ. in cap. ſi Epiſcopus. de offic. Ordinarij lib. 6. tex. in l. & ſi contra 35. in fine, ff. de vulgari ibi, vt quemadmodum portio quæ per bonorum poſſeſſionem acceſſerit, auget legata, ita & hæc quæ abſceſſerit minuat*, per quē text. in noſtra anniuerſariorum materia ita tenet Aluarado *de coniecturata mente teſtat. lib. 2 cap. 1. §. 1. nume. 37.* & comprobatur *l. 2. C. de alluuionibus*, relata in principio huius capitis, & facit quod tradit Nicolaus Balbi, *in conſ.* quod eſt inter deciſiones Cacherani Oſaſ-
20 ci, *poſt deciſionem. 68. num. 16.* vbi † quod quando onus imponitur habito reſpectu ad redditus, debet illud onus regulari & limitari, ſecundum quantitatem redditũum, & illis auctis & diminutis augeri, vel diminui onus reſpectiuè, quod etiam tradit Decius *conſ. 335.* & quod augeatur onus ſi excreuerint redditus, tradit gloſſa *in cap. fin. verb. excreuiſſe. de verborum ſignificatione*, ex quo infero ad intellectum, l. *legatum, §. vini Falerni, ff. de annuis lega.* & l. *ex eo vino. ff. de tritico, vino, & oleo leg.* quibus iuribus ſi deficiant fructus, hæres non tenetur ſupplere, quia legatum fuit relictum ex eo, quod naſceretur ſingulis annis ex fundo, & ſic habito reſpectu ad fructus, diuerſum tamen erit, ſi fuerit pecunia legata, quæ non naſcitur ex re demonſtrata, quia tunc hęres tenetur de aliis ſoluere, *l. Lucius, ff. de aliment. legatis, l. quidam. 99. de legat. 1. ita intelligit Franciſcus Claperijs in ſua centuria, cauſa. 11. quæſtio. 2. numer. 3. &* 4. vbi reſpondit ad l. *Firmio, in principio, ff. ad Trebellianum*, vt procedat quando ex eo fundo tot fructus percipiebantur, quot ex eis ſingulis annis poterant haberi nũmi legati, quo caſu non ſupplentur ab hærede, ſed expectabitur ſequens annus.

Sed tu dic, quod ſi diſpoſitio eſt reſtricta ad redditus alicuius prædij cum taxatiue relinquatur, non debet aliunde ſuppleri, *l. cum certus. ff. de tritico vino, & oleo leg.* nec hęres tenebitur vltra redditus fundi, vt nec tenetur ſoluere de ſuo, quando teſtator legauit de bonis ſuis, *Aymon conſi. 87. numer. 4* Bene tamen verum eſt, quod ſi ſit legatum annuum relictũ pro anniuerſario ex fructibus alicuius fundi taxatiuè, & propter ſterilitatem, vel aliã cauſam nõ percipiantur fructus vno anno ſupplebitur ex fructibus ſequentis anni, ex dict. *l. legatũ, §. vini falerni, ff. de annuis legat.*

& lex

Digitized by Google

& l. ex eo vino, ff. de tritico, vino, & oleo leg. & d. l. Firmio, & eo caſu nõ minuetur anniuerſarii onus, vbi autem ſolutioni annui relicti fundus eſſet adiectus demonſtratiuè, ſtatim heres tenebitur ſoluere de aliis bonis per *l. Lucius 12. ff. de alimentis, & cibariis leg.* quam diſtinctionem facit Paulus Caſtrenſis, *conſ. 338. numer. 3. volum. 1.* & ſentit Franciſc⁹ Beccius *conſ. 84. numer. 8.*

CAPVT DECIMVMSEXTVM.

POSSIDENS BONA CVM ONERE SOLVENdi certam pitançam Clericis alicuius Eccleſiæ pro anniuerſario, an teneatur ſoluere augmentatis, vel ſolum pro numero exiſtentium tempore conſtituti anniuerſarii.

SVMMARIVM.

1 *Verba generalia pacti ſeu indefinita referuntur ad ius de præſenti cõpetens, non ad ius, quod in futurum poteſt competere quantumcumq́; ex cauſa de præſenti.*

2 *In contractibus ſemper ineſt conditio, rebus ſic ſtantibus, & in eodem ſtatu permanentibus, & conuentio non extenditur ad incognita.*

3 *Vltima voluntas refertur ad tempus teſtamenti.*

4 *Legata pecunia debita non comprehenditur ea pecunia, quæ teſtamenti tempore non deberetur.*

5 *Legato fundo cum inſtrumentis non veniunt inſtrumenta, quæ poſt tempus teſtamenti reperiuntur.*

6 *In conceſſione officiorum ſeu beneficiorum facta à Romano Pontifice, non veniunt beneficia ſeu officia creata poſt conceſſionem.*

7 *Si tempore contractus & teſtamenti erat certus numerus Clericorum, promiſſum ſeu relictum pro anniuerſario non debetur augmentatis.*

8 *Expenditur in contrarium* conſilium Alexandri 178. volum. 2. & conſilium 17. Pauli Caſtrenſis.

9 *Diluitur quæſtio de fornario, qui ſe obligauit coquere panem alicuius familiæ & numeris ſequentibus.*

10 *In his quæ pendent à futuro euentu, nec minori ſuccurritur.*

11 *Intereſt, promiſſio ſeu obligatio facta fuerit nomine vniuerſali, generali indefinito*

Digitized by Google

definito, aut particulari.

12 *Nomen collectiuum vniuerſale, comprehendit augmentum ſuperuenient. & quid ſit collectiuum vniuerſale, & quid collectiuum nominale.*

13 *Quid contineatur & veniat nomine indefinito vel particulari.*

14 *Intelligitur*, l. non modus C. de ſeruitutibus & aqua.

15 *Intelligitur* cap. cum Capella de priuileg.

16 *Expenditur* c. quia circa de priuileg. *& traditur eius intellectus.*

17 *A proprietate vocabuli receditur, vt ſeruiatur eius intentioni, de quo ponuntur multa exempla.*

1 R*Vtilia Polla emit lacum Sabbatenem Angularium, & circa eum lacum pedes decem: quæro numquid & decem pedes qui tunc acceſſerunt ſub aqua ſint, quia lacus creuit, an proximi decem pedes ab aqua, Rutilia Pollæ iuris ſint? Proculus reſpondit: Ego exiſtimo eatenus lacum, quem emit Rutilia Polla veniſſe, quatenus tunc fuit. & circa eum decem pedes, qui tunc fuerunt: nec ob eam rem quod lacus poſtea creuit latius eum poſſidere debere quam emit.* Verba ſunt Proculi Iuriſconſulti, *lib. 11. Epiſtolarum relata l. Rutilia. 69. ff. de contrahenda emptione.*

Ex quibus verbis colligitur, quod promiſſio reſtringitur ad numerum exiſtentem tempore promiſſionis: Verba enim generalia pacti, ſeu indefinita, referuntur ad ius de præſenti competens, non autem ad ius, quod in futurum competere poteſt, quantumcumque ex cauſa de præſenti *l. ſi ita ſcripſiſſet. 47. de legat. 2. Bartol. l. qui Romæ. §. duo fratres, numer. 18. in fine, & ibi Ripa, numer. 74. de verbo. obligat. ſequitur Barbo-*

2 *ſa, l. ſi cum dotem in princip. o num.* 40. *ſolut. matr.* In † contractibus enim ſemper ineſt conditio, rebus ſic ſtantibus, & in eodem ſtatu permanentibus, c. *quemadmodum, de iureiur. l. cum quis, ff. de ſolutio. l. quod ſeruus, ff. de conditione cauſa data, Aym. conſi. 25. numer. 1.* & conuentio non extenditur ad incognitam contractus, *l. cum Aquiliana, & l. quæ cum tutoribus, ff. de tranſaction.*

Sic etiam vltima voluntas refertur ad tempus teſtamenti, *text. celebris in l. ſi ita legatum, ff. de auro & argento. leg. ibi: Id legatum videtur, quod teſtamenti tempore fuiſſet, & l. fin. eo titul. text. in l. ſi ita, 47. ff. de legat. 2.*

3 vbi legata pecunia debita, non comprehenditur † ea pecunia, quæ teſtamenti tempore non deberetur.

4 Sic † legatis fundis, cum inſtrumentis non veniunt inſtrumenta, quæ poſt tempus teſtamenti reperiuntur eſſe illius fundi, *l. Iulianus*

cum

Digitized by Google

cum l. ſequenti, de leg. 3. & de verbis contractus & teſtamenti, quod referantur ad tempus contractus & teſtamenti. Valaſcus *conſultatione 58. numero 3.*

Sic in † conceſſionibus officiorum ſeu beneficiorum facta à Romano Pontifice ſeu Principe non veniunt beneficia ſeu officia creata poſt conceſſionem, *Clementina fin. de reſcriptis*, de quo Barboſa, *l. diuortio, §. quod in anno, numer. 16. cum ſequentibus, Meneſi. l. non modus num. 4. C. de ſeruitutibus & aqua.* 6

Et † ſic ſi tempore contractus, & teſtamenti erat certus numerus Clericorum, promiſſum ſeu relictum eis pro anniuerſario, non debetur augmentatis vltra dictum numerum. Et pro hac parte adduco text. ſingularem *in c. quanto de cenſibus*, vbi obligatus procurationem præſtare fratribus alicuius conuentus, ſi numerus eorum nimis creuerit, adeò quod ſi promiſſor teneretur ad procurationem præſtandam omnibus fratribus, nimis grauaretur, poteſt implorare iudicis officium, vt ei ſuccurratur. 7

Sic priuilegium conceſſum monaſterio & Capellis ſuis, non extenditur ad Capellas poſtmodum acquiſitas, *cap. cum Capella de priuilegiis.* Sic licet prædia, quibus debetur ſeruitus, fuerint aucta, non tamen augetur modus aquæ ducendæ, *l. non modus C. de ſeruitutibus & aqua*, per quem text. tenent Petrus & Cinus ibi, quod ſi ruſticus promiſit dare cuilibet Canonico Sancti Martini decem pro anniuerſario; & tempore promiſſionis non erant niſi decem, & poſtea ſunt viginti, non tenetur dare augmentatis.

Et idem tenet Ioannes de Immola *in Clem. literas de reſcriptis*, quos refert & ſequitur Cepola *de ſeruitutibus vrbanorum. c. 50. de furno, num. 21.* idem tenet Guillermus Benedictus, *c. Raynutius, de teſtamentis. verb. & ſobolem, quam geſtabat in vtero n. 54.* vbi dicit ſe habuiſſe de facto in ruſtico, qui reliquit Presbyteris ſui loci certum quid. & prandium pro anniuerſario. & tenet non deberi augmentatis vltra numerum exiſtentem tempore teſtamenti, quod ante eum tenuit Baldus, qui loquitur in anniuerſariis, *d. l. non modus, C. de ſeruitutibus & aqua*, & eis non relatis tenet Aluarado de *coniectura mentis teſtator. l. 2. c. 2. §. 1. numer. 38.* vbi ponit exemplũ in eo qui reliquit, quid certum vnicuiq; Clerico Eccleſiæ ſuæ, vel annuam caritatem de pane & caſeo, more ruſticorum, vt ipſe inquit, & ibi dicit ita tenere omnes Doctores poſt Albericum *d. l. non modus, & ibi Ant. Meneſius, Padilla n. 3.* alios referens.

Sed

ćta materia, vt per Principem proprio arbitrio poſſit liberè commutari. Sicque *in d. l. legatam* legatum ad certum publicum opus relictum authoritate Principis in aliud opus poſſe expendi, quia opera publica ciuitatum, & legata eis relicta, adminiſtrationi Principis commiſſa cenſentur, cum reipublicæ adminiſtrator ſit.

Et eodem modo Romanus Pontifex in dict. *Clementina, quia contingit*, pecuniam legatam in vſus pios, vt ad beneficia & ſacerdotia inſtituenda, & ad pauperum alimenta, poteſt in alia opera itidem pia commutare, cum ipſe Romanus Pontifex horum omnium ſit, ex Canonicis ſanctionibus legitimus adminiſtrator & Rector, & eodem modo interpretatur Sarmiento *lib: 1. ſelecta. cap. 8. numer. 21.*

15 Sed an † eo caſu aliqua cauſa ſit neceſſaria, ſi Romanus Pontifex ſeu Princeps faciat commutationem? Et Bartol. *l. legatum, ff. de vſufructu leg.* inquit. quod relictum à teſtatore in vnum vſum non debet ad alium conuerti, niſi ad id interueniat cauſa legitima, & authoritas ordinaria. Cæterum authoritate Principis nulla cauſa ſubſiſtente fieri poteſt, & probat *l. legatam municipio, ff. de adminiſtratione rerum ad ciuitat. pertin. & Clementina, quia contingit, de religioſ. domibus*; vbi Cardin. *numer. 3. & 4. & notatur in cap. nos quidem de teſtamentis, vbi Abbas, num. 6. Immola num. 13.*

16 Et hoc eſt † verum, licet Pinel. *in Rubr. de reſcind. vend. 1. part. cap. 2. num.* 19. in ea ſit ſententia, vt Princeps nec ſummus Pontifex poſſit ſine cauſa derogare voluntati teſtatoris, & tandem conſulit, quod ſi agatur de relictis piis, petatur diſpenſatio à ſummo Pontifice, quando vero de maioratu, vel relictis magis honoris & memoriæ, quàm piis, petatur à Principe, de quo Molina *lib. 3. de primogeniis, capit. 3. numer. 11. Anton Gomez l. 40. numer. 89. Couarruuias lib. 3. reſolution. cap. 6. numer. 1. cum ſequentibus, & Mieres de maioratibus, 4. part. quaſtion. 1. numer. 10.*

17 Alii autem † dicunt, cauſam requiri in derogatione vltimæ voluntatis, ſed ſi à Principe derogetur, factum Principis non debere impugnari ex defectu cauſæ docent Innocentius, & Ioannes Andreas *in capit. in noſtra, de iniuriis Anton. Gabriel, tit. de iure quaſito non tollendo, concl. 2. numero 1. & poſt Aret. Alex. & Iaſ. reſoluit Alciatus, l. Gallus, §. & quid ſi tantum numero 132. ff. de liber. & poſthum.* pro quo eſt textus *in §. ſemel, inſtituta de his qui manum. non poſſunt.* Pro qua opinione facit, quod in Prin-

Digitized by Google

in Principe ſemper præſumitur iuſta cauſa, vt docet Cinus *in l. reſcripta quæſtio.3. & 4. C. de precibus Imperatori offerendis, & ibi Bald. numer. 10. & alii quos citat Felinus in cap. quæ in Eccleſiarum, numero 60. & 61. de conſtitut.*

Et licet † nullus præter Romanum Pontificem poſſit voluntatem piam alterare, id tamen limitat Immola, *l. 1. ff. de conditio. inſtit* quando voluntas ſit executata: nam ſi executioni tradita non ſit, ſecundum eum poterit Epiſcopus eam alterare, cum quo tranſit Felinus dicens ſingulare eius dictum, *capit. ſuper his, de accuſation. numero 1. ad finem.* 18

Et dicit † ſingularem doctrinam Guillerm⁹, *c. 1. Rayn. verbo relinquit, n. 10.* ex eo † quod facilius tollantur fienda, quam facta, *l. patre furioſo ff. de his qui ſunt ſui vel alien. iur. cap. quemadmodum, de iureiurando*, dicitque elegantem doctrinam Immolæ Sarmiento, *lib. 1. Selectarum cap. 8. numer. 24. verſic. ex his intelliges, &* Hippolytus *ſingulare 194.* 19

Sed ab † eis recedit Pinellus *in rubrica de reſcinden. venditione 1. part. num. 19.* ex eo quod textus in dict. Clementina, *quia contingit*, & ibi Doctores indiſtinctè loquuntur etiam in voluntate defuncti, quæ ſemel vel numquam habuit executionem, recedit etiam Couarr. *cap. tua, numer. 7. de teſtamentis.* Quorum ſententiæ libenter aſſentior, nam ſi Epiſcopus tenetur exequi pias defunctorum voluntates, *cap. Nos quidem, de teſtamentis*, per poteſtatem, quæ datur ad executionem, quam exequi debet. *Clementina 1. in fine de præbendis*, & in expreſſis † in teſtamento, nihil immutari poteſt, text. eſt *in l. in his ff. de condit. & demonſtrat.* cuius verba ſunt: *In † his quæ extra teſtamentum incurrunt, poſſunt res ex bono, & æquo interpretationem capere, ea vero quæ ex ipſo teſtamento oriuntur, neceſſe eſt ſecundum ſcripti iuris rationem expediri.* Qui textus ibi ſcripti iuris rationem intelligit, Sarmiento, *lib. 1. Selectar. cap. 8. numero 22.* de ſcriptura teſtamenti, quæ † legis loco habetur. 20 21 22

Stante † autem difficultate executionis poterit Epiſcopus relictum pium in alio pio opere erogare, veluti, ſi anniuerſarium relinquatur pro Miſſis cantandis, quæ tunc temporis cantari non poſſunt propter interdictum: nam † poterit relictum in alium opus pium conuerti. 23 24

Ita tradit Ioannes de Platea, *l. 1. C. de expenſis ludorum*, vel ſi iubeat anniuerſarii Miſſas † celebrari hora vndecima quotidie, 25 26

t 2 pote-

poterit iubere, quod tempore Veris, & æſtatis celebretur anteriori hora. *vt tradit Aluaradus de conditio. mente defunct. libr. 4. capit. 2. numero 9.*

27 Aduerte † tamen quod quando propter impedimentum ſeu difficultatem anniuerſarium non poteſt impleri in ſpecifica forma, ſed debet neceſſario conuerti in alium pium vſum arbitrio ſuperioris, ſi teſtator prouiderit quid faciendum ſit, illud eſt ſeruandum, *l. 1. quidam prædia. ff. de vſufruct. legat. l. libertus, §. lucius, ff. de annuis legat. in gloſ. verb. repetitione,* per quæ iura ita tenet Platea, *dict. l. 1. C. de expenſis ludorum*

28 Pro † quo facit, quod quando lex diſponit fideiuſſionem dari & in eius defectum prouidet de remedio, illo eſt vtendum, nec deueniendum eſt ad iuratoriam cautionem, *l. 2. C. de tutore vel curatore qui ſatis non dedit, l. filius famil. & miles 117. §. Diuus Seuerus, verſ. idem Princeps ff. de legat.* 1. & ad eundem quoque exemplum ſeruari debet remedium teſtatoris, cum eius voluntas ſit lex, *vt ſupra num. 23. & infra num. 33.*

29 Stante † itaque cauſa (non ſolum Romanus Pontifex, ſed etiam Epiſcopus, poſt commutationem facere *tradit Guillelmus Benedictus, cap. Raynutius verbo reliquit, num. 17. de teſtamentis,* vbi quod ſi teſtator reliquit viginti annuatim pro anniuerſario celebrando in Eccleſia, quæ indiget reparatione, nec ſi aliunde vnde reparari poſſit, tunc de authoritate Epiſcopi, & eius licentia poterit illa pecunia conuerti in Eccleſiæ reparatione per aliquod tempus.

30 Et idem † ſi reliquit pecuniam pro conſtruenda Capella, vbi ſunt aliæ plures ad ſufficientiam, & Eccleſia indigeret reparatione, nam poteſt conſumi pecunia in reparatione, per text. *in l. penultima, vbi Bart. & Doctores, ff. oper. public.*

Et idem ſi reliquit pecuniam pro ædificanda Eccleſia in ciuitate, vbi ſunt plures Eccleſiæ ruinoſæ, & egentes reparatione, nec ſit vnde ſubueniri aut prouideri poſſit, quia tunc authoritate Epiſcopi poterit illa pecunia conuerti in reparatione antiquarum Eccleſiarum, *tenet Immola, & Ioannes Andreas in cap. in fin. de teſtamentis Bart. l. pater filium, §. Tuſculanus, de legat. 3. idem in l. liberto, §. Lucius, ff. de annuis legat. Bald. in l. 1. C. de his quæ pœnæ nomine relinq. Angel. l. 1. ff. de condition. inſtit.* quos refert, & ſequitur Guillelmus Benedictus, *cap. Raynutius*

tius, de teſtamentis, verbo, reliquit, num. 19. Licet † contrarium tenuerit Lucas de Penn. *l. 1. C. de expenſis ludorum, lib. 11. verſ. ſecundo quærit.* vbi in eo caſu, quo quis iuſſit conſtrui Capellam in Monaſterio Religioſorum, qui plurimum dormitorio indigebant, cum poſſent commode ſine Capella morari, & in ea ſeu aliis Capellis diuina celebrare, tenet non poſſe fieri citra Summi Pontificis voluntatem, etiam Epiſcopo diſpenſante, quia hoc dicit reſeruatum Sedi Apoſtolicæ, ex dicta Clementina, *quia contingit.* Et † ea ratione Epiſcopus cenſetur prohibitus, quia eſt adſtrictus Canones ſeruare, *c. ego, N. de iure iurando*, & inferior à Papa non poteſt alterare ius commune, *Doctores in cap. fi. de officio Archipresby. & ibi Hoſtienſ. Ioan. Andr. cap. 2. de conſtit. lib. 6. & cap. non ſolum, de appel. eo lib.* & voluntas † teſtatoris eſt lex ſiue ſapiat ſpiritualitatem, ſiue non, *vt in authentica de nuptiis, §. diſponat*, & ſic nec legatus de latere id poterit facere, *Barbatia, conſil. 23. num. 2. vol. 1.* 31 32 33

34 Quare † Barbatia *dict. conſ. 23 volu. 1.* diſtinguit inter variam alterationem, & commutationem: nam, vt ipſe inquit, alia eſt neceſſaria, alia vtilis, alia tolerabilis: de prima ſcilicet neceſſaria, cauſa cognita conceditur, quia neceſſitas id concedit, quod aliâs non concederetur, *l. qui potuerunt, ff. de manumiſ. teſtamento.*

Secunda autem, & tertia ſcilicet vtilis, & tolerabilis, inquit Barbatia *vbi ſupra*, non concedi niſi Principi, *vt in l. prohibere, §. plane ff. quod vi aut clam.* & facit quod voluit Baldus *l. ſi quis ad declinandam, C. de Epiſcopis, & Clericis, & in authentica, niſi rogati, C. ad Trebellianum.*

35 Sed Guillermus Benedictus *in cap. Raynutius, de teſtamen. verbo, reliquit. numer. 20.* tenet Epiſcopum, & alium inferiorem à Papa, ſeu Principe, (referendo ſingula ſingulis, vt dicit Pinellus. *1. part. Rubrica, cap. 2. num. 19. in fin.*) non ſolum ex cauſa neceſſaria ſed etiam vtili poſſe facere alterationem, & commutationem relicti, nempè Epiſcopus, ſeu alius inferior à Papa relicti pij, inferior autem à Principe rei profanæ, Et fundatur *in d. l. fin. d. oper. publ.* dum tamen illam faciat præuia cauſæ vtilitatis cognitione: nam etiam cauſa vtilitatis ſine cognitione, & inquiſitione, an ſit vtilis alteratio, & commutatio ſolus Papa ſeu Princeps poteſt facere pro ſua voluntate, ex dict. *l. prohibere, §. plane, ff. quod vi aut clam.* authoritas enim Papæ ſupplet illam inquiſitionem, & cognitionem, quæ de vtilitate fieri deberet, & ſic inquit Guillermus intelligendum eſſe textum in dicta Clementina, *quia contingit.*

Digitized by Google

36 Hæc † autem commutatio, quæ ab Epiſcopo præmiſſa cauſæ cognitione fieri debet ex diſpoſitione Sancti Concilij Trident. iubetur fieri ſummarie, *in ſeſſione 22 cap. 6. de reformatione.*

37 Ex quo † infero ad doctrinam quam tradit Guillermus Benedictus, *cap. Raynutius, verbo, reliquit, nu. 19.* de eo qui reliquit pecuniam pro conſtructione Eccleſiæ, vel Capellæ in ciuitate vbi erant plures Eccleſiæ egentes reparatione, vel in Eccleſia, vbi erant plures Capellæ, & Eccleſia indigebat refectione, tenet pecuniam poſſe conſumi in Eccleſiarum antiquarum reparatione, vt ſi hoc fiat Epiſcopo authorante, debeat fieri præuia cauſæ cognitione, & quod apud acta conſtet de vtilitate: ſi tamen à Romano Pontifice ſufficiat ſola voluntas.

Infero etiam ad id, quod tradit Lucas de Penna *dict. l. 1. C. de expenſis ludorum*, in eo qui reliquit pecuniam Eccleſiæ ad ornamenta, quibus ipſa abundabat, cum egeret ſalario Rectoris, quo caſu inquit, Epiſcopi authoritate poſſe fieri conuerſionem, & alterationem, vt procedat facta prius ſolenni inquiſitione vtilitatis, ſaltim ſummaria.

38 Anniuerſarium † autem, quod relinquitur pro virginibus maritandis, nullo modo patitur commutationem, nec dari intranti religionem, *Bald. l. 1. in finalibus verbis, C. de his qui pœnæ nomine relinquuntur*, &

39 ſignat rationem Baldus, quia legitima voluntas non pertinet ad arbitrium alicuius, & dicit ſic fuiſſe conſultum per collegium Bononienſe, tam Legiſtarum, quam Canoniſtarum, ſecundum Iacobum Butri. *l. ſi quis ad declinandam, C. de Epiſcopis, & Clericis.* Vnde per dictam rationem

40 per eum expreſſam ſentit Baldus relictum pro virginibus maritandis non poſſe in alios pios vſus commutari, *ſequitur Barbatia, d. conſ. 23. n. 2. vol. 1. Guillermus Benedictus in c. Raynutius, verbo, qui cum alia matrimonium contrahens, n. 32.* vbi addit illud eſſe, quia in eo relicto adeſt fauor procreandæ, ac gignendæ ſobolis forſan duraturæ, quæ pro quolibet alio actu etiam pio æſtimari non poſſet, ſicque eſſet alteratio, quæ à nullo fieri poteſt niſi à Papa, de plenitudine poteſtatis, de qua nunquam vide-

41 tur velle vti, tradit Guillermus *vbi ſupra.* Niſi † apponat clauſulam: non obſtantibus, vel de plenitudine poteſtatis, *Barbatia conſ. 23. num. 1. ad fi-*

42 *nem, volum. 1.* vbi, *num. 2.* quod Papa † poteſt diſponere de piis relictis, prout vult Clementina *Dudum, §. penult. de ſepulturis*, licet teneatur ex vi

43 directiua bene agere. Et † ſic intelligitur text. *in cap. non liceat Papæ. 12. quæſt. 2.* quia maior dignitas, & eminentior qualitas perſonæ, minorem licentiam præſtat ad iniqua, *gloſſa in l. penult. vbi Bald. ff. de hæred. inſtit capit.*

Digitized by Google

capit. homo Chriſtianus. 40. diſtinctione. Et faciunt pulchra verba Pauli Apoſtoli. 1. Corinthiorum capit. 10. *Omnia mihi licent, ſed non omnia expediunt*, atque ita intelligenda ſunt verba text. *in cap. 2. de præbend. lib. 6. & in Clem. 1. in fine, vt lite pendente,* ibi: *Salua tamen in præmiſſis omnibus Romani Pontificis poteſtate, ad quem Eccleſiarum, perſonatuum, dignitatum, aliorumque beneficiorum Eccleſiaſticorum plena & libera diſpoſitio ex ſua poteſtatis plenitudine noſcitur pertinere.* Quæ verba non poſſunt inducere, vt iniuſtum iuſtificetur obſtante ratione, & dictamine iuris naturalis & diuini, *vt tradit Pinellus in Rub. de reſcind. vend. cap. 2. num. 30.* 44

Et † quando ſummus Pontifex commutat vltimam legatorum piorum diſpoſitionem, commutatio expeditur in forma Breuis, *tradit Rebuffus in praxi ſignaturæ gratiæ, clauſula perinde valere, verſic. ſuper litteris, ſequitur Marcus Antonius Cuchus lib. 1. inſtitu. maio. tit. 5. num. 23.* 45

Et † ea expeditio non fit Bullis plumbatis, ſed per reſcriptum habens ceram cum diui Petri nauicula annulo Piſcatoris impreſſam, *vt tradit Cuchus vbi ſupra, num. 1. & 9.* & † dicuntur Breuia, quia breuibus ſcribuntur verbis, *vt dicit Staphileus de reſcript. in forma breuium, num. 4.* vel quia non tot cautiones aut manuum impoſitiones deſiderant, quot Bullæ, quæ nona manu ſubſcriptas eſſe oportet, ſed à ſolo ſcriba ex his, qui ſunt à ſecretis ſummi Pontificis conficiuntur, addito ſigno annuli Piſcatoris à ſummo Pontifice, & aliquando dantur in pœnitentiaria, & ſic minores expenſæ pro eorum, quam pro Bullatum plumbatarum expeditione fiunt, *tradunt Octauianus Veſtrius in praxi, libr. 1. capit. 7. Felinus in Rub. de reſcrip. verſ. Breuia dicuntur, num. 8. Rebuff. in praxi, titul. de Breuibus & Bullis, numer. 16. ſequitur Cuchus, vbi ſupra, numer. 9.* 46 47

***

CAPVT DECIMVMQVINTVM.

AN CRESCENTIBVS, DECRESCENTIBVS FRVCTIBVS FVNDI RELICTI PRO anniuerſario creſcat, vel decreſcat onus Miſſarum, vel alterius piæ cauſæ?

SVMMARIVM.

1 *Expenditur*, l. 2. C. de alluuionibus, *quæ partem affirmatiuam diluit.*

2 *Deficientia facultatum inducit cauſam diminutionis onerum.*

3 *Deficientibus facultatibus, monaſterij diminui debent onera, & ſuffragia.*

4 *Diminutis redditibus beneficij, mero iure onus beneficij minui debet.*

5 *Exſiſtens in dignitate, & non pecipiens redditus, non obligatur de ſuo.*

6 *Diminutis bonis anniuerſarij onus Miſſarum, vel alterius piæ cauſæ minui debet.*

7 *Clerici non poſſunt obligari pacto Miſſas dicere pro ſtipendio, poſſunt tamen ab ſponte dantibus recipere eleemoſynas.*

8 *Ceſſantibus in totum redditibus anniuerſarij, in totum ceſſat onus anniuerſarij, vt diminutis in parte ceſſat pro parte.*

9 *Pars eſt eiuſdem naturæ & qualitatis, cuius eſt totum.*

10 *Expenditur motus proprius. Pij Quinti ſuper forma creandi cenſus.*

11 *Si legatum relictum cum onere euincatur, pro parte onus quoque pro rata minui debet.*

12 *Emergens calamitas nouum expoſcit auxilium.*

13 *Sancta Eccleſia Toletana ita adimplet anniuerſaria illa pro quibus vnum dipondium, ſeu marapetinum datur cuilibet Præbendato, etiam Canonico, ac ſi magna quantitas diſtribueretur.*

14 *Eccleſiæ & Clerici priuilegio gaudent, ne conueniantur vltra quam facere poſſunt.*

15 *Si res relicta pro anniuerſario præſtat magnos redditus, non correſpondentes oneri anniuerſarij; ſed ampliores non minuetur onus ob ſterilitatem aliquorum annorum.*

16 Ina-

Digitized by Google

16 *In æqualitate ineſt bona fides, & nemo debet lamentari de lege æquali.*
17 *Licet particulare damnum contingat in emphyteutica, non ſit remiſſio, quia canon non proporcionatur ad quantitatem fructuum.*
18 *Si fructus anniuerſarij augeantur, augeri debet numerus Miſſarum, & nu.19.*
19 *Contrariorum eadem eſt diſciplina: & idem operatur oppoſitum in oppoſito, quod propoſitum in propoſito.*
20 *Quando onus imponitur habito reſpectu ad redditus, minuitur, & augetur auctis, & diminutis redditibus reſpectiuè.*
21 *Lex legatum*, §. vini falerni, ff. de annuis legat. & lex eo vino, ff. de tritico, & oleo leg. *conciliantur cum* l. Lucius, ff. de alimentis leg. & l. quidam 99, de legat. *1.* & l. Firmio in principio, ff. ad Trebellianum.

HI *quos † inundatio Nili fluminis reddit ditiores pro terris, quas poſſident, tributorum præſtationem agnoſcant, & qui ſuum deplorant patrimoniū diminutum, alieno ſaltem functionis onere liberentur.* Verba ſunt Arcadij Imperatoris, relata *l. 2. C. de alluuionibus*, quibus verbis manifeſtè diluitur quæſtio, dum innuunt auctis bonis augeri onus, & minuí diminutis, ſubueniendumq; eſſe his, qui deplorant diminutum eſſe patrimoniū, vt tributum, quod eis impoſitum erat, diminutionem proportionabiliter recipiat. Deficientia † enim facultatem inducit cauſam diminutionis onerum. *l. Cura, §. deficientium, ff. de muneribus, & honoribus, gloſſa, l. omnes, l. a 1. C. de annonis, & tributis, capite propter ſterilitatem, de locato, l. forma, §. illud, ff. de cenſibus.* 1 2

Et † ſic diminutis facultatibus Monaſterij, diminui debent onera, cum & ſuffragia ceſſent, vt inquit Romanus *conſi. 369. num. 25. & 30.* 3

Sic diminutis redditibus beneficij mero iure onus beneficij minui debet, *tradit Gigas de penſionibus, quæſt. 35. num. 8.* 4

Sic exiſtens in dignitate, & non percipiens redditus, ex quibus poſſit illi ſatisfieri, non obligatur de ſuo, *Abbas Panormita. cap. niſi eſſent, num. 10. in fine de præbendis.* 5

Sic etiam † diminutis bonis anniuerſarij onus Miſſarum, vel alterius piæ cauſæ minui debet, *vt in ſpecie tradit Aluaradus, de coniecturata mente defuncti, lib. 2. cap. 2. §. 1. num. 37.* Quod † maximè procedit in anniuerſario Miſſarum, quia Clerici non poſſunt obligari pacto Miſſas dicere pro ſtipendio, quia eſſet ſymoniacum, *vt tradunt omnes, præcipue Panormitanus, &* 6 7

nus,& Ioannes Andreas,capit.ſignificatum, de prabendis, licet bene poſſit teſtator, vel alter abſque vllo pacto rem ſuam Eccleſiæ relinquere, vel dare pro Miſſis celebrandis,& vt fiat anniuerſarium,textus eſt (vbi cõmuniter Doctores) *in dict.cap.ſignificatum, de prabendis*, quamuis ibi Ioannes de Immola *num.12* & Innocentius *cap.3. Ne Prelati vices ſuas contrarium teneant*,& quod Sacerdotes etiam ab ſponte dantibus non poſſint recipere quidquam pro Miſſis celebrandis, *per caput. eos, & caput. emendari,1.quaſt.1. Ripa tractatu de peſte,lib.vltimo,in tertio remedio.* Sed eorum opinio eſt limitanda, vt procedat, ſi adſit pactum, ſecus aliâs, *vt tradunt Panormitanus, & Ioannes Andreas in capit. ſignificatum de prabendis, refert & ſequitur Altamiranus de Viſitatione, in verbis etiam teſtamentorum, numer.61. Lellius de Zanchis, de priuilegijs Eccleſia, priuileg. 40.num.18. Surdus conſ.295.num.7.*& conducunt tradita à Cacherano Oſaſco *deciſ. 99.num.93.*

8 Et ſicut † in parte diminuitur onus, diminutis redditibus pro parte, ſi in totum extinguantur, in totum ceſſabit onus, quia idem iuris eſt de toto quoad totum, quod eſt de parte quoad partem, l. *qua de tota, ff. de*
9 *rei vend.* Quia † pars eſt eiuſdem naturæ & qualitatis, cuius eſt totum, *l. grege legato, ff. de legat.* per quem text. ita tenet Tiber. Decia *conſ.22.nu.10. volum.1.*

10 Sicque † in motu proprio Pij Quinti ſuper forma cenſus, quemadmodum ſi tota res pereat, vel infructuoſa efficiatur, extinguitur totum onus cenſuale, ita perempta parte, vel infructuoſa effecta, extinguitur onus pro parte.

11 Sic † ſi legatum relictum cum onere nõ valeat in totum, ſed euincatur pro parte, onus quoq; pro rata minui debet, *l. et qui amplius, ff. de donation. Parlador. in tertia parte differentia 17.§.vnico,num.7.* Sic ſi hereditas relinquitur cum onere, & auferatur pro parte vel defalcetur, itidem onus pro rata minuitur. *l. Plautus.43.in prin.& in fin.ff.de condit.& demõſtr.*
12 Emergens † namque calamitas nouum expoſcit auxilium, & nouum ſuffragium. *tradit Marſilis ſingulari 619.*

13 Sed † hoc ceſſat in alma Eccleſia Toletana, in qua ita adimplentur anniuerſaria illa, ꝓ quibus vnum dipondium datur cuilibet Prębendato etiam Canonico, ac ſi magna quantitas diſtribueretur, cuius exẽplo reliquiæ Eccleſiæ deberent facere: dum tamen non egeant, ſed habeãt ſufficientes facultates ad ſui ſuſtentationẽ, aliâs enim nullatenus tene-
14 rentur. Eccleſiæ † enim & clerici priuilegio gaudent, ne conueniantur,

vltra

vltra quam facere poſſunt, gloſſa ordinaria *in l miles, ff. de re iudicata*, quã ſequuntur Canoniſtæ, *capite Oduardus, de ſolutionibus, & in cap. Olim, el ſecundo, de reſtitutione Spoliatorũ*, & eſt gloſſa, *in capit. ſtudeat, verbo, & ſui. 50. diſtinctione*, vbi dicit, quod Clericus hoc gaudet priuilegio, & ita exigit, quod tantum ei remaneat, vnde ſe & quos ſecum habet, (*ex neceſſitate tamen*) poſſit commode ſuſtentari, ex quo arguit Gigas *de penſionibus, quæſt. 35. num. 8.* quod ſi propter Eccleſiam Clerici gaudent hoc priuilegio à fortiori Eccleſia eo priuilegio vtetur quia propter quod vnumquodque tale, & illud magis, *Authentica multo magis, C. de Sacroſanctis Eccleſiis, Clementin. 1. de reliquijs & veneratione Sanctorum.*

Supradicta † autem de minuendo onere anniuerſarij diminutis redditibus limitabis, vt tunc demum procedant, & habeant locum, ſi diminutio ſit perpetua, ſecus ſi temporalis: nam ſi bona relicta pro anniuerſario præſtant cõmuniter magnos redditus, qui non correſpondent onere anniuerſarij, ſed sũt multo maiores & ampliores, vt in emphytheuticis contingit, & ob ſterilitatem aliquo vel aliquibus annis fructus deficiant, nihilominus anniuerſarium eſt ſine diminutione adimplendũ, *ita tenet Romanus, conſil. 369. num. 31.* Cum enim reliquis annis, etiam ſi fructus excreuerint, non plus oneretur in anniuerſario, licet percipiantur ampliores fructus, ita per contrarium diminutis fructibus, ob ſterilitatem, non debet diminui onus ànniuerſarij, vt æqualitas ſeruetur. 15

In æqualitate † enim ineſt bona fides, *Iaſon t. final. numer. 99. C. de iure emphyteutico, argumento l. ſed & milites, poſt principium, ff. de excuſation. tutorum. l. non ſolum, §. de vno, ff. de ritu nuptiarum.* Et nemo debet lamentari de lege æquali, *vt inquit Aymon Craueta, conſi. 195. num. 5.* pro quo eſt textus *in capite quinto de cenſibus.* 16

Atque † ita Romanus vbi ſupra intelligit gloſſam *in l. 1. C. de iure emphytheutico*, quatenus tenet, non minui ſolutionem Canonis pro re emphyteutica, quamuis particulare damnum in ipſa re contigerit, vt procedat, quia Canon non proportionatur ad quantitatem fructuum, ſeu commoditatis, cum ſit longe minor, quem ſequitur Caccialupus *in tractatu de diſpenſionibus, quæſtione. 6. & Gigas eo. tractatu, quæſtione. 35. num. 9. in fine.* 17

Quando autem fructus non ampliores ſunt, ſed correſpondentes oneri Miſſarum, vel alterius pię cauſę pro ea parte, qua diminuti fuerint, diminui debet, & onus per ſupradicta.

Et † pari ratione ſi fructus augeãtur, augeri debet numerus Miſſarũ. 18

19 Contrariorum † enim eadem eſt diſciplina, *textus in principio, inſtituta de his qui ſunt ſui vel alieni iuris.* Idemque operatur oppoſitum in oppoſito, quod propoſitum in propoſito, *l. ſi ex toto principio, & l. quod in rerũ, §. ſi quid poſt, de legat. 1. l. fin. de legat. 3.* & commodum ab incommodo regulatur, vt qui onus ſentit, ſentiat & commodum, & è regione, *l. ſecundum naturam, ff. de regulis iuris,* vbi Decius *gloſ. in cap. ſi Epiſcopis de offic. Ordinarij lib. 6. tex. in l. & ſi contra 35. in fine, ff. de vulgari ibi, vt quemadmodum portio qua per bonorum poſſeſſionem acceſſerit, auget legata, ita & hac qua abſceſſerit minuat,* per quẽ text. in noſtra anniuerſariorum materia ita tenet Aluarado *de coniecturata mente teſtat. lib. 2 cap. 1. §. 1. nume. 37.* & comprobatur *l. 2. C. de alluuionibus,* relata in principio huius capitis, & facit quod tradit Nicolaus Balbi, *in conſ.* quod eſt inter deciſiones Cacherani O ſaſ-
20 ci, *poſt deciſionem. 68. num. 16.* vbi † quod quando onus imponitur habito reſpectu ad redditus, debet illud onus regulari & limitari, ſecundum quantitatem redditũum, & illis auctis & diminutis augeri, vel diminui onus reſpectiuè, quod etiam tradit Decius *conſ. 335.* & quod augeatur onus ſi excreuerint redditus, tradit gloſſa *in cap. fin. verb. excreuiſſe. de verborum ſignificatione,* ex quo infero ad intellectum, l. *legatum, §. vini Falerni, ff. de annuis lega.* & l. *ex eo vino. ff. de tritico, vino, & oleo leg.* quibus iuribus ſi deficiant fructus, hæres non tenetur ſupplere, quia legatum fuit relictum ex eo, quod naſceretur ſingulis annis ex fundo, & ſic habito reſpectu ad fructus, diuerſum tamen erit, ſi fuerit pecunia legata, quæ non naſcitur ex re demonſtrata, quia tunc hęres tenetur de aliis ſoluere, *l. Lucius, ff. de aliment. legatis, l. quidam. 99. de legat. 1. ita intelligit Franciſcus Claperijs in ſua centuria, cauſa. 11. quæſtio. 2. numer. 3. &* 4. vbi reſpondit ad l. *Firmio, in principio, ff. ad Trebellianum,* vt procedat quando ex eo fundo tot fructus percipiebantur, quot ex eis ſingulis annis poterant haberi nũmi legati, quo caſu non ſupplentur ab hærede, ſed expectabitur ſequens annus.

Sed tu dic, quod ſi diſpoſitio eſt reſtricta ad redditus alicuius prædij cum taxatiue relinquatur, non debet aliunde ſuppleri, *l. cum certus. ff. de tritico vino, & oleo leg.* nec hęres tenebitur vltra redditus fundi, vt nec tenetur ſoluere de ſuo, quando teſtator legauit de bonis ſuis, *Aymon conſi. 87. numer. 4.* Bene tamen verum eſt, quod ſi ſit legatum annuum relictũ pro anniuerſario ex fructibus alicuius fundi taxatiuè, & propter ſterilitatem, vel aliã cauſam nõ percipiantur fructus vno anno ſupplebitur ex fructibus ſequentis anni, ex dict. *l. legatũ, §. vini falerni, ff. de annuis legat.*

& Lex

Digitized by Google

& l. ex eo vino, ff. de tritico, vino, & oleo leg. & d. l. Firmio, & eo caſu nõ minuetur anniuerſarii onus, vbi autem ſolutioni annui relicti fundus eſſet adiectus demonſtratiuè, ſtatim heres tenebitur ſoluere de aliis bonis per *l. Lucius 12. ff. de alimentis, & cibariis leg.* quam diſtinctionem facit Paulus Caſtrenſis, *conſ. 338. numer. 3. volum. 1.* & ſentit Franciſc' Beccius *conſ. 84. numer. 8.*

CAPVT DECIMVMSEXTVM.

POSSIDENS BONA CVM ONERE SOLVENdi certam pitançam Clericis alicuius Eccleſiæ pro anniuerſario, an teneatur ſoluere augmentatis, vel ſolum pro numero exiſtentium tempore conſtituti anniuerſarii.

SVMMARIVM.

1 *Verba generalia pacti ſeu indefinita referuntur ad ius de præſenti cõpetens, non ad ius, quod in futurum poteſt competere quantumcumq; ex cauſa de præſenti.*

2 *In contractibus ſemper ineſt conditio, rebus ſic ſtantibus, & in eodem ſtatu permanentibus, & conuentio non extenditur ad incognita.*

3 *Vltima voluntas refertur ad tempus teſtamenti.*

4 *Legata pecunia debita non comprehenditur ea pecunia, quæ teſtamenti tempore non deberetur.*

5 *Legato fundo cum inſtrumentis non veniunt inſtrumenta, quæ poſt tempus teſtamenti reperiuntur.*

6 *In conceſſione officiorum ſeu beneficiorum facta à Romano Pontifice, non veniunt beneficia ſeu officia creata poſt conceſſionem.*

7 *Si tempore contractus & teſtamenti erat certus numerus Clericorum, promiſſum ſeu relictum pro anniuerſario non debetur augmentatis.*

8 *Expenditur in contrarium* conſilium Alexandri 178. volum. 2. & conſilium 17. Pauli Caſtrenſis.

9 *Diluitur quæſtio de fornario, qui ſe obligauit coquere panem alicuius familiæ & numeris ſequentibus.*

10 *In his quæ pendent à futuro euentu, nec minori ſuccurritur.*

11 *Intereſt, promiſſio ſeu obligatio facta fuerit nomine vniuerſali, generali indefinito*

Digitized by Google

eum l, ſequenti, de leg. 3. & de verbis contractus & teſtamenti, quod referantur ad tempus contractus & teſtamenti. Valaſcus *conſultatione* 58. *numero* 3.

Sic in † conceſſionibus officiorum ſeu beneficiorum facta à Romano Pontifice ſeu Principe non veniunt beneficia ſeu officia creata poſt conceſſionem, *Clementina fin. de reſcriptis*, de quo Barboſa, *l. diuortio*, §. *quod in anno, numer.* 16. *cum ſequentibus, Meneſi. l. non modus num.* 4. *C. de ſeruitutibus & aqua.* 6

Et † ſic ſi tempore contractus, & teſtamenti erat certus numerus Clericorum, promiſſum ſeu relictum eis pro anniuerſario, non debetur augmentatis vltra dictum numerum. Et pro hac parte adduco text. ſingularem *in c. quanto de cenſibus*, vbi obligatus procurationem præſtare fratribus alicuius conuentus, ſi numerus eorum nimis creuerit, adeò quod ſi promiſſor teneretur ad procurationem præſtandam omnibus fratribus, nimis grauaretur, poteſt implorare iudicis officium, vt ei ſuccurratur. 7

Sic priuilegium conceſſum monaſterio & Capellis ſuis, non extenditur ad Capellas poſtmodum acquiſitas, *cap. cum Capella de priuilegiis*. Sic licet prædia, quibus debetur ſeruitus, fuerint aucta, non tamen augetur modus aquæ ducendæ, *l. non modus C. de ſeruitutibus & aqua*, per quem text. tenent Petrus & Cinus ibi, quod ſi ruſticus promiſit dare cuilibet Canonico Sancti Martini decem pro anniuerſario, & tempore promiſſionis non erant niſi decem, & poſtea ſunt viginti, non tenetur dare augmentatis.

Et idem tenet Ioannes de Immola *in Clem. literas de reſcriptis*, quos refert & ſequitur Cepola *de ſeruitutibus vrbanorum. c.* 50. *de furno, num.* 21. idem tenet Guillermus Benedictus *c. Raynutius, de teſtamentis. verb. & ſobolem, quam geſtabat in vtero n.* 54. vbi dicit ſe habuiſſe de facto in ruſtico, qui reliquit Presbyteris ſui loci certum quid. & prandium pro anniuerſario. & tenet non deberi augmentatis vltra numerum exiſtentem tempore teſtamenti, quod ante eum tenuit Baldus, qui loquitur in anniuerſariis, *d. l. non modus, C. de ſeruitutibus & aqua*, & eis non relatis tenet Aluarado *de coniectura mentis teſtator. l. v.* 2. *c.* 2. §. 1. *numer.* 38. vbi ponit exemplū in eo qui reliquit, quid certum vnicuiq; Clerico Eccleſiæ ſuæ, vel annuam caritatem de pane & caſeo, more ruſticorum, vt ipſe inquit, & ibi dicit ita tenere omnes Doctores poſt Albericum *d. l. non modus, & ibi Ant. Meneſium, Padilla n.* 3. alios referens.

Sed

Sed † contra hoc tenet Alex. conſ. 178. *volum. 2.* vbi defendit, quod locatores Datij, qui conuenerunt eo appoſito, quod non perciperent Datiam ex ſexdecim de quodam collegio non poſſunt percipere à ſeptem qui fuerunt auᶜti illis ſexdecim.

Et confirmatur ſententia Alexandri ex traditis à Paulo Caſtr. *conſ. 17. incipienti cauſa, qua vertitur in fine,* & Abbate *in cap. quanto de cenſi-*
9 *bus:* qui tenent: quod † ſi fornarius ſe obligauit coquere panem alicuius familiæ pro decem in anno & augeatur familia, quod tenetur adhuc coquere pro auᶜtis, nec poteſt petere maius ſalarium, ꝙ etiã tenet Hippolytus *ſingulari 134.* vbi inquit eam eſſe rationem, quod ſi familia ad pauciores deueniſſet, & eſſet diminuta per mortem vel abſentiam, fornarius non deberet minus ſalarium percipere, & ſic tanquam pen-
10 dens à fortuna in caſu quo augeatur, non poteſt coqueri: in his † enim quæ pendent à futuro euentu, nulli fit iniuria, *vt diximus ſupra cap. 7. n. 61.* & ſic in his fortuitis nec minori ſuccurritur, *l. verum §. ſciendum, ff. de minoribus, ibi: Neque enim euentus damni reſtitutionem indulget, ſed inconſulta facilitas.*

Sed in hac difficultate ſubtilis Cepola *de ſeruitut. vrban. cap. 51. de furno num. 21.* vbi latè examinat quæſtionem, diſtinguit in hunc mo-
11 dum. Quod aut † promiſſio fuit facta ſub nomine vniuerſali, vt familiæ meæ, & tunc teneatur pro augmento, ex quo nomina vniuerſalia recipiunt augmentum, & diminutionem, *l. peculium in principio, de leg. 2. cum aliis:* aut eſt facta promiſſio ſub nomine particulari, vt ſi promiſſio ſit facta mihi & duobus filiis meis, & tunc non tenetur vltra perſonas nominatas, *vt in l. in agris, de acquir. rerum dominio*, atque ita inquit intelligendum eſſe text. *in l. non modus, C. de ſeruitutibus.*

Aut promiſſio eſt facta ſub nomine generali, mihi & omnibus liberis meis, & tenet idem, quod in vniuerſali, aut eſt facta promiſſio nomine indefinito, vt ſi promittat mihi & liberis meis, & tunc inquit tacite cenſeri actum de filiis exiſtentibus tempore contractus, quia de futuris in dubio non videtur actum ſecundum propriam ſignificationem verborum, vt probatur, *l. ſeruitus ff. de ſeruit. vrban.* & tandem inquit, ꝙ iſta eſt ſatis difficilis materia, & eius deciſionem ſubiicit correctioni melius ſentientis.

Sed certè ſubtilis Doctor eleganter locutus eſt, atq; ita Alex. (qui appellatur lucerna ardens in Cathedris iuris ciuilis, *in ſuo eleganti conſilio. 178. volumine 2.*) eadem vtitur diſtinctione non relato Cepola, & inquit,

inquit, quod in caſu à ſe poſito *in dict. conſi.* ea ratione contractus extenditur ad ſeptem ciues auctos in Collegio, quia immunitas fuit conceſſa officio ſexdecim, & omnibus qui eſſent de illo Collegio, qui emerent vel contraherent & ſic per nomen collectiuum vniuerſale, quod comprehendit augmentum ſuperueniens de futuro, *vt* † *in dict.* 12
l. peculium, de legat. 2. *& l. grege, ff. de pignoribus, & l. penultima, ff. de fundo inſtructo*, & ſcias, quod nomina collectiua vniuerſalia ſunt ea, quæ præferent quid diuerſum ab ipſis rebus comprehẽſis ſub nomine, nec ſumunt nomen ab ipſis rebus ſignificatis, vt ſunt hæc nomina, vniuerſitas, Collegium, peculium, grex, & ſimilia, de quibus in *l. proponebatur, ff. de iudiciis, & in l. ſicut, §. in decurionibus, quod cuiuſque vniuerſit. nomine, l. peculium* 41. *ff. de peculio, l. ſi grege, de legat.* 1. de quo optimè Barboſa *in Rubr. ſoluto matrimonio.* 3. *part. numer.* 7. *&* 8. vbi, quod in his veniunt aucta, ſecus autem in collectiuis nominalibus, quæ ſunt nomina, quæ capiunt nomen ab ipſis rebus comprehenſis, vt argentum & veſtis.

Quod ſecus † eſſet, ſi nomine particulari ſeu indefinito vteretur: 13
quia ſi particulare. non extenditur vltra perſonas nominatas: ſi in definito vltra exiſtentes tempore promiſſionis. *vt tradit Alexand. numero* 19. *&* 20. *dict. conſil.* 178. *volum.* 2. Ex quo infertur, quod ſi anniuerſarium relinquatur Clericis certi loci, & ſic per verba indefinita, ſi aucti fuerint Clerici, non debetur augmentatis vltra numerum, qui erat tempore teſtamenti, vt tradunt Doctores † per text. *ibi in l. non modus C. de* 14
ſeruitut. & aqua, & ex Petro Cino *ibi: ita tradit Alex. dict. conſ.* 178 *num.* 20. vbi ponit exemplum in eo, qui promiſit Canonicis per verba indefinita, atque ita dicit intelligendam eſſe dict *l. non modus.*

Infertur etiam ex hoc intellectus ad text. ſingularem *in cap. cum Capella, de priuileg.*, vbi exemptio à iuriſdictione ordinaria conceſſa à Romano Pontifice Canonicis Capellæ Burgundiæ, non extenditur ad 15
cauſas non tangentes ipſam Capellam, quod ea ratione procedit, quia exemptio fuit conceſſa indefinite, non autem vniuerſali nomine, ita intelligit Alexand. *dict. conſ.* 78. *numer.* 20. quem intellectum, licet aliis vtatur verbis ad *dict. cap. cum Capella.* ſignat Couarruuias *practicarum quæſtion.* 11. *numero.* 5. vbi inquit, quod Capellani non vniuerſaliter fuerunt exempti, ſed quatenus operam dederint Capellæ, vt eius miniſtri, quia illa exemptio non eſt generalis & abſoluta. Sicq; reſtrin-

Digitized by Google

genda ex mente pronunciantis ad reſtringentes Capellam. Eſt enim indefinite conceſſa exemptio.

16 Sed † contra prædicta fortiter obſtare videtur textus *in cap. quia circa, de priuileg.* vbi probatur, quod ſi Epiſcopus remiſerit decimas Epiſcopales indefinite, non ſolum videtur remiſiſſe præteritas, ſed etiam futuras, & ponderat textus, ibi ad deciſionem, quod Epiſcopus per verba indefinita remiſerit, quaſi parem vim habeant, ac ſi vniuerſali oratione eſſent prolata, pro quo etiam facit communis traditio, quod indefinita æquipollet vniuerſali, quam ponit gloſſa *in cap. vt circa, verbo aliorum, de electione libr. 6.* vbi, quod ea traditio procedit ſecundum Iuriſtas, & Logicos, text. *in l. 1. vbi Doctores, ff. de regulis iuris*, Bartol. *& Doctores in l. ſi ita de legat. 2. in principio, capit. ſi Romanorum. 19. diſtinctione.*

In qua difficultate, Alexand. *vbi ſupra* inquit, quod text. *in dicto capit*, quia loquitur in beneficio, quod debet fauorabiliter interpretari, *capit. cum dilecti, de donatio.* cum qua interpretatione, poſt gloſſam ibi tranſit Panormitan. *num. 5. Felinus capit. cauſamque, numer. 12. de reſcriptis, Crotus l. omnes populi. numer. 153 de iuſtitia & iure, Fortunius, l. Gallus, §. quid ſi tantum, numer. 166. Alciatus, l. verbum erit, numer. 7. ff. de verborum ſignificatione.* Et dicit eum receptum intellectum Couarruuias *practicarum, cap. 2. numer. 1. ad fin. ſequitur Barboſa, l. diuortio, §. quod in anno num. 16. ſoluto matrim.* vbi addit, quod ibi donatio non erat nimis præiudicialis.

Sed licet iuuetur is intellectus ex verbis text. ibi; *Ac in beneficiis pleniſſima eſt interpretatio facienda.* non eſt ſufficiens ratio, niſi adiungamus aliam rationem, quam tradit Couarru. *lib. 1. variarum, cap. 13. numer. fin. verſ. decimoquinto*, vbi addit quod *in d. cap. quia circa*, Epiſcopus voluit remittere ius ſibi competens ad decimas monaſterii, nihilque ſibi reſeruare. Et ſic text. attenta mente concedentis, comprehendit decimas poſſeſſionum temporis futuri: ex interpretatione enim indefinita æquipollet vniuerſali, non autem ex propria ſignificatione, vt dicit Bartol. *l. qui ædificium, ff. de ſeruitut. vrbanorum.* Sicque in caſu illius text. *capit. quia circa*, interpretando mentem Epiſcopi, verba indefinita admittuntur in vniuerſum.

17 Nec † mirum, ſiquidem à proprietate vocabuli recedendum eſt, vt impleatur intentio proferentis, *l. ſi vno anno, in principio ff. locati*, vbi verbum donationis, ſumitur in improprium ſignificatum, ibi: *Quaſi*

non

non ſit donatio, ſed tranſactio. Et ſic verbum, *dare*, quod ex ſe importat dominii tranſlationem, *vt in l. vbi autem non apparet. §. 1. ff. de verborum obligation. §. ſic itaque, inſtituta actio*: ſi proferatur in contractibus, de quorum natura eſt, ſola traditio non importat dominii tranſlationem, *l. ſi ſtipulatus 4. ff. de vſuris.*

Sic verbum *trado*, quod ex ſe non importat dominium, nec dominii tranſlationem, propter ſubiectam materiam, ſumitur pro dari, ſi proferatur in materia quæ requirit tranſlationem dominii, *l. in conuentionalibus, §. fin. ſecundum vnum intellectum, ff. de verborum obligation.*

Sic verbum, *tutorum*, ſumitur pro verbo curatorum, *in l. pater Seuerinam, §. conditionum, ff. de condition. & demonſtrat. & habet alia exempla, l. inſulam, ff. de præſcriptis verbis, l. Lucius, la 1. ff. depoſiti. l. ſi alienam in fine, l. vbi ita donatur, ff. de donat. cauſa mort.* & cum verba debeant ſeruire intentioni, *vt tradit Tiberius conſ. 1. num. 176. volum.* 1. vbi refert pulchra verba Ciceronis, quem ad id videas. Quamuis conſtet de voluntate teſtatoris, vel contrahentis, receditur à proprietate vocabuli, *l. non aliter, ff. de legatis. 3. cum aliis à me relatis, Aymon conſ. 245. numero. 6. & conſ. 301. num. 3. Molina lib. 1. de primog. cap. 4. numer. 20. & Auendanus reſp. 12. numer. 1. Leon. reſp. 34. numer. 6. Burgos de Paz, conſ. 19. numero 6. quell. l. ſi vnquam, verbo reuertatur, numer. 37. Valaſcus Iur. emphit. quæſtion. 25. numer. 19. Antonius Gomez, l. 50. Tauri, numer. 4. verſic. Tertio facit Didacus Perez l. 1. tit. 7. lib. 5. Ordinam. pagin. 175.*

Et eodem modo declaratur text. in l. *ſi ſeruus ff. de ſeruitutibus vrban.* vbi conſtituta ſeruitute ne luminibus officiatur, & ſic indefinitè intelligitur in vniuerſum, ne luminibus officiatur præſentibus nec futuris: ſumitur namque ea interpretatio contra propriam indefinitè orationis ſignificationem ex ſubiecta materia, & mente contrahentium, quia non videtur, qui ita ſibi cauet præcludere ſibi viam faciendi alias feneſtras, vel ampliores, vti explicat Alciatus, *l. verbum erit, ff. de verborum ſignificatione, Ioannes Corraſius in rubr. de ſeruitutibus num. 31. quos refert & ſequitur Couarru. d. l. 1. variar. ca. 12. num. 9. verſ. ſeptimò colligitur* quo loco latè Couarr. diſputat, an indefinita vniuerſali æquipollear, & reſoluit, quod non niſi in cauſa neceſſaria, aut ex ſubiecta materia, vel ſi ſint prolata in ſtatuto, aut per verba negatiuè concepta, quem ſemper videas in materia.

CAPVT DECIMVMSEPTIMVM.

SI QVIS RELINQVAT CERTOS REDDITVS Clericis, vt Canonicis, Portionariis, ſeu Capellanis Eccleſiæ Toletanæ, vel Parocho, & beneficiatis alicuius Eccleſiæ pro anniuerſario, & in celebratione, non adſint omnes, relictum ſit dandum intereſſentibus, vel vnicuique rata relicti.

SVMMARIVM.

1 *Diſtributiones anniuerſariorum, tantummodo dantur intereſſentibus, & habentur ad inſtar diſtributionem quotidianarum Cathedralium Eccleſiarum.*

2 *Idem ſeruatur in portione panis relicti: idem de cereis, & candelis, ſiue dentur pro anniuerſario, ſeu pro ſeptimo, vel nono, vel triceſimo die.*

3 *Limitantur prædicta, quando aliquid certum relinqueretur cuilibet Clerico.*

4 *Si quantitas non ſeparatim ſed coniunctim relinquatur Clericis loci, vel alicuius Eccleſiæ, pars deficientium intereſſentibus accreſcit.*

5 *Si fundator Eccleſiæ iuſſit dare, quotannis patrono candelam in die Purificationis, & mortuo patrono remaneant plures filii, licet ad omnes tranſeat ius patronatus, non omnibus eſt danda candela.*

6 *Qualiter tribuatur filiis res indiuiſibilis.*

7 *Expenditur conſtitutio Synodalis Archiepiſcopatus Toletani, inter conditas ab Illuſtriſſimo Cardinali de Sandoual.*

8 *Indecens eſt Clericos intereſſentes diuinis exire à Choro, dum concionator prædicat.*

STatuimus, vt diſtributiones ipſæ quotidianæ in quibuſcumque rebus conſiſtant Canonicis, ac aliis beneficiatis & Clericis Eccleſiarum ipſarum, qui eiſdem officiis in ipſis Eccleſiis adſuerint, tribuantur, iuxta Eccleſiæ cuiuslibet ordinationem rationabilem iam factam ſeu etiam faciendam de diſtributionibus, etiam pro defunctorum anniuerſariis largiendis, idem decernimus obſeruandum.

Verba ſunt Bonifacii Octaui Romani Pontificis, quæ leguntur *cap. vnico, de Clericis non reſidentibus, lib. 6.*

Ex qui-

Ex † quibus ſatis colligitur, diſtributiones anniuerſariorum dari ſolum intereſſentibus anniuerſariis, nec lucrari eas abſentes, vel alij, qui non interfuerunt, ad inſtar diſtributionum quotidianarum Eccleſiarum Cathedralium, & aliarum collegiatarum. 1

Data namque intereſſentibus anniuerſariis, habentur loco diſtributionum quotidianarum, *vt poſt Lappum allegatione. 42. tradit Rebuffus in concordatis tit. collationibus*, §. 1. *verb. diſtributionum*, vbi † idem dicit ſeruandum in portione panis. Et Geminianus *in dict. cap. vnico, verſ. fin. inquit*, quod idem de cereis, vel candelis, quæ dantur Canonicis, qui perſonaliter vadunt ad funerandum corpus defuncti, & quod idem ſi non ſint diſtributiones pro anniuerſario, ſed pro ſeptimo vel nono, vel triceſimo, vel alio die, quo caſu idem inquit ſeruandum per tex. *in cap. quia alij, 13 quaſt. 2. cap. fin de teſtamentis, lib. 6. cap ex parte. de verborum ſignificatione*, ex quo in omnibus eadem ratio verſatur, ſicque idem ius iuxta iuris regulas. 2

Quod tamen limita, quando in anniuerſario aliquid certum iuberetur dari cuilibet Clerico ſeu Canonico: nam eo caſu, licet abſentes non lucrentur portiones eorum aliis intereſſentibus non accreſcunt, *ita tradit Rebuff. vbi ſupra* Ex quo enim quantitas, ſeparatim relinquitur, nō eſt locus iuri accreſcendi, quia vnicuique cenſetur relictum de per ſe, *tradit Bart. l. reconiuncti, de legat*. 5. quam ſententiam dicit cōmunem eſſe opinionem ibi Ripa *num. 26. & ibi Cretus num. 22. Bolog. num. 75*. Et idē iuris eſt de coniunctis in diſtributionibus, quod de coniunctis in legato, *vt tradit Rebuffus, cap. ex ſtirpanda. §. qui vero, verb. ſexta concluſio, de prabendis, pag. mihi. 373*. 3

Secus † tamen eſſet, ſi quantitas non ſeparatim, ſed cōiunctim [illegible]inqueretur Clericis loci, vel alicuius Eccleſiæ Canonicis, vel aliis pro anniuerſario celebrando, nam tunc pars deficientium cęteris intereſſentibus accreſcet, ex quo coniunctim, & eadem oratione eſt eis relictum, vti in aliis legatis tenet Bart. *dict. l. recōiuncti*, vbi dicit, communē eſſe ſententiam, *& ibi, Iaſ. nu. 57. Ripa num. 26. Cretus num. 23. Bologninus, conſ. 54*. ſequitur hanc diſtinctionem Michael Craſſus, *lib. ſententiarum*, §. *ius accreſcendi, num. 14. & 15*. & hoc eſt quod voluit Rebuffus *dict. titul. de collationibus, verſ. quod intellige*, limitans deciſionem, *c. vnici de Clericis non reſident. lib. 7*. quando in anniuerſario relinqueretur certum quid cuilibet Canonico ſeu Clerico, & ita intelligas: nam tali caſu nec augeri nec minui debet, eo quod perſonæ creuerint vel minuantur. 4

5 Ex † quo infero ad eam quæſtionem, quando fundator Eccleſiæ iuſſit dari patrono quotannis candelam in die Purificationis beatæ Mariæ Virginis, vel alio die: nam ſi mortuo patrono plures filij remaneant, & ſi ad omnes ex iuris diſpoſitione tranſeat ius patronatus in ſolidum, *vt in c.1. vbi gloſ. & Dd. de iure patronatus*, non tamen omnibus eſt danda candela, ſed alternis annis illa fruentur hæredes, exemplo eius quod dici-
6 tur *in Clem. 2. de iure patronatus*, ibi: *Et vt facilius prouideatur † Eccleſiis, non inconueniens reputamus patronos ipſos inter ſe poſſe libere conuenire de Rectore ab eis alternis vicibus præſentando*: quem tex: dicit notabilem Roland, *cõſi. 80. nu 30. vol. 1.* Sicque fuiſſe pronunciatum Senatu Neapolitano, tradit Vincent. de Franch. *deciſ. 85.* vbi *nu 3* quod eo caſu primo anno eſt tribuenda candela primogenito, ſecundo verò ſecundogenito, & ſic de alijs, vt primogenitus tanquam dignior præferatur, per tex. in *l. fin ff. de fide inſtrumentorum, ibi: Semper Seniorem Iuniori, tradit Tiraq. de iure primog. in præfat. ex nu. 75. & in materia iuris patronatus, Paul. de Citadid. tractatu de iure patron. 6. par. q. 3. verſ. quinto ſi eſſent.* & conducunt tradita à Roderico Suarez, *l. quoniam in declaratione, l. Regni. 2. dubio, nu. 8. pag. mihi 188.* vbi de fratribus, qui alternis menſibus vtebantur iurisdictione, & conſeruati ſunt pacifice per decem & ſeptem annos, quod eſt laudabile.

Sed quia diximus, quod ſi cuilibet ex Clericis relinquatur certa pitança, ſeu quantitas pecuniæ pro anniuerſario, non eſt locus iuri accreſ-
7 cendi inter eos: Difficilis † redditur conſtitutio Synodalis Archiepiſcopatus Toletani inter conditas ab Illuſtriſſimo Cardinali de Sandoual in tit. de ſepulturis, §. *De las fieſtas votiuas* ibi: *Con que ſi el tal Cura, ô Beneficiado no eſtuuiere preſente al ſermon, no gane el medio real, y pierda el punto de la Miſſa, y el real ſe reparta por accreſcencia a los que al Sermon ſe hallaren preſentes*: vbi cum ſit certa quantitas cuilibet præbendato aſſignata, portio
8 deficiẽtis cæteris accreſcit. Sed cum † ea deciſio ſit exorbitans à iure cõmuni, dicendũ eſt ſpeciali ratione fuiſſe inductum, vt inuitarentur Clerici intereſſentes celebrationi anniuerſarij, ad audiendum verbum Dei, ex quo aliquando ſolent exire à Choro, dum concionator prædicat, quod indeçens eſt, & conducit illud Actuum Apoſtolorum, cap. 6. ibi: *Non eſt æquum nos relinquere verbum Dei*: & quod hæc fuerit cauſa diſpoſitionis, colligitur: nam non ſolum amittitur dimidium argenteum, quod ſignatur pro ſermone, ſed etiam dimidium Miſſæ, cui interfuit Clericus.

)?(

CAPVT

Digitized by Google

CAPVT DECIMVMOCTAVVM.

AN POSSIT CONSTITVI CENSVS SVPER REBVS AFFECTIS onere anniuerſarij.

SVMMARIVM.

1 *Dos Eccleſiæ debet eſſe libera à præſtatione cenſus, & num.15.*

2 *Quod relinquitur pro anniuerſario Clericis, & Eccleſia cenſetur relictum, & num.4.*

3 *Limita, ſi relinquatur Clerico conſanguineo, vel valde amico.*

4 *Relictum ciuibus, cenſetur ciuitati relictum.*

5 *Onus anniuerſarij, cenſetur veluti quædam ſeruitus, ſed contra, num.16.*

6 *Poſſidens fundum ſeruientem non poteſt facere, per quod ius ſeruitutis efficiatur deterius, neque per quod inferatur damnum ei, cui debetur ſeruitus.*

7 *Ex dilatione ſolutionis infertur damnum anniuerſario celebrando, quod contingit concurrentibus creditoribus in diſtributione bonorum.*

8 *Expenditur textus* in cap fin. vt lite pendente.

9 *Non dicitur facere, vel adimplere, qui non facit tempore congruo.*

10 *Expenditur gloſſa,* l. tale pactum, ff. de pactis, *quæ procedit in omni materia.*

11 *In vltimis voluntatibus veroſimilia habentur pro expreſſis.*

12 *Reſoluitur poſſidentes res affectas onere anniuerſarij, poſſe ſuper eos cenſum imponere.*

13 *Poſſidens fundum, domum vel aliam rem emphyteuticã, poteſt ſuper eam cenſum imponere, & etiam ſeruitutem.*

14 *Durabit tamen ſeruitus in tali re per tempus, quod durauerit emphyteuſis.*

15 *Intelligitur text.* in cap. 1. de cenſibus, & ſupra num. 1.

16 *Verius eſt contra Padilam per onus anniuerſarij non cenſeri impoſitam ſeruitutem.*

17 *Declaratur communis traditio, quæ habet, quod non poteſt quis facere, per quod præiudicetur ſeruituti debitæ.*

18 *Permittitur facere, quod vni prodeſt, & alteri non nocet.*

Digitized by Google

19 *Sufficit quod anniuerſarium ſit bene fundatum.*
20 *Onetoſus creditor non eſt ferendus.*
21 *Non debet quis eſſe nimis curioſus rerum ſuarum tuendarum, ita vt alij noceat.*

SAncitum eſt, vt vnicuique Eccleſiæ vnus manſus integer abſque vllo ſeruitio tribuatur. Verba ſunt deſumpta ex Concilio Guarmaciamo relata. *c.*
1 *1. de cenſibus.* Ex † quibus colligitur, quod patrimonium Eccleſiæ debet
2 eſſe liberum à præſtatione cenſus. Quod † autem relinquitur Clericis pro anniuerſario, Eccleſiæ cenſetur relictum, *c. requiſiſti de teſtamentis*, vbi relictum à teſtatore Epiſcopo pro anima cenſetur Eccleſiæ relictum,
3 (niſi relinquatur † Epiſcopo ſeu Sacerdoti conſanguineo, *vt in d. c. requiſiſti, & l. tutor. §. qua tutoribus, ff. de excuſat. tutorũ, Tiraq. l. ſi vnquã, verb. donatione largitus, nu. 74. C. de reuocan. donat. & tradit Petrus Surdus, conſ. 27. nu. 5.* vbi idem dicit: *Si relinquatur Clerico valde amico*, & refert plures & ante eum Couarr. *d. c. requiſiſti, nu. 7.* Et hoc quia cauſa naturalis accidentali præfertur, *l. qui habent, ff. de tutelis c. 2. de conuerſione infideliũ, Aym. conſ. 318. nu. 4. & infra lib. 2. c. 4. nu. 70.*
4 Quemadmodum, † & relictum ciuibus, cenſetur ciuitati relictũ, *l. 2. ff. de rebus dubijs*, vbi Socinus idẽ dicit
5 de Clericis & Eccleſia refert *& ſequitur Surdus vbi ſupra.* Eſt † enim huiuſmodi anniuerſarij onus, veluti quædã ſeruitus, ſi credimus Meneſio, *in l. prædia, nu. 11. C. de fideicõmiſſis, Salazar de vſu & conſuetudine. c. 11. nu. 6.*
6 *& 12.* At † qui poſſidet fundũ ſeruientẽ, nõ poteſt in eo facere, per quod ius ſeruitutis efficiatur deterius, *tradunt omnes in l. fluminũ, §. fi. ff. de dãno infecto, Beroius conſi. 139. nu. 14. lib. 3. Hippolytus Remінaldus conſ. 86. nu. 14. lib. 1.* neque aliquid per quod inferatur damnum ei cui debetur ſeruitus *Bart. l. ſi cui ad fin. ff. de ſeruitutibus, Aym. conſ. 226. poſt medium.* Si autem cenſus imponatur ſuper re affecta onere anniuerſarij, nõ eſt dubiũ quin damnũ ſequatur anniuerſario: ſaltim quando creditores inſtant ad petendũ ipſis ſolui redditus decurſos, quo caſu detinetur ſolutio, quovſq; iura creditorũ examinẽtur & grauduẽtur, ſecundũ cuiuſq; prærogatiuã in via ordinaria, iuxta deciſionẽ *l. 41. tit. 4. lib. 5. nou. Recop.* Retardare au-
7 tẽ † ſolutionẽ, damnũ eſt, cũ minus ſoluat, qui tardius ſoluit, nã & tẽpore minus ſoluitur *leg. ſolidũ, ff. de ſolutionibus.* Quod maximè procedit in anniuerſariis, quia ſi non ſoluitur pitança Clerici, non cantabunt, nec ſuffragia fiẽt in detrimentũ animarũ: q͂ admitti non debet, *argum. c. fin.*
8 *vt lite pẽdente lib. 6. ibi* Ne † *propter nouos aduerſarios litigia in Eccleſiarum diſpen-*

Digitized by Google

diſpendium prorogari contingat. Neque vltima teſtatorum elogia in eo, quod plus eis conuenit exitum habebunt, contra *l. vel negare. ff. quemad. teſtam. aper.* ſaltim tempore congruo, & à teſtatoribus diſpoſito. Et non dicitur † facere vel adimplere, qui non facit loco & tempore congruo, 9
l. acceptam, C. de vſur.

Pro quo † etiam facit ratio gloſſæ l. *tale pactum, ff. de pact.* nam certe 10
teſtatores reſpondiſſent, ſe nolle permittere, quid facere in re ab eis relicta pro anniuerſario, ſi ex ea poſſet ſequi aliqua dilatio in anniuerſarij implemento, cuius gloſſæ ratio procedit in omni materia, *vt tradit Cathran. Oſaſci deciſ. 64. num. fin. Alex. Raud. conſ. 21. num. 108.* maximè in vltimis voluntatibus, in quibus veroſimilia habentur pro expreſſis, *l. Titius. §. Lucius, ff. de liber. & poſthum.* † *Gamm. deciſ. 224. num. 44. Beccius conſ.* 11
93. num. 3.

Sed his † non obſtantibus contrarium eſt verius, quod poſſidens 12
domum, fundum, vel aliam ſeu alias res immobiles cum onere anniuerſarij (modo non vinculatas) poſſit ſuper eam, eaſve, cenſum imponere: nam ſi ei licet alienare, vt dictum eſt *ſupr. c. 2.* cur debet, quod minus eſt non licere, contra iuris regulam, cui licet de regul. iur. *l. non debet. ff. eo tit.* maxime cum vtroq; caſu maneat ſemper ſaluum onus anniuerſarij, ex l. *nihil proponi, de legat. 1. cum alijs ſimilib.*

Pro quo facit, quod † poſſidens domum, fundum vel aliam rem 13
emphyteuticam, (cuius totum directum dominium reſidet penes dominum, *vt per tot. tit. C. de iure emphyteut.* Et qui non poteſt alienare irrequiſito domino *l. fin. C. eod.*) poteſt ſuper eam cenſum imponere, *tradit Foler. de cenſib. verb. huiuſmodi cenſus num. 21. Redoan. de reb. Eccleſ. Rubric. de conſtitutione annui cenſus, num. 3. ſequitur Felician. de Solis lib. 2. de cenſib. cap 4. num. 15.*

Et quod plus eſt etiam ſeruitutem, *gloſſ. in l. 3. ff. de ſeruitut. quam ibi ſequuntur Bald. Paul & Florian.* & dicit communem eſſe opinion. Coraſ. *n. 2.* eandem opinionem ſequuntur Bart. *in l. 1. §. fin. ff. de ſuperficieb. Bald. c. 1. §. qui ergo, n. 3. de inueſtitura de re aliena facta, Aluarot. ibi. n. 1. Zaſ. l. final. num. 117. C. de iure emphyt.* dicit communem Cæpolla *de ſeruit. vrb. præd. c. 14. n. 2.* & eam tenet Guillerm. de Cun. *l. & in prouinciali, C. de ſeruitut. & ibi Bald. n. 3. Salicet. n. 1. Paul. de Caſtr. n. 2.* quos refert & ſequitur ibi Padilla *num 6. Pinel. l. 1. C. de bon. matern. 2. part. num. 70. Molina lib. 1. de primog. cap. 20. n. 2. Solis de cenſib. lib. 2. c. 4. num. 16.*

Et licet † non plus duret cenſus ſeu ſeruitus in tali re, quam dura- 14

Digitized by Google

uerit emphyteuſis conſtituenti, eſt text. *in c. 1. §. quid ergo, de inueſtitura de re aliena facta*, & dicit communem opinionem Padilla *vbi ſupr. n. 10.* quia reſoluto iure dantis, reſoluitur ius accipientis, *l. lex vectigali, ff. de pignor. l. peto, §. prædium, de leg. 2. cum aliis*, tamen imponere eam poteſt, ſaluo iure directi dominij, prout & pignorare poteſt eo iure ſaluo, *l. tutor, §. fin. de pignor. action.* & donare *ex gloſſ. in d. l. fin. verbo, aliis vendere, C. de iure emphyteut.* quam ſequuntur ibi omnes, & dicunt communem Iaſ. *in l. ſi domus, § fin. num. 60. & Alex. num. 6. de leg. 1* multo ergo magis poterit facere poſſidens rem affectam onere anniuerſarij, qui & alienare poteſt ſuo arbitrio, *vt dictum eſt cap. 2.*

15 Neque † obſtat text. *in c. 1. de cenſib.* nam loquitur in termino terræ, quod olim dabatur pro dote Eccleſiæ cõſtructæ, quod voluit Pontifex dari liberum à ſeruitio & præſtatione temporali, ne dicatur, quod Eccleſia ſeruitium præſtat, ſecus autem eſt in caſu noſtro, vbi non Eccleſia, ſed aliud poſſidet rem affectam onere anniuerſarij, qui eius dominus eſt cum onere, quia etiã ſi ſit affecta onere anniuerſarij, adhuc manet in ſua temporalitate, *vt dixit Valaſc. conſultat. 60. n. 12. & dicemus ſupr. c. 5. n. 13. & 34. & 40. & 41.*

16 Neque obſtat, quod † poſſidens non poteſt facere, per quod ſeruitus efficiatur deterior, quia vltra, quod per impoſitionem annuę pręſtationis in anniuerſarium non cenſetur ſeruitus impoſita, vti contra Padillã

17 tradit late Solis *de cenſib. lib. 1. c. 3. n. 21.* Et ſi fateremur † cõſtitui ius ad inſtar ſeruitutis, vt voluit Padill. *d. l. prædia, n. 11. C. de fideic.* illa cõmunis traditio, quod non poteſt quis facere, quid per quod præiudicetur ſeruituti debitæ, (de qua per Dd. *in l. fluminum, §. fin. ff. de dam. infect.*) procedit, quando quod agitur infert damnum ei, cui debetur ſeruitus, quod ius prohibet, *Bart. in l. ſi cui ad fin. ff. de ſeruitutib. Aym. conſ. 226. n. 4.* Sed quando

18 prodeſt † facienti, & non nocet habenti ſeruitutem, bene poteſt fieri, *gloſſ. fin. in l. ſi cui, ff. de ſeruitut. l. 2. §. pen. ff. de relig. & ſumpt. & per regul. l. 2. §. item Varrus. ff. de aqua plu. arcend. tradit eleganter Barboſ. l. 2. in princ. 2. part. num. 35. & 36. ſolut. matrimon.*

Sicque cum licet cenſus imponatur in re, quam quis poſſidet cum onere anniuerſarij, maneat ſaluum ius anniuerſarij, non eſt cur prohibeatur impoſitio cenſus.

Neque obſtat, quod retardatur ſolutio inſtantib. creditoribus, quia

19 ſufficit bene impoſitum eſſe † ius anniuerſarij, *arg. text. in l. ſi bene, ff. de v-*

20 *ſur.* abſq; eo † quod inſpiciatur, quod contingere poteſt: quia nimis delicatus,

Digitized by Google

licatus, nec oneroſus creditor non eſt ferendus, *l.ſi ſeruos. 25. ff. de pign. action*. Nec † debet quis eſſe nimis curioſus rerum ſuarũ tuendarum vt 21
per hoc alij iniuſte noceat, *vt in l.2. §.item Varrus. ff. de aqu. plu. arcend*. vt eſſet, ſi auferetur hęc poteſtas poſſidenti res affectas onere anniuerſarij.

CAPVT XIX.

AN BONA EMPHYTEVTICA POSSINT RELINQVI PRO ANNIVERſario Miſſarum, vel alterius piæ cauſæ?

SVMMARIVM.

1 *Res emphyteutica non poteſt alienari in potentiorem.*

2 *Perſonæ potentiores dicuntur, quæ ſunt magis priuilegiatæ & difficilioris conuentionis.*

3 *Et ſic non poteſt alienari in Eccleſiam, clericum, militem, ciuitatem, equitem Hieroſolymitanum, curialem, vel alium priuilegiatum.*

4 *Anniuerſaria ſunt priuilegiata.*

5 *Anniuerſarij onus non poteſt imponi ſuper re emphyteutica, ſed contra, num. 9.*

6 *Bona feudalia non poſſunt pro anima relinqui.*

7 *Optimum eſt argumentum de feudo ad emphyteuſim, quando deciſio feudalis non repugnat iure communi.*

8 *Vaſallus, neque emphyteuta poſſunt legare pro anima res feudi, vel emphyteuticarias.*

9 *Si bona relinquantur ſimpliciter cum anniuerſarij onere, licet ſint emphyteutica, tenet relictum.*

10 *Vt ſuper re emphyteutica poteſt cenſus imponi, & ſeruitus conſtitui, ita & anniuerſarium, & quando ceſſauit cenſus ſeu anniuerſarij onus.*

11 *Per ceſſationem ſolutionis non ſolum emphyteuta priuatur, ſed etiam is qui ab eo cauſam habet.*

12 *Bona emphyteutica non poſſunt relinqui pro anniuarſario cum prohibitione alienationis, & num. ſeq.*

13 *Nemo debet alienam ſpem decipere, & ob id non poteſt res emphyteutica vinculo ſupponi, quia deciperetur dominus ſpe decimarum, ſeu alterius laudemij.*

14 *Si res emphyteutica relinquatur pro anniuerſario cum prohibitione alienationis, relictum non vitiatur, imo res eſt vendenda capaci, qui laudemia ſoluat, & pretium eſt dandum pro anniuerſario.*

15 *Grauatus dare rem emphyteuticam pro anniuerſario, ſi noluerit vendere, adimplebit dando iuſtam æſtimationem.*

16 *Intelligitur conſilium Alexandri* 19.vol.6. *& ponitur differentia, feudi antiqui & noui, qui non habet antiquam naturam feudi. Ex actu inito contra legem, non poteſt intereſſe prætendi.*

17 *Res emphyteutica, quæ in Eccleſiam tranſire non poteſt, eſt æſtimanda, & pretium dandum Eccleſiæ.*

18 *Dominus directus poteſt rem emphyteuticam relinquere pro anniuerſario.*

19 *Inſtar furti eſt, de alieno largiri.*

20 *In dubio quis videtur relinquere ius, quod habet in re.*
Expenditur l.in re mandata, C.mandati, *& ponitur theorica ad eius regulam.*

21 *Alius dominus directus conſtitui poteſt emphytheotæ, eo inuito, quemadmodum alius pro alio creditor conſtitui poteſt.*
Super cenſu debito ex contractu poteſt ſubiugatio conſtitui.

22 *Dominus poteſt rem feudalem relinquere pro anima, licet vaſallus non poſſit.*

1 SIN *autem duorum menſium ſpacium fuerit emenſum: & dominus hoc facere noluerit, licentia emphyteutæ datur vbi voluerit. & ſine conſenſu domini meliorationes ſuas vendere, his tamen perſonis, quæ non ſolent in emphyteuticis contractibus vetari, ad huiuſmodi venire emptionem.* Verba ſunt Iuſtiniani Imperatoris, relata *l.fin. verſ.ſin autem*, C. *de iure emphyteutico.* Ex quibus verbis deſumunt Dd.ibi, & *cap.potuit, de locato* non poſſe fieri alienationem in potentiorem per emphyteotam, Corbulus plures referens *in tractat.de cauſis. ex quibus emphyteutica ſuo iure priuat.c.de cauſa priuationis ob alienationem ampliat.12.*

2 Perſonæ † autem potentiores, vt in eas non poſſit alienari, dicuntur omnes perſonæ, quæ ſunt magis priuilegiatę & difficilioris conuentionis, *gloſſ.verb prohibentur in d.c.potuit, Iaſ.d.l.fin.num.*10. *& ibi Salic.n.* 14. *Specul.tit de locato.* §.*nunc de aliqua, num.*142. *Nat.conſ.*491. *Redoan. de rebus Eccleſiæ, pag.*515. *n.*4. *Grat.conſ.*80. *num* 1. *&* 2. *volum.*1.

3 Et ob † eam cauſam non licet alienare in Eccleſiam, dicit cõmunem

Ruinus.

Ruinus *conſ. 143. num. 11. vol. 1.* Eccleſia enim eſt preuilegiata quia iure minoris ſemper debet illæſa ſeruari, *c. 1. de in integrum reſtitutione.* Sicque neque in Clericum, militem, ciuitatem, equitem Hyeroſolimitanum, curialem vel alium quemcumq; maiorem, vel difficilioris conuentionis, *vt tradit Corbolus, vbi ſupra, nu. 2. & ſequentib. Gregor. l. fin. titul. 8. gloſ. penultima partit. 5.*

At anniuerſaria † ſunt priuilegiata, tradit Guido Papa *deciſ. 576.* Ergo emphiteotica bona non poſſunt pro anniuerſario relinqui, atque in 4
terminis noſtris, quod † anniuerſarij onus non poſſit imponi ſuper re 5
emphitheotica, *tradit Ant. Gam. deciſ. 214.* vbi dicit ita iudicatũ, in Senatu Luſitano, *& deciſione 218. numero. 3.*

Pro quo † facit, quod bona feudalia non poſſunt pro anima relinqui, 6
vt eſt tex. *in c. 1. ver. vel pro anima iudicare, de prohibitia feudi alienatione per Federicum,* dicit communem Roland. *conſ. 79. numer. 5. vol. 2.* vbi *n. 8.* in tantum affirmat, vt nec vnam candelam poſſit quis relinquere pro anima ex feudo, quod tenuit Iſernia *c. 1. an agnatus vel filius, ſequitur Affliƈt. c. Imperialem, nu. 31. de prohib. feud. alien. per Federic.* Et cum ſit optimum argumentum de feudo ad emphitheoſim, quando feudalis deciſio non repugnat iuri communi, *deciſ. 233. num. 16.* bene ſequitur, quod bona emphitheotica non poſſint relinqui † pro anniuerſario, atq; ita, 7
quod vaſallus, neque emphitheota poſſint legare pro anima res feudi, & emphitheoticarias, *tradit Bal. c. 1. num. 16. de allodiis.*

Sed in † hoc tu diſtingue, quod aut bona relinquuntur ſimpliciter 8
laico cũ anniuerſarij onere, ſine prohibitione alienationis, & tũc quia bona non mutant ſubſtantiam, neq; efficiuntur ſpiritualia, neque Eccleſiæ, *vt tradit Valaſcus conſultatione 60. nu. 12. & dixi ſupra cap. 5. n. 61. de quo vide infra lib. 2. c. 1. num. 13. & 40.* & etiam poſſunt alienari vt *diƈtum eſt c. 2.* quemadmodũ poteſt in re emphiteotica cenſus, ſeu ſeruitus imponi, 9
duratura tamen per tempus, quo durauerit ius emphyteotæ: idẽ de añiuerſario, hoc eſt, quod in omnẽ eum caſum, in quo emphiteota amiſerit emphiteoſim ceſſabit onus anniuerſarij, per tex. *in l. lex. veƈtigali. 31. ff. de pign.* Vbi † ceſſationem ſolutionis, non ſolum emphiteota, 10
ſed etiã is, qui ab eo cauſam haber priuatur iure ſuo, ex eo quod reſoluto iure datoris reſoluitur ius acceptoris, *argumento text. in c. 1. §. quid ergo de inueſtitura de re aliena facta, dicit communem Padilla l. & in prouinciali, n. 10. de ſeruit. ƒ.* 11

Si autem † bona relinquantur pro anniuerſario, cũ prohibitione alie- 12

Y 3 nationis,

nationis, etiam ſi laico relinquantur, & temporalia maneant, talis oneris impoſitio rem non afficit in præiudicium domini, & hoc in caſu intelligendum eſt quod tradit Gamma *dict. deciſ. 214. n. 2 & 3.* dum defendit contra Ripam *in l. filius familias §. diui num. 91. de leg. 1* bona emphiteotica non poſſe relinqui pro anniuerſario perpetuo implendo, nec pro maioratu: nam ex ęquiparatione colligitur loquutum fuiſſe de bonis relictis pro anniuerſario vinculatis: eo enim caſu militat ratio præ-
13 iudicij domini, quia † re effecta inalienabili, fraudatur decimis, aut quinquageſimis percipiendis ex venditionibus, quæ fierent cum alienabilia manerent, eſſet namque alienam ſpem decipere, contra text. *in l. fin. §. ſed quia noſtra maieſtas in fine. C communia de leg.* cuius verba finalia ſunt elegantia ad noſtrum propoſitum, etſi à nullo viderim pōderata, licet rationem poſuerit Gamma *deciſ. 218. num. 3.* allegans Speculatorē tit. *de inſtrumentorum editione §. nunc aliqua verſ. 116.* & Cardinalem, & Imolam *c. potuit de locato, Iaſ. d. l. fin. nu. 95. C. de iure emphiteutico,* dum ſentiunt, ob eam rationem non poſſe emphiteotam vinculo ſubmittere rē emphiteoticam, quia dominus priuaretur illa ſpe ſuccedendi, quando emphiteota ſine hærede deceſſerit, & ſpes eſt conſiderabilis in patrimonio: nam & ſpei emptio eſt, *vt in l. ſi iactum retis ff. de contrahend. emptione,* cum venditio ſine merce non detur, ex *l. 1. eo tit. atq.,* ita quod nō poſſit res vinculo ſupponi, quia dominus defraudaretur laudemio, *tenet Curt. Senior conſ. 15. numer. 24. Baldus cap. Clerici numer. 3. de iudiciis, Felinus capit. quæ in Eccleſiarum n. 70. de conſtitutio. & cap. inter dilectos, n. 10. de fide inſtrumentorum, Gamma deciſ. 70. n. 2.* & facit text. *in cap. 1. §. donare, qualiter olim feud. pot. alien.* Et à pari ratione res emphyteotica non poteſt Eccleſiæ relinqui pro tali anniuerſario, nam cum efficiatur inalienabilis præiudicaretur dominus, *ita tradit Guillermus Benedict. cap. Raynuntius. verb. & vxorem nomine Adelaſiam deciſ. 5. nu. 2. de teſtamentis, quem vide deciſ. 3. num. 12.*

Sed an hiſce caſibus, quando res emphyteotica relinquitur pro anniuerſario iure vinculi vitietur anniuerſarium, eo quod relinquatur ſuper re, quæ tale onus non patitur, etſi Eccleſię relinquatur, etiam Ec-
14 cleſia amittat legatum, ſeu donationem talis rei: Et † dicendū eſt, non vitiari relictum: nam eo caſu res vendenda eſt capaci, qui poſſit laudemia ſoluere, *vt tradit Speculat. d. tit. de locato. §. nunc de aliqua n. 116. Ioannes Andreas & Panorm. d. c. potuit de locato, & ibi Barbatia ſuper gloſſ. verb. prohibere, Iaſ. d. l. final. in verſicul. capio, gloſ. in verbo veteri, C. de iure emphiteotico,*

tito, Ioannes Faber in authent. ingreſſi, verſ. quid ſi vaſallus. C. de ſacroſanctis Eccleſiis: & æſtimatio illius rei dabitur pro anniuerſario implendo Eccleſiæ, & hoc ad ſimilitudinem legati rei alienæ, *l. cum alienam rem. C. de legat. ita tenet Guillerm. Bened. d. c. Raynutius verb. & vxorem nomine Adelaſiam deciſ. 5. num. 2.* Et † ſi grauatus dare rem pro anniuerſario noluerit 15 vendere, adimplebit dando eius iuſtum valorem, & æſtimationem, vti in re aliena legata, & ſic cõſulitur Eccleſiæ, ne priuetur lucro ei delato, ex teſtamento, donatione, vel alio titulo, & pariter ſuccurritur domino ne propter priuilegium Eccleſiæ *per l. 1. C. de ſacroſ. Eccleſiis,* detrimentum patiatur in iure ſuo, *vt dicit Guillermus Benedictus, vbi ſupra numer. 3. in fine,* faciendum eſt enim, quod neutri ex partibus oneroſum ſit, *l. 1. ff. ſi quis cautio.*

Nec † obſtabit ſi dicatur, quod ſi res emphyteotica non poteſt legari pro anniuerſario, ſeu Eccleſiæ, neque eius æſtimatio petitur, vti tenet 16 Alexand. *conſil. 19. numer. 11. vol. 6.* dum defendit, quod ſi vaſallus legat feudum pro anima, nec eius æſtimatio debetur, cum quo tranſit Rolandus *conſ. 79. num. 6. vol. 2.* Nam illud eſt intelligẽdum de feudo proprio, recto, antiquo, non tranſmiſſibile ad aliquem facto vaſalli, vt intelligit Rolandus *d. conſ. 79. num. 30. Oldrad. conſ. 237. in. ipienti. prælectis* vbi ex eo inquit, non valere legatum rei feudalis, quia non eſt deducibilis in legatum obuiante iure, *vt in cap. 1. de ſucceſſione feud. & c. 1. de natura feudi,* & ex factis contra legem nihil poteſt prætendi, *argumẽto gloſ. in cap. 1. §. callidis verb. actiones de prohibita feud. alien. per Federicum,* quæ gloſſa vult ex venditione facta contra legis prohibitionem, emptorem non poſſe agere de euictione. quam ſequuntur ibi Baldus *nu. 22. Aluarotus num. 10. Prapoſitus num. 14.* dicentes hoc eſſe magis communiter receptum, *Tiraq. libr. 1. de retractu. §. 12. gloſ. 1. numer. 12. ſequitur Barboſa. l. 1. 5. part. numer. 21. ff. ſoluto matrimonio.* vbi tenet procedere, etiam quod emens ſibi caueat de euictione cum diſtinctione, de qua ibi, & ponderat l. *cum lex. ff. de fideiuſſoribus,* vbi nec acceſſoria tenent, nec habent aliquem effectum, nec ex actu inito contra legem poteſt prætendi obſeruantia, nec quod in eius defectum intereſſe committatur, inducitur namque regula text. *in l. ſi plagij, & l. generaliter. ff. de verbor. oblig.* quam ponderat Barboſa *vbi ſupra.*

At in feudo alterato, qui non habet antiquam feudi naturam, vt in eo, quod conceditur pro ſe, & hæredibus quibuſcumque, ſeu aliis ab eo cauſam habentibus, cum ſit tranſmiſſibile, & de eo poſſit teſtari

vaſal-

Digitized by Google

vaſallus, vt volunt ſcribentes *in cap.1.de feudo non habente propriam naturam feudi*, vbi eſt text. clarus ad hoc, & plures quos refert Rolandus *dict.conſ.79.numer.20.& 30.* licet verum ſit, quod nec hoc feudum Eccleſia habere poſſit, ex quo Eccleſia non debet ſeruitium præſtare, *vt in capit.1. de cenſibus*, quia tamen tale feudum eſt vendibile, & tranſmiſſibile ad alios, debetur æſtimatio Eccleſiæ, vel anniuerſario.

17 Et † eodem modo res emphitheotica, quæ in Eccleſiam tranſire nõ
poteſt per ſupradicta, eſt vendenda, vel æſtimanda, & eius æſtimatio
danda pro anniuerſario, vel Eccleſiæ, vt in feu do, & emphyteoſi tenet
Guillermus Benedictus dict. *cap. Raynutius, verb. & vxorẽ nomine Adelaſiam deciſ.5. numer.2.* in illis verbis: *Ne talis res veniat in manus mortuas*;
ſecundum vulgare prouerbium. de quo loquitur Ioannes Faber in *l. quoties C.de rei vendicatione*, ſed valebit quantum ad hoc, vt ſcilicet æſtimatio
talis feudi, vel emphyteoſis Eccleſiæ, aut monaſterio, cui relicta, aut
18 donata fuit debeatur. Sed † an dominus directus poſſit rẽ emphyteoticam relinquere pro anniuerſario, videndum eſt, & Baldus in *cap.1. de allodiis*, tenet, non licere domino, ex eo quod dicat non poſſe emphyteotæ præiudicari, auferendo ab eo ius ſuum, per regulam *l. id quod no-*
19 *ſtrum ff. de regulis iuris, cum aliis*. Et † quia inſtar furti eſt de alieno largiri, *cap. filius noſter de teſtamentis*, illud tamen verum eſt, & procedit quando dominus vellet relinquere vtile etiam dominium. Atque ita intelligendum eſt, quod tradit Baldus: At ſi donet ſeu relinquat ſolum dire-
20 ctum, quod ad eũ pertinet, vel † ſimpliciter relinquat, (quo caſu ſolũ videtur relinquere ius, quod habet in re, *text. in l. quod in rerum §.1. ff. de legat.1.l.ſerui electione.§ ſi.eod.tit. Aymon.conſ.80.n.15.*) donatum ſeu relictum valet, ex quo nullum præiudicium generatur emphyteotæ: do-
21 minus † enim directus in re ſua eſt moderator, & arbiter. *l.in re mãdata, C.mandati.l.ſi quod 34 §.ſicut,ff. de petitione here. Aymon conſ.217. nu.1.& conſ 11.nu.16. Barboſa, l.ſi mora nu.90.ff.ſolut. matrim.* & vide infra c.22.n.29.& cui voluerit poterit cedere, nam bene poteſt alius pro alio creditor conſtitui, *vt in l.ab Anaſtaſio, & l.* per diuerſas *C. mandati*, & ſuper cẽſu ex contractu debito poteſt ſubiugatio conſtitui, *Franciſ. Milaneſis deciſ.10. numer.4. libr.2.* Atque ita in locum directi domini poteſt ſubrogari anniuerſarium, vt exigat tributa, & laudemia, pro quo adduco text.
22 *in ca.1.de allodiis*, vbi habetur † quod dominus poteſt rẽ feudalem, quã vaſallus habet, relinquere pro anima, licet vaſallus non poſſit. Et licet Baldus *ibi num. 16.* dum intendit præſtare rationem differentiæ, dicat,
eam

Digitized by Google

eam eſſe, quia apud dominum reſidet plurimum iuris non videtur cóuenire, ſi quidem ſi per tale relictum vaſallus præiudicaretur, neutiquã poſſet ab eo auferri ius, ſine eius facto, *iuxta iuris regulam*. Atq; ita fatẽdum eſt, ideo poſſe dominum rem feudalem relinquere, quia nullum præiudicium vaſallo fit in eo, quod ipſe trãsfert dominium feudi, quẽadmodum nec dominus emphyteotecarius præiudicat emphyteotæ, quod ſecus eſt in vaſallo, & emphyteota, ex quorum alienatione rei emphyteoticæ, ſeu feudalis in anniuerſarium, vel Eccleſiam domini præiudicantur, vt dictum eſt.

CAPVT XX.

AN EX VENDITIONE FVNDI EMPHYTEOTICI, QVÆ FIT COGENTE IVDICE, quia ſit relictus cum onere vinculi, & anniuerſarij ſimul, debeatur laudemium, ſitque ſoluenda gabella.

SVMMARIVM.

1 *In prohibitione generali ſemper cenſetur exceptuatus actus, qui fieret ex neceſſitate.*

2 *Quæ dicatur venditio neceſſaria.*

3 *Ex alienatione neceſſaria laudemium non debetur, etiamſi conuentum ſit, quod ex omni alienatione debeatur, ſed contra numer. 11.*

4 *Prohibitus alienare, poteſt alienare ex cauſa neceſſaria.*

5 *Res litigioſa, quæ alienari nequit, alienatur ex cauſa neceſſaria.*

6 *Bona minoris alienantur ſine decreto ex cauſa neceſſaria & numer. 64.*

7 *Quando vẽditio fit ex cauſa neceſſaria, ceſſat ius prælationis, & retractus, quod alias dominus habebat, ſed contra n. 15. concilia n. 17.*

8 *Ex alienatione neceſſaria non incurritur pœna commiſſi, nec eo caſu requiritur licentia domini.*

9 *In alienatione neceſſaria emptor non habet neceſſe inueſtiri à domino, & ſic ceſſat ſolutio laudemij, quæ fit ob receptionem, quam facit dominus de nouo.*

10 *Et ob eam rationem quando dominus emit, non defalcatur laudemium ex pretio, cum non detur alicui inueſtitura.*

11 *Verius eſt ex alienatione neceſſaria rei emphyteoticæ deberi domino laudemium, & num. 14.*

Digitized by Google

12 *Factum iudicis reputatur factum partis.*

13 *Subrogatum ſapit naturam eius, cuius in locum ſubrogatur.*

14 *Mora debitoris in vendendis rebus ſuis, vt ſoluat debita, non debet afferre praiudicium domino, vt priuetur laudemio.*

15 *In venditione neceſſaria, ſeruantur omnia iura directi dominij.*

16 *Si res emphyteotica adiudicetur anniuerſario cũ prohibitione alienationis per contractum, vel ex pracepto teſtatoris eſt vendenda, & ex pretio ſoluendum laudemium.*

17 *Qualiter intelligatur opinio dicentium, in venditione neceſſaria, non dari directo domino ius retrahendi.*

18 *Prohibitus alienare, cenſetur prohibitus facere actum, per quẽ alteri quaratur ius in re.*

19 *Alienare prohibitus non poteſt obligare.*

20 *Prohibita alienari non veniunt in alienatione bonorum.*

21 *Prohibitus alienare non poteſt dare occaſionem alienationi, nec aliquid facere per quod ad alienationem perueniri poſſit.*

22 *Ponitur diſtinctio ad explicationem dicta regula de prohibitione reſpectu rei prohibita alienari, vel reſpectu certarum perſonarum qui prohibentur emere, & num. 36.*

23 *Pradicta regula non procedit in pœnalibus, & odioſis.*

24 *Emphyteota licet non poſſit alienare irrequiſito domino, poteſt tamen pignoris obligationem facere, vel hypothecare.*

25 *Alienatio eſt nomen analogum, ſiue aquiuocum; nam per prius intelligitur de alienatione, qua dominium trãſit, per poſterius de obligatione.*

26 *Verbum analogũ, ſiue aquiuocum in materia odioſa ſumitur per prius, & non per poſterius, & ſic per obligationem nõ incurritur cõmiſſum.*

27 *Si res pignoretur pro tanto, quantum valet, cenſetur alienata, & videtur dominium exiuiſſe à poteſtate debitoris.*

28 *Si res legata pignoretur pro tanto quantum valet, cenſetur ademptum legatum.*

29 *Limita ſi domus maiorum fuerit pignorata.*

30 *Habens fundum pignoratum pro tanto quãtum valet, releuatur ab onere ſatisdandi, vt poſſeſſor immobilium rerum.*

31 *Legatis immobilibus, veniet fundus taliter pignoratus, quaſi à debitore derelictus.*

32 *Rem pignoratam pro tanto quantum valet, poteſt conſanguineus retrahere, licet contrarium tenuerit Matienzus.*

33 Me-

33 *Modus perdendi dominium, eſt habere rem pro derelicto.*

34 *Intelligitur communis alleg atio l.* oratio ff. de ſponſalibus, *vt procedat quando ex antecedenti neceſſario ſequitur conſequens, ſecus ſi contingenter.*

35 *Defenditur communis regula, l.* fin. C. de rebus alienis, *vt procedat, ſiue obligatio ſeu pignoratio fiat pro modico, ſiue pro magno pretio.*

36 *Agitur de ſecundo membro diſtinctionis circa rem prohibitam alienari in certas perſonas, quo caſu non prohibetur obligatio ſeu pignoratio, & expenditur. l.* in quorum finibus. ff. de pignoribus.

37 *Intelligitur l.* fin. tit. 8. partit. 5 *ne prædictis obſtet.*

38 *Dupliciter contrahitur pignus, vno modo quando traditur creditori, alio modo quando ſolum obligatur.*

39 *Res emphiteotica non poteſt pignorari Eccleſia cum traditione, bene tamen ſine ea.*

40 *Emphitheoſis venit in generali obligatione bonorum, imo & emphitheoſis Eccleſiaſtica.*

41 *Oſtenditur eſſe commodum directi dominij, quod emphiteotica res obligetur ſeu pignoretur.*

42 *Per ſimplicem rei emphiteoticæ obligationem, non exijt res de poteſtate debitoris.*

43 *Per obligationem ſeu pignorationem non impeditur venditio rei emphitheoticæ neque perceptio cenſuum efficitur difficilior.*

44 *Diſpoſitio legis reſtringitur ex ratione finali, quæ regulat tanquam anima diſpoſitionem.*

45 *Plus poteſt ſola ratio quā diſpoſitio, & ipſa limitat, & declarat, ſi lex generaliter loquatur.*

46 *Ampliatur, vt procedat non ſolum ſi ratio ſit expreſſa, ſed etiam præſumpta & coniecturata.*

47 *Quando vna ſola ratio poteſt aſſignari, ea habetur pro expreſſa in lege.*

48 *Diſcutitur, an quādo res relicta pro anniuerſario cum prohibitione alienationis venditur, cogente iudice debeatur gabella.*

49 *Diſpoſitio contra legem eſt nulla, & ſine effectu, licet lex non vltra procedat annullando.*

50 *Ex communi lege contractus emphitheotici, prohibetur alienatio in Eccleſia. vel piam cauſam, & ſic ſuccedit regula* l. ſi creditor §. fin. ff. de diſtractione pignorum.

51 *Ex iis, quæ pro anima relinquuntur, ſi vendantur, vectigal non debetur.*

52 *Defenditur Parladorus contra quem inuehit Laſſarte.*

53 *Quādo ſolutis legatis nihil remanet hæredi: hæres teſtamētarij loco habetur.*

54 *Priuilegia conceſſa Eccleſiæ, legatis etiam piis conceſſa videntur.*

55 *Per deſtinationem non tranſit res in templum.*

59 *Denominationem non recipit aliquid ab eo, quod erit, ſed ab eo, quod eſt.*

57 *Licet res affixa ædibus prohibeatur legari, ea tamen, quæ eſt deſtinata, vt adiungatur poteſt legari.*

58 *Pecunia deſtinata in emptionem prædiorum non reputatur immobilis, & num. 61.*

59 *Reſtitutio in integrum non competit in cauſa bonorum, quæ teſtator reliquit pro Eccleſia ædificanda, ſed contra num. 71.*

60 *Verior eſt ſententia, quod deſtinatio non habetur pro facto.*

61 *Declaratur* l. 3. §. quid ergo ff. de contraria, & vtili actione tutelæ.

62 *Negligens dicitur qui non vtitur remediis oportunis ad actum, & culpoſus, non faciens omnia, quæ oportuit, vt remoueretur impedimētum.*

63 *Non dicitur impeditus, qui poteſt agere petendo licentiam.*

64 *Bona minoris, & pupilli inſtantibus creditoribus venduntur ſine ſolemnitate decreti, & num. 6.*

65 *Declaratur* l. etſi non §. infecti. de auro. & argento legato.

66 *Non dicitur factum, dum aliquid ſupereſt agendum.*

67 *Conciliantur* l. item legato 47. §. fin. de leg. 3. & l. ſi quid earum §. interemptum, eo tit. cum l. cætera, §. fin. de leg. 1.

68 *Idem fauor validitatis legati facit duo diuerſa, & quod vnum diuerſimodè accipiatur.*

69 *Cōtra Eccleſiam ſolum currit quadragenaria præſcriptio pro legatis piis.*

70 *Amplectitur diſtinctio quam facit Laſſarte, vt debeatur vel ne gabella, & explicatur.*

71 *Bona relicta pro alendis pauperibus ſub adminiſtratione communitatis ſecularis gaudent priuilegio, & non poſſunt collectari, limita, vt n. fin.*

72 *Extenſio ſtatuti fit ex identitate rationis fauore animæ.*

73 *Quando domino Regi, & anniuerſario poteſt conſuli, faciendū eſt, quod neutri oneroſum ſit, & ſic ſolui gabella.*

74 *Bona relicta pro anniuerſario collectantur, deducto onere.*

A*Lienationes enim poſt iudicium acceptum interdicta ſunt, dū taxat voluntariæ, nō quæ vetuſtiorē cauſam originē iuris habēt neceſſariā.* Verba sūt Papiniani Iuriſconſulti, *lib. 6. q. relata l. alienationes 13 ff. familiæ heriſcun.*
1 Ex † quib. colligitur, quod in prohibitione generali, sēper cēſet exceptuatus,

Digitized by Google

priuatus, ſeu conſeruatus actus, qui fieret ex neceſſitate, quod etiam probatur, *l. pater filium, in princ. de leg 3. l. 1. ff. de fundo dotali. l. peto. §. prædiũ, de leg. 2. l. & ideo, iunct. gloſſ. verb. retineas ff. de condict. furt. Aym. conſ. 56. n. 91. Barboſ. l. diuortio, §. ſi vir. n. fin. ff. ſol. matrim.*

Et cum † hæc venditio rei emphyteuticæ, vt æſtimatio detur anniuerſario, fiat cogente iudice ad inſtantiam directi domini, & in executionem ſententiæ à iudice latæ eſt neceſſaria, quia venditio, quæ fit iudiciaria authoritate, & precedẽte iudicis decreto, neceſſaria appellatur, *Bald. c. 1. in princ. in 4. col. de prohib. feud. alien. per Federic. Alberic. 2. part. ſtatutorum, quæſt. 2. alios refert Afflict. deciſ. 191. num. 2. Roland. conſil. 21. num. fin. volum. 1.* 2

At ex † alienatione neceſſaria laudemium non debetur, *vt reſoluit Iaſ. l. fin. num. 48. C. de iure emphyt.* Quæ ſententia procedit, etiam quando inter dominum, & emphyteutam eſt conuentum, vt ex omni alienatione debeatur laudemium: nam debet intelligi de voluntaria, † non neceſſaria. *Tenet Brun. conſ. 44. 3 dub. Aymon conſ. 215. n. 3.* ex eo, quod prohibitus alienare non cenſetur prohibitus, ſi alienat ex cauſſa neceſſaria, *vt in iuribus ſupra allegatis.* 3 4

Sic videmus, quod res litigioſa, quæ alienari nequit, poteſt ex cauſſa neceſſaria alienari, & non contrahitur vitium litigioſi d. l. *alienationes. ff. famil. erciſcund.* 5

Sic † etiam bona minoris immobilia, quæ non poſſunt alienari, ſine decreto alienantur, ſine eo ex cauſſa neceſſaria. *l. 1. C. quando decreto opus non eſt.* 6

Sic quando † venditio fit ex cauſſa neceſſaria, ceſſat ius prælationis, & retractus quod alius dominus habebat, *tradit Alexand. conſil. 52. viſo themate, volum. 1. Corn. conſil. 166 num. 34. & 39. lib. 2. Iaſ. conſil 124. volum. 4. Aymon conſil. 6. num. 91. plures alios refert Vrſil. ad Afflict. deciſ. 191. num. 1. Roland. conſil. 21. per tot. & num. fin. volum. 1.* 7

Neq; ex † tali neceſſaria alienatione incurritur pœna commiſſi, *Afflict. deciſ. 191. num. 3.* Eo enim caſu ad alienationem non eſt neceſſaria licentia domini, nec expectatur, nec emptor neceſſe habet inueſtiri à domino cum hoc fiat à iudice, atq; ita debet ceſſare ſolutio laudemij, quæ fit ob receptionem, quam † facit dominus de nouo emphyteutæ, *vt ex aliis tradit Vincent. de Franch. deciſ. 201. n. 2 Redoan. de reb. eccleſ. q. 11. de laudem. n. 1. pag. 378. & ibi, n. 13.* Quod † ob eam rationem quãdo dominus emit non defalcatur laudemium ex pretio. Sed † contraria ſẽtẽtia 8 9 10 11

mihi placet, imo quod ex tali venditione decima debeatur domino di-
recto: nam verum eſt de iure, ex venditione facta à iudice rei emphy-
12 teuticæ ob debita emphyteutæ † laudemium deberi, ex eo quod factū
iudicis vendentis reputatur factum partis. *l. ſi ob cauſam, de euictionib.* &
13 ſubrogatum ſapit naturam illius, cuius in loco ſubrogatur. *l. vnic. §. vt
plenius. C. de rei vxor. act. l. ſi eum, § qui iniuriarum. ff. ſi quis cautio. c. Eccleſ. 1.
vt lit. pendent. l. ſi donata. § ſi ſponſus. ff. de donat. inter. l. 22. tit. 11. p. 4. & l. 42.
tit. 11. p. 6. plures refert Mieres de maior. 1. p. q. 11. num. 1.*

14 Et pro hoc † facit, quod cum debitor, vt ſoluat, creditoribus tenea-
tur vendere rem emphyteuticam, ſi non faciat, eius mora non debet af-
ferre præiudicium domino directo, vt ſuo laudemio priuetur. *l. mora. ff.
de reg. iur.* quibus fundamentis hanc ſententiam tenet Auendan. *reſp. 13.
n. 4.* eo enim caſu venditio neceſſaria non eſt, cum procedat ab ipſo
emphyteuta debitore obligato.

15 Per quam † rationem, quod in ea venditione à iudice facta domi-
no debeatur laudemium, & ei ſeruetur omnia iura directi dominij, te-
net Bald. *conſ. 306. lib. 1. Angel. conſ. 243. quos refert, & ſequitur Vrſil. addi-
tionator Afflict. deciſ 191. n. 2. & 3.* vbi dicit, ob eam rationem iudicatum
Senatu Neapolitano, quod dominus directus admitteretur ad retra-
ctum in venditione facta à prætore in multis cauſis.

16 Et ibi tenet, quod † eadem ratio videtur militare, quando venditio
fit ex debito emphyteutæ, quę militat quando venditio fit ex præcepto
teſtatoris emphyteutæ, cum teſtator nō potuerit onus in præiudicium
domini directi imponere: ergo ſicut diximus *ſupr. c. 19. n. 14.* quando te-
ſtator emphyteuta relinquit rem emphyteuticam Eccleſiæ, videtur re-
linquere eius æſtimationem ad ſimilitudinem legantis rem alienam, *vt
dicit Guillerm. Benedict. c. Raynut. verſ. & vxorem nomine Adelaſiam, deciſ. 5.
n. 3. &* 4. iam videtur facere actum per quem venitur ad venditionem,
& ſic ſi Monaſterium, Eccleſia, vel cauſſa pia non vendat, & ob id com-
pellatur à iudice, nō eſt cur mora illius noceat domino directo, & frau-
detur laudemio ei debito.

Et pari ratione idem dicendum eſt, ſi per contractum monaſterio,
Eccleſiæ ſeu piæ cauſſæ, vt anniuerſario adiudicetur res emphyteutica
cum prohibitione alienationis, quia ſolum poteſt transferri illius æſti-
matio, quam vt capiant, facienda eſt venditio, & ſic iam vidi ſæpiſſime
iudicari, quod ex tali alienatione ſoluatur decima, ſicq; per ſententiam
iubetur res vendi, & ex pretio ſolui decimam directo domino.

Neque

Digitized by Google

Neque obſtant † adducta in contrarium de venditione neceſſaria, 17
quia ex dictis remanet probatum, eam venditionem non neceſſariam, ſed voluntariam eſſe: & opinio Dd. tenentium, ex venditione neceſſaria non dari directo domino ius retrahendi, intelligēda eſt, & procedit, ſi cauſſa venditionis non procedat ab ipſo emphyteuta, ſed aliunde, & à vetuſtiori cauſſa, vt declarat Alberic. *2. part. ſtatutorum, quæſt. 2.* & alios refert, & ſequitur Yrſil. ad Afflict. *deciſ. 191. num. 1. 2. & 3.* qui fere in noſtris terminis loquitur.

Sed adhuc † ſupereſt difficultas: nam dum defendimus decimam 18
deberi ex venditione hac, fatemur hoc ideo eſſe, quia talis venditio fit præambula obligatione, & voluntate emphyteutæ, quod etiam nō caret ſcrupulo: nam videtur, quod emphyteuta, qui, vt diximus, non poteſt rem emphyteuticam in eccleſiam, ſeu anniuerſariū transferre, neutiq̄ poſſit Eccleſię ſeu anniuerſario obligare, *arg. tex. in l. fin. C. de reb. alienis non alienan.* vbi ꝓhibita alienatione, videtur prohibitus omnis actus per quem alteri quæritur ius in re, & ſic obligationem, & hypothecam cenſeri prohibitam, teſtatur ibi ICtus, *& l. 1. §. eam rem. ff. quæ res pign. obligar. poſſ. l. fin. §. quia, verſ. nemo, C. communia, de leg. l. ſi pupillus ff. de rebus eorum, l. 3. C. de his qui ven. ætat. impet.*

Eſt enim † receptum, quod prohibitus alienare, non poteſt obliga- 19
re, *Bald. l. fin. C. ad l. Falcid. Alexand. conſ. 106. n. 2. vol. 7. Deci. conſ. 302. à n. 4. Purpurat. poſt alios. l. 2. n. 100. ff de iuriſdict. omn. iud. Afflict. lib. 3. conſtitution. rubr. 5. num. 34. ad fin. Ruin. conſil. 145. à num. 4. lib. 1. refert & ſequitur Barboſa. l. 1. 3. part. num. 57. ff. ſolut. matrim.*

Et prohibita alienari † non veniunt in obligatione bonorum, *vt* 20
notat Bart. l. Codicillis. §. inſtituto, de leg. 2. Bald. l. 1. quæ res pignori oblig. poſſ. & l. voluntas, ad fin. C. de fideicommiſſ. Bart. l. in quorum finib. ff. de pignor. & in l. multum intereſt. ff. de verb. oblig. & idem l. qui habebat, in princ. ff. de legat. 3. Cin. Bald. & Salicet. d. l. fin. C. de reb. alien. non alienand. quibus locis regulariter traditur, quod res prohibita alienari, obligari non poteſt.

Nec prohibitus † poteſt dare occaſionem, quod res alienetur, *vt* 21
notabiliter dicit Bald. l. quoties, la 1. per text. ibi, C. de fideicommiſſis, Bart. Socin. conſil. 26. num. 1. lib. 1. ſequitur Mieres de maior. 4. part. quæſt. 1. in princ. n. 8. Molina de primogen. lib. 4. cap. 1. n. 7. vbi quod maioratus poſſeſſor prohibetur facere omnia illa ex quibus ad alienationem perueniri poſſit, *per l. Codicillis. §. matre,* vbi Bartol. & communiter ſcribentes id notant, *ff. de legat. 2. Tiraquel. de retractu lignag. §. 1. gloſſ. 14. num. 14.*

Sed

22 Sed ne prædicta † communis regula obſtet noſtræ ſententiæ, dic, quod dupliciter conſiderari poteſt prohibitio, vno modo quatenus reſpicit ipſam rem generaliter prohibitam alienari, alio modo quatenus prohibitio facta eſt reſpectu certarum perſonarum, qui prohibentur emere, quam diſtinctionem ponit gloſſ. *in l. fin. C. de reb. alien. non alienan. verb. vel hypothecam, & ibi Bart.*

Primo caſu res alienari prohibita prohibetur obligari, cum per obligationem perueniatur ad venditionem, *vt in l. 2. & 3. ff. de diſtractione pignor.* & ſic tanquam præambulum venditionis cenſetur prohibitum.
23 *l. oratio. ff. de ſponſal.* Quod † tamen limitaſſimus in caſu teſtamenti, vel alio, in quo ſit lata interpretatio: ſecus ſi ageretur de incurrẽda pœna, ſeu cõmiſſo propter alienationem: nam eo caſu cum impropriè, & ex interpretatione appellatione alienationis veniat hypotheca, vt dicit gloſ. *in l. fin. verb. vel hypothecam, C. de reb. alien. non alienan.* ex quo tunc alienatio proprie dicitur, quando dominium transfertur. *l. 1. C. de fundo dotal. l. alienationis. ff. de verb. ſignif.* & per obligationem, ſeu hypothecam dominium non transfertur ſed remanet in poteſtate debitoris, *vt in l. pignus. C. de pign. act. cum aliis à me allegandis, n. 42.* non cenſetur prohibita obligatio, ſeu hypotheca, *vt tradunt ibi Bald. Cin. Paul. de Caſtr. & omnes, quos refert. & ſequitur Neguſant. de pign. 2. p. 2. memb. n. 31. & 3. memb. n. 78. & 79.* Atque ita, quod prædicta regula non procedat in odioſis, tenet Tiraq. poſt *ll. connub. gl. 5. n. 109. Molin lib. 1. de primog. c. 20. n. 16. Grego. l. 43. tit. 5. p. 5. gloſſ. 2. Mieres de maiorat. 4. p. queſt. 1. num. 8.*

24 Sic licet † emphyteuta non poſſit alienare irrequiſito domino, *per l. fin. C. de emphyteut.* poteſt tamen pignoris obligationem facere, vel hypothecare, *gl. in d. l. fin. de iure emphyteut.* quam dicit communiter receptam Gam. *deciſ. 108 num. 2.* nec commiſſum incurritur, quia illa lex eſt pœnalis inducens caducitatem, & ſic ſtricte eſt intelligenda, *iuxta l. cum*
25 *quidam, ad fin ff. de liber. & poſth.* Eſt † enim alienatio verbũ analogum ſiue æquiuocum: nam per prius intelligitur de ea alienatione, quæ dominium transfert, per poſterius de obligatione, *vt tradit Raud. de ana-*
26 *logis, c 6. n. 34.* & verbum analogũ, ſiue † æquiuocum in materia odioſa ſumitur per prius, & non per poſterius, vt tradit ipſe Raud. *d. trac. c 10. n. 1.* & ita per obligationem, ſeu hypothecam non incurritur cõmiſſum.

27 Quod tamen † ſublimita, niſi res pignoretur pro tanto, quantum valet: nam cum eo caſu nõ ſit ſpes luitionis, dicetur, imo erit alienatio, *ita Bald. c. 1 §. aut ſi libellario, quibus mod. feud. amittat. in fin. verſ. ſequitur in text.*

text. Neguſant. de pignor. 2. par. 2. membr. n. 30. & notat Bart. *l. qui habebat, in princ ff. de leg. 3.* eo enim caſu videtur dominium exiiſſe iam à poteſtate debitoris, vt declarat Alexand. *l. 1. §. per ſeruum el 2. num. 7. ff. de acquir. poſſ. tradit Ioan. de Garronis. l. generaliter, num. 139. C. de ſecund. nupt. ſequitur Gamma deciſ. 108. num. 3.*

Et ſic licet per pignorationem rei legatæ legatum non cenſeatur ademptum. *l. qui poſt teſtamentum. C. de leg.* Si tamen pignoretur † pro tanto quantum valet, ademptum cenſetur, *ita Tiraquel. de retract. lignag. in præfat. n. 36.* & voluerunt Cin. Fulgoſ. Bart. Paul. Alex. & alij. *l. rem legatam in fin. ff. de adim. legat. Gregor. l. 17. tit. 9. part. 6. gloſſ. 3.* quod † limita, ſi domus maiorum fuerit pignorata, Tiraquel. *vbi ſupra.* 28 29

Sic habens fundum pignoratum pro tanto quantum valet, releuatur ab onere ſatisdandi, tanquam † rerum immobiliũ dominus, & poſſeſſor, vt tenent Alberic. Bald. Alex. & omnes *l. ſciendum. § poſſeſſor. ff. qui ſatiſdar. cogan. Suarez. l. 2. tit. de los emplazamientos, lib. 2 for. n. 26.* nam qui taliter pignorat rem, videtur illam habere pro derelicta, vt dicit Bald. *conſ. 169. inſpecto, in fin. vol. 6. & alij quos refert Tiraquel. vbi ſup.* Et † ſic legatis immobilibus, veniet fundus taliter pignoratus, quaſi à debitore derelictus, *vt tradunt Dd. relati à Tiraq. vbi ſupr. & tradit Anton. Gomez. l. 40. Tauri. n. 23. per l qui habebat. ff. de legat. 3.* & eſt text. *in l. legata. §. fin ff. de ſupellect. legat.* 30 31

Et hinc eſt, quod † rem huiuſmodi pignoratam pro tanto quãtum valet, poteſt conſanguineus retrahere, vel alius, qui re vẽdita habet ius retractus, *Tiraq. de retract. lignag. §. 1. gloſſ. 14. num. pen. Ioan. Igneus l. 1. §. ſeruus, num 9. ff. ad Syllanian. Anton. Gomez. l. 70. Taur. num. 23. per d. l. legata, §. fin. & d. l. qui habebat.* 32

Sed ab hac opinione diſcedit Matienç. *l. 7. tit. 11. gloſſ. 7. n. 13. lib 5. Recop.* ex eo, quod pignorans rem maiorũ ſuorum, etiam pro tanto quantum valet, non cenſetur eam habere pro derelicta, ſed habere animum redimendi per *l. ſi in emptione. ff. de minor.* Atq; ita cum res nõ cenſeatur alienata, non erit locus retractui, quemadmodum etiam nec legatum ademptum videtur per talem pignorationem maiorum, *vt tenet Paulus Caſtrenſ. d. l. qui poſt. C. de leg. quem ſequuntur, ibi Alexand. Corn. Iaſ. & Rip. l. filiusfamilias, §. diui, num. 3. de leg. 1.* Atque ita hanc limitationem poſuit Tiraquel. *de retract. lignag. in præfat. num. 36. in fine.*

Ego autem puto † veram opinionem Antonij Gomez. & aliorum per iura ab eis allegata: nam loquuntur, quando ſimul cũ pignoratione 33

pro tanto, quantum valet, conſtat, ꝙ debitor habet pro derelicta per ceſſationem à petendo, vel quia conſenſit creditori vti re pignorata: eſt enim modus perdendi dominium habere rem pro derelicto *l.1. & 2. ff. pro derelicto*, licet non temere iudicanda ſit derelicta, *vt in l.nemo.ff.eo tit.* Quando autem dominus habet rem pro tanto, quantum valet pignorata, & per multũ tempus tacet à petendo, & ſimul patitur creditorem vti illa, videtur à ſe abdicare dominiũ, & eam pro derelicto habere, atq; ita intelligenda ſunt iura ſuperius allegata, ſcilicet. *l.qui habebat.de leg.3. & l.legata.§.fin ff.de ſupellect.legat.* Et ſic Anton. Gam. *deciſ.108.* dum explicat regulam *l.fin.C.de rebus alien.* diſtinguit, quod aut prohibitus alienare, alienat pro tanto, quantum valet, & tunc non poteſt per ſupradicta: aut minoris pignorat, & tunc pignoratio teneat.

35 Et ſi teneamus † opinionem Anton. Gam. poteſt reſponderi ad cõmunem regulam, *l.oratio.ff.de ſponſalib.* quod procedit, quando ex antecedentibus neceſſario ſequitur conſequens: ſecus autem ſi tantum poſſet ſequi contingenter, ſiue poſſibiliter, *arg.l. non omne.ff. de ſtatu l b. ita Bart.l.ambitioſa, n.22.ff.de decret ab ord.fac. & l.2. ad fin. ff. de iur. omn. iud. communiter receptus, vt ibi per Purpur.n.100. ad fin.ita Barboſ.l.1.3. part. num.57.ſolut.matrim.*

35 Sed nihilominus † communis traditio & regula *d.l.fi.C.de reb.alien.* defendenda eſt, atq; ita, quod nõ teneat obligatio, ſeu pignoratio, ſiue pro modico, ſiue pro magno pretio fiat, *vt tenet Ant.Gomez.l.40.Taur, n. 83.in fin.per d.l.fi.cum alijs*, idem tenet Barboſ. reiecta diſtinctione Gammæ *l.1.3.p.n.59. ſol.matr.* Et ita teneo, remanet iam expeditum primum membr. diſtinctionis, ſcil. quando generaliter res prohibetur alienari.

34 Veniendo autem † ad ſecundum membr. diſtinctionis, ſcil quando non generaliter res prohibetur alienari, ſed ne alienetur in certas perſonas, qui ꝓhibentur emere & acquirere res emphyteuticas ꝓpter domini præiudicium, qui decimis fraudatur, cum cadanr in manus mortuas, *vt dicit Guill.Benedict.c.Raynut.verb.& vxorem nomine Adelaſiã dec.5. n.3.* dicendum eſt, ꝙ licet in eas non poſſit fieri alienatio, ſiue dominij tranſlatio, poteſt tamen eis obligari vel pignorari, quia licet accipiant pignori, nõ per hoc conuenitur, vt ipſi creditores accipiãt ſibi in ſolutũ, vel in emtionẽ, ſed ꝙ alij vendant ꝓ ſuo debito. Ita tenet Additionator *gl.in d l.fi.verb vel hypothecam.C.de reb.eccl.non alien.* pro quo eſt tex. ſingularis *in d.l.quorum finib.ff.de pignor.* in hæc verba: *in quorum finib. emere quis prohibetur. pignus accipere non prohibetur*, vbi Bart. intelligit eum tex. iuxta

iuxta prædictã diſtinctionem,q̃ ipſe facit,ſequitur Neguſant. de Phan. *de pign. 1 p. 3. memb. n 69. & 70.* Atq; ita in noſtro caſu,licet res emphyteutica poſſit tranſire in Eccleſiam,anniuerſariũ,vel piam cauſam,quando ita eſt affecta anniuerſario,vt nequeat alienari,poteſt tamẽ obligari Eccleſiæ,ſeu anniuerſario pro eius implemento. Si quidẽ non hoc agitur, ꝙ tranſeat in Eccleſiam,ſeu anniuerſarium,ſed quod vendatur pro debito,vt dicit gl *in d. l. fin. de reb. eccl non alien.* Et ſic ceſſat ratio. *l. gratio. de ſponſa lib* cum ex tali obligatione non ſequatur neceſſario,ꝙ res emphyteutica ſit transferenda in Eccleſiam,ſeu anniuerſarium,iuxta Bart. intellectum communiter receptum,vt diximus *ſupra num. 34.*

Neque † obſtat. *l. fin. tit. 8. part. 5.* quæ videtur ex diametro repugnare in illis verbis: *Mas à otras perſonas de que no ſe puede auer tan ligeramente el cenſo,non la puede vender,ni empennar,aſſi como á orden, ò à otro homo mas poderoſo que el que entonces nõ valdria è perderia porende el derecho que auia en ello.* Pro cuius † intellectu dic,ꝙ dupliciter fit pignoratio,vno modo, 37
quando res in pignus traditur creditori,qui eam tenet & poſſidet, vt in caſu *cum contra, de pignor.* & in caſ. *l. & qui ſub imagine. C. de diſtract pign.* alio modo,qñ ſolũ obligatur res creditori,de quo *per tot. tit. C. & ff. de pign.* 38

Primo † caſu procedit deciſio *d. l. fin. partita:* nam cum tunc creditor rem pignoratam poſſideat,& ſaltim cauſſa rei ſeruandæ,& in conſeruationem ſui debiti,& iuris,& per conſequens teneatur ſoluere domino directo tributũ,videtur,ꝙ talis pignoratio nõ poſſit fieri in Eccleſiam, à qua difficilius dominus cõſequetur cenſum. Et ꝙ ita ſit intelligenda lex partitæ, colligitur ex illis verbis: *Mas a otras perſonas,de que no pudieſſe auer tan ligeramento el cenſo,non la puede vender,ni empennar,* quę verba importãt talem pignorationẽ,q̃ transferat pignus in poteſtatẽ creditoris, cũ ad poſſeſſionẽ pertineat tributa ſoluere nõ ad habentẽ rẽ obligatã. 39

Secundo vero caſu,quando pignus remanet in debitoris poteſtate, nõ inuenio cauſſam quare ꝓhibeatur fieri in Eccleſiæ, ſeu anniuerſarij fauorẽ,ſi quidem emphyteuta poteſt irrequiſito domino pignorare,vt diximus ex gloſſ. communiter recepta *in l. fin. de iure emphyt.* in tantum, quod etiam in generali obligatione bonorum veniet † emphyteuſis,vt 40
tradunt Bart. Bald. & Paul. *l. tutor. § fin. ff. de pign. act. Neguſant. de pignor. 2. memb. 2. part. n. 28. Alex. conſ. 91. vol. 1.* vbi quod etiã veniet emphyteuſis Eccleſiaſtica, quem ſequitur Vrſil. de Afflict. *deciſ. 191. n. 5.* Et hæc prohibitio non fit rebus, ſed perſonis, quod maxime procedit cum diſpoſitio legis partitæ ſit in fauorem directi domini, & ſi intellige-

retur de ſimplici pignoratione, non eius commodum, ſed damnum induceret. Nam cum frequenter per pignorationem perueniatur ad ven-
41 ditionem, vt ſoluatur creditori, non fierent tot venditiones rei emphyteuticæ, ſi tolleretur occaſio vendendi, & cum ex tali pignoratione non ſequatur, q̀ res ſit transferenda in Eccleſiam, procedit diſtinctio Bart. *in d.l.quorum finib.* & gl. *in d.l.fin.* Neq; obſtat, quod ſi nõ inueniantur emptores in haſta iudiciali, res adiudicatur creditori: nam reſpondeo, q̀ tunc compeletur vendere capaci, vt ſupra eſt ſolutum..

42 Neque enim † debet extendi diſpoſitio d. l. partitæ ad ſimplicem rei emphyteuticę obligationem, per quam dominium, nec poſſeſſio pignoris non exit de poteſtate debitoris. *l.1.§.ſeruus.ff.ad Syllani.in.l.generaliter.in princ.ff. qui & à quibus. l.1.§. per ſeruum.ff.de acquir.poſſeſſ. l.ſtatu liber.ff ad l.Falcid.l.pignus, C.de pign.action.* in tantum, quod debitor poteſt rem pignoratam in alium transferre inuito creditore, *vt in l.ſi debitor.C.de diſtract.pignor.* vbi gloſſa ponit concordantes, *tradit Neguſant. de pignor. 2.p.3.memb.n.72. Matienço.l.7.gloſſ.7.n.12.tit.11 lib.5. Recop* atque ita per pignorationem non impeditur venditio rei emphyteuticæ,
43 neque perceptio † cenſuum efficitur difficilior, cum adhuc remaneat in bonis debitoris. Sicq; ceſſante ratione legis, debet ceſſare eius diſpo-
44 ſitio, vt tradit latiſſime Tiraq. *de ceſſante cauſ.1.p.n.1.* & dictum legis † reſtringitur ex ratione *l.cum pater.§.dulciſſimus, de legat.2.* ita vt ſi ratio finalis diſpoſitionis ſuadeat reſtrictionem, reſtringitur diſpoſitio generalis, *Aretin conſil.143.* quem refert & ſequitur Aymon *conſ.227 n.7.* vbi eſt ratio expreſſa, illa debet attendi. *l.milites agrum, de re militari,* & ratio facit dictum intelligi, *Bald.l.ſuum, in fin.C.de iure.deliber.ſequitur Bero.conſ. 64.n.20.vol.2.* ratio enim regulat tanquam anima diſpoſitionem, *Socin. conſ.108.n.3.lib.3.* & ratio verbis eſt præferẽda, ſicut anima corpori, quia verba ſe habent, vt corpus, & ratio, vt anima, *vt dicit Franc. Beci.conſ.41. n.6.* vbi quod plus poteſt ſola ratio, quam diſpoſitio, *vt tradit gl.in c.con-*
45 *ſuetudo 1.diſtinct.* & ratio legis limitat, & declarat, ſi † lex generaliter loquatur, *gloſſ.verb.eligat.in Clem.1.in princ.de elect.plures refert Lara.l.ſi quis à liberis.§.idem reſcripſit,n.43.de liber.agnoſc.ad intellectum.l.Regia.5.tit 19.*
46 *part.4.* & in horum † comprobationẽ plures alios refert Mieres *de maiorat.2.p.q.6.n.105.* Et non ſolum prædicta procedunt in ratione expreſſa, ſed etiam in ratione præſumpta, & coniecturata, *c.ſuggeſtum. vbi Deci. 2.notab.de appellat. Baldus authen.ingreſſi. C.de ſacroſanct.eccleſ.num.14. & 16. Iaſon.l.non dubium, num. 35, verſic. adde etiam. Cod. de legibus* quos

refert

refert,& ſequitur Aymon *conſ.3. num.3.* & idem quando vna ratio ſola
aſſignari poteſt, nam habetur pro expreſſa,l.*quamuis vbi gloſ.verb.cui iu-*
bet.& C.de fideicommiſſ. ibi: Nam † ob quam aliam cauſam de emanci- 47
patione rogaſſet,ita tradit Molin. *libr.1.primog.c.5.n.9.*

Et cum ratio prædictę l.partitæ ſit,ne difficilior reddatur conuentio
debitoris, nec vlla alia reddi poſſit,& ea ceſſet eo caſu,quo pignus non
exit de poteſtate debitoris, non eſt, cur cēſeatur prohibita talis obliga-
tio,ſeu pignoratio, etiam ſi per eam perueniatur ad venditionem.

Reſtat † nunc diſputare pro complemento huius capituli,*an gabella* 48
debeatur ex ea venditione, quæ fit,quia Eccleſia, ſeu anniuerſarium non poteſt
poſſidere rem emphyteoticam. Et difficultas † in eo conſiſtit,quod cum ta-
lis res non tranſierit in dominum Eccleſiæ ſeu anniuerſarij, lege obui-
ante,venditio rei fit tanquā exiſtentis in domino,ſeu bonis relinquen-
tis eam Eccleſiæ, vel pro anniuerſario nam cum non poſſit teſtator fa-
cere, quin leges in ſuo teſtamento locum habeant *l. nemo po teſt.ff. de le-*
gat.1. Succedit † regula, quod diſpoſitio contra legem eſt nulla, nec ali- 49
quod producit effectum *l. iubemus la 2. §.prædia.C. de ſacroſanct.Eccleſ.l.*
non dubium.C.de legibus,etiam ſi lex non vltra procedat annullādo actū,
vt ibi Bart.& Bald.Raudenſ. conſ.10. n.276.vol.1. Quod † etiam procedit 50
ex communi lege contractus emphyteotici, ne alienetur in Eccleſiam,
vel piā cauſam, quo caſu ſuccedit regula *l. ſi creditor § ſi.ff. de diſtractione*
pignorum,ibi: Et magis eſt nullam eſſe emptionem, vt pactioni ſtetur.

Et † Bertachinus de gabellis *p.8. membro.5.n.5.* tenet, non deberi,eo 51
argumento motus, quod non detrahitur de legato pio falcidia *per au-*
thenticā ſimiliter. C.ad l.falcidiam ne minuatur relictū in pios vſus, quē
ſequitur dubitans Parlador.*l.1.rerū quotid c.3.§.1 n.18.*& ſequitur Alua-
rad.*de coniect.mēte teſtat.l.2 c.1.§.2 n.17.*& eam ſententiā cū diſtinctione,
& eo caſu, quo p ſolutionē gabellæ legatū pium eſſet minuendū:tanq̃
religioſiorē amplectit Laſſarte de *decima venditionis c.20.n.59.& ſequen-*
tib.& in ſua additione a 1 n. 93. vbi inuehit contra Parladorium dicens,
quod illud,quod præcipuum erat aduertere,ſcribere prætermiſit.

Sed merito † vir ingenio, & doctrina pollens Parlador.nō meretur 52
reprehendi:ſi quidem cuilibet iuris ſtudioſo mediocriter intuenti ver-
ba Parladorij videbitur difficultatem ſenſiſſe in fundando(veritate iu-
ris inſpecta) quod venditione rerum relictarum pro animæ piaculo,
vectigal non debeatur, vti ſentit etiam Laſſarte *loco ſupra relato*, ſicque
omiſiſſe, ne perſcrutando rationem,damnum afferret piæ cauſæ,cui ſi-
lentio fauere voluit.

Digitized by Google

Et licet ſatis doctè Laſſarte poſuerit rationes, ob quas videbatur ſol-
uendam gabellam, tandem inquit in hæc verba: *Verum enim vero, quid-*
quid hoc ita benedictum ſit, adhuc præuiſt illa ſententia, quæ religioni. & piæ
cauſæ fauet. ſuſtinenda eſt ex ea noua ratione, quia cum tot pecuniæ ex eis vẽ-
ditionibus redigenda pauperi Eccleſiæ, vel piæ cauſæ futura ſit, eorum quidem
nomine, quibus commodum legatum eſt, venditiones illas celebrari non iniuſtè
dicemus quaſi vere ipſa Eccleſia, pauperes, vel pia cauſa legataria domino bono-
rum ſit. Atque ita eius reſpectum, vel perſonam (vt ita loquar) inſpiciẽdam pu-
to. licet ab hærede, vel teſtamentariis laicis venditiones celebrentur. Hæc Laſ-
53 ſarte, † & hanc ſuam ſententiam iuuat, ex eo, quod quando ſolutis le-
gatis nihil hæredi remanet, teſtamentarij loco habetur, *per l. ſi quis Titio*
de legat. 2. & eo caſu erit locus priuilegio *l. 6. titul. 18 libr. 9. Recopil.* qua
diſpoſitum eſt, ne clerici, vel Eccleſiæ gabellam ſoluant: & in compro-
bationem ſuæ ſententiæ allegat text. *in auth. de Eccleſiaſt. tit. §. pro tempo-*
ralibus, col. 1. vbi præſcriptio quadragenaria, quæ datur contra Eccleſiã,
& non minor, datur contra exactionem legati pij, quem expendit ad
54 hoc, † quod priuilegia conceſſa Eccleſiæ, legatis piis conceſſa ſunt.
55 Sed † adhuc ſupereſt difficultas: Nam video, quod ea ſententia, quã
deducit Laſſarte ex *d. § pro temporalibus*, non videtur tuta ex text. *in l. ſi*
nondum. C. de furtis, vbi per deſtinationem non tranſit res in templum,
56 nec templo quæritur actio, & ibi dicit Baldus, quod † aliquid nõ rece-
pit determinationem ab eo, quod erit, ſed ab eo, quod eſt.
57 Sic licet † res affixa ædibus prohibeatur legari, ea tamen, quæ eſt de-
ſtinata, vt adiungatur ędibus, poteſt legari, antea quam ſit affixa, & ꝓ-
hibitio Senatus Conſulti de non alienando res affixas non habet locũ
in rebus ad id deſtinatis *l. cætera §. ſed ſi parauerit ff. de legat. 1.* & ibi Bald.
Angel. & Imola tenent, quod ſtante conſuetudine, quod immobilia,
58 mortua vxore, pertineant ad eius hæredẽ, † mobilia vero ad maritum,
quod pecunia deſtinata in emptionem prædiorum erit viri, tanquam
res mobilis, idem tenet Ludouicus Bol. *conſ. 39. incipienti Domina Doro-*
thea ad finem.
59 Sic in † cauſa bonorum, quæ teſtator reliquit pro Eccleſia ædifican-
da non poteſt peti reſtitutio in integrum, cum iura loquantur in Eccle-
ſia non in rebus deſtinatis, tradit Domi. *c. 1. ad fin. de reſtitutione in integ.*
ſequitur Felin. c. cum adeo n. 4. de reſcript. Brun. A ſole in comp. verb. deſtinatio,
de quo infra num. 71.
60 Et licet † articulus iſte, *an deſtinatio habeatur pro facto*, ſit ſubtilis, & à
nullo

Digitized by Google

nullo bene tactus, vt dicit Alberic. *2.p. ſtatutorum.q.205.* ſitque admodũ inuolutus, cum pro vna & altera parte ſint plura iura & Dd. vt inquit Ant.Gabr. *lib.1.concluſ.tit.2.de præſumption. concluſ.12. in princ.* tñ verior ſententia eſt, quod non habeatur pro facto, vt colligitur ex traditis per eum & per Tiraq. *de retract.linag.glo.7.§.1.n.106. & 107. & per Felinum.d.c.cum adeo de reſcriptis, & per Brun. Aſole verb.deſtinatio,* nam iura † allegata pro contraria parte id non probant, allegant enim *l.3.§. quid ergo, ff.de contraria, & vtili actione tutelæ,* ad hoc ꝙ pecunia depoſita in emptionem habetur pro immobili, quod ibi non probatur, ſed dicitur, ꝙ tutor non potuit ſibi ſoluere ex illa pecunia, quia erat deſtinata in emptionem prædiorũ, nec quod vt poſſit haberi, requiritur neceſſaria ſolemnitas, requiſita in alienatione immobiliũ minoris, nec id ex eo colligi poteſt, imò, quod tutor, qui erat creditor pupilli, fuit in culpa, ſi nõ fecit cogere illum depoſitarium per iudicem, vt de illis pecuniis depoſitis ſibi ſatisfaceret, & tanquam damnum tutori proueniens ſua culpa illi imputatur. Ita intelligit Alexand. *l.cætera §.ſed ſi parauerit de legat.1. & l.1.§.fuit quæſitum ff.ad Trebel. ſequitur Felin.c.cum adeo n.5. de reſcriptis,* q enim † non vtitur remediis opportunis ad actum, eſt negligens, bonus text. eſt *in l. fin.§. illud, verſ. niſi ipſe appellator.C.de tempor.appellat. tradit Roland.conſ.52.n.25.vol.4. Craueta conſil.232.n.4.* vbi quod ob negligentiam priuatur iure ſibi competente, pro quo eſt text. *in l. dolus ff.mandati,* & facit gloſ. *l. ſi ab hoſtibus §.fi.ff.ſolut.matr.* & quod culpa reputatur non facere omnia, quæ oportuit *l. qui occidit. 30. §. fin.ff. ad l.aquiliam.* Tenebatur itaque adire iudicem ad petendum ſibi ſolui ex pecuniis depoſitis, ne vſuræ currerent minori, & ſi iudex non iuſſiſſet, ſaluum illi manebat ius vſurarum, vt inquit. *d.l.3.* quia ei non eſt imputandum, vti alias dicitur, de eo qui allegans minorem eſſe creditorem, compulſus fuerit ad ſolutionem *l.ait, Prætor.§.permittitur ff. de minoribus,* & non excuſatur quis, ſi non facit diligentiam, quam poteſt, *tradit Azeuedo in Curia Piſana c.9. numer.1.* Pro quo eſt text. *in l. idem Iulianus. 41. §. fin. de legat. 1.* vbi quod non dicitur difficile, quod haberi poteſt etiam cum difficultate, per quem textum ibi Dd. tenent, quod culpa imputatur ei, qui non poſtulauit, quod à Principis voluntate depẽdet, quamuis impoſſibile cenſeatur. Tradit Betius *conſ.37.n.5.* & ibi arguit, quod multo magis imputanda eſt culpa ei, qui ab inferiore à Principe non poſtulauit, ꝙ facile impetrari ſolet, non n. excuſantur qui poſſunt tollere impedimentũ *c. his quib.60. de electione,* vbi electoribus impeditis currit tẽpus, ſi

pus,ſi poſſunt impedimentum tollere, nec habetur ratio impedimen-
ti,quod amouere licet.l.*ſed ſi per Pretorem* §.*hæc clauſula ff.ex quibus cau-
ſis maio.l. quibus diebus in princ. & ibi Socin.3. notabile ff. de condition.& de-
monſt.l.qui poteſt facere ff.de regul. iur.plures Doctores refert Aym.con, 327.n.
89*. vbi loquitur in eo, qui poterat tollere impedimentum iudicem ad-
eundo,ex quo eſt,quod etſi nõ imputetur negotiorũ geſtori, ſeu tutori
non habenti actionẽ contra debitores, quod eos nõ conuenerit *l.ſi pu-
pilli.§ videamus de negotiis geſtis*,ſi tñ ex ſuſceptione iudicij inducat̃ actio
& nõ faciat,imputatur ei, dicit comunem Iaſ.per text. ibi *in l.ſi Titius.9.
ff.de verborum n. 3. tradit Mareſilanus notabili 7.* vbi Serapia additionator
plures refert, dicentes communem.
63 Sic † & non dicitur impeditus agere, qui poteſt agere petendo licẽ-
tiam.*tradit Abb.c.2.n.11.de conceßione præb.& c. quia diuerſitatem n.10.eo
tit.Felin.c.1.n.1.de præſcription.& idem c.2. col.fi.Balb.de præſcript.1.p.6.p.n.
17*.Poterat itaq; tutor creditor pupilli illam pecuniã depoſitam petere:
nam ad inſtantiam creditorum iudices ſolent illam capere, & ſine ſo-
64 lemnitate † decreti,*l. à diuo Pio.§.fin.ff.de re iudica.ibi*:Hoc amplius,& ſi
pupillaris pecunia in arca repoſita ſit ad prædiorum comparationem,
etiã citra permiſſum Prætoris, ab eo qui exequitur ſolet capi, & in cau-
ſam iudicati conuerti: Qui text.mirabilis eſt ad noſtrũ propoſitum,&
licet eum text.allegauerit Ægidius Magiſt. *tract.ſubbaſtatio. c.1.* ad hoc,
quod ſit res immobilis, deſtinata in emptionem prædiorum, & verbũ
in ea lege poſitũ citra permiſſum Prætoris poſſit ſaluari, ex eo. quod in
alienatione rei immobilis minoris ex cauſa neceſſaria non eſt opus de-
creto per *l.1.C quando decreto opus non eſt* prout & nos diximus *ſupra n.6.*
reuera non probatur *in d.§.fin.*conclusio,ad quam allegatur, ſine diui-
natione,non n. deſinit eſſe pecunia, vt dicit Pinellus *rub.2.p c.3.n.12. de
reſ. Mieres de maiorat.1. p.q.11.num.2.* Quod autem per eius diſpoſitionẽ
colligitur,eſt, quod tutor creditor,vt quilibet alius poterat petere à iu-
dice,vt ſibi ſolueretur de pecunia deſtinata in emptionem. Neque *l.4.
ff.de fundo dotali*,quę prohibitionem alienationis extendit ad ſponſum,
65 quia in eo eadẽ eſt ratio,quod in † marito,probat,quod deſtinatio ha-
betur pro facto,Neque *l.etſi non § infecti ff.de auro,& arg.leg.*prædictam
concluſionẽ probat,ſcilicet.quod deſtinatio habeatur pro facto,ſed in
caſu,quo legatum eſt argentum factum,quo caſu inquit Iureconſultus
non contineri infectum,intelligens pro infecto,rudem materiam.Si tñ
ſit cœptum fabricari, licet opus non ſit perfectum, inquit non haberi
pro

Digitized by Google

pro infecto, cum non ſit in rudi materia, & ſic cum in eo ſit fabrica, & aliquid facti præter rudem materiam, venit appellatione facti, cui magis adhæret, & in eo §. *infecti*, ſufficit, quod non ſit in rudi materia, vt nō dicatur infectum, quia in legatis plenius voluntates teſtantium interpretamur † l. *in teſtamentis ff. de regul. capit. dilecti. de donatio.* Alias n. non 66
dicetur factum dum aliquid ſupereſt agēdum. *l. cum Syllanianum in fin. C. de his quib. vt indig. & ad Sillanianum c. 1. in fine iuncta gloſ. ſi. ad medium de renunciatione c. nihil 7. q. 1. & gloſſa verbo nullum in §. fin. inſt. quibus modis teſta.* Neque obſtat *l. granaria 19. ff de actio empti.* nam ibi I.C. non ſolum requirit deſtinationem, ſed quod tabulę defoſſæ ſint in terram, atque ita in ſecundo reſp. habetur, quod tegulæ, quæ nōdū ædificiis impoſitæ ſunt, quamuis tegendi gratia allatæ ſint, non cedunt ædificio.

Neque etiam † obſtat. *l. item legato. 47. §. fin. de legat 3. & l. ſi quid ea* 67
rum §. inter emptum, & paratum eo tit. quibus iuribus videtur repugnare *l. cætera. §. ſi. de legat. 1.* Nam ea iura conciliat Alberic. *2. par. ſtatutorum q. 205.* in hunc modum, quod ibi teſtator in primis duobus iurib. habuit pro diſpoſitio, vel quod ibi habetur pro diſpoſito, vt legatum confirmetur, & in *d. l. cætera §. ſi.* habetur pro non diſpoſito, vti ēt legatum cōfirmetur. Et † ſic, quod idem fauor validitatis legati facit duo diuerſa, 68
& quod vnū diuerſimodè accipiatur, pro quo allegat text. *in l. talis ſcriptura ff. de legat. 1. & l. ſi vnus in fine ff. de pact.* Neque obſtat text. *in auth. ēt. de Ecclesia titul. §. pro temporalibus*, quia ibi † Eccleſiæ etiā conceditur, vt 69
contra eam ſolum currat quadragenaria præſcriptio pro legatis piis ei relictis. Si ergo (*vt remanet expeditum*) deſtinatio non habetur pro facto, cum difficultate defenditur non deberi gabellā, ex iſta venditione rerum relictarum pro animæ piaculo, & pro anniuerſario.

Sed † merito, vt religioſa, ita & vera eſt opinio Doctorum tenentiū, 70
non deberi, cum diſtinctione, q̄ facit Laſſarte, *vbi ſupra*, ſc. eo caſu, quo diminueretur relictū in pios vſus per gabellæ ſolutionem, non autem, quando aliunde poſſet ſuppleri quantitas ab hæredibus vel aliis vendentibus.

Quod vt melius intelligas dic, quod aut relinquitur pro anniuerſario fundus, domus, vel alia res emphitheotica in ſpecie, & eo caſu cum claudatur relictum in ea re, & eius æſtimatione, licet teſtator relinqueret alia bona, eius hęredes non tenebuntur ſupplere gabellę ſolutionē. Atq; ita ſi ſolueretur, minueretur aññiuerſarium, & hic eſt noſter caſus: Et ita teneo: tali enim caſu, bene poteſt dici, quod res vendatur nomi-

Digitized by Google

ne Eccleſiæ ſeu anniuerſarij, quia ea quæ leguntur recta via ab eo, qui legauit, ad eum, cui legata ſunt, tráſeunt. *l. à Titio. ff. de furtis l. cum pater. §. Surdo de legat. 2. l. magis puto, verſic. fundum autem legatum ff. de rebus eorum, Zanchinus de priuilegiis Eccleſiæ priu. 10. numer. 1. & 7.* vbi quod ex ſolo actu teſtatoris acquiritur dominium, ita vt ei tanquam domino debeantur fructus, & penſiones, *Selua de beneficio 3. parte q. 6. num. 8. Sfortia Oddi de reſt. in integ. 1. par. q. 3. art. 5. numer. 29. Vincentius de Franch. deciſione* 254 & fauore piæ cauſæ poteſt peti ante aditam hæreditam, *Tiraq. de priuileg. piæ cauſæ priuil. 33. & 34.*

Et licet non poſſit in Eccleſiam ſeu anniuerſarium tranſire, tranſit tamen, quoad æſtimationem ad ſimilitudinem rei alienæ legatæ, *vt ſupra dictum eſt*, atque ita habet locum deciſ. *l. 6. tit. 18. l 9. Recop.*

71 Pro quo † facit, quod tradit Ancharranus *conſ. 229. incipienti ſuper primo*, vbi per multas rationes concludit, quod ſi laicus dimittat omnia bona ſua pro alendis pauperibus, etiamſi adminiſtrationem relinquat communitati ſæculari, & addat, quod Epiſcop. ſe non intromittat, etiamſi non interuenerit authoritas Epiſcopi, nihilominus gaudent priuilegio, & non poſſunt collectari, quem ſequitur Ioannes Anton. de Nigriſ. *in extrauaganti vnica, nu. 117. de vita, & honeſtate clericorum*, quod limita, *vt infra num. finali*, & in eis bonis datur reſtitutio in integrum, *Anton. Gabriel libr. 1. commu. tit. de præſumptio. concluſ. 12. num. 3.* quem & alios refert, & ſequitur Sfortia *de reſt. in integ. 1. p. quæſt. 3. artic. 5. num. 28.* Aut relinquitur certa quantitas in genere redigenda ex venditione bonorum defuncti, & ſi bona, vel non ſufferant, vel eorum valor ſolum ſit quantitas relicta, quia tunc ſi ſolueretur gabella, fraudaretur
72 quantitas relicta non debebitur, vt in priori, quia nihil refert, † quid ex æquipollentibus fiat, & extenſio ſtatuti ſit ex idenditate rationis fauore animæ, *gloſ. in authentica Sacramenta puberum C. ſi aduerſus venditionem, verbo puberum, Ioann. Andr. c. pro humani, de homic. l. lib. 6. Corſetus ſingulari 3. verbo extenſio.*

73 Aut † relinquitur certa quantitas in genere pro anniuerſario, & teſtator reliquit alia bona ex quibus poſſit ſuppleri, & ſolui gabella, & eo caſu cum & anniuerſario, & domino noſtro Regi poſſit conſuli, debet fieri, *Benedict. c. Raynuntius verb. & vxorem, deciſ 5. n 4.*

Neque eſt cur admittantur hæredes, dicentes ſe vendere pro animæ piaculo, vt non animę, ſed ſibi proficiant, in exeuſatione ſolutionis gabellæ.

Pro

Pro quo facit, quod pro bonis anniuerſariorum deducto onere poteſt quis collectari, *vt trdit Flores de Mena lib. 1. variarum, queſt. 21. num. 68. & ex Ancharano tradit Auendanus de exequendis mandatis 2. part. cap. 14. numero trigeſimoſecundo.* 47

CAPVT XXI.

DE ANNIVERSARIO PRO VIRGINIBVS MARITANDIS, ET INFANtibus expoſitis nutriendis.

SVMMARIVM.

1 *Procreatio ſobolis vtilis & neceſſaria eſt Reipublicæ, & ob eam rationem dotis cauſa eſt fauorabilis.*

2 *Plus deſideratur ampliari Imperium hominum adiectione, quam pecuniarum copia.*

3 *Lex Iulia Miſcella, quæ admittebat iuramentum ſuper viduitate ſeruanda, fauore Reipublicæ eſt ſublata.*

4 *Partus non tantum parenti, ſed etiam reipublicæ naſcitur.*

5 *Maximus ornatus ciuitatis ſunt pueri & populi amplitudo.*

6 *Plura à Iure conceduntur priuilegia, & exemptiones munerum realium, & perſonalium ob numerum liberorum.*

7 *Leges ſobolis procreandæ cauſſa latæ, ſunt adiuuandæ interpretatione.*

8 *Conditio inductiua viduitatis, & impeditiua nuptiarum, reijcitur tam in vxore, quam in viro.*

9 *Matrimonium primario fuit inſtitutum à Deo in officium naturæ ad propagationem ſobolis.*

10 *Legatum pro virginibus maritandis, non patitur commutationem cum alio pio opere, niſi id faciat Rom. Pontifex de plenitudine poteſtatis.*

11 *Matrimonij ſecundus finis eſt remedium concupiſcentiæ.*

12 *Status virginum & continentiũ eſt perfectior, quam ſtatus matrimonij.*

13 *Puellæ ſunt in magno periculo propter homines eas ſuadentes, & artibus eas ad peccandum inducentes, & ſic valde eſt meritorium pauperibus dotes relinquere, vt nubere poſſint. Et pauperes puellæ dicuntur, quæ viuunt ex labore.*

14 *Relictum pro maritandis puellis, habet annexam conditionem matrimonii, licet plures contrarium tenuerint, ſed Auctor diſtinguit.*

Digitized by Google

15 Relictum pro maritanda certa & expreſſa puella, poteſt peti ante nuptias, & quare.

16 Legatum ad nuptias debetur, & poteſt peti etiam quod puella non ſit nubilis ætatis.

17 Legatum certæ quantitatis, Mariæ relictū pro ea maritanda, eſt purum, & poteſt peti ante nuptias.

18 Legatum relictum ad nuptias, an ſit ſoluendum ſine aliqua cautione, & quando requiratur cautio. & num. ſeq.

19 Intelligitur text. in l. Titio centum. 70. in §. Titio genero. ff. de cōdition. & demonſtration.

20 In diſpoſitione alicuius actus fiendi, cenſentur ineſſe antecedentia neceſſaria.

21 Relictū ad nuptias certæ puellæ, poteſt expendi in præparatoriis nuptiarū. Legatum ad nuptias non dicitur modale, ſed purum, & tranſit ad heredes; ſed pro dote eſt conditionale.

22 Legatum relictum pro dote, purum vel conditionale iudicatur, coniecturando verba relinquentis.

23 Legatum pro virginibus maritandis, generaliter relictum, ſemper eſt conditionale.

24 Legatum ſpeciale alicui nominatæ puellæ relictum, pro ea maritanda, conſequitur ſi ingrediatur religionem, & idem vxor, cui relinquitur, ſi vidualiter viuat.

25 Legatis mille Mariæ ſi nupſerit, & quingentis ſi religionem ingrediatur, ipſa ingrediente religionem, lucrabitur mille, limita, vbi hic.

26 Legatum generaliter relictum pro virginibus maritandis, non lucratur puella, quæ religionem ingreditur.

27 Affectio teſtatoris non ita conſideratur erga perſonas ſibi ignotas, quam erga notas.

28 Vltima voluntas non pertinet ad arbitrium alicuius, ſed teſtatoris.

29 Conditio voluntaria eſt adimplenda in ſpecifica forma, licet neceſſaria poſſit impleri per æquipollens.

30 Legatum ſpecialiter relictum Mariæ pro ea maritanda, eſt ei ſoluendum, licet iam fuerit nupta, ſecus tamen erit in legato generali pro virginibus maritandis. Limita, ſi ſit relictum pro conſanguineis maritandis, & contrahant ſpe recipiendi dotes, & proteſtentur.

31 Dos relicta pro virginibus orphanis maritandis, an poſſit dari habentibus patres pauperes & inutiles, reſoluitur diſtinguendo.

32 Voluntas.

32 *Voluntas pia ſi non poteſt adimpleri in re ab ipſo teſtatore declarata, debet legatum in aliud opus pium conuerti.*

33 *Orphani dicuntur, habentes inutiles patres.*

34 *Priuilegia viduis conceſſa, competunt habentibus viros inutiles.*

35 *Eccleſia dicitur viduata, quæ habet Epiſcopum, ſed inutilem.*

36 *Vniuerſitas dicitur non habere Syndicum, ſi habeat infirmum, vel inhabilem.*

37 *Relicta in pios vſus, in remiſſionem peccatorum cenſentur relicta.*

38 *Diſpoſitio in vnum caſum concepta, comprehendit caſum eiuſdem effectus.*

39 *Qui ſe reſtringit ad vnum caſum, non excludit ſimilem.*

40 *Diſpoſitio extenditur ad caſum in ea expreſſo ſimilem, quoad mentem, quoad rationem, & quoad effectum.*

41 *Quando anniuerſarium pro virginibus maritandis relinquitur, in fauorem puellarum cognationis, ſunt citandæ per edicta.*

42 *Contrahens inualide non lucratur dotem.*

43 *Actum qui debet facere, tenetur facere, ita vt valeat.*

44 *Verba debent intelligi de actu valido, quia actus nullus habetur pro non facto.*

45 *Factum non dicitur, quod non durat factum.*

46 *Matrimonium poteſt contrahi per procuratorem, & ſic contrahentes lucrantur huiuſmodi dotes. & numerus ſequentibus.*

47 *Potentiſſimus Rex noſter Philippus III. contraxit per procuratorem, & Archidux Albertus Flandriæ Comes in Ferraria ciuitate coram Clemente Papa VIII.*

48 *Legatum relictum pro virginibus maritandis non ſoluitur, niſi velatis, licet ante velationem verum contrahatur matrimonium mutuo conſenſu declarato coram Parocho, & teſtibus.*

49 *Factum non dicitur dum aliquid ſupereſt agendum.*

50 *Verba teſtatoris ſeu alterius diſponentis ſunt intelligenda ſecundum communem vſum loquendi.*

51 *Titulus tertius* lib 5. Recop. *de las mugeres caſadas, & titulus nonus de las ganancias, eiuſdem lib. 5. Recop. intelligitur.*

52 *Non vtens remediis oportunis ad actum eſt in culpa.*

53 *Teſtatores, & contrahentes cenſentur ſe conformare cum diſpoſitione iuris etiam impropriando verba.*

54 *Si alter ex coniugibus decedat ante benedictiones nuptiales, amittitur dos.*

Digitized by Google

55 *Conditio indiuiduum actum facit, & ad integrum impleri debet, aliàs corruit actus.*

56 *Conditio inducit formam, cuius omiſſio in minima parte vitiat actum, etiam in pia cauſſa.*

57 *Verius eſt dotem eſſe ſoluendam ſi contracto iam matrimonio ante velationem alter coniugum decedat, limita vt inſr. n. 60.*

58 *Inſpicienda eſt cauſa facti & quare aliquid fiat.*

59 *Deſideria morientium ex recto arbitrio viuentium regulantur.*

60 *Coniuges ſi contumaces fuerint in non obediendo Epiſcopo iubente eis accipere benedictiones nuptiales non lucrantur legatum dotis.*

61 *Contrahentibus matrimonium prætermiſſis denunciationibus, abſq; Ordinarij licentia non ſoluetur dos, quo vſque fuerint ab exceſſu abſoluti ab Ordinario.*

62 *Culpa alterius ex coniugibus, in non recipiendo benedictiones nuptiales, non debet alteri obedienti obeſſe, limita, vt numero ſequenti, & num. 65.*

63 *Maritus tenetur exigere dotem contractis nuptiis, & non faciens tenetur ad intereſſe.*

64 *Si tranſacto tempore, intra quod nubere debent fœminæ orbatæ, contraxerint, non lucrantur dotem.*

65 *Conditio nuptiarum ſi deficiat per caſum, vt per mortem alterius, amittitur relictum.*

66 *Relictum pro orphanis puellis maritandis, an poſſit dari expoſitis, & vulgo conceptis? & num. ſeqq.*

67 *Parentes qui filios exponunt, amittunt patriam poteſtatem. Multa opera miſericordiæ exercentur per nutrientes expoſitos. & n. 73.*

69 *Refertur pietas patris auctoris circa expoſitos.*

70 *Bartolus fuit expoſitus, & non erubuit dicere, & nutritori gratias referre.*

71 *Illuſtriſſimus Cardinalis Dominus Petrus Gonçalez de Mendoça Archipiſcopus Toletanus, fundauit Toleti Hoſpitale, vt ſuis expenſis expoſiti educarentur.*

72 *Madriti educantur expoſiti in Hoſpitali vulgariter nuncupato, De la ſoledad y ninnos expoſitos.*

73 *Magnum opus, & laudabile exercent confratres dicti Hoſpitalis, cum ſimul Deo, Regi, & Patriæ ſeruiant.*

74 *Confratres prædicti poſſunt implorare iudicis officium, vt compellat diuites*

Digitized by Google

diuites, eleemoſynas, pro expoſitis educandis, dare.

75 Expoſiti vt alantur, debet fieri mutuum de bonis communibus, & poteſt peti ab hijs confratribus.

76 Confratres prædicti, & alij expoſitorum nutritores nomen parentum ſibi aſſumunt.

77 Confratres prædicti poſſunt petere dotes relictas pro puellis orphanis maritandis dari expoſitis, quarum ſunt capaces.

78 Legatum pro virginibus orphanis naturalibus maritandis, poteſt dari expoſitis, cum præſumantur à iure eius patriæ, qua expoſiti fuere.

79 Legatum pro orphanis maritandis an detur vulgo conceptis, reſoluitur diſtinguendo, & num. ſeqq.

80 Spuria etiam clerici poteſt petere, vt eam dotet, etiam de fructibus beneficij.

81 Nati ex nefariis, & inceſtuoſis nuptiis, nec naturales nominantur, nec ſunt alendi à parentibus de iure autenticorum.

82 Puellæ verè orbatæ præferendæ ſunt vulgo conceptis.

83 Fundator ſi iuſſerit dare dotes orphanis ſuæ cognationis, præferuntur legitimæ illegitimis.

84 Dotes relictæ pro puellis Toletanis maritandis, an dentur puellis territorij.

85 Viduitatis conditio toleratur in legato viduæ relicto.

86 Virgini ſi reliquatur legatum ſub ea conditione, ne nubat, & fuerit ſubſtituta pia cauſa, valet conditio.

87 Orphanæ dicuntur patre carentes.

88 Dotes relinquens, ſi non dicat pro virginibus maritandis, ſed pro orphanis ſeu puellis maritandis, admittuntur viduæ.

89 Relictum coniugi, ſi caſte vixerit, non amittitur nubendo, quia dicitur caſte viuere: tamen ſi geminatas contraxerit nuptias, relicto priuabitur.

90 Puella, quæ tempore contracti matrimonij, non virgo ſed corrupta erat, an ſecura conſcientia poſſit retinere dotem relictam pro virginibus maritandis.

91 Dotes an poſſint dari monaſteriis pauperibus pro ingreſſu monialium ad earum alimoniam abſq; ſimoniæ labe.

DOtis cauſa ſemper, & vbiq; præcipua eſt: nam & reipubl. intereſt, dotes mulierib. conſeruari, cum dotatas eſſe fœminas ad ſobolẽ procreandam, replendamq; liberis ciuitatẽ, maxime ſit neceſſariũ. Verba ſunt Pomp. IC. *li. 1ſ.* *ad Sar-*

ad Sabinum, relata l.1.*ff.ſoluto matrim*. ex quibus deducitur, præcipuam fieri dotis cauſſam ob finem prolis, ad quem dirigitur dotis datio.

2 Sic & † Paulus, *l. 1. §.ſi plures. ff. de bonis damnat.* refert, & ſequitur ſententiam Adriani dicentis: ***Fauorabilem apud me cauſſam liberorum Albini filiorum numerus facit, cum ampliari Imperium hominum adiectione, potius quam pecuniarum copia malim.***

2 Sic † Iuſtinianus *l.2.C.de indicta viduitate tollend.* dum prohibet iuramentum legis Iuliæ Miſcellæ de viduitate ſeruanda, inquit: ***Augeri etenim magis noſtram rempublicam, & multis hominibus legitimè progenitis frequentari, quam impiis periuriis affici volumus.***

3 Sic † Vlpianus *l.1.§.generaliter. ff. de ventre in poſſeſſionem mittendo*, inquit: ***Partum non tantum parenti, cuius eſſe dicitur, verum etiam reipublicæ naſci.***

4 Sic interrogatus † Homerus, quis eſſet maximus ciuitatis ornatus, inquit: ***Pueri & turres***, ſignificans per pueros populi amplitudinem, & refert Burg. de Paz. *l.3.Tauri.1.p.n.514. verſ. tum quia.*

5 Quapropter plura † in iure priuilegia, & exemptiones munerum perſonalium & realium ob liberorum numerum conceſſa ſunt, *vt in l. 2.§.numerus liberorum, ff de vacat.mun.l.1.C.qui num.liberor.ſe excuſat, lib. 10.l.amiciſſimos ff.de excuſ.tut.l.ſi quis decurio C.de decurio.lib.10.de quo Cacheran Oſaſc.conſ.60.& Vincent.de Franch.deciſ.259.Gregor.l.2.tit.17.part. 6.gl.2. Couar.in 4.part.c 8 in princ. Rojas de ſucceſſionib.c.16.n.9. Roland. conſ.66.n.35.vol.1.& conſ.52.vol.2.*

6 Sed & † omnes leges ſobolis procreandæ cauſſa latas, vtiles eſſe reipubl. & adiuuandas interpretatione, inquit tex. *in l. hoc modo ff. de cond.*

7 *& demonſt.* Et ſic † conditio impeditiua nuptiarũ, & inductiua viduitatis reiicitur per tot. tit. *C. de indicta viduit. toll.* & non ſolum habet locum in muliere, ſed etiam in viro *gloſſ. verb. à cõiuge, in auth. cui relictum. eo tit.* quã ſequitur ibi Iaſ.*n.5.* contra Paul. ibi, *n. etiam* 5. de quo miratur Leon *in ſua centur. reſp 9.n.1.* vbi pro opinione glo. allegat text. *in auth. de nupt. § quæ vero, verſ. vnde ſancimus*, ibi: ***Siue vxor maritum***, idem namq; eſt vtriuſq;: & etiam ponderat *l.fin.C.de indict. viduit.* ibi: ***Non ſolum in fœminis, ſed etiam in maſculis ceſſare***, & Petr. Caball. *conſil.1 num.3.*

8 Et cum † matrimonium primario fuerit inſtitutum à Deo in naturæ officium ad propagationem ſobolis, vt conſtat Geneſ. *c.1. & 2.*

10 Et ob eam † rationem ſit magni æſtimandũ legatum annuatim relictum pro virginib. maritandis, & ita ſit pium, vt audeant affirmare Dd. nullo

Digitized by Google

nullo modo pati commutationem cum alio pio opere, vt tradunt Baldus *l. 1. in finalibus verbis. C. de his quæ pœnæ nomine relinquuntur Barbat. conſ. 23. vol. 1. Ioannes Guttierr. in conſ. 36. num. 13. in fine, & nu. 14. Guillermus Benedictus in cap. Raynutius verb. qui cum alia matrimonium contrahit nu. 32.* vbi inquit rationem eſſe, quia in eo relicto adeſt fauor procreandæ, ac gignendæ ſobolis forſan duraturæ, quæ pro alio actu etiam pio æſtimari non poſſet, ſicque alteratio illius ab alio, quam à Papa de plenitudine poteſtatis fieri non poſſe affirmat, & diximus ſupra *cap. 14. num. 38. & ſequentibus.*

Sed † in hoc anniuerſario virginum maritandarum eſt multum cõſiderabilis ſecundus finis matrimonij, nempe remedium concupiſcentiæ, iuxta illud Paul. 1. ad Corinthios c. 7. *habeat vnuſquiſque ſuam, propter fornicationem vitandam.* 11

Nam † licet veriſſimum, & abſque dubio ſit, ſtatum virginum, & cõtinentium eſſe perfectiorem, & maioris meriti, quam matrimonij ſtatus, vt traditur in œcumenica Tridentina Synodo, *ſeſſione. 24. cap. 10.* & Paulus, *1. Corinthiorum cap. 7. in fine,* hoc pro vero, & indubitabili relicto dato, quod puellę, & virgines non intendant ſeruare continentiam, ſed appetant ſtatum coniugij, neque † habeant dotem, vt inueniant viros, quibus nubere poſſint, & ſint plures homines, qui artibus, & doloſis ſolicitationibus eas ad luxuriam inuitent, vt dicit text. *in l. vnica ad finem C. de raptu virginum,* & in authentic. *de lenonibus. §. 1. collatione. 2.* ſunt quidem miſeræ puellæ in maximo periculo. Laudandi ergo ſunt qui eis prouident de ſuis facultatibus, vt nubere poſſint, & dicuntur pauperes egentes dotibus ad inueniendos viros, licet viuant ex labore manuum, vel ex ſeruitio, *Mantica de coniectur. mente, li. 8. tit. 5. n. 21.* Quidquid † tamen datur, & relinquitur pro dotandis, ſeu maritandis puellis, conditionem annexam matrimonij continet, conditionaleque legatum, ſeu relictum cenſeri debet, & non debetur, niſi matrimonium ſequatur, ex doctrina Bart. l. *Titio centum. §. Titio genero nu. 7. ff. de condit. & demonſt.* communiter receptus, *ſecundum Paul.* ibi *num. 4. Corneum conſ 229. volum. 4.* quos & alios refert Conar. dicens communem opinionem. *c. 3. nu. 11. de teſta.* dicit magis communem Alexander *conſ. 42. nu 2. vol. 7* plures alios refert Craſſus *de ſucceſſio. §. legatum nu. 3. verſi. ſed contrarium, Anton. Gomez. l. 50. Taur. numer. 29.* Et hæc eſt vera ſententia, licet non defuerint, qui contrariam tenuerint, *vt Baldus Nouellus de dote, priuilegio. 76. Imol. d. §. Titio genero, num. 9. qui dicit communem, Ioannes Bota conſ. 7.* 12 13 14

cc & conſ.

Digitized by Google

*& conſ.19.num.*16.qui dicit ab ea in iudicando,& conſulendo receden-
dum non eſſe, *Spino de teſta.gloſ.14.num.40.& 41.* vbi dicit veriorem,
quos refert Ceuallos.*q.138.commu.contra communes nu.3.& 4.* Sed in-
ter has communes eſt diſtinguendum.

15 Nam † diuerſimode eſt iudicandum de legato pro maritanda certa,
& expreſſa puella ipſi relicto à legato generali pro dotantis puellis: In
legato enim ad nuptias alicuius puellæ, ſeu plurium nominatarũ reli-
cto, ad illud capeſſendum non ſunt nuptiæ expectandæ, & poteſt peti
ante nuptias cum poſſint fieri expenſę neceſſarię ante contractum ma-
trimonij, & ſufficit, quod expendatur pro ea maritanda, vt tenet Bart.
in d.l.Titio centum,§.Titio genero in fin.ff.de cond.& demonſtr. quem ſequũ-
tur communiter Dd.*ſecundum Rogerium tract.de dote.5.nu.1.ſequitur Mi-*
16 *chael Craſſus de ſucceſ.§.legatum quæſt.48.num.*2. Et licet teneat ſaltim re-
quiri, quod puella ſit nubilis ætatis, contrarium in hoc tenet Anton.
17 Gom.*in l.50.Taur.nu.29.* cui ego aſſentior, quod maximè procedit, ſi re-
lictum ſit conceptum his verbis, *lego Mariæ centum pro ea maritanda* (vel
noſtro vulgari ſermone: *Mando à Maria cien ducados para ſu camiento*)
nam hoc caſu illa verba, pro ea maritanda, non ſunt adiecta ſubſtantiæ
legati, ſed eius executioni, & præſtationi, & ita legatum dicitur purum,
*tradit Bald.conſ.286.num.4.lib.3. Socinus conſ.92.numer.8.verſ.confirma-
tur hoc vol.1.quos refert, & ſequitur Aymon conſi.101.num.2.ſequitur Manti-
ca de coniectu.vltim.volunt.li.11.tit.18.numer.19.* Illa enim verba (*pro ea ma-
ritanda, ſeu matrimonio collocanda*) videtur reſpicere quædam præparato-
ria, quæ animi cogitatione ſolent nuptias præuenire, & ſonare, quod
mediante legato poſſit puella nubere, quo caſu legatum dicitur pu-
rum, vt dicit Bald.*conſil.249.poſt medium*, in illis verbis: *Ad hoc vt nubere
poſſit aſſigno ei mille, tunc purum legatum eſt, volum.4.* & quamuis in hoc ſit
variatum à gloſ.*in d.§ Titio genero*, tandem voluit, legatum non eſſe cõ-
ditionale, quam gloſſam ſequuntur omnes Dd. vt teſtatur Craſſus *in
dict.§ legatum quæſt.48.num.3.*

18 Sed † an eo caſu, quo dicimus ſoluẽdum eſſe legatum ante nuptias,
ſit aliqua cautio præſtanda? Et videtur, quod ſic, per text. *in dict.§.Titio
genero in prin.ibi: Sed cum ante nuptias, quia purum legatum eſt, peti poteſt cau-
tio mulieri pecuniam reddi, neceſſaria erit*, quia textus difficilis videtur in
eo: nam ſi legatum eſt purum, ad quid cautio deſideratur? Sed certe ſi
19 recte perpendas deciſionem illius §. inuenies, ideo ibi deſiderari † cau-
tionem, quia legatum fuit relictum filiæ, & genero futuro, & vtrique
fuit

Digitized by Google

fuit conſultum. Et licet ſit ad dotem filiæ, gener poteſt petere, prout potuit, vt conſulit Rolandus *conſilio.35.num.31.volumine.3.* atque ita inquit textus, quod ſi Titius noluerit eam in vxorem ducere, ipſa filia lucrabitur legatum, & quod ſi nuptiis contractis petat, ei eſt dandum legatum ſine cautione: ſi tamen ante nuptias petierit, quia poterit poſtea nolle nubere, eſt ab eo danda cautio de reddēdo legato relicto pro dote filiæ ipſi filiæ, ex quo habes, quod eo in legato, quo ſolum puellę conſulitur, (vt quando dicitur: *Mando à Maria cien ducados para ſu caſamiento*) eſt ei dandum legatum ante nuptias, abſque vlla cautione: multis enim eget præparatorijs pauper puella ad matrimonium: nam eget ornatu ſuo ſtatui conueniente, vt poſſit adamari, & peti à futuro viro: nam ſi ſit induta vilibus veſtibus & dirutis, immundiſque, ab omnibus ſpernetur, & idem iudicatur de præparatoriis, quod de preparato iuxta principiū iuris.

Nec mirum, ſi puellæ ante contractum matrimonium ſoluatur relictum Nam † in diſpoſitione alicuius actus fiendi cenſentur ineſſe antecedentia neceſſaria, *l.ad rem mobilem.56.l.ad legatum petendum.62.ff.de procurator.l.illud.76.ff.de acquirenda hereditate.* Et † ſic huiuſmodi legatum poterit expendi in præparatoriis ad matrimonium, quinimo hoc legatum non cenſetur relictum ſub modo, ſed purè, *Baldus cōſ.249. volum.4.* in illis verbis: *Puta, quia dicit teſtator ad hoc, vt nubere poſſit, aſſigno ei mille, tunc purum legatum eſt*: nam ſi ſub modo eſſet relictum non adimplens modum amitteret datum, *l. Liberto, §.Lucius, ff.de annuis legatis, & per totum, C.de donatio. quæ ſub modo, & infra lib.2.cap.8.numer.59.* vbi de differentia modi & conditionis.

20

21

Et cum huiuſmodi legatum ſit purum, poteſt ſtatim peti, & mortua puella, antequam contraxerit matrimonium ad hæredes tranſmittit legatum, *Aymon Craueta conſilio. 101. num. 1. & frater Manuel Rodriguez in ſumma 3. part.verbo, Dote, capit.38.numer.2. Michael Craſſus ſententiarum. §. legatum, queſtio.48.numer.fin. poſt Paulum,* qui idem videtur ſentire *conſ. 25.num.30. & fin.*

Si tamen relinquitur puellæ pro dote, ſecundum plures Doctores, legatum eſſet conditionale, nec ad hæredes tranſiret ſi obiiſſet puella non contractis nuptiis, *Bartolus l. Titio centum, §. Titio genero, numer.3. ff. de condition. & demonſtration.* ex quo, vt ibi inquit, dos non eſt ſine matrimonio, quem ſequitur dicens communem eſſe opinionem Craſſus, *§. legatum, quæſt.48.numer.3. Romanus conſ.134.num. 2. Couarruuias capit.3. numer.11. de teſtam. Capitius decif. 204. numer.1. Fachineus lib. 5. controuer-*

ſiarum iuris Didacus Perez.l.1.titul.2. De los teſtamentos , lib.5. ordina.pag.n.78.verſ.quæro vtrum , vbi limitat, niſi ex mente diſponentis contrarium colligi poſſit, in quo ſequitur Couarruuiam *vbi ſupra*, tunc enim idem eſſet dicere pro ea dotanda, quod pro ea maritanda, & ſecundum hanc limitationem procedet, quod tradit Aymon *dicto conſ.101. nu.1.* dū idem iudicat de legato pro dotanda puella, quod pro maritanda, & frater Manuel Rodriguez *in ſumma, verbo Dote, cap.98.nu.5.*

Sit ergo firma reſolutio, ex verbis relinquentis legatum coniecturandum eſſe, fueritne conditionale, vt tenent communiter Doctores, *teſte Couarruuia, d. cap. 3. de teſtam. numer.11. Craſſus ſententiarum, §.legatum, queſtion.48.numer.4. Anton.Gomez, l.50.Tauri, numer.28. & Didacus Perez, dict. l. 1. titu. 2. De los teſtamentos, lib.5. ordinam.pag 78. verſ.quæro vtrum, in fine*: ſemper tamen erit conditionale legatum, ſi relinquatur generatim pro virginibus maritandis, quo caſu niſi nubenti non dabitur, *Thomas Sanchez libr. 1. de ſponſalibus, diſputatione.33.numer.31. & 32.* vbi plures refert. Eſt namque magna differentia inter ſpeciale legatum vni, vel aliquibus nominatis puellis relictum, pro eis maritandis, & indefinitum pro virginibus ſeu puellis maritandis, *vt tradit Anton.Gomez, in l 50.Tauri, num.29.in fine.*

24 Ex † quo eſt, quod licet legato relicto ſpecialiter alicui nominatæ puellæ pro ea maritanda, poſſit ipſa Religionem ingredi & legatum lucrari, vt eſt tex. *in authentico de Sanctiſ. Epiſcopis, §.ſed & hoc præſenti, collatione.9. Speculat.titul.qui filij ſint legitimi, num 33. Capitius deciſ.204.num.1. & 2. Mantica de coniecturata ment.libr.11.titul 18.num.26.* niſi coniecturetur, teſtatorē de nuptiis carnalibus intellexiſſe, vt ex multis tradit Thomas Sanchez *lib 1.de ſponſalibus, diſputatione.33.num. 30.* hoc enim fauore Religionis fit, tradit plures referens Thomas Sanchez *vbi ſupra num.29.* & per contrarium ſi relinquatur vxori dum vidualiter vixerit, conſequitur legatum ingrediendo Religionem: nam licet ſpiritualiter cōtrahat, tamen conſiderato matrimonio carnali dicitur vidualiter viuere, *tradit Cota in memorab. verbo, vidualiter, pagin.914.*

25 Et † quod magis eſt, ſi relinquatur Mariæ, ſi nupſerit mille, & quingenta, ſi Religionem ingrediatur, ipſa ingrediente Religionem, lucrabitur mille, hoc enim facit fauor Religionis, *ita Bart.in l.fin. num.1 ff.de his quæ pœna nomin.relinquuntur*, per tex. *in dicto §.ſed & hoc præſenti*, quā dicit communiter receptam Felin. *in capit. in præſentia, numer. 37. de probat. & ibi Decius, numer.59. Iaſ.in authentica. Si qua mulier, numer. 9. C.de*

Digitized by Google

9. C. de Sacroſanct. Ecleſiis, Couarruuias lib. 1. variarum, cap. 19. numer. 9. Menchaca plures referens lib. 3. de ſucceſſionum creatione. §. 21. numer. 176. Pariſius, conſ. 65. volum. 2. optime Lara alios referens, l. ſi quis à liberis § ſi quis ex his, numer. 174 ff. de liber. agnoſ. Rolandus conſ. 35. vol. 3. Gutierrez in quaeſtion. Can. cap. 32. num. 15. Cacher. deciſion. 127. n. 1. 6. & 22. Didacus Perez in l. 1. tit. de teſt. lib. 5. ordin. pag. 134. Baeça in l. 101. de Madrid, c. 14. n. 21. Spino de teſta. gloſſa 14. de legato, ſub conditione relicto num. 58. & ſequentibus, per text. in l. Titiæ, ſi non. 99. ff. de condit. & demonſtra. vbi hoc operatur fauor gignendæ ſobolis & à maioritate rationis eſt admittendum in digniori ſcilicet ingreſſu religionis (niſi expreſſe conſtiterit de contraria teſtatoris voluntate, vt reſoluit plures referens Thomas Sanchez *lib. 1. de ſponſ. diſputatione. 34. num. 11. 12. & 13.*) & ibi in fine ex Bart. & aliis conſulit, quod ita legetur: Lego Mariæ centum, & ei, qui eam duxerit ducenta, & ita religionis fauore reneas, quidquid ſentiat Fachineus *lib. 5. controuerſiarum iuris c. 54.*

Tamen † non ita erit in legato anniuerſarii relicto generatim pro virginibus ſeu puellis incertis maritandis, *Thomas Sanchez libr. 1. de ſponſ. diſput. 33. num. 32.* nam etiamſi accedat aliqua puella dicens, ſe velle ingredi Religionem, & lucrari legatum, non eſt ei dandum, ex quo poterit teſtatoris voluntas impleri in ſpecifica forma in aliis virginibus, quæ maritos carnales recipiant. *ita Bald. in authentica, niſi rogati, nume. 11. C. ad Trebell. quem ſequitur Ioannes Gutierr. conſ. 26. num. 13. & 20.* 26

Nec in † his generaliter vocatis poteſt conſiderari illa affectio, quã habet teſtator ſeu alter relinquens ad perſonas ſibi notas, *Tiraquell. in l. ſi vmquam. verſ. filios non habens, num. 2. de reuocandis donat. Mieres de Maiora. 1. part. quaeſtion. 21.* vbi optime & Burgos de Paz *conſ. 9. num. 11. colum. 3. numeri, Aymon conſ. 98. num. 2.* per iura quæ allegant, & cum in his incertis non conſideretur affectio, ſolum conſideratur effectus matrimonii, *Thomas Sanchez l. 1. de ſponſalibus diſputat. 33. n. 32. ver. & confirmatur,* & ſic in caſibus, quibus poſſit affectio ſpecifica relinquentis conſiderari, vt ſi relinquat filiabus fratris, vel ſororis, ſeu alterius conſanguinei amici, vel cuiuslibet nominatæ perſonæ, erit idem, quod in legato relicto certè puellæ, *per ea quæ tradit Mantica de coniectura ta mente defuncti, lib. 8. titul. 5. numer. 22. Et conducit, l. quidam relegatus 6. ff. de rebus dubiis, ibi: Et ſi non hæres, vel legatarius, ſed alius ex amicis,* vbi autem generalior fuerit diſpoſitio, nempe virginum maritandarum erit ſecus. Ex quo vltima voluntas non pertinet ad arbitrium alicuius, *vt diximus* 27

ſupra cap. 14. n. 39. & dicit Guterreus *loco proximè citato.* Et quia condi-
29 tio † voluntaria in ſpecifica forma eſt adimplenda, *l. Meuius l. qui heredi. ff. de condition. & demonſtratio. Bartol. l. Gallus §. & quid ſi tantum, num. 3. ff. de liber. & poſthum.* quod dicit receptum Galiaula, *ibi nu.* 28. *Decius conſ. 11. num. 19.* licet ſecus in neceſſaria, quæ poteſt impleri per æquipollens, *vt tradunt prædicti.*

30 Sic licet † legatum ſpecialiter Mariæ relictum pro ea maritanda debeatur, & ſit ei ſoluendum, licet fuerit iam nupta, *l. hæc conditio. 10. & l. ſi iam facta, l. conditio noſtra 90. ff. de condit. & demonſt.* quæ iura loquuntur, quando certæ perſonæ relinquitur dos, *& l. ſi quis heredem, C. de inſtit. & ſubſtitut. tradit Bald. l. fi. C. de ſentent. quæ ſine certa quantitate proferuntur Sarmiento lib. 2. ſelecta. c. 1. nu. 11. Speno de teſtam. gloß. 14. nu. 152 Palacius Rubeus, c. per veſtras, notab. 3. num. 4. Couarr. c. offic. nu. 9. de teſtam. Thomas Sanchez lib. 1. de ſponſalibus, diſputatione 33. numer. 32. verſ. tandem, Cevallos communium contra comm. quæſt. 138. numer. 9. Ludouicus Caſanate, conſ. 35. ex nu. 30. Petr. Caballus conſ. 61.* ſecus tamen erit in legato anniuerſarii relicto pro virginibus maritandis, quia non debet dari nuptæ, *ita Iaſ. l. quominus, num. 157. ff. de fluminibus, Hippolyt. in pract. §. 2. num. 53.* quos refert & ſequitur Didacus Perez, *l. 1. tit. de teſtam. lib. 5. ordinat. pag. 79. verſi. dubium eſt,* Thomas Sanchez *vbi ſupra,* & quod tradunt Doctores relati à Caſanate *d. conſ. 35. num. 33.* procedit & habebit locum in relicto pro conſanguineis maritandis, & erit ſine dubio, ſi contraxerint in ſpe recipiendi dotem, & proteſtatione facta.

31 Sed † *an dos relicta pro virginibus orphanis maritãdis, poßit dari habẽtibus patres, ita tamen pauperes & egenos, quod nullo modo valeant filiabus ſubuenire ad earum alimoniam ſeu dotem.* Et breuiter eſt dicendum, quod ſi in loco quo iubentur maritari, puellæ ſint vere orbatæ parentibus, quibus poſſent dotes ſecundum ſpecificam relinquentis voluntatem tribui eis, ſunt omnino dandæ & non habentibus parentes etiam inutiles: nam qua ratione diximus, non ſufficere adimplere defuncti voluntatem in digniori modo, vt eſt in ingreſſu Religionis, & ſic in matrimonio ſpirituali, cum ſint aliæ virgines volentes accipere viros carnales, eâdem, & maiori ratione non ſunt admittendæ habentes patres, etiamſi eis nequeant eſſe adiumento, *arg. l. generaliter, §. ſpurios, ff. de Decurionibus, & eorum filiis, ibi: Sed ſi habeant competitorem,* ex quo enim datur forma expendendi voluntates ad vnguem, & non in vberiori modo eſt ſeruanda, *c. cui de non ſacerdotal., de præbendis.* Vbi tamen non adeſſent pu-

ellæ

Digitized by Google

ellæ ſeu virgines orbatæ parentibus, poterunt admitti habentes tales inutiles patres, cum competitorem non habeant, *arg. d. l. generaliter. §. ſpurios, ff. de Decurionibus & eorum filiis.*

Nam quando pia voluntas nequit adimpleri modo ſeu forma à teſtatore expreſſa, ſiue irrę ab ipſo declarata, poteſt legatum, imo debet in aliud opus pium conuerti, *l. legatum cum l. ſequenti, vbi Bart. ff. de vſufructu. leg. & l. 1. C. de Maiuma. & l. 1. de expenſis ludorum, libr. 11. & diximus ſupra cap. 14. num. 8. & ſequentibus.* Et maxime eſt adimplendum in æquipollenti caſu, cum nihil referat, quid ex æquipollentibus fiat *l. 3. C. de inſtitu. & ſubſtitu. l. fin. C. mandat. l. ſi ita, §. is cui ff. de legat. 2. & li. et ex quadam, de teſtibus*, & ſic inquit Palac. Rubeus, *capit. per veſtras notat. 2. §. 12. num. 7.* quod executor ad expendendum in pias cauſas, poteſt dare dotes puellis habentibus patres pauperes.

Et cum † orbati parentibus dicantur habentes inutiles patres, argumento text. *in l. fin. cum gloſſa verbo, orbitates, C. ad legem Fabiam, de plagiariis*, vbi cum textus dixerit in principio: *Plagiarij qui viuentium filiorũ miſerandas infligunt parentibus, orbitates*, inquit gloſſa: *Orbatum vocat patrem a filio, licet filius viuat, quia ſibi eſt inutilis*, quam gloſſam, vt notabilem allegat Bertachinus *in repertorio, verbo, orbata*, & eam appellat ſingularem Alexand. *conſ. 104. vol. 1. Iaſ. l. fi. nu. 3. ff. de officio eius cui mandat. eſt iuris.* 33

Pro quo † facit, quod tradit Baldus *d. l. fi. C. de plagiariis*, ſcilicet priuilegia viduis conceſſa competere, etiam habentibus viros inutiles, ſequitur Cotta *in memorabilibus, verbo, vidua, Couar. q. 7. practic. n. 2. ver. eſt & in hoc.* 34

Sic † Eccleſia dicitur viduata, quæ habet Epiſcopum, ſeu inutilem, *c. inter corporalia, de tranſlatione Epiſcopi, cap. 1. de præſcript. Didacus Perez. in additionibus ad Seguram. l. ex legati cauſa, num. 13. ff. de verborum. obligat. Lucas de Penna, l. cum ſcimus num. 5. C. de agricolis, & cenſitis lib. 11.* 35

Sic † vniuerſitas dicitur non habere Syndicum, ſi is valetudine contraria impediatur, vel inhabilis ſit ad agendum *l. 1. §. quod ſi nemo ff. quod cuiuſque vniuerſit. nomine.* Quod † maxime procedit cum tales dotes principaliter fuerint relictæ, vt defuncti anima iuuetur cum relicta in pios vſus in remiſſionem peccatorum cenſeantur relicta, *tradit Maſcardus de probatio. conc. 1171. nu. 5.* 36 37

Et † vtroque caſu idem reſultet effectus, cum in omnibus animæ ſit ſatisfactum, cuius fauore relinquitur, *vt diximus ſupra capit. 10. numer.* 38

Digitized by Google

num. 75. & teſtatoris voluntati ſufficit effectualiter, & per æquipollens ſatisfacere, *Gratianus deciſ. 155. num. 4.* Et quia diſpoſitio in vnum caſum concepta trahitur ad alium eiuſdem effectus, *l. Gallus §. & quid ſi tantum, ff. de liberis & poſthumis, l. mulier in principio, ff. ad Trebellianum.*

39 Quia ſe † reſtringens ad vnum caſum non excludit caſum ſimilem, *gloſſ. in l. cum prætor, verbo, videtur, ff. de iudiciis*, quam dicit celebrem Socinus *rubr. de acquir. hered. num. 4.*

40 Et † quando caſus de quo quæritur eſt ſimilis expreſſo, quoad mentem, quoad rationem, & quoad effectum cõſideratum per teſtatorem, ad eum extenditur diſpoſitio, *Tiberius Decianus conſ. 1. num. 145. cum ſequentibus, Gratianus deciſione 155. num. 14.*

41 Et † quia frequenter huiuſmodi anniuerſarium pro virginibus maritandis relinquitur in fauorem puellarum cognationis relinquentis, & in fauorem familiæ, *vt in l. cum fuerit 15. ff. de condition. & demonſtrat.* admittendæ ſunt cum ea qualitate, vt dicimus de Capellaniis habentibus talem conditionem, *infra lib. 2. cap. 2.* & Patroni ſiue executores tenentur denunciare ſua intereſſe putantibus ſaltim per edicta, & procedere ad dotium aſſignationem præferendo proximiores, & pauperiores, *vt tradit Gutierrez, conſ. 27. ex numer. 8.* ſin autem negligenter verſati fuerint ordinarius, vt piarum cauſarum executor faciet ſeruando requiſita per fundatorem, vt dicimus infra *lib. 2. cap. 10. num. 27.*

42 Scias † tamen eas puellas ſolum lucrari dotem, quæ valide contraxerint matrimonium: nam ſi vel in ea ætate, qua cõtractus non permittitur, licet ſit traducta ad domum viri, vel ſi nubat coniuncto, cuius nuptiis ei interdictum eſt, vt conditione defecta legatum amittit, vti de vtroq; caſu eſt textus, qui id decidit, *l. hæc conditio. 10. ff. de condit. & demonſtra. & l. quod pupilla penultima ff. quando dies leg. vel fideicommiſſi cedat,* & conducit textus *in l. penultima in fine, ff. ad municipalem.*

43 Qui † enim tenetur facere actum, tenetur facere ita vt valeat, *gloſſ. l. huiuſmodi, verbo l. legatum, de leg. 1. Capitius deciſio. 93. numer. 6.* quia verba ſemper debent intelligi de actu valido, *Tiberius Decianus, conſi. 10. num. 33. volum. 1.* vbi *num. 34.* quod actus nullus habetur pro non facto.

44 Nec † dicitur factum, quod non durat factum, *gloſſ. in cap. nam & ego de verborum ſignificatione,* nec quod illegitime fit, *l. quoties ff. qui ſatiſdare cogantur, Proſperus Paſſetus conſ. 72. num. 33. cum ſequentibus, Surdus conſ. 519. num. 25.*

Sed ſi poſtea valide contrahant, habebunt legatum, ita colligitur ex dict.

Digitized by Google

ex dict. l. *quod pupillæ. quando dies legati cedat. iuncta gloſſa.*

Sed † an ſi per procuratorem contraxerint, lucrentur legatum, dubitari poterat, cum fuerint Doctores affirmantes, ſtante Concilio Tridentino, ceſſare deciſionem *cap. final. de procurator. in 6.* vt tradit Thomas Sanchez *de matrim. 1. part. lib. 2. diſputatio. 11. in principio*, tamen cum vt ibi inquit veritas ſit valere hodie tale matrimonium, & ſit Theologorum & Canoniſtarum modernorum communis ſententia, de qua dubitari non poteſt, ſiquidem tempore quo Clemens VIII. ſumus Eccleſiæ Antiſtes, Ferrariam ciuitatem verè fortitudine ferream, ſine ferro cepit, vidimus contraxiſſe matrimonium, Potentiſſimum Dominum † noſtrum Philippum Tertium Hiſpaniarum Regem Catholicum, cum præclariſſima Domina Margareta de Auſtria, per Archiducem Albertum eius procuratorem, qui itidem matrimonium contraxit cum Sereniſſima Eliſabetha Infanta Caſtellæ eiuſdem potentiſſimi Regis ſorore Flandriæ Comitiſſa, quæ mandatum ad contrahendum dedit excellentiſſimo Duci de Seſa, & fuerunt contracta ambo matrimonia, eodem Sanctiſſimo Clemente Antiſtite præſente. 46 47

Et † frequenter à teſtatoribus diſponitur, quod ſoluatur velatis, & conueniens eſt: nam licet verum ſit matrimonium in facie Eccleſiæ cõtractum mutuo inter ſponſos conſenſu declarato coram proprio Parocho & teſtibus, iuxta formam poſitam ab œcumenica Tridentina Synodo, in quo dubitandum non eſt, adhuc optime faciunt has dotes relinquentes adiiciendo ne dentur, niſi velatis ſic, & lege Regia. *47. Tauri.* Vt quis habeatur pro emancipato vtrumque requiritur in illis verbis: *El hijo caſado y velado ſea auido por emancipado*: Aduerte ergo ad legem, nam licet ſentiat, prout verum eſt, etiam ante velationem eſſe matrimonium & coniugium, ibi: *El hijo caſado*, adhuc requirit velationem, quod expendit alios referens Baldeſius *in additionibus ad Suarez l. 1. tit. De los pleytos, §. hanc, nu. 19.* & ſic vt Sanctæ Eccleſiæ inſtituenti obediatur per contrahentes, non eis dabitur dos, quouſque receperint benedictiones nuptiales. Neque enim dicitur factum cum aliquid ſupereſt agendum *gloſſa verbo, nullum in §. fin. inſtituta, quibus modis teſtamenta infirmentur. Hieronymus à Laurentiis, deciſione 2. numer. 6.* & licet contraxerint verè matrimonium, etiam ante velationem tamen vt perficiant requiſita à teſtatore ſeu alio taliter dotes relinquente, neceſſe habent recipere velationem, cum non dicatur factum, quoad diſpoſitionem relinquentis dotes. Quinimo & ſi teſtator, ſeu alter relinquẽs 48 49

dotes pro puellis maritandis nihil expreſſerit de velationibus, licet cõ-
traxerint vere & in facie Eccleſiæ, prout contrahunt coniugium & ma-
trimonium mutuo conſenſu declarato coram Parocho & teſtibus, ad-
huc teneo, ipſis non eſſe ſoluendas dotes quouſque velentur. Et † ita
50 praxis obſeruat: nam cum verba teſtatoris ſeu cuiuslibet alterius relin-
quentis ſint intelligenda iuxta communem vſum loquendi, *l. librorum*
§. quod tamen Caſſius, de legat. 3. l. cum Delanionis, §. aſinam, ff. de fundo
inſtructo, Mantica lib. 3. de coniec. mente, titul. 8. vbi optime Couarru-
uias *in 4. 2. part. cap. 4. num. 1.* Et communiter appelletur maritata, quę
iam eſt velata, de ea eſt intelligenda voluntas diſponentis. Quoties e-
nim † ius loquitur de maritatis, præſupponit eas deſponſatas & vela-
51 tas; ad quæ de his intelligitur totus titulus, *De las mugeres caſadas*, qui
eſt tertius, *lib. 5. Recopil.* Et eodem modo ſunt intelligendæ leges, *titu.*
9. lib. 5. Recopil. qui eſt, *De las ganancias entre el marido y la muger.* Et licet
in fauorabilibus ex benigna interpretatione diſpoſita in viro & vxore
habeant etiam locum in ſponſis de præſenti, *textus in l. non ſine verſ. quã-*
uis C. de bonis quæ liberis, tamen vbi verſatur fauor religionis, & Eccle-
ſiæ obedientiæ eſt anteponendus huiuſmodi fauor fauori deſponſato-
rum, *l. ſunt perſonæ ff. de religio. & ſumpt. funerum,* & cum ipſi poſſint ſi-
bi cõſuli, vt dotem conſequantur, recipiendo velationem, ſi id non fa-
ciant, erunt in culpa. Vt eſt † non vtens remediis oportunis ad actum,
52 *Rolandus conſil. 52. num. 25. vol. 4.* & cum † teſtatores & contrahentes cẽ-
53 ſeantur ſe conformare cum diſpoſitione iuris communis, & ex gloſſa
recepta, *in l. Gallus, §. quidam recte, verbo, non exprimat, de liberis & poſt-*
humis, & tradit Curtius Iunior *conſ. 194. numer. 8.* Rolandus *conſ. 68. vo-*
lum. 1. Tiberius Decianus *conſ. 1. num. 218. volu. 1.* Raudenſis *conſ. 10. num.*
23. & conſ. 13. num. 33. vbi quod hoc intelligatur, etiam impropriando
verba, cenſendum eſt, diſponentes dari dotes pro puellis maritandis
intellexiſſe de velatis.

Si † tamen contigerit, alterum ex coniugibus decedere ante recep-
54 tionem benedictionum nuptialium contracto iam matrimonio de
præſenti in facie Eccleſiæ coram Parocho & teſtibus, videbatur dotem
non eſſe ſoluendam ex eo quod dixerimus *ſupra num. 14.* huiuſmodi le-
gatum conditionale eſſe, quod ad heredes non tranſit, *l. vnica. §. in no-*
uiſſimo, C. de caducis tollen. cum ſimilibus: & quia conditio indiuiduum
actum facit, & impleri † ad integrum debet, adeo, vt ſi defecta ex tantu-
55 loſit ex toto actus perimatur aut deficiat, *l. qui duobus, l. cui fundus, ff. de*
condit. & demonſtrat. l. in executione. §. penult. ff. de verborum obligation.

Angelus conſ. 168. *num.* 2. & ex omnibus ſuis partibus debet conditio cõſtare, & perfecte adimpleri, *Baldus l. pro hereditariis, num.* 4. *C. de heredit. actio. Aymon conſ.* 327. *num.* 132. Et eſt † ratio, quia conditio inducit 56
formam, *l. Meuius in principio, ff. de condit. & demonſtrat. cum aliis*, cuius omiſſio etiam in minima parte vitiat actum, *Anton. de Butrio cap. fin. notabili.* 7. *in fine de reſtitutione Spolia. Rolandus conſ.* 30. *num.* 5. *volum.* 3. vbi plura & alios refert Aymon *conſ.* 327. *num.* 135. *vbi num.* 156. inquit procedere etiam in actu pio & fauorabili, qui ad irritum reditur ſi deficiat informa, *l. qui Roma*, §. *Flauius ff. de verbor. obligat.*

Sed cum † in conditionibus voluntas teſtatoris primum locum obtineat, ea quæ regat conditiones, *l. in conditionibus primum locum.* 19. *ff. de condit. & demonſtrat.* & ſatisfactum ſit voluntati teſtatoris volentis huiuſmodi puellis prouidere, & eas à periculo liberare, dando eis viros, qui & educant & eas tueantur, quod conſecutæ fuêre, licet caſu amiſerint, non eſt, cur eis vel eorum heredibus dos non ſoluatur, nec in prudentis viri arbitrio poteſt cadere dubitatio † de hoc, & cum 58
inſpicienda ſit cauſa facti, & quare aliquid fiat, *l. verum, ff. de furtis, & l. non omne, ff. de ſtatu liberis, Aymon conſ.* 304. *nu.* 3. *& conſ.* 137. *nu.* 14. Cũque † deſideria morientium ex recto arbitrio viuentium regulentur, *l.* 59
quoniam, C. de natu liberis, l. Saluius Ariſto. de leg. præſtandis, arbitrando modo dicto talem teſtatoris ſeu alterius diſponentis voluntatem ita teneo. Hoc tamen † adhibito moderamine, vt ſi coniuges, qui contra- 60
xerunt per verba de præſenti contumaces fuerint, cum ipſi ab Epiſcopo ſeu eius Vicario fuerint requiſiti, quod acciperent benedictiones nuptiales, & ipſis remittentibus extorta ſeu executa pœna, tali caſu dotem amittant: Nam cum huiuſmodi pium cenſeatur relictum in remiſſionem peccatorum, & hæc cenſeatur eſſe teſtatoris, vel alterius relinquentis intentio, non eſt præſumendum, ipſum velle dari dotes his contumaciter peccantibus, ſed obedientibus Eccleſiæ mandatis *argumento l. ex facto*, §. *ſi quis rogatus, el* 1. *in fin. ff. ad Trebellianum.* Et ob eandem † rationem non eſt danda dos his, qui contraxerint matrimo- 61
nium, prætermiſſis denunciationibus ſine licentia ordinarii, niſi poſtquam de tali exceſſu fuerint iam puniti & abſoluti ab ordinario. Si † ta- 62
men non culpa amborũ, ſed alteri⁹, puta viri, nolentis dolo vel deſidia recipere velationẽ, vel impediat abſentiæ cauſa, qua durãte alter decedat, cũ mulier culpa vacet, nec alteri per alterũ iniqua debeat cõditio inferri, vel alter alteri⁹ odio ꝑgrauari, iuxta iuris regulas videt ſoluẽdã dotẽ

dd 2 argu-

argumento textus *in l. Titio centum, §. Titio genero, ff. de condit. & demonſt. in illis verbis. Quod ſi nolit eam vxorem ducere, cauſa legati, quæ ad mulieris perſonam attinet, ſatisfactum intelligitur. l. in teſtamento. 31. ff. de condit. & demonſtrat.* & conditio habetur pro impleta, quando quis impeditur facto tertii, *Menoch. lib. 4. præſumpt. 183. num. 11.* & eſt textus *in l. 3. § fin. ff. de condit. cauſa data*, vbi conditio habetur pro impleta, quãdo is, qui implere debet, impeditur facto eius, qui ex implemento te-
63 netur. Et cum † maritus teneatur petere, & exigere dotem contractus nuptiis, ita quod tenebitur ad intereſſe, ſi negligens in exigenda dote fuerit, *l. ſi extraneus. 34. ff. de iure dotium, Vincentius de Franchis, deciſio. 424. nu. 3.* ſi dolo vel deſidia nolit contrahere, non debet mulieri nocere. Sed hoc ſublimita, vbi ita præciſe diſponens iuſſerit velationem præcedere dotis ſolutionem, vel faciendam certa Capella, vt reperiuntur plures huiuſmodi dotationes in alma Eccleſia Toletana: Nam eo caſu nullatenus danda eſt dos non velatæ, vel extra Capellam, cum nõ ſit paritum diſpoſitioni relinquentis, vti diximus de Capellano, qui ex fundatione tenetur celebrare certo ſacello ſeu altari, *infra lib. 2. cap. 8. nume. 30.* Et quia quando aliquid diſponitur faciendum certis modis, cenſetur data forma, *ex Decio, conſ. 612. n. 2. tradit Matienco. l. 1. gloſſa 5. nu. 12. in fin. tit. 4. lib. 5. Recop.*

64 Idem erit † ſi tranſierit tempus, intra quod nubere debeant fœminæ, vt lucrentur dotis iam forte ſibi aſſignatas, nam adimpleri non poteſt poſt diem conditioni adiectam, *l. ſed etſi conditioni. 6. in principio, ff. de hered. inſtit.*

65 Sed † ſi deficiat conditio per mortem alterius, etiam non data mora ſeu contumacia, amittitur dotis legatum: nam ſi conditio mixta deficit per caſum amittitur relictum, textus eſt in terminis *in l. in teſtamẽto. 31. ff. de condit. & demonſtrat.* in illis verbis. *Etſi in matrimonium coierint heres meus, his centum dare damnas eſto Stychus ante apertas tabulas deceſſit, reſpondi partem Stychi defectam eſſe, ſed & Pamphilam defectam conditione videri, ideoq́; partem eius apud heredem remanſuram*, & tradit Paul.
66 Caſtrenſ. *d. §. Titio genero nu. 3.* Sed † an relictum pro orphanis maritandis, poſſit dari puellis vulgo conceptis & expoſitis, quæ etſi parẽtes habeant, eos demonſtrare non poſſunt, *vt in l. vulgo concepti. ff. de ſtatu hom.* & cum par ſit harum & orphanarum ratio æquè admittendæ sũt ad eas dotes, *iuxta à nobis tradita ſupra hoc lib. cap. 5. ex num. 1.*
67 Et eſt † ſine dubio in expoſitis, qui à propriis parentibus ſunt abiecti

Digitized by Google

cti & veluti occiſi, vt innuit *l. necare ff. de liberis agnoſ.* quam expendit Gregor. *l. fin. tit. 2. p. 4. verbo, Echandolos*, ob quod & patriam amittũt poteſtatem, *c. 1. de infantibus, & languidis expoſitis*, ſunt enim deſtituti omni auxilio, & ſic maximam continet pietatem eos alere, vt inquit, *l. fin. tit. 20. part. 4.* quæ ponit verba: *Verguença ô crueleza ô maldad mueue à las vegadas al padre, ô a la madre en deſamparar los filos pequenos, echandolos à las puertas de las Yglesias, è de los hoſpitales, è de los otros lugares, è deſpues que los han anſi deſamperado, los homes buenos, ô las buenas mugeres que los fallan, mueuenſe por piedad, ellouanlos dende, e crianlos è danlos à qui en los erte.*

Et † bene quidem diximus, magnum pietatis opus exercere nutritores expoſitorum: ſiquidem in ea pietate fere omnes miſericordiæ opera continentur, nam & eſurientes paſcunt, ſitientibus potum præbent, nudos operiunt, infantes infirmos curant & viſitant, docent ignorantes, & eis conſulunt, eoſque male agentes corrigunt, & mœſtos conſolantur, quæ opera referẽda ſunt à Chriſto Domino in die iudicij ad prę mium facientibus tribuendum, & omittentibus pœnam, vt habetur Matthæi, *c. 25.* Ergo pij confratres ac alij miſericordes continuate opus meritoriũ, & laudabile coram Domino, qui ex ore infantium & lactẽtiũ laudem admittit, iuxta illud Pſalmi *8. &* Matthæi. *21.* Hi enim ſunt *Infantes*, ſed & lactẽtes & ignoti, ſine patre, ſine matre, ſine genealogia, de quibus dicit Horatius, *lib. 1. Epiſtola ad Cœuam: Nec vixit male, qui natus morienſque fefellit*, ſunt ſine patre, & ex eis inſurgũt multi inſignes viri, vt teſtatur Paulus ad Hebræos *cap. 7.* de Melchiſedech, qui fuit Rex Salem ſacerdos Dei altiſſimi, & inſignis Bartolus, vt ipſe refert loco infra citando, & multos refert Roias *de ſucceſſio. c. 15. nu. 18.* Et ſic iuſtè à lege Regia ſub nomine boni hominis, mulieriſue appellatur hæc faciens. 68

Cum † calamus hoc ſcribit, cordis oculus lacrymatur (non miſeriæ, ſed exultationis) memoria optimi Patris ac domini mei Franciſci Perez de Lara, cuius mos fuit per quadraginta & plures annos quotidie accedere ad Sanctam Eccleſiam Toletanam ante auroram pro audienda Miſſa ſancti Illephonſi, illius ciuitatis Patroni, quæ illa hora celebratur, qui cum frequenter inueniret hos infantulos expoſitos ad ianuam Eccleſiæ eos brachiis accipiebat, & magna charitate domi ſuæ portabat, vt clareſcente die perferrentur ad hoſpitale bonæ memoriæ Cardinalis de Mendoça, & aliquos ſuis expenſis nutriuit: qui retulit mihi aliquando inueniſſe pueros à canibus & porcis deuoratos, & poſtea eo inſtãte fuit nouũ ſubſidium pro eorum expoſitorũ meliore ſuſtentatione additum 69

dd 3 per

Digitized by Google

perIlluſtriſſimũ Capitulum Eccleſiæ Toletanæ (teſtes huius veritatis
ſunt omnes pij ac veteres mei conciues, quibus notum fuit)ſed & om-
nes, qui eius funeri aſtiterunt,mirati fuerunt valde ,eo quod dũ eius ca-
dauer erat in Eccleſia beatæ Mariæ Magdalenæ pro eo ſepeliendo, vel
qui erat coopertus purpureis & deauratis pannis nobilis confraterni-
tatis ſanguinis Chriſti,cuius erat cõfrater. multi paruuli infantes forſan,
vt cernerent pannos viſui delectabiles, vel caſu acceſſerunt,circuerunt-
que corpus prope ſedentes per tempus,quo funerale officium fuit pſal-
litum. Et licet frequenter contingat paruulos accedere talibus funeri-
bus,prout tunc,tamen præſentes. quibus nota erat Patris mei pietas er-
ga expoſitos,habuerunt vt myſterium, feceruntque commemoratione
70 laudabilem ſuæ conſuetæ pietatis. Quam † etiam commemorationem
fecit inſignis Bart.(*l.quidam cum filium,nu.8.ff.de verborum obligatio.*) de
fratre Petro Pietatis,qui eum nutriuit & erudiuit,ſic appellatus,quia lo-
cum Venetiis erexit,qui *domus Pietatis* vocatur,vbi infantes expoſiti nu-
triendi recipiuntur, dicitq; , fuiſſe virum miræ Sanctitatis,& pro tali re-
putatus apud ſe,& omnes,qui eum agnouerunt,cui gratias egit,& de e-
ius memoria tenericè loquendo lacrymatur. Siſte ergo, & nota Barto-
lum, qui eo tempore magno afficiebatur honore, non erubuiſſe fateri
ſe expoſitum,& ab illo expoſitorum communi patre nutritum.
71 Et † communiter hoſpitalia hæc faciũt,vt fit Toleti in hoſpitali San-
ctæ Crucis fundato ad id per Illuſtriſſimum Cardinalem Petrum Gõ-
çalez de Mendoça Archiepiſcopum Toletanum.Et Madriti in hoſpita-
72 li vulgariter nuncupato: *De † la Soledad, y ninnos expueſtos*,qui regitur per
optimos ac bonos & pios viros cõfratres illius fraternitatis,qui magno-
pere ſunt laudandi ob nimiam charitatem, quã erga hos infantes, par-
uulos & egenos habẽt auxiliante Deo, qui eis retribuet,liberando eos in
die mala calamitatis, & miſeriæ, vt ipſi innocentes liberant:nã habetur
73 Pſalm.40. *Beatus vir † qui intelligit ſuper egenum & pauperem, in die mala
liberabit enim Dominus:* magnum quidẽ opus,& laudabile eſt ſimul Deo,
Regi,& Patriæ ſeruire,quod prædicti confratres & alij relinquentes an-
nuos redditus ad eorum alimoniam faciunt.

Deo in educandis pauperibus infantibus,dicente Domino Matthęi.
25.cap. ad finẽ: *Quandiu feciſtis vni ex his fratrib. meis minimis,mihi feciſtis.*
De his namq; minimis curat iuſtus prætor,qui ait Zachariæ,cap.13. *Et cõ-
uertã manũ meã ad paruulos*,& Matthęi,cap.9. *Sinite paruulos, & nolite pro-
hibere eos ad me venire*, & Matthæi c.12. *Qui ſuſceperit vnum paruulum ta-
lem in nomine meo, me ſuſcepit.*

Regi,

Regi,qui l.1.§.*ſi plures.ff.de bonis damnatorum*,fatetur ſe male ampliari rempublicam hominum adiectione,quam pecuniarum copia, & Prouerbiorum,c.14.habetur.*In multitudine populi dignitas Regis, in paucitate plebis ignominia Principis.*

Patriæ,per tex.*in l.1.§.& generaliter,ff.de ventre in poſſeſſionem mittendo*, in illis verbis: *Partus enim iſte alendus eſt, quia non tantum parenti cuius eſſe dicitur, verumetiam reipublicæ naſcitur*, tradit Cicero *in oratione aduerſus Verrem*,ſed & Plato *dialogo.7.de legibus*,& Ariſtoteles, *lib.8. Polyticorum*; dicunt,alendorum puerorum curam non priuatam, ſed publicam eſſe vtilitatem,& conducit tex.*in l.1.in prin.ff.ſolut.*matri:

Quare † hi confratres officio iudicis implorato, poſſunt à diuitibus eleemoſynas pro eis infantibus nutriendis extorquere, & diuites compelli ad id poſſunt,*gl.in c.ſicut y 47.diſtinctione, Abb. c.ſi quis propter neceſsitatem,de furtis,Auend.lib.2.de exequendis mandat c.10.nu.19.* vbi † quod ad hos expoſitos alendos debet fieri mutuum de bonis communibus. 74 75

Et † ſic parentum nomen ibi aſſumant tales nutritores *Tiraq.1.ſi vnquam,verſ.ſuſceperit liberos,n.49.& 50.& ſeqq.de reuoc.donat.ſequitur Petr. Bart.de aliment.tit.1.q.14.n.3.* atq; ita ſuccedunt his expoſitis,vt tenet Baldus l.*ſi qua Illuſtris ad orficia.gl.& Doctores in l.nutritoribus,C.communia,de ſucceſ.Vincentius de Franchis deciſ.198.* qui vbi licet de iure ſentiat contrarium,tamen quia audiuit de conſuetudine, dedit hanc hoſpitalibus, vt ipſe inquit ibi in fin.verbis. 76

Et † cum officium parẽtum ſit dotare filias, velim hos piiſſimos nutritores ſolicitos eſſe procurandis dotibus relictis, pro virginibus maritandis,quarum diximus expoſitas eſſe capaces. 77

Et † ſi anniuerſariũ relictũ pro virginibus maritandis requirat,quod puellæ ſint naturales loci,adhuc expoſitæ conſequentur dotem,cũ præſumantur eſſe eius patriæ,qua expoſitæ fuerunt,*Bart.l.1.in fin. ff. ad municip.Ioan.de Platea,l.ciues in fine,C.de incolis,lib.10.refert.& ſequitur Greg.d.l.ſi.tit.20.p.4.verbo,Echadoles,ad finem,& infra lib.2.c.4.nu.51.* 78

Sed † ſi non expoſitæ fuerint, ſed vulgo conceptæ, quæ matres habeant notas, patres verò ignorentur, eius erunt patriæ, ex qua matres ſunt,*l.eius qui iuſtum patrem.9 ff.ad municipalem.* 79

Sed ſi requiratur ex fundatione, quod ſint vtroq; parente orbatæ,& mater ſit nota, ſed illuſtris, de qua ius non patitur aliq́d exigere ob eius honeſtatẽ,per l.*ſi qua illuſtris.C.ad orficianũ*, puto admittendã puellã ad huiuſmodi dotẽ. Extra † autẽ hũc caſum matris illuſtris illegitimas ſpurias habentes parentes notos,etſi Clerici ſint, cũ & hi poſſint cõpelli eas. 80

Digitized by Google

dotare, *Abb. c. 1. n. 4. de cohabitatione Clerici, & mulierum, Palac. Rub. c. per veſtras, §. 32. numer. 13.* etiam de fructibus beneficij, *tradit Gamma deciſ. 149. numer. 7. & Capitius, deciſ. 181. num. 1. & 2. Boberius deciſ. 127. nu. 7. Baeça de dotibus, c. 14. nu. 16. Barboſa l. 1. 4. p. nu. 70. & 71. ff. ſolut. matrim. Vincentius de Franchis, deciſ. 283. 2. part.* non debent admitti, ſed verè orbatæ parentibus.

81 Hoc † tamen limita ſi parentes habeant, vnde eis ſubuenire poſſint, ſecus ſi aliũde, nam ex quo lex prohibet tali appellari nomine (vt inquit tex. *in auth. quibus modis naturales efficiantur ſui, §. fin. verſ. de nepotibus*, in illis verbis: *Iſte neque naturalis nominatur neque alendus eſt à parentibus. auth. ex cõplexa, C. de inceſtuoſis nuptijs.* per quæ iura tenent Doctores ſpurium filium non appellari, vt Bart. *l. item in poteſtate, nu. 3. ff. de his qui ſunt ſui, vel alieni iuris, Anto. Gomez, l. 9. Tauri nu. 52. verſ. in contrarium*) non debent impedimento eſſe his quibus auxiliari nequeũt, ex quo eſt, quod admittetur puella nata ex ſeruo & libera, cum pater pro mortuo habeatur, *l. ſeruitutem, ff. de regul. iuris*, & filij ei ſuccedere non poſſint, vt dicit Montaluus, *l. 10. verbo. Ni en parienta, tit. 5. lib. 3 fori.*

82 Sed † his præferendæ ſunt puellæ verè orbatæ, *argum. l. generaliter, §. ſpurios. ff. de Decurionibus, & eorum filijs*, ibi: *Sed ſi habeant competitorem le-*

83 *gitime quæſitũ præferri eum oportere.* Quod † etiam ſeruandum erit, ſi fundator voluerit, puellas maritandas fore ſuæ cognationis: nam præferri

84 debet legitimè nata intelligimus per dictam legem. Sed † an ſi legatum ſit pro puellis Toletanis maritandis, admittantur puellæ territorij, & licet in hoc ſint ſententiæ Doctorũ cõtrariæ, quos refert Stephanus Gratianus, *deciſ. 94. ibi*, tamen conatur defendere, admittendas eſſe puellas territorij, eo quod in materia fauorabili cõceſſum ciuibus, cenſetur cõceſſum omnibus de territorio, *l. 2. C. de nundinis. l. qui ex vico iuncta l. ciuibus, ff. ad municipalem.* Et quia villa, & caſtrum dicitur membrum & pars ciuitatis. *Bald. poſt Guil. de Cune. l. finali, C. de Sacroſanct. Eccleſiis.* Et quod admittantur, tenet Socinus *conſ. 86. nu. 2. lib. 4.* vbi de magis cõmuni teſtatur, de quo ego non dubitarẽ ſi villæ & loca eſſent propinqua & ſuburbia, vt in noſtra ſuauiſſima patria Toletana reperiuntur extra muros magnæ habitationes, (quæ vulgariter dicuntur *Couachuelas*) & locus Sãctæ Suſannæ, & aliæ *argum. l. qui continentes, ff. de verborum ſignificatione*, quæ loca in odioſis non comprehenduntur in dicta ciuitate. Et ſic exules ab ea poſſunt ibi morari & morantur abſq; fractione exilij. Extra autem hęc ſuburbia difficulter poteſt ſuſtineri hęc opinio cum ex cõmuni

vſu

Digitized by Google

vſu loquendi naturalis ſeu vicinus Toletanus ſolum dicatur natus in ciuitate, & ſuburbio, *Gratianus deciſ. 96. nu. 7 & 8.* nō in locis territorij, qui habent vicinitatem, de per ſe tamen in hoc multum cōferret coniectura rata mens relinquentis, vt videtur ſentire Gratianus. *d. deciſ. 22. nu. 7.*

Sed † quia diximus *ſupra nu. 8.* cōditionem impeditiuam nuptiarum reiici, congruit animaduertere non ſemper id procedere, nam ſi viduæ imponatur conditio eſt ſeruanda, *authentica cui relictum*, C. *de indicta viduitate tollenda*, cum mulieres, quæ non tranſeunt ad ſecundas nuptias, laudentur tanquam honeſtatis & pudicitiæ exemplar, *vt in authen. de nō eligendo ſecundo nubentes*, §. *optimum*, *Socinus conſ. 48. nu. 8. lib. 1.* nec contrarium diſponitur iure Canonico, *ſecundum Manticam de coniectura ta mente defuncti, lib. 11. tit. 19. nu. 2. in fine*, & conducit, quod dicit Paul. 1. *Corinthiorum cap. 7.* 85

Sed † ſi virgini relinquatur legatum ſub ea conditione, *ne nubat*, & fuerit ſubſtituta pia cauſa, non reiicitur conditio, imo implenda eſt, alioquin ſubſtitutus admittitur, *argum. l. Titio. 95. §. ſerui vſusfructus, ff. de condit. & demonſt.* vbi fauor libertatis præfertur fauori nuptiarum, per quem tex. ita tenent Paulus Caſtrenſ. & Imola poſt Guil. de Cune. *d. l. Titio*, Et licet Bart. ibi dubitauerit de veritate huius opinionis, tamen cōmuniter recipitur *ſecundum Manticam de coniectura ta mente, lib. 11. tit. 18. num. 9. & tit. 19. nu. 11.* Eandem tenet alios referens Tiraquellus *de priuilegijs piæ cauſæ, priuilegio.* 18. *Gabriel. conſ. 135. nu. 12. vol. 1. Socinus reg. 310. priuilegio. 25. ſequitur Stephanus Gratianus, deciſ. 187. nu. 3. & ſequentibus.* 86

Et † orphanæ ſeu orbatæ puellæ dicuntur patre carentes, ſecundum Calepinum *in dictionario, verbo, Orbitas*, & Pſalmo. 108. *Fiant filij eius orphani, & vxor eius vidua:* vbi & ſi matrem viduā habeant, orphani appellantur: Viduæ enim alieno egent auxilio, vt & pupilli *vt per totum*, quādo Imperator inter pupillum & viduam, & Eccleſiaſtici cap. 4. ibi: *In iudicando eſto pupillis vt pater, & pro viro matri illorum.* 87

Si † tamen relinquens dotes non dixerit pro virginibus maritandis ſed pro puellis, ſeu orphanis, dabitur etiam viduis nubentibus, *Paulus Caſtrenſis conſ. 308. nu. 3. vol. primo, ſequitur Ioannes Baptiſta Lederchius cōſ. 29. nu. 4.* quidquid teneant relati per Tiraquellum, *l. boues. §. hoc ſermone, num. 111. & 113. de verborum ſignificatione, & per Manticam de coniectura ta mēte defuncti, lib. 8. tit. 5. nu. 21.* quorum opinio procedet cum diſtinctione hic facta. Concurrentibus tamen viduis & virginibus præferuntur virgines in dotibus, quia primæ nuptiæ ſunt fauorabiliores, *authent. cui* 88

relictum C. de indicta viduitate tollenda; & Paulus Caſtrenſis, vbi ſupra.

89 Et † licet relictum coniugi, ſi caſtè vixerit nó amittat nubendo, quia dicitur caſtè viuere, *vt tradunt Abb. c. vt Clericorum mores, num. 5. de vita & honeſtate Clericorum: & Bart. l. ſi mulier 22. §. cum proponeretur, num. 5. ff. ad Trebellianum*, quem dicit communiter receptum Antonius Pichardus, *diſputatione de mora num. 86.* tamen ſi geminatas contraxerit nuptias relicto priuabitur, *Angelus in authent. quomodo oporteat Epiſcopos, §. hæc autē de Deo, num. 12. collatione 1. Ripa. l. ſi Inſulam nu. 77. de verborum, Eberardus loco à locutionis geminatione, nu. 7.* quos refert & ſequitur Plutarchus *dicto num. 86.*

90 Sed. † *an dos relicta pro virginibus orphanis maritandis, poſſit retineri in vtroque foro iuſtitia, & conſcientiæ, ab ea quæ ante matrimonium, & ſi opinione eſſet habita pro virgine, in rei veritate non erat?* Et videbatur, quod non, quia in ea defecit qualitas à teſtatore requiſita: Præterea conditio, ſi virgo fuerit poteſt apponi in contractu matrimonij; *Thomas Sanchez lib. 1. de ſponſalibus, diſputatione. 60. nu. 4. in fine Ioannes Baptiſta Laderchius conſ. 17. nu. 3.* Sed tu diſtingue: nam aut conſtat relinquentem dotes noluiſſe dari non habentibus qualitatem virginitatis; quod raro continget: & tunc tenetur reſtituere, quia detinet aliena, aut de eo non conſtat, ſed adeſt ſimplex depoſitio relinquentis dotes pro orphanis virginibus maritandis, & tunc cum videatur ſenſiſſe de puellis, quæ nondum contraxerint matrimonium, quæ opinione virgines reputantur, & appellantur ex cõmuni vſu loquendi; iuxta quem ſunt intelligenda verba relinquentis; *l. librorum, §. quod tamen Caſſius, ff. de leg. 3.* Nec eſt credendum, relinquentes dotes pro animæ piaculo velle permittere, quod tales puellæ nuptæ diffamentur in iudicio, nec ad reſtitutionem eas obligare; & ex præſumpta voluntate teſtatoris, qui ſi eſſet interrogatus, hoc reſpondiſſet, *text. gloſ. fin. l. tale pactum ad finem, ff. de pactis*, quæ procedit in omni materia; *vt tradit Cacheranus Oſac. deciſ. 64. num. fin. Alex. Raudenſ. conſ. 21. nu. 108.* poterit retinere, maxime cum & ipſa facta iam mulier aptior eſſet ad peccata committẽda, & tales procliuiores eſſe ſoleant ad laſciuia; ex quo in eis deficit virginalis pudor, & cum voluntas relinquentium dotes pro virginibus maritandis principaliter ſit obuiandi peccatis, & ea voluntas primum locum obtineat in conditionibus, & regat diſpoſitionem, *vulgata. l. in conditionibus primum locum. ff. de condit. & demonſtr.* & ſit attendẽda, licet recedatur à verbis *l. 3. §. conditio. ff. de adimen. leg. Tiberius Decianus conſ. 3. num. 45. vol. 1.* ſit, vt ea puella, quæ iam ab alio cognita contraxit, ſe-

Digitized by Google

xit, ſecurè dotem retineat: debent tamen patroni talium dotium diſtributores ſummopere curare, quod dotes dentur honeſtis puellis, quæ virgines reputétur, nam licet ea qualitas, quæ originaliter, & ex primordiali natura ineſt, ſéper præſumatur durare, niſi mutata probetur, *Bart. & Doctores.l.ſi prius.ff.de noui operis nunciatione, Petrus Surdus conſ.524.nu. 31.volum.4.*& in ſpecie Maſcardus *concluſione.1012. nu.1.*congruit officio exequentium voluntatem relinquentis dotes, eam ſpecificè adimplere, & ſic inquirere de earum honeſtate, vt fit Toleti ſuauiſſimæ patriæ à meis piiſſimis confratribus confratriæ ſanctæ Charitatis, qui mirificè hoc & alia multa pia opera exſequuntur.

Sed † quia ſupra *num. 24. & ſequentibus* diximus, legatum dotis relictum certę puellę pro ea maritanda dari ei ingredienti religionem, cum qua ſpiritualiter contrahit, ne forte aliquis dicat, dotem non eſſe dandã religioni cum nequeat eam accipere, nec pretium aliquod pro ingreſſu puellę, ne incurratur ſimoniæ labes, *cap. non ſatis de ſimonia*, & optimus tex. *in extrauaganti. 1. incipiēti ſane eodem titulo verſ. ne tam amoribus*, & Cõcilium Triden. *ſeſ. 25. cap. 3.* breuiter dic, quod Felinus *in cap. de ſimoniacè 22. de ſimonia, nu. 6. ad finem.* refert, Antoninum Archiepiſcopum dixiſſe, ſe audiſſe à fide dignis, quod Vrbanus Papa *dicta extrauaganti, ſane*, nõ intendebat comprehendere moniales pauperes, quæ conſueuerunt aliquid recipere virtute conſuetudinis, de quo meminit gloſ. vnica *dictæ extrauagantis*, & Sanct. Thom. *2.2. quæſtione. 10. artic. 3.* ad quartum tenet, licere Monaſteriis pauperibus non habentibus ſufficientes facultates pro ſuſtentatione monalium, recipere aliquid pro victu perſonæ, quæ in Monaſterio fuerit recipienda, *idem Sotus de iuſtitia, & iure, lib. 9. quæſt: 6. artic. fin. ad quartum*, & Clemens VII. conceſſit, quod moniales nullã ſimoniam incurrerẽt propter pacta, & conuentiones, quæ in dotes monialium ad earum victum contraherent, vt habetur *in compendio priuilegiorum, verb. moniales, numero vltimo, refert Cerola in praxi Epiſcopali. 1. part. verb. moniales, verſiculo ad decimumquintum*, & inquit ſic ſæpius declaratum per Cardinalium Congregationem, vbi inſerit declarationum verba, & quod totius ferè mundi conſuetudo introduxit, vt recipiantur dotes, de qua etiam conſuetudine teſtatur, Baeça *de dotibus, cap. 34. numero. 28.* Ioannes Gutierrez, *quæſtione. 32. Canonicarum, numer. 61.* 91

* *
*

Digitized by Google

CAPVT VIGESIMVMSECVNDVM.

DE ANNIVERSARIO PRO REDEMPTIONE CAPTIVORVM, ET RELAXANDIS, ſeu alendis carceratis.

SVMMARIVM.

1 *Cauſa redemptionis captiuorum eſt pia.*

2 *Per relictum pro redemptione captiuorum ſubleuantur animæ purgatorij.*

3 *Cauſa redemptionis captiuorum, æquiparatur cauſæ alimentorum.*

4 *Sacra pagina inſtruimur captiuos redimere.*

5 *Pro redemptione captiuorum conſanguineorum, præcipuè viri, mulier poteſt obligare dotem, nec iuuatur Velleiano, idem ſi ad ſoluenda debita pro exoneratione conſcientiæ viri defuncti.*

6 *Si mulier compulſa fuerit obligare, vel alienare dotem pro redimendo viro ab hoſtibus vel carceribus, non poterit reſcindere contractum prætextu metus.*

7 *Qui per metum facit id ad quod tenetur, non poteſt allegare metum.*

8 *Filij & cognati ſi negligant redimere parentes, vel conſanguineos captiuos, non tantum poſſunt exhæredari, ſed & eis denegatur ſucceſſio, & defertur Eccleſia.*

9 *Bona Eccleſiæ alienantur pro redemptione captiuorum.*

10 *Periculum corporis, vel animæ ſi ſit, priuatus poteſt compelli redimere captiuum.*

11 *Bona deperdita (vulgo* moſtrencos*) quæ Cameræ pertinent, priuilegijs* Catholicorum Hiſpaniæ *Regum, dantur ordinibus ſanctiſſimæ* Trinitatis, *& Mercedis ad redimendos captiuos.*

12 *Forma quæ eſt ſeruanda in his bonis deperditis, vt efficiantur moſtrenca.*

13 *Dominus bonorum ſi claruerit tranſacto anno, & duobus menſibus, recuperat bona, ſolutis expenſis, & reſtituenda ſunt, tam in foro exteriori, quam interiori.*

14 *Seruus fugitiuus nunquam dicitur moſtrencus, quia à domino poſſidetur.*

15 *Dominus ſerui ſi abſuerit, nec ſciatur vbi ſit, nec ſint hæredes coniuncti, nō datur*

Digitized by Google

datur redemptioni, ſed remanet liber.

16 Bona abſentis traduntur ſeruanda proximiori cognato.

17 Bona maioratus abſentis an dentur ſucceſſori, an proximiori cognato.

18 Bona abſentis an dentur ſeruanda fœmina.

19 Abſens licet magis præſumatur viuus, quam mortuus, qui ſe fundat in eius vita eam probare debet, & idem ſit in morte.

20 Si ambæ religiones petant bona moſtranca, ſunt danda ei, qui præuenit, cum inter habentes æquale ius præferatur qui præuenit.

21 Si ambæ religiones ſimul accedant, diuiduntur bona inter eas.

22 Dominus vaſallorum ſi concurrat cum Religionibus ad petenda hæc bona deperdita moſtranca, quis præferatur, & numeris ſequentibus.

23 Priuilegium etiam pia cauſa conceſſum intelligitur ſine præiudicio tertii.

24 Si ex duobus concurrentibus, alter habeat potentius ius, ille præfertur.

25 Relictum pro relaxandis carceratis, ſeu alendis, eſt opus pium, nam carcerati dicuntur perſonæ miſerabiles.

26 Carcer æquiparatur morti, & infernus nominatur carcer.

27 Sacra pagina inſtruimur, liberare carceratos.

28 Iudices qui diebus Paſchalibus compellunt creditores dimittere debitores incarceratos, parua quantitate accepta, an iuſte faciant.

29 Iudex ex officio tenetur facere, quod neutri ex partibus oneroſum ſit.

30 Nulli eſt permittendum facere, quod ſibi non prodeſt, & alteri nocet.

31 Oneroſus creditor non eſt audiendus.

32 Maritus vel alius adminiſtrator, qui humanitate ductus non exegit à debitore, toleratur, nec ei imputatur in redditione rationis, idem in tutore.

33 Quilibet in re ſua eſt liber moderator, & arbiter, etiam quod ea abutatur.

34 De iure communi, creditores nullum ius habent in perſonas debitorum, de iure autem Regio compelluntur creditoribus ſeruire.

35 Iudices in relaxandis debitoribus carceratis diebus Paſchalibus, qualiter procedere debeant.

36 Creditor tenetur alere debitorem incarceratum egentem.

37 Toleti pii aduocati defendunt per hebdomadas pauperes carceratos, & annuatim ſocia exultatione celebrant mirifice feſtum ſancti Raymundi Decretalium compilatoris, cuius nomine conueniunt.

38 Iudices debent patienter ferre ſuaſiones, quas eis aduocati faciunt pro laxandis pauperibus à carcere.

1 *NVllis licere decernimus, ſiue teſtamento heres ſit inſtitutus, ſiue ab inteſtato ſuccedat, ſiue fideicommiſſarius, vel legatarius inueniatur, diſpoſitiones pii teſtatoris infringere, vel improba mente violare, aſſerendo incertum eſſe legatum, vel fideicommiſſum, quod redemptioni captiuorum relinquitur, ſed modis omnibus exactum pro voluntate teſtatoris piæ rei negocio perficere.*

Verba ſunt Leonis Imperatoris, relata *l. nulli 28. C. de Epiſcopis, & Cleric.* ex quibus ſatis colligitur, pium & fauorabile eſſe relictum pro redemptione captiuorum: nam in certitudine perſonarum non vitiatur, de quo *ſupra c. 10. nu. 23.* & fauorabilius erit huiuſmodi legatum, ſi annuum fuerit, vt iam plura vidi annuatim relicta in redemptionem
2 captiuorum: Ex eo † enim animæ purgatorii ſubleuantur, vt dicit text. *in authent. vt cum de appellatione cognoſcitur. §. ſi vero ibi. Aliorum redemptio procuretur, vt ipſorum quoque animæ ex hac cauſa perſitura ſubleuentur, collatione.* 8. & eſt textus *in l. 5. tit. 10. p. 6* quæ proponit hæc verba: *Dexando algun home en ſu teſtamento mandas, ò heredad, ò otra coſa cierta que mandaſſe dar por ſu anima de que ſacaſſen cautiuos, &c.* vbi Gregorius affirmat piiſſimam eſſe cauſam, multaque permitti ob redemptionem cap-
3 tiuorum, quæ aliâs non permitterentur, & cauſa † redemptionis captiuorum æquiparatur cauſæ alimentorum, *Surdus de alimentis titu. 9. q.*
4 *3. n. 2.* Et ad † redemptionis exercitium inſtruimur ſacra pagina, nam legitur Geneſis, capit. 14. *Quod cum audiſſet Abraham captum videlicet Loth fratrem ſuum, numerauit expeditos vernaculos ſuos trecentos decem, & octo, & diuiſis ſociis irruit ſuper eos nocte, percuſſitq; eos, reduxitq; omnem ſubſtantiam, & Loth fratrem ſuum,* & 1. Reg. cap. 20. habetur: *Eruit Dauid omnia, quæ tulerant Amalechitæ, & duas vxores ſuas eruit, nec defuit quiſquã à paruo vſque ad magnum, tam de filiis, quam de filiabus, & ſpoliis:* & Paulus ad Hebræos 13. inquit: *Mementote vinctorum, tan quam ſimul vincti.*

5 Et † adeo à iure pia, honeſta, & fauorabilis cauſa reputatur redemptio captiuorum, vt permittat, & honeſtum iudicet mulieres, pro redẽptione facienda alienare dotes. *l. quamuis 21. ff. ſolut. matrimonio,* ibi: *Vel vt eos ex hoſtibus redimeret, quia iuſta, & honeſta cauſa eſt, non videtur male accipere:* & tradit Barboſa *l. 2. 2. p. nu. 7. in fin. ff. ſolut. matrim. Vincent. de Franch. deciſ. 273. num. 4. Marcus Anton. Amatus deciſ. 62. num. 4. 7. & 28. Theſaurus deciſ. 223. num. 7. Surd. deciſ. 86. nu. 4.* qui idem ſentiunt pro redimendo viro à carceribus. Nec iuuatur Velleiano, & per rationem, quam tradit. IC. *in d. l. quamuis,* ibi: *Quia iuſta, & honeſta cauſa eſt.* Ad eundem modũ, ſi mulier obſignetur pro debitis viri defuncti ad exone-

exonerationem eius conſcientiæ non iuuatur Velleiano. Ita tradit in terminis Petrus Cabellus *conſ. 2. n. 2. & 3.* & in omni pia cauſa, Romanus authen. *ſimiliter nu. 20. C. ad l. Falcid. & l. ſciendum num. 30. in fin. Socinus reg. 310. verſ. priuilegium pia cauſa in tertio priuilegio, Calcaneus conſ. 13. num. 4. verſic. prima quia videtur, Tiraq. de priuileg.* 113. quemadmodum mulier nō iuuatur Velleiano, obligans ſe pro dote, & libertate, *vt in l. ſi dotare, & l. penult. & l. fin. C. ad Velleianum,* quia iuſta & honeſta eſt, vt dicit, *d. l. quamuis,* nam ratione ſcripta in l. licet arguere ad extenſionem legis, *vt per Doctores in authent. quas actiones, præcipuè, Iaſ. C. de ſacroſanct. Eccleſiis.*

Et quod † magis eſt, quod ſi mulier compulſa fuerit alienare dotem pro redimendo viro ab hoſtibus, vel carceribus, non poterit reſcindere contractum. Nam qui † per metum facit, id ad quod tenetur, non poteſt allegare metum. *l. ſed & partis §. quæri poterit. ff. quod metus cauſa,* & † filii, & parentes, & cognati, ſi redemptionem neglexerint, non tantum poſſunt exheredari, ſed & legibus eis denegatur ſucceſſio, & defertur Eccleſiæ, vt redemptionem faciant, *authent. vt cum de appellatione cognoſ. §. ſi vnum verſ. ſed hæc quidem, collation. 8.* 6 7 8

Et minor viginti quinque annorum, maior tamen octodecim abſque reſtitutionis ſpe contrahit pro redemptione captiuorum, *authentica ſi captiui, verſ. qui autem C. de Epiſcop. & Clericis:* & licet olim non liceret minoribus vigintiquinque annorum manumittere, hodie in decimo octauo non permittitur. *§. fin. inſtituta quibus ex cauſis manumit. non licet.* Sed † & bona Eccleſiæ alienantur pro redemptione captiuorum. *c. ſicut omnino 12. q. 2.* vbi gloſſ. quod ſi timeretur periculum corporis † vel animæ non ſolum Eccleſia, ſed quilibet priuatus, compellitur redimere, *cap. aurum. 12. quæſtione. 2. Redoanus de rebus Eccleſiæ, rubrica de cauſa pietatis numer.* 42. Sed & † noſtri Hiſpaniæ Reges Catholici, omnia à dominis deperdita, ſi dominus ignoretur, etſi eorum Cameræ pertineant, *c. 1. quæ ſint regalia, & per totum titulum. C. de bonis vacantibus lib. 10. l. 12. tit. 1. part. 2.* pro ſua regia magnitudine redemptioni captiuorum applicant. Et ſic ordines ſanctiſſimæ Trinitatis, & Mercedis obtinent priuilegia Regalia, vt talia amiſſa bona (vulgo *moſtrencos*) eis dentur ad redemptionem faciendam, ſeruata forma poſita per *l. 7. titul. 13. libr. 6. Recopil.* nec domini vaſallorum poſſunt ea ſibi arripere, niſi priuilegio, vel conſuetudine, *ex dict. l. Regia tradit Auendan. lib. 1. de exequend. mandat. c. 7. nu. 5. Bobadilla in politica li. 2. c. 16. n. 133.* 9 10 11

Debent

12 Debent † tamen ſeruari per annum, & interim emittere vana, vt poſſit venire in domini notitiam, quo non facto, amittitur ius ad moſtrencum, & petitur vt furtiua, *vt in d. l. 7.* quam notat Ioannes Horoſcius *l. 1. numer. 10. ff. de rerum diuiſione.*

13 Etſi † tranſacto anno apparuerit dominus, eſt illi reſtituendum, ſolutis tamen expenſis, de æquitate ex l. *ſi me. & Titium ff. ſi petatur, Azeuedus l. 6. titul. 15. libr. 4. Recop. numer. 16.* vbi quod in vtroque de foro fit reſtitutio apparente domino, & quod in foro conſcientiæ teneatur inuentor res tales dominio reſtituere, *Ioannes Faber. §. fin. inſtituta de rerum diuiſione, Federicus de Senis conſ. 105. ſequitur Auendan. in dictionario verb. moſtrencos,* vbi † limitat legem Regni, vt non procedat in ſeruo

14 fugitiuo qui à domino poſſidetur. *l. 1. §. per ſeruum, & l. 3. §. Nerua. ff. de acquirend. poſſeſſion.*

15 Sed † ſi non fugitiuus ſit, ſed dominus ſerui ignoretur omnino, quia abfuerit, nec ſint heredes ſeu coniuncti, quibus ſuorum bonorum adminiſtratio detur, non eſt dandus redemptioni, ne inducta ad vnum effectum contrarium operentur, nempe illius captiuitatem. Sed ſi caſus contigerit, ſeruus eſt relinquendus in ſtatu liberi; & hoc eſt iuri conſonum, nam videtur habitus pro derelicto, *vt per totum titulum ff. pro derelicto,* & cum ſit nullius, conſequitur libertatem naturalem, nec iterum in captiuitatem cadere poteſt, niſi mediante bello iuſto.

16 Si tamen † ſint cognati abſentis, eis debent dari ſeruus, & alia bona: *argumento l. 1. ff. de bonorum poſſeſ. furioſo, Infanti, &c. ibi: Atque vtilius eſt ad eundem modum proximo cuique bonorum poſſeſſionem dari, ne bona iaceant,* quæ lex dicit, *cuique,* quia loquitur reſpectu bonorum furioſi Infantis, muti, ſurdi, & cæci, quibus datur curator: at in caſu abſentiæ, nõ cuique, ſed proximiori cognato ſunt danda bona, ne iaceant *l. 4. titul. 29. p. 1. ibi; Y eſtos bienes maguer que todos ſean obligados à guardalos, mayormente conuienen à ſus parientes mas propinquos,* quæ lex ortum habuit à *l. 3. C. de captiuis* vbi gloſſ. in fin. Bald. & Doctores tenent, idem eſſe in bonis abſentis, quod captiui, & ita communiter ſeruari in hoc regno, tradit Gomezius de Leon *in ſua centuria facto. 29. num. 2.*

Nec ſufficit probare ſe agnatum, ſed proximiorem, *Tiberius Decianus conſ. 1. num. 393. vol. 1. Alexand. conſ. 82. volum. 1.* Si tamen abſente

17 poſſeſſore † maioratus concurrant ad petendam adminiſtrationem proximior cognatus, non tamen ſucceſſor, & ſucceſſor, præfertur ſucceſſor ad quem bona maioratus, quæ ſunt adminiſtranda, peruentura ſunt,

ſunt, & cuius intereſt bona conſeruari, *vt dicit Menochius de arbitr. centuria. 2. caſu. 150. num. 20. verſ. tertio,* & quia ad eum pertinent fructus caſu, quo poſſeſſor mortuus ſit, & ſic audiui pronunciatum in Pinciana Cancellaria.

Sed † etſi ſit fœmina, talis ſucceſſor, ſeu alter coniunctus, dubitari poteſt, an eis concedatur adminiſtratio? Et Alexand. *conſ. 221. num. 6. & 7. vol. 6.* & alii quos refert Paz *in pract. 1. tom. 3. part. num. 16. & 17.* tenent, non dari fœminis per. *l. cuius bonis. ff. de curatore furioſi* (quæ loquuntur in curatore furioſi, qui etiam perſonæ datur) & per gloſſ. *verbo curatorem in l. 2. ff. de curato. bonis dando* (quæ non loquuntur de fœmina) tamen *per l. 4. tit. 29. part. 2.* videtur ſuſtineri poſſe eorum ſententiam. Poterit tamen fœmina petere , vt ſuo marito decernatur adminiſtratio. *Parladorius. 3. part. quæſt. 2. §. 1. num. 5.* Si tamen non per adminiſtrationem bona dentur, ſed tamquam heredi, quia tranſierit tempus lege partitæ definitum, quæ eſt *l. 14. tit. 14. p. 3.* probata fama de qua in ea lege, defertur proximiori etiam fœminæ. Et pro huius digreſſionis complemento adde, quod licet † abſens magis præſumatur viuus, quam mortuus, in eo caſu, qui ſe fundat in vita, vel in morte, probare debet, vt tradit Georg. *dict. l. 14. verb. abonda que prueue.* Nec eſt vera ſententia dicentium quod quilibet præſumitur viuere, vſq; ad centum annos, nec id probatur. *l. fin. C. de ſa. roſanct. Eccleſ.* Imo cum dicatur, quod longiſſima hominum vita eſt centum annorum, colligitur præſumptio, quod vlterius viuere non præſumatur, *ita Maſonius, deciſ. 44. num. 12. & Maranta in repetitione. l. is poteſt, num. 163. ff. de acquir. hered.* 18 19

Sed † ſi accedant ambæ religiones ad petendum, prius petenti dandum eſt, nam inter habentes æquale ius, præfertur qui præuenit. *l. ſi pluribus in fine. ff. de legat. 1. Barboſa. l. 1. 7. part. num. 59. ff. ſoluto matrimon.* 20

Si tamen † eodem tempore accedant, diuidetur inter eas, *ad tradita per Philippum Franchum cap. cum quis. §. cum ab eo num. 1. verſ. 3. nota de ſepult. lib. 6. & per Bart. l. hoc articulo numer. 8. & 9. ff. de heredibus inſtituendis.* 21

Sed quid erit † etſi concurrat dominus temporalis cum monaſteriis petentibus? Et certè ſi iuuetur priuilegio , tunc ſi priuilegium eius præceſſit priuilegium monaſteriorum, præfertur dominus, qui habebat ius quæſitum: nam priuilegium Principis non operatur in præiudicium tertii, *l. 2. §. ſi quis à Principe. ff. ne quid in loco publico.* 22

ff Etiam

Digitized by Google

23 Etiam † quod priuilegium piæ cauſæ conceſſum ſit, nam adhuc debet intelligi ſine præiudicio tertii, *tradit Felinus cap. in preſentia, nu. 34. verſic. priuilegium enim de probatio. Hieronymus Butigel. l. quidam. n. 20. ff. ſi cert petatur.* In dubio autem ſi rex concedat territorium non cenſetur conceſſiſſe regalium, *Luc. de Penn. contra Rempub. nu. 8. & ſequent. C. de re milit. lib. 12. Carol. de Graſſis, regalium Franc. lib. 2. iure 3. ad fin.*

Et ſi quæras de ratione ob quam dominus loci habens ius ad moſtrenca, ex priuilegio præfertur religioni ſi prius obtinuerit priuilegium, & non præferatur religio habens priuilegium anterius alteri religioni, cum ambæ religiones concurrunt ad petendum? Dic ideo eſſe, quod generalis conceſſio facta non comprehendit id, quod ſpecialiter eſt conceſſum domino loci, *argumento l. coheredi. §. qui patrem ff. de vulgari.*

At quando generaliter in Regno conceditur ius ad monſtrenca, & reperiuntur duo huiuſmodi priuilegia, de eis iudicatur, non magis quam de conceſſionibus piſcandi, vel paſcendi, quo caſu quilibet poteſt vti, & alter alterum prohibere nequit. Et ſic præfertur, qui præuenerit per ſupradicta. Hoc † autem ceſſat in eo, qui habet potentius ius,
24 præfertur etiam alteri cum quo concurrit, *argumento l. contra pupillum ff. de re iudicata.* per quem textus, ita tradit Barboſa *l. 1. 7. par. num. 59. ff. ſolut. matrimonio.* Potentius enim eſt ius ſpeciale, & anterius domini terræ: Sed an domini temporales poſſint præſcribere ius ad moſtrenca, & bona vacantia, dubitari poteſt, cum ſit de Regalibus, quæ impræſcriptibilia ſunt ex communi ſententia. Sed intellige tu eam priuatiue, *vt tradit Siluanus conſi. 96. numer. 17. lib. 2.* Et ſic Conſilium ſanctæ Cruciatæ accumulatiuè vtitur eo Regali iure ſinendo priuilegiarios vti ſuo priuilegio ſumendi bona moſtrenca, & inteſtatorum, quando ipſi præueniunt. Sin autē concurrant, cedere debent religiones ſanctæ Cruciatæ, cum accipiant nomine Rei, cui iure proprio pertinent talia bona, *vt ſupra num. 11.* Et accedit Bulla Pii Quinti Rom. Ponti. de qua fit mētio *l. 9. tit. 10. lib. 1. Recop.* & cum alii habeant à domino noſtro Rege, & cauſa potentius operetur in ſe ipſa, quam in cauſato, *authent. multo magis. C. de ſacroſ. Eccleſ. Clem. ſi dominum de reliquiis, & venerat. ſanct.* tanquam habens potentius ius, præfertur, & quidquid talium bonorum ſancta Cruciata exigit, omne id redemptioni applicat, & tribuit alicui ex religionibus ad effectum redimendi. Et licet hucuſque ſubdelegati iudi-

iudices non accuratè, ſed perfunctorie in exactione horum bonorum verſati fuerint, nunc video, quod illuſtriſſimus dominus don Martinus de Cordoua è Conſilio Catholice Maieſtatis, Prior, ac dominus villæ de Yunquera, vtriuſque ſignaturæ Rom. Pont. Referendarius, ac Commiſſarius Generalis, & meritiſſimus Præſul Regii Conſilii ſanctæ Cruciatæ (motus piiſſima redemptionis cauſa, in qua ea bona expenduntur, & defenſionis fidelium, qui toties mari à barbaris capiuntur, ac vincti perferuntur in Africam, & feruore ſanguinis alterius ſui cognati, & famigerati domini Martini de Cordoua Comitis de Alcaudete, qui magnanimiter liberauit ciuitatem Oram, & fideles eius à captiuitate, & nece) nouè iuſſit apponi in titulis, quæ dantur iudicibus ab eo ſubdelegatis tam Hiſpaniæ, quam Siciliæ & inſularum, ac noui orbis clauſulam, qua excitantur ad exercitium iuriſdictionis ſuper his bonis moſtrencis, & inteſtatorum eis competentibus.

Simile † eſt relicto pro redemptione captiuorum, relictum annuatim pro redimendis & liberandis carceratis, ſeu eis interim alendis. Opus quidem pietatis eſt. Nam carcerati dicuntur perſonæ miſerabiles *Bart. tract. de carcere in fine, Hyppolitus in practica.* §. *nunc videndum n. 75. Didacus Perez l. 1. tit. 1. lib. 3. Ordinam. pag. 730. verſ. item incarcerati,* & eis benefacere pium vocatur, *Tiraque. de pia cauſa in præfatione, pag. 10. verſ. relictum per gloſſam in cap. ſacrorum. 17. quæſtio. 2.* & multa tradit Bobadilla in Politica. *lib. 3. tit. 15. ex numer. 134.* & Deus retribuet benefacientibus, vt habetur Matthæi. c. *25.* ibi: *In carcere eram & veniſtis ad me,* vbi Dominus tribuit præmium talia facientibus, & Pauli Apoſtoli. 2. ad Timotheum, cap. 1. *Det miſericordiam Dominus Oneſiphori domui, quia ſæpe me refrigerauit, & catenam meam non erubuit.* Marceſcit enim caro humana in carceribus, & ſic legitur Hieremiæ c. 38. quod Sedechias Rex dixit Abdemelech Æthiopi: ***Tolle tecum hinc triginta viros & leua Hieremiam Prophetam de lacu, antequam moriar, erat lacus ille non leonum, ſed in veſtibulo carceris, in quo non erat aqua, ſed lutum.*** 25

Et † carcer æquiparatur morti, vt habetur Lucæ. c. 22. (de Petro dicente domino) *Tecum paratus ſum, & in carcerem, & in mortem ire.* Et infernus nomine carceris appellatur ab Eſaia cap. 24. vbi dum loquitur de dæmonibus in die iudicii inquit: ***Et claudentur ibi in carcere.*** 26

27 Sed † & Dominus noſter nos inſtruit alere, & liberare carceratos,
nam habetur Daniel. c. 14. *Dixitque Angelus Domini ad Abuc, fer prandium, quod habes, in Babylonem Danieli qui eſt in lacu leonum, &c.* & Actor. 5. *Angelus Domini per noctem aperiens ianuas carceris. & educens eos, dixit: ite, &c.* & Actor. 14. *Et Petrus quidem ſeruabatur in carcere: Et ecce Angelus Domini excitauit eum dicens, ſurge velociter, & ceciderunt catenæ de manibus eius, & exiens ſequebatur eum.* Et iterum Actorum c. 16. *Media autem nocte Paulus, & Silas orantes laudabant Dominum, & audiebant eos qui in cuſtodia erant, ſubito terræ motus factus eſt magnus, ita vt mouerentur fundamenta carceris, & ſtatim aperta ſunt omnia oſtia, & vniuerſorum vincula ſoluta ſunt.*

Et eſt miſerendum carceratorum, licet iuſte patiantur, & eis bene faciendum. Quare laudandi ſunt Chriſti fideles, qui ſuis teſtamentis, & aliis diſpoſitionibus relinquunt annuatim aliquam pecuniæ quantitatem erogandam diebus Paſchalibus in relaxandis carceratis ob æs alienum.

28 Sed † quia ſæpiſſime vidi his diebus Paſchalibus iudices compellere creditores paruam quantitatem pro vniuerſo debito, & eis inuitis, reluctantibus, relaxare à carcere debitores: videndum eſt, *ſit ne licitum talia facere?* Et videtur licere, nam eo caſu creditori detur aliqua quantitas eleemoſynæ, quam à debitore non acciperet, licet perpetuo in
29 carcere maneret, vtrique parti conſulitur. Quod † pertinet ad officium
30 iudicis. *l. 1. ff. ſi quis cautio.* Deinde † quod vni non prodeſt, & alteri nocet, non eſt permittendum. *l. in fundo ff. de rei vendicatione*, ibi: *Neque enim malitiis indulgendum eſt ſi tectorium, puta, quod induxeris picturas, quæ corradere velit, nihil laturus, niſi vt officiat. l. 2. in princip. vbi Barboſa 2. part. num. 35.* quem ſemper vide ad hanc regulam, *ff. ſoluto matrimonio; Conarru. practicarum quæſtion. 37. num. 2. Syluanus conſ. 74. num. 18. libr. 2.* Cum ergo nulla vtilitas ſit creditoris in carceratione pauperis debitoris, imo damnum ſentiet non recipiendo, quod illi offertur, non eſt
31 ferendus †, vt nec audiendus oneroſus creditor, *l. ſi ſeruos. 25. ff. de pignor. actione.*

32 Et † potius toleratur humanitas adminiſtratoris creditoris, qui dimiſit debitorem, nec exegit humanitate ductus, vt ex aliis tradit Vincentius de Franchis *deciſ. 424. n. 3.* quod eſt notandū, ne tutori dimittēti egenū ſui pupilli debitorē imputetur, quod etiā ſētit a dictionator *l. ſi C. de ann. & tribut.* ſequitur Aceuedus *in curia Piſana l. 2. c. 20. n. 3.* quidquid ſentiat riguro-

gurofe Auenda. *l. 2. tit. de las excepciones, numer. 12.* Tamen in quæſtione 33
principali, quia nemini ius ſuum detrahi debet, cum in re ſua ſit moderator, & arbiter. *l. in re mandata. C. mandati*, etiam quod abutatur illa, *l. ſed ſi lege. §. conſuluit. ff. de peti. here. ibi: Sine quid dilapidauerunt dum re ſua ſe abuti putant, non præſtabunt.* Et ſic poſſidentes, qui negligunt culturam fundorum, & reparationem domorum, non tenētur, nec ille, qui bona fide credidit fructus ad ſe pertinere, & fuit negligens in colēdo fundo, tradit Barboſa. *l. ſi mora nu. 90. & 93 ff. ſoluto matrimonio*, & eſt text. *in l. videamus in princip. ff. de vſuris*, ibi: *Licuerat ei negligere fundum.* Et poteſt creditor dicere, quod ſi velit debitor ſe à carceribus liberare, vtatur remedio ceſſionis bonorum à iure inducto. Quo caſu ei traditur cum torque ferreo, vt ei ſeruiat, *l. 5. & 6. tit. 16. libr. 5. Recop.* vel ſecundum loci conſuetudinem, vt dicit Couar, *lib. variar. cap. 1. nu. 5.* in quo maiorem poteſt conſequi vtilitatem, quā in illa quantitate parua, quæ ei offertur. Quod ſi debitor nolit ceſſionem facere, & catenæ renunciare, tranſactis ſex menſibus ad id compellatur, vt poteſt per iudicem. *l. 7. tit. 16. libr. 5. Recop. l.* licet nunquam viderim eius deciſionem ſeruatam: & contrarium ſit de iure communi. *l. ob æs, cum authent. ibi poſita. C. de actio. & obligat.* eo enim iure nullum ius habebant creditores in perſona debitoris. *l. fin. in* 34
fine. ff. de libero homine exhibendo. l. de iure ff. ad municipal. Olanus in antinomijs, litera D. numer. 17. & ſic cedendo bonis liber remanebat per text. quem ſic intelligit *Bart. l. imo magis, ff. de libero hom. exhib. Iaſ. §. ſi inſtituta de actio. Rodericus Suarez. l. 1. tit. de los gouiernos, lib. 2. fori: Auendan. ad l. 4. tit. de las excepciones, num. 12.* vbi infert, quod ſtante debitore viuo, dicitur ſoluendo, ſi poteſt commodè ſeruire. Illibatam ergo oportet ſeruare creditoribus hanc poteſtatem in perſonas debitorum, *argumento. §. ſed & maior aſperitas, inſtituta de his qui ſunt ſui, vel alieni iuris.*

Quare † prudentis iudicis arbitrio eſt relinquendum eò caſu faciendum, procedendo cum grano ſalis, ita vt nec vi compellat creditores 35
remittere ius ſuum, nec ſtatim retinentibus illis accipere, quod de eleeſyna illis offertur, carceratos deferant, & vinctos ſinant, ſed & precibus inſtent, alliciantque prius blando ſermone creditorum animos, quorum ſi corda indurentur, minentur eos cum decreto, vt præbeant alimoniam carceratis debitoribus: nam † creditor tenetur alere debito- 36
rem carceratum, non habentem vnde ſe alat. *gloſ. verb. agnoſcere in. l. fin. C. de erogatione milita. annona. libr. 12.* quam dicit Bart. non eſſe alibi. *l.*

ff 3 *ſanctum,*

Digitized by Google

ſanctum,num.3.ff.de rerum diuiſione dicit notabilem, Paris de Puteo *tract. ſindicatus,c.an carcerarius teneatur,nu.1.plures refert Surdus de alimentis tit.1. quaeſt.71.num.2.Gāma deciſ.261.num.1.* vbi *num.2.* addit, procedere, licet confraternitas miſericordiæ eleemoſynis pauperes carceratos aleret: & ita dicit fuiſſe iudicatum, & eſt text. *in l.4.tit.16.libr.5. Recopil. vbi Matienço gloſſ.1.numer.1.* Et ſic mediis iuridicis, & per legitimos tramites poterit ſenſatus iudex debitorem relaxare, cuiā Deo tribueretur, in cuius ſeruitium, & ſui Paſchatis honorem talia facit.

57 Sed † & dominos aduocatos ſuauiſſimæ patriæ meæ (quorum confraternitati olim aſſociatus fui, dum aduocationis honorabile officium Toleti exercebam) deprecor, ne frigerentur in feruenti charitate, qua pauperum carceratorum cauſas tuētur, ſed deſtinando ſingulis hebdomadis ad ſiſtendum in iudicum Audientiis pro eorum defenſione, nec ea ſocia exultatione, qua omnes conueniunt in templo Ordinis Dominicani, poſt diem Epiphaniæ ſub nomine, & protectione ſancti Raymundi (Decretalium compilatoris) cuius feſtiuitatem extrenuis muſicis, & voce cornuę, laudibus iubilationis concelebrāt, ac omnes humiliter, & deuotè ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum ſumunt, cum quibus iudices Eccleſiaſtici, & ſęculares illius Imperialis ciuitatis ſemper

58 adſiſtunt. Quos † velim patientes eſſe circa aduocatos in carceratorum cauſis: nam etſi in omnibus tales eſſe oporteat, vt dicit text. *in l.nec quicquam.§.circa aduocatos.ff.de officio Proconſulis*, præcipuè tamen in his cauſis, *vt tradit, & commendat Bobadilla in ſua Politica li.3.c.15.n.133.*

CAPVT XXIII.

DE ANNIVERSARIO RELICTO PRO MONTE PIETATIS AD MVTVANDVM frumentum, aliamve ſpeciem, ſeu quantitatem egenis.

SVMMARIVM.

1 *Montes pietatis relinquere, prodeſt ſaluti animarum, & de eis, vt de pijs Epiſcopus cognoſcit.*

2 *Montis pietatis definitio.*

3 *Mutuum*

3 *Mutuum neceſſario debet eſſe de his rebus, quæ pondere, numero, & menſura conſiſtunt, quæ in genere functionem recipiunt.*

4 *Differentia mutui, & commodati.*

5 *Montes pietatis liciti ſunt ex ſui natura tamen aliquo extrinſecus accedente, poſſunt in perniciem transferri, & vſurariam prauitatem ſapere.*

6 *Conditio mōtis pietatis, vt recipientes mutuum, aliquid exiguum vltra ſortem ſoluant pro expenſis montis, an ſit licita, & numeris ſequentibus.*

7 *Caietani, & Dominici Soti opinio circa montes pietatis, contraria eſt Lateranenſi Concilio, & reijcienda.*

8 *Montes pietatis relinquentes, conſultius facient, ſi aliquam annuam quantitatem reliquerint pro expenſis, & adminiſtratione montis.*

9 *Mons pietatis coaceruatur, & ſuſtinetur gratia pauperum, quibus mutuum fit.*

10 *Pignus cuſtodire, eſt maximum periculum.*

11 *Pietatis officium non debet eſſe venale.*

12 *Obligatio mutuandi eſt appretiabilis pecunia.*

13 *Vſura eſt obligare recipientem mutuum, vt ipſe remutet.*

14 *Epiſcopus tenetur quotannis viſitare montes pietatis.*

15 *Papa determinando an aliquid ſit peccatum, non poteſt errare.*

16 *Pignus datum pro ſecuritate mutui monti pietatis, ſi amittatur, ſeu deterioretur, poſſit ne ad alia bona debitoris recurri.*

17 *Hipotheca ſpecialis debet executi prius quam perueniatur ad alia bona debitoris, niſi adſit clauſula, quod ſpecialitas non deroget generalitati.*

18 *Specialis obligatio vnius rei non excludit generalem obligationem.*

19 *Hypotheca non requirit ſcripturam, & probatur duobus teſtibus.*

20 *Hypotheca ſeu obligatio bonorum probata teſtibus eſt ſufficiens ad prælationem, licet poſterior creditor habeat inſtrumentum.*

21 *Intelligitur* l. ſcripturas. C. qui poteriores in pig. hab. & l. 31. tit. 13. part. 5.

22 *In tantū eſt iuſtior lex, in quantū eſt conformior iuri naturali, vel diuino.*

23 *Priuata ſcriptura, ſine teſtibus, etiam à debitore recognita, non ſufficiet ad prælationem propter periculum antedatæ etiam in fauorem piæ cauſæ.*

24 *Scriptura ſine teſtibus valet fauore piæ cauſæ.*

25 *Priuata ſcriptura ſine die valet ſine aliquo fauore de iure communi.*

29 *Contrahens cum monte pietatis, cenſetur contrahere ſecundum capitula montis.*

27 *Contrahentes in certa negotiatione obligantur ſtatutis eius, & ſubſunt iudicibus illius profeſſionis.*

Digitized by Google

28 *Actus præſumitur geſtus ſecundum qualitatem rei ſuper qua conficitur.*

1 CONcilium † Tridentinum *ſeſſione. 22. cap. 8. de reformatione*, dum diſponit, & ordinat, quod Epiſcopi ſint tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, piarumque cauſarum executores ponit hæc verba: *Eleemoſynas montis pietatis, ſiue charitatis, & pia loca omnia, quomodocumq; nuncupentur, etiam ſi prædictorum locorum cura ad laicos pertineat atque eadem pia loca exemptionis priuilegio ſint munita, ac omnia, quæ ad Dei cultum, & animarũ ſalutem, ſeu ad pauperes ſuſtentandos inſtituta ſunt, ipſi ex officio, iuxta ſacrorum Canonum ſtatuta cognoſcant, & exſequantur.* Ex quibus ſatis colligitur, relictum ad montes pietatis eſſe religioni conſentaneũ prodeſſeque ſaluti animarum, & tanquam opus pium. Eadem œcumenica Synodus *in Canone. 9. eiuſdem ſeſſionis. 22.* iubet adminiſtratoribus, quotannis Epiſcopo reddere rationem eleemoſynæ montis pietatis.

2 Eſt † namq; mons pietatis certa pecunia, ſeu frumentum, vel quodcumque mutuabile congregatum à republica, vel aliis, ex quo datur pauperibus mutuo gratis. Ita communiter definitur, & eam definitio-
3 nem ponit Ludouicus Carbo. *tractatu de reſtitutione. q. 55.* Et † dixi, vel quodcumque mutabile: nam mutuum neceſſario debet eſſe de his rebus, quæ pondere, numero, menſurave conſiſtunt, quæ in genere ſuo functionem recipiunt, & in quibus aliud pro alio ſolui poteſt, vt dicit text. *in l. 2. §. mutui datio. ff. ſi cert. petatur*, de quo Conanus, *libro 8. capitul. 9. in princip. Nauarrus. c. 1. 24. quæſtione. 3. Alciatus, lib. 2. Paradoxorum, cap. 20. Zaſius lib. 1. reſponſorum cap. 1. numer. 17. Hottomanus de vſuris lib. 1. cap. 2. Gutierrez de iuramento confirm. 1. p. c. 24. Socin. regul. 377. Duennas re-*
4 *gul. 159 & eſt. l. 1. tit. 1. par. 5.* vbi ponit pro differentia mutui, & commodati, quod mutuum fit genericè, & poteſt reddi aliud generis, *vt pecunia, triticum, vinum*: commodatum vero ſpeciei, & proprij indiuidui, in quo reddi debet idem per idem, *vt liber, equus, menſa*, vel quid ſimile, de quibus non transfertur dominium vt in mutuo, ex dict. *l. §. appellata, & §. creditum*, de quo Anton. Gomez. *2. tomo de contractibus, cap. 11. nu. 1.*

5 Et † huiuſmodi pietatis mons, ſiue fiat à republica, ſiue ab vno, vel pluribus particularibus, de ſe liciti ſſimus, & meritorius eſt, & à ſacra pagina laudatus, Pſalmo. 111. ibi: *Iucundus homo qui miſeretur, & commodat,* dum tamen fiat, vt habetur, Luc. 6. *Mutuum date, nihil inde ſperantes.*

Etenim vero aliquo extrinſecus accedente, poteſt iuſti mõtis natura altera-

Digitized by Google

alterati,& in perniciem tranſferri, vſurariamq; prauitatem ſapere, puta ſi adiiciatur conditio, vt recipientes pecuniã mutuo, ſeu aliam ſpeciem, quid amplius pecuniæ, vel ſpeciei receptæ reddant, *vt tradit Caietanus in opuſculo montis pietatis*, quem refert & ſequitur frater Dominic. Soto *lib.6. de iuſtitia & iure, quæſt.1. art 6.* qui tenent, nullatenus † admittendam conditionem recipiendi aliquid vltra ſortem, in quo eis aſſentior: 6
Diſſentior tamen ab horum opinione, in quantum negant in eis montibus poſſe aliquid minimum vltra ſortem recipi, cauſſa expẽſarum adminiſtrationis, licet ipſi fateantur poſſe aliquid recipi ratione obligationis mutuandi, ſed a deo exiguum, vt fere non ſit conſiderabile. Nam video, quod in Lateranenſi Concilio, celebrato ſub Leone X. *ſeſſ. 10. ex Bulla Leonis Papæ*, traditur hunc pietatis montem approbatum à Pontificibus, Paulo II. Sixto IV. Innocentio VIII. Alexandro VI. Iulio II. vbi etiam aſſeritur, hunc montem eſſe licitum, ſi nihil recipiatur præter id, quod pertinet ad expenſas, quæ ſunt neceſſariæ ad montis indemnitatem, & conſeruationem. Et poſtea ſubdit, hoc opus eſſe laudabile, & concionatores debere fideles ad illud hortari, cuius rei cauſſa etiam indulgentias conceſſit, licet Concilium addat, melius eſſe ſi vltra ſortem nihil reciperetur, ſed aliquis conſtitueretur cenſus, qui miniſtrorum labori ſatisfaceret: & inſuper ſacro eo Concilio excommunicantur, qui contra docere, diſputare verbo, vel ſcriptis auſi fuerint.

Quod cum † ita ſit, miror Caietanum contrarium tenuiſſe dicto loco, qui (vt ipſe inquit) *2.2. qu. artic.10.* interfuit dicto Concilio: ſed & de eo, & Soto dicit ſe mirari Cardinalis Toletus *in ſumma lib.5.c.38.* Ex quo contra iſtum mõtem inuehunt, & dicit melius ſenſiſſe Nauarrum, qui *c.14.q.3.* ipſum approbat. Et ſi † optare, rogaremq; ſummopere relinquentes aliquam pecuniam, aliamve ſpeciem ad montem pietatis, vt ſimul aliquid annuum reliquiſſent pro expẽſis miniſtrorum, & ſemper huius ero opinionis, vt ita conſtituatur, vel quid minimum percipiatur ratione expenſarum, taliter quod nullo modo poſſit prorumpi in vſuræ labem, omni iure prohibitam: libet tamen hic adiungere rationes, quæ videntur iuſtificare receptionem illius exiguæ quantitatis, limitatis expenſis montis. 7 8

Et primo conſidera, quod † mutuum fit gratia recipientis, & ſic mons pietatis conſtituitur fauore pauperum, quibus mutuum dãdum eſt, & nihil quærit ſuperlucrari, nihilque protendit vltra mutuam pecuniam, ſpeciemve ſibi aſſumere, ſed vt tantundem, & eiuſdem boni- 9

tatis ſibi reddatur, quod eſt proprium mutui, ita vt expreſſione non egeat. *l.cum quid.ff.ſi cert.petat.* Verumtamen mons deſiderat ſuam conſeruationem, & perpetuitatem, vt ſemper poſſit in illa quantitate, ſpecieve coaceruata egentibus mutui auxilium præbere: & quia ſi eius adminiſtratoribus, & miniſtris neceſſariis pro dandis, & recipiendis pecuniis, & ſcribendis libris, ſalaria ſoluerentur ex capitali, mons deſtrueretur indies, ita vt finiretur exhauſtis his expenſis & ſalariis, admittitur ab omnibus illud plus percipi pro expenſis. Nam ſecundum naturam cuiusque rei, eſt eum ſequi commoda, quem ſequuntur incommoda, *l. ſecundum naturam, ff.de regul iuris.* Si ergo pecunia coaceruata ſuſtentatur ſolum, vt poſſit egentibus mutuo dari, & in eorum commodum, non videtur contrarium rationi, & æquitati naturali, eos ſentire onus expenſarum limitatè factarum pro montis cuſtodia, & regimine, præcipue cum mons pietatis dicatur Societas, vt tradit Cerola *in praxi Epiſcopali, 2.part.verb.mons pietatis.* Quod maxime procedit, cum communiter conditio ponatur in his montibus † pietatis, quod recipientes

10 mutuum, teneantur relinquere pignora pro ſecuritate reddendarum pecuniarum, in quorum cuſtodia miniſter occupatur. Et eſt maximum periculum cuſtodire pignus, vt dicit gloſſ. *l.in eo 111.§. nemo aliena. ff. de regul.iur.* & tradit Barboſa *l.diuortio, §.interdum, num.21. ff.ſolut.matrim.* tam quia tenebitur ſoluere, ſi ſibi furetur extra caſum violentiæ, qui pro fortuito reputatur à Iureconſulto, *l.quæ fortuitis, C. de pignor. action.* quam quia tenetur, ſi attritum reſtituat; *l.quemadmodum, §. magiſtratu, ff.ad legem Aquil.* itidem ſi culpa creditoris adminiſtratorisve pereat pignus, *l.quæſitum, ff.de adminiſtrat.pignor.* Si ergo omne ſtudium, quod ponitur in adminiſtratione mõtis pietatis eſt in vtilitatem eorum, quibus fit mutuum, non videtur extra rationem, eos ſoluere aliquid minimum pro expenſa facienda.

Nec obliuioni tradam, quod acute inquit Dominicus Sotus, *vbi ſupra*, ad ea incommoda ſe obligare, qui mutuat, cum omnino debeat eſſe gratuitum: cui adde, pietatis officium non debere eſſe venale, *text.*

11 *& ibi Bald. l.ſancimus, C.de infant.expoſ.* Nam † reſpondetur, gratuitum eſſe huiuſmodi mutuum, nec illud minimum, quod percipitur pro expenſis cuſtodię rerum mutuandarum, & pignorum, efficere contrariũ, non magis, quam ea expenſa, quam facit recipiens frumẽtum in monte pietatis, pro eo portando domui ſuæ; totum enim eſt in ſui commodum: nec obeſt illud Lucæ 6. *Mutuum date, nihil inde ſperantes.* & Leuit.

Digitized by Google

cap.25. *Pecuniam non dabis fratri tuo ad vſuram & frugum ſuper abundan-
tiam non exiges.* Nam reſpublica ſiue particularis vel quiſquis montem
exponit ad mutuandam pecuniam, vel triticum annuatim pro alimo-
nia, vel ad ſeminandum, nihil inde ſperet commodi, nec quod aliquid
monti accedat, ſed ſolum mutuatum ſibi reddi ſine detrimento, nec
ſuperlucrandi eſt eius voluntas, ſed fauendi annuatim egentibus per-
petuo per ſubrogationem eiuſdem quantitatis, pecuniæ vel ſpeciei.

Et facit † etiam, quia obligatio mutuandi eſt appretiabilis pecunia, 12
vt fatentur Caietanus & Sotus *vbi ſupra.* Ex quo eſt, quod vſura iudi-
catur † mutuare alicui obligando recipientem, vt ipſe remutuet. *Pa-* 13
*norm. cap. conſuluit. num. 8. de vſur. Syluester in ſumma, verb. vſura. 2. §. 2. gl.
in cap. ſi fœnerauerit. 14. quæſt. 3. ſequitur Toletus in ſumma, lib. 5. cap. 38.* I-
taque poterit quid paruum, & pro obligatione mutuandi, & expenſis
vltra ſortem ſolui & exigi. Nec me latet, aliquos dixiſſe poſſe in vſu
huius montis ignorantia, vel malitia miniſtrorum contingere aliquam
iniuſtitiam. Nam licet fateamur, ex hoc capite montem hunc expoſi-
tum eſſe periculo, quod etiam vſu euenire ſolet in rerum ſacrarum ad-
miniſtratione, non propterea eſt damnandus vſus pius montis, vt di-
cit Ludouicus Carbon. *d. quæſt. 55. verſic. primum dictum*: imo nec omit-
tendus. Idem namque contingere poteſt dolo miniſtrorum, & ſi nihil
ratione expenſarum ſit recipiendum, cum ipſi miniſtri poſſint iniuſte
petere, & ſibi percipere, non tamen ex hoc detrahitur iuſtitiæ & pietati
montis, cui nihil additur.

Maxime † cum prouida ac Sancta Concilij Tridentini ordinatione 14
d. ſeſſ. 22. c. 9. Epiſcopus teneatur quotannis viſitare montem, ad eiusq;
exercitium animaduertere, & punire perperam vtentes illo. Quod au-
tem ſolum percipitur ex inſtitutione montis, quantum ſatis eſt pro ex-
penſis & oneribus officij, non eſt damnandum, ita vt Ludouic. Carbo
vbi ſupra, verſ. quartum dictum, audeat affirmare, omnino eſſe periculo-
ſum contrarium aſſerere, dicitq; non defendendam Caietani & Soti
opinionem. Inquit namq; hunc montem, quo aliquid vltra ſortem re-
cipitur pro expenſis ex determinatione Leonis X. & aliorum Roman.
Pōtificum, quos idem Pontifex citat in Bulla, eſſe approbatum, & ſic
nequiuiſſe Caietanum aſſerere, Pontificem in hoc potuiſſe errare, cum
non ſit materia de fide. Nam † cum pertineat ad decernendum, an ali- 15
quid ſit peccatum necne, errare Pontifex non poteſt, vt eſt communis
Theologorum Schola, de quo ipſe *in introductione ad Theologiam, lib. 5.*

Digitized by Google

16 Sed † ſi contingat, quod pignus datum monti pietatis amittatur
aliquo ex caſibus poſitis, *l. contractus. 24. ff. de reg. iur.* vel deterioretur ſi-
ne culpa miniſtrorum, quo caſu periit Domino, quia in eius dominio
remanet pignus, *l. pignus, C. de pign. action.* vel ſi ſit impar ſatisfactioni de-
biti, poteſt ad alia bona debitoris recurri, per text. *in l. creditor, qui non-
idoneum ff. de rebus credit. l. aduerſus, C. de action. & obligat. l. vetuſtiſſimam,
ad fin. verſ. ſin autem, C. de iure domin. impetr.* ibi: *In reſiduum habeat inte-
gram actionem.* Nam licet verum ſit, quod quamdiu creditor poteſt v-
niuerſum redigere debitum ex pignoribus ſibi ſpecialiter obligatis, ne-
queat ad alia debitoris bona recurri, maximè ſtantibus aliis creditorib.
*l. 2. C. de pignorib. Couar. lib. 3. variar. c. 18. n. 6. & c. 7. num. 6. Molin. lib. 4. de
primog. c. 7. num. 21. Parlador. lib. 2. rerum quotid. cap. fin. 5. part. § 1. num. fin.*
ſi non ſit clauſula, quod ſpecialitas non deroget generalitati, *Puteus de-
ciſ. 38. lib. 1. Maſa de forma obligationis Cameralis. 1. p. quaeſt. 3. Mynſinger. cent.
6. obſeruat. 94. Vincent. de Franch. deciſ. 5.* tamen ſi bona obligata non ſuf-
ficiant, poteſt recurri ad alia: nam ſpecialis obligatio vnius rei, non ex-
18 cludit generalem obligationem, *Tiberius Decian. conſ. 2. num. 142. vol. 1.*
Et ſic licet recipiens mutuum monte pietatis relinquat pignus pro ſe-
curitate, ſemper obligatur per omnia ſua bona, quæ etiam generaliter
remanent hypothecata pro mutui ſolutione.

19 Sed ſi forte ſcriptura non ſit facta teſtibus, ſufficit probare: nam &
teſtibus ſine ſcriptura probatur hypotheca ſeu obligatio bonorum, *l. 1.
ff. de pignoratitia actione, l. contrahitur, ff. de pignorib.* ibi: *Et ideo, & ſine ſcri-
ptura ſi conuenit, vt hypothecata ſit, & probari poterit, res obligata erit de qua
conuenit.* Tradit Sfortia Odd. *conſ. 100. n. 86.* quem & alios refert Pet. Ca-
ball. *conſ. 121. n. 2. Fulgoſ. 132. n. 1. verſ. quid enim refert*, & quod duo teſtes
ſufficiant tradit Paul. Caſtr. *conſ. 134. n. 1. vol. 1.* Et idem † videtur ſentire
20 Vincent. de Franch. *deciſ. 95. n. 6. & 7.* Et hæc hypotheca ſeu obligatio
bonorum facta in modum cōtractus probata teſtibus, erit ſufficiens ad
prælationem, licet poſterior creditor habeat inſtrumentum, *Pet. Surd.
deciſ. 61. n. 4.* vbi alios refert Gratian. *deciſ. 94. n. 5.* qui etiam alios refert.
Eandem ſententiā plures referens tenet Petr. Caball. *conſ. 121. n. 1. Sfortia
Odd. conſ. 100. n. 67. & 68 Vincent. de Franch. deciſ. 95 n. 6. & 7.* & aſſentitur
Gregor. *l. 31. tit. 13 p. 5. verb. Como dichoes*, vbi intelligit illam legem parti-
tæ, ne huic ſententiæ repugnet, vt procedat, quoties duo teſtes depone-
rent de confeſſione facta per debitorem: ſecus autem ſi deponerent de
veritate facti. tunc duo ſufficiunt, *l. vbi numerus, ff. de teſtibus.* Nec ob-
ſtat,

Digitized by Google

ſtat quod illa lex Regia, & l. *ſcripturas, C. qui potiores in pigno. hab.* requirant ad prælationem trium teſtium ſubſcriptiones: nam ea iura non loquuntur, quādo adſunt teſtes præſentes, & † viua voce teſtificātes, ſed 21
quando eorum ſubſcriptiones ſunt in ſcriptura priuata continente pignoris obligationem, licet abſuerint, vel mortui ſint teſtes. Ergo cum oporteat iura iuribus concordare, *c. cum expediat, de electione, lib. 6.* non ſunt ſumenda extra caſum, quo loquuntur, vt excludant probationem duorum teſtium admiſſam à iure diuino, Matth. 18. ibi: *vt in ore duorū vel trium teſtium ſtet omne verbum*, Relata c. *nouit ille, de iudiciis.* In tantū enim eſt Sanctior, & iuſtior lex, in quantum eſt conformior † iuri na- 22
turali & diuino, *Ant. Gom. l. 45. Tauri, n. 32.* Tamen priuata ſcriptura ſine teſtib. † ét à debitore recognita non valebit ad prælationē, ex quo po- 23
teſt fieri cum retroacta die, *Petrus Surdus conſ. 479. n. 8. & conſil. 547. n. 8. & 9. vol. 4. Vincentius de Franchis, deciſ. 95. n. 5. plures refert Petrus Caballus conſ. 121. n. 1. 4. & 8.* Vbi *n. 7.* inquit, hoc procedere, etiam quod hæc priuata ſcriptura ſit in fauorem hoſpitalis, licet aliàs ſcriptura, ſine teſtibus valeat fauore piæ cauſæ, de communi teſtatur Coua. c. relatum, *el. 1. n. 12. in fine, de † teſtā. Tiraq. de priuil. pia cauſa, priuil. 4. Tiberius conſ. 158. n. 3.* 24
Gratianus deciſ. 207. n. 6. & de iure communi ob fauorem piæ cauſæ valet ſcriptura priuata ſine die, *Alex. † conſ. 105. n. 5. vol. 3. l. cum tabernam in* 25
fine. ff. de pignoribus.

Sed ſi teſtes non ſint, tamen ſint capitula & conſtitutiones montis pietatis, vt bona recipientium † mutuū ſint obligata, vt communiter 26
contingit, ſufficiet, cum vnuſquiſque cenſeatur contrahere ſecundum capitula illius, *ad tradita per Surdum deciſ. 70. Bald. l. ſi duo, ff. de acquir. hæred. Menochius de adipiſcend. poſſ. rem. 4. n. 135. Mieres de maiorat. 1 par. q. 60. n. 9.* Cum ipſo enim monte contrahit, non cum miniſtris, *argum. tex. in l. procuratoris, §. ſi plures, ff. de tributoria actione.* ibi: *Vnuſquiſq; eorum merci magis quam ipſi credidit:* Et † conducit bonus text. *in l. fi. C. de iuriſdictione* 27
omnium iudicum, vbi contrahentes in certa negotiatione obligantur illius ſtatutis, & ſubſunt iudicibus illius profeſſionis ſeu negotiationis. Et facit † pro hoc, quod actus præſumitur geſtus ſecundum qualitatem 28
rei, ſuper qua conficitur, *l. ſemper in ſtipulationibus 35 ff. de reg. iur. Meno. l. 6. præſumptione 10. nu. 8.* & faciens actum cenſetur ſe obligare legibus loquentib. de illo actu, *Franciſ. Beccius conſ. 35. n. 11. Surdus conſ. 198. nu. 11. lib. 2. & conſ. 407. numero 6. vol. 1. Aymon conſ. 30. in fine.*

Digitized by Google

CAPVT XXIV.

DE ANNIVERSARIO PRO CELEBRANDA FESTIVITATE SACRAMENTI CORporis Chriſti, & de præcedentiis in proceſſione.

SVMMARIVM.

1 *Expenditur textus in Clementina, ſi Dominum, de reliquiis, & veneratione Sanctorum.*

2 *Omne ius potentius operatur in cauſa, quam in cauſato.*

3 *Quando quid eſt propter aliud, potius conſideratur illud propter quod eſt.*

4 *Cauſa plus influit in ſe ipſa, quam in cauſato, & potius attenditur, quam exercitium actus.*

5 *Differentia ponitur inter anniuerſaria feſta, quæ Sancta Eccleſia celebrat in honorem Dei, & hoc anniuerſarium Sacramenti.*

6 *Sanctus Ioannes Baptiſta, quare dicatur plus quam Propheta.*

7 *Pridie Veneris Sancti, quare ſeparetur Sacramentum Corporis Chriſti ab altari maiori, & ponatur loco ornato, qui vulgariter dicitur monumentum.*

8 *Sacramentum Corporis, & ſanguinis Chriſti eſt Sanctorum omnium gloria & corona.*

9 *Quare non celebretur feſtum Corporis Chriſti in die Cœna Domini.*

10 *Si in Scenam prodierit quis in honorem feſti Sacramẽti, nulla notatur infamia, imò honore afficitur, vt fecit Dauid coram archam Domini.*

11 *Deſeruientes ludis ſacris, nullo afficiuntur damno.*

12 *Habitatores villæ de Yepes, mirificè celebrant hanc feſtiuitatem, & primates populi Scenis, & comediis inſeruiunt.*

13 *Bona propria locorũ debent expendi pro celebrando feſto Corporis Chriſti.*

14 *Ordines poſſunt compelli ab Epiſcopo accedere ad proceſſionem Sacramẽti, etiam per excommunicationem.*

15 *Ordines ſi abſint à ciuitate ſeu loco, vbi fit proceſſio vltra dimidium milliare, non tenentur accedere ad proceſſionem.*

16 *Contrafraternitates laicorum nequeunt compelli, ſed inuitari ad accedendum ad proceſſionem.*

17 Con-

17 *Confraternitates laicorum poſſunt per* Eccleſiaſticum *iudicem compelli ad obſeruantiam voti.*

18 *Ordines & confraternitates in proceſſione debent conſuetum locum ſeruare, quia in honorariis attenditur conſuetudo, & n. ſequenti.*

19 *Conſuetudo ſignat loca ſedendi, eundi, & ſtandi.*

20 *Prælatio etiam in rebus ſpiritualibus, & eis annexis, acquiritur, vt offerendi prius in* Eccleſia *ſacerdoti, & recipiendi pacem, & ſimilia.*

21 *Acquirere poteſt quis habere ſcamnum in* Eccleſia.

22 *Mulieres licet non poſſint inducere conſuetudinem, poſſunt tamen conſuetudine acquirere ius ſedendi in* Eccleſia, *& offerendi prius.*

23 *Prioritas ſedendi vel eundi in excelſiori loco, & alia ſimiles præcedentia, poſtquam fuerint acquiſita, adeo ſunt debita acquirentibus, vt & armis poßint defendi.*

24 *Locum indebitum ſibi vſurpans, ſacrilegus iudicatur.*

25 *Confraternitates & religiones, quæ ſunt in quaſi poſſeſſione præcedentiæ in proceßionibus, debet præcedere tam in publicis quam in priuatis.*

26 *Ex vnico actu acquiritur quaſi poſſeßio eundi, & ſedendi digniori loco.*

27 *Antiquiores debet præcedere, vbi nullus eſt in quaſi poſſeßione præcedetiæ.*

28 *Digniores debent præcedere, vbi non apparet de prioritate temporis, & ſic confraternitates habentes ſtatuta puritatis ſanguinis, & collegia.*

29 *Controuerſiæ, quæ ſolent oriri inter confraternitates laicorum ſuper præcedentia, definiuntur ab Epiſcopo, cum modus & ordo incedendi in proceßionib. ſint actiones ſpirituales.*

30 *Limita ſi lis ſit ſuper iure, ſecus ſi ſuper facto, quia laicus cognoſcit de mero poſſeſſorio ſpirituali.*

31 *Appellatio non admittitur à ſententia Epiſcopi definientis ſuper modo incedendi in proceßionibus.*

S*I Dominum in Sanctis eius laudare iubemur, dignum profecto, iuſtum & ſalutare nobis exiſtit, vt ſibi in ſui, quo nos quotidie ſpiritualiter reficit memoriam, corporis laudes feſtiuæ venerationis & gratias referamus*: Verba ſunt Clementis Papæ Quinti, relata Clementina *1. de reliquiis & veneratione Sanctorum.* Ex quibus deducitur commune illud axioma: *propter quod vnumquodq; tale & illud magis*, quod probatur in authen. *multo magis, C. de Sacroſanctis Eccleſiis.* Omne † n. ius potentius operatur in cauſa, quam in cauſato, *Paulus Caſtrenſ. conſ. 129. vol. 1.* vbi ad id allegat. *l. digna vox, C. de legibus.* Nã quando q̃d eſt propter aliud, potius conſideratur illud ꝓpter 1 2

pter

pter quod eſt, *l. & ſi non ſunt claui 21. §. perueniamus, ff. de auro, & arg. leg.*
4 & magis cauſæ ſeruitium præſtatur, *l. tempus 29. ff. de re iud.* Plus † enim influit cauſa in ſeipſa, quam in cauſato, & attenditur potius, quam exercitium actus, *Felinus, c. auditis, nu. 10. de præſcriptio. & Deciſio Genua, 128. n. 2.* & eſt tex. *in l. nauis onuſtæ, in 1. reſponſ. ff. ad l. Rhodiam, de iactu.* Si ergo propter Deum, (vltra commemorationes, quæ fiunt per anni curſum, in litanijs & Miſſis) feſta anniuerſaria Sanctorum celebramus eorum natalitiis, multo magis celebrare debemus anniuerſarium feſtum ſacramenti corporis Chriſti, vt argumentatur dicta clementina prima, ibi: *licet igitur hoc memoriale ſacramentum in quotidianis Miſſarum ſolemniis frequentetur. conuenients tamẽ arbitramur & dignum, vt de ipſo ſemel ſaltem in anno ad confundẽdam ſpecialiter hereticorum perfidiam, & inſaniam, memoria ſolemnior & celebrior habeatur.*

5 Et ſi † multa alia anniuerſaria in honorẽ Dei Sancta Eccleſia celebret, quæ enumerantur, cap. illa 12. diſtinctione, ibi: *Sicuti Domini paſſio, & reſurrectio, & aſcẽſio in cœlum, & aduentus de cœlo Spiritus Sancti, anniuerſaria celebrantur ſolemnitate:* hoc autem anniuerſarium eſt plus quam anniuerſaria memoria. In aliis namque quorum memoriam agimus, ſpiritu menteque complectimur, ſed non propter hoc realem eorum præſentiam obtinemus, in hac vero ſacramentali Chriſti commemoratione Ieſus Chriſtus præſens, ſub alia quidem forma, in propria vero ſubſtantia, eſt nobiſcum: qui aſcẽſurus in cœlum dixit Apoſtolis, & eorum ſequacibus: *Ecce enim vobiſcum ſum omnibus diebus, vſq; ad conſummationem ſeculi*, benigna ipſos promiſſione confortans, quod remaneret, & eſſet cum eis etiam præſentia corporali, vt inquit Vrbanus Pontifex, *dict. clem. 1. verſ. alia namq;* Et cum anniuerſariũ ſit memoria, quæ fit anno reuoluto à morte defuncti, vt dicit gloſ. *in cap. cum creatura, de celebratione, Miſſarum*, fiatque in abſentia defuncti, hic cõtingit, quod dum memoriam agimus paſſionis & mortis Chriſti Redẽptoris noſtri, ipſũ corporali præſentia habeamus. Bene ergo diximus plus quam anniuerſaria memoria, vt dicit Dominus de Ioanne Baptiſta, *plus quam Propheta.* quia vidit corporalem Chriſti præſentiam, iuxta omnium interpre-
6 tationẽ † *ſuper Matth. c. 11. & Luc. c. 7.* licet Guillermus Benedictus, *c. Rainnuntius verb. & ſobolem, quam geſtabat n. 22.* aliter explicet, dicẽdo rationem eſſe, quia alii prophetarunt de ipſo, *Malachiæ 3. & Lucæ 1.*

7 Et † ſic dum Sãcta Eccleſia in die Veneris Sancti celebrat mortem Chriſti, nedum memoria Chriſti mortui recolitur, hoſtia conſecretur,

quæ

quæ eſt figura Dominicæ paſſionis. Et ne Eccleſia ſit ſine fructu ſacramenti pro infirmis & aliis, quæ accidere poſſunt, pridie ſeparatur ab altari maiori, & deponitur in loco decenti ſeorſum, vt tradit Guillermus Durandus *in rationali diuinorum officiorum, lib. 6. cap. 75. numero 9.* vnde ſumpta fuit occaſio dicendi illo die celebrari ab Eccleſia monumentum, & ſepulchrum Chriſti, cum non expirauerit, niſi ſequenti die ſeſto, *ita frater Dominicus à Soto in 4. ſententiarum, diſtinctione 13. quæſt. 2. art. 2. verſ. ſecundo arguitur, & verſ. Hic primum adnotato.*

O digna, & nunquam intermittenda memoria, inquit Pontifex, d. clem. 1. *in qua mortem noſtram recolimus mortuam, noſtrumq́; interitum interiiſſe, ac lignum viuificum ligno crucis affixum fructum nobis attuliſſe ſalutis:* & poſtea ſubdit: *O memoriale nobiliſſimum intimis commẽdandum præcordiis, firmiter animo alligandum, & meditatione ac celebratione ſedula recẽſendum.* Potiſſime igitur exequendum eſt feſtum anniuerſarium erga hoc viuificum ſacramentum corporis & ſanguinis Ieſu Chriſti, qui eſt ſanctorũ omnium gloria & corona, vt dicit Paulus *ad Philippenſes 4.* Et ſic † dum 8
Sancta Eccleſia iubet, memoriam hanc annuatim celebrari feria quinta poſt octauam Pentecoſtes in dict. clem. 1. ponuntur hæc verba: *Vt in ipſa quinta feria deuota turba fidelium propter hoc ad Eccleſias affectuoſe concurrant, & tam Clerici, quam populi gaudentes in cantica laudum ſurgant, tũc enim omnium corda & vota, ora & labia hymnos perſoluant lætitiæ ſalutaris, tunc pſallat fides, ſpes tripudiet, exultet charitas, deuotio plaudat, iubilet chorus, puritas iocũdetur, tunc ſinguli alacri animo, pronaq́; voluntate conueniãt, ſua ſtudia laudabiliter exequendo, tanti feſti ſolemnia celebrantes.*

Et † licet inſtitutio huius ſacramenti fuerit in die Cœnæ, non eo tẽ- 9
pore celebratur feſtiuitas, eo quod Eccleſia tunc ſit plurimum occupata pro pœnitentium reconciliatione, ſacri Chriſmatis confectione, impletione mandati circa lotionem pedum, nec plenè vacare poſſit celebrationi huius maximi ſacramenti, vt inquit d. *clem. verſ. licet igitur.* Nõ enim perfunctorie eſt ſolemnitas hęc celebranda, ſed magna deliberatione & apparatu, & nihil poteſt fieri, quod exuberet, nihilq́; in obſequium huius feſti, quod damnum afferat, † imo in ſcenam prodire, ob 10
quod aliàs infamia incurritur, *l. 1. ff. de his qui notãt. infam.* ſi fiat pro hoc feſto celebrãdo, vt fecit Dauid corã archa, vbi erat manna figura huius ſacramenti, non infamiam ſed honorem affert, *gloſſa in l. 2. §. ait Prætor verbo, diffinit. ff. de his qui not. infam.* Et ſic ſaltatores, (vulgo *dançantes*) qui voluntarie tali Sanctiſſimo inſeruiunt feſto, nullam timebunt in-

11 famiam, † quia deſeruientes ludis ſacris, nullo afficiuntur dãno, *l.2. C. de expectaculis & ſcenicis lib.11.* In quo laudandi ſunt habitatores villæ de
12 Yepes, † Archiepiſcopatus Toletani, qui mirifice hoc feſtũ celebrant, & primates populi ſcenis, & comediis inſeruiunt. In quo expenditur relictum pro eo feſto annuatim celebrando à quibuſdam deuotis illius oppidi.

13 Sed & † propria locorum debent in hoc expendi, ſecundum conſuetudinem, quam quiſque populus ſeruauerit, *vt tradit Auendanno de exequendis mandatis, 2. part. cap.10. num.28. argum. l.4. C. de paganis, quem*
14 *ſequitur Bobadilla in ſua politica, libr.5. cap.4. num.16.* Et propter † honorem tanti feſti, ordines poſſunt compelli per Epiſcopum accedere ad proceſſionem, *Concil. Trid. ſeſſione 25. cap.13. de reformatione*, etiam per
15 excommunicationem, *Gratianus, deciſ.232. numer.15.* Niſi abſint † à ciuitate vltra dimidium milliare, vt declarauit ſacra Congregatio, *teſte*
16 *Gratiano, ibi, nu.9.* Confraternitates † tamen laicorum, nequeunt compelli, ſed allici & incitari, *vt tradit Gratianus d. deciſ.232. num.13.* vbi dicit ſic reſolutum à ſacra Cardinalium Congregatione, ſed ſi fecerint
17 votum † eundi, poſſunt compelli ad obſeruantiam voti, vt ad quamlibet proceſſionem votiuam Sancti, ſub cuius nomine fuerint cõgregati, *l. prophanos, C. de paganis, l.2. §. ſi decimam, ff. de pollicitationibus, c. ex parte, de cenſibus.*

18 Debent † tamen hæ confraternitates & Religiones conſuetum locum in proceſſione ſeruare: nam in honorariis attenditur conſuetudo, *Bald. cap. licet cauſam, de probation. numer.6. Franchis deciſ.213. numer.2.* & eſt text. *in c. cum olim, de conſuetud.* vbi Bald. *notabili 1.* dicit, quod cõſue-
19 tudo ſigna t † loca ſedẽdi, eũdi, & ſtandi. Plures cumulat Tiraq *de nobilitate, cap.2. numer.55. verſ. ſed in hoc, Franchis deciſ.388. numer.4.* & quod in præcedentiis conſuetudo attendatur, tradit Tiberius Decianus *conſ. 21. num.6. volum.1.*

20 Poteſt † namque acquiri talis prælatio, etiam in rebus ſpiritualibus, & eis annexis, vt offerendi prius in Eccleſia ſacerdoti, & recipiendi pacem, & ſedendi excelſiori loco. *Lara l. ſi quis à liberis, in principio, num.32. ff. de liberis agnoſcend. Ioannes Garcia de expenſis, c.8. n.5. verſ. adeoq; Franciſcus Marcus deciſio.275. Guillermus Benedictus, c. Rainuntius, verb. duas habens filias, n.21. de teſtamentis.*

21 Sed & † poteſt acquiri habere ſcamnum in Eccleſia, *Pariſius cõſ.149. vol.4. Rebuff. tractatu in quibus cauſis ſecular. cogn. poſſ. n.33.*

Et li-

Et licet † mulieres nequeant inducere cõſuetudinem, *vt notat Bart. l.1.ff.de legibus, quem refert & ſequitur Socinus conſ.7.num.8.vol.1. Abb.conſ. 53.num.1.2.part.& idem cap.fin. numer.7. de conſuetudine.* Tamen poſſunt conſuetudine acquirere ius ſedendi in Eccleſia, & offerendi prius, *Ioannes Faber.in §. aliam vero, inſtituta de bonorum poſſeſſio.* Nec obſtat concluſio ſuperius tradita: nam id procedit in generali conſuetudine, quæ habet vim legis, quam mulieres concedere nequeunt, *vt dicunt Doctores ſupra relatis.* Et † poſtquam pioritas ſedendi in Eccleſia, vel eundi in proceſſionibus digniori loco fuerit acquiſita, adeo eſt ſeruanda acquirenti, & ei debetur, vt & armis poſſit defendere locum, *Gerardus ſingulari 33.* vbi optime, ſed & reſiſtere volentibus ab eo eijcere, dicit licere Auenda.*de exequendis mandatis, 2.part.c.10.num.20.* & idem in aliis præcedentiis. *Guillermus Bened.c. Rainuntius verb.duas habens filias n.21.de teſtamẽtis, Parladorius 3.parte differentia 66.§.2.n.8.* Et qui † ſibi indebitum locum vſurpat, ſacrilegus iudicatur, *l.1.C. vt dignitatum ordo ſeruetur. Menochius de arbitrariis libro ſecundo centuria 4. caſu.320. numer.15. vbi alios refert.* 22 23 24

Et † quod in proceſſionibus confraternitates & Religiones, quæ ſunt in quaſi poſſeſſione præcedentiæ, debeant præcedere tam in publicis quam in priuatis, traditur cõſtitutione, Gregorij Papæ XIII. *ſuper præcedentia in proceſſionib.* Et ſufficiet † vnicus actus, vt acquiratur quaſi poſſeſſio eundi, vel ſedendi in digniori loco, *Bart.l.1.§. hoc interdicto.ff. de itinere actuque priuato,* & per tradita *infra lib.2.ca.1.n.55.& 56.* 25 26

Sin † autem nullus fuerit in quaſi poſſeſſione præcedẽtiæ, antiquiores confraternitates præferendæ ſunt, & qui prius ſacris vſæ fuerint, *Gratianus, deciſ.232.n.2.& eſt text.in l.1.ff.de albo ſcribendo, ibi: Antiquiſſimus quiſque prior.* 27

Sed ſi † non appareat de prioritate & poſterioritate, tunc digniores debent præcedere, *glo. in §. aliam, inſtituta de bonorum poſſeſſion.* & ſic confraternitates habẽtes ſtatuta nobilitatis & puritatis ſanguinis, quia etiam in ſpiritualibus habetur ratio nobilitatis, vt dicemus *infra, libr.2. cap.4.* & conducunt tradita per Marcarium *conſ.25.* vbi alias cauſas præcedentiæ affert, & Menchaca *controuerſiarum illuſtrium, in præfatione, Tiberius Decianus conſ.21.per totum volum.1. Boherius tractatu de authoritate conſilij magni Parlamenti Chaſſaneus catalogo gloriæ mundi 4. part.conſideratione 7. cum ſequentibus.* 28

hh 2 Et or-

29 Erorta † controuerſia ſuper præcedentia inter confraternitates lai-
corum Epiſcopus diffiniet. *Gratianus deciſ. 232. numer. 3. 4. & 5.* Ex quo
modus, & ordo incedendi in proceſſionibus, deferēdi crucem & ſimi-
lia, ſunt actiones ſpirituales, *Nauarrus conſ. 3. num. 6. de foro compet. lib. 2.*
& ſic in eis laici ſubſunt iudicio Epiſcopi, quia iudices laici nullam ha-
bent poteſtatem in rebus & actibus ſpiritualibus, *cap. 2 & 3. de iudiciis. c.*
bene quidem 96. diſtinctione, & hoc ſi ſuper iure incedendi, ſecus ſi ſuper
facto, quia tunc ſecularis poterit cognoſcere, *Peregrinus conſ. 1. nu. 30. vol.*
30 *3.* Nam † poteſt cognoſcere ſuper mero poſſeſſorio ſpirituali, *cap. fin. de*
iudiciis, modo lis ſit inter laicos, *Couarr. quæſt. 35. practicarum, num. 1.* de
quo Grammaticus *deciſ. 78 Rolandus conſ. 23. volu. 2. Caualcanus deciſ. 45.*
num. 75. Aulesius, c. 1. pretorum. verbo: Mandamientos n. 1. Mieres de maiora-
tibus 3. p. q. 11. n. 11. & q. 15. n. 19. & 20. Ioannes Garcia de nobilitate glo. 1. nu.
27. & glo. 9. n. 46. Ioannes Guterreus in quaſ. Canon. q. 34. n. 16. Valaſcus con-
ſultatione 11. Barboſa, l. Titia 35. n. 21. & 22. ff. ſolut. matr. Raud. conſ. 11. n. 11.
Theſaurus deciſ. 82. & 117. & 131. Treuiſianus, deciſ. 27. l. 1. Parlado. 3. part.
differentia 9. §. 2. num. 2. Seſe de inhibitionibus c. 8. §. 3. n. 4. vbi plures refert.
31 Et quod † Epiſcopus definierit appellatione remota, exequēdum eſt,
vt determinat Concil. Trident. *ſeſſione 25. c. 13. de reformatione*, & in ter-
minis confraternitatum, tradit Gratianus, *deciſ. 232. n. 1.*

CAPVT XXV.

SITNE LICITVM ALIQVID PRÆCIPERE RATIONE TRIBVTI PONTAGII SEV PASſagij, cum mortuorum cadauera transferũtur de vno loco ad alium ad funerandum, & ſepeliendum ea in locis à defunctis electis, vbi eſt celebrandum anniuerſarium, vel Capellania, & an quarta funeralis, quæ eo caſu debetur Parochiæ, deducatur de relictis pro anniuerſario?

SVMMARIVM.

1. *Cum tributum ſoluatur in ſignum ſubiectionis, corpus inanimatum, quod non eſt capax ſubiectionis, non tenetur ſoluere.*
2. *Vxor licet ſit ſubiecta viro lege diuina, poteſt eligere ſepulturam inuito viro, quia in tempus, quo ceſſat ſubiectio.*

3 *Paria ſunt aliquid facere tempore habili vel inhabili, ſi eius effectus conferatur in tempus habile.*

4 *Sepultura naturaliter debetur homini, maxime in loco à ſe deſtinato, & num. 10.*

5 *Iuri naturæ contraueniri non poteſt per ſtatutum.*

6 *Publice intereſt, quod cadauera ſepulturæ trandantur.*

7 *Publicæ vtilitati nullus poteſt contrauenire.*

8 *Bonum publicum dicuntur reſpicere, quæ afferunt commodum communitati conſideratæ hominibus, ſimul & coniunctim, ſiue ſeparatim & particulariter.*

9 *Corporis humatio ſi detineatur, & tranſlatio ad ſepulturam, quia non ſoluatur tributum, fiet detrimentum omnibus coniunctim & diuiſim, propter fœtorem.*

10 *Æquitas naturalis, & publica vtilitas conſiſtit in ſepeliendo cadauere loco per defunctum electo.*

11 *Publice intereſt vltima hominum elogia exitum habere.*

12 *Vltima voluntas non debet eſſe in pendenti, maximè in funeralibus.*

13 *Non minus expedit reipublicæ mortuos ſepelire, quam viuos conſeruare.*

14 *Inſpicienda eſt cauſa facti, & quare aliquid fiat.*

15 *Illud dicitur principaliter intendi, ad quod finis intentionis dirigitur.*

16 *Finis prius eſt in intentione, licet ſit poſterior in exequutione.*

17 *Sepultura non poteſt vendi, licet aliqui contrarium certo modo, teneant, tamen eleemoſyna pro ea datur à fidelibus de conſuetudine.*

18 *Declaratur* locus Geneſis, cap. 23. & l. ſi quis ſepulchrum, ff. de religioſ. & ſumpt fun.

19 *Quilibet tenetur permittere fieri illud quod ſibi non nocet, & alteri prodeſt.*

20 *Funus corporis non impeditur ob æs alienum.*

21 *Impenſa neceſſaria pro ſepultura prius ſoluitur, quàm alia defuncti debita.*

22 *Veſtes mortuorum* (*vulgo* mortajas) *quam habeant ſignificationem.*

23 *Impenſa funeris non ſolum præfertur creditoribus perſonalibus, ſed & hypothecariis, & quid hodie iure Regio, & num. ſeq.*

24 *Si quintum non ſufficiat pro funeris impenſa, an liceat vltra progredi.*

25 *Expenſa facta in medicinis an deducantur de quinto, vel de aceruo.*

26 Animalia aliqua vtuntur ſepultura: nam formicæ ſepeliunt mutuas, & Delphini.
27 Pœnæ ſunt in iure ſtatutæ contra impedientes ſepulturam cadaueris, & cauſſa funeris & exequiarum præbet iuſtam excuſationem.
28 Loca ſacræ Scripturæ, quibus monemur ſepelire mortuos.
29 A ſacra pagina inſtruimur adportare cadauera ad locum à defuncto deſtinatum.
30 Angeli dignantur exequi munus ſepeliendi, & etiam Sancti Dei.
31 Refertur deſcenſus diuorum Stephani, & Auguſtini ad Parochialem Eccleſiam Sancti Thomæ ciuitatis Toletanæ, pro ſepeliendo nobili viro.
32 Hiſtoriis & Chronicis eſt credendum, & probant in deciſionibus cauſſarum.
33 Scriptis in lapidibus antiquis Eccleſia creditur.
34 Laudatur ciuitas Toletana, quæ honoratur deſcenſione Deiparæ Virginis Mariæ, & diuorum Stephani & Auguſtini.
35 Laudatur illuſtriſſima familia Comitum de Orgaz, & referuntur viri illuſtres illius.
36 Natura nos admonet ſepelire mortuos.
37 Exulati non poſſunt funerari eo loco, à quo fuerunt facti exules.
38 Funera olim fiebant ſumptibus Eccleſiæ, non defunctorum.
39 Olim diſtrahebantur vaſa ſacra in ſepulturam defunctorum, & pro animabus Purgatorij.
40 Gentilitas vt ſuos ſepeliret eleemoſynas aggregare curabat.
41 Africanus tam pauper mortuus eſt, vt neceſſum fuerit eleemoſynam petere ad exequias funerales. Autore Plutarcho de eius vita.
42 Expendens in funere alicuius non debet in aliquo lædi, ſed omnia debent ei ſolui.
43 Nec ſi filius funera faciat, cenſetur ſe immiſcere.
44 Nulla lege eſt diſpoſitum, quod ſoluatur tributum pro transferendo cadauere, de vno loco ad alium pro ſepultura, & ſic non eſt nouis inuentionibus inducendum.
45 Licitum eſt abſque alicuius licentia portare cadauer de loco ad locum.
46 Traditur Etymologia nominis cadauer.
47 Electio vltimæ ſepulturæ eſt actus vltimæ voluntatis.
48 Pacto non poteſt quis aſtringi ad eligendam, vel non mutandam electam ſepulturam.

Digitized by Google

49 *Electio ſepulturæ facta ad inſtantiam religioſorum, etiam iurata annullatur.*

50 *Electio ſepulturæ liberè facta cum iuramento tenet, & obligat niſi noua cauſſa interuenerit.*

51 *Libera conceditur facultas ordinibus ſepeliendi in ſuis Eccleſiis, quarta tamen funeralis eſt danda Eccleſiæ parochiali.*

52 *Operarij non debent debita mercede fraudari.*

53 *Deciſio Clementinæ, dudum, de ſepulturis, procedit in datis in mortis articulo, ex quibus deducitur quarta funeralis: ſecus in datis ab incolumi & ſano.*

54 *Expenditur text.* in c.fin.de teſtament. *vt de relictis pro anniuerſario non debeatur quarta.*

55 *Declaratur ex quibus ſoluatur quarta Epiſcopalis & parochialis, & traditur cuius natura.*

56 *Ponitur differentia inter has quartas portiones.*

57 *Conſuetudine eſt obtentum, quod ſoluatur Eccleſiæ parochiali quarta pars de his tantum, quæ offeruntur tempore quo funus aut exequiæ defuncti celebrantur, & ſic non ſoluitur de relictis pro anniuerſario.*

O*Mnis anima ſublimioribus poteſtatibus ſubdita ſit, & infra, & vos ſubditi eſſe debetis, ideo enim tributa præſtatis, quia hæc eſt probatio ſubiectionis.* Verba ſunt Auguſtini ſuper Epiſtola ad Romanos relata, *c. omnis anima, de cenſib.* Si ergo † ideo tributa præſtãtur ab hominibus, quia ſignũ eſt ſubiectionis, à ceſſante ratione ſequitur corpus inanimatum, & cadauer nõ debere aliquod tributum, pottagium ſeu paſſagium ſoluere, cum non ſit capax ſubiectionis. Atque ita optime tex. inquit, *omnis anima,* loquitur namq; de exiſtentibus in carne. 1

Sic licet † vxor ſit viro ſubiecta lege diuina, Geneſ. cap. 3. ibi: *Et ſub viri poteſtate eris,* poteſt eligere ſepulturam inuito & reluctante viro. Ex quo electio iſta ad eum ſtatum pertinet, in quo mulier ſoluitur à lege viri, & † ceſſat ſubiectio, vt inquit text. *in cap. de vxore, de ſepulturis,* quia paria ſunt aliquid facere tempore habili, vel inhabili, ſi eius effectus cõferatur in tẽpus habile, *l. in tempus, ff. de hered. inſtit. l. quod ſponſæ, C. de don. ante nupt.* de quo axioma vltra Abbat. *d. c. de vxore, n. 7.* vide Valaſcum *conſultat. 77. num. 4. Gregor. l. 19. tit. 13. part. 6. Suarez allegatione 27. pag. fin. in fin. Anton. Gomez. l. 9. Tauri, num. 21. Couarru. in 4. de ſponſal. 2. part. cap. 4. num. 3. Peralta l. ſi Titio & ci, num. 3. de legat. 2. Gutier. allegat. 22.* 2 3

Miere

Micres de maiorat.1.part.quæſt.50.num.2. & idem 2.part.quæſt.2.num.8. Barboſa l.1.5 part.num 40.ſolut.matrim. Molina lib.2.de primog.cap.13.n.7. & poſt librum primogeniorum.num.14. Matienço,l.1.tit.4.gloſſ.1.num.fin.lib. 5.recop. Nauarrus de ſponſalibus conſ.25.num.2. Thom.Sanchez de matrimonio,lib.5.diſputat.5.quæſt.3.num.26. Iaſ.l.fin.num.8. C. de pact. Aymon conſil. 197. qui limitat,quando lex reſiſtit initio, vt in coniugata contrahente ſine viri licentia prohibita,*l.55.Tauri.* Cum ergo ceſſet ſubiectio morte, itidem ceſſare debet ſignum ſubiectionis, quod eſt tributum.

4 Deinde† ſepultura naturaliter debetur homini,maxime in loco à ſe deſtinato, *l. ſcriptus heres 4. ff. de religioſ.& ſumpt.funer* in illis verbis: *Naturaliter enim videtur ad mortuum pertinere locus in quem infertur, præſertim ſi in eum locum inferatur in quem ipſe deſtinauit*, & ſi prætextu non ſoluti tributi portagij,ſeu paſſagij impediatur illario cadaueris ad ſepul-

5 turam,non immerito dicemus iuri† naturæ contrauenire,cui iuri derogari non poteſt aliquo ſtatuto ſeu lege poſitiua, §. *ſed agnationis, inſtituta de capitis diminutione.*

6 Facit† etiam,quia publice intereſt,quod cadauera ſepulturæ tradātur, *l. ſunt perſonæ, ff. de religioſ.& ſumptibus funerum*, ibi: *Nam propter pu-*

7 *blicam vtilitatem, ne inſepulta cadauera iacerent,&c.* At nullus† valet publicæ vtilitati contrauenire, *l. ius publicum, ff. de pactis, Roland.conſ 25.li. 2.num. 5. Gamma deciſ. 386.nu.11. Couar. c. quamuis pactum, 2.par. §.1.in principio, & §.6.nu. 1. Tiraquellus, l.ſi vnquam in præfatione num. 54.* etiam à publicis perſonis, *l. 2. §. ius reipub. ff.de adminiſtratione rerum ad ciuitat. pertinen. & l. 2. C. de conuentien. fiſci debito. lib. 10.* de quo per Iaſ. *d. l. ius pu-*

8 *blicum.* Et cum dicantur †reſpicere bonum publicum,quæ afferunt cōmodum communitati, conſideratis hominibus ſimul & coniunctim, ſiue conſideratis ſingulariter, & particulariter de per ſe, *l. pupillus. 238. §. munus, de verborum ſignificatione. vbi Alciatus, nu.2. & l. 1. §. huius ſtudii, ff. de iuſtitia & iure*, de quo Barboſa, *l. 1. 7. part. n. 5. ff. ſolut.matrim.*

9 quem videas. Et ſi detineatur† corporis humatio & translatio ad ſepulturam, quia non ſoluatur tributum, fiet detrimentum omnibus coniunctim & diuiſim, propter fœtorem, vt dicit Grammaticus *deciſ 82.* Ergo tale non eſt ferendum. Sed ſi dicas,quod alio in loco poteſt ſepeliri abſque eo quod transferatur extra ciuitatem. Reſpondeo etiam, conſideraſſe Iureconſultum ineſſe æquitatem naturalem,& publicam vtilitatem in ſepeliendo corpore loco à teſtatore deſignato, vt videre

10 poteris, *l. 4. & l. ſunt perſonæ, ff. de religioſ. & ſump.fun.* Ad †quod etiā iunge, quod

ge,quod publice etiam intereſt hominum elogia exitum habere *l. vel i n g are ff. quemadmodum teſtam. aper. Didac. Perez, l. 4. tit. de teſtament. lib. 5. ordinam. pag. 141. & Meneſius l. r. n. 16. de leg. 2.* debent enim ſtatim executioni mandari, nec † debēt detineri, & eſſe impedimento, *l. fin. in fin. ff.* 12
communia prædiorum, tradit Molina lib. 3. primogen. c. 10. n. 4. & Burgos de Paz conſ. 32. n. 18. & in terminis quod in funeralibus ilico procedendum ſit, ne inficiantur homines fœtore, tradit Rebuff. *tit. de ſententiis prouiſionalib. n. 39.* quia, *vt inquit Bald. in l. fin. C. de negot. geſt.* non minus expedit Reipublicæ † mortuos ſepeliri, quàm viuos conſeruare. 13

Deinde facit, quod † talis illatio ſeu adportatio cadaueris fit ad humationem, & ſepulturam illius, & inſpici debet cauſſa facti, & quare aliquid fiat, *l. ſi quis nec cauſſam, ff. ſi cert. petat. l. verum, ff. de furt.* quia illud dicitur principaliter † intendi, ad quod finis intentionis dirigitur, *Bart.* 14 15
l. ambitioſa. n. 19. ff. de decret. ab ordine faciendis, Aymon conſ. 304. n. 3. & conſil. 137. n. 14. cum † ſecundum Philoſophum finis prius ſit in intentione, licet poſterior in executione. Sed pro ſepultura nō † eſt pecunia recipiēda, *c. abolendæ, de ſepultur. vbi Dd. Molina lib. 1. primogen. cap. 24. n. 40. vbi optime Gregor. l. 1. tit. 13. p. 1. verb. vender. & tradit Cabedo de patronat. Regiæ Coronæ c. 32. num. 2.* licet id fieri poſſit, & fiat communiter quando honorabilior locus petitur in Eccleſia: nam datur pretium fabricæ ad eius ſuſtentationem, vel quando venditur capella non neceſſaria ad ſepulturam, *Aragon ſuper Thom. 2. 2. quæſt. 100. art. 4. Humada in additio. ad l. partita, l. 55. tit. 6. part. 1. gloſſ. 5. & Sotus de iuſtit. & iur. lib. 9. quæſt. 7. art. 1. pag. mihi 775. col 1. & Petr. Salazar, de vſu & conſuetudine, c. 10 num. 24.* qui loquuntur de conſuetudine introducta à piis fidelibus dandi aliquam pecuniam Eccleſiæ pro ſepulturis, quod ego intelligo ſecundum conſtitutionem Synodalem Illuſtriſſimi Cardinalis de Sandoual Archiepiſcopi Toletani *tit. de ſepulturu, conſt. 4. § fin. Del libro de los difuntos.* ibi: *Y la limoſna que ſe diere por la ſepultura,* non autem vt pretium. Atque ita intellige, quod tradit Gratian. *deciſ. 26. n. 14. & 15.* vbi ex Bellamer. *conſ. 31.* & Paul. Caſtr. *conſ. 369. aliàs 363. lib. 1.* defendit eam conſuetudinem. 16 17

Neq; obſtat † quod legitur *Geneſ. c. 23.* quod Abraham emit ab Ephron ſpeluncam duplicem in ſepulturam: nam reſpondetur cum diuo Thoma, quem refert Sotus *vbi ſupra, verſ. tertium vero argumentum* quod illa terra nondum erat in ſepulchrū dedicata, atq; ita non fuit ſymonia illā emere. Cadauer aūt non poteſt ſepeliri, ſi non adſportetur: quare ergo pro via ad ſepulturam eſt recipienda pecunia contra regul. *legis oratio. ff. de ſponſalibus.* 18

Neque obſtat *l.fin. quis ſepulchrum, in prin. ff. de religioſ. & ſumpt.* vbi in caſu, quo quis ſepulchrum habeat, viam autem ad ſepulchrum non habeat, inquit impetrandam eſſe à vicino, & ſtatim ponit hæc verba: *Præſes etiam compellere debet iuſto pretio iter ei præſtari, ita tamen vt iudex etiam de opportunitate laici proſpiciat, ne vicinus magnum patiatur detrimentũ.* Nam reſpondetur, ibi ſolum admitti ſoluendum damnum, quod vicino infertur ad aperiendam viam, quia forſan paries rumpenda erat, vel aliud damnum allatura via prædio: & ſic non ſolum non repugnat deciſio illa noſtræ ſententiæ, imo ſuffragatur ei, ſumendo argumentum à contrario ſenſu, quod eſt fortiſſimum in iure *l.1 ff. de officio eius cui mandata eſt*: nam ſi ICtus iubet ſoluere damnum vicini prædij, per quod datur via ad ſepulchrum, ſequitur quod ceſſante damno, nihil eſt ſol-

19 uendum. Pro quo etiam † facit, quod quis tenetur permittere fieri illud, quod ſibi non nocet, & alteri prodeſt. *l.2.§. Neratius. ff. de aqua pluu. arc. l.2. in princ. ff. ſolut. matrim. vbi Barboſa. 2. part. n. 35. Syluan. conſil. 74. lib. 2. num. 18.* & cum tranſlatio cadaueris per quælibet loca fiat, ſine aliquo præiudicio, non eſt, cur aliquid ſolui debeat, nec prætextu tributi non ſoluti impediri illatio corporis ad ſepulturam. Eſſet namque impedire ſepulturam, & ab ea reiicere, *l.1.§. ſine autem, ibi, vel ſi quis cum in medio itinere, detinuerit, ff. de vi & vi armata.* quod per inhumanum cen-

20 ſeri † debet, ob quod non permittitur corporis funus impediri ob æs alienum. *l.15. tit.13. partit.1. tradit Couar. c. Raynaldus. §.3. num.3. de teſtamentis.* Quod procedit etiam ſi defunctus in inſtrumento dediſſet facultatem expreſſe, quod eius corpus inhumatum iaceret, donec ſolutum eſſet debitum, ex quo iuri publico derogari non poteſt, *ita tradit Thomas Grammat. deciſ. 82. num. 2.* vbi inuehit contra Angelum, qui contrarium tenuit ſtante inſtrumento, per quod debitor capi poſſet ad inſtantiam creditoris, *idem tenet Couar. d. c. Raynaldus. §.3. num. 3. contra Angelum, & Didacum de Segura.* Et ſic pactum pro detinendo corpore mortuo non valet. *l. fin. cum auth. ibi poſita. C. de ſepulchro violato, tradit Queſada diuerſarum quæſt. cap. 7. num. 2.*

21 Et non † ſolum corporis humatio non detinetur ob æs alienum, imo neceſſaria impenſa pro ſepultura prius ſoluitur quam alia defuncti debita, *l. impenſa, 45. ff. de religioſ. & ſumpt. fun. l. 12. tit. part. 1.* & dicitur impenſa funeris neceſſaria ad ſepeliẽdum corpus defuncti. *l. at ſi impediat, verſ. funeris, & funeris ſumptus. ff. de religioſ. & ſumpt. fun.* vbi de veſtibus,

22 quibus mortui induuntur (vulgo † *mortajas*) talibus enim vtimur ad oſtenden-

oſtendendum, quod in indumento virtutum, & bonorum operum
mortui ſunt repræſentandi Domino, vt dicit Archidiac. *in cap. nemo per
ignorantiam, de conſecrat. diſt. nēt. 1.* & tales impenſæ præcedunt debitum,
tanquam neceſſariæ pro ſepeliendo † cadauere, quod ei naturaliter de- 23
betur, & ſic deducuntur in præiudicium creditorum, *Couar. c. Raynal-
dus. §. 3. num. 2. de teſtament. Gregor. l. 30. tit. 13. part. 5. num. 6. Ioſeph. Ludo-
uicus deciſ. 78. Anton. Gamma deciſ. 308. ex num. 1.* & non ſolum talis im-
penſa præfertur creditoribus perſonalibus, ſed etiam hypothecariis, ta-
citas, & expreſſas hypothecas habentibus, *vt tradit Gregor. verb. deudas.
l. 12. tit. 13. p. 1. Anton. Gom. l. 30. Taur. n. 2. vbi eius additionator contra Ripam:*
& etiam vxori pro dote, *tradit Bart. l. 1. oppoſition. 4. ff. ſolut. matrimonio.
Anton. Gomez d. l. 30. Taur. num. 2.* vbi eius additionator refert Rolan-
dum, Petr. Dueñas, Ioan. Garzia, Rebuff. Angelum, Azeuedum, & a-
lios ita tenentes, quem ſequitur Matienço. *l. fin. tit. 6. gloſſ. 3. num. 2. lib. 5.
Recop.* licet ibi *n. 3.* ſentiat hodie per illam legem immutatum, & quod
hodie non præferatur creditoribus funeris impenſa, ex quo illa lex non
vult præiudicare filiis in legitima, neque expendi in funus vltra quin-
tum, quia vt ipſe argumentatur, ſi lex nō patitur præiudicari filiis in le-
gitima, in qua non ſunt vere creditores, ſed quaſi, quare ferendum eſt
præiudicari veris creditoribus. Sed ſalua eius pace lex, illa eſt intel-
ligenda in terminis habilibus, *argument. l. qui teſtamento. ff. de teſtam.*
& ſic quod loquatur eo caſu, quo quintum ſit ſufficiens ad funeris im-
penſam, etiam † modicam, ſi tamen facultates defuncti ita tenues ſint, 24
quod quintū non ſufficiat huic modicæ impenſæ, licebit vltra progre-
di, *ita tenet Couar. c. Raynald. §. 3. n. 2. de teſtam.* Hoc enim non fuit iuſſu
teſtatoris, ſed neceſſitate naturæ, quæ nos compellit talia facere. Atq;
ita quemadmodum non detinetur humatio cadaueris ob æs alienum,
iure optimo impēſa ad ipſum funus neceſſaria erit præferenda æri alie-
no, vt argumentatur Couar. *d. §. 3. n. 3.* atque ita intelligit *d. l. 30. Taur.*
additionator ad Anton. Gom. *ibi num. 2. verſ. hodie vero.* & idem vide-
tur ſentire Azeuedus. *l. 13. tit. 6. lib. 5. Recop. num. 10. & 11.* vbi inuehit con-
tra Mattiençum.

Quod autem inquit Matiençus, *vbi ſupra,* & Auendan. *dict. l. 30.
Taur. num. 7. & 8.* immutatum eſſe, intelligendum eſt de aliis latiori-
bus impenſis, quæ erogantur in funus, vt in obſequiis amplis, &
veſtibus, de quibus late omnes *dict. l. 30.* Ayora *de partit. ſecunda part.
queſtione 12.* Aluarado *de coniectura ta mente defuncti, lib. 2. cap. 4. §. 2. &*

Ioſeph. Ludouic. deciſione Peruſina 78. Rebuſſ. de ſententiis prouiſionalibus, ex num. 39.

25 Vnum † tamen aduerte, quod licet expenſæ factæ in medicinis ad curandum defunctum enumerentur inter funeralia. *l. in reſtituenda.* C. *de petitione hereditatis. Mantica lib. 12. de coniecturata mente, tit. 10. num. 9. & tradunt omnes ſupra allegati, & relati ab additionatore Anton. Gomez. d. num. 2.* non tamen deducitur de quinto, ſed ſiue modicæ, ſiue magnæ ſint, deducentur ex aceruo cum priuilegio prælationis, *vt tradit Azeued. l. 13. tit. 6. lib. 5. Recop. num. 4. poſt Ayoram de partitionibus. 2. p. cap. 12. num. 25, & 26.*

26 Sed † redeundo à quo digreſſi fuimus, quod ſepultura non ſit impedienda, ſed prȩſtanda cadaueri, quia duriores nobis eſſemus, quam animalia: nam formicæ ſepeliunt mortuas, *vt tradit Plinius lib. 11. c. 30. & idem tradit de Delphinib. Elianus lib. 12. de anima. c. 6. quos refert Ioan. Solorzanus lib. 1. de parricidij crimine. c. 22.* vbi de honore ſepulturæ. Abſit ergo ab humanis mentibus aliquid admittere impeditiuum funeris: imo cauſſa funeris, & exequiarum cenſetur legitimum impedimentum, & præbet iuſtam excuſationem, *Maurītius de integrum reſtitutione, c. 402. num. 2.*

27 Sicque † iure optimo decretum fuit, quod impediens mortuum ſepeliri, etiam prætextu debiti 50. librarum auri pœna mulctaretur, quæ poſtea aucta fuit ad debiti amiſſionem, ſimul cum tertiȩ bonorum partis confiſcatione, & infamia, *in auth. vt defuncti, ſeu funera eorum non afficiantur à creditoribus, collatione 5.* vbi textus appellat iniuriam hanc contra naturam.

28 Quod † autem à ſacra pagina moneamur ſepelire mortuos, ſatis conſtat *Geneſis c. 23. 25. 47. 49. & 50. Deuteron. c. 21. & 2. Regum cap. 2. & 3. & lib. 4. c. 13. & lib. 2. Macbab. c. 12. & Eccleſiaſt. c. 7. Tob. 1. & 2. & Actuum Apoſtolorum cap. 8.*

29 Et † etiam inſtruimur adportare cadauera ad locum deſtinatum pro eorum ſepultura: nam habetur Geneſis *c. 50.* quod mortuo Iacob, Ioſeph & fratres ſui, portauerunt corpus eius in Chanaan in ſepulturam Habraæ, & legitur 1. Reg. c. 31. *Habitatores Iabe Galaad ambulauerũt tota nocte. & tulerunt cadauer Saul & cadauera filiorũ eius de muro Bethſam: veneruntq́; Iabes Galaad, & combuſſerunt ea ibi igne, & tulerunt oſſa eorum & ſepelierũt in nemore Iabes, &c.* & 3. Re. c. 13. habet: *Inuenit Prophetes cadaue viri Dei, proiectum in via, & aſinũ, & leonẽ ſtantẽ iuxta cadauer, & intulit eũ*

in ciui

in ciuitatem, & poſuit in ſepulchro ſuo, &c. Et exodi, c.13. *ibi tulit quoq; oſſa Ioſeph ſecum.* & Ioſue ca. 24. *ibi oſſa quoque Ioſeph, quæ tulerant filij Iſrael de Ægypto ſepelierunt in ſichem inparte agri quã emerat Iacob.* Eſt † namque 30
officium, quod Angeli non dedignantur facere, *vt tradit Alphonſus à Sancoles 3. Epiſtola defunctorum, conſideratione 16.* Et in hac ciuitate Toletana, iã † deſcenderunt de cœlo Sanctus Auguſtinus, & Sanctus Ste- 31
phanus ad ſepeliendum nobilem virum Gondiſaluum Ruyz de Toledo Dominum de Orgaz, de domo, & aſcendentia Illuſtriſſimi Comitis de Orgaz, quem ſepelierunt ſancti in Eccleſia parochiali Diui Thomæ Apoſtoli, *vt refert Alcocer in hiſtoria Toleti libr. 2. cap. 21. & Villegas in vitis ſanctorum 3. p. fol. 31. in additione, & frater Hieronymus Roman in Chronicis Ordinis Sancti Auguſtini centuria 10.* qui probãt, cum hiſtoriis ſit credendum, *l. 1. ibi: A quibuſdam ſcriptoribus traditum eſt. ff. de offic. Conſulis,* & quod † hiſtoriis, & Chronicis ſit credendum, tradunt Felinus, *cap. 2.* 32
de reſcriptis in fine, Abbas & Felinus, & Decius cap. cum cauſam de probationibus, Bart. & omnes. l. 1. ff. ſi cert. petatur Ioannes Garcia de nobilitate gloſ. 18. numer. 10. & Caputaquen. deciſ. 190. 2. p. Cerola in praxi Epiſcop 1. part. verb. arma verſ. ſecundo, & Rodericus Suarez allegatione 8. nu. 21. Tiberius Decianus conſ. 21. num. 29. vol. 1. (quem vide) & Hieronymus de Monte Brixiano de finibus regundis c. 62. nu. 6. Baraona in additioni. ad Palacium Rub. in rubric. de donat. in introductione num. 2. litera A. Faber. §. item pretium, numero 5. inſtituta de emptione, & venditione, Aniles in capitulis Prætor. in proœmio, verb. y Reyna, num. 9. Maſcardus concluſ. 287. Laſſarte de gabellis in præfatione num. 23. & num. 25. dominus Molina de Medrano olim Regij Indiarum Senatus, & Cameræ, nunc ſupremi Caſtellæ in allegatione Viceregis extranei in Regno de Aragon. numer. 168. vbi de hiſtoriis Eccleſiaſticis, & ſæcularibus. Adduco etiam in comprobationem, quod reperiuntur ſcripta in lapide dicti templi Sancti Thomæ, ſequentia.

DIVIS. BENEFICIS, & PIETATI. S.

Tametſi properas, ſiſte paululum viator, & antiquam vrbis noſtræ hiſtoriam paucis accipe.

D *Gonſaluus Ruyz à Toleto Orgaci oppidi dominus, Caſtellæ maior notarius, inter cætera ſua pietatis monumenta, Thomæ*

ii 3 *Apoſto-*

Apoſtoli, quam vides ædem, vbi ſe teſtamento iuſſit condi, olim anguſtam, & maleſartam laxiori ſpacio pecunia ſua inſtaurandam curauit, additis multis, tum argenteis, tum aureis donariis; dum eum humare ſacerdotes parant, ecce res admiranda, & inſolita, Diuus Stephanus, & Auguſtinus, cœlo delapſi propriis manibus hic ſepelierunt, quæ cauſa hos diuos impulerit, quoniam longum eſt, Auguſtinianos Sodales non longa eſt via, ſi vacat, roga. Obiit anno Chriſti, M. CCC. XII. Cæleſtium gratum animum audiſti, audi iam mortalium inconſtantiam. Eccleſiæ huius Curioni, & miniſtris, tum etiam parochiæ pauperibus arietes II. gallinas 16. vini vtres II. lignorum vecturas II. nummos, quos noſtri marapetinos vocant, 800. ab Orgaciis quotannis percipiendos, idem Gonſalus teſtamento legauit, illi ob temporis diuturnitatem rem obſcuram fore ſperantes, cum duobus abhinc annis pium pendere tributum recuſarent, Pinciani Conuentus ſententia conuicti ſunt. Ann. Chriſti M. D. LXX.

33 Et his † ſcriptis in lapidibus antiquis adhibetur fides, *tradit Brixianus de finibus regundis, cap. 63. numer.* 2. vbi loquitur in lapidibus Eccleſiæ, *Baldus conſ. 319. volumine 5. Bart. conſ. 135. Guido Papa, quæſtione 321. n.*
34 *3. Cerola in praxi Epiſcop. 1. part. verb. arma, verſ* 2. Glorietur † itaque nobiliſſima. & Chriſtianiſſima Ciuitas Toletana (vnde mihi materna origo eſt dulciſſima patria, ſcire ſæculorum antiquiſſima (vt vtar verbis Vlpiani *l. 1. ff. de cenſibus*) deſcenſione Deiparæ ſemperque Virginis Mariæ, vt Diuum Illephonſum ſacris de cœlo delapſis indueret veſtimen-
35 tis in alma Eccleſia, & horum ſanctorum ad templum Diui † Thomæ, pro ſepeliendo hoc nobili viro. Peculiariter tamen glorietur nobiliſſima familia Comitum de Orgaz, ſi quidem vterque deſcenſus ſanctiſſimæ Virginis, & Diuorum Stephani, & Auguſtini fuit ad honorãdum viros egregios, & ſanctos ſuæ tam clariſſimæ, quam antiquiſſimæ domus, & familiæ, ex qua plures viros inſignes poſſem recenſere, & recẽſerem, ſed conſulto omitto: quia omnib. liquet, cum clariſſimi, & notiſſimi ſint, & rei ſatis demonſtratæ addere, fruſtra eſt, vt dicit tex. in *l. 1. §. fin. ff. de dote prælegata.* Sed non omittam illuſtriſſimum huius egregiæ familiæ virum dominum Stephanum Yllam, qui liberauit ciuitatem à tributis, quibus grauari ſperabatur, in quo ita ſagaciter, & magnanimiter ver-

ter verſatus fuit, vt & ciuitatem liberauit, & Regi non diſplicuerit, ob quod grata ciuitas, & ſancta Eccleſia depictum poſuerunt in tecto almæ Eccleſiæ circa illam partem, qua conditur Sacramentum corporis domini noſtri Ieſu Chriſti à tergo chori, & ante capellam ſancti Illephonſi ſuæ cognationis, & familiæ.

Et † vltra ſanctorum exempla natura etiam nos admonet, vt quem 36
viuum fame, ac ſiti enectum recreare, nudum operire, captiuum liberare, ſeu redimere conabamur, aut hoſpitio indigentem recipere, aut ægrotantem viſere ſolebamus, nunc ſenſibus omnib. deſtitutum, miſericordia proſequamur, ſepulchroque communi omnium domicilio depoſitario, ita vt conuenit, inferamus. hæc namque eſt gratia, quam Salomon dicebat mortuo non eſſe prohibendam, *Eccleſiaſtici cap. 7. ad fin. & text. in cap. non æſtimemus 13. quæſt. 2.* ibi: *Unde oportet, vt quam quiſq; poteſt, pro carne proximi curam gerat, cum ille receſſit qui gerebat.*

Facit etiam, quod nulla lege inuenitur prohibitum, adſportari cadauera de vno loco ad alium pro ſepultura, imò libere poſſunt transferri *l. 3. §. diuus tamen Marcus ff. de ſepulch. violat.* (exceptus corporib. eorũ, qui erant exulati, tales enim, † ex quo viui morari non poterant, nõ 37
poſſunt eorum corpora humari, textus *in l. 2. ff. de cadauer. punitorum, vbi Bart. num. 1. Decius l. Neratius ff. de regul. iuris, Gigaſ. ti. de pœnis committẽt. crimen læſæ Maieſtatis 2. part. ſui operis, quæſtione 34.* quos refert, & ſequitur Peregrinus *de priuilegiis fiſci, libr. 4. titul. 5. numer. 5. Tiberius Decianus* 38
libr. 6. criminalium quæſtione 44. num. 16. Eandem † ſententiam tenet plures referens Couarruu. *libr. 2. variarum cap. 1. numer 11.* vbi quod non ſolum cadauera, ſed nec oſſa, nec cineres quidquid tenuerint Ananias *cap. 2. de furtis.* & Hyppolitus *l. final. numer. 58. ff. de quæſtionibus*) imo olim funera fiebant ſumptibus Eccleſiæ non defunctorum, *vt tradit Cuiacius de diuerſis, & tempor. præſcription. & terminis, cap. 18.* refert, & ſequitur Anaſtaſius Germonius *de ſacrorum immunit. libro ſecundo capit. 8. numer. vigeſimo quinto.* in primitiua Eccleſia teſte Tertulliano *in Apologia, capit. 19.* Chriſtiani contribuebant, & fiebant collectæ pro humandis corporibus.

Et Diuus † Ambroſius *libr. 2. officio. cap. 23.* dicit, quod tunc vaſa ſa- 39
cra, & calices conflari, & diſtrahi licebat in ſepulturam defunctorum, & pro animab. purgatorij, & augere debet hunc affectũ, quod nihil eſt cõmune omnib. ac mori. Gentilitas † ẽt, vt ſuos ſepeliret eleemoſynas 40
aggre-

Digitized by Google

aggregare curabat, vt refert Plinius *libr. 33. cap. 10.* & Plutarchus *in vita*
41 *Scipionis Africani*, inquit, † *quod tam pauper mortuus eſt, vt neceſſum fuerit*
42 *eleemoſynas petere ad celebrãdas exequias.* Et † qui exercet huiuſmodi pietatis officium in nullo lædi debet, & ei ſoluitur impenſa funeris, ſi eo
43 animo fecit, *l. at ſi quis impediat. ff. de religioſ. & ſumpt. funer.* Nec † ſi filius faciat præiudicatur in eo, quod cenſeatur ſe immiſcere hæreditati, vel eam adire *d. l. at ſi quis §. plerique l. pro hærede poſt principium, vbi gloſ. & Bart. ff. de acquir. hæredit. Corneus conſ. 310. circa fin. verſic. multo autem clarius, vol. 3. ſequitur Mantica libro duodecimo de coniecturata mente tit. 10. num. 9.*

44 Et pro † compleměto dico, quod cum nulla lege inueniatur diſpoſitum, quod talia tributa ſoluantur, *vt teſtatur Nauarr. conſilio. final. numero 1.* non debent tolerari, *argum. text. in auth. de non eligendo ſecundo nubente. §. optimum,* ibi: *Nec qualibet eſt lex tale aliquid dicens, l. ſi ſeruum. 70. §. non dixit Prætor ff. de acquir. hæred. l. ſi vero. §. de viro. ff. ſoluto matrimonio,* ibi: *Nihil in lege ſcriptum eſt,* & quod lex non dicit, non eſt nouis inuentionibus inducendum, *iuxta tradita per Burſatum conſilio. 163. numero 8.*
45 *& conſ. 183. numer. 15. & conſil. 219. numer. 21.* Maximè † quia licet portare cadauer pro ſepultura de loco ad locum, ſine alicuius licĕtia, cum non ſit prohibitum, *tradit Cerola in praxi Epiſcopali 1. part. verſ. corpora ſanctorum numer. 4. & Plinius libr. 10. Epiſtolarum in Epiſtola ad Traianum,* quæ intitulatur, *de Reliquiis ſepultorum tranſferendis,* cum referret Traiano, vſitatum eſſe ea in Prouincia adire Collegium Proconſulum, vt permitterent transferre reliquias defunctorum. Reſponſum accepit à Traiano. *Durum eſſe, neceſſitatem imponere adeundorum Pontificum pro transferendis reliquiis:* & cum non ſit de genere prohibitorum nec inueniatur prohibitum cenſetur permiſſum *l. nec non 28. ibi ſed ſi leges non prohibeant ff. ex quibus cauſis maiores Aymon conſ. 174. nu. 5. Speculator titulo de ſucceſſionibus ab inteſtato n. 27. verſ. ſed annatis* & in noſtro caſu eo argumento vtitur Nauarrus *conſ. 2. n. 1. de reliquiis & venerat. ſanct.* ſi tamen fuerit ſepultura traditum, requiritur licentia Epiſcopi ſecus erit ſi ſo-
46 lum fuerit factum depoſitum cadaueris *l. 11. ff. 13. part. 1.* Et quia † de transferendis cadaueribus agimus, congruit ſcire etymologiam nominis. Cadauer dicitur enim non quia caro vermibus ſit data, prout aliquibus placet, ſed à cadendo, quia iam ſtare non poteſt, *vt tradit Ioannes Fungerus in etymologico. verbo cadauer,* & Lucanus qui ad finem lib. 6. ponit hæc verba: *Carminibus magicis opus eſt herbiſq; cadauer vt cadat.*

Poteſt

Digitized by Google

Poteſt † itaque quis ſuo arbitrio eligere ſepulturam, nã cum ſit actus 47
vltimæ voluntatis, *vt tradit Aymon conſ.10.nu* 1. electio libera debet cui-
que remanere *l.1 C. de ſacroſanct. Eccleſiis.* Et † ſic pacto non poteſt ad- 48
ſtringi ad eligendum, vel non mutandam electam ſepulturam, *cap.1. de*
ſepulturis lib.6. vbi ſi fuerit electio facta ad inſtantiam † clericorum, ſeu 49
religioſorum etiam iurata annullatur, libere tamen facta cum iuramē-
to tenet, niſi noua cauſa ſuperueniat, † *vt reſoluit Ioannes Dutierrez de* 50
iuramento confirmatorio 2.p.c.4 n.13.

Et † ſic libera conceditur facultas ordinibus ſepeliendi in ſuis Ec- 51
cleſiis cadauera eorum, qui ibidem elegerint ſepulturam, *Clementina,*
Dudum verſ. huiuſmodi de ſepulturis, modo tamen, quarta pars Eccleſiæ
parochiali tribuatur de omnibus obuentionibus tam funeralibus, quã
quibuſcumque & quomodocumque relictis ipſis Monaſteriis per ſe-
peliendum, & in infirmitate, & mortis articulo donatis ad quoſcumq;
certos, & determinatos vſus.

Et hoc † ea ratione, quod operarij debita ſibi mercede non fraudē- 52
tur, qua digni ſunt, *Lucæ 10.* vt fieret ſi presbyteris parochialibus, quib.
ex officio iniunctum eſt prædicare, confeſſiones audire, & ſacramenta
miniſtrare, nihil tribueretur, cõtra id quod dicit Apoſtolus 1. ad Theſ-
ſalonicenſes, cap.5. & ad Corinthios 2.cap.1.ibi: *Scientes, quod ſicut ſocij*
paſſionum eſtis, ſic eritis, & conſolationis.

Sed † *an ex relicto pro anniuerſario Eccleſiæ, qua teſtator, ſeu alter relin-* 53
quens ſepulturam elegerit, ſit parochiali quarta huiuſmodi præſtanda? Et ne
immoremur primitus ſcias, diſpoſitionem dictæ Clementinæ, *Dudum,*
quartam parochiæ tribuentem, ſolum habere locum in relictis in mor-
tis articulo, vel durante infirmitate, ex qua relinquens deceſſerit: quod
autem ab eo incolumi, & ſano relictum fuerit non defalcatur huiuſ-
modi quarta, niſi id, quod in morte erat dandum fraude à religioſis, &
aliis, quorum Eccleſiis ſepulturam elegerint, fuerit procuratũ ſibi dari,
vel donari in ſanitate, vt innuit ſeries dictæ Clementinæ: Sanus namq;
& nulla ægritudine correptus, non ſolum Eccleſiæ ſed & cuilibet pri-
uato bona ſua poteſt ad libitum conferre, *cap. donare 88. diſtinctione.*

Sed an † caſus excepti, quib. quarta hæc non debetur, inter quos eſt 54
anniuerſarium relati, *cap. fin. de teſtamentis* (in quo ponuntur hæc verba:
De his quæ in ornamentis, vel pro eis, ſeu fabrica, luminaribus anniuerſario ſe-
ptimo vigeſimo, trigeſimo die, ſiue aliis ad perpetuum cultum diuinum legantur
Eccleſiis, vel reliquis piis locis Canonica portio (*dummodo in fraudem nõ fiat, vt*

ea Epiſcopus ſeu parochialis Eccleſia debeat defraudari) deduci non debet) ſint excepti etiam poſt deciſionem Clementinæ, *Dudum.* Et quod ſint excepti, ſentit Daniel Benatorius in *Analyſi Iuris pontificij lib.3.tit.28.verſ.vt qui aduerſa valetudine:* ſed contrarium, & quod per dictam Clementinam derogetur deciſioni *c.final. de teſtamentis*, tenet Couarru. ibi *n.6.ve.3. quarta generalis*, *Cerola in praxi 1.p.verb. legatum ad 3.verſ. tertia concluſ.* de quo inferius dicemus.

Sed quia deciſio dicti *cap. fin.* videtur idem ſentire reſpectu portionis Epiſcopalis, quod etiam diſponitur ab Honorio Papa *in cap. ex parte de verborum ſignificatione* vbi fere per eundem ſermonem, & formalia verba aſſerit, non deducendam Epiſcopalem portionem de anniuerſariis, † congruit diſtinguere has portiones, vt ſciatur, quæ propria &
55 genuina ſit cuiuſque natura, quia ab auctoribus ſæpe confunduntur, & iura ad Epiſcopalem portionem pertinētia parochiali accommodant, & è contra.

Eſt itaque Epiſcopalis quarta, quæ debetur Epiſcopis de omnibus legatis relictis Eccleſiis exiſtentibus in ſua diœceſi, propter onus Epiſcopale, quod ei incumbit, *& ibi gloſ. verb. mortuariorum in cap. conquerēte de officio ordinarij & cap. officij, & in c. requiſiſti de teſtamentis, vbi Doctores, & Hoſtienſis titul. de ſepulturis §. de quibus, & Sylueſter in ſumma verb. Canonica portio §.4 Cerola in praxi verb. legatum ad tertium.*

Quarta autem parochialis non debetur, niſi ſolum de his, quæ obueniūt ratione funeris, & de legatis factis Eccleſiæ, qua defunctus elegerit ſepulturam. *ex dict. Clement. Dudum de ſepulturis, & tradit Cerola, vbi ſupra, verſ. vndecima concluſ.*

56 Differt † autem hæc quarta parochialis ab Epiſcopali in multis: nam portionem Epiſcopalem nequit Epiſcopus petere ab hærede, ſed ab Eccleſia legataria, quæ cum Epiſcopo communicat legatum, *cap. requiſiſti de teſtamentis. Couarr. cap. officij numero 1. eo tit.* At parochus, percipit quartam parochialem directè ab hærede, *gloſ. verb. largiri in Clement. Dudum de ſepult. quam ſequitur ibi Cardinalis, Anchoranus, & Imola*, & eā differentiam ſequitur Abb. *cap. de his, num. 9. verſ. ego admitterem hoc dictum de ſepulturis, Capitius deciſione 23 num. 3.*

Deinde Epiſcopalis quarta non detrahitur de his, quæ ad perpetuū cultum relinquuntur *Valaſcus conſult. 105. nu. 12. vt in dict. cap. fin de teſtament.* cuius deciſioni quo ad hāc portionē Epiſcopalem nō eſt derogatum per *dict. Clementinam Dudum*, quæ ſolum diſponit de parochiali, &

ſic Abb.

ſic Abb. *d.c.fi. de teſtament.*exemplificat in eo,quod legatum fuit,vt die quolibet celebraretur in certo altari,ſequitur Capitius *dicta deciſione 27. n.2.*vbi inuehit contra Angelum, *qui in ſumma,verb.Canonica portio.* 1. *verſ.tertius caſus equipa at in hoc quartam Epiſcopalem, & parochialem.*

Sed † quamuis in puncto iuris ſcripti , Angeli opinio ſuſtineri nequeat, ſtante deciſione dictæ Clementinæ, *Dudum* ,tamen de conſuetudine recepta ſeruatur, per quam ſolum ſoluitur Eccleſiæ parochiali, quarta pars de his tantum , quæ offeruntur eo tempore quo funus,aut exequiæ defuncti celebrantur, *vt tradit Cardinalis dict.Clement.Dudum, §.verum* quod dicit maximè notandum Couarru. *dict.capit.fin. num.6. de teſtament.*& ſic hodie ex generali conſuetudine ſeruatur,quod de relictis pro anniuerſario celebrando quarta parochialis non ſoluatur, & in hunc ſenſum accipiendum eſt , quod tradit Daniel Benatorius *in Analyſi Iuris pontificij lib.3. tit. vigeſimo octauo. verſiculo , vt quis aduerſa valetudine*, vbi quod non ſoluitur quarta de anniuerſariis.

(.·.)

Finis libri primi.

ILLVSTRISSIMO DOMINO D.

RODERICO DE CASTRO, ET BOVADILLA, E Conſilio Catholicæ Maieſtatis, ac Sanctæ Generalis, & Supremæ Inquiſitionis, Archidiacono de Alcaraz, Dignitati, & Cononico almæ Eccleſiæ Toletanæ. Excellentiſſimi Comitis de Lemos filio, Licentiatus Illephonſus Perez de Lara Regius Conſiliarius. S.

POSTQVAM Sub nomine Excellentiſſimi Comitis de Lemos nepotis tui ex fratre maiore, anniuerſariorum ſimulque maioratuum materiam prodiderim, præclariſſime domine, tractaturus Capellaniarum, non tamen effugiens à me ſemper venerandum nomen de Caſtro, tu qui eius nominis, & Excellentiſſima familia ſacerdotali Ordine es inſignitus, & qui (vt adeſt magna, & certa ſpes) ad partem non mediocrem ſolicitudinis, & ponderis vniuerſalis Eccleſiæ es, quia profuturus, aſſumendus, obuiam occurris vt ſis noſtri operis auxiliator, & defenſor continuans, & Excellentiſsimi Comitis fauorem, & quo à te ſum ſemper affectus, nec non ab Illuſtriſsimo domino D. Didaco Fernandez de Cabrera & Bouadilla Comite de Chinchon à conſiliis, ſtatus & belli ac præclariſsima eius ſorore domina D. Mēcia de la Zerda Marchioniſſa del Valle auunculis tuis, ac dominis meis colendiſsimis, quorū ſi in me, & agnatos beneficia collata recenſerem deficeret me tempus enarrantē, ſed ita omnibus patent, vt ſi hoc opere (paruo quidem illo) grati animi teſtimonium non exhiberem, me ipſum omnes inofficioſæ voluntatis nota grauiter increparent, multos iam annos te colo nobiliſsime vir, & quidem merito, nam vltra ſingularem beneuolentiam, qua me amplecteris, literatos, quorum veſtigia me legere profiteor grato animo, hilarique vultu complecteris: has ergo ſtudiorum meorum vigilias benigne ſuſcipe, & ſub tua protectione tuere, vt detractores terreantur. Vale.

LIBER

LIBER II.

DE ANNIVERSARIIS ET CAPELLANIIS, IN QVO BREVITER DISSERITVR VNIVERſa Capellaniarum materia, ad praxim reducta, iudicibus & aduocatis vtiliſſima.

CAPVT I.

TRADITVR ETYMOLOGIA, ET DEFINITIO CAPELLANIÆ, ET DISCVtitur, an Capellaniæ anniuerſarium poſſit relinqui ſub conditione, ne Epiſcopus ſe intromittat, & quando toleretur, quandoque vitietur talis conditio?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur Etymologia, & definitio nominis Capellaniæ.*

2 *Expenditur text.*in c.nouerint,10.q.1.*qui partem negatiuam iuuat, ſed diſtinguit.num.3.*

3 *Quando bona temporalia à laico relinquũtur, etiam laico, cum onere miſſarum remanent in ſua temporalitate, & in poteſtate, & regimine laici. & num.5 6.& 7.10.& 12.& num.34.& 40.& 41.*

4 *Poterit tamen Epiſcopus inquirere, an adimpleatur anniuerſarium.*

5 *Si bona pro anniuerſario relinquantur confraternitati laicorum, poſſidentur vt temporalia.*

6 *Idem ſi relinquantur hoſpitali laicorum fundato ſine authoritate Epiſcopi,*

quia non eſt locus religioſus, nec gaudet priuilegiis pia domus, & eius bona alienantur ſine ſolemnibus.

7 *Confratres laici ſeu ſocij qui opera pietatis exercent in hoſpitali ab eis fundato ſine authoritate Epiſcopi, non ſunt de iuriſdictione Epiſcopi.*

8 *Licet bona relicta pro anniuerſario prædictis confratribus non ſint in gubernio Epiſcopi, poterit tamen Epiſcopus videre, an adimpleatur relictum.*

9 *Epiſcopus non poteſt viſitare dicta hoſpitalia laicorum, nec eos compellere ad reddendam rationem bonorum.*

10 *Relinquens bona pro anniuerſario adimplendo per clericum nominandũ à patrono relicto poteſt diſponere, quod Epiſcopus ſe non intromittat ad conferendum, & quod non ſoluatur ſubſidium.*

11 *Quilibet poteſt, in traditione rei ſuæ apponere onus, & conditiones quas voluerit.*

12 *Si bona relinquantur Eccleſiæ certis conditionibus, eo addito, quod ſi non ſeruentur, laicus apprehendat bona, valet relictum.*

13 *Poteſt quis ad libitũ relinquere anniuerſarium, & memoriam Miſſarum, ſine aliqua Epiſcopi licentia.*

14 *Iniquum eſſet tollere libertatem ingenuis hominibus diſponendi de rebus ſuis, & poteſt agi iniuriarum contra turbantem in vſu rei ſuæ etiam quod abutatur.*

15 *Quando bona relinquuntur Eccleſiæ, ſeu clericis cum onere anniuerſarij, fruſtratur conditio, ne Epiſcopus ſe intromittat.*

16 *Si relinquatur anniuerſarium Capellaniæ, cum ſit beneficium Eccleſiaſticum, non poteſt teſtator apponere conditionem, quod Epiſcopus non conferat.*

17 *Si Capellaniæ relictæ adiiciatur conditio, ne Epiſcopus ſe intromittat annullando Capellaniam, ſi cõtrarium fiat pœna vitiabitur, & Capellania firma remanebit.*

18 *Quod iure non tenet, vinculo pœnæ nequit alligari.*

19 *Poſtquam bona deſtinata pro Capellania ſunt facta patrimonium eccleſiæ, debent eſſe in poteſtate Epiſcopi, & conditio contraria reiicitur ſecundum communem ſententiam.*

20 *Menchaca, & Humada nituntur defendere ſuſtineri conditionem illam, quod Epiſcopus ſe non intromittat, quando teſtator transfert bona in aliud opus pium, Epiſcopo ſe intromittente.*

21 *Qualiter intelligatur regula, quæ habet: licitum eſſe relinquenti, vel donanti, apponere conditiones, quas voluerit.*

22 Quid

Digitized by Google

22 *Quid ſi fundans annuerſarium, nominet Capellaniam, & adiiciat verba ex quibus colligatur, eius mentem fuiſſe facere anniuerſarium non Capellaniam.*

23 *Quando conſtat de voluntate teſtatoris, receditur à proprietate vocabuli.*

24 *Expenditur* l. cum delanionis, §. aſinam, ff. de fund. inſtruct.

25 *Actus agentium non debent operari vltra eorum intentionem.*

26 *Verba non debent ſumi captioſe in damnum proferentis.*

27 *Teſtator nihil facit in ſui præiudicium.*

28 *Verba teſtatoris ſunt ſubtiliter conſideranda.*

29 *Propter nimiam ſubtilitatem ſæpe erramus.*

30 *Verba teſtatoris ſunt conſideranda iuxta opinionem fruentium intellectu.*

31 *Fundans anniuerſarium Miſſarum, non videtur facere beneficium, licet nominet Capellaniam.*

32 *Imperiti ſæpe confundunt nomina & terminos.*

33 *Refertur reſponſio ſacræ congregationis Cardinalium ſuper hoc, an debeat iudicari Capellania ſeu anniuerſarium.*

34 *Capellania ſecularis, & profana dicitur, quæ non eſt ſpiritualizata, & eius bona erecta in ſpiritualibus, & quæ talis ſit.*

35 *Non dicitur Capellanus qui non habet titulum, ſed ſtipendiarius.*

36 *Anniuerſaria non computantur in valore beneficij.*

37 *Anniuerſaria non veniunt in locatione beneficiorum.*

38 *Anniuerſaria non comprehenduntur in generali obligatione.*

39 *His anniuerſariis, & ſimilibus non conueniunt requiſita beneficij Eccleſiaſtici.*

40 *Capellania fundata à teſtatore non ſpiritualizata, tantum dicitur legatum pium, computaturq; inter bona temporalia.*

41 *Et ſic talia bona collectantur ſicut bona temporalia aliorum ciuium deducto onere.*

42 *Clericus poteſt deſeruire pluribus Miſſarum memoriis ſub eodem tecto.*

43 *Verba ſunt intelligenda in eo ſenſu, in quo magis principaliter verborum conceptio operatur, & ad quem intentio principaliter dirigitur.*

44 *Quando in vno contractu interueniunt duo proportionabilia diuerſis contractibus, actus iudicatur à principali intentione contrahentium.*

45 *Illud dicitur principaliter intendi, ad quod finis intentionis dirigitur.*

46 *Si non conſtiterit manifeſtè, quod teſtator voluit facere anniuerſarium, & Capellaniam, ſtandum eſt proprie verborum ſignificationi.*

47 *Talis præſumitur mens teſtatoris qualis verba demonſtrant.*
48 *De licentia Romani Pontificis poteſt fundans Capellaniam apponere conditionem, quod Epiſcopus non ſe intromittat, idem de licentia Epiſcopi.*
49 *Capellæ fundatæ à Regibus Hiſpaniæ ſunt ſub eorum immediata protectione, & non viſitantur ab Ordinariis, aliquæ tamen ab eis conferuntur.*
50 *Si memoriam Miſſarum Epiſcopus, ter, quaterve, vel etiam bis, vt Capellaniam conferat ſpacio longi temporis, erit in poſterum collatiua.*
51 *Memoria Miſſarum, quæ ſua origine, & inſtitutione non eſt Capellania, progreſſu temporis fit Capellania collatiua.*
52 *Conditiones appoſitiuæ in fundatione Capellaniæ poſſunt præſcriptione tolli.*
53 *Longum tempus requiritur in præſcriptione, vbi conſtat, teſtatorem ſeu alium fundatorem noluiſſe eſſe Capellaniam collatiuam, quia vltimus ſtatus beneficij non attenditur, ſi non ſit præſcriptus, quando conſtat de proprietate.*
54 *Si dubitatur, an fundator voluerit vel ne, quod Capellania eſſet collatiua, ſufficiunt duo, vel tres actus collationis etiam minori tempore decem annorum, vt habeatur pro beneficio collatiuo.*
55 *Ex vnica collatione acquiritur quaſi poſſeſſio conferendi Capellaniam.*
56 *Quod procedit, modo collatio ſortita eſſet effectum.*
57 *Quaſi poſſeſſio conferendi, vt acquiratur ab aliquo, plura requiruntur.*
58 *Si Epiſcopus ſit in quaſi poſſeſſione conferendi, præſumitur Capellaniam eſſe collatiuam.*
59 *Capellania in dubio præſumitur fundata cum Epiſcopi approbatione.*
60 *Capella ſeu Capellania, licet habeat aliquod ſignum, per quod videatur fundata cum Epiſcopi conſenſu, ſi conſtiterit de contrario, erit profana.*

1 Capellania ita nuncupata à Capella, & anno, ex quo in Capella annuatim celebratur per Capellanum ſic vocatus ſacerdos, qui aliâs à ſacello, in quo ſacra fiebant, & ab eo dabantur, dicebatur. Differt autem Capella à ſacello in eo, quod ſacellum erat olim locus diis ſacratus ſine tecto ad ſacrificandum (quo hodie non licet celebrare, niſi in caſu neceſſitatis, & itinere. *cap. concedimus, iuncta gloſſ. verb. ſub dio de conſecratione, diſtinctione* 1. licet promiſcue vtamur his vocabulis.) Capella autem eſt locus coopertus ad diuina celebrandum, & dici-

& dicitur(non à capiendo,eo,quod populum capiat,vt placuit Fungero *in etymologico Latino, verb.Capella*,& aliis)ſed à capa, quæ tegumentũ ſignificat,veluti tentorium, vt tradit Cæſar Baronius *in martyrologio Romano die vndecima Iunij*,vbi quod poteſt dici à Capa ſancti Martini,quo nomine Hiſpani vtimur pro pallio, quod ſecundum Fungerum in dicto etymologico,verb. *pallium*, dicitur *à pellibus*, quia prius ſuper indumenta pellicea veteres induebantur,& habetur Geneſ.c. *3. Fecit quoque Dominus Deus Adæ,& vxori eius tunicas pelliceas,& induit eos*, & ſic hodie ea ſuperindumenta,& exteriora veſtimenta ,quibus clerici & Capellani vtuntur in officiis Eccleſiaſticis vocantur *ſuperpellicea*, noſtro ſermone(*ſobrepellices*)Et illud præcioſum ornamentum ſericum auro intextũ, quo clerici vtuntur in proceſſionibus & feſtis ſolemnibus , dicitur Capa, *Durandus in rationale diuinorum officiorum lib.3.cap.1.nu.13*.Sumpta denominatione à tegumento, quod pellibus caprarum fiebat, & etiam vernaculo ſermone vocatur, *Capa*, & ferè omne tegumentum ad eundem modum appellamus, *vt capote, caperuça, capuz, capilla*,& hinc Capellæ appellantur oratoria,quæ fiunt ad celebrandum de licentia Superioris.*dict.c.concedimus de conſecratione,diſtinctione.1*.vbi gloſ. *verb.celebrari*,& Cardinalis Turrecremata *ibi nu.4*.inquiũt,dici Capellas, quia antiquitus pellibus Caprarum cooperiebantur earum tecta, & quia frequentius anniuerſarium miſſarum relinquitur celebrandum in aliqua Capella,dicitur *Capellania*,& *Capellanus*,eam celebrans in Capella,quæ aliàs cubiculum appellatur, iuxta illud Matthæi , c. *6. intra cubiculum tuum , & clauſo oſtio ora* , & ſic cubicularij Romani Pontificis dicuntur *Capellani*,ſecundum Cæſarem Baronium, *vbi ſupra*.

Eſt itaque Capellania onus celebrandi miſſam in Capella,ſeu altari, *vt dicit Cerola in praxi 1.p. verb. beneficia ad primum , verſ.3.Capellania*,cui definitioni debes addere annuatim,vt totaliter conueniant definito,& ſit bona:ſi quidem tunc dicitur Capellania miſſarum celebratio,quãdo fit anniuerſariè , verſo anno , iterum atque iterum , modo quo prius. Erit itaq; definitio hęc, *Capellania eſt onus celebrandi annuatim miſſam in Capella,ſeu altari*.Hæc autẽ Capellania, & bona, quæ pro eius dote fuerint relicta,ſunt in gubernio Epiſcopi.*c.nouerint.10.quæſt.1*. *Nouerint* (inquit text.) *conditores baſilicarum in rebus quas eidem Eccleſiis conferunt , nullam poteſtatem habere,ſed iuxta Canonum inſtituta,ſicut Eccleſiam, ita & dotem eius ad ordinationem Epiſcopi pertinere*. 2

Sed † quia multipliciter conſtituitur anniuerſarium , diſtingue,nam 3

aut bona temporalia à laico relinquuntur etiam laico cum onere miſſarum, vel eleemoſynarum, ſeu alterius pij operis, & tunc cum bona remaneant in ſua tēporalitate, vt diximus *ſupra lib.1.cap.5.nu.61.* non ſunt in gubernio Epiſcopi, & ſiue teſtator iuſſerit, quod ſe non intromittat, vel nihil de eo loquatur, talia bona affecta anniuerſario, poſſidentur à laico, & ſub eius regimine, vt ſua reputantur inter cætera bona, neque ex eo, quod ſint hypothecata pro oneribus piis adimplendis cenſentur eſſe in dominio operatum piarum, *Gām: deciſ.258, num.4. in principio* de
4 quo infra, *nu.5.6.& 7.10.12.34.& 41.* Poterit † tamen Epiſcopus ſe intromittere, non obſtante clauſula, ad agnoſcendum, an adimpleatur anniuerſarium ſecundum defuncti voluntatem, cum ſit piarum cauſarum executor, *c.nos quidem de teſtament. & Concil. Triden. ſeſſione.22. de reformatione, capit.8. tradit in ſpecie Rochus de Curte de iure Patronatus verb. pro eo quod, num.28.* præcipuè, ſi malè executores impleuerint. *Valaſcus conſultatione.105.nu.55.& 61.*

5 Aut † relinquuntur bona cum onere anniuerſarij cōfraternitati laicorum, aut hoſpitali fundato à laico, ſine Epiſcopi authoritate, qui non eſt locus religioſus, *vt dicit Ioannes Faber. §.nullius, numero.1. in fine inſtituta de rerum diuiſione, Valaſcus conſultatione.105. num.7. vbi plures refert, & Meneſius l.ſi aquam, numer.46. C. de ſeruitut. & aqua*, nec gaudet priuilegiis piæ domus, *Baldus auth.hoc ius porrectum. C. de Sacroſanctis Eccleſ. Valaſcus vbi ſupra, n.44.* & poteſt deſtitui, *gloſ. verb. altare, Clementina, quia contingit. de religioſis domibus*, & reduci ad vſus profanos, *Abb. conſil.31. numer.2.1.part. Valaſcus dict. conſultatione.105. numer.8.& 26.& ibi, numer.34.* quod alienantur eius bona ſine ſolemnitatibus, *Pariſius conſil.34. numer.19. volum.4. Alexand. conſil.4. volumine.3.*

6 Et † tunc erit idem, quod in præcedenti, cum talia bona ab eis confratribus poſſideantur, vt temporalia, ex quo huiuſmodi confratres, ſeu
7 ſocij (qui † ſolum conueniunt, vt opera pietatis exerceant in hoſpitali taliter ab eis fundato) non ſunt de iuriſdictione Epiſcopi, ſed de iuriſdictione iudicis ſæcularis, *Abb. vbi ſupra, tradit Valaſcus dicta conſultatione.105. num.32.* maxime, quia nullo iure probatur, quod ſint de Epiſcopi iuriſdictione, vt dicit Abb *d.conſ.31. num.1.* ibi: *Nec per iſtam fraternitatem definunt iſti eſſe de iuriſdictione iudicis ſæcularis, cum hoc nullo iure probetur, ſed potius notatur oppoſitum in Clement.1. de religioſis domibus. & Parladorius 3.part. differentia. 9 §. 1. num.9 Verallus Caputaq. deciſ 328.1.p. Cabedus deciſ.51. Cerola in practica Epiſcopali.1.part. verb. confraternitas, verſ.4.* Poterit ta-

Digitized by Google

rit tamen † Epiſcopus inquirere, an adimpleatur anniuerſarium reli- 8
ctum, *vt tradit Rochus, vbi ſupra*, non tamen poterit eos compellere ad reddendam rationem bonorum, nec viſitare, *tradit Valaſcus dict. conſul-* 9
ſultatione. 105. num. 49. & 51.

Aut † non relinquuntur anniuerſarij bona hoſpitali, nec alteri, ſed 10
iubet teſtator, quod ex fructibus bonorum relictorum celebrentur annuatim miſſæ pro eius anima per clericum nominandum à certo patrono à ſe relicto, & tunc bene poteſt addere conditioně, quod Epiſcopus ſe non intromittat ad conferendũ clerico nominato per patronum, & quod hoc ſeruitiũ non ſit Capellania collatiua, ſed memoria, & anniuerſarium miſſarum. Ita † quod nõ ſoluatur ſubſidium, vt non ſoluitur 11
ex his memoriis quarũ bona non ſunt ſpiritualizata, *vt infra cap. 6. n 15.* Nã quilibet poteſt in traditione rei ſuæ onus, & conditioně apponere, quam voluerit. *l. in traditionibus. ff. de pactis. l. 1. §. ſi conuenerit ff. depoſiti. l. ſi ſeruus ea lege. ff. de ſeru. export. ad. l. ob res. ff. de pactis dotalib. l. 1. ff. de ſolutio. Anch. conſ. 197. nu. 6.* vbi quod procedit etiam in traditione Eccleſię facta, & ꝙ conditio † ſic appoſita eſt ſeruanda. *c. Eleutherius. 18. q. 2. c. ver. 5. de conditio.* 12
appoſitis. Ita ꝙ non cenſeatur conditionibus fundationis derogatum, per clauſulam non obſtantibus, *Vitalinus de Camban. tract. clauſul. in clauſ. nõ obſtãtibus, Anchar. conſ. 217. nu. 3.* vbi ꝙ ſi apponatur conditio, & adiiciatur, quod ſi Eccleſia non ſeruauerit, laicus apprehendat bona, propria authoritate, poteſt ea apprehendere, quod notat *Ioannes Andreas poſt Hoſtienſ. cap. verum de foro competenti*, ea enim bona ſunt profana, *Ioannes Faber. §. ſi quis autem, nu. 2. inſtituta de rerum diuiſione*, & ſic iudices ſæculares de his cognoſcunt non Eccleſiaſtici, *vt tradit Cabedus de patronatibus Regiæ Coronæ. c. 28. num. 6.* vbi inquit ſic pluries pronunciatum à Senatu Luſitano, & ponit decreta ad literam, quæ loquuntur in bonis Capellarum, & Capellaniarum profanarum, quæ perlegas.

Et † cum bona non efficiantur ſpiritualia, ſed maneãt in ſua tempo- 13
ralitate, nec ſit neceſſaria authoritas Epiſcopi ad condendum huiuſmodi anniuerſarium miſſarum, cum poſſit quiſque ad libitum relinquere, *vt poſt Decium cap. ex parte nu. 10. de reſcriptis, Guido P ap. q 187. Bellamera c. ſuper hoc q. 15. de renunciatio. & Rebuf. de pacificis poſſeſſoribus, numer. 287. tradit Spino de teſtam. gloſ. 4. princip. tit. de patronis, numer. 42* conſequens eſt, vt hæc conditio, quod Epiſcopus ſe non intromittat in conferendo, ſuſtineatur, *Valaſcus conſultatione 105. numer. 1. & 6. & 55* licet vt diximus ſu-

14 mus ſupra, *nu. 4.* poſſit inquirere, an adimpleatur † anniuerſarium, iuxtà defuncti voluntatem, iniquum namque eſſet tollere liberam facultatẽ ingenuis hominibus diſponendi ad libitum de rebus ſuis. *l. 2. in fin. ff. ſi quis à parente fuerit manumiſſus*, etiam quod abutatur eis, *Cabedus de patronat. Regiæ Coronæ. c. 31. num. 1. & 2.* de quo ſupra *lib. 1. cap. 22. num. 29.* & iſta priuatio facultatis dicitur contra bonos mores. *l. penultima, vbi Dd. ff. de pact. l. nemo exterus. C. de Iudæis. l. dudum. C. de contrahenda emptione,*
15 *Aymon conſ. 217. num. 2.* vbi quod poteſt † agere iniuriarum contra turbantem in vſu rei ſuæ *per l. iniuriam. §. ſi quis me prohibeat, verſ. at ſi quis. ff. de iniurijs.*

Quod maximè procedit in relictis in vltima voluntate, quæ libera debet cuique relinqui. *l. 1. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* ob quod lex 12. tabularum vocitabat: *Vti legaſſet quiſque de ſua re ita iuſto*, quæ verba referuntur in authentico *de nuptijs. §. diſponat, collat. 4.*

Aut relinquuntur bona cum onere anniuerſarij Eccleſiæ, ſeu clericis, quod eſt idem. *Paulus Caſt. l. non plures num. 3. l. annua, §. Atria. ff. de annuis legatis*, & tunc fruſtratoria eſt adiectio illa, ne Epiſcopus ſe intromittat, nam quemadmodum Eccleſia, & clerici, ita eis datum, ſeu relictum eſt in patrimonio, & regimine Eccleſiæ *dict. cap. nouerint. 10. quæſtione. 1.*

16 Aut † teſtator, ſeu alter diſponens relinquit bona, vt ex eorum redditibus fiat anniuerſarium Capellaniç cum Epiſcopi authoritate (quam hæres debet fundare intra annum: *Rochus de Curte tractatu Iuris patronatus v. cõſtruxit nu. 15.* aliâs tenetur ſoluere redditus à morte teſtatoris, *authent. de Eccleſ. tit. §. ſi autem, verſ. ſi autem diſtulerit, collat. 9. Couarru. c. ſi heredes, num. 5 de teſtamentis*, vbi alios refert,) & eo caſu cum ſit beneficium Eccleſiaſticum) *vt tenet gloſ. in Clement. finali de decimis, Lambertinus de iure patron. lib. 2. 1. p. q. 7. art. 30. num. 23. & tradit Rebuf. in praxi beneficiorum in princ. num. 11. Salzedo in additionibus ad Bernandum Diaz. c. 62. nu. 12. Azeuedo l. 1. num. 7. tit. 4. libr. 1. Recopil. Solis de cenſibus libr. 2. cap. fin. num. 15. Guid. Pap. q. 187.* vbi dicit communiter eſſe receptum, *ſequitur concitis Ceuallos q. 693. numer. 19.*) & beneficium non poſſit ſine inſtitutione Canonica obtineri iuxta regulam, *beneficium de reg. iur. lib. 6.* & text. *in authent. vt clerici qui recedunt, collat. 5.* conſequens eſt, quod teſtator, ſeu alter Capellaniæ conditor non poſſit apponere cõditionem, ꝙ Epiſcopus ſe nõ intromittat ad conferendum, iure obuiante *in c. ſic quidam. 10. q. 1.* in hæc verb. *Sic quidã contra omnẽ authoritatẽ, Eccleſias, quas ædificauerint*

Digitized by Google

rint pnſtulant conſecrare, vt dotem, quam eidem Eccleſiæ contulerint cenſeant ad Epiſcopi ordinationem non pertinere, quod factum taliter in præterito corrigatur, vt & in futuro, ne fiat probibeatur, ſed omnia ſecundum conſtitutionem antiquam ad Epiſcopi ordinationem & poteſtatem pertineant. Nam licet talium iurium ſpiritualium patronatus poſſit cadere in laicum, ipſa tamen inſtitutio ad Epiſcopum pertinet, *vt tradit deciſio Rotæ 10. de teſtament. in antiqois, numer. 1.* vbi quod talis conditio tamquam iuri contraria non eſt ſeruanda, *argumento text. in authent. de Eccleſiaſt. titulis. §. ſi autem pro redemptione captiuorum,* ibi: *Licet præcipuè à teſtatoribus, aut donatoribus ſit interdictum, l. 1. in fin. C. de his quæ pœnæ nomine rel.*

Quod † adeo verum eſſe aſſerit dicta Rotæ deciſio, vt etiamſi teſtator addat, quod ſi Epiſcopus ſe intromittat, caſſat, & annullat dictam 17
Capellaniam, & vult, quod ex bonis pro eius dote aſſignatis fiant & celebrentur duo anniuerſaria, adhuc † Capellania firma remanebit, & adiectio pœnæ vitiabitur, nam quod non tenet de iure, vinculo pœnæ 18
nequit allegari. *l. non dubium in fin. C. de legibus l. quod de bonis. §. 1. ff. ad leg. Falci.* Poſtquam † enim bona deſtinata pro Capellania transferuntur in patrimonium Eccleſiæ, & dominium Chriſti, & facta (*vt vtar* 19
verbis deciſionis) Sancta ſanctorum, impoſſibile eſt, quod per diſpoſitionem teſtatoris talis eſſe deſinant, cum ea diſpoſitio teſtantis, vel alterius fundantis Capellaniam ſit collata in tempus; quo bona deſinant eſſe ſua, vti dicimus de libertate data à domino in tempus, quo ſeruus eſt alienus, quæ non valet. *l. Stichus ſeruus. ff. de manumiſſis teſtamento,* & faciunt tradita à nobis *ſupra primo libr. cap. 25. numer. 3.* Atque ita, quod huiuſmodi conditio reiiciatur, tradit Abb. *cap. requiſiti, de teſtament. & cap. nobis nume. 5. de iure patron. Innocent. cap. in Lateranenſi, numer. 5. de præbend. Felinus cap. cum venerabilis, numer. 33. de exception. Anton. de Butrio cap. cum dilectus de conſuetudine, numer. 24. & ibi Ioan. de Imola numer. 12. Lambertin. de iure patron. libr. 1. 1. part. quæſtione 9. principali, numer. 68. & 74. Palatius Rubeus rubr. de donatio. §. 16. numer. 14: Bernardus Diaz reg. 240. ampliatione. 2. Sarmiento libr. 1. Selectarum cap. 11. numer. 10.* qui loquitur in Capellania, & aliis relictis piis, quorum executio ad Epiſcopum de iure pertinet, *& Couarruu. in 4. de ſponſalibus 2. part. cap. 3. §. 1. nu. 20. & cap. tua, de teſtamentis numer. 6. & 8.* vbi alios refert *Spino de teſtamentis gloſſa 4. principali titul. de patronis numer. 40. Grattan. regul. 156. numero. 17. Guterreus. l. nemo poteſt, numer. 449. de legat. 1. Azenedus. l. 9. titul. 6. libr. 1. Recopil. numer. 5. Menchaca libr. 1.*

de ſucceſſio. progreſſu capit. 7. num. 16. & 17. licet ipſe ibi nitatur defendere, quod eo caſu, quo teſtator non annullet omnino relictum in Capellaniam, Epiſcopo ſe intromittente, ſed † transferat in aliud opus pium, valeat eius diſpoſitio, cuius ſententiæ aſſentitur *Humada ad Gregorium. l. 1. titul. 15. part. 1. gloſſ. 6. numer. 2.* cum diſtinctione, de qua ibi vt procedat, quando Capellania nondum eſt facta, de quo nemo dubitat: Veritas tamen eſt, quod vitiatur adiectio pœnalis, etiamſi fuerit translationis in anniuerſarium, vel aliud opus pium, vt habet communis ſententia à qua periculoſum eſt recedere.

21 Neque † obſtat, quod licitum eſt relinquenti, vel donanti res Eccleſiæ apponere conditiones quas voluerit, & quod Eccleſia eas ſeruare tenetur, *vt tradunt omnes in capit. verum, per text. ibi de conditio. appoſitis, Nigris in extrauaganti vnica de vita, & honeſtate clericorum, numero 253. & diximus ſupra, numero 11.*

Nam ea regula quæ habet, quod quilibet poteſt in traditione rei ſuę apponere conditiones, quas voluerit, & diſponer de eis ad libitum, intelligenda eſt, ſi diſponat ſegun Dios, y ſegun fuero. *l. 1. titul. 28. partita. 3.* ibi: *Sennorio es, poder que home ha en ſu coſa de fazer della, è en ella lo que quiſiere, ſegun Dios, y ſegun fuero.*

22 Sed † velim aduertas lector, quod ſæpiſſime contingit fieri ab omnibus imperitis literarum maximè fœminis anniuerſarium miſſarum, & vocant illud *Capellaniam*, diſponendo, quod patronus faciat miſſas dicere per clericum, ſeu clericos, adiiciendoque alia verba, ex quibus clare colligitur, quod mens relinquentis non fuit inſtituere Capellaniam, ſed anniuerſarium miſſarum: nam eo caſu, licet teſtator, ſeu relinquens vtatur verbo *Capellaniæ*, non debet Capellania iudicari, nec bona erigi in ſpiritualibus, ſed relinqui in ſua temporalitate pro anniuerſario miſſarum, & perperam facient ordinarii Epiſcoporum, ſi eam vt

23 Capellaniam conferant, tum † quia quando conſtat de voluntate teſtatoris receditur à proprietate vocabuli. *l. non aliter, vbi omnes de legat. 3.*

24 *l. cum de lanionis. §. aſinam † de fundo inſtruct.* ibi: *Et non propriam verborum ſignificationem ſeruari, ſed in primis, quod teſtator demonſtrare voluerit, l. 3. §. conditio. ff. de adimen. legat.*, ibi: *Sed melius eſt ſenſum magis, quam verba amplecti*, cum verba debeant ſeruire intentioni, *Tiberius Decianus conſil. 1. numer. 176.* vbi refert pulchra verba Ciceronis, *& conſ. 3. n. 45. volum. 1.*

25 Nec † actus agentium debet operari vltra eorum intentionem. *l.*

non

non omnis. ff. ſi cert. petat. Aymon conſ. 304. *num.* 7. *deciſ. Genua.* 63. *numer.* 3. tum etiam † quia verba non debent ſumi captioſe in damnum proferentis, *l. fin. ff. ad exhibendum, Aymon conſil.* 9. *numero.* 23. 26
maximè † verba teſtantis, quæ intelligi debent in eius fauorem, cùm nihil faciat in ſui præiudicium, *gloſſ. in l. ſi quis teſtamentum, verbo pœna chirographa ff. ad legem Aquil.* Et ſunt ſubtiliter † conſideranda, vt exequatur eius voluntas, *vt in authentico de reſtitut. fideicommiſ. §. nos igitur collatione.* 9. non tamen † nimia ſubtilitate, nam propter nimiam ſubtilitatem ſæpe erramus, quia animum teſtatoris non videmus, *poſt Baldum l. precibus, num.* 37. *C. de impub. & aliis, & Iaſ. per text. ibi. l. ſi ſeruum Stichum. §. ſequitur. ff. de verborum oblig. Simon de Pratis lib. de interpretanda vltima voluntate interpretatione.* 1. *dubitatione.* 4. *ſolutione.* 6. *numer.* 7. *pagin. mihi* 51. *columna.* 1. Et eſt textus *in l. ſi quis heredem C. de reſt. & ſubſtit. in fin.* 27 28 29

Sunt † ergo conſideranda verba teſtatoris iuxta opinionem fruentium intellectu, *vt dicit Alex. Raudenſis conſilio.* 19. *num.* 138. & eo reſpectu quo prolata ſunt, *Marcus Anton. Peregrinus conſilio* 88. *numer.* 3. *volumine* 3. quia non à ſolo vno nomine, ſed à toto ſermone, phraſi, ac ductu orationis pendere debet diſpoſitio, *l. nominis. §. verbum eis legibus. ff. de verborum ſignificatione. Alexand. Raudenſis de Analogis lib.* 1. *cap.* 4. *numer.* 17. Et verba imperiti & ignari literarum tanquam ab ignaro prolata, vt tradit Oldrad. *conſ.* 45. *num.* 2. & conducit *l. vnica in fin. C. ſi quis Imperatori maledixerit.* 30

Et ſic † quod fundans anniuerſarium miſſarum, licet nominet Capellaniam non videatur facere beneficium, ſed memoriam miſſarum, tradit Cerola *in practica Epiſcop.* 2. *part. verbo beneficium, verſiculo decimo folio mihi* 11. Imperiti namque † ſæpe confundunt nomina & terminos, *vt tradit Peregrinus conſilio* 32. vbi in Capellaniis loquitur. Veritas namque † & rerum ſubſtantia hominum denominatione mutari non debet, *vt dicit Guterreus libr.* 3. *practicarum quæſtione* 84. *num.* 2. *per l. non Epiſtolis C. de probationibus, & l. ſi forte. ff. de Caſtrenſi peculio*, & eo caſu ſufficiet, quod patronus eligat vnum ſacerdotem ex approbatis ab ordinario pro dicendis miſſis. Ita reſpondit ſacra Congregatio Cardinalium in hæc verba: *Dubitatum fuit quid iuris de illis qui nullum habeant beneficium. ſed ſolum iure legati relictum fuit à quibuſdam , vt certa miſſa in hebdomada celebrentur, & heredes eorum fecerunt electionē ſacerdotis, qui huiuſmodi legato ſatisfaciat, reſponsū fuit ab eadē congregatione, ſatis eſſe, quod di-* 31 32

Eti

Ƌi heredes vnum ſacerdotem ex approbatis ab ordinario elegerint, refert Cerola *in praxi. 1. p. verbo beneficia ante verſiculum ad ſecundum ſol. mihi 20. alias pag. 37. tradit Petrus Gregorius Toloſanus de benefici. c. 11. numer. 10. in fin. poſt Ioann. Fabrum, & Guidonem, quos ibi allegat.*

34 Et diceretur † illa Capellania ſæcularis, & profana, ex quo non eſt ſpiritualizata, & eius bona erecta in ſpiritualibus, iuxta diſtinctionem, quam tradit Petrus Gregor. *in ſintagmat. iuris. 2. p. c. 29. num. 5. cum ſequentibus,* vbi eas inquit, dici profanas, quæ per laicos ſine authoritate Epiſcopi fundantur, & deſtinantur alicui ſacerdoti, vt miſſas celebret, & ſtipendia aliqua percipiat, nam talis fundatio legatum pium cenſetur, & refert Fabrum, quem omnes ad id allegant *in §. nullius, inſtituta de rerum diuiſione,* & Guidonem *dicta deciſ. 178.* idem tradit *Azor. lib. 10. inſtit. moralium, c. 3. ver. hoc vt clarius explicem, & 2. p. lib. 3. c. 8. verſ. 3. quæritur.*

35 Pro quo † eſt ſingularis gloſ. *in extrauag. execrabilis de prabendis inter communes, verbo,* quæ alia, vbi ponit hæc verba: *Aut quis beneficia poſſidet vt titulata, quo caſu propriè dicitur clericus ſeu Capellanus talis Eccleſiæ ſeu Capellæ in qua titulatus eſt, c. clericos. 71. diſtinct. c. 1. 21. q. 1. c. Epiſcopum. 7. q. 1. Aut autem ea quis tenet, vt non intitulata, quo caſu non cenſetur clericus, ſeu Capellanus Eccleſiæ, qua intitulatus non eſt,* vt dicit gloſ. illa: *Beneficiatum voco, ſine titulo iſtos aſſiſios portionarios, habentes altaria ſeu Capellas pro miſſis defunctorum,* de quibus *in cap. penult. de clericis non reſidentibus in capit. ſignificatum de prabend.* Neque hic dicuntur percipere fructus Eccleſiaſticos, ſed ſtipendium ratione perſonalis operæ & laboris, *argu. text. in l. cum duobus. §. ſi in coeundo. ff. pro ſocio. l. 1. §. 1 ff. ſi menſor falſum modum dixerit, ita tradit Couarr. lib. 3. variar. cap. 13. n. 1. Redoanus de reb. Eccleſiæ q. 1. an prælatus poſſit diſponere de rebus Eccleſiæ in §. in hac igitur materia, n. 16. & ſequent. pag. mihi 296.* Nec hæc anniuerſaria

36 computantur in valore † beneficii, *Staphileus de formis expectatiuarum. §. nona forma, n. 45. & Ioannes Guterreus conſ. 8. nu. 1. & 2. Barboſa l. diuortio. §. quod in anno, n. 7. ff. ſolut. matr.* (limita in condemnatione, *vt*

37 *per Mobedanum deci. 6. n. 1. de prabend.*) Nec † veniunt in locationibus beneficiorum, *Carrotius de locato 3. p. tit. de rebus Eccleſiæ locandis concluſ. 18.*

38 *ver. ampliatur.* Nec † in obligatione generali comprehenduntur. *Afflict. deciſ. 191. & ibi Vrſilius. n. 5.* Nec conueniunt his & ſimilibus dotationibus requiſita beneficii Eccleſiaſtici, *vt notat Rebuſ. de pacificis poſſeſſoribus*

39 *limitatione 10. n. 287.* vbi ex † hoc infert, & dicit, quod huiuſmodi Capella-

pellaniæ fundatæ à laicis ſi non fuerint approbatæ ab Epiſcopo diœceſano, nec ab eo, nec à Papa conferri poſſunt, *Clement. 2. de præbend. gloſ. & Dd in Clement. quia verb. altare de relig. domibus, Meneſ. l. 2. n. 47. C. de ſeruit. & aqua, Curtius Iunior conſ. 20. n. 1. Valaſcus conſultatione, 105. nu. 26.* & ſic laicus fundator pleno iure dabit, tanquam legata pia, quia nō poſſunt dici beneficia Eccleſiaſtica ante approbationem Epiſcopi. *c. nemo c. nullus de conſecratione diſtinctione. 1.* ſed † potius relicta pia pro miſ- 40
ſis defunctorum, *Rebuſ. in praxi beneſic. c. 3. nu. 10. fol. 3. & conſ. 58.* vbi quod dum Capellania fundata à teſtatore non eſt ſpiritualizata tātum dicitur legatum pium, computaturque inter bona temporalia, *vt ex Fabro, & Guidone tradit Petrus Gregorius vbi ſupra, & Aluarus Valaſcus conſult. 60. n. 12. vbi alios refert, & nos diximus ſupra, n. 3. & 34. & ſequent.*
Quare † poſſe talia bona collectari, & onerari, ſicut bona temporalia 41
aliorum ciuium; ex Ancharrano tradit Auendan. *de exequen. mandat. 2. p. c. 14. n. 32. in fin.* Intellige tamen deducto onere pio, *vt dixi ſupra, libro 1. cap. 20. n. fin.* Et † clericus poteſt deſeruire pluribus miſſarum me- 42
moriis ſub eodem tecto, *Geminian. c. 1. n. 14. verſ. gloſ. de conſuet. libr. 6.* Et licet, quando quis nominat memoriam miſſarum Capellaniam, vtrumq; poſſit comprehendi, & Capellaniam, & anniuerſarium, in eo ſenſu accipiendum eſt vocabulum, in quem magis principaliter verborum conceptio operatur, & † ad quem intentio principaliter dirigitur 43
Abb. Panor. conſ. 15. n. 1. 1. p. vbi quod quando † in vno contractu inter- 44
ueniunt duæ ſpecies contractus, ſeu duo proportionabilia diuerſis cōtractibus, actus iudicandus eſt à principali intentione contrahentium, & illud dicitur principaliter intendi, ad quod † finis intentionis diri- 45
gitur, *Bart. l. ambitioſa, num. 19. ff. de decret. ab ordine facien.* Si ergo ex verbis teſtatoris colligitur, quod eius intentio fuit faciendi anniuerſarium miſſarum, nil refert quod vſus fuerit nomine Capellaniæ per ſupradicta, nec ſunt verba eius captanda, vt impugnetur eius voluntas, & iudicium Si † tamen manifeſtè non conſtiterit, quod teſtator volue- 46
rit anniuerſarium celebrari, intelligendum eſt de Capellania ex vi verbi *per dict. l. non aliter de legat.* Et † quia mens teſtatoris talis præſumitur, 47
qualis verba demonſtrant. *Bart, l. fin. ad Trebellianum* & quia quod eſt in nomine præſumitur in re, *Curtius Iunior conſil. 20. n. 4. de quo ſupra, li. 1. c. 3. n. 37.* & eo caſu conditio, ne Epiſcopus conferat, inutilis reddetur, quia turpis, & ſacris ſanctionibus contraria, *vt dictum eſt ſupra.* De licentia † tamen Romani Pontificis poterit teſtator apponere eam cō- 48

Digitized by Google

ditionem, quod Epiſcopus ſe non intromittat, *Rebuf. de congrua portione, n. 120*. Sed & de conſenſu Epiſcopi inquit *Abb. ca. nobis nu. 5. de iur.*
49 *patron.* Excipiuntur † tamen ab his Capellæ à regibus Hiſpaniæ fundatæ, quæ ſunt de eorũ patronatu, & ſub eorũ immediata protectione, ita vt nec poſſint per ordinarios, nec viſitatores Eccleſiaſticos viſitari ſine eorũ licentia ex deciſ. Concil. Trid. ſeſ. 22. c. de reformat. ibi: *Non tamen quæ ſub Regum immediata protectione ſunt, ſine eorum licentia*, & tradit Cabed. *de patron. Regiæ corona, c. 39. n. 3*. In regno autẽ Caſtellæ aliquæ Capellaniæ Regiorũ Capellarũ & præbendæ Eccleſiarũ Regii patronatus cõferuntur ab ordinariis preuia tamen præſentatione domini noſtri Regis, aliæ aũt non cõferuntur: In omnibus autem ſeruabitur conſuetudo, nec iuri eorũ patronatuũ conſueuêre Romani Pontifices de-
50 rogare; *Couar. q. 36. pract. n. 6. verſ. 2.* Si † tamen per tẽpus 40. añorum, ter, quaterq; & etiã bis, Epiſcop⁹ huiuſmodi miſſarũ memoriam, vt Capellaniã cõferat oblato, & præſentato p patronũ, erit in poſterũ Capellania collatiua, *tradit Azor li. 10. inſtit. Moral. c. 3. v. hoc vt clarius in fi.* ſed reuera ſufficit tẽp⁹ ordinariũ qua pſcribit cõtra res laicorũ nõ Eccleſię. Ita defẽdit Menc. *l. ſi aquam n. 46. C. de ſeru. & aqua* (quidquid Fulgo. *l. oct n. 13.* tenuerit C. *de ſacroſan. Eccl.*) *ſequitur Valaſ. conſ. 105. n. 42.* Neq; huic opinioni obſtat, quod tradit Humada ad Greg. *l. 1. tit. 15. p. 1. gloſ. 6. n. 3.* Ibi n. agitur de præſcribenda Eccleſia patronata, & id affirmat in fauorẽ Eccleſiæ: hic autem verſatur Eccleſiæ fauor in præſcribendo tẽpore ordinario. Curſus n. tẽporis 40. annor. ſolũ deſideratur in rebus Eccleſię *Meneſ. vbi ſupra. n. 44.* & tale tẽpus requiritur ad mutandũ ſtatũ beneficii, *ex aliis tradit Stapil. de lit. gratia tit. de formis expectatiuarum. §. octaua forma, n. 4. Gabr. conſ. 185. n. 1. & fin. vol. 2.* quia ius eligẽdi in beneficiis præſcribitur 40. annis, *tex. cum gloſ. in c. cum de benefi. de preb. l. 6.* dicit
51 communẽ Balb. *de praeſcr. p. 1. p. 5. q. 8. n. 1.* At † ea Capellania, quæ ſua origine, & inſtitu. benef. non fuerit, progreſſu tẽporis ordinarii ad præſcriptionẽ rei profanæ in beneficiũ poteſt transferri, nam ex cauſis poteſt recedi à fundatoris voluntate, vt in terminis Capellaniæ profanæ
52 collatæ tradit deciſ. Rotæ 1122. n. 1. p. 3. li. 3. Et † quia conditiones appoſitæ fundatione poſſunt præſcriptione tolli, *Nauar. conſ. 1. de praeſcri.*
53 *n. 1. & 7. in praxi Epiſcop. 2. p. verb. beneficiũ. n. 14.* Et quod † dicemus de longo tẽpore intelligendũ eſt, caſu quo cõſtet, fundatorẽ nõ feciſſe Capellaniã collatiuã. nam quãdo conſtat de proprietate, vltimus beneficii ſtatus nõ attenditur, ſi nõ ſit præſcriptus, *Gab. conſ. 185. vol. 2. n. fin.* Ta-
54 men † ſi dubitetur, & ter aut bis ordinarius contulerit, etiã minori tem-

Digitized by Google

pore decem annorũ erit ſẽper collatiua, quia ita eſt obſeruatũ, *vt diximus ſupra l. 1. c. 7. n. 49.* Ex † vnica tamen collatione acquirit ordinari⁹ 55
quaſi poſſeſſionẽ cõferendi, *per gloſ. verb. trium in c. cum Eccleſia Sut. de cauſa poſſ. & proprietatis.* Quam ſequũtur ibi Abb. Ioan. Andr. & communiter Dd. *teſte Balb. de præſcrip. 1. p. 5. p. q. 8. n. 2. verſ. & quod ſufficiat vnicus actus,* dicit etiã cõmunem opinionẽ Rip. *d. c. cum Eccleſia Sutrina. n. 91.* & eã ſequitur plures referẽs Couar. *pract. q. 14. n. 2. verſ. 3. alios refert Flam. l. 7. de reſig. benef. q. fin. n. 9. & Maſcard. de probat. concl. 1180. n. 12.* & vide *infra c. 5. n. 37.* Quod † ſine dubio procedit, quando vnica collatio ſortita fuerit effectum, *tradit Afflict. deci. 282. n. 2. Roland. conſ. 47. n. 27. Aym. conſ. 322. n. 4. verſ. 7. principaliter, & n. 5. ver. idem eſt in collatio. & deciſ. Rot. Rom. 1122. p. 3. l. 3. Ioan. Guter. conſ. 3. n. 1. Cabed. de patron. Regiæ Coro. c. 6. n. 2. Cero. in praxi. 1. p. verb. ius patron. ad tertiũ,* & in quibus requiratur binus actus, vide ſupra, *li. 1. c. 12. n. 39.* Vt aũt Epiſcopus 56
ſeu † alter prætẽdens ſe eſſe in quaſi poſſeſſione liberæ collationis in ea tueatur, multa ei ſunt neceſſaria, quæ requirũtur, præſertim q; bona fide cõtulerit beneficiũ, putans ei competere, & id fecerit, ſciente cõtradictore, qui ius habeat, *Ægyd. deci. 128. Dd. d. c. cum Eccleſia Sutrina, vbi Abb. n. 25. Calder. de iur. patro. conſ. 12. & 15. Roch. eo tract. verb. cõpetens. n. 34. 35. & 36. ſequitur Gabr. conſ. 105. n. 19. vol. 2.* & tandẽ requiruntur omnia neceſſaria ad acquirendã quaſi poſſeſſionẽ iuriũ incorporalium. 57
Et † ex eo ſolo, quod Epiſcopus eſt in quaſi poſſeſſione conferẽdi Capellaniã, præſumitur collatiua, & per cõtrarium, ſi patronus ſit in quaſi poſſeſſione præſentãdi clericũ, qui ſeruiat ſine inſtitutione præſumitur profana, *ad tradita per Creſ. deci. 9. n. 1. de iur. patr. Pute. deci. 90. l. 3.* Et in 58
dubio † inquit Rebuf. *in praxi benef. tit. quid ſit, & quot modis dicatur beneficium,* quod præſumitur Capellania fundata cũ Epiſcopi approbatione, cum ſit ad ſeruiendum Deo, *& Rochus de Curte de iure patr. verb. pro eo quod, n. 19. q. 7.* & quod in dubio Capellania præſumatur collatiua, tradit Menoch. *conſ. 90. n. 122. vol. 1.* Si tamen conſtiterit nõ eſſe fundatam cũ authoritate Epiſcopi, licet habeat aliquod ſignũ, per q; videatur erecta de ei⁹ authoritate, erit profana. *Vala. conſ. 105. n. 10. Par. cõſ. 34. n. 15. vo. 4.* 59

CAPVT II.

DE CONDITIONE APPOSITA A fundatore Capellaniæ, vt præſentandus ſit de eius genere.

SVMMARIVM.

1 *Fundans Capellaniam, poteſt diſponere, quod Capellanus ſit præſentandus de eius genere.*

2 *Chriſtus Redemptor noſter eligit ad Apoſtolatum filios Zebedæi.*

3 *Epiſcopus poteſt filio ſuo legitimo, & conſanguineis conferre beneficia.*

4 *Prælatus poteſt bona Eccleſiæ ſolita infeudari, dare conſanguineis.*

5 *Meritorium eſt, conferre beneficia conſanguineis.*

6 *Capellania non eſt deferenda iure hereditario.*

7 *In cauſis Capellaniarum attenditur proximitas reſpectu fundatoris, non vltimi Capellani, quod limita ſi vocentur de familia & nomine.*

8 *In vinculis, & maioratibus, ingreſſa vna linea, niſi omnibus illius extinctis, non datur regreſſus ad aliam: ſecus tamen eſt in his Capellaniis.*

9 *Si fundator vocauit deſcendentes ſuæ lineæ, ſolum veniunt deſcendentes ab ipſo fundatore, non ab eius aſcendentibus.*

10 *Quod procedit ſiue loquatur in instrumento fundator in prima perſona, dicendo, de mea linea ſiue ſcriptura cantet in tertia perſona dicendo, de ſua lineæ.*

11 *Pronomina, meus, mea, meum, & ſuus, ſua, ſuum, important relationem ad perſonam diſponentis, & immediatè.*

12 *Genitiuus fundatoris iunctus cum dictione, ex, denotat originem lineæ.*

13 *Genitiuus denotat cauſam efficientem.*

14 *Dictio, ex, denotat cauſam immediatam.*

15 *Fundator eſt caput ſuæ lineæ effectiuæ.*

16 *Linea contentiua fundatoris eſt, in qua ipſe continetur, & ſic linea ſui patris vel aui.*

17 *Si non adſint deſcendentes à linea effectiua fundatoris, admittentur ad Capellaniam deſcendentes ex linea contentiua, & ſic tranſuerſales teſtatoris & quare.*

18 *In fauorabilibus vocatio intelligitur de linea contentiua.*

19 *Intellectus lineæ contentiuæ eſt magis de mente teſtatoris.*

20 *Si teſtator ſit Clericus, vel alter carens deſcendentibus actu, & ſpe, vocatio ſuæ lineæ intelligitur de contentiua.*

21 *Verba impropriantur, ne diſpoſitio reddatur inutilis.*

22 *Si fundator dixerit:* De mi linage, *admittentur tranſuerſales.*

23 *Communis vſus loquendi ſemper attenditur.*

24 *Appellatione illorum de parentela veniunt omnes de parentela, ſicut appellatione familiæ, omnes de familia.*

25 *Vocabula hæc:* Linage, generacion, parentela, caſa, cepa, gente, progenie, conſanguinidad, familia, proſapia. *Synonima ſunt.*

26 *Vocatis conſanguineis à fundatore Capellaniæ veniunt agnati, & cognati.*

Secus

Secus ſi vocati fuerint conſanguinei de familia.

27 *Quid faciendum concurrentibus duobus alter de linea paterna, & ſic agnatus, alter cognatus ex materna, eiuſdem gradus, ætatis, morum & ſcientiæ.*

28 *Capellania non poteſt diuidi, etiam pacto patronorum, cum ſit beneficiũ Eccleſiaſticum ex Turonenſi Concilio, quod præbendarum inhibet ſectionem.*

29 *Prohibitio ſectionis, ſicut in magnis beneficijs, ita quoque in minimis, & Capellanijs habet locum.*

30 *Publicè intereſt, quod beneficia ſine diminutione conferantur.*

31 *Expenditur, & intelligitur ſingularis textus in capit. niſi eſſent viri prouidi de præbendis.*

32 *Declaratur Ioannes Guterrems* conſilio. 2. numer. 8. & 9. *vt loquatur in duabus Capellanijs.*

33 *Lex magis fauet agnationi, quam cognationi, ſed in Capellanijs, nulla eſt conſideranda prælatio in agnatis, cum non agatur de conſeruanda familia, ſed de ſuffragijs.*

34 *Data parietate idoneitatis, locus eſt gratificationi.*

35 *Inter duos viros doctos, probos, & morigeratos difficillimum eſt dignoſci, quis dignior ſit.*

36 *Dignior dicitur qui rei gerendæ aptior eſt, & ſic præferendus.*

COnditiones † autem, iuri conformes poterit ad libitum addere 1
fundans Capellaniam, & ſic quod ſit de eius genere Capellanus
præſentandus: *Dominicus capit. cum Eccleſia, numero. 3. de præbend. libr. 6.*
Rochus de Curte, tract. de iure patrona. verbo honorificum, numer. 43. Didacus
Perez. l. 9. titul. 6. libr. 1. Ordinam. pagina 147. verſicul. ex quibus infero, Go-
mezius regul. de iure quæſito non tollendo, quæſtione. 1. numer. 11. & Guterrems
conſilio 2. numer. 3. & 4. nam ſi aliâs digni ſint, non ex eo, quod ſunt con-
ſanguinei ſunt repellendi. Cum † & Chriſtus Redemptor noſter elege- 2
rit ad Apoſtolatum conſanguineos filios Zebedęi. Sic † & Epiſcopus 3
poteſt filio ſuo legitimo, & etiam conſanguineis (idoneis tamen) con-
ferre beneficia, *Abbas cap. quia clerici de iure patronat. & cap. vt ſuper de re-*
bus Eccleſiæ non alienan. & conſilio. 96. ſic & Prælatus poteſt bona Eccleſię
ſolita infeudari, dare conſanguineis. Communem † dicit Burſat. *conſi-* 4
lio. 127. numero. 4. & 78. libr. 2. ſequitur Flaminius libr. 9. de reſigna. quæſtio-
ne. 17. numer. 124. poſt Cephalum conſilio 142. numero. 5. libr. 1. Ceuallos

queſtione.275.commu.contra commu.poſt Abb.cap.1.de cohabitatione clerico.
dicit,quod † meritorium eſt conferre beneficia conſanguineis, *late. Re-*
5 *doanus de rebus Eccleſiæ, quæſtione. 2. pagina mihi 299. & Dominicus Soto de*
iuſtitia,& iure libr. 3.quæſtione.6. verſic.mox alia via,& ibi ponderat text. in
cap. Monaſterium. 17. quæſt. 7. vbi quod inſtituens ſeu fundans Capella-
niam poteſt cuilibet præsbytero dare, & ſubdit, ergo poteſt inſtituere
6 ſacerdotium, vt ſuis agnatis, & certæ † deſignatæ proſapiæ obueniat.
Neque eſt indecens, vt de certa gente quis debeat eligi, *c. Abbate ſane de*
verb. ſignifi. c. cum dilectus de conſuetudine. Carol. de Graſſ. regalium Franciæ,
lib. 1. iure 16 verſ. item ſecundum aliorum, non tamen eſt deferenda Capel-
lania iure hæreditario, probat text. *in cap. Apoſtolica. 8. quæſtione. 1. Apo-*
ſtolica authoritate prohibemus (inquit textus) *ne quis Eccleſias, & præbendas,*
præpoſituras, Capellanias, aut aliqua Eccleſiaſtica officia hæreditario iure valeat
7 *vendicare.* Ex quo † ſequitur, quod in materia Capellaniarum vocatis
ſimpliciter conſanguineis eſt attendenda proximitas fundatoris non
vltimi Capellani, cum non ſuccedatur ei, ſed admittatur proximior
fundatoris, etiamſi teſtator non vtatur pronomine, meus, mea, meum.
Lambertinus de iure patronatus lib. 2. 3. parte, quæſtione. 5. articul. 4. numer. 15.
Et ſæpe contingit, quod mortuo Capellano, relicto fratre, in quo con-
currit illamet qualitas ſanguinis, & proximitatis reſpectu fundatoris, ni-
hilominus excluditur ab alio tertio ſe opponente, & probante, ſe pro-
ximiorem fundatori. Quod limita, vt procedat, niſi vocationes ad Ca-
pellaniam fuerint ad inſtar maioratum, & vocentur per verba de futuro
poſteri de familia, & nomine fundatoris, *Lambertinus,* vbi *ſupra, & Cabe-*
dus deciſione 51. num. 4. 2. part. qui in terminis loquuntur, & conducunt
tradita à Petro Caballo *conſil. 60. num.* 8. Nam qua ratione Capellanus
defunctus, fuit prælatus, eadem & eius frater, vel alter ei proximior eſt
præferendus, *Caballus dict. conſ. 60. num. 16.*

8 Et † licet in aliis vinculis, & maioratibus, ingreſſa vna linea, non ſit
regreſſus ad aliam, quouſque omnes de illa linea deficiant. *c. vnico in fi-*
ne de natura ſucceſſio. feudi, Couarru. quæſtione. 38. practicarum numer. 9. in
medio, Cacheranus deciſione. 23. numer. 34. Gamma deciſione 93. numer. 1. &
deciſione. 354. numer. 5. & deciſione. 7. numer. 4. Molina libr. 3. primog. capit.
4. numer. 14. Grego. l. 3. queſtione. 18. titul. 13. partita. 6. Burgos de Paz. conſil.
29. numer. 27. & 48. Salazar de vſu, & conſuetu. cap. 14. numer. 29. & 55.
Aluaradus libr. 2. de coniecturata mente cap. 3. numer. 45. hoc tamen ceſ-
ſat in his Capellaniis, nam admittetur proximior alterius lineæ, ſtante
ſimpli-

Digitized by Google

ſimplici conſanguineorum vocatione: ſecus ſi vocauerit eum de familia, & nomine per lineam maioratus, *vt numero præcedenti.*

Scias † tamen, quod ſi fundator vocauit deſcendentes ſuæ lineæ, ſolum veniunt deſcendentes ab ipſo fundatore, non tamen ab eius aſcendentibus, *Bar. conſilio. 55. volumine. 2.* quem ſequitur, & melius declarat Ruinus *conſ. 149. num. 6. & 7. volu. 2.* 9

Et † hoc ſiue loquatur in inſtrumento fundator in prima perſona, dicendo, *de mea linea*, ſiue ſcriptura cantet in tertia perſona dicendo *de ſua linea.* 10

Nam † hæc pronomina, *meus, mea, meum, & ſuus, ſua, ſuum*, important relationem ad perſonam diſponentis, *Simon de Pratis de interpretat. vltim. voluntat. libr. 2. interpretatione 3. dubitatione. 2. ſolutione 3. numero. 52. folio mihi. 277.* Et hæc relatio ad perſonam fit immediate. l. *qui liberis. §. hæc verba. ff. de vulgari, c. ſi pater de teſtament. libr. 6.* & conducit, *l. argentum, verſicul. ſi quis addiderit veſtem meam. ff. de auro, & argento leg.* & tradit Collegium Bononienſe *in conſilio pro Tribultiis, numero. 53. pagina mihi 67.* 11

Et † idem erit ſi non vtatur ſcriptura his pronominibus, ſed dicatur, quod Capellanus præſentandus ſit ex linea fundatoris, quia genitiuus, fundatoris, iunctus cum dictione, ex, denotat originem lineæ, *vt in l. 1. §. nunc videamus. ff. de coniungen. cum emancipat. libe.* per quem text. ita tenet Ruynus *conſ. 149. num. 7. volumine. 2.* & cum † genitiuus importet cauſam efficientem (vt ſentit, gloſ. l. *quoties de verborum obligatio.* dum loquitur de libro Ariſtotelis, & Salicetus *in proœmio Codicis*, Alexand. *in rubrica de noui operis nunciat.*) & dictio, *ex*, cauſam immediatam (*vt tradit Menochius conſil. 233. num. 12. volumine. 3.*) fit quod origo, & linea incipiat ab ipſo fundatore, *Ruinus vbi ſupra.* 12 13 14

Si † tamen non adeſſent deſcendentes ex linea effectiua fundatoris, cuius ipſe eſt caput, & eſſent deſcendentes ex linea fundatoris contentiua, in qua ipſe continetur, quia † eſt patris, vel aui ſui, iuxta diſtinctionem traditam à Menochio *conſilio. 233. numer. 9. volumine 3.* Simone de Prætis *lib. 3. de interpret. vltim. volunt. interpretatione. 3. dubitatione. 1. ſolutione. 11. numero. 45. pagina mihi. 152* vbi plures refert à Burgenſe de Paz *conſilio. 26. numero. 40.* à Peregrino *de fideicommiſ. articulo 22. numer. 24.* admitterentur † ad Capellaniam, & Patronus teneretur ex eis præſentare tam ex veriſimili mente diſponentis, & ex eius interpretata volũtate, iuxta gloſſ. fin. *l. ſale pactum*, ff. de pactis, quam ex eo, quod 15 16 17

inſi-

in fauorabilibus, & vltimis voluntatibus plenior fit interpretatio. *cap.*
18 *cum dilecti de donatio. l. in teſtamentis. ff. de regul. iur.* & ſic vt intelligatur de
contentiua linea fundatoris, & quod in fauorabilibus intelligatur de li-
nea contentiua, & veniant tranſuerſales, tradit Cumanus *conſilio. 2.*
quem refert. & ſequitur Simon de Prætis *lib. 3. de interpretat. vltim. volun-*
tat. interpretatione. 3. dubitatione. 1. ſolutione. 11. numer. 43. verſicul. adde,
19 *quod in materia fauorabili*, & addit, quod † intellectum lineæ contenti-
uæ eſt magis de mente teſtatoris ex ſententia Anchartani *conſilio 95.*
numer. 7. verſiculo alius ſenſus, & ex affectione, quam quis præſumitur
habere ad ſibi proximos, potius quam ad extraneos. *l. non ſolum. § primo,*
ff. de ritu nuptia. capit. literas de præſumpt. & licet verum ſit, quod quando
dixerit fundator: *De mea linea*, referatur ad effectiuam, quæ ab ipſo inci-
pit, & non intelligatur de contentiua, in qua ipſe continetur, hoc non
20 procedit ſi ſubiecta † materia aliud ſuadear, vt ſi fundator ſit Clericus,
vel alius non habens filios actu, neque ſpe, vt ſi ſit à natura inhabilis ad
generacionem, vel ex accidenti, nam tunc impropriantur verba, ne
21 diſpoſitio teſtatoris reddatur inutilis, *l. fin. C. de poſthum. hæred. inſtit. & l.*
Titius, §. Lucius, ff. eo. titul. Romanus conſ. 31. num. 3. & conſ. 180. num. 5. Hip-
polytus Rimin. conſ. 468. num. 45. vol. 4. & tunc neceſſario intelligitur de
contentiua.

22 Si † tamen fundator non dixerit, ***De mi linea***, ſed, ***De mi linage***, tunc
tranſuerſales admittentur, nam licet verbum, ***Linage***, deriuetur à linea,
vltra tamen protenditur ad tranſuerſales fundatoris, optima *l. final. ad*
finem. tit. 6. p. 4. & conducit conſilium Riminaldi. *468. n. 44. vol. 4.* & in
hoc non poteſt aliquis dubitare, ſiquidem ex communi vſu loquendi
23 (& eius interpretatione) qui † ſemper attenditur. *l. cum Delanionis. § aſi-*
nam. ff. de fundo inſtructo. l. librorum. § quod tamen Caſſius, ff. de legat. 3. ver-
44 *bum. Linage*, ſemper intelligitur de omnibus conſanguineis. Sicut † ap-
pellatione illorum, *De parentela*, veniunt omnes de parentela, & appel-
latione familiæ omnes de familia, *vt poſt Socin. conſ. 37. vol. 3 & Alex. l. Gal-*
lus, §. quidam rectè, nu. 90. de liber. & poſth. tradit Simon. de Pratis, lib. 3 de in-
terpretat. vltim. volunt. interpretat. 3. dubitatione. 1. ſolut. 11. num. 59. pag. mi-
45 *hi. 154.* Hæc † namque vocabula, *De mi linage, generacion. parentela, caſa,*
cepa, gente, progente, conſanguinidad, familia, proſapia, ſynonima ſunt, *vt*
tradit Simon de Pratis vbi ſupra. nu. 10. cum ſequentibus, vſque in finem ſolu-
tionis.

26 Et † vocatis deſcendētibus ſuę lineę à fundatore Capellaniæ, admit-

tentur

terentur ab eo deſcendentes, ſiue deſcendant per viam agnationis ſiue cognationis, *tradit Lambertinus de iure patron. lib. 2. 3. part. quaſt. 5. articul. 4. num. 15.* vbi limitat quando vocantur conſanguinei familiæ.

Sed † an concurrentibus duobus, alter ex linea paterna, & ſic agnatus, alter cognatus ex materna eiuſdem gradus ætatis, morum & ſcientiæ ſit præferendus agnatus, & conciuis? Ceuallos, *quaſt. 265. communiũ contra communes. num. 24.* inquit, quod (cum iam ſit ſublata differentia agnationis, *per l. maximum vitium. C. de liberis præteritis,* & per textum, *in authentico de hæred. & falcidia, §. nullam, collatione. 1.*) eſt diuidenda Capellania inter eos ad ſimilitudinem maioratus, qui exiſtentibus duobus conſanguineis in eodem gradu vtrique adiudicatur, cuius opinioni libenter aſſentirem, niſi obſtaret, quod cum Capellania ſit beneficium Eccleſiaſticum, *vt diximus ſupra, c. 1. num. 16.* non † poteſt diuidi obſtante Turonenſe Concilio, quod præbendarum inhibet ſectionem, *c. dilecto el grande, de preben. Lambertinus de iur. patr. lib. 2. 3. p. 5. q. princip. art. 21.* vbi quod nec pacto poteſt fieri, quod duo præſentati habeant Capellaniam, ſeu beneficium ne fiat ſectio. 27 28

Et † non ſolum prohibitio comprehendit maiora beneficia, ſed etiam parua, & minima, *c. maioribus, de preben. Maioribus Eccleſiæ beneficijs* (inquit text.) *in ſua integritate manentibus, indecorum nimis videtur, vt minorum Clericorum prabẽda patiantur ſectionem, idcirco. vt ſicut in magnis, ita quoque in minimis membris ſuis, firmatam Eccleſia habeat vniuerſitatem, &c.* Integrè enim debent beneficia adiudicari ex Rubro & nigro, vt Eccleſiaſtica beneficia, ſine diminutione conferãtur, & hoc publicè intereſt, *deciſ. Rota. 454. num. 6. prima parte.* 29 30

Ex † quo infero intellectum ad textum. *in cap. niſi eſſent viri prouidi, & honeſti de prabendis. & dignitatib.* vbi licet non fuerit diuiſa præbenda, ſed vni adiudicata, & penſio alteri aſſignata, inquit Romanus Pontifex, quod inquantum Iudices delegati adiudicauerunt Prioratum vni, ex duobus electis, ſecundum iuſtitiam videntur iudicaſſe, ſed in quantum iuſſerunt, quod alter perciperet de prouentibus Capituli & Prioratus, quadraginta libras annuatim intelliguntur feciſſe arbitraria poteſtate, cum fuerit in delegatos compromiſſum, qui fatebãtur pro bono pacis, illud ordinaſſe, & tamen non abſolute toleratur ſententia illorum Iudicum, ſed eo adhibito moderamine, vt ad quadraginta librarum præſtationem, non dignitas Prioratus, ſed perſona Prioris maneat obligata, nec tranſeat in ſucceſſionem, & reddit rationẽ Pontifex, ibi, dicẽs. 31

Digitized by Google

Ne forte circa prouentus aliqua videatur facta ſectio: & cum hoc intellectu tranſeunt Antonius de Butrio, Abbas, & cæteri Doctores, ibi: *Qualiter ergo Capellaniæ beneficium diuidendum eſt.*

32 Nec † ſi in caſu poſito à Ioanne Guterreo, *conſ. 2. num. 8. & 9.* fateremur vnicam eſſe Capellaniam fundatam à coniugibus, eſſet facienda diuiſio per ſupradicta, ibi enim duas præſupponit Guterreus eſſe Capellanias.

33 Et † cum debeat eſſe penes vnum, videbatur agnatum præferendũ, quia lex magis fauet agnationi, quam cognationi, vt dicit Salicetus, *l. fratres, numer. 4. C. de inofficioſ. teſtam.* ſed re vera nulla eſt conſideranda prælatio inter agnatos & cognatos, per textum *in l. maximum vitium, C. de libe. præte.* maxime in his Capellaniis, in quibus non de conſeruanda agnatione agitur, ſed de ſuffragiis ſpiritualibus, atque ita erit locus gra-
34 tificationi data paritate idoneitatis, *Lambertinus de iur. patr. lib. 2. 3. part. quæſt. 3. artic. 18. num. 2.* niſi cognoſcatur quis dignior ſit, *vt tradit Lambertinus, lib. 2. de iure patr. 3. part. q. 5. artic. 1. nu. 5. & 6. & nu. 8.* quod per quam difficiliter dignoſcitur: nam licet inter doctum, & indoctum, continẽtem, & incontinentẽ facile ſit diſcernere, quis eorum dignior ſit, tamen inter duos doctos viros, probos, & morigeratos, quis dignior ſit, non ita
35 poterit iudicari, & res † quidem ardua eſt, & quæ maxima eget ſapiẽtia à Diuino Auxilio, vt vtar verbis Cardinalis Paleoti *de Sacri conſiſtorij cõ-*
36 *ſultatio. 4. part. quæſt. 1. verſ. ſecundo ſciendum.* Vnum tamen † non omittã quod dignior dicitur, qui rei gerendæ aptior eſt, licet alter ſit doctior, vel ſanctior, & ſic melior, *vt tradit Paleot. ibi, & verſ. tertio illud animaduertendum, Didacus Perez l. 2. titul. 6. lib. 1. ordina. pag. 151. verbo, quæro quis dicitur dignior, & Rebuffus in concordatis, titul. de electionis derogatione, verb. idoniorem*, & ponderat illud Actuum Apoſtol. *cap. 1.* vbi fuit electus Matthias, vt magis idoneus ad Apoſtolatum, licet, vt ipſe inquit Ioſeph eſſet Sanctior, quia propter Sanctitatem vitæ iuſtus dicebatur, & refert Leonardum *ſermone. 27. de Sanctis*, & ad hoc quod dignior ſit eligendus, facit *Eſdræ cap. 3. & Numeri. 11. & cap. Metropolitano. 64. diſtinctione, & cap. licet ergo. 8. quæſt. 1. & cap. fin. de officio cuſtodis, l. 3. § ſi tamen plures, ff. de liber. hom. exhiben. & Rubrica, C. de potioribus ad munera nominandis, l. fin. C. de tyronibus, lib. 12.* & non eligens digniorem peccat, *vt tradit Rebuffus vbi ſupra*, quia eſt infidelis domino ſuo, & cedit in detrimentum Eccleſiæ, ad cuius, & Dei ſeruitium graue eſt interpretes applicare, *cap. monaſterijs. 19. quæſtion. 3. gloſſa penultima, caput. ad Apoſtolicam, de regularibus.* Et legitur de

Digitized by Google

tur de Leone Papa, quod cum quadraginta dies oraſſet ad Corpus diui Petri, vt à Domino remiſſionem peccatorum impetraret, apparuit ei Petrus, dicens, *remiſſionem peccatorum ſibi à Domino obtinuiſſe*, excepta manuum impoſitione, id eſt, ordinatione indignis facta, de qua adhuc habes Domino reddere rationem, *tradit Archiepiſcopus Florentinus in 3. par. ſuæ ſummæ titul. 20. cap. 2. §. 1.* & Diuus Gregorius *dialogo 4. cap. 9. refert*, Paſcaſium fuiſſe damnatum, eo quod fouerat partem Laurentij contra Symmachum illum eligendo ad Epiſcopatum, cum poſſet eligere meliorem, *refert Palacios Rubens, capit. per veſtras, notabil. ſecundo. §. 26. de donationibus.*

CAPVT TERTIVM.

DE CAVSIS PRÆLATIONIS AD CAPELLANIAM CONFERENDAM VNI potius quàm alteri.

SVMMARIVM.

1 *Literati præferuntur in beneficijs, & ſublimibus comparantur.*

2 *Sapientes, & qui ingenio pollent, ſunt veluti dominatores aliorum.*

3 *Literati ſunt in quadruplici differentia, & prout quiſque habuerit gradum ſcientiæ eſt præferendus.*

4 *Referuntur loca ſacræ ſcripturæ, pro eligendis ſapientibus.*

5 *Ignarus, licet in dignitate conſtitutus, viliſſimus habendus eſt.*

6 *Literatus præferendus eſt nobili ignaro, & quare.*

7 *Nobilitas non ſupplet literaturam, & ſecus è contra, quia ſola literatura facit quem nobilem.*

8 *Refertur dictum Cardinalium, qui elegerant ignobilem in Romanum Pontificem.*

9 *Defectus ſcientiæ in beneficio eſt magis deteſtandus, quam homicidium.*

10 *Eccleſia Dei pro ſui regimine indiget literatis, & itidem Regnum.*

11 *Pauper cæteris paribus præferri debet in collatione Capellaniæ.*

12 *In ſtudijs conſumitur patrimonium, & de diuitibus pauperes efficiuntur.*

13 *Non leue eſt peccatum eligere diuitem relicto paupere inſtructiore.*
14 *Pauper propter ſcientiam & religionem gloriam adipiſcitur.*
15 *Maior ætas attenditur ad prælationem in collatione Capellaniæ.*
16 *Presbyter cæteris paribus præfertur, non ſacerdoti, quia dignior reputatur ad Capellaniam.*
17 *Limita ſi lo us vbi Capellania celebratur egeat presbyteris.*
18 *In ſpiritualibus eſt habenda ratio publicæ neceſſitatis.*
19 *Originarius præfertur forenſi in Capellania celebrando loco ſui originis & domicilij.*
20 *Forenſis dicitur, qui loco celebrandæ Capellaniæ natus non ſit, maximè ſi alibi domicilium habet.*
21 *Natus loco Capellaniæ cum mater tranſiſſet itinerando, non dicitur originarius, ſed forenſis.*
22 *Præſentatus à Patrono, præfertur alteri non præſentato.*
23 *Primo præſentatus præfertur vbi Patronus duos præſentauit, variando.*
24 *Præſentatus à Patrono Clerico, præfertur Patronis diſcordantibus, & quare.*
25 *Præſentatus à maſculo, præfertur præſentato à fœmina.*
26 *Præſentatus à Patrono conſanguineo, præfertur præſentato ab altero.*
27 *Teſtamentarijs diſcordantibus, præfertur vox conſanguinei teſtatoris.*
28 *Præſentatus à pupillo, præfertur præſentato à tutore.*
29 *Præſentatus ab vxore, quando præferatur præſentato à viro, & è contra quandoque ius præſentandi tranſeat in virum.*
30 *Præſentatus à filio familias, an præferatur præſentato à patre.*
31 *Canoniſta an ſit præferendus Theologo.*
32 *Conſanguineus præfertur extraneo, & inter exiſtentes in pari gradu, ille præfertur, qui duplici conſanguinitatis nexu eſt coniunctus.*
33 *Si duo exiſtant in æquali gradu, inſpecto iure canonico eo in caſu quo ius canonicum ſit attendendum, & inſpecto iure ciuili alter ſit proximior, is eſt præferendus, & eſt communis opinio.*
34 *Duplex vinculum potentius iuuat, cum duo vincula ſint fortiora vno.*
35 *Licet in hæreditate fratris præferatur frater vtrinque coniunctus, tamen quando agitur de patris, ſeu matris hæreditate, omnes filij æqualiter admittantur.*
36 *Quando tractatur de ſucceſſione feudi, non attenditur an aliquis frater ſit vtrinque coniunctus.*

37 In ſuc-

37 *In ſucceſſione maioratus, admittitur maior frater ex vno latere coniunctus & præfertur alteri minori fratri vtrinq; coniuncto.*

37 *An in Capellaniis attendatur proximitas ex ea parte, ex qua bona prouenerunt, ſaltim eis in locis quibus viget forus Sepulueda, & numeris ſequentibus.*

39 *Filio mortuo relictis patre & matre; vnuſquiq; parēs admittitur ad ea bona, quæ filio ſui contemplatione prouenerunt. ſecundum Bartolum communiter receptum, ſed contra num. 43.*

40 *Quoties concurrunt duorum patrimonia ſeu hereditates ad diſtributionem ſit ſeparatio bonorum , vt quiſque creditor ſoluatur ex eius patrimonio cum quo contraxit.*

41 *Si vnus habeat diuerſas menſas ſeu negotiationes diuerſis locis in diſtributione bonorum ſit ſeparatio, vt creditores ſoluantur ex bonis illius menſa ſeu taberna, in qua depoſuerunt.*

42 *In relictis ſeruo, cuius alter eſt vſus fructuarius alter proprietarius, attenditur cuius Domini contemplatione fuit ſeruo relictum, idem de donatione facta coniugibus contemplatione vnius, nam ei queritur inſolidum.*

43 *Verius eſt parentes promiſcue admitti ad filii ſucceſſionem non habita conſideratione à quo bona prouenerint.*

44 *Sed limita eis in locis, vbi forus ſepulueda viget: nam tunc recipitur opinio Bartoli, de qua ſupra n. 39.*

45 *Cum in Capellaniis non ſuccedatur iure hereditario non eſt attendendus forus Sepulueda, qui ad hereditatem vocat.*

46 *Inter conſanguineos eiuſdem gradus ille præfertur, qui eſt nominatus à fundatore.*

47 *Duobus vocatis præfertur primo nominatus niſi appareat de contraria voluntate num. 49.*

48 *Primo nominatus cenſetur prædilectus.*

49 *Limita, ſi appareat de contraria voluntate : nam voluntas potius quam verba attenditur.*

50 *Regulariter ordo ſcripturæ, nominationis titulum confert prælationis.*

CAuſæ autem † prælationis inter litigantes ſi per Capellania, ſunt quæ ſequuntur. Inprimis ſcientiâ literati , in que beneficiis, ſunt honorandi, *c. de multa in fin. de præbend.* vbi comparantur ſublimibus, & recte, quia ſapientes, & qui † ingenio pollent, ſunt veluti dominatores aliorum *ſecundum Ariſtotelem quem refert Rebuffus ad conſtitutio. Gallicas, tit. de ſalariis famulorum , gloſſ. 2. in principio.* 1 2

3 Et cum † literati ſint in quadruplici differentia, nam aut habent ſciẽntiam eminentem, aut excellentem aut mediocrem, aut ſufficientem: de quo Rebuffus *in concordatis, tit. de regia ad Prælaturam nominatione, gloſſ. eminentis, Sylua nuptialis verbo, quomodo iudicandum, num.* 44. prout quiſque habuerit gradum ſcientiæ eſt præferendus, non tamen intelligas de gradu Doctoratus, ſeu licentiaturæ, quia ſæpe contingit, quòd Baccalaureus præcedat in ſcientia Doctorem, & is erit præferendus, quia gradus non tribuit ſcientiam: imo qui indigne aſſumit, verecundiam patitur apud graues viros, non honorem, graues autem viri ſunt ſapientiores, virtutibus, ac peritia præditi, vt dicit Rebuffus, *vbi ſupra verbo grauem.*

4 Nec † mireris, quod in primo loco ad prælationem inducendam ſapientes propoſuerim, cum vt conſtat ex multis Sacræ ſcripturæ locis ad officia & beneficia Eccleſiaſtica & miniſterium Dei ſemper præferebantur ſapientiores, vt habetur *Geneſis c. 41. Eſdra 3. c. 3. & Numeri. 11.*
5 *& in 1. Reg. cap. 1. & Actuum Apoſtolorum, cap. 6.* Ignarus † autem, & ſi in dignitate ſit conſtitutus, viliſſimus habendus eſt, *cap. viliſſimus. 45. 1. quæſt.* 1. *& gloſſ. cap. cum in cunctis, verbo, multo fortius, de electione,* &
6 Ariſtot. *in 3.* Ethicorum, dicit, *omnis ignorans malus.* Ex † quo eſt, quod literatus, eſt præferendus nobili ignaro, nam qui admittuntur ad miniſterium Eccleſiæ, & ſortem Domini, admittuntur ad laborandum in vinea Domini, & is dicitur dignior, qui eſt idoneior ad plebem inſtruendam, *vt tradit Sotus de iuſtitia, & iure, quæſt. 6. art. 2. argum. 2. v. hinc autem inſurgit,* vbi inquit, ſemper habendam rationem publicæ neceſſitatis & doctrinæ, ad quam nos Chriſti charitas arctius aſtringit: Et ſi dixeris, quod Capellanus non tenetur aliquem inſtruere, adhuc dico, quòd in quantum eſt Clericus, & ſi ſortis Dei, ſi ſe offerat occaſio fideles docere tenetur, quod ignarus nequiuit facere, cum nobilitas
7 non † ſuppleat literaturam in Clerico, & ſic eſt contra, quia ſola literatura facit quem nobilem, tradit vtrumque Felinus, *cap. cum adeo, nu. 7. & 8. de reſcriptis,* vbi refert gloſſam *c. quoniam vetus 24. quæſt. 1. de electo-*
8 *ribus Papæ,* qui redarguti, quod † elegerant ignobilem reſponderunt: *Piſcatori ſucceſſorem quærimus, non Auguſto,* ad quod eſt textus *in cap. ve-*
9 *nerabilis. 27. de præbendis,* & defectus ſcientiæ in † beneficiato eſt magis deteſtaudus, quam homicidium, *Carola in practica Epiſcop. 1. p. verbo beneficia, in verſ. ad quintum,* & Eccleſia Dei pro regimine eget literatis, *Rolandus conſ. 47. numer. 80. volum.* 1. vbi idem de regno, & quod literatus

tu s ſit nobili præferendus, tradit ex aliis Staphileus *de literis gratiæ, tit. de*
prærogat. expectā. §. vnde facio, n. 6. vbi n. 7. reſpondit ad cap. *de multa de*
præbendis, quod loquitur de magnatibus, non de inferioribus nobilibus.

Deinde præferri † debet pauper, *Lambertinus de iur. patr. p. 3. l. 2. art.* 11
3. 5. q. principa. Rochus de Curte de iur. patr. verb. honorificum num. 42. Gu-
tierreus cap. 2. num. 13. qui omnes concludunt, pauperem idoneum præ-
ferendum diuiti idoniori, maxime ſi in ſtudiis conſumpſerint patrimo-
nium, vt contingit, *authentica habita, C. ne filius pro patre*, ibi: *Amore † ſci-* 12
entiæ exules facti de diuitibus pauperes, & præcipuè habebit locum, ſi pau-
per ſit præsbyter, nam ex quo iam ad hereditatem Domini eſt admiſ-
ſus, *vt in c. duo ſunt genera 12. quæſt. 1. & tradit Selua de beneſic. 4. p. q. 2.*
n. 2. eſt illi tribuendum de patrimonio Eccleſiæ, *c. cum ſecundum Apoſto-*
lum, de præbendis: alienum namque eſt à pia rectaque rerum Eccleſiæ di-
ſtributione, vt alter ſuperabundet altero egente alimonia, cum quid-
quid habent Clerici pauperum ſit, *cap. quoniam quidquid 16. quæſt. 1.* &
Diuus Auguſtinus ſuper illud Iacobi. cap. 2. *Nolite in perſonarum accep-*
tione habere fidem Domini noſtri Ieſu Chriſti, inquit, non leue † eſſe pecca- 13
tum eligere diuitem relicto paupere inſtructiore, imo & pauperi ſapi-
enti & bene morigerato eſt dandum præmium, quia † Eccleſiaſtes *cap.* 14
10. habetur, quod pauper propter ſcientiam & religionem gloriam adi-
piſcitur.

Ætas † etiam eſt cauſa prælationis, *l. fin. ff. de fide inſtrumentorum*, & 15
faciunt quæ latè diximus *lib. 1. cap. 7.* & in noſtra ſpecie Capellaniæ tra-
dit Ioannes Gutierreus, *conſi. 2 nu. fin. & Ceuallos quæſt. 693. communium*
contra communes, num. 39. & conducunt tradita à Lambertino *de iur. pa-*
tron. lib. 2. 3. part. art. 13. 5. quæſt. princip.

Præsbyter † etiam præfertur cæteris paribus, non ſacerdoti, quia 16
dignior reputatur ad Capellaniam, *Ioannes Gutierreus conſ. 2. num. 22. in*
finalibus verbis. Sed † non ſemper præferri debet, nam ſi locus, vbi Ca- 17
pellania celebratur, egeat præsbyteris, erit præferendus alter oppoſi-
tor ordinandus ad titulum illius, ſi ibi habitator ſit, quia licet conſide-
ratis perſonis præsbyter in rei veritate ſit dignior, tamen cum, *vt di-*
ximus, ſit † habenda ratio publicæ neceſſitatis, ad quam nos Chriſti cha- 18
ritas arctius aſtringit, ille eſt præferendus, de cuius electione fideles illi-
us loci, maius commodum ſentient, *vt in ſimili electione tradit Domi-*
nicus Soto, lib. 3. de iuſtitia & iure, quæſt. 6. verſ. hinc autem inſurgit, pag.
mihi 248.

Præ-

Digitized by Google

19 Præfertur etiam † originarius forenſi ex multis *tradit Sel. 2. part. de benefic. quæſt. fin. num. 34. & 35. Couarruu. pract. quæſt. 35. num. 5. & 6. Sotus lib. 3. de iuſtitia & iure. q. 7. art. 2. Azeuedus l. 24. tit. 3. lib. 1. Recopil. num. 23. cum ſequentibus, & Ceuallos quæſtion. 893. communium contra communes, Gomerius regula de idiomate, quæſt. 1. Cerola in praxi Epiſcopali verbo beneficium ad octauum, verſ. ſecundo debent,* qui plura in confirmationem referunt.

20 Et † dicetur forenſis, qui eo loco natus non ſit, *vt ex aliis tradit Soc. Iunior conſ. 37. nume. 8. volum. 1.* Quod ſine dubio procedit ſi non commoratur loco celebrandæ Capellaniæ, ſed alibi domicilium habet, *vt tradit Guterrius, conſ. 7. vol. 3.* Quinimo ſi eo naſcatur loco, dum mater

21 tranſiiſſet itinerando, adhuc † dicetur forenſis vt cum communi contra aliam communem defendit Ceuallos *quæſt. 448. communium contra communes.*

22 Prælationis † etiam erit cauſa, quod alter ex litigantibus ſit præſentatus à patrono, *Corneus conſ. 49. num. 9. volum. 3. & Ceuallos, dict. q.*

23 *693. num. 28.* Sed etſi † Patronus variando duos nominauerit, cæteris partibus præfertur primo præſentatus, quod eſt ſingulare: *tradit Decius conſ. 542. num. 2. Ioan. Andr. regula in iure communi, de regul. iuris in mercurialibus, ſequitur Guterrez de iurament. confirm. 3. parte cap. 13. num. 5.*

24 Præfertur † etiam præſentatus à Patrono Clerico Patronis diſcordãtibus, *Lamberti. de iure Patronatus lib. 2. 3. part. quæſt. 5. princip. art. 17.* ex quo præſentatus à Clerico pinguius ius cẽſetur habere in præſentatione quia Clericus non poteſt variare, *vt ibi num. 5.* & quia eius vox dignior eſt, *Lambertinus eo tractatu. lib. 2. 10. quæſt. princip. num. 28. & in ea quæſt. latè de differentiis Patroni, laici & Clerici.*

25 Sed † & præſentatus à maſculo præfertur præſentato à fœmina, *Lambertinus vbi ſupra, artic. 19. quia vox maſculi præfertur, Salazar de vſu & conſuetudine, cap. 12. num. 26. & in ſpecie Tiraquellus poſt leges Connub. gl. 9. n. 6.*

26 Etſi alter † ex patronis ſit conſanguineus fundatoris, ab eo præſentatus præfertur, quia habenda eſt ratio neceſſariarum perſonarum, *l.*

27 *Imperator. 61. ff. de pactis*, prout & diſcordantibus teſtamentariis vox teſtamentarii conſanguinei præfertur, *Rolandus conſ. 16. num. 45. vol. 3.*

28 Et † præſentatus à pupillo præfertur præſentato à tutore *gloſ. verb. ſuffragium in ca. ex eo de elect. lib. 6. Lambertinus de iure patronatus. libr. 2. 3. part. quæſt. 6. princip. in principio Aymon conſ. 7. numer. 2. Tiraquel.*

poſt

Digitized by Google

poſt leges Connub. gl. 9. numer. 6. Gamma deciſ. 14.

Sed † an præſentatus ab vxore, præferatur præſentato à viro & Lambertinus *dict. quæſt.* inquit locum eſſe præuentioni, quem refert Tiraq. poſt leges Connub. *gloſ. 9. num. 10.* in qua gloſ. *vſque ad finem* late tractat, an ius patronatus tranſeat in virũ, ita vt ipſe præſentet & refert contrarias opiniones, & tandem relinquit cogitandum. Sed doctiſſimus Barboſa, *l. diuortio, §. ſi vir, num. 56. ff. ſolut. matrim.* tenet tranſire ius præſentandi in maritum, & hanc dicit veriorem & communiorem ſententiam ex quo præſentatio eſt in fructu, licet non ſit ad oneta matrimonii ſuſtinenda, cum regula ſit generalis, omnes fructus pertinere ad maritum, *l. pro oneribus, C. de iure dotium.* Et hanc opinionem ſequitur Palladorius *lib. 3. differentia. 102. nu. fin.* & contrariam opinionem inquit Barboſa, *vbi ſupra,* tantum procedere in iure patronatus, per ſe ſubſiſtente, non adhærente bonis, ſeu annexo alicui vniuerſitati, quod neque in maritum, neque in vſufructuarium tranſire poteſt ſine licentia Epiſcopi, *cap. illud de iure patronatus,* & eo caſu maritus non poterit præſentare, *vt tradit Spino de teſtament. gloſſ. 4. num. 112.* Si tamen ius patronatus ſit in vniuerſitate bonorum, etiam ſine licentia Epiſcopi tranſit, *cap. ex literis de iur. patr.* modo non principaliter, ſed acceſſorie eius fiat mentio, vt per dictionem, *cum communem,* dicit Cabedus *de patr. Regia Corona, c. 3. n. fi.* & ſic poterit maritus præſentare, *Barboſa vbi ſupra.* Ex quibus colliges, quod vir debet præſentare, cum in eum tranſierit ius patronatus cum vniuerſitate bonorum ſibi in dotem data, vxor autem quando ius patronatus ſeorſim & per ſe ſubſtiterit non adhærens vniuerſitati. 29

Præfertur etiam † præſentato à filio familias, præſentatus à patre, *Ioannes Delphinatus de iure patronatus, num. 104.* cum pater ſit vſufructuarius. Sed † *an Canoniſta ſit preferendus Theologo,* communis diſtinctio eſt in hunc modum, quod ſi in eo loco, vbi inſtitutio fit ſuo vicino pullulant hæreſes, Theologus præferatur, ſin aũt Canoniſta. Itaq; Canoniſta regulariter præferti debet Theologo *ſecundum Lambertin. de iur. patron. lib. 2. 3. part. quæſt. 5. princip. artic. 12. & quæſt. 6. articul. 21. verſ. & hac magis idoneitas, Seluam de beneficio. 3. part. quæſt. 5.* vbi quod Canoniſta ex ſolis Canonibus poteſt elegantem ſermonem formare, *Marcus Antonius Cuchus libr. 4. inſtitutionum maiorum titul. 1. numero. 125. & 126.* 30 31

Et conſanguineus præfertur extraneo *gloſ. in c. neminem 70. diſtincti-*

oo one

one Lamberti. de iure patronatus lib. 2. 3. part. quaſt. 5. articul. 6. numero. 1. in fin. & artic. 4. num. 5. & 12.

32 Sed † non immerito inter conſanguineos exiſtentes in eodem gradu ille præferri debet, qui duplici conſanguinitatis nexu eſt coniunctus, *authent. de conſanguineis, & vterinis fratr. collatione. 6. authent. itaq; C. communia de ſucceßio. authent. ceſſante, & authen. poſt fratres, C. de ſuis, & legitimis hered.*

Duplex enim coniunctio operatur prælationem, licet gradu non 33 præcedatur, *Alexand. Rauden. conſ. 1. num. 95. & 97.* vbi ponit † doctrinam Bartoli communiter receptam ad hoc, quod ſi de iure canonico ſint duo in æquali gradu, eo in caſu, quo ius Canonicum eſt attendendum, & alter ſit proximior inſpecto iure ciuili, is ſit præferendus, *idem Socinus conſilio 89. num. 5. volum. 4. Tiberius Decianus conſ. 71. num. 7.*

34 *vol. 3.* Et duplex † funiculus potentius iuuat, quia duo vincula ſunt fortiora vno, *cap. 1. vbi gloſ. de tregua & pace, l. 1. ff. de priuilegiis credito. §. ſed hodie inſtituta de adoption. plura refert Raudenſis conſil. 14. num. 91.* & Eccleſiaſtes, *cap. 4.* Et adde quod hæc qualitas duplicis coniunctionis ad prælationem conſideratur in Capellaniis, etiam vltra filios fratrum nam in Capellaniis, ille præfertur qui præſumitur magis dilectus à fundatore. *vt ſentit Ceuallos, q. 693. num. 13. communium contra communes, & nos dicimus infra num. 47. & 48.* & eſt magis dilectus qui habet duplicem coniunctionem, *vt dicit Alexan. Raudenſis, conſ. 1. num. 95.*

Et cum hæc ratio vlterius procedat, nimirum, ſi conſideretur, etiam vltra filios fratrum, & quod dicunt Doctores *in authentica ceſſante, C. de legitimis hered.* & Matienço, *l. 5. gloſ. 1. n. 8. tit. 8. lib. 5. Recop.* procedit in repreſentatione ad hereditatẽ, in qua ad filios fratrum voluit lex

35 ſe reſtringere, licet ſecus eſſet ſi † ageretur de hereditate patris ſeu matris: nam tunc æqualiter admitterentur filii, Petrus Surdus *conſ. 72. nu. 6. Graueta conſ. 34. Alex. conſ. 30. 1. dubio volum. 2.* quos & alios refert & ſequitur Peregrinus *de fideicommiſ. articul. 20. num. 12. & ſequentibus:* dicens, communem eſſe opinionem, & eſt ratio, quia affectio teſtatoris ad omnes filios par eſt, *vt dicit Aymon conſilio 43. nu. 1.*

36 Sed † & quando tractatur de ſucceſſione feudi, non attenditur, an aliquis frater ſit vtrinque coniunctus, ſed an ſit coniunctus ex illa parte, ex qua feudum defertur. *Baldus l. 1. C. de ſuis & legitimis heredibus.*

37 Et † in maioratibus, quia fratre mortuo alter ætate maior admittetur, licet ex vno ſolo latere, & præfertur fratri minori vtrinque coniun-

cta.

ĉto. *Ita tradit Georgius Lopez, l. 5. titul. 13. part. 6. gloſ. fin. in fine. quem ſequitur Parlador. 3. part. differentia 24.* §. 1. *numero. 8.* & per hoc limita, quod in fideicommiſſo à patre communi inducto, tradit Petrus Caualllus *conſ. 60. num. 2. de præferendo, vtrinq; coniuncto.*

Sed† an in his Capellaniis attendatur proximitas ex ea parte, ex qua bona proueniunt, & ſic non conſideretur, quod quis ſit vtrinque coniunctus, vel alius conſanguineus duplici conſanguinitatis vinculo nexus, ſaltem eis locis, vbi viget forus Sepuluedæ, qui habet quod bona redeant ad truncum. Et videmus quod in hereditatibus aliquando habetur talis conſideratio, nam Bartol. *in authentica, itaque numer. 2. C. communia de ſucceſsic. & in l. poſt dotem in fine ff. ſolut. mat. i. n.* tenet, mortuo filio ab inteſtato relictis patre & matre ad hereditatem tribuendam fieri ſeparatio bonorum, ita vt pater admittatur ad bona, quæ filio obuenerunt contemplatione patris, mater autem ad bona, quæ filius ſua parte acquiſiuit, in quo Bart. eſt communiter receptus, *vt tradit, plures referens Doctores, Theſaurus deciſ. 27.* vbi eum ſequitur, quem etiam (dicens merito magis communiter approbatum) ſequitur nouiſſime Alexander Raudenſis *conſ. 4. num. 12.* ad cuius opinionem conducit titulus *ff. de ſeparationibus bonorum*, quo† iuuetur fieri ſeparationem patrimoniorum & hereditatum, vt ſoluantur creditores & legatarii ex illius hereditate, cum quo contraxerunt, vel à quo legata relicta ſunt vti etiam † contingit in bonis habentis diuerſas tabernas & negotiationes ſeparatas: nam earum fit ſeparatio, vt creditores ſoluantur ex bonis eius negotiationis ſeu menſæ, cuius contemplatione contraxerunt, de quo Magonius *deciſ. Lucen. 1. num. 5. & nu. 10. & ſequentibus, Ancharranus conſ. 184. & conſ. 332. numer. 4. & 5. Paul. Caſtr. conſ. 287. nu. 4. volum. 1. Vincentius de Franchis, deciſ. 70. num. 2.* & conducit, *l. ſi ſerui. 25. ff. de vſufructu*, vbi attenditur, † cuius domini contemplatione acquiſiuit ſeruus, cuius alter habet proprietatem, alter vſumfructum, *Ayora de partitionibus, 1. part. cap. 8. num. 19.* vbi de † donatione facta alterius coniugis contemplatione, ſed Bald. *in authentica defuncto, C. ad Tertullianum*, quem ibi ſequitur Salicetus, & Fulgoſius, tenet, nullam eſſe inter patres faciendã differentiã, ſed promiſcue admittẽdos, cuius opinionẽ ſequuntur plures, quos refert Couarr. *titul. de ſucceſsionibus ab inteſtato numero. 2 verſicul. verum enim vero*, vbi dicit falſam doctrinam Bartoli, & Baldi ſequendam in praxi, quæ probatur, *leg. 4. titul. 3. parte 6. & leg. 6. Tauri*, quibus ſine diſtinctione ad-

OO 2 mittun-

44 mittuntur parentes ad filii ſucceſſionem, licet fateatur † Bartoli ſen-
tentiam ſeruari debere eis in locis quibus viget forus Sepuluedæ, quod
bona redeant ad truncum, *vt dicit dict. l. 6. Tauri*, de quo foro latè Ve-
lazquez de Auendanno, *dict. l. 6. gloſ. 11. per totam.*

45 Tamen † cum in Capellaniis non ſuccedatur iure hæreditario, *c. A-
poſtolica. 8. quæſt. 1. Lambertinus de iure patronatus, libr. 2. 3. part. quæſt. 5.
princip. art. 4. num. 3.* non eſt attendendus forus, qui ad hereditatem
vocat.

46 Et inter † conſanguineos præfertur nominatus à teſtatore *l. cum ita
§. in fideicommiſſo, de legat. 2.*

47 Et duobus † nominatis præfertur primo nominatus ordine literæ *l.
quoties ff. de vſufruct. ibi; Siquidem ita legatus fuerit Titio, & Meuio poteſt
dici prius Titio, deinde Meuio, legatum datum, l. generaliter. §. quid
ergo, ff. de fideicommiſſ. libertat.* ibi, *Et fortaſſis, quis recte dixerit, ordinem
ſcripturæ ſequendum, l. cum pater, §. à te peto, de leg. 2.* ibi: *Non eſſe datam e-
lectionem, ſed ordine ſcripturæ factam ſubſtitutionem, Goueanus libr. 1. lectio.
c. 8. in fine Anton. Gomez 1. tom. c. 2. n. 4. verſ. 2 facit Peralta, l. ſi quis in*
48 *principio teſtamenti, n. 155. de leg. 3.* Nam † primo nominatus, cẽſetur ma-
gis dilectus, *l. Publius, §. 1. ff. de condit. & demonſtr. Aymon conſ. 161. nu.
5. Corneus conſ. 304. n. 14. vol. 3. Caldas de nominatione emphyteuſim, quæ.
10. n. 38. Mieres de maioratibus. 1. par. quæſt. 2. num. 41. & 2. part. in initio
num. 34. Cephalus conſi. 46. num. 34. & 37. vol. 1. Tiraq. de primogen. q. 40.*
49 *n. 31. & 33. & 29. Molina lib. 2. de primog. c. 11. num. 36.* Quod † limita
ſi appareret de contraria voluntate fundatoris, eo enim caſu non eſſet
attendendus ordo literæ, *Bart. l. 2. §. prius, n. 7. ff. de vulgari, plures re-
fert Peralta vbi ſupra, num. 158.* & eſt textus *in cap. authoritate, de conceſſio-
ne præ. lib. 6. & cap. penult. de præbend. eo. li.* Nam voluntas teſtatoris ſer-
uanda eſt, licet recedatur à verbis, *Tiberius Decianus, conſi. 3. num. 45.
vol. 1. l. 3. §. conditio. ff. de adim. legat.* ibi: *Sed melius eſt ſenſum magis quã*
50 *verba amplecti.* Regulariter † tamen ordo ſcripturæ vel nominationis ti-
tulum confert prælationis *Philip. Prob. in addictio. ad Ioan. Monach. in c.
cum cui de præbend. in cap. 6. num. 7. dominus Molina de Medrano (o-
lim Indiarum Senatus & Cameræ hodie Supremi Caſtellæ, &
meritiſſime) in ſua allegatione Viceregis extra-
nei, in Regno de Aragon, nu-
mer. 83.*

CAPVT

Digitized by Google

CAPVT QVARTVM.

DE PRÆFERENDIS NOBILIBVS

IN CAPELLANIIS, ET AN LICITVM SIT FVNdatori apponere conditionem nobilitatis, & puritatis ſanguinis, eiuſque probatione, in quo multa enucleantur vtilia pro examine informationum de genere admittendorum in Eccleſiis, & Collegiis, confratribus, & aliis congregationibus, & officiis, requirentibus qualitatem ſanguinis?

SVMMARIVM.

1 *In ſpiritualibus habetur ratio nobilitatis, & ſic nobiles præferuntur in beneficijs, & num. 10.*

2 *Licita eſt conditio fundatòris, quod Capellanus eligendus ſit ex nobili genere, vel purus à macula Iudæi, Mauri, & alijs ſimilibus.*

3 *Sacrilegus iudicatur, qui diſputat de factis Romanorum Pontificum & Regum.*

4 *Expenduntur loca ſacræ ſcripturæ in confirmationem huius conditionis, qualitatis, ſanguinis & ſtatutorum.*

5 *Expenduntur alia loca ſacræ ſcripturæ pro facienda informatione qualitatis patris, & aui.*

6 *Inter ignotos & Neophitos quotidie inueniuntur viri inſignes, & virtute præditi.*

7 *Melchiſedec Rex Salen fuit Sacerdos Dei altiſſimi, qui protulit Abrahæ panem & vinum, & de eo inquit Paulus Apoſtolus, ſine patre, ſine matre, ſine genealogia.*

8 *Euariſtus Papa fuit ex patre Iudæo.*

9 *Non ita præſumitur pro moribus deſcendentium à Neophitis, quam ab aliis puri ſanguinis.*

10 *Doctores communiter tenent licita eſſe ſtatuta communitatum, requirentia qualitatem ſanguinis.*

11 *Cum longanimitate temporum origo non pateat in probatione generis, ſufficit teſtimonium de auditu, etiam puro, & ſine redditione rationis.*

enunciatiue loquantur.

58 Hiſtoria, & Chronica antiqua preferuntur etiam teſtibus viuis.

59 Contrariorum eadem eſt diſciplina.

60 Quid ſi ſint plures teſtes deponentes inquiſitum eſſe puri ſanguinis, & pauci contrarium, an per pauciores repellatur.

61 Pars negatiua fundatur iuribus dicentibus, quod per ampliores homines perfectiſſima veritas rebellatur, ſed contrarium defendit author contra Ojeda, numeris ſequentibus.

62 Commiſſarius deputatus per communitatem ad faciendam informationem prætendentis facit in locum partis, & ſic pars videtur producere teſtes.

63 Diſcutitur an ſit verum teſtem probare plene contra producentem, & reſoluitur negatiuè, & numeris ſequentibus.

64 Quando pars producit teſtes publicatos, quorum dicta ſibi ſunt nota probant contra producentem.

65 Si pars producit teſtes, vt examinentur, licet approbet perſonas tertium, non cenſetur approbare dicta.

66 In quiſitus in noſtra ſpecie, non cenſetur approbare perſonas teſtium, quos Commiſſarius examinat, & ſic poteſt contra eos opponere.

67 Hiſpani ſunt deſcendentes Gentilitia gentis.

68 Gentiles Hiſpaniæ receperunt fidem ſtatim, quod Apoſtoli & diſcipuli prædicauerunt.

69 Hiſpani omnes reputantur Chriſtiani veteres, cum potius ſit ſumenda cõiectura à naturali totius Regni progenie, Gentilitia gentis, quam à introcluſa per aliquos conuerſos ex Iudæis, & Mauris.

70 Cauſa naturalis accidentali præualet, cum earum inter ſe effectus pugnãt.

71 In cognitione cuiuslibet rei non accidens, ſed natura ipſa expectanda eſt.

72 Quando ſunt teſtes deponentes inquiſitum deſcendere ex Iudæis ſeu Mauris modo ſufficiẽtem rationem reddant, ſiniſtra opinio infertur inquiſito, & ſic non eſt integræ opinionis.

73 Bonus dicitur ex integra cauſa, malus ex quocumque defectu.

74 In cauſa nobilitatis vulgo, Hidalguia, ſtatur maiori numero teſtium, & cum nullus præſumatur natus cum qualitate non notatur per contrarios teſtes.

75 Res iudicata pro varietate accipitur, & vincula ſanguinis mutat.

76 Vt dicens alterum plebeium puniatur, requiritur ſcientia, nobilitatis, & dolus, ex quo affirmans illũ plebeium habet pro dicto præſumptionẽ iuris.

77 Appel-

77 *Appellans aliquem conuerſum ſola probatione dicti punitur, abſq; eo, quod iniuriatus contrarium probet, cum habeat præſumptionem, pro ſe, quod ſit gentilitiæ gentis.*

78 *Alia ratio, quæ aſſignatur, vt per pauciores teſtes excludatur inquiſitus, eſt, quod ij affirmant alij negant; quod oſtendit author numeris ſequentibus.*

79 *Plus creditur duobus teſtibus affirmantibus, quàm mille negantibus, & num. 82.*

80 *Negatiua non ita ſe offert ſenſui ſicut affirmatiua.*

81 *Teſtis qui deponit de negatiua, quæ non cadit in ſenſum corporeum, nihil dicit, cum remoueat ſenſum ab actu.*

82 *Teſtes deponentes contra inquiſitum, affirmant vidiſſe, vel audiuiſſe, & ſic non remouent ſenſum ab actu.*

83 *Teſtes deponentes de negatiua, quæ cadit in ſenſum corporeum probant, vt ſi negatiua ſit finita & coarctata loco, & tempore, rebus & perſonis, & ponitur exemplum in noſtra ſpecie.*

84 *Quando fundamentum intentionis alicuius conſiſtit in negatiua, ipſe eam probare debet.*

85 *Negans ſolutionem ſibi factam, non tenetur probare.*

86 *Prætendentes admitti in locis, vbi adſunt dicta ſtatuta, debent probare negatiuam (hoc eſt) non eſſe maculatos, tanquam fundamentum ſuæ intentionis, & talia ſtatuta non comprehendunt penſionem habentes.*

87 *Approbatus tanquam puri ſanguinis ad vnam præbendam, ſeu Capellaniam, ſi eam reſignauerit, & poſtea velit admitti ad eandem Capellaniam, ſeu præbendam, an debeat iterum probare?*

88 *Qui renunciauit Capellania, poteſt ex nouo titulo petere collationem illius.*

89 *Rei ſatis demonſtratæ, aliquid declarationis addere fruſtra eſt.*

90 *Si inquiſitus prætendens excludatur viſis informationibus, quia non ſatisfacit requiſitis per ſtatutum poteſt petere, vt iterum fiat probatio ſuæ qualitatis, & quare.*

91 *Sententia lata in iudicio ſummario, nunquam præſtat exceptionem rei iudicatæ.*

92 *Probatio facta à Commiſſario, Capituli, Collegij, ſeu confraternitatis licet non ſit coram perſona publica, fidem facit.*

93 *Scribæ confraternitatis creditur in rebus pertinentibus ad confraternitatem.*

13 Non leue eſt peccatum eligere diuitem relicto paupere inſtructiore.
14 Pauper propter ſcientiam & religionem gloriam adipiſcitur.
15 Maior ætas attenditur ad prælationem in collatione Capellaniæ.
16 Presbyter cæteris paribus præfertur, non ſacerdoti, quia dignior reputatur ad Capellaniam.
17 Limita ſi lo us vbi Capellania celebratur egeat presbyteris.
18 In ſpiritualibus eſt habenda ratio publicæ neceſſitatis.
19 Originarius præfertur forenſi in Capellania celebrando loco ſui originis & domicilij.
20 Forenſis dicitur, qui loco celebrandæ Capellaniæ natus non ſit, maximè ſi alibi domicilium habet.
21 Natus loco Capellaniæ cum mater tranſiſſet itinerando, non dicitur originarius, ſed forenſis.
22 Præſentatus à Patrono, præfertur alteri non præſentato.
23 Primo præſentatus præfertur vbi Patronus duos præſentauit, variando.
24 Præſentatus à Patrono Clerico, præfertur Patronis diſcordantibus, & quare.
25 Præſentatus à maſculo, præfertur præſentato à fœmina.
26 Præſentatus à Patrono conſanguineo, præfertur præſentato ab altero.
27 Teſtamentarijs diſcordantibus, præfertur vox conſanguinei teſtatoris.
28 Præſentatus à pupillo, præfertur præſentato à tutore.
29 Præſentatus ab vxore, quando præferatur præſentato à viro, & è contra quandoque ius præſentandi tranſeat in virum.
30 Præſentatus à filio familias, an præferatur præſentato à patre.
31 Canoniſta an ſit præferendus Theologo.
32 Conſanguineus præfertur extraneo, & inter exiſtentes in pari gradu, ille præfertur, qui duplici conſanguinitatis nexu eſt coniunctus.
33 Si duo exiſtant in æquali gradu, inſpecto iure canonico eo in caſu quo ius canonicum ſit attendendum, & inſpecto iure ciuili alter ſit proximior, is eſt præferendus, & eſt communis opinio.
34 Duplex vinculum potentius iuuat, cum duo vincula ſint fortiora vno.
35 Licet in hæreditate fratris præferatur frater vtrinque coniunctus, tamen quando agitur de patris, ſeu matris hæreditate, omnes filij æqualiter admittant[illegible]
36 Quando [illegible]atur de ſucceſſione feudi, non attenditur an aliquis frater ſit vtrinque coniunctus.

37 In ſuc-

37 *In ſucceſſione maioratus, admittitur maior frater ex vno latere coniunctus & prefertur alteri minori fratri vtrinq; coniuncto.*
37 *An in Capellaniis attendatur proximitas ex ea parte, ex qua bona prouenerunt, ſaltim eis in locis quibus viget forus Sepulueda, & numeris ſequentibus.*
39 *Filio mortuo relictis patre & matre; vnuſquiq; parẽs admittitur ad ea bona, quæ filio ſui contemplatione prouenerunt. ſecundum Bartolum communiter receptum, ſed contra num. 43.*
40 *Quoties concurrunt duorum patrimonia ſeu hereditates ad diſtributionem fit ſeparatio bonorum, vt quiſque creditor ſoluatur ex eius patrimonio cum quo contraxit.*
41 *Si vnus habeat diuerſas menſas ſeu negotiationes diuerſis locis in diſtributione bonorum fit ſeparatio, vt creditores ſoluantur ex bonis illius menſa ſeu taberna, in qua depoſuerunt.*
42 *In relictis ſeruo, cuius alter eſt vſus fructuarius alter proprietarius, attenditur cuius Domini contemplatione fuit ſeruo relictum, idem de donatione facta coniugibus contemplatione vnius, nam ei queritur inſolidum.*
43 *Verius eſt parentes promiſcue admitti ad filii ſucceſſionem non habita conſideratione à quo bona prouenerint.*
44 *Sed limita eis in locis, vbi forus ſepulueda viget: nam tunc recipitur opinio Bartoli, de qua ſupra n. 39.*
45 *Cum in Capellaniis non ſuccedatur iure hereditario non eſt attendendus forus Sepulueda, qui ad hereditatem vocat.*
46 *Inter conſanguineos eiuſdem gradus ille prefertur, qui eſt nominatus à fundatore.*
47 *Duobus vocatis prefertur primo nominatus niſi appareat de contraria voluntate num. 49.*
48 *Primo nominatus cenſetur prædilectus.*
49 *Limita, ſi appareat de contraria voluntate: nam voluntas potius quam verba attenditur.*
50 *Regulariter ordo ſcripturæ, nominationis titulum confert prælationis.*

CAuſæ autem † prælationis inter litigantes ſi per Capellania, ſunt quæ ſequuntur. Inprimis ſcientiâ literati, inque beneficiis ſunt honorandi, *c. de multa in fin. de prebend.* vbi comparantur ſublimibus, & recte, quia ſapientes, & qui † ingenio pollent, ſunt veluti dominatores aliorum *ſecundum Ariſtotelem quem refert Rebuffus ad conſtitutio. Gallicas, tit. de ſalariis famulorum, gloſſ. 2. in principio.* 1 2

3 Et cum † literati ſint in quadruplici differentia, nam aut habent ſcië-
entiam eminentem, aut excellentem aut mediocrem, aut ſufficientem:
de quo Rebuffus *in concordatis, tit. de regia ad Prælaturam nominatione,
gloſ. eminentis, Syluа nuptialis verbo, quomodo iudicandum, num.* 44. pro-
ut quiſque habuerit gradum ſcientiæ eſt præferendus, non tamen in-
telligas de gradu Doctoratus, ſeu licentiaturæ, quia ſæpe contingit,
quod Baccalaureus præcedat in ſcientia Doctorem, & is erit præferen-
dus, quia gradus non tribuit ſcientiam: imo qui indigne aſſumit, vere-
cundiam patitur apud graues viros, non honorem, graues autem viri
ſunt ſapientiores, virtutibus, ac peritia præditi, vt dicit Rebuffus, *vbi
ſupra verbo granem.*

4 Nec † mireris, quod in primo loco ad prælationem inducendam
ſapientes propoſuerim, cum vt conſtat ex multis Sacræ ſcripturæ locis
ad officia & beneficia Eccleſiaſtica & miniſterium Dei ſemper præfe-
rebantur ſapientiores, vt habetur *Geneſis c. 41. Eſdra 3. c. 3. & Numeri. 11.*
5 *& in 1. Reg. cap. 1. & Actuum Apoſtolorum, cap. 6.* Ignarus † autem, & ſi
in dignitate ſit conſtitutus, viliſſimus habendus eſt, *cap. viliſſimus. 45.
1. quæſt.* 1. *& gloſ. cap. cum in cunctis, verbo, multo fortius, de electione*, &
6 Ariſtot. *in 3.* Ethicorum, dicit, *omnis ignorans malus.* Ex † quo eſt,
quod literatus, eſt præferendus nobili ignaro, nam qui admittuntur ad
miniſterium Eccleſiæ, & ſortem Domini, admittuntur ad laborandum
in vinea Domini, & is dicitur dignior, qui eſt idoneior ad plebem in-
ſtruendam, *vt tradit Sotus de iuſtitia, & iure, quæſt. 6. art. 2. argum.* 2. *v.
hinc autem inſurgit*, vbi inquit, ſemper habendam rationem publicæ ne-
ceſſitatis & doctrinæ, ad quam nos Chriſti charitas arctius aſtringit:
Et ſi dixeris, quod Capellanus non tenetur aliquem inſtruere, adhuc
dico, quod in quantum eſt Clericus, & ſi ſortis Dei, ſi ſe offerat occaſio
fideles docere tenetur, quod ignarus nequiuit facere, cum nobilitas
7 non † suppleat literaturam in Clerico, & ſic eſt contra, quia ſola litera-
tura facit quem nobilem, tradit vtrumque Felinus, *cap. cum adeo, nu. 7.
& 8. de reſcriptis*, vbi refert gloſſam *c. quoniam vetus 24. quæſt. 1. de electo-*
8 *ribus Papa*, qui redarguti, quod † elegerant ignobilem reſponderunt:
Piſcatori ſucceſſorem quærimus, non Auguſto, ad quod eſt textus *in cap. ve-*
9 *nerabilis. 27. de præbendis*, & defectus ſcientiæ in † beneficiato eſt magis
deteſtandus, quam homicidium, *Carola in practica Epiſcop. 1. p. verbo be-
neficia, in verſ. ad quintum*, & Eccleſia Dei pro regimine eget literatis,
Rolandus conſ. 47. numer. 80. volum. 1. vbi idem de regno, & quod litera-

tus

tu s ſit nobili præferendus,tradit ex aliis Staphileus *de literis gratiæ, tit. de prærogat. expecta.* §. *vnde facio, n. 6. vbi n. 7.* reſpondit ad cap. *de multa de præbendis*, quod loquitur de magnatibus,non de inferioribus nobilibus.

Deinde præferri † debet pauper, *Lambertinus de iur. patr. p. 3. l. 2. art. 3. 5. q. principa. Rochus de Curte de iur. patr. verb. honorificum num. 42. Guterreus cap. 2. num. 13.* qui omnes concludunt, pauperem idoneum præferendum diuiti idoniori, maxime ſi in ſtudiis conſumpſerint patrimonium, vt contingit, *authentica habita, C. ne filius pro patre*, ibi: *Amore † ſcientiæ exules facti de diuitibus pauperes*, & præcipuè habebit locum, ſi pauper ſit præsbyter, nam ex quo iam ad hereditatem Domini eſt admiſſus, *vt in c. duo ſunt genera 12. quæſt. 1. & tradit Selua de benefic. 4. p. q. 2. n. 2.* eſt illi tribuendum de patrimonio Eccleſiæ, *c. cum ſecundum Apoſtolum, de præbendis*: alienum namque eſt à pia rectaque rerum Eccleſiæ diſtributione, vt alter ſuperabundet altero egente alimonia, cum quidquid habent Clerici pauperum ſit, *cap. quoniam quidquid 16. quæſt. 1.* & Diuus Auguſtinus ſuper illud Iacobi, cap. 2. *Nolite in perſonarum acceptione habere fidem Domini noſtri Ieſu Chriſti*, inquit, non leue † eſſe peccatum eligere diuitem relicto paupere inſtructiore, imo & pauperi ſapienti & bene morigerato eſt dandum præmium, quia † Eccleſiaſtes *cap. 10.* habetur, quod pauper propter ſcientiam & religionem gloriam adipiſcitur. 11 12 13 14

Ætas † etiam eſt cauſa prælationis, *l. fin. ff. de fide inſtrumentorum*, & faciunt quæ latè diximus *lib. 1. cap. 7.* & in noſtra ſpecie Capellaniæ tradit Ioannes Guterreus, *conſ. 1. nu. fin. & Ceuallos quæſt. 693. communium contra communes, num. 39.* & conducunt tradita à Lambertino *de iur. patron. lib. 2. 3. part. art. 13. 5. quæſt. princip.* 15

Præsbyter † etiam præfertur cæteris paribus, non ſacerdoti, quia dignior reputatur ad Capellaniam, *Ioannes Guterreus conſ. 2. num 22. in finalibus verbis.* Sed † non ſemper præferri debet, nam ſi locus, vbi Capellania celebratur, egeat præsbyteris, erit præferendus alter oppoſitor ordinandus ad titulum illius, ſi ibi habitator ſit, quia licet conſideratis perſonis præsbyter in rei veritate ſit dignior, tamen cum, *vt diximus*, ſit † habenda ratio publicæ neceſſitatis, ad quam nos Chriſti charitas arctius aſtringit, ille eſt præferendus, de cuius electione fideles illius loci, maius commodum ſentient, *vt in ſimili electione tradit Dominicus Soto, lib. 3. de iuſtitia & iure, quæſt. 6. verſ hinc autem inſurgit, pag. mihi 248.* 16 17 18

Præ-

19 Præfertur etiam † originarius forenſi ex multis *tradit Sel. 2. part. de benefic. quæſt. fin. num. 34. & 35. Couarruu. pract. queſt. 35. num. 5. & 6. Sotus lib. 3. de iuſtitia & iure. q. 7. art. 2. Azeuedus l. 24. tit. 3. lib. 1. Recopil. num. 23. cum ſequentibus, & Ceuallos quæſtion. 893. communium contra communes, Gomerius regula de idiomate, quæſt. 1. Cerola in praxi Epiſcopali verbo beneficium ad octauum, verſ. ſecundo debent*, qui plura in confirmationem referunt.

20 Et † dicetur forenſis, qui eo loco natus non ſit, *vt ex aliis tradit Soc. Iunior conſ. 37. nume. 8. volum.* 1. Quod ſine dubio procedit ſi non commotatur loco celebrandæ Capellaniæ, ſed alibi domicilium habet, *vt tradit Guterrius, conſ. 7. vol.* 3. Quinimo ſi eo naſcatur loco, dum mater

21 tranſiiſſet itinerando, adhuc † dicetur forenſis vt cum communi contra aliam communem defendit Ceuallos *quæſt.* 448. *communium contra communes.*

22 Prælationis † etiam erit cauſa, quod alter ex litigantibus ſit præſentatus à patrono, *Cornens conſ. 49. num. 9. volum. 3. & Ceuallos, dict. q.*

23 *693. num. 28.* Sed etſi † Patronus variando duos nominauerit, cæteris partibus præfertur primo præſentatus, quod eſt ſingulare: *tradit Decius conſ. 542. num. 2. Ioan. Andr. regula in iure communi, de regul. iuris in mercurialibus, ſequitur Guterrem de iurament. confirm. 3. parte cap. 13. num. 5.*

24 Præfertur † etiam præſentatus à Patrono Clerico Patronis diſcordãtibus, *Lamberti. de iure Patronatus lib. 2. 3. part. quæſt. 5. princip. art. 17.* ex quo præſentatus à Clerico pinguius ius cẽſetur habere in præſentatione quia Clericus non poteſt variare, *vt ibi num.* 5. & quia eius vox dignior eſt, *Lambertinus eo tractatu. lib. 3. 10. quæſt. princip. num. 28. & in ea quæſt. latè de differentiis Patroni, laici & Clerici.*

25 Sed † & præſentatus à maſculo præfertur præſentato à fœmina, *Lambertinus vbi ſupra, artic. 19. quia vox maſculis præfertur, Salazar de vſu & conſuetudine, cap. 12. num. 26. & in ſpecie Tiraquellus poſt leges Connub. gl. 9. n. 6.*

26 Etſi alter † ex patronis ſit conſanguineus fundatoris, ab eo præſentatus præfertur, quia habenda eſt ratio neceſſariarum perſonarum, *l.*

27 *Imperator. 61. ff. de pactis*, prout & diſcordantibus teſtamentariis vox teſtamentarii conſanguinei præfertur, *Rolandus conſ. 16. num. 45. vol. 3.*

28 Et † præſentatus à pupillo præfertur præſentato à tutore *gloſ. verb. ſuffragium in ca. ex eo de elect. lib. 6. Lambertinus de iure patronatus. libr. 2. 3. part. quæſt. 6. princip. in principio Aymon conſ. 7. numer. 2. Tiraquel.*

poſt

Digitized by Google

poſt leges Connub. gl. 9. numer. 6. Gamma deciſ. 14.

Sed † an præſentatus ab vxore, præferatur præſentato à viro & Lambertinus *dict. quæſt.* inquit locum eſſe præuentioni, quem refert Tiraq. poſt leges Connub. *gloſ. 9. num. 10.* in qua gloſ. *vſque ad finem* late tractat, an ius patronatus tranſeat in virũ, ita vt ipſe præſentet & refert contrarias opiniones, & tandem relinquit cogitandum. Sed doctiſſimus Barboſa, *l. diuortio, §. ſi vir, num. 56. ff. ſolut. matrim.* tenet tranſire ius præſentandi in maritum, & hanc dicit veriorem & communiorem ſententiam ex quo præſentatio eſt in fructu, licet non ſit ad onera matrimonii ſuſtinenda, cum regula ſit generalis, omnes fructus pertinere ad maritum, *l. pro oneribus, C. de iure dotium.* Et hanc opinionem ſequitur Parladorius *lib. 3. differentia. 102. nu. fin.* & contrariam opinionem inquit Barboſa, *vbi ſupra*, tantum procedere in iure patronatus, per ſe ſubſiſtente, non adhærente bonis, ſeu annexo alicui vniuerſitati, quod neque in maritum, neque in vſufructuarium tranſire poteſt ſine licentia Epiſcopi, *cap. illud de iure patronatus*, & eo caſu maritus non poterit præſentare, *vt tradit Spino de teſtament. gloſſ. 4. num. 112.* Si tamen ius patronatus ſit in vniuerſitate bonorum, etiam ſine licentia Epiſcopi tranſit, *cap. ex literis de iur. patr.* modo non principaliter, ſed acceſſorie eius fiat mentio, vt per dictionem, *cum communem*, dicit Cabedus *de patr. Regia Corona, c. 3. n. fi.* & ſic poterit maritus præſentare, *Barboſa vbi ſupra.* Ex quibus colliges, quod vir debet præſentare, cum in eum tranſierit ius patronatus cum vniuerſitate bonorum ſibi in dotem data, vxor autem quando ius patronatus ſeorſim & per ſe ſubſtiterit non adhærens vniuerſitati. 29

Præfertur etiam † præſentato à filio familias, præſentatus à patre, *Ioannes Delphinatus de iure patronatus, num. 104.* cum pater ſit vſufructuarius. Sed † *an Canoniſta ſit præferendus Theologo*, communis diſtinctio eſt in hunc modum, quod ſi in eo loco, vbi inſtitutio fit ſuo vicino pullulant hæreſes, Theologus præferatur, ſin aũt Canoniſta. Itaq; Canoniſta regulariter præferri debet Theologo *ſecundum Lambertin. de iur. patron. lib. 2. 3. part. quæſt. 5. princip. artic. 12. & quæſt. 6. articul. 21. verſ. & hac magis idoneitas, Seluam de beneficio. 3. part. quæſt. 5.* vbi quod Canoniſta ex ſolis Canonibus poteſt elegantem ſermonem formare, *Marcus Antonius Cuchus libr. 4. inſtitutionum maiorum titul. 1. numero. 125. & 126.* 30 31

Et conſanguineus præfertur extraneo *gloſ. in c. neminem 70. diſtinctio*

one Lamberti. de iure patronatus lib. 2. 3. part. quaſt. 5. articul. 6. numero. 1. in fin. & artic. 4. num. 5. & 12.

32 Sed † non immerito inter conſanguineos exiſtentes in eodem gradu ille præferri debet, qui duplici conſanguinitatis nexu eſt coniunctus, *authent. de conſanguineis, & vterinis fratr. collatione. 6. authent. itaq; C. communia de ſucceſsio. authent. ceſſante, & authen. poſt fratres, C. de ſuis, & legitimis hered.*

Duplex enim coniunctio operatur prælationem, licet gradu non

33 præcedatur, *Alexand. Rauden. conſ. 1. num. 95. & 97.* vbi ponit † doctrinam Bartoli communiter receptam ad hoc, quod ſi de iure canonico ſint duo in æquali gradu, eo in caſu, quo ius Canonicum eſt attendendum, & alter ſit proximior inſpecto iure ciuili, is ſit præferendus, *idem Socinus conſilio 89. num. 5. volum. 4. Tiberius Decianus conſ. 71. num. 7.*

34 *vol. 3.* Et duplex † funiculus potentius iuuat, quia duo vincula ſunt fortiora vno, *cap. 1. vbi gloſ. de tregua & pace, l. 1. ff. de priuilegiis credito. §. ſed hodie inſtituta de adoption. plura refert Raudenſis conſil. 14. num. 91.* & Eccleſiaſtes, *cap. 4.* Et adde quod hæc qualitas duplicis coniunctionis ad prælationem conſideratur in Capellaniis, etiam vltra filios fratrum nam in Capellaniis, ille præfertur qui præſumitur magis dilectus à fundatore: *vt ſentit Ceuallos, q. 693. num. 13. communium contra communes, & nos dicimus infra num. 47. &* 48. & eſt magis dilectus qui habet duplicem coniunctionem, *vt dicit Alexan. Raudenſis, conſi. 1. num. 95.*

Et cum hæc ratio vlterius procedat, nimirum, ſi conſideretur, etiam vltra filios fratrum, & quod dicunt Doctores *in authentica ceſſante, C. de legitimis hered.* & Matienço, *l. 5. gloſ. 1. n. 8. tit. 8. lib. 5. Recop.* procedit in repreſentatione ad hereditatẽ, in qua ad filios fratrum voluit lex

35 ſe reſtringere, licet ſecus eſſet ſi † ageretur de hereditate patris ſeu matris: nam tunc æqualiter admitterentur filii, Petrus Surdus *conſ. 72. nu. 6. Graueta conſ. 34. Alex. conſ. 30. 1. dubio volum. 2.* quos & alios refert & ſequitur Peregrinus *de fideicommiſ. articul. 20. num. 12. & ſequentibus:* dicens, communem eſſe opinionem, & eſt ratio, quia affectio teſtatoris ad omnes filios par eſt, *vt dicit Aymon conſilio 43. nu. 1.*

36 Sed † & quando tractatur de ſucceſſione feudi, non attenditur, an aliquis frater ſit vtrinque coniunctus, ſed an ſit coniunctus ex illa parte, ex qua feudum defertur *Baldus l. 1. C. de ſuis & legitimis heredibus.*

37 Et † in maioratibus, quia fratre mortuo alter ætate maior admittetur, licet ex vno ſolo latere, & præfertur fratri minori vtrinque coniuncto.

ᴄto. *Ita tradit Georgius Lopez, l. 5. titul. 13. part. 6. gloſ. fin. in fine. quem ſequitur Parlador. 3. part. differentia 24.* §. 1. *numero. 8.* & per hoc limita, quod in fideicommiſſo à patre communi inducto, tradit Petrus Caualllus *conſ. 60. num. 2. de præferendo, vtrinq; coniuncto.*

Sed † an in his Capellaniis attendatur proximitas ex ea parte, ex qua bona proueniunt, & ſic non conſideretur, quod quis ſit vtrinque coniunctus, vel alius conſanguineus duplici conſanguinitatis vinculo nexus, ſaltem eis locis, vbi viget forus Sepuluedæ, qui habet quod bona redeant ad truncum. Et videmus quod in hereditatibus aliquando habetur talis conſideratio, nam Bartol. *in authentica, itaque numer. 2. C. communia de ſucceſſic. & in l. poſt dotem in fine ff. ſolut. matrim.* tenet, mortuo filio ab inteſtato relictis patre & matre ad hereditatem tribuendam fieri ſeparatio bonorum, ita vt pater admittatur ad bona, quæ filio obuenerunt contemplatione patris, mater autem ad bona, quæ filius ſua parte acquiſiuit, in quo Bart. eſt communiter receptus, *vt tradit, plures referens Doctores, Theſaurus deciſ. 27.* vbi eum ſequitur, quem etiam (dicens merito magis communiter approbatum) ſequitur nouiſſime Alexander Raudenſis *conſ. 4. num. 12.* ad cuius opinionem conducit titulus *ff. de ſeparationibus bonorum*, quo † iuuetur fieri ſeparationem patrimoniorum & hereditatum, vt ſoluantur creditores & legatarii ex illius hereditate, cum quo contraxerunt, vel à quo legata relicta ſunt vti etiam † contingit in bonis habentis diuerſas tabernas & negotiationes ſeparatas: nam earum fit ſeparatio, vt creditores ſoluantur ex bonis eius negotiationis ſeu menſæ, cuius contemplatione contraxerunt, de quo Magonius *deciſ. Lucen. 1. num. 5. & nu. 10. & ſequentibus, Ancharranus conſ. 184. & conſ. 332. numer. 4. & 5. Paul. Caſtr. conſ. 287. nu. 4. volum. 1. Vincentius de Franchis, deciſ. 70. num. 2.* & conducit, *l. ſi ſerui. 25. ff. de vſufructu*, vbi attenditur, † cuius domini contemplatione acquiſiuit ſeruus, cuius alter habet proprietatem, alter vſumfructum, *Ayora de partitionibus, 1. part. cap. 8. num. 19.* vbi de † donatione facta alterius coniugis contemplatione, ſed Bald. *in authentica defuncto, C. ad Tertullianum*, quem ibi ſequūtur Salicetus, & Fulgoſius, tenet, nullam eſſe inter patres faciendā differentiā, ſed promiſcue admittēdos, cuius opinionē ſequuntur plures, quos refert Couarr. *titul. de ſucceſſionibus ab inteſtato numero. 2 verſicul. verum enim vero*, vbi dicit falſam doctrinam Bartoli, & Baldi ſequendam in praxi, quæ probatur, *leg. 4. titul. 3. parte 6. & leg. 6. Tauri*, quibus ſine diſtinctione admittun-

OO 2

Margin numbers: 38 (line "Sed † an in his"), 40 (line "lus ff. de ſeparationibus"), 41 (line "ſeparatas"), 42 (line "ff. de vſufructu"), 43 (line "de partitionibus")

44 mittuntur parentes ad filii ſucceſſionem, licet fateatur † Bartoli ſen-
tentiam ſeruari debere eis in locis quibus viget forus Sepuluedæ, quod
bona redeant ad truncum, *vt dicit dict. l. 6. Tauri*, de quo foro latè Ve-
lazquez de Auendanno, *dict. l. 6. gloſ. 11. per totam.*

45 Tamen † cum in Capellaniis non ſuccedatur iure hæreditario, *c. A-
poſtolica. 8. quæſt. 1. Lambertinus de iure patronatus, libr. 2. 3. part. quæſt. 5.
princip. art. 4. num. 3.* non eſt attendendus forus, qui ad hereditatem
vocat.

46 Et inter † conſanguineos præfertur nominatus à teſtatore *l. cum ita
§. in fideicommiſſo, de legat. 2.*

47 Et duobus † nominatis præfertur primo nominatus ordine literæ *l.
quoties ff. de vſufruct.* ibi; *Siquidem ita legatus fuerit Titio, & Mauio poteſt
dici prius Titio, deinde Mauio, legatum datum, l. generaliter. §. quid
ergo, ff. de fideicommiſſ. libertat.* ibi, *Et fortaſſis, quis recte dixerit, ordinem
ſcripturæ ſequendum, l. cum pater, §. à te peto, de leg. 2.* ibi: *Non eſſe datam e-
lectionem, ſed ordine ſcripturæ factam ſubſtitutionem, Goueanus libr. 1. lectio.
c. 8. in fine Anton. Gomez 1. tom. c. 2. n. 4. verſ. 2 facit Peralta, l. ſi quis in*
48 *principio teſtamenti, n. 155. de leg. 3.* Nam † primo nominatus, cēſetur ma-
gis dilectus, *l. Publius, §. 1. ff. de condit. & demonſtr. Aymon conſ. 161. nu.
5. Corneus conſ. 304. n. 14. vol. 3. Caldas de nominatione emphyteuſim, quæ.
10. n. 38. Mieres de maioratibus. 1. par. quæſt. 2. num. 41. & 2. part. in initio
num. 54. Cephalus conſi. 46. num. 34. & 37. vol. 1. Tiraq. de primogen. q. 40.*
49 *n. 31. & 33. & 29. Molina lib. 2. de primog. c. 11. num. 36.* Quod † limita
ſi appareret de contraria voluntate fundatoris, eo enim caſu non eſſet
attendendus ordo literæ, *Bart. l. 2. §. prius, n. 7. ff. de vulgari, plures re-
fert Peralta vbi ſupra, num. 158.* & eſt textus *in cap. authoritate, de conceſſio-
ne præ. lib. 6. & cap. penult. de præbend. eo. li.* Nam voluntas teſtatoris ſer-
uanda eſt, licet recedatur à verbis, *Tiberius Decianus, conſi. 3. num. 45.
vol. 1. l. 3. §. conditio. ff. de adim. legat.* ibi: *Sed melius eſt ſenſum magis quã*
50 *verba amplecti.* Regulariter † tamen ordo ſcripturæ vel nominationis ti-
tulum confert prælationis *Philip. Prob. in addictio. ad Ioan. Monach. in c.
eum cui de præbend. in cap. 6. num. 7. dominus Molina de Medrano (o-
lim Indiarum Senatus & Cameræ hodie Supremi Caſtellæ, &
meritiſſime) in ſua allegatione Viceregis extra-
nei, in Regno de Aragon, nu-
mer. 83.*

CAPVT

Digitized by Google

CAPVT QVARTVM.

DE PRÆFERENDIS NOBILIBVS IN CAPELLANIIS, ET AN LICITVM SIT FVNdatori apponere conditionem nobilitatis, & puritatis ſanguinis, eiuſque probatione, in quo multa enucleantur vtilia pro examine informationum de genere admittendorum in Eccleſiis, & Collegiis, confratribus, & aliis congregationibus, & officiis, requirentibus qualitatem ſanguinis?

SVMMARIVM.

1 *In ſpiritualibus habetur ratio nobilitatis, & ſic nobiles præferuntur in beneficijs, & num. 10.*

2 *Licita eſt conditio fundatoris, quod Capellanus eligendus ſit ex nobili genere, vel purus à macula Iudæi, Mauri, & alijs ſimilibus.*

3 *Sacrilegus iudicatur, qui diſputat de factis Romanorum Pontificum & Regum.*

4 *Expenduntur loca ſacræ ſcripturæ in confirmationem huius conditionis, qualitatis, ſanguinis & ſtatutorum.*

5 *Expenduntur alia loca ſacræ ſcripturæ pro facienda informatione qualitatis patris, & aui.*

6 *Inter ignotos & Neophitos quotidie inueniuntur viri inſignes, & virtute præditi.*

7 *Melchiſedec Rex Salen fuit Sacerdos Dei altiſſimi, qui protulit Abrahæ panem & vinum, & de eo inquit Paulus Apoſtolus, ſine patre, ſine matre, ſine genealogia.*

8 *Euariſtus Papa fuit ex patre Iudæo.*

9 *Non ita præſumitur pro moribus deſcendentium à Neophitis, quam ab aliis puri ſanguinis.*

10 *Doctores communiter tenent licita eſſe ſtatuta communitatum, requirentia qualitatem ſanguinis.*

11 *Cum longanimitate temporum origo non pateat in probatione generis, ſufficit teſtimonium de auditu, etiam puro, & ſine redditione rationis.*

Digitized by Google

12 *Intelligitur text. in cap. licet ex quadam, de teſtibus.*

13 *Declaratur* conſilium Ancharrani 52. & conſilium Alexand. 82.

14 *Per teſtimonium de auditu probatur, quod quis deſcendat ex Iudæis, & Mauris, ſeu ex alijs infectis.*

15 *Probatio de auditu, vbi is contra quem datur, eſt in contraria poſſeſſione, nihil operatur.*

16 *Auditus nihil probat, etiam in antiquis contra eum qui de præſenti poſſidet, quia repugnat præſens ſtatus.*

17 *Limita vt procedat reſpectu illius ſtatuti in quo iam eſt admiſſus is contra quem habetur probatio de auditu vel eius conſanguinei ex illa parte, ex qua ei macula adſcribitur.*

18 *Vno ex fratribus pronunciato nobili, cæteris hoc ſufficit, & omnium eadẽ eſt cauſa, limita vt ibi.*

19 *Admiſſio alicuius tanquam puri ſanguinis in vno loco ſtatuti non præiudicat alijs, licet aliqualem præſumptionem faciat.*

20 *Licet res inter alios acta, alijs non noceat, tamen aliquale præiudicium operatur.*

21 *Si quis fuerit declaratus puri ſanguinis à Romano Pontifice, ſeu Rege in ſententia cum cauſæ cognitione, non ſolum litigantibus, ſed alijs præiudicabit.*

22 *Dicens ſe talem, debet probare ſe talem.*

23 *Qualitas quæ reſpicit habilitatem perſonæ, eſt probanda ab eo, & magis dicitur ſubſtantia, quam qualitas.*

24 *In ſtatutis Eccleſiarum, Collegiorum, & confraternitatum, requirentiũ qualitatem ſanguinis, pars non producit teſtes, nec citatur ad eorum examinationem.*

25 *Probatio qualitatis ſanguinis eſt habenda in loco originis.*

26 *Plus creditur vicinus quam extraneis.*

27 *Quilibet poteſt ſe ſubmittere probationi imperfectè, & ſic valet hæc probatio parte non citata.*

28 *Inualida probatio, conſenſu partis poteſt validari.*

29 *Valet pactum, quod ſtetur iuramento partis.*

30 *Prouiſio hominis facit ceſſare legis prouiſionem.*

31 *Si ex iuramento delato per pactum pars nimis præiudicaretur, poterit offerre & dare probationem in contrarium.*

32 *Veritas ſemper vna eſt, & geſtorum erroribus non immutatur.*

33 *Si quis nominauit certos patres ſeu auos, poterit poſtea conſtito de errore alios*

Digitized by Google

lios nominare, vt de eorum genere ſiat probatio, & num. 54.

34 Humiles frequenter ignorant ſuos aſcendentes.

35 Quoties res eſt in obſcuro, eſt dandus fauor probationibus.

36 Dubia ſemper ſumenda ſunt in fauorem inquiſiti.

36 Expoſiti ſunt incapaces officiorum Sanctæ Inquiſitionis, Eccleſiarum, collegiorum, & confraternitatum.

38 Qualitas requiſita ab ſtatuto, vel per conditionem, non ſufficit quod adſit præſumptiuè.

39 Expoſiti in quibus ſtatutis admittentur.

40 Statuta huiuſmodi ſunt iuri contraria, & ſic reſtringenda.

41 Statuta tantum diſponunt quantum loquuntur.

42 Quid erit ſi in loco originis non ſit memoria aſcendentiæ inquiſiti.

43 Coniunctio probationum diuerſorum locorum ſit ad eruendam veritatem.

44 Pluribus concurrentibus diuerſi generis reſultat plena probatio.

45 Quid erit, ſi in loco habitationis patris & aui inquiſiti neſciatur, an ſint naturales, & in loco, quem inquiſitus dixit eſſe originem, ignoretur ſua aſcendentia, & numeris ſequentibus.

46 Sola nominis ſimilitudo ſiue nominatio, non ſufficit ad confirmandam cuiuſque originem, licet aliquid operetur.

47 Argumentum originis ſumitur a nomine appellatiuo.

48 Habitatio, & nominatio ſimul faciunt præſumere originem.

49 Denominatio ſumitur à proximiori cauſa.

50 Quid ſi inquiſitus eiuſque pater, aut auus fuerint bene reputati in loco habitationis, ignoretur tamen, an auus ibi natus fuerit, vel ſit forenſis, & numeris ſequentibus.

51 Quilibet præſumitur eſſe illius ciuitatis ſeu loci, in quo inuenitur, niſi alienigenam eſſe probetur.

52 Qualitatem requiſitam per ſtatutum ſufficit probare ea probatione, quam ius admittit caſu difficili.

53 Præſumptiones iuris ſunt liquidiſſimæ probationes, maxime vbi res eſt difficilis probationis.

54 Attenditur, quod verſimilius eſt, non obſtante quacumque confeßione in contrarium facta.

55 Probationes ſunt arbitrariæ.

56 Qui de fama periclitatur, dicitur periclitari de vita.

57 In his probationibus rerum antiquarum ſcriptura præualent teſtibus, licet enuncia-

enunciatiue loquantur.

58 Hiſtoria, & Chronicæ antiqua preferuntur etiam teſtibus viuis.

59 Contrariorum eadem eſt diſciplina.

60 Quid ſi ſint plures teſtes deponentes inquiſitum eſſe puri ſanguinis, & pauci contrarium, an per pauciores repellatur.

61 Pars negatiua fundatur iuribus dicentibus, quod per ampliores homines perfectiſſima veritas rebellatur, ſed contrarium defendit author contra Ojeda, numeris ſequentibus.

62 Commiſſarius deputatus per communitatem ad faciendam informationem prætendentis facit in locum partis, & ſic pars videtur producere teſtes.

63 Diſcutitur an ſit verum teſtem probare plene contra producentem, & reſoluitur negatiuè, & numeris ſequentibus.

64 Quando pars producit teſtes publicatos, quorum dicta ſibi ſunt nota probant contra producentem.

65 Si pars producit teſtes, vt examinentur, licet approbet perſonas tertium, non cenſetur approbare dicta.

66 Inquiſitus in noſtra ſpecie, non cenſetur approbare perſonas teſtium, quos Commiſſarius examinat, & ſic poteſt contra eos opponere.

67 Hiſpani ſunt deſcendentes Gentilitiæ gentis.

68 Gentiles Hiſpaniæ receperunt fidem ſtatim, quod Apoſtoli & diſcipuli prædicauerunt.

69 Hiſpani omnes reputantur Chriſtiani veteres, cum potius ſit ſumenda cõiectura à naturali totius Regni progenie, Gentilitiæ gentis, quam à introcluſa per aliquos conuerſos ex Iudæis, & Mauris.

70 Cauſa naturalis accidentali præualet, cum earum inter ſe effectus pugnãt.

71 In cognitione cuiuslibet rei non accidens, ſed natura ipſa expectanda eſt.

72 Quando ſunt teſtes deponentes inquiſitum deſcendere ex Iudæis ſeu Mauris modo ſufficiẽtem rationem reddant, ſiniſtra opinio infertur inquiſito, & ſic non eſt integræ opinionis.

73 Bonus dicitur ex integra cauſa, malus ex quocumque defectu.

74 In cauſa nobilitatis vulgo, Hidalguia, ſtatur maiori numero teſtium, & cum nullus præſumatur natus cum qualitate non notatur per contrarios teſtes.

75 Res iudicata pro varietate accipitur, & vincula ſanguinis mutat.

76 Vt dicens alterum plebeium puniatur, requiritur ſcientia, nobilitatis, & dolus, ex quo affirmans illũ plebeium habet pro dicto præſumptionẽ iuris.

77 Appel-

77 *Appellans aliquem conuerſum ſola probatione dicti punitur, abſq; eo, quod iniuriatus contrarium probet, cum habeat præſumptionem, pro ſe, quod ſit gentilitia gentis.*

78 *Alia ratio, qua aſſignatur, vt per pauciores teſtes excludatur inquiſitus, eſt, quod ij affirmant alij negant; quod oſtendit author numeris ſequentibus.*

79 *Plus creditur duobus teſtibus affirmantibus, quàm mille negantibus, & num. 82.*

80 *Negatiua non ita ſe offert ſenſui ſicut affirmatiua.*

81 *Teſtis qui deponit de negatiua, quæ non cadit in ſenſum corporeum, nihil dicit, cum remoueat ſenſum ab actu.*

82 *Teſtes deponentes contra inquiſitum, affirmant vidiſſe, vel audiuiſſe, & ſic non remouent ſenſum ab actu.*

83 *Teſtes deponentes de negatiua, quæ cadit in ſenſum corporeum probant, vt ſi negatiua ſit finita & coarctata loco, & tempore, rebus & perſonis, & ponitur exemplum in noſtra ſpecie.*

84 *Quando fundamentum intentionis alicuius conſiſtit in negatiua, ipſe eam probare debet.*

85 *Negans ſolutionem ſibi factam, non tenetur probare.*

86 *Prætendentes admitti in locis, vbi adſunt dicta ſtatuta, debent probare negatiuam (hoc eſt) non eſſe maculatos, tanquam fundamentum ſuæ intentionis, & talia ſtatuta non comprehendant penſionem habentes.*

87 *Approbatus tanquam puri ſanguinis ad vnam præbendam, ſeu Capellaniam, ſi eam reſignauerit, & poſtea velit admitti ad eandem Capellaniam, ſeu præbendam, an debeat iterum probare?*

88 *Qui renunciauit Capellaniæ, poteſt ex nouo titulo petere collationem illius.*

89 *Rei ſatis demonſtratæ, aliquid declarationis addere fruſtra eſt.*

90 *Si inquiſitus prætendens excludatur viſis informationibus, quia non ſatisfecit requiſitis per ſtatutum poteſt petere, vt iterum fiat probatio ſuæ qualitatis, & quare.*

91 *Sententia lata in iudicio ſummario, nunquam præſtat exceptionem rei iudicatæ.*

92 *Probatio facta à Commiſſario Capituli, Collegij, ſeu confraternitatis licet non ſit coram perſona publica, fidem facit.*

93 *Scribæ confraternitatis creditur in rebus pertinentibus ad confraternitatem.*

116 *Nullus præſumitur abhorruiſſe à qualitate ſua.*

117 *Si fundator fuerit originarius loci, vbi celebratur* Capellania, *& puri ſanguinis, ſumitur coniectura voluntatis ex factis, & dictis per eum in vita.*

118 *Ex conſuetudine cuiusq; interpretantur eius geſta, & verba.*

119 *Chriſtiani veteres, non poſſunt humiles & viles appellari, licet ex pauperibus parentibus nati fuerint, cum eis pateant portæ dignitatum, quæ clauduntur maculatis.*

120 *Ob paucitatem clericorum admittuntur non habentes qualitates requiſitas a fundatore, ſecundum Spinum.*

121 *In officiis publicis ob penuriam nobilium, ignobiles admittuntur.*

122 *Examinatio informationum debet fieri ſecrete.*

123 *Cartulæ porrectæ ſecrete narrando aduerſa de qualitatibus inquiſiti, quid operentur.*

124 *Per ſcripta affixa Eccleſiis (vulgo* Sambenitos*) fit probatio contra inquiſitum.*

125 *Ædes committentium delictum læſæ maieſtatis humanæ, deuaſtantur, & aratro inducto, ſale aſperguntur: & de origine & ratione.*

126 *Nomina punitorum ob crimen hæreſis, & qualitas delictorum, adſcribuntur, & ponuntur affixa in Eccleſiis, in linteaminibus (vulgo* Sambenitos.)

127 *Longe peius eſt offendere æternam, quam temporalem maieſtatem.*

128 *Delicta læſæ maieſtatis diuinæ & humanæ, æquiparantur, quoad pœnam.*

129 *Linteamina, (vulgo* Sambenitos*) ferenda cum Cruce, quare dentur hæreticis reconciliatis, & ibi, de media cruce, & quibus apponatur.*

130 *Quando pœnitentes ſint iuriſdictionis Inquiſitorum.*

131 *Nomen maternum aſſumentes, non omnino reprehendendi.*

132 *Nobilitas patris per matris nobilitatem fit illuſtrior, ſplendidior, & clarior: congruit tamen filio nomine paterno appellari.*

133 *Nomen & cognomen mutare poteſt quis ad libitum, modo fiat ſine fraude.*

134 *Nomen nobilium non poſſunt ſibi aſſumere maculati, ne confundatur eorum deſcendentia in nobilium præiudicium, idem de armis.*

135 *Ex malo nomine ſiniſtra ſuſpicio infertur.*

136 *Qualitas cognoſcitur ex nomine.*

137 *Vilitas arguitur ex nomine.*

138 *Nomen bonum, bonam affert opinionem.*

139 *Nomen proprium, non ſufficit ad probandam identitatem perſonæ, ſed requiruntur duæ demonſtrationes.*

140 *Indi & Æthiopes recenter conuerſi ex Gentilibus, an ſint admittendi in locis ſtatutorum?*

141 *Statutum inhabilitans filios, & deſcendentes hæreticorum reconciliatorum, an comprehendat filios & deſcendentes eorum, qui ſua ſponte (abſque accuſatione, & inquiſitione) reconciliati fuere tempore gratiæ?*

142 *Teſtis interrogatus de auditu, & fama, tenetur reſpondere, & dicere, quod à quocumq; audierit, & ſi ſibi videatur non eſſe famam.*

1 NObilis etiam cæteris paribus præferri † debet, in ſpiritualib. enim habetur ratio nobilitatis, *gloſſ. in c. vlt. verbo, nobilitati, de pœn.* vbi quod præferuntur in beneficiis per *c. non ſatis, verſ. item conſideranda eſt, 86. diſt. gloſſ. in l. ſocietas contrahitur, vbi Dd. qui illam notant, ff. pro ſoc.* quæ tenet, quod ad adipiſcendos Canonicatus æquiparantur nobiles & literati, & ſic nobilitas eſt cauſa prælationis in beneficiis, *tradit plures referens Tiraq. de nobilit. c. 20. n. 10 & 11. & plura congerit Ceuall. q. 393. n. 32. cum ſeqq.* & quod nobilitas ſanguinis in ſpiritualibus & beneficiis ſit conſideranda, tradit Felin. *c. cum adeo, num. 6. de reſcript. Cabedus deciſ. 73. part. 2. num. 8.*

2 Ex quo † infero, licitam eſſe conditionem, quod Capellanus præſentandus, ſeu eligendus ſit ex nobili genere, vel purus à macula Iudæi & Mauri, vel aliis ſimilibus. Et licet hoc tam notorie ſit verum & rationi conſentaneum, vt non egeat comprobatione, iuuatur, ex eo quod Romani Pontifices multis ab hinc annis aſſueuêre concedere bullas, confirmando ſtatuta Eccleſiarum Cathedralium, Collegiorum, confraternitatum, quibus ordinatur, ne admittantur ad præbendas & collegiaturas, nec in confratres, niſi qui fuerint puri ſanguinis, & ſeruantur à ſacra Rota, vt videre eſt *deciſ. 120. 3. p. lib. 2. & 259. & 328. & 492. 3. p. lib. 3. in nouiſſ.* Quis tamẽ tam ſacrilegus erit, his qui de factis SS. Patrum audeat
3 diſputare inſtar ſacrilegij, hoc † iudicatur à IC. *l. 2. C. de crim. ſacrileg. Roxas de ſucceſſ. c. 23. n. 67. Mieres de maior. 4. p. q. 1. n. 9. Aym. de antiq. 1. p. in pr. n. 38. & conſ. 293. n. 3.* & Hiſpaniæ adeſt lex Regia, *22. tit. 7. lib. 1. Recop.* quæ huiuſmodi ſtatuta confirmat, & ſeruari iubet, & vltra authoritatem confirmationis ſtatutorum licitam eſſe cõditionem generis, monſtrauimus multis ſacræ Scripturæ, (tum veteris tum noui teſtamenti) authoritatibus.

Et in

Digitized by Google

Et in † primis habetur Tobiæ c. 5. Tobiam ſeniorem inquiſiſſe de 4
generatione & aſcendentia iuuenis, vt filium eius comitaretur(ignorabat eſſe Angelum)ibi: *Rogo te indica mihi, de qua domo, aut de qua Tribu eſt? cui Raphael Angelus dixit: Genus quaris mercenarij, an ipſum mercenariũ, qui cum filio eat? ſed ne forte ſolicitum te reddã, ego ſum Azarias Ananiæ magni filius: & Tobias reſpondit: De magno genere es tu, ſed peto ne iraſcaris, quod voluerim cognoſcere genus tuum.* (Aduertant ergo ſcrutantes generationes alienas, quod iraſcuntur cõtra eos homines, & odio perſequuntur illos: ideo Tobias rogauit Iuuenem ne iraſceretur.) Et Reg. 1. c. 17. *ad finem* legitur de Inquiſitione, quam Saul Rex fecit de genere, & ſtirpe Dauidis, qui futurus erat eius gener, vt cõſtat ex tex. ibi: *Eo autem tempore quo viderat Saul Dauid egredientẽ contra Philiſtaum, ait ad Abner Principem militia, de qua ſtirpe deſcendit hic adoleſcens? dixit Abner: Viuit anima tua Rex ſi noui, & ait Rex, interroga tu cuius filius ſit iſte puer: cumq; egreſſus Dauid percuſſo Philiſtao, tulit eum Abner & introduxit corã Saul caput Philiſtai habentẽ in manu ſua, & ait ad eum Saul, de qua progenie es adoleſcens? Dixitque Dauid, filius ſerui tui Iſai Bethlehemitæ ego ſum.* Vides ergo diligentem inquiſitionem factam de genere à Rege, quia non quieuit eius animus aduſque ſciuit.

Præterea, ſecundo Eſdræ c. 13. habetur, lectum fuiſſe in volumine Moyſis audiente populo, quod Ammonites, & Mohabites non intrarent in Eccleſiam Dei in æternum, eo quod non occurrerint filiis Iſrael cum pane, & aqua. Et ſtatim ſubdit Scriptura: *Factum eſt autem, cum audiuiſſent legem, ſeparauerunt omnem alienigenam ab Iſrael.*

Et † multis ſacræ Scripturæ locis, cum ſit mentio inſignium perſo- 5
narum, quas Deus dabat populo ad tuitionem, ſit nominatio parentũ & præcipue patris, & aui, vt Iudicum, c. 3. ibi: *Et poſtea clamauerũt ad Dominum qui ſuſcitauit eis ſaluatorem vocabulo Aod filiũ Gera, filij Gemini, qui vtraque manu, pro dextera, vtebatur,* & Iudith cap. 8. ibi: *Iudith vidua quæ erat filia Merari filij Ioſeph & cæterorũ, qui enumerantur aſcendentes,* & Iudic. cap. 4. ibi: *Quæ miſit, & vocauit Barac filium Abinoem decedens in Neophali dixitq; ad eum: Præcipit tibi Dominus Deus Iſrael, vade, & duc exercitum, &c.* & de aliis inſignib. viris & Prophetis, quorũ parẽtes referunt videre poteris Iudith, c. 6. ibi *Ozias filius Michæa de Tribu Simeon, & Cabria filius Gothoniel, & Charmis filius Melchia.* & Eſaias *c. 1.* & Hieremias, *c. 1.*

Et Paulus ad impoſitionem manuũ ſuarum in Timotheũ conſiderauit, q; eius parentes fuerunt firmi in fide, vt cõſtat 2. ad Timotheum

c. 1. ibi: *Recordationem accipiens eius fidei, quæ eſt in te non ficta, quæ & habitauit primum in auia tua Loide et matre tua Eunica. Certus ſum autem, quod & in te, propter quã cauſam admoneo te, vt reſuſcites gratiam Dei, quæ eſt in te per impoſitionem manuũ mearum:* & quod Diuus Paulus ad hoc conſiderationẽ habuerit, colligitur ex eo, ꝙ ipſe refert fidem Timothei, & matris & auiæ, qui prius 1. *Corint, c. 3.* prohibuerat Neophytũ eligi in Epiſcopũ, ne forte, (vt ipſe inqt) elatus in iudiciũ incidat diaboli: minus n. præſumitur de conſtantia Neophytorũ. Sed & Plato, *de legib. dialogo 6.* ad ſacerdotiũ dicit ſuo tempore requiſitã qualitatem ſanguinis in hæc verba. *Et quæ ad Sacerdotiũ creationẽ attinent Deo cõmittẽda ſunt, vt quẽadmodũ illi placet ita diuina fortuna cui tributũ id ſit ſortes ferat. In eorum autẽ, qui ſortis ſuffragium aſſecuti ſunt, examinatione, ille eſt cõprobandus, qui integer ſit atq; legitimus, deinde à domo q̃ maxime mũda, expers quoq; cædis omniumq; huiuſmodi, quæ aduerſus diuinã rem cõmittũtur, cuius & Pater materque ſimiliter vixerint* & Ioſephus *lib. 1. contra Apionẽ. ad principium pag. 3.* inquit, apud Hebreos idẽ requiſitũ fuiſſe, & ponit hæc verba *Sed quatenus ẽt Genus ſacerdotũ ſine permixtione purumq; conſiſteret prouiderunt, oportet n. eum, qui ſacerdotium habiturus eſt, ex eiuſdem gentis naſci muliere, & genus per antiquam lineam & multis teſtibus approbare.*

6 Abſit tamen † à me intelligere & ab omni bono iudicio, quod filij nati ex ignotis parentib. ſeu alij deſcendẽtes ex genere Neophytorum, ſint virtutis, fidei, & charitatis incapaces, cũ quotidie videamus ex eis viros inſignes virtute præditos, & legatur Ezechielis, c. 18. *Filius non por-*
7 *tabit iniquitatem patris.* Ignorat † quis, ꝙ Melchiſedech Rex Salen fuit Sacerdos Dei altiſſimi, qui protulit Abrahæ panẽ & vinum? de quo legitur *Geneſis. c. 14. & Pſal. 109.* & de eo inquit Diuus Paulus ad Hæbreos, c. 7. *Sine patre, ſine matre ſine genealogia*, & in Martinian. Sanct. Patrũ legitur de Euariſto Papa, qui erat ex patre Iudæo, refert Montaluus *li. 2. verbo Tornadizo, titu. 3. lib. 4. fori.* Nam optimum eſt, eſſe virtute præditum, quamuis ex vilibus parentibus natus: Et eſt miſerum aliorum incumbere famæ, iuxta illud Iuuenalis Sat 8.

Malo pater tibi ſit, Therſites, dummodo tu ſis.
Æacidæ ſimilis Vulcaniaque arma capeſſas,
Quam te Therſite ſimilem producat Achilles.
Miſerum eſt aliorum incumbere fama.

Et conducit illud Claudiani de quarto Honorij Aug. conſulatu.

Nam genus & proauos, & quæ non fecimus ipſi, Vix ea noſtra voco.

Et eſt text. *in c. nunquam 56. diſtinctione in fine*, in illis verbis: *Non eſt omnis*

Digitized by Google

no nec de virtute nec de vitio parentum, aut laudandus aliquis aut culpandus nemo inde vere, aut obſcurus, aut clarus eſt. Et iterũ inquit: *Ille magis reſplendet qui ex parentib. à virtutibus prorſus alienis, ipſe tamen fuerit de virtute mirabilis*, vbi Cardinalis Turrecremata, *n. 2.* refert diuũ Hieronymum dicentem, ſummam nobilitatem eſſe, clarere virtutib. Et illud Iuuenalis.

Nobilitas ſola eſt, atque vnica virtus, quæ moribus ornat.

Et facit l. 6. tit. 9. p. 2. ibi: *E nobles ſon hamados en dos maneras, o por linage, ò por bondad, è como quier que el linage es noble coſa la bondad paſſa è vente*, vbi Greg. verbo, *Bondad*, & facit illud Ouidij 1. de Ponto:

Si modo non cenſus, nec clarum nomen auorum,
Sed probitas magnos ingeniumque facit,
Virtute decet non ſanguine niti.

Na. n, vt inquit Pſalm. 29. *Quæ vtilitas in ſanguine meo dum deſcẽdo in corruptionem*: Sed † dico iterum, quod non ita præſumitur pro deſcenden- 9
tibus à Neophytis & infectis, pro quo faciunt plura, quæ tradit Ojeda *de incompatibilitate beneficiorum, 1. p. c. 23. n. 74.* vbi optime, & Chaſſaneus *in Catalogo gloriæ mundi 11. parte conſiderat. 25. Otalora de nobilit. 2. p. 3. princ. c. 6. num. 16.* quæ afferunt ad probandum, quod filij & deſcendentes ſolent aſſimilari parentib. Et facit illud Horat. lib. 4. carminum.

Fortes creantur, fortibus & bonis.
Eſt in iuuencis, eſt in equis patrum
Virtus, nec imbellem feroces
Progenerant Aquilæ columbam.
Doctrina ſed vim promouet inſitam.
Rectique cultus pectora roborant.
Vtcumque defecere mores,
Decorant bene nata culpa.

Nam reliquiæ ſtatus præcedentis multum influunt & operantur, *Peregrinus conſ. 10. n. 10. vol. 3. & in ſpecie eſt text. in c. pleriq; de conſecratione diſt. 4.* & eſt bonus textus in l. *quod ſi nolit §. qui mancipia, iuncta gloſſ. verſ. rationem, & verſ. non infamare, ff. de ædilit. edict.*

Licita ergo † erit conditio, ne admittantur ad Capellaniam infecti 10
macula, *ita tradit Nauarr. in manuali, c. 27. n. 205. Ojeda de incõpatib. beneficiorum, c. 23. n. 153.* vbi ponit hæc verba: *Tandẽ omnes pij ac Catholici Doctores, tã iuris diuini, quam humani profeſſores, noſtræ tempeſtatis communiter cenſent præfata ſtatuta, æqua, & iuſtiſſima eſſe atq; omnino defendẽda. & ita tenendũ*, & Otalora *de nobilitat. 2. p. 3. principal. c. 7. n. 26.* dũ loquit*r* de Neophytis inquit: *Quare ſanctè & iuſtè collegiorũ cõſtitutionib. excluduntur.*

11 Sed † quia perdifficile eſt probare cum longinquitate temporum, origo non pateat, *vt in cap. longinquitate 12. quaſt. 2.* breuiter libet huic inſerere, quod in his ſufficit probatio de auditu, quæ in antiquis ad generis probationem admittitur, *cap. licet ex quadam, de teſtib.* etiam quod teſtes ſint de auditu puro, nec reddant rationem, nec dicant à quibus audierint, *tradit Cephalus, conſ. 137. num. 45. Ant. Petra de fideicōm. quaſt. 11. num 505. Barnabas Cornaçanus deciſ. 45. num. 10.* in antiquis enim leuiores ſufficiunt probationes, *Aymon, de antiquitate §. viſo de fama, nu. 30. & 36. & 37. Cornaçanus deciſ. 49. num.* 1. & ſic filiatio, & parentela, probatur per auditum, *c. de parentela, el 1. 35. quaſt. 6. & facit, l. 8. tit. 11. lib. 2. Recopil.* ibi: *Pero ſi el aguelo ouiere ſeydo tan antiguo, que los teſtigos no le pudierō conocer, que à lo menos depongam del de oydas*, quam ponderat Couarr. *practicarum quaſt. 21. num. 7. Cabedus deciſ. 73. num. 16.* vbi quod ad probationē qualitatis auorum auditus plene probat, & alios refert, & quod in antiquis ſufficiat probatio de auditu, probat text. *in l. ſi arbiter, ff. de probatio.* & in probatione generis, tradit plures referens Maſcard. *de probatio.*
12 *concluſ. 410. ex num. 1.* plures † refert Ioannes Garcia *de nobilitate, glo. 18. §. 1. num. 1. & 12.* vbi late de probatione parentelæ, *& d. cap. licet ex quadam de teſtibus, & eius intellectu*, vt ſolum requirantur illæ diſtinctiones, & ſupputationes graduum, & illa tam anxia, & exacta inquiſitio, quando agitur de probanda conſanguinitate intra quartum gradum ad diſſolutionem matrimonij, qui intellectus ſumitur à traditis, per Alexād. *conſ. 8. n. 2. verſ. Praeterea dictus, vol.* 1. quem non retulit Ioannes Garcia, & eundē intellectū, tradit nouiſſimè Gabedo, *deciſ. 73. 2. p. n. 13.*

Neque obſtat conſilium Anchar. *52.* quia loquitur in ſtatuto odioſo iubente dare fideiuſſionem de non offendendo pro ſe, & cognatis, & ita inquit neceſſarium eſſe probare gradum diſtinctū intra illum gra-
13 dum, ne compellatur quis dare † fideiuſſionem in infinitum, pro omnibus ſuæ generationis.

Neque obſtat conſilium Alex. 82. nam loquitur in ſtatuto, quo cōſanguinei, vſque ad certum gradum compelluntur cōpromittere cauſas, atq; ita teſtes debent diſtinguere gradus, *vt in c. licet ex quadam, vt dicit ibi Alex. n. 2. verſ. Praeterea, ſic etiam intelligitur conſilium Decij. 321.* & quod tradit Tiraquel. *de retractu linag. §. 1. gloſ. 1. num. 9. & §. 1. gloſſa. 16.*

14 Et redeundo † ad id, à quo digreſſi fuimus, dico, ꝙ per teſtimonium de auditu probatur, quod quis deſcendat ex Iudæis, vel Mauris, ſeu aliis infectis, *tradit Martinus Nauarrus conſ. 6. titu. de hareticis, Ojeda de incompa-*

compa-

Digitized by Google

compatibilitate beneficiorum, 1.*par.cap.23. & optime Fran. Aret. in conſili.37. Alphonſus à Caſtro lib.* 1. *de iuſta haret. punitione, cap.7. Auendann. in dictionario, verbo, Iudios, verſiculo, & deſcendentia de genere Iudaorum, Ioãnes Guterrez, lib.3. practicarum quaſt.14. num.17. Azeuedus in Rub. titul.2. De los Hoiosdalgo, lib.6. Recopil.* & ſic teſtis interrogatus de auditu, & fama, tenetur reſpondere, cum natura huius probationis hoc deſideret, de quo num.fin.

Hæc † tamen probatio de auditu & fama, quod quis deſcendat ex Iudæis, vel aliis infectis, ſolum procedit, vbi nihil eſt in contrarium, per quod debilitetur: nam ſi is, contra quem talis probatio habetur, eſt in contraria poſſeſſione, vt quia eſt admiſſus in Sancto Officio pro officiali, vel in aliqua Eccleſia, Collegio, ſeu confraternitate, vbi non admittuntur niſi qui ſunt puri ſanguinis, vulgo, *Chriſtianos viejos*, & probata ea qualitate, tunc corruit probatio de auditu, vt traditur *deciſione Rota Romana 176.n.6. & 7. innouiſſimis.* 15

Pro † quo facit, quod auditus nihil probat in antiquis contra eum, qui de præſenti poſſidet, quia repugnat præſens ſtatus, *vt ex Abbate, Ripa, Tobia Nonio, tradit Ioannes Garcia de nobilitate, glo.18.n.10.* 16

Quod tamen † ego limitarem, vt procedat reſpectu illius ſtatuti, in quo iam eſt admiſſus is, contra quem habetur probatio de auditu, vel eius cõſanguinei ex illa parte, ex qua ei macula adſcribitur. In eo enim procedit ratio poſſeſſionis, in qua eſt, reſpectu tamẽ aliorum locorum, in quibus adeſt ſtatutum, non ſufficit, quod in alio loco ſtatuti ſit approbata eius generatio pro pura, cum res inter alios actæ aliis non noceant, *vt in Rubr. & Nigro, C. res inter alios actas*: nam poteſt haberi alia probatio, pro quo adduco gloſſam finalem, c. *dilecto El grande, de prabẽdis*, vbi quod duo fratres, ex eodem patre eademque matre contraxerunt matrimonium cum duabus ſororibus, ex eodem patre eademque matre natis. Fuit lata ſententia contra matrimonium inter vnum virũ, & eius vxorem propter conſanguinitatem, & quæritur, *an hac ſententia praiudicet alter fratri, & eius vxori, qui non fuerunt in lite?* Et reſpondetur, quod non facit eis præiudicium, & hoc eſt verum, licet ſi non afferret ſententia præiudicium, ſed commodum prodeſſet, *vt in l. ſi quis liberos, C. de naturalibus liberis*, ibi: *Et ſi vni ex multis filiis teſtimoniũ quolibet ex pradictis modis prabuerit, cateris ex eadem muliere natis ad legitima iura ſufficiet.* 17

Atque † ita vno ex fratribus pronunciato nobili, cæteris hoc ſufficit, *Gregor. l.7. tit.15. part.4. verbo, Los otros hermanos, de quo Cotta, verbo, va-* 18

ſallus,pag.mihi 104. Quod intellige ſi ſuper iure reali ſanguinis pronuncietur, *Ioannes Garcia de nobilitate,gloſ.6.n.48.* vbi refert Otaloram, facilius enim res inter alios actæ aliis proſunt, quam noceant, *vt dicit Aymõ conſ.206.* Ex dictis ſequitur, quod amiſſio alicuius tãquam puri ſangui-
19 nis † facta in vno loco ſtatuti, non præiudicabit alio loco, ſcilicet confraternitati, ſeu collegio, de cuius præiudicio tractatur, cum poteſt eſſe, quod probatio generis fuerit negligenter facta ab informãte & ſua negligentia ſibi, & non aliis debet eſſe damnoſa, iuxta iuris principiũ, agitur enim de magno præiudicio: nam ſi admittitur aliquis infectus macula, non poteſt articulari, quod eſt puri ſanguinis (vulgo, *Chriſtiano viejo*) quia ſit collega, ſeu confrater illius Collegij, ſeu confraternitatis, cum non probet hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe *vulgata l. neque natales, C. de probatio.* non tamen deſinit facere aliqualem præſumptionem, vt ſit hæc probatio puritatis facta in vno ſtatuto, noceat aliqualiter communitati alterius ſtatuti, volentis excludere admiſſum in alio
20 ſtatuto eiuſdem qualitatis † cum per res inter alios actas aliis aliquale præiudicium generetur, *glo. l. ſi duo Patroni, verbo, habitaturum, ff. de iure iurando, Aymon de antiquitate 1. part. §. propoſitum noſtrum, num. 29. & §. viſo de fama, num. 28. & 2. part. in principio, num. 44. Puteus deciſ. 113. Vicentius de Franchis deciſ. 261. numer. 6. Couarr. practicarum quaſtion. 13. num. 4. Anton. Gabriel. lib. 2 concluſ. titul. de citatio. concluſ. 1. nu. 40. Tiraq. titul. res inter alios actas, limitatione 19. Burgos de Paz conſ. 10. n. 7.* quemadmodum probationes coram incompetenti iudice proſunt aliquid coram competenti, *Bart. l. 2. C. de naufr. lib. 11. Ioannes Garcia de nobilitate, glo. 1. n. 50.* Si
21 tamen declaratio, quod quis ſit puri ſanguinis, vulgo. *Chriſtiano viejo*, ſit facta à Romano Pontifice, ſeu Rege in ſententia cum cauſæ cognitione, non ſolum præiudicabit litigantib. ſed & aliis, vt de Papa eſt text. *in c. in cauſis, de re iudicata,* & de Imperatore ſeu Rege, vel alio non recognoſcente ſuperiorem, eſt text. *in l. fin. vbi omnes, C. de legibus, Curtius Iunior, conſilio 60. num. 7.*

22 Diuerſimodè tamen † admittitur hæc probatio: nam licet dicens ſe talem debeat probare, *l. non ignorat. C. qui accuſare non poſſunt, l. cum te, C.*
23 *de probatio.* quia qualitas, quæ reſpicit habilitatem † perſonæ, eſt probanda ab eo, & magis dicitur ſubſtantia, q̃ qualitas, *Valaſcus conſultatione 74. n. 9.* & agens, vt talis debet probare ſe talem, *Decius conſ. 75. n. 6. Aymon conſ. 322. n. 4. Ioſephus Ludou. deciſ. Lucenſi 2. n. 11. Rolandus conſ. 3. n. 42. vol. 1. & conſ. 63. n. 12. eo volum. Maſcardus de probatio. concluſ. 1289.*

& Pa-

Digitized by Google

& Papinianus *l.1.ff. de probatiō.* ponit hæc verba: *Quoties quæreretur genus, vel gentem quis habere, nec ne eum probare oportet,* quem text. dicit elegantem Menchius, *l. ædibus, n.5. C. de ſeruitutibus,* & plura circa eius deciſionem adducit. Tiraq. *de nobilitate, cap.10.n.13.* & ſic in cauſis Capellaniarum, vbi ſit requiſita qualitas puri ſanguinis, qui vult conſequi Capellaniam debebit probare, & ipſe † ad id teſtes producere. Secus tamen 25
eſt in ſtatutis Eccleſiarum, collegiorum, & confraternitatum requirentium eam qualitatem. Nam tunc pars non producit teſtes, nec citatur ad eorum examinationem, prout aliàs, requiritur *c. in nomine Domini de teſtibus.* Imò cõmunitas † nominat Commiſſarium, qui eos quærat, & 25
recipiat in loco originis, vbi melius ſcite poſſunt qualitates admittēdi *cap. poſtquam 2. de electione,* ibi: *Cuius vita, vel actus qui melius poſſunt, vbi eſt conuerſatus cognoſci, inquirantur ibidem, & l.2.§. flumen, ff. de fluminibus,* ibi: *Exiſtimatione circumcolentium, & l. filium eum diffinimus, in fine, ff. de his qui ſunt ſui, vel alieni iuris,* ibi: *Hunc qui in domo natus eſt, licet vicinis ſcientib. filium non eſſe, l. ſi vicinis C. de nuptiis, c. tranſmiſſæ, qui filij ſint legitimi, Cabedus deciſ.73.n.11.* vbi intelligit de vicinis, eodem loco cohabitantibus.

Plus † enim creditur vicinis, quam extraneis, *Rebuffus, tit. de reprobatione teſtium, n.125. verſ. Decimoquarto,* & ſic probatio eſt facienda in loco originis, vbi veriſimiliter ſcietur, an ſit infectus macula, prætendens admitti in ſtatuto, & ad eundem modum, ad probandum conſanguinitatem, & filiationem, in his informationibus admittũtur conſanguinei, quia melius veritatē ſciunt, *c. conſanguineos, cap. notificamus 35. quæſt. 6. cap. tua deſponſ. c. videtur, vbi Ant. & Abb. qui matri actus poſſ. plures refert Cabedus, deciſ.73.n.11.* non tamen eis creditur ſuper qualitate, ex quo ex dicto reſultaret eis commodum, iuxta doctrinam *Bart. l. de ferre, ff. de iure fiſci.* 26

Et ſi † quæras quomodo hæc probatio admittitur & præiudicat inquiſito prætendenti, reſpondeo, hoc eſſe, quia ipſe ſe ſubmittit, prout poteſt ſe ſubmittere probationi imperfectæ, *l. fin. C. de fideicōmiſſ. l. Theopompus, ff. de dote prælegata,* & quia poſſunt partes conuenire, quod ſtetur probationi imperfectæ, *tradit Innocentius, cap. cum cauſa de teſtibus, Bald. l. fin. Cod. de probatione Alex. l. Titia diuortium in numero 14. in principio ff. ſoluto matrimonio, Iaſ. l. admonendi, in numero 10. ff. de iureiurando, refert & ſequitur Aymon conſ.206. numero 19. & conſil.10. numero finali, & Ludouicus concluſ.70. verſicul. nihilominus communis ſententia, vbi declarat.* & † inualida probatio partis conſenſu validari poteſt, *Romanus conſil. 104* 27 28

num.fin verſ.clarum, Hippolytus in Rubrica de probatio.num.178. & *l.1.§.ad quæſtionem,num.28.ff.de quæſtio. Auendannus de exequen.manda.2.part.cap.29.num* 5. vbi quod valet pactum, quod ſtetur dicto vnius, *per l.genera-*
29 *liter, C.de rebus creditis*, & dicit communem eſſe opinionem, † & ſic poteſt quis conuenire, quod ſtetur iuramento partis, *Couarr.lib.2.variarũ cap.13 num.1.* vbi de magis communi teſtatur, & talis conuentio executioni mandatur. *Parladorius lib.2.rerum quotid.cap.fin.1.part.§.12.nu.37.* licet tutor, vel Eccleſiæ ſeu reipublicæ adminiſtrator nequeat facere, *Plotus de in litem iurando, §.48.num.5.* & *6.* vbi de aliis, in ſuo tamen po-
30 teſt, † quia prouiſio hominis facit ceſſare legis prouiſionem, *l.fin.C.de pactis conuentis.*

31 Vnum † ſemper tene menti, quod ſi per pactum quis ſe ſubiiciat iuramento ſeu declarationi alicuius, & ſit exequẽdum pactum, vt modò diximus: ſi tamen pars nimis præiudicaretur, poteſt offerre & dare probationem in cõtrarium, & eſt admittenda. Ita ſingulariter tradit Iaſon, *§.ſed iſte, numero 95. inſtituta de actionibus,* & *Plotus dicto §.48. numero tertio.*

32 Veritas † enim ſemper vna eſt, & geſtorum erroribus non immutatur, *l.aſſumptio in principio,ff.an municipalem Socinus Iunior conſ.3.num.16.* & *17.vol.2.* & dicitur mater iuſtitiæ, & eſt iuſtũ iudicium, quod ſequitur veritatem, *Bald.l.Libertini,ff de ſtatu hominum, Ioſeph. Ludouic.deciſ.Lucenſi.44.num.51.* & *ſequentibus.*

33 Ex quo † infero ad noſtrum propoſitum, quod ſi quis nominauerit certos patres ſeu auos, poterit poſtea, conſtito de errore, alios nominare, vt de eorum genere fiat probatio, nec præiudicat aſſertio prius facta diuerſorum auorũ, *argum.l.interrogatam, C.de liberali cauſa.* Et ſi dicas, quod ille textus loquitur in cauſa libertatis, dico, quod etiam extra libertatis cauſam, & in probanda conſanguinitate & filiatione habet locum, quod aſſertio contraria non præiudicet veritati, *l. Imperatores §. mulier,ff.de probatio.* etiamſi aſſertio eſſet ſcienter facta, vt per dictam *l.*
34 *Imperatores tenet Ludouic deciſ. Lucenſi 44 n.54.* Humiles † namque perſonæ frequenter ignorant ſuos aſcendentes, licet ſint puri ſanguinis, cũ ſuæ vitæ humilitas eos ignotos faciat, & quia viuunt ſine offendiculo, de quibus dicit Horatius lib.1.Epiſ.ad Cæuam.

Nec vixit male, qui natus moriensque fefellit,

Hoc eſt, quod nec natiuitas, nec mors venit in notitiam hominum, & multoties filij remanent paruuli & infantes, & transferuntur de vno

loco ad

loco ad alium, vnde prouenit eis ignorantia ſuorum aſcendentium, *l. vxorem, ff. de manum.teſtam.* & ſic nimirum ſi nominando eos errent,& per noſtrum affirmare vel negare veritas non immutatur, *l.aſſumptio.in princ.ff.ad municip.*

Et quoties † res eſt in obſcuro, eſt dandus fauor probationibus,*l.cu- 35 rent,ff.de teſtib.l.2.& ſeq.ff.de itin.actuq; priuat.* per quæ & alia iura, quæ allegat tradit Aymon *conſil.207.num.9.*

Et dubia † ſemper ſumenda ſunt in fauorem inquiſiti, *arg.c.eſtote 36 miſericordes,de reg.iur.* licet ſi ita dubia ſit aſcendentia, vt non ſciatur, nec clareſcat probationibus,cum deficiat qualitas, eſt repellendus: ex quo infero,quod expoſiti,qui patrem monſtrare † non poſſunt,*vt in l. 37 vulgo concepti,ff.de ſtatu hom.* ſunt incapaces officiorum Sanctæ Inquiſitionis, Eccleſiarum,Collegiorum, & confraternitatum ſtatuti,quia licet in dubio boni præſumantur: hæc † præſumptio nihil operatur,quã- 38 do qualitas ab ſtatuto requiritur, niſi probetur,quia non ſufficit,quod qualitas adſit præſumptiue, *Marſilus l.ſi quis,nec quæſtio, n.130.& ſeqq.ff. de quæſt.* quem videas,*Aymon Crauet.conſil.225.& de antiq. ſect.1.num.38. Roland.conſ.8.n.56.vol.1.* vbi plures refert Tiber.Decian.*conſ.23.n.23. vol.1. Auendan.in Dictionario,verb.Coſtumbre,verſ.item aliud,& lib.1.de exequend.mandat.c.6.n.7.Matienço l.1.tit.4.Recopil.gloſſ.5.n.12. Baptiſt.Laderchius conſ.12.num.1.alios refert Brunorus à Sole in compendio. verb. qualitas requiſita à lege,* & quando probatio per modum conditionis requiritur, non ſufficit præſumptiua, *l.Lucius,vbi Bart.ff.de condit.& demonſt. Decius conſil.11.num.19.*

Vnum tamen † verum eſt,quod ſi per ſtatutum ſolum requiratur, 39 quod nõ deſcendant ex Iudæis, vel Mauris, vel ſint alia macula infecti, vt quia dicat non admittantur Neophyti ſiue macula infecti, tunc admittentur expoſiti. Nam † cum ſit ſtatutum contrarium iuri, *c.eam te. 40 de reſcript.* eſt reſtringendum,*vt diximus c.7.n.32.*& non debet extendi vltra illud,quod exprimitur, *l.ſi vero,§.de viro,ff.ſol.matr.*& cum non reperiatur in expoſitis macula,quam ſtatutum excludit,ſunt admittendi, quia ſtatuta tantum diſponunt quantum loquuntur, *Bald.l.teſtamentum 41 non ideo.in fin.C.de teſtam. al.conſ.50.n.2. Aymon conſ.25 Franciſc.Becc.conſ. 1.n.6.* Secus ſi adiiciatur illa qualitas, quod ſit notis parentibus, & puri ſanguinis,quia tunc non poſſunt admitti,cum nequeant probare qualitatem per ſupradicta.

Sed quia diximus ſupra, quod probatio † eſt facienda in loco ori- 42

ginis,& ſæpe contingit, quod eo loco non adſit memoria aſcendentiæ: tum, per antiquitatem: tum, quia parentes, vel aui inquiſiti mutarunt domicilium congruit, vt ſciamus, an talis ſit repellendus? & breuiter dico, quod ſi in loco quem inquiſitus nominauit ſuæ originis non ſit memoria, certe repellendus eſt, quia ignoratur eius qualitas, nec ſatisfit ſtatuto.

43 Si † tamen in loco, vbi habitauerint pater & auus ſint teſtes, qui pro certo affirment auum veniſſe ex tali loco, & eo in loco ſint alij ſuæ nominationis, vulgo, *apellido*, omnes ſint puri ſanguinis, certe hoc caſu debet fieri coniunctio probationum, vt admittatur, arg. text. *in l. Gallus*, §. *ille caſus*, *ff. de lib. & poſth.* ibi: *Duobus quaſi capitibus legis commiſtis, &c.* Eſt namq; optima probatio, quæ fit coniunctione diuerſarum teſtificationum, *Ant. Gabr. lib. 1. concl. tit. 1. de probat. concl. 1. Aymon cōſ. 73. n. 18. Gram. deciſ. 28. n. 3. Becci. conſ. 47. n. 2. Magon. deciſ. 46. n. 9.* & pluribus concur-

44 rentibus diuerſi generis reſultat † plena probatio, *Felin. conſ. 1. n. 17. verſ. primo adduco*, de quo *infra n. fin.* Quod maxime procedit, ſi locus habitationis ſit vicinus loco originis, *arg. c. quoſdam, de præſumpt. l. 1. § flumen*, ibi: *Exiſtimatione circumcolentium, ff. de fluminib.* vt erit, ſi fuerit locus diſtans duabus, aut tribus leucis, qui dicitur eiuſdē Comarchæ: eſt namq; veriſimile, quod ſi pauper auus ex loco originis ſe tranſtulit ad locū habitationis, nec reuerſi fuerunt, ipſe, nec eius deſcēdentes eius memoria obliuioni traderetur, maxime ſi pauper erat: At in loco habitationis, cū viderint auum, vel alium aſcēdentem veniſſe ex alio loco, & poſtea cū tractauerint, & habuerint pro originario alterius loci ꝓpinqui, optime quidē eſt ꝓbatio originis, & naturalitatis, quę fit loco habitationis, maxime ſi eſt acceptus à populo pro nobili, & puri ſanguinis, *Ioan. de Plat. l. 1. n. 9. C. de dignit. lib. 12.* ibi: *Quem populus acceptat*, & conducit, *c. poſtquam, de electione.*

45 Sed † quid, ſi in loco vbi habitauerūt pater, & auus neſciatur, an ſint naturales illius loci, vel exteri, & itidem in loco, quem inquiſitus dixit eſſe originem, ignoretur ſua aſcēdentia, & in loco habitationis ſint infecti omnes illius nominationis, credendum eſt, ſcienter hoc feciſſe, vt euitaret ſiniſtram opinionem, quæ vigerat in loco habitationis contra

45 omnes de illa vocatione, vulgo *appellido*. Et † hoc comprobatur: nam ſola nominis ſimilitudo, ſiue nominatio non ſufficit ad confirmādam cuiuſq; originem, *gl. verb. nam ſolam, in l. fin. §. fi. ff. ad municipalem, vbi Dd.* dicit magis commun. opin. Brunor. à Sole *in compend. verbo, nominis ſimilitudo*,

litudo, aliquid tamen operatur, vt dicit gl. ibi, & argumentum originis ſumitur à nomine † appellatiuo, *Bart. in Rub. n. 4. ff. ſolut. matrim.* & cum in 47
loco domicilij concurrant † nominatio & habitatio, tanq̃ duo vincula, 48
præferuntur vni, *§. ſi vero pater, inſtit. de adoption.* quem text. ad originem inducendam ponderat Boer. *deciſ. 13. n. 36.* & ſic præſumēdum eſt, quod ſua aſcendentia ſit illorum, qui habitant in loco inquiſiti, potius quam exterorum, & quia † denominatio ſumitur à proxmiori cauſa, *Oldrad.* 49
conſ. 23. Anchar. conſ. 404. n. 12. Ojeda de incompatibilitate beneficiorum, 1. p. cap. 23. num. 22.

Si tamē † in loco habitationis hominis illius nominis, vulgo, *appellido*, ſint Chriſtiani veteres, & pro talibus reputati, nec ſciatur de alio origine, & inquiſitus, & eius pater ibi nati fuerint, ſed ignoretur ꝓpter antiquitatem, an † auus ibi natus fuerit, cum præſumatur eſſe illius ciuitatis, vel loci in quo inuenitur, niſi alienigenam eſſe ꝓbetur, *vt tradit Bar. l. de iure, n. 2. ff. ad municip. per l. 1. in fin.* ibi: *Quam enim aliam originem hic habet, eod. tit. Alciat. reg. 2. præſumpt. 15. Bart. & Dd. in Rubr. ſol. matr. quos & alios refert & ſequitur Matienç. l. 1. tit. 4. gl. 5. n. 11. lib. 5. Recop. & licet*, vt tenet Matienç. *ibi, n. 12.* & diximus *ſupr. n. 38.* qualitas requiſita per ſtatutū debeat vere probari, non præſumptiue. Hoc † ceſſat vbi nō poteſt haberi alia ꝓbatio, quia tunc ſtandum erit leui probationi, & iuris præſumtioni, quæ dicitur † liquidiſſima probatio, *gl. l. ſi tutor, verb. oſtenderis, in fin. C. de peric. tutor. Aymon conſil. 73. n. 19.* vbi inquit, quod erit ſine dubio, vbi res eſt difficilis probationis, & iudex non debet euidentiam expectare, ſed humanam certitudinem, *Sotus de inſtit. & iur. lib. 3. q. 4. art. 3. verſ. ſuperſunt autem.* Et cum in caſu de quo agimus ſimus in difficili ꝓbatione, non eſt cur non ſit admittēdus, & quod ſufficiat, defendit *Ceuall. q. 458. n. 9. cum ſeqq. communium contra communes.* Quod ego admitterem ſi inquiſitus ſit bene reputatus, & pro tali acceptus à populo, *iuxta tradita per Plat. l. 1. num. 9. C. de dignitat. lib.* 1. Ius enim non obligat ad impoſſibilem probationem, & hæc quidem optima eſt, ſiquidem adeſt bona opinio & reputatio nominationis & inquiſiti, & ortus ipſius, & patris, & habitatio aui, cuius natiuitas ignoratur propter antiquitatem, huic enim probationi ſauet *d. l. 8. tit. 11. lib. 2. Recop.* de qua ſupra *num.* 11.

Nec obierit, quod † ipſe inquiſitus ſignauerit alium originem, quia 54
quod veriſimilius eſt, debet attendi, nō obſtante quacumq; confeſſione in contrariū facta, *Ludouic. deciſ. Lucenſ. 44. n. 53. & 54. & diximus ſup. n. 33.* Concludo igitur tenendo, quod cum probationes ſint arbitrariæ,

vt ita-

55 *vt tradit Ioſephus Ludouic.deciſ.*† *Lucenſi 3.num.9.per l.3.* §.1. ibi: *Tu magis ſcire potes quanta fides habenda ſit, ff.de teſtib.* prudentes examinatores informationum ſingula quæque penſabunt ſe ſemper inclinando in fauorem prętendentis,ſiquidem inobſcure (*vt diximus*)eſt dandus fauor probationibus,&pro eorum arbitrio votum emittent attendentes grauitatem cauſſæ,quæ eſt famæ & vitæ,comparatur *l.iuxta,ff.de manumiſ.*
56 *vindicta.* ibi: † *Periculi vita infamiave, l.1.tit.22.part. 4.* ibi: *Muerte, ò de mala fama, & l.4.tit.13.part.1.* vbi Gregorius inquit, quia paria ſunt occidere & diſfamare, *Tiber. Decian.conſil.8. num.8.& conſ.2.num.92.vol.1. Aymon conſ.168.n.2. Menoch.conſ.96.n.15.vol.1.Riminal.conſ.468.n.58. vol. 4. Ameſcua lib.2.de poteſtate in ſe ipſum, c.12.& c.5.n.10. & 15. Auendan. de exequendis mandatis, lib.2.c.10.n.21. verſ. tamen iſtud eſt,* quidquid teneat doctiſſimus Barboſa *l.ſi mora in præludiis,n.24.ſol.matrim.*contra quem eſt optima *l.finalis,ad fin.tit.23.part.2.* ibi: *E porende los antiguos puſieron la ferida de la fama por mas eſtrana que la ferida muerte,& l.4.tit.13.part.2.* ibi: *Que mejor le ſeria la muerte que la vida,* vbi Gregorius, verbo: *Las leyes antiguas,*& licet Martinus Nauarrus *conſ.1.incipient.ad primam multarum quæſtionum, num. 6. de Iudæis, & Saarracenis,* conſtituat differentiam inter electum,ſeu eligendum, dicens,quod eligendus,ſeu admittendus poſſit excludi cum vno teſte, vel alia ſemiplena probatione deſcendẽtiæ Moſaicæ,vel Mahometicæ,ex eo,quia vt ipſe inquit,turpius eiicitur,quam non admittitur hoſpes, *c.quemadmodum, de iure iurando,* & quia matrimonium contrahi impeditur,per dictum vnius teſtis, vel ſemiplenã probationem impedimenti affinitatis,*c.Præterea,el 2.de ſponſal.* ſecus autem ſi iam ſit electus, vel cõfirmatus: nam ex quo tractatur de reiiciendo,& exauctorãdo illum, requiritur maior & ſic plena probatio, *arg.c.ſuper his,de accuſat.* Mihi autem videtur vtroq; caſu requiri plenam probationẽ,cum tam grauis ſit cauſſa famæ,*per ſupradicta,*bene tamen verũ eſt,ꝙ quia hoc ſecundo caſu agitur de fama,& patrimonio ſimul,vt qñ alicui eſt facta collatio à Rom. Pontifice, vel Illuſtriſs.Cardinali Archiepiſcopo Toletano, Canonicatus S. Eccleſiæ Toletanæ, vel alterius præbendæ, quia eſt periculum famæ, & patrimonij ſimul, cautius eſt procedendum ad excluſionem, iuxta iuris principium, & quia ex ſola collatione abſq; apprehẽſione poſſeſſionis habet ius in re, *gl.verb.collatio,in c.quodam 40.de præbend.& dignit.Couar.lib.3.variar.c.16. n.1.* vbi bene declarat,& quia patrimonium,alia vita cenſetur, *Marc. Ant.Eugen.conſil.70.num.1.& diximus ſupra lib.1.c.5.num.57.*

Sed

Sed † teſtes depoſuerunt aliquem eſſe infectum macula, quia deſcendat ex tali, & inquiſitus oſtenderit per inſtrumēta matrimonialia, ſeu teſtamenta, vel aliis ſcripturis, non deſcedere ab illo, ſed alio, corruet teſtium probatio, quia in antiquis præualent ſcripturæ, *l. cenſus monumenta, ff. de probat. Aymon conſ. 58. in fin. Suarez l. quoniam, ad l. Regni. 2. dub. n. 1. in fin.* Quod procedit, licet enunciatiue conſtet in inſtrumētis, quia tunc verba enunciatiua inſtrumentorum probant *l. optimam, C. de contrahenda & committenda ſtipulat. Aymon conſ. 317. verſ. ſecundo reſpondeo, & de antiquit. tempor. 1. p. in princ. num. 6. & 7. Mieres de maiorat. 4. part. q. 20. Hieron. de Monte, Brixiano, de finib. Regum, c. 60.* 57

Idem erit ſi Hiſtoriis † & Chronicis oſtenderit diuerſam eſſe eius deſcendentiam cum Hiſtoriæ Hiſpaniæ probent, *vt diximus ſupr. c. 25. n. 32.* Et idem ſi dicant teſtes, eſſe puri ſanguinis & inſtrumentis vere contrarium appareat. Contrariorum enim eadem eſt diſciplina *tex. in prin. inſtit. de his, qui ſunt ſui, & ſupra, lib. 1. c. 11. n. 14.* Sed quia ſæpiſſime contingit, quod facta informatione qualitatū prætendentis, reſultat, quod ſunt plures teſtes deponētes, inquiſitum eſſe puri ſanguinis, & non deſcendere à Iudæis, ſeu Mauris, vel aliis maculatis, & quod pro tali viderint eum reputari, & ſic audierunt à maioribus, & ſunt pauci teſtes, qui contrarium deponunt, & per pauciores repellitur, congruit, vt ſciamus de ratione. Et videtur eos non repellendos: nam cum ſtantibus probationibus teſtium contrariis præferatur ea pars, pro qua eſt maior numerus teſtium, *l. 3. §. eiuſdem, ff. de teſtib. c. ex literis, de probat. l. fin. verſic. etenim, C. de fideicommiſſ.* ibi: *Vt per ampliores homines perfectiſſima veritas reueletur, c. in noſtra, de teſtib.* ibi: *Cum conſtet teſtes monachorum eſſe teſtibus Archidiacono numero pauciores pro Archidiacono ſententiā proferatis. Aretin. c. cum cauſſam, n. 8. & 9. de probat. Brixian. de finib. Regundis, c. 59. n. 3. Aymon conſ. 327. n. 325.* vbi optime & in termins defendit Ojeda *de incompatibilitate benef. 1. p. c. 23. n. 141.* Sed nihilominus Hiſpaniæ praxis cōtrarium obſeruat in omnibus ſtatutis puritatis ſanguinis: nam adhibetur maior fides minori numero teſtium, & repellitur prætendens admitti, de quo nemo eſt, qui dubitet, & ne obſtent iura contraria, multipliciter poteſt reſponderi. 58

Et † imprimis, quod cum Commiſſarius deputatus à Sancto Officio, ſeu communitate Eccleſiæ, Collegij, vel cōfraternitatis (cui pars ſe ſubmittit & tribuit poteſtatem examinandi teſtes, *vt diximus ſupr. n. 27.*) faciat in locum partis eius, factum reputatur partis. *arg. l. ſi ob cauſſam, de* 61

Digitized by Google

63 *euictionib.* & ſic † videtur ipſum producere teſtes, cumque teſtis probet plene contra producentem, etiam quod deponat de auditu, & credulitate, *iuxta Roman. conſil. 104. num. 6.* quem refert & ſequitur Paul. Pariſ. *conſ. 50. n. 60. vol. 1. Iaſon in Rub. ff. de iureiurand. n. 9. verſ. Sexto notabiliter limita*, cum quo tranſit Menoch. *additionator, ibi, & addit Socin. iun. conſ 69. n. 13. lib. 1. Deci. conſ. 363. n. 4. Marant. de ordine iudiciorum, §. ſextus actus, n. 16. & 17. Aym. conſ. 69. & 134. & 188.* & dicit communem opinionem, *Anton. Gabriel, lib. 1. conclus. tit. de teſtib. concluſ. 1. num. 14.* remanet plene probatum contra inquiſitum, qui cenſetur teſtes producere.

Sed hæc ſolutio non ſatisfacit: nam conſilium Romani non dicit, quod teſtis plene probat contra producentem, cum ibi loquatur, non de vno, ſed de tribus teſtibus à parte productis, vt videre poteris, nec communis ſentẽtia in eius dicto poteſt fundari, licet omnes fugiant ad d. conſilium, tanquam ad herbam bethonicam, quę ad omnia medicamenta prodeſt, vt dicit Ludouic. *inter communes, concluſ. 7. verſ. verum, & ſeqq.* vbi quod nec Romanus talia dixit, nec ſomniauit, nec ſi diceret verum dixiſſet, & inquit cogi dicere, quod aliâs dixit *Dec. conſ. 409.* quod Dd. pletiq; aues imitantur, quæ quando vna volat omnes ſequuntur,
64 & inquit tradita à Romano, intelligenda † eſſe, quando pars producit teſtes publicatos, quorum dicta ſibi ſunt nota, quia videtur approbare *vt dicit Aymon, de antiq. 1. part. § quæritur etiam, n. 13 & 14.*

65 Quod ſecus erit, ſi † teſtes non fuerint publicati, ſed pars eos produxerit, vt examinentur: nam licet approbet perſonas teſtium, non autem eorum, *d gl. in auth. de teſtib. §. licet, verſ. ſupplicijs. Couar. lib. 2. variar. c. 13. n. 1. verſ. item & illud.* vt refert Bald. Salicet. Alex. & Iaſ. Crot. Felin. Alciat. ita tenentes, & hanc opinionem contra Dd. tenet Tob. Nonius *conſ. 24. n. 24. 25. & 26. & Caſſan. conſil. 54. n. 35.*

66 Neq; in † noſtro caſu inquiſitus cenſetur approbare perſonas teſtiũ, quos Commiſſarius examinat, licet loco illius ille quærat teſtes, vt examinet, quia hoc procedit, quando pars conſentit in certas, & determinatas perſonas, *vt tradit Ioſeph. Ludouic. d. concl. 70. verſ. nihilominus cõmunis iſta*, & ſic poterit contra eos opponere, dicendo ſe ſuſpicari, tales teſtes fuiſſe examinatos, qui patiuntur tales defectus.

67 Quare ſecundo † poteſt reſponderi, quod cum Hiſpani ſint deſcendentes Gentilitiæ gentis, qui ſumpſerunt Chriſti Saluatoris fidem, ſtatim, ꝙ Apoſtoli & diſcipuli prędicauerũt, omnes reputantur Chriſtiani
68 veteres, & † ſunt habiti pro deſcendentibus à Gentibus: nam cum ea

ſit

ſit ſumenda interpretatio, quæ † naturali, potius quam accidentali naturæ conueniat, *vt poſt Aret. l. centurio n. 7. ff. de vulg. & alios tradit Menoch. conſ. 1. n. 17. vol. 1.* ſic potius ſumenda eſt coniectura deſcendentiæ à naturali totius Regni progenie, quá ab accidentali introcluſa, per aliquos conuerſos ex Iudæis & Mauris. Cauſſa † enim naturalis accidẽtali præualet, cum earum inter ſe effectus pugnant, *tradit Bart. l. qui habent, n. 2. ff. de tutel. Socin ſen. conſ. 116. n. 8. lib. 4. Ruin. conſ 59. n. 11. lib. 3. Tiraq. de retract. conſang. § 30. gl. 1. n. 26. Ioan. Garc. de nobilit. gl. 12. n. 43.* & in cognitione cuiuslibet rei non † accidens, ſed natura ipſa ſpectanda eſt, *Bart. l. cotem ferro, §. qui maximos, n. 11. ff. de public. & vectig.* & ſic omnes Hiſpani ſumuntur Chriſtiani veteres, & deſcendere à naturali progenie huius Regni, quæ eſt Gentilitiæ gentis. 69 70 71

At quando † contra aliquem aſſeritur, per aliquos teſtes, quod deſcẽdit ex Iudæis ſeu Mauris, vel aliis affectis macula, & reddunt ſufficiẽtem rationem, non poteſt iſte dici integræ opinionis, cui per teſtes ſiniſtra infertur, & cũ bonus dicatur ex integra cauſſa, malus autem ex quocumq; † defectu, *vt ſupr. lib. 1. c. 11. n. 12.* repellendus eſt, cum requiratur integer bonus, ſine opinione. Diuerſum tamen erit in cauſa nobilitatis, vulgo, *Hidalguia*: nam ex quo nullus præſumatur natus cum qualitate, ſed omnes ſerui & tributarij, *c. omnis anima, de cenſib.* præſumuntur populares, *ita Bald. l. non ignorat, n. 3 C. qui accuſ. non poſſ. Ioan. Garcia de nobil. gloſſ. 10. num. 1. & 2. & prius gloſſ. 8. n. 3. Cabed. deciſ. 73. n. 10.* licet ſint aliqui teſtes deponentes contra nobilem, dicentes eum plebeium, ſtatur maiori numero, & ſic obtinet executoriam, nec remanet maculatus ex dictis teſtium contrariorum. Imo res iudicata pro † veritate accipitur, & vincula ſanguinis mutat & falſum in verum non eſſentialiter, ſed quoad effectum, *Aymon conſ. 79. num. 1.* 72 73 75

Ex quibus † diuerſis præſumptionib. colligitur doctrina ad praxim, quod ſi quis dixerit, *aliquem eſſe plebeium*, non poterit, nec debet puniri ad querelam alterius, contra quem dixit, niſi prius probauerit ſe nobilem, & aduerſarium ſcienter & doloſe contumeliam intuliſſe, vt famæ ſuæ damnificaret, quia ex quo omnes præſumũtur plebei, nec nati cum qualitate (& dato, quod illam nobilitatis qualitatem habeat, alter præſumitur ignorare, iuxta regulas iuris) non eſt ei in delictum adſcribendum, niſi præuia probatione qualitatis nobilis querelantis, & doli dicentis eſſe ignobilem. 76

Secus tamen erit, † ſi quis dixerit, *aliquẽ eſſe cõuerſum deſcendentẽ à Iu-* 77

deis, vel Mauris, vel dicat, *quod non eſt Chriſtianus vetus*: nam eo caſu cum adſit præſumptio contraria, etiam quod is contra quem dixit non probet, quod eſt puri ſanguinis, punitur talia dicens pœnis à legibus Regni introductis, & huius punitionis ratio eſt, quia infamatur ille, contra quem dixit, & cadere facit eum à bona fama, & in hoc conſiſtit delictum. Vides ergo quomodo non eſt integræ famæ is, contra quem ſunt aliqui teſtes (maiores tamen omni exceptione) qui deponunt inquiſitum deſcendere à maculatis.

78 Sed † ſi forte hæc vera reſponſio non ſatisfacit, verius dic, quod inquiſitus, dum tenetur probare, ſe eſſe puri ſanguinis, negat deſcendere à Iudæis, vel aliis infectis, & ſic teſtes, qui in eius fauorem deponũt, negant in eo eſſe maculam, negantq; audiuiſſe deſcendere à maculatis: teſtes vero, qui dicunt eum deſcendere à Iudæis vel Mauris, aut aliis notatis macula, affirmant, & affirmant, vtriq; audiuiſſe à ſuis maioribus, &
79 plus creditur duobus † teſtibus affirmantibus, quam mille negantibus, *gloſſa ordinaria, l. diem proferre, §. ſi plures, verb. conſenſerunt, ff. de recept. arbit. Bart. Bald. & Angel. l. heredes palam, in princ. ff. de teſtament.* plures refert Maſcard. *de probat. concluſ. 70. num. 2. Natta conſil. 283. num. 4. vol. 1.* vbi
80 inquit eam eſſe rationem, quia † negatiua non ita ſe offert ſenſui, ſicut affirmatiua. Et clarius tu dic, quod qui dicit de negatiua, quæ non
81 cadit in ſenſum corporeum teſtis, nihil deponit. Imo † dicit ſe neſcire, quia remouet ſenſum ab actu, quem dicit non vidiſſe, nec audiuiſſe, & ſic teſtes deponentes, ſe non vidiſſe, quod aſcendentes inquiſiti fuerint Iudęi, Mauri, vel reconciliati aut pœnitentiati à Sancto Officio, nec audiuiſſe ab aliis, nihil deponunt, cum remoueant viſum & auditum à talibus rebus. Secus autem eſt in deponentibus cognouiſſe aſcendentes Iudæos, vel Mauros, vel reputatos pro talibus, vel reconciliati, ſeu pœ-
82 nitentiati vel † audiuiſſe à ſuis maioribus: nam tunc teſtes affirmant, id quod percipiunt ſenſu corporeo, quia viderunt vel audierunt, & ſic probant plus duo affirmantes, cum in ore duorum ſtet omne verbum, *Matth. 18. & cap. nouit ille, de iudic.* Nullus autem ex negantibus eſt teſtis, quod colligitur ex Doctoribus, quos refert Maſcard. *vbi ſupra, num. 5.*

83 Si tamen † negantes teſtes deponunt de tali negatiua, quæ caderet in ſenſum corporeum, vt quia eſt finita & coarctata loco & tempore, rebus & perſonis probarent, *Maſcard. ibi n. 7.* atq; ita, ſi teſtes affirmantes deponunt eſſe maculatum, quia eſt nepos talis conuerſi ſeu maculati, & teſtes

Digitized by Google

& teſtes negantes dicant, non eſſe maculatum, quia non eſt nepos illius aſſerti aui, ſed alterius, ex quo ex vxore viderunt illum naſci, quia hæc negatiua coarctata taliter cadit in ſenſum teſtiũ, probabunt teſtes.

Nec † nouum eſt, quod quando fundamentum intẽtionis alicuius 84 conſiſtit in negatiua, is teneatur probare, *l. hoc iure 10. ff. de verborum obligatio. Aymon. conſilio. 1. numero 7. & conſil. 112. numero 6. & conſilio 121. nu. 1. & 327. numer. 14. Franciſcus Beccius conſilio 105. numer. 11. Rolandus conſil. 67. numero 1. volum. 2. Mantica de coniecturata mente, libr. 1. titul. 1 numer. 1. numero. 3.* (licet hoc † ceſſet in negante ſolutionem, *Aymon conſilio 57.* 85 *Franciſcus Beccius dicto conſilio 105. numero 13.* & ſic iſte † prætendens ad- 86 mitti debet probare negatiuam, tanquam fundamentum ſuæ intẽtionis, non tamen comprehenduntur in his ſtatutis habentes penſiones in præbendis Eccleſiarum ſtatutorum *Rota deciſ. 259. 3. part. lib. 2.*

Sed † *an ſi aliquis fuit admiſſus ad Capellaniam, vel aliam præbendam* 87 *præuia informatione puritatis, & eam reſignauerit, ſi poſtea velit admitti ad eandem Capellaniam ſeu ſimilem præbẽdam iterato, debeat probari eius genus.* Et poſito pro vero, quod qui renunciauit Capellaniæ, † poteſt ex nouo 88 titulo petere collationem illius, vt probatur capit. *ex tranſmiſſa, de renuntiatione*, & tradit Panormitan. *capit. 1. numer. 6. de Clericis coniugatis*, & conducit conſilium Petri Surdi 517. *numer. 8.* conſequens eſt, vt non egeat noua informatione: nam cum ſatis conſtiterit de eius genere, addere aliquid rei ſatis demõſtratæ, fruſtra † eſt, *l. 1. §. finali in fine, ff. de dote* 89 *prælegata*, & hoc nouatione ceſſante. Et aduerte, quod ſi in aliquo ſtatuto fiat informatio, † ſeu probatio de genere prætẽdentis, & quia nõ 90 ſatisfacit requiſitis à ſtatuto prætendens excludatur, adhuc poterit petere iterato fieri informationem: quia cum ea informatio, & excluſio fiat † ſummariè, & ſine cauſæ cognitione, nunquam præſtat exceptio- 91 nem rei iudicatæ, *vt tradit Bartol. in extrauagan. ad reprimendum, verbo, denunciationem quomodo in crimine læſæ Maieſtatis procedatur, Raudenſis conſilio 17. 6. part. numer. 54 & 55. deciſion. Genua 3. numero 6. & 9.* Neque obſtat, quod ſemel repulſam paſſus, non eſt amplius admittendus, *ex gloſſa in capit. cum inter, de electione: nam procedit cauſa excluſionis durante, Meneſinus l. ſanum mente, n. 22. C. de tranſactio.*

Scias tamen, † quod hæc informatio & probatio, facta coram Cõ- 92 miſſario Capituli, Collegij ſeu confraternitatis, licet non fuerit facta coram perſona publica, fidem facit ex conſuetudine, *capit. cum dilectus, de fide inſtrumentorũ*, & quod credatur ſcribæ confraternitatis † in reb. 93

Digitized by Google

pertinentibus ad confraternitatem tradit Valaſcus. *conſultatione 10.*

94 Poterit tamen † is Commiſſarius recuſari, vt poteſt publicus tabellio, & licet poſſit communitas dare ſocium, ſemper conſulerem communitati, vt in totum remoueant illum alium nominando, vt probatio ſit ſine aliqua ſuſpicione.

95 Sed † *an ſufficiat qualitas priuilegiata, vt quis admittatur in his ſtatutis?* Hanc appellat quæſtionem Sabatinam, Ioannes Garcia de *nobilitate,*
96 *gloſ.35.n.49.* Et † videbatur, quod ſic l. *cum ex oratione ff. de excuſation. tutorũ,* ibi: *Eandem excuſationem competere etiam ei, qui ius annullorum impetraſſet,*
97 *Imperator noſter cum Diuo Seuero patre ſuo reſcripſit*, per quē † textum tenet ibi Bald. quod paria ſunt ineſſe alicui qualitatē, per naturam, ac ineſſe per priuilegium, & ſic quod iſti priuilegiati ſint nobiles, & gerant eorum officia, tenet Bald *l. ſiue poſſidetis, num. 3. de probatio. ſequitur Ioan-*
98 *nes Garcia de nobilitate, gloſſa 1. §. 1. nu. 43.* vbi quod † quando caſus verus & fictus ſunt æquati, æquata eſt iuris diſpoſitio. *l. Gallus § & quid ſit tan-*
99 *tum, ff. de liberis & poſthumis, cum ſimilibus,* quæ ibi allegat, & † Mieres *de maioratibus, 1. part. quaſt. 51. n. 5.* vbi *n. 4.* quod iuſſus contrahere cum nobili ſub amiſſione maioratus, adimplet ſi contrahat cum nobili ex pri-
100 uilegio. Paria † enim ſunt aliquem eſſe talem, vel haberi pro tali, *Tibe-*
101 *rius Decianus conſi. 5. n. 31. vol. 1. & conſ. 6. n. 37. eo volu.* vbi † quod æqui paratorum idem eſt iudicium, *tradunt gloſſ. Bart. & Alexand. l. ſi quis ſeruo, C. de furtis & Meneſius, l. clari. n. 10. C. de fideicommiſ.*

102 Et licet † Princeps non poſſit tollere iura ſanguinis, *§. ſed agnationis, inſtituta de capitis diminutione, l. iura ſanguinis, ff. de regulis iuris,* poteſt tamen concedere ignobili, cui deeſt qualitas ſanguinis, quod gaudeat prærogatiuis omnibus quibus gaudent vere nobiles legibus & ſtatutis
103 ciuilibus: nam etſi Princeps † ſit ſub pedibus iuris naturalis, cui deroga-
104 ri nequit *dicto §. ſed agnationis,* tamen eſt caput † iuris ciuilis, *ita tradit Ioannes Garcia gloſſa 1 §. 1. n. 50.* vbi quod poſſunt habere inſignia militaria, vulgo, habitos, & refert illud quod vulgo fertur, Nobilem te facere
105 non poſſum, exemptum † te facio, pro quo facit, *l. 6. tit. 27. part. 1.* ibi: *Puedeles dar honra de Hijosdalgo, à los que no lo fueren por linage,* vbi Gregorius Lopez, idem tenet & conducunt *tradita à Tiraquello de nobilitate, c. 6. Menchaca. de ſucceſſion. creatione, lib. 3. §. 30. num. 290. cum ſequentibus, & Otalora de nobilitate, 2. part. 3. princip. c. 7. n. 13. verſ. item videmus.*

196 Sed his † non obſtantibus, contrarium eſt tenendum, & quod tales priuilegiati non admittãtur in Sancto Officio Inquiſitionis ad officia, ſeu fa-

Digitized by Google

ſeu familiaturas, nec in Eccleſiis, Collegiis, † confraternitatib. ſtatuto- 107
rum: Et fundator primò quia quando per ſtatutum requiritur qualitas,
intelligendum eſt de naturali, cũ verba ſtatuti Intelligenda ſint, in na-
turali ſenſu, non in ficto, *l. finali, C. de his qui veniam ætatis impetrauerunt*,
ibi: *Illam tantummodo ætatem intellectam eſſe videri volumus, quæ & viginti-
quinque annorum circulu cõpleatur, non quæ Imperiali beneficio ſuppleturl l. 3.
§. hac verba, ff. de negotiis geſtis*, quam concluſionem tradunt Anton. Gã-
ma, *deciſ. 307. n. 7 Mantica de coniecturata mente teſtator. l. 3. tit. 4. n. 15 Ioan-
nes Garcia de nobilit. glo. 21. n. 30. Otalora, 2. p. c. 3. n. 20. Didacus Perez, l. 1. tit.
de matrimõ. l. 5 ordin. pag. 4. verſ. quæro. Meneſius l. ſi quis maior, n. 3. in fi. C. de
tranſactio. Auendãnus, reſpõſione 23. n. 4. Mieres de maiorat. 1. part. q. 51. n. 4.
Rolãdus, cõſ. 63. n. 19. vol. 1. Valdeſius in additio. ad Suarez, l. 1. tit. De las † ga- 108
nancias, l. 3. fori, Barboſa, l. 1. 3. pa. n. 21. ff. ſol. matr.* vbi ꝙ, etſi non admitta-
tur caſus fictus, admittitur pſumptus. Et quoties † vera cauſa requiri- 109
tur ad ſubſtantiam actus, non ſufficiet eam habere pro ſubſiſtente, *l. ſi
forte, ff. de Caſtrenſ. peculio.* ibi: *Veritatem n. expectamus, non quod quis finxit,
Alexand. conſ. 27. n. 10. vol. 1.* Atque ita iam eſt in praxi obtentum, pro hac
noſtra vera opinione in Regali Cãcellaria Pinciana in cauſa agitata in-
ter quendam Licentiatum, & nobilem ciuitatem, *De Logronno*, in qua
Licentiatus prætextu priuilegij nitebatur admitti ad Decurionatũ il-
lius conſiſtorij, quo non admittuntur niſi ex ſanguine nobiles, de quo
adeſt executoria Regalis in Archiuo illius ciuitatis.

Vnum † tamen verum eſt, quod ſi aliquis ex ſanguine nobilitatus 110
eſſet ſpurius, vel ex parentibus ſpuriis, qui ob iuris ciuilis, & Regni im-
pedimentũ non gauderet prærogatiuis nobilium, ſi is reſtitueretur na-
talib. & legitimaretur à Principe, admitteretur in his ſtatutis: nã ſublato
nobilitatis velamine iuris myſterio inducto, ꝙ Princeps aufert, (quia
vt lex ciuilia iura corrumpere poteſt, §. *ſed agnationis, inſtituta de capitis
diminutione*) apparet ſanguinis nobilitas, qua mediante, ſatisfacit ſta-
tuto, cum vere ſit nobilis, & res de facili reuertatur ad ſuam naturam,
*textus in l. ſi vnus, §. pactus ne peteret in fi ff. de pactis, & ibi ſummariũ Bartoli,
& gl. in c. ſtatutũ, verbo, numerandũ, de præbend. in 6. & conducit §. ſed hodie,
inſtituta de adoptio. ibi, & naturali vinculo copulatum, & legitimo adoptionis
modo conſtrictum.*

Sed † *ſi non reperiantur habentes qualitatem ſanguinis requiſitam per fũ-* 111
datorem, an admittantur alij. Dic in primis exteros admittendos & quæ-
rendos. Nam cum teſtator iubet, ꝙ bona ſua dentur ſacerdotib. ꝑ Miſ-
ſis celebrãdis, poſſũt executores eligere ſacerdotes exteros, & eis diſtri-

buere, licet non ſint de loco defuncti, *Ioann. Andreas cap. ſi pater de teſtamentis lib. 6. & Capella Toloſan. quaeſt. 128. Cerola in praxi, 2. part. verbo beneficium, verſ. nono.* Potius ſunt admittendi exteri, in quibus requiſita in fundatione Capellaniæ plus reperiuntur, quam in originariis, *vt tradit Spino, de teſtamen. gloſſ. 3. princip. n. 36. in fine.*

113 Si tamen † Capellaniæ fundator diſpoſuerit, quod non admittantur exteri, tunc conſideranda ſunt verba vtriuſque clauſulæ & prohibentis exteros admitti, & repellentis ignobiles, vt ex quo ambæ ſeruari non poſſunt, ea ſeruetur, ad quam maiorem affectionem habuit teſtator.

114 Et quidem † ſi altera clauſula concepta ſit verbis negatiuis, vt ſi diceret: *non admittatur ignobilis* ſeu *nō puri ſanguinis in Capellanum*, altera affirmatiuis, vt præſententur ad Capellaniam originarij huius loci, cum negatiua magis neget, quam affirmatiua affirmet, *vt tradit gloſſa in capit. cum dilectus, verbo, à ſuſpenſis, de conſuetud. Decius conſil 567. Tiraquellus, l. boues, §. hoc ſermone, limit. 7. ff. de verb. ſign. Tiber. Decia. conſ. 12. num. 15. volum. 1. Et dicemus in capit. ſequenti, ex num. 24.* ſeruari omnino debet qualitas requiſita verb. negatiuis, & admittēdi exteri puri ſanguinis. Quod ſi ambæ clauſulæ affirmatiuis, vel negatiuis verbis fuerint conceptæ,

115 tunc ex conditione eius qui † reliquit colligendum cenſeo, *argument. l. ex facto, §. ſi quis rogatus, el 1. ff. ad Trebellianū* ibi: *Sed hoc ex dignitate, voluntate, & conditione eius, qui fideicommiſit, accipiendum eſt*, vt coniecturetur plus diligere eos qui ſibi aſſimilātur in qualitatibus: nam ſi fundator fuerit nobilis, & puri ſanguinis, & forſan exterus illius loci, vbi celebranda eſt Capellan a, admittentur exteri qualificati, excluſis originariis maculatis: & ſi fuerit per contrarium è contra (cum verecundia) iudicetur, Per quā difficile tamen erit, quod maculatus generis puri con-

116 ditionem poſuerit, cum non præſumatur quis abhorruiſſe † à qualitate ſua, *ex traditis per Ancharranum, conſil. 339. ex num. 10. & Peregrinum de fideicommiſ. titul. 25. numer. 18. Molinam libr. 3. primogen. capit. 5. numero 73.* Quinimò præſumitur, quem diligere ſibi ſimilem, & odio afficere diſſimilem, iuxta illud Horatij, lib. Epiſt.

Oderunt hilarem triſtes, triſtemque iocoſi.
Sedatum celeres agilem, gnauumque remiſſi.

Et illud Ouidij lib. 2. de Pont.

Et ſeruat ſtudij fœdera quiſque ſui.
Ruſticus Agricolam, miles fera bella gerentem.
Rectorem dubiæ, nauta, puppis amat.

Quid

Quid † ſi & originarius loci illius & puri ſanguinis fuerit fundator 117
(hoc opus hic labor eſt) nam conditio exterorum non admittẽdorum eſt conformior iuri communi, quo ad beneficia vocãtur naturales, excluſis exteris, *vt diximus ſupra hoc libro, capit.3.numer.19*. A quo iure à beneficiis non arcentur conuerſi, *cap.eam te, de reſcriptis*: Sed adhuc teneo inſpiciendam eſſe conditionem perſonæ fundatoris, & illius voluntatẽ declaratam, dum viueret, ex qua colligitur qualis fuerit eius enixa voluntas, *vt in l.heredes palam, §.ſed † ſi notam, in fine, ff.de teſtament. l.quoties* 118
9.§ 1.ff.de heredib. inſtituendis: nam ex conſuetudine cuiuſque interpretantur eius geſta, & verba, *l.vel vniuerſorum, ff.de pignoratitia actione. l.qui ſemiſſes, ff. de vſufruct. l.cum ſeruus 82. verſicul. namque ipſe viuus, ff.de condition. & demonſtration. Corneus conſil.283.n.8.vol.4. Simon de Pratis, lib.1.de interpretatione, vltim. voluntat. interpretatione 2.dubitatione 2.ſolutione 9. in principio, Couarruuias lib.3. variarum, cap.6 n.10.colum.4.num.*

Nam ſi fundator fuiſſet memorandus ille Cardinalis Ioannes Martinez Siliceus Archiepiſcopus Toletanus, Hiſpaniarum Primas, potẽtiſſimi Philippi Secundi Regis Magiſter, qui obtinuit ſtatutum almæ Eccleſiæ Toletanæ, quis non affirmauit, ea in diſpoſitione, vbi ipſe & originarios, & ſanguine puros vocauerit ad Capellaniã, caſu quo ambæ qualitates inuenirentur, eius mẽtis fuiſſe, vt potius alienigenæ à Regno admitterentur, quam maculati, quod quidem veriſimiliter interrogatus reſpondiſſet, ex gloſſa *in l.tale pactum, ff.de pactis*. Et itidẽ ſi alius fuerit fũdator, qui dum viueret, notorius erat perſecutor maculatorũ, (vulgo vocatus: *Perſeguidor de iudios*.) vt paſſim reperiũtur pleriſq; locis, qui certè à nobilibus vituperandi non ſunt, vt ignobiles & maculati faciunt, qui eos appellant viles, † in quo quidem falluntur, nam Chriſtia- 119
nus vetus, licet pauper vilis nõ eſt perſona, cum ex bono ſanguine procedat, *argument. l.humilẽ. C.de inceſtis nuptiis: Humilem & abiectam fœminã* (inquit textus) *minime eam iudicamus intelligi, quæ licet pauper ab ingenuis parentibus nata ſit, vnde licere ſtatuimus Senatoribus, & quibuſcumque amplissimis dignitatib. prædictis ex ingenuis parentib. natas, quamuis pauperes in matrimonium ſibi recipere*, & ei patẽt portæ dignitatũ, quæ in noſtra Hiſpania clauduntur maculatis, qui nõ poſſunt eſſe Inquiſitores, non pbendati in Eccleſiis ſtatutorum, ſed & ipſi nequeunt fieri Equites ordinum militarium, non Collegiales, nec confratres nobiliũ locorum, vbi talia ſtatuta adſunt, vt poſſunt fieri Chriſtiani veteres, & in dies ex Collegiis Senatores creantur, quod vilib. & abiectis non conuenit ex dict. *l.humilem.*

Digitized by Google

120. Sed caſu, † quo ob paucitatem clericorum, & loci breuitatem non
ſint habiles ad Capellanias, ſecundum qualitates requiſitas à fundato-
re, admittentur minus idonei, *c.1.§. raritas hominum 53. diſt. c. 1. 21 q. 1.* in
121. ſpecie Capellaniarum, tradit *Spino de teſtamen. gloſ. 3. prin. n. 35.* Sic † vi-
demus, quod in officiis publicis ob nobilium penuriam plebei admit-
tuntur. Ita tenet Ioannes Garcia *de nobilit. gloſ. 35. n. 68.* per text. *in l. eos,
ff. de Decurionibus* in illis verb. *Maxime in eis ciuitatib. quæ copiam virorum
honeſtorum habent: nam paucitas eorum, qui muneribus publicis fungi debeant
neceſſario, hos etiam ad dignitatem municipalem, ſi facultate habeant inuitat.*
122. Facta † tamen informatione qualitatum prætendentis examinatio
eius debet fieri à communitate loco ſecreto, vbi ſolent conuenire pro ne-
gotiis capituli, vel in ſacrario, *vt dicit Marcus Antonius Cuchus, l. 4. inſti-
tutionum maiorum, tit. 8. n. 81.* nam cum vertitur periculum famæ, quæ
præponderat vitæ, *vt diximus ſupra n. 56.* cautius eſt agendum.
123. Sed † quia contingit aliquando, quod eo tempore, quo examinan-
tur informationes, porriguntur Epiſtolæ ſecretæ, quib. narratur inqui-
ſitum pati defectus generis, vel aliarum qualitatum requiſitarum, Ex-
aminatores debent cuncta rimari, & ſi viderint potius tales libellos, ex
malitia produci, quam veritati adhærere nullatenus ſuperſedeãt in ad-
miſſione inquiſiti, ſi aliud nihil impediat: neque enim paſſim admittẽ-
di ſunt prædicti libelli, cum porrigantur ab inimicis, *vt dicit Marcus An-
tonius Cuchus, d. l. 4. inſtitu. maio tit. 8. n. 83.* Si tñ aliquid veriſimilitudinis
contineant, ſuperſedendum erit in admiſſione prætendentis, quouſq;
ſuper oppoſitis ſeu obiectis in dictis libellis ſecretis inquiratur: nam lõ-
ge melius eſt ante tempus occurrere, quã poſt vulneratam cauſam re-
medium quærere, quia turpius eiicitur, quam non admittitur hoſpes,
neque ipſe poterit conqueri, quod tranſacto termino probationis ad-
mittantur de nouo teſtes, ſiquidem non hic proceditur, vt de iure cõ-
muni cum termini aſſignatione, ſed aperto termino.
124. Quod maximè procedit ſi huiuſmodi chartulæ ſe referant ad teſtes
bonæ famæ in eis nominatos, quorum copia facilis ſit, vel adſcripta af-
fixa Eccleſiis, in linteaminibus, vulgo, *Sambenitos*, quibus etiam proba-
tur, contra inquiſitum: nam ſcriptis affixis in Eccleſiis datur fides, *vt poſt
Bartolum, l. vel quod, ff. de religio. & ſumpt funerum, tradit Hier. de Monte
Brixiano de finib. regund. c. 65*, & probant vt inſtrumẽta publica, *Sica dus in
Rubrica de pbat. n. 8. ſeq. Ioãn. Andr. Dorus Pergerius l. 1. de probatio. c 5. n. 5.*
Et quemadmodum domus committentium crimen læſæ maieſta-
tis de-

Digitized by Google

tis deuaſtantur, *l. 6. tit. 13. p. 2.* vt perpetuæ notã infamiæ † perpetua ruina teſtetur, vt dicit textus *in c. fœlicis, de pœnis, l. 6.* & inſuper aratro inductõ aſperguntur ſale, quia ad erodendũ & conſumendum procliue eſt, quod dicit Parladorius *l. 1. rerum quotidia. cap. fi.* effluxiſſe ab eo, quod legitur Iudicum *c. 9.* de Rege Abimelech, qui vrbem Sichem interfectis habitatoribus rebellibus funditus deſtruxit, & ſale aſperſit: & Pſal. 106. habetur, *poſuit terram ſalſuginem à malitia habitantium in ea.* Salſugo n. maxima cauſa eſt ſterilitatis, & inducit maledictionem *vt dicit Doctor Franciſcus Valleſius de ſacra Philoſophia. c. 34.* & ſicut nomina punitorum ob crimen læſæ maieſtatis, & qualitas delictorum adſcribũtur in marmorib. vt repeniuntur in partib. ſic nomina hæreticorum punitorum, & qualitas delictorum abſcribuntur, & ponũtur affixa in Eccleſiis Parochialib. † delinquentiũ in linteaminibus, vulgo, *Sambenitos*, vt teſtatur Simancas de Catholi. *inſtitutio. tit. 47. n. 9. & 13* quod originem habuit: ab eo, quod legitur Numeri, c. 16. *Tulit ergo Eleaçar Sacerdos thuribula in ea, in quibus obtulerant hi quos incendium deuorauit, & produxit ea in laminas affigens altari, vt haberent poſtea filij Iſrael quib. cõmonerentur nequis accedat alienigena, & qui non eſt de ſemine Aaron ad offerendũ incenſum Domino, ne patiatur ſicut paſſus eſt Core, & omnis cõgregatio eius.* Quod quidem maxima cum ratione fit, nam longe grauius eſt offendere diuinã, quam temporalem Maieſtatem, cum ſecundum leges *de hæreticis, lib. 6.* licet † aliâs huiuſmodi delicto æquiparentur quoad pœnam, vt tradit Oſaſcus, *deciſ. 94. n. 29.* 125 126 128

129 Etſi † quæras de ratione, quare hæc linteamina, ſeu habitus, vulgo, *Sambenitos*, dentur hæreticis, ferẽda cum Cruce? Dic dari in ſignũ pœnitentiæ, *vt tradit Simancas vbi ſupra, & plures quos refert Cenedus in collectanea ad c. excommunicamus 13. de hær.* nã pœnitẽtes olim vtebant̃ ſacco & cilicio, vt conſtat ex multis ſacræ Scripturæ locis, Ionæ. *c. 3. & Pſal. 29.*

Sed vt nihil l orũ ignoretur, ſciẽdum eſt, aliqñ Inquiſitores imponere his hæreticis nõ Crucem integrã, ſed mediã, ad modũ vandę, Et cum ab eis quæſierim de ratione, mõſtrarunt mihi illud fieri in aliquib. partib. quoniam diu aſſuetum eſt, illam mediam Crucem, ſiue vandam ferendam in habitu dare, valde ſuſpectis de hæreſi, qui iurant de vehementi, licet non fuerint reconciliati, vt alij confitentes delicta.

130 Obiter † etiam ſcias reconciliatos portãtes, hæc inſignia, vulgo, *Sãbenitos*, ſubeſſe iuriſdictioni Inquiſitorum in omnib. cauſis ciuilibus, & criminalibus, *vt tradunt Simancas de Catholicis inſtitutionibus, c. 46. num.*

18.& dubitatiue Couar.q.34.practicarum, num.5. Iulius Clarus, lib.5.ſententiarum, §.fin. quaeſt.35.num.20. & alij quos refert Cenedus in collectanea, ad c.aliud 11. quaeſt.1. Quod intellige. ſi ſint perpetuò carceri adſtricti, nam ſunt ſubregimine Inquiſitorum. Secus autem in aliis, qui cum habitus pœnitentiæ delatione libere gradiuntur, quod colligitur ex dictis per Septimacenſem, *vbi ſupra n.20.* & Iulium Clarum, *dict.n.20.*

Sed quia ſolent ab his reconciliatis, & aliis infectis deſcẽdentes mutare parentum nomen appellatiuum, vt obſcuretur aſcendentia, informantes commiſſarij, quibus datur copia nominum parentum, & auorum inquiſiti, ſi diuerſi fuerint appellatiui, debent diligenter inquirere

131 de cauſa mutationis nominis. Nam † ſi aſſumpſerint matrum nomina, quæ forſan nobiliores ſunt parentibus, certè omnino reprehendendi non ſunt, vt dicit Tiraq. *de nobilit.c.18.num.26.* cum per matris nobilita-

132 tem patris † nobilitas ſit ſplendidior, illuſtrior, luculentior, & clarior, & è contra ignobilitas patris minus obſcura, minuſque abiecta, vt dicit Bal. *l.fi.in fine.C.de ſeruis fugit.* Et ſic fecit Rainuntius de Clera. in *c. Rainuntius, de teſtam. vbi* Hoſtienſ. & Ioann. Andr. *in verbo.de Clera. &* Anchar. Imol. & Panorm. adnotarunt, ſemper tamen filio congruit nomẽ patris aſſumere, *l. vxorem ff. de manu.teſta.* ibi: *Nomine patris vocatus eſt*, & quia retentio nominis paterni arguit de ſtirpe, & progenie natum, *Cabedus deciſ.73.n.17. Molina lib.2.c.14.n.3.*

133 Si tamen † extraneum nomen ſibi aſſumpſerit, relicto nomine ſuæ aſcendentiæ, quod libere poterit quiſque facere, *l.1.C. de mutat.nom.* dũ tamen id faciat ſine fraude, vel alterius præiudicio, *vt dicit d.l.1. iunct gl.*

134 *verb.fraude*, Quod † cõtingere poteſt, ſi, cum quis eſſet ex corrupto, ſeu maculato ſanguine propagatus, nomẽ honeſti, & ſani viri, de claro ſanguine progeniti vſurparet: quo caſu maximum irrogaretur præiudiciũ, & forte irreparabile deſcendentibus ex ſanguine puro: Nam ſi ſanguine corruptus, illo nomine vocaretur, multi crederẽt, clarum & ſanum eſſe de genere corrupto ortum, vt optime cõſiderat Guillermus Benedictus *in prin.n.ipio n.57.* & eo caſu poſſunt deſcendẽtes à claro ſanguine à iudice petere, vt prohibeat illũ ſuo nomine appellari, & ꝙ ſi renuerit facere, vt falſarius puniat. *l.falſi nominis C.de falſis.* Alteri n. per alterũ nõ debet iniqua conditio inferri *l.alteri, ff. de reg.iuris*, Etſi (vt diximus *l.1.c.7.n.36*) inſignis artifex poteſt prohibere alicui vti ſuo ſigno, ne inducaꝭ confuſio merciũ, quãto magis admittendũ eſt vbi agiꝭ de honore, qui vitæ comparatur, *l.iuxta de manu.vendict.l.1.tit.22.p.4.* ibi: *Muerte ò de mala fama*, & diximus *ſupra num. 56.* ne inducatur confuſio maculatorum

& nobilium, atq; ita tenet Auend. *lib. 2. de exequend. mand. c. 13. n. 4. in fin* vbi idem dicit de armis, & iam vidi practicari, tam in nomine, quam in armis, & qui nomen alterius ſibi aſſumit in fraudem, punitur, *Menoch. de arbitr. caſu 318. n. 19.* Itaq; ſi † inquiſitus reliquerit malum nomen, ꝙ 135
eius parentes habebant, non bene præſumitur, cum ex malo nomine ſiniſtra ſuſpicio inferatur, *vt dicit Gullerm. Benedict. c. Raynutius, in princ. n. 54. de teſtam.* & ex † nomine cognoſcatur qualitas, *l. Diuus, in princ. ff.* 136
de bonis damnat. vbi † gloſſ. verb. *ex ipſo nomine*, inquit, quod vtilitas arguitur ex nomine, & facit illud 1. Reg. c. 25. *A nomine ſiniſtro deprehenditur fatuitas*, & † econtra, *ex bono nomine, nobilitas arguitur.* Pro quo facit 137 138
illud Exod. c. 34. *Noui te ex nomine, & in uenisti gratiã coram me*, & tradũt Panorm. & Dd. *c. de quo vult Deo, de induc.* & ex nomine arguitur res, *Curt. Iun. conſ. 20. num.* 4

Nomen † tamen proprium non ſufficit ad probãdam identitatem 139
perſonæ, imo requiruntur duæ demonſtrationes. *Proſperus Paſſer. conſil. 208. num. 8.*

Sed *an Indi* † *Æthiopes recenter conuerſi ex Gentilitate ad fidem Catholicam, ſunt admittendi in locis horum ſtatutorum?* Et quidem ſi ſtatutũ ſolum neget admitti deſcendentes ex Iudæis ſeu Mauris, ſeu recõciliatis, conſtat, eos non eſſe excludentes, *vt diximus ſupr. de expoſitis.* Et maiori cum ratione hi ſunt admittendi, quippe cũ tales Indi, ſeu Æthiopes nequeant deſcendere à dictis maculatis, vt poteſt contingere in expoſitis. Si tamen ſtatutum requirat qualitatem ſanguinis, & ꝙ admittendi ſint Chriſtiani veteres à Chriſtianis veterib. deſcendentes, dubitationis eſt, cum pro vtraq; parte reperiantur rationes congruentes, quibus admitti & repelli poſſint. Et pro parte affirmatiua, vt admittantur, facit, quod Chriſtiani veteres Hiſpani appellãtur, eo quod deſcendant à Gentilib. qui ſtatim ꝙ audierunt prædicationem Euangelij crediderunt, *vt diximus ſupr. n. 67.* At iſti Indi, ſeu Æthiopes itidem faciunt & quotidie ex gentilitate conuertuntur ad prædicationem Religioſorum S. Dominici, Seraphici Frãciſci, & aliorum Ordinum, ac inclitæ Societat. Ieſu, qui ad partes ſe trãſferunt voto ac deſiderio recipiendi martyriũ pro Chriſti Redemptoris fide, & Euangelij prædicatione: nec ab hoc terrentur, eo ꝙ videant cõſocios torm ẽtis ſubiici, & variis ac extraordinariis mortis generib. pati, imo ad id alliciuntur, & cupiunt diſſolui, & ꝓ Chriſto crucis ſubire tormentum. Si ergo & in his eadem inuenitur ratio, non debent diuerſo iure cenſeri, cum idẽtitas rationis hoc ſuadeat, & idem

Digitized by Google

ius indicet, *vt ſupra lib.1. c.5.ex n.1.* Atque ita licet Neophyti conuerſi,ex Iudæis & Mauris,non admittantur ad ordines,*vt tradit Matol.de irregular.lib.1.c.31.n.1.* tamen ij admittuntur,& his dieb. plures audierunt rem ſacram in hac villa de Madrid ab Æthiope omnino nigro,de quo certũ eſt,non deſcẽdere à Chriſtianis veterib.ſed Gentilib.recenter cõuerſis.

Deinde ſtatutum inhabilitãs filios,& nepotes hæreticorum , ſiue reconciliatorum non protenditur ad filios , ſeu nepotes eorum, qui ſua ſponte reconciliati fuere,nulla præcedente accuſatione,ſeu inquiſitione tempore gratiæ,vt placuit dominis de Rota , in vna ſtatuti Eccleſiæ Hiſpalenſis,*deciſ.120. 2.part.lib.2. in nouiſſ.* quod etiam videtur ſentire Nauarr.*conſil.1.incip.ad primam quæſtionem,in fin.de Iudæis.* Ergo deſcendentes ab Indis , & Æthiopis, qui ſponte ad fidem conuerſi fuere ſtatim, quod eis fuit prædicata,non ſunt excludendi.

Et facit pro hac parte , quod Calphurnia & cauſſa promulgationis ſtatutorum,puritatis ſanguinis fuerunt deſcendẽtes ex Iudæis & Mauris,qui ſiniſtre & ſuperbe viuebant, *vt late refert Alcocer, in defenſione ſtatuti S.Eccleſiæ Toletanæ.* Quare deciſio ſtatutorũ reſtringi debeat ad genus perſonarũ,quarum cauſſa cõdita fuere ſtatuta , nec extendi ad alias perſonas,etiã ſi ſtatuta non loquantur perſonaliter,modo motiua & æquitas non reperiatur ſcripta in iure cõmuni,*vt tradit Abb. Alphonſ.Villagut.de extenſione legis,tit.de extenſione ſtatutorum, n.11.fol.mihi 138.*

Præterea à communiter accidentib. probatur Catholicos deſcẽdentes à Gentilibus,raro à fide Catholica recedere, quod frequenter contingit in conuerſis deſcendentibus à Iudęis & Mauris,ex quibus plures indies reconciliantur & relaxantur ab Inquiſitoribus. Et poteſt eſſe ratio,quod illi nullam antea legem didicerant,&ſic nulla præambula inclinatione exiſtente à recepta fide non deuiant. Hi autem profitebãtur Moſaicam,vel Mahometicam,& faciliter ſuæ priſtinæ naturæ redeunt, ad q̃ res de facili reuertitur,*l. ſi vnus,§.pactus ne peteret,ff. de pact.& diximus ſupr.n.11.* nam reliquiæ ſtatus præcedentis multum influunt & operantur,*Marc. Ant.Pereg.conſ.10.n.10.vol.3.* Pro parte tamen negatiua, vt Indi & Æthiopes non admittantur in his ſtatutis , facit,quod hi , licet deſcendant à Gentilibus,non tamen à talibus,qui ſtatim, quod Apoſtoli Chriſti fidem prædicauerũt,ſumpſerunt fidem,de quibus diximus *ſup. n.67.* imo ab idolatris qui non fuerunt ad fidem conuerſi prædicantibus Apoſtolis,cum in omnem terram exierit ſonus eorum, & in finem orbis terræ verba eorum, iuxta illud Pſalm.18.

Præterea locus Pauli qui communiter allegatur 1. ad Timoth. c. 3. ibi: *Non Neophytum, ne forte elatus in ſuperbiam in iudicium incidat diaboli*, ita conuenit conuerſis ex Gentilibus, quã ex Iudæis & aliis, cum omnes tales ſint noui in fide, & licet Paulus ſolum loquatur in perſona cõuerſi ex vi ſtatutorum, extenditur ad deſcendentes Neophytorum.

Præterea, cum illa qualitas aſcendentium Chriſtianorum ab his ſtatutis requiſita, ita deficiat in conuerſis à Gentilibus, quam ab aliis, & eorum deſcendentibus non ſatisfaciunt requiſitis, etiam quod ipſi non dederint cauſſam ſtatutis vt deſcendentes ex Iudæis, quia ea cauſſa fuit impulſiua, non finalis, atque ita ſtatuta non reſtringuntur ad eos, ſed habent locum in omnibus, quos diſpoſitio comprehẽdit, *l. 1. ff. de poſtulando. Barboſ. lib. 1. p. n. 84. cum ſeqq. ff. ſolut. matr.* quia argumentum à contrario ſenſu non ſumitur à cauſſa impulſiua, *tradit Villagut. de extenſione legis. prælud. 23. num. 6.* Quod autem viſum fuit dominis de Rota *d. deciſ. 120. 3 part. lib. 2.* procedet in ſtatuto Hiſpalenſ. 6. Atque ita hæc poſterior opinio, quod Indi & Æthiopes non admittantur in praxi, recipitur in noſtra Hiſpania. Quid tamen ſeruandum in hoc ſit apud Indos, vbi Hiſpaniæ nobiles, iam diu contraxerunt matrimonia cum Indicis, ex quibus filios procrearunt, nunc omitto, alio loco tractandum.

Sed quia *ſupr. n. 14.* diximus, teſtem † interrogatũ de auditu & fama 141 teneri reſpondere, addendum duxi perperam ſentire, de hac probatione tentantes defendere, licere teſti de auditu & fama interrogato, dicere ſe neſcire, nec audiuiſſe, ſi ſibi videatur, quod audiuit, nõ habere pro ſe famam, nec in eo concurrere qualitates requiſitas pro famæ probatione: hoc enim eſt qualitatem teſtis mutare, qui nullatenus debet aſſumere partes iudicis, *Bart. l. qui teſtamento §. fin. ad fin. ff. de teſtam. Decius conſil. 256. num. 4. & 5. Cacher. conſil. 64. num. 59.* vbi quod ad teſtem non expectat iudicare, ſed dicere id, de quo interrogatur, & ſibi conſtat ſenſu corporeo: Iudex namque tenetur veritatem indagare, & plena probatio aliquando percipitur ex multis imperfectis, & diuerſi generis, *ſecundum Felin. conſ. 2. n. 17. verſ. Primo adduco*, & diximus *ſupr. n. 43. & 44.* tradunt omnes per text. *in l. Gallus, §. ille caſus. ff. de liber. & poſth.* & in noſtris terminis, *gloſſ. in l. 1. ff. de probat.* inquit, quod cum probatio generis ſit impoſſibilis, probatur per indicia famam & teſtes de auditu, & aliis præſumptionibus, *Bart. l. filium eum definimus, in finalibus verbis, ff. de his, qui ſunt ſui vel alien. iur. Decius conſil. 295. ſequitur Cabedus deciſ. 73. numero 1.* vbi plures refert, & loquitur de probanda deſcendentia,

& dixi-

Digitized by Google

& diximus *ſupr.n.43.& 44.* Et ſic etiam, ſi non ſit fama, tenebitur teſtis dicere, quod audiuit, aliàs in hac probatione non admitteretur communis regula, *d.l.Gallus, §.ille caſus.* Si quidem ſi ſit fama, plenam probationem facit, cum tractetur de factis excedentibus hominum memoriam, & in his, quæ ſunt difficilis probationis, vt tradit plures referens, Brixian. *de finib. Regund.c.55.n.14.& 15.* Nec ſi teſtibus videatur id, de quo deponunt eſſe publicam famam, & ſic fateantur in dictis, ob id probatur fama, niſi adſint qualitates requiſitæ pro famæ probatione, plures refert Maſcard. *de probat.concluſ.749.n.11. Proſp. Paſet. conſil.167. n.2. Roland.conſ.54.n.18.vol.1. deciſio Genua.3.n.12.* nam dictum vnius facile ſequitur multitudo, *c.cum in iuuentute, de purgat. canon.* Et ſic non ſufficit, quod publice dicatur, ſi non habeat originem à fide dignis hominibus, quibus videatur credendum, *vt dicit gl. in l. Titio fundus, ff. de condit.& demonſtr.* & potius dicetur rumor, qui falſe inducitur aliquando, *vt in l.fin.ff.de hered.inſtit.* & ita appellatur, etiam, quod quarta, vel tertia pars populi reclamet, vt dicit Brixian. *de finib.Regund.c.55. num.4.* qui licet non faciat probationem, ex eo poteſt quis induci ad credendum, ita vt rumor excuſet à delicto, vt excuſatur petens beneficium viuentis, quando erat rumor, quod eſſet mortuus, *Oldrad. conſil.304. Aymon conſil.319.num.4.Menoch.de arbitr.centur.4. caſu 321.* & in aliis caſib. tradit Brunorus Aſole *in compendio, verſic. rumor,* niſi rumor ſit nimis vanus, & fatuus ex affectata cauſſa, cui credere non debemus, *Paul. Pariſ.conſil.165.num.9.vol.4. Maſcard.de probat.3.part.concluſ.1157.num.24. & 25.* (ſolent namque mali homines vocem effundere ſiniſtram, vt damnum inferant alicuius proſapiæ, vt iam vidi factum contra nobilem virum Familiarem Sancti Officij, qui ſe querelauit coram Inquiſitoribus Toletanis, me pro eo patrocinante, & facta informatione declararunt, illum eſſe ſanguine purum, & non affectũ macula illa adſcripta, quod petij per *l.circa, ff.de probat.*) & iudex ad quem ſpectat veritatem indagare, debet de initio inquirere, non teſtis, cũ nullus debeat ſe immiſcere ad ſe non pertinenti, *iuxta iuris regulam.* Tenebitur itaq; teſtis, quod audiuit à quocunq; etiam vili, propalare iudici, declarando qualitatem eius à quo audiuit, poterit tamen addere ſi velit, ſe credere, vel non credere illud, ꝙ audiuit, nõ tamen ſupprimere, ita enim peieratur qui ſupprimit veritatem, quam qui mendacium affirmat, *late Couar.lib.1.variar.c.2.* Et hanc opinionem, vt veram, tuetur, & ſeruari iubet Illuſtriſ. Dom. D. Ioan. Baptiſta de Azeuedo Indiarum Patriarcha, Supremi Senatus

Senatus Preſes,ac inHiſpaniarum Regnis Generalis Inquiſitor,vir quidem iuſtitia integerrimus,prudentia,& temperantia eximius, qui vt ſui generis ſplendore ad nobilitatis tuitionem allicitur,ita & voto implendi miniſterium,quo digniſſime eſt præpoſitus,ad id inuitatur.

CAPVT QVINTVM.

QVOD CAPELLANIA POTEST CONFERRI NON SACERDOTI CLERICO, tamen ſaltem tonſurato, & de Capellaniis requirentibus præsbyteratum, actu, vel aptitudine.

SVMMARIVM.

1 *Licet Capellania ſit ad celebrandas miſſas, poteſt conferri non ſacerdoti, modo tamen ſit clericus.*

2 *Tonſuratus dicitur habere clericalem ordinem, & ſic poteſt beneficium obtinere,modo ſit in ætate legitima,& num.14.*

3 *Collatio beneficij facta non ordinato eſt nulla.*

4 *Ad quaſi poſſeſſionem beneficij ſufficit habitus clericalis.*

5 *Quaſi poſſeſſio clericatus, ſine alia probatione inducit præſumptionem in cauſa poſſeſſionis.*

6 *Licet dicta præſumptio non ſufficiat ad iudicandum titulum, ſufficit, vt beneficij poſſeſſor non teneatur oſtendere,nec probare titulum clericatus.*

7 *Quamuis cauſa poſſeſſionis beneficialis dicatur continere cauſam proprietatis,non deſinit eſſe iudicium poſſeſſorium, & de ratione Papa confert beneficium in tempus clericatus,ſed & laico diſpenſando.*

8 *Capellanus poteſt per alium miſſas dicere,ſi teſtator ſimpliciter dixerit,præſentetur Capellanus.*

9 *Et quid ſi dixerit inſtituetur Capellanus, vel ſacerdos, & numeris ſequenbus.*

10 *In diſiunctiuis ſufficit adeſſe vnum, vel alterum.*

11 *Dictiones,*vel,ſeu,ſiue, *non ſemper denotāt diſiunctionem,ſed aliquando augmentum,& paritatem,& quandoque ſtant declaratiua.*

12 *Licet prædictæ dictiones diſiungant res,tamen ſi ponuntur inter eadem, nō denotant diuerſitatem.*

13 *Sacerdos dicitur à ſacrificando,& ſignificat eum,qui ſacrificat & cōſecrat.*

Digitized by Google

14 *Significatio vocabuli mutatur ex adiunctis, & adiuncta faciunt, vt vocabulum plura, vel pauciora comprehendat.*

15 *Vocabulum ſacerdos iunctum modo dicto, cum nomine Capellanus, facit Capellaniam ſacerdotalem ſaltem aptitudine.*

16 *Licet fundator diſponat, quod præſentetur ſacerdos in Capellania, poteſt præſentari idoneus ad præsbyteratum.*

17 *Verba non dicunt actum, ſed aptitudinem.*

18 *Multa ſunt verba, quæ ſecundum communem vſum loquendi, non ad actũ, ſed ad aptitudinem referuntur.*

19 *Iſta non dicuntur reſſui à natura, quæ habent aptitudinem quãuis nõ actũ.*

20 *Si fundator Capellaniæ exprimat quod præſentetur actu ſacerdos, debet præsbyter præſentari.*

21 *Idem erit ſi fundator non exprimat, ſed alia proferat verba, ex quibus colligatur, voluiſſe quod ſacerdos præſentaretur.*

22 *Si teſtator vtatur verbis negatiuis dicens, non præſentetur niſi ſacerdos, non poterit præſentari qui non ſit actu ſacerdos.*

23 *Ratio, quare ſi teſtator vtatur verbis affirmatiuis, admittitur non ſacerdos, ſi negatiuis ſecus.*

24 *Plus tollit negatio, quam ponit affirmatio.*

25 *Negatio eſt malignantis naturæ, cum deſtruat, quidquid poſt ſe inuenit, & oppoſitum inducat.*

26 *In negatiua fit interpretatio per prius & per poſterius.*

27 *Mitius agitur cum lege quam cum homine, tamen vbi lex, ſeu ſtatutum loquitur per negatiuam, non admittetur niſi ſacerdos.*

28 *De conſenſu patroni Capellania requirens præsbiteratum actu poterit cõferri etiam non ſacerdoti, ſaltim pro vna vice.*

29 *Et ſi fuerint plures patroni ſufficiet conſenſus maioris partis.*

30 *Conditio appoſita in inſtitutione poteſt mutari cum conſenſu Epiſcopi, & patroni fundantis, ſed & ſucceſſoris in patronatum.*

31 *Limitantur ſupradicta, ſi fundator per verba negatiua annectit præsbyteratum.*

32 *Admiſſio non præsbyteri pro vna vice, non præiudicat fundationi.*

33 *Epiſcopus etiam inuito patrono, poteſt diſpenſare circa qualitates requiſitas in Capellano, ſi Eccleſia neceſſitas immineat: ſecus aliàs.*

9 Licet Capellania ſit ad † celebrandas miſſas, quod eſt proprium Capellani officium, poteſt etiam fundator diſponere, quod cõferatur etiam

Digitized by Google

etiam non ſacerdoti,clerico tamen in minoribus ordinibus,vel †ſaltem 2
tonſurato,qui clericalem ordinem cenſetur habere,*cap.cum contingat de*
ætate , & qualitate , Clementina.2.de vita , & honeſtate clericorum,& ſic po-
teſt beneficium obtinere , modo ſit in ætate legitima , nam beneficium
non valet conferri niſi clerico ordinato,*cap.2.de inſtitutio.cap ex literis de*
tranſact. capit.cum adeo de reſcriptis, Clementina quia contingit. §. vt ante de
religioſ. domi. Concil. Tridentin. ſeſſione. 23.capit.6.de reformatione,Selua de
beneficio quæſtione.1.nu.4. Aymon conſi.94.num.1.& conſi.134.num.40.Pe-
trus Gregor.eodem tractatu cap.36.numer.1.& collatio † de beneficio facta 3
non ordinato ,nulla eſt, *Bober. deciſione. 171.* dicit communem opinio-
nem Flaminius *lib.4.de reſignat.queſt.2.num.1. Cerola in praxi.1.parte ver-*
bo beneficia ad quartum in 1.verſic.& num.8.incipienti ad octauum,quidquid
dicat additio ad Dinum,*cap.1.de regul.iur.lib 6.*& Dinus , *num.78. & ad-*
ditio ibi,verbo Vicarius,Federicus conſilio 127.§.5.verſiculo dico tertio tamen 4
ſufficiet habitus clericalis ad quaſi poſſeſſionem beneficij., *deciſio Rotæ.*
*312. in antiquis. Aymon conſilio 134.num. 40.*quia † poſſeſſio clericatus, 5
ſine aliqua probatione inducit præſumptionem in cauſa poſſeſſionis
*cap.ſi iudex laicus de ſententia excommu. lib.7.*Et † licet in beneficialibus, 6
præſumptio hæc non ſufficiat ad iudicandũ titulum , cum debeat eſſe
clericus , tamen ſi iam ſit beneficij poſſeſſor, & fuerit in poſſeſſione cle-
ricatus non tenebitur oſtendere , nec probare titulum clericatus , *Ioan-*
nes Monachus,& Archidiaconus dicto cap.ſi iudex laicus,Rotæ deciſione.865.in
antiquis ſequitur Petrus Gregorius de beneſi.io,cap.26.nu.23. nam reputatio
ad probationẽ clericatus ſufficit,*Mohedanus deciſ.21.nu.3.de renunciatione.*

Et † quãuis cauſa beneficialis poſſeſſionis dicatur continere cauſam 7
proprietatis,non tamen deſinit eſſe iudiciũ poſſeſſorium, quia eam cõ-
tinet acceſſoriè,cum principaliter tractetur de vi, & poſſeſſione,*Caſſia-*
dorus deciſ.4.nu.3.vt lite pendente,Contardus.l.vnica,C.ſi de moment. poſſeſ-
*ſione fuerit appellatum limitatione.1.§.num.2.*Sed & beneficium conferri
poteſt, in tempus, quo quis tonſuretur,ſaltim per Papam,imo & laico,
Flaminius lib.4.queſt.2.num.32 & 38.de reſignat.benefic.

Et † ſi fundator Capellaniæ ſimpliciter dicat, quod præſentetur Ca- 8
pellanus , poterit præſentari & eligi quilibet tonſuratus, quia eſt capax
beneficiorum,cum poſſit per alium miſſas dicere,*tradunt Tabiena in ver-*
bo beneficium.3.§.10. Armilla verbo beneficium,nu.83.& Saa.verbo, beneficiũ
& tradunt Selua,& alij ab eo relati de beneficio.4.par.queſt.2.nu.3.verſicul.&
hoc procedit,& vide infra *hoc lib.cap.7.num.27.*

9 Si † tamen dixerit, inſtituatur Capellanus, vel ſacerdos, videbatur ſufficere præſentare clericũ etiam in minoribus, vel tonſuratũ, cum alternatiua dirigatur ad patronũ, qui ex officio debet pſentare, & ſic eius

10 eſt electio, *capit. inter cæteras, vbi gloſſ. de reſcriptis*, quia † in diſiunctiuis ſufficit adeſſe vnum, vel alterum, *gloſſa in capit. ex parte, verbo perpetuo de reſcriptis. Staphileus de form. expect. §. ſexta igitur, nu. 5. deciſio Rota. 7. de reſcript. in nouiſſimis. l. ſi ita ſtipulatus. ff. de verborum obligat. l. cum pupillus. §. 1. ff. de conditio. & demonſtr.*

11 Sed † in contrarium, & quod debeat præſentari ſacerdos, facit, quia hæ dictiones, *vel, ſeu, ſiue*, non ſemper denotant diſiunctionem, ſed aliquando augmentum, & paritatem. *l. ſi requiſita. ff. de auro. & argento leg. Cepola ſingulari. 156. incipienti, ita ponderat, Romanus conſilio. 363. numero. 2. Alexand. conſilio. 193. libr. 2. numer.* 4. & quandoque ſtant declaratiuæ, *vt in cap. nulli de rebus Eccleſiæ, Gomezius capit. ſtatuimus ex numero. 21. de reſcript. libr. 6.* & aliquando diſiunctiua reſoluitur in copulatiuam, *Bart. l. penultima. ff. de verborum, Boherius deciſione 214. numer 4. Couarru. libr. 2. variarum cap. 5. numero. 10.* & hoc quando ſubiecta materia requirat, *vt tradit Madera animaduerſionum iuris, cap. 21. numer.* 1. qui latè de alternatiua, & diſiunctiua dictione loquitur.

12 Pro † quo facit, quod tradit Barbatia *conſilio. 33. numer. 11. volumine. 2.* vbi quod licet dictio, *ſeu*, poſita inter res ſtet diſiunctiuè, & inter perſonas copulatiuè, tamen quod ſi teſtator dixerit, *presbyter ſeu Capellanus*, & ſic diſiungat perſonas, non denotat diuerſitatem, quia ponitur

13 inter eadem, nomen autem ſacerdos dicitur à ſacrificando, & † ſignificat eum, qui ſacrificat, & conſecrat, *cap. clericos. 21. diſtinctione, & ſupra cap. 1. numer. 1.* atque ita auget ſignificationem nominis Capellanus, & quia vna pars alternatiuè aliam declarat, *l. 1. de rebus dubijs.*

14 Pro † quo facit, quia vulgare eſt ſignificationem vocabuli mutari ex adiunctis, & efficere adiuncta, vt vel plura, vel pauciora comprehendat. *l. ſi ſeruus legatus. §. qui quinque de legat. 1. Bart. l. liberorum, numero. 13. ff. de verborum ſignific. Socinus conſilio. 62. numer. 15. volumine. 3. Anchartan. conſilio. 95. numero. 3. Ruinus conſilio. 161. numero. 5. Hieronymus Gabriel conſilio. 46. numero. 14. volumine. 2. vbi alios refert Alexander Raudenſis conſilio. 30. numero. 29. volumine. 2. Afflictis deciſione. 3. numero.* 4. & ſic licet ex vi vocabuli Capellanus, ſolum requiratur, quod ſit clericus etiam primæ tonſuræ, & habeat ætatem

ad be-

Digitized by Google

ad beneficia, quæ † eſt 14. annorum, *Concil. Tridentin. ſeßione 23. capit. 6.* 15
de reformatione, tamen propter adiunctum vocabulum illud (*ſacerdos*)
efficitur Capellania ſacerdotalis. Atque hanc ſententiam tenet Cero-
la *in practica Epiſcopali. 1. part. verbo beneficia numer. 7. in fine, & folio 28.*
in principio, vbi dicit, ſic fuiſſe pronunciatum in Curia Compzana.

Intellige tamen, prædictam ſententiam non vt actu præſentandus
debeat eſſe ſacerdos, ſed quod habeat aptitudinem ad presbyteratum.

Nam † etiamſi fundator ſimpliciter diſponat, quod præſentetur 16
ſacerdos, adhuc poteſt præſentari idoneus ad presbyteratum, & ſi actu
non ſit ſacerdos, vt in terminis tradit Lambertinus, *de iure patronatus*
lib. 2. 1. part. quæſt. 7. articul 30. num. 27. folio 70, vbi dicit, nota iſta, quia
noua, & vera, licet in hoc multum dubitauerit propter conſilium Bar-
batiæ. *33. volumine. 2.* quem prius fuerat ſequutus idem Lambertus *dict.*
quæſtione. 7. articul. 27. numer. 1. *&* 2. Pro quo eſt textus *in cap. 2. de inſti-*
tutio. lib. 6. & probatur expreſſe in Concilio Tridentino, *ſeßione 24. c.*
12. de reformatione, ibi: *Neminem etiam deinceps ad dignitatem, Canonica-*
tum aut portionem, niſi qui eo ordine ſacro, aut ſit initiatus, quem illa digni-
tas præbenda, aut portio requirit, aut in tali ætate, vt infra tempus à iure, &
ab hac ſancta ſynodo ſtatutum, initiari valeat. per quem text. ita reſoluit
Ojeda *de incompatibi. beneſi. 1. part. capit. fin. numer. 15 & 19. & num. 20.*
vbi loquitur in Capellaniis ſacerdotalibus, erectione aut conſuetudine
Nauarrus conſilio mihi 2. incipienti, Eccleſia collatiua numer. 1, de præbendis
Ioannes Baptiſta Ferretus conſilio 305. num. 1. ex ſequentibus volumine. 1. Ro-
manus conſilio 325. numer. 1. Paulus de Montepico conſilio 57. numer. 6. &
ſequentibus, & per textum Concilii, ita tenet Flaminius *de reſignatione*
benefic. lib. 4. quæſtione 9. num. 19. & 36. vbi dicit, ſic obtentum in Rota,
Paulus Emilius Verallus *deciſione 127. numer. 1.* vbi inquit, ſic fuiſſe iu-
dicatum in ſacro Palatio, *Zauallos quæſtione. 393. num. 13. & 14. commu-*
niũ contra cõmunes. Verba enim † nõ dicunt actum, ſed aptitudinem, vt in 17
noſtris terminis tradit Spino *in ſpeculo teſtamentorum, gloſ. 4. princip. nu.*
66. & 68.

Et multa † ſunt verba, quæ ſecundum communem vſum loquendi 18
non ad actum, ſed ad aptitudinem referuntur, *cap. maiores. §. ceterum*
de Baptiſmo. Bellamera cap. ex part. num. 9. de ſcrutinio, & ordine faciei, &
illa non dicuntur reſpui à natura, quæ aptitudinem habent, quamuis
non † actum, ſed illa, quæ aptitudinem non habent in ſe dicuntur re- 19
ſpui à natura. *l. ſi Mæuia mater mea ff. de hered. inſtit. Bald. l. vnica numer.*

38. C. de confeſſis , *Contardus in rubrica nu. 23. & 25. C. ſi de momentanea*
poſſeſſione fuerit appell.
20 Si tamen fundator † Capellaniæ exprimat, quod præſentandus ſit
actu ſacerdos, eius voluntas ſpecificè eſt ſeruanda, cum in limine fũ-
dationis poſſit apponere conditiones, quas voluerit, modo non ſint
21 iuri contrariæ *vt ſupra dictum eſt*, & ſi non † ſint verba expreſſa, ſed alia ex
quibus colligatur, quod eius voluntas fuit, ſed vt præſentaretur actu
ſacerdos, cum habeatur pro expreſſo, quod ex verbis concipitur, *l. Gal-*
lus §. quidam recte ff. de liberis & poſth. l. certum eſt. ff. ſi certum petatur. Et
22 ſic † communiter recipitur, quod ſi verbis negatiuis vtatur fundans Ca-
pellaniam, dicens, *non præſentetur niſi præsbyter, ſeu ſacerdos*, non poterit
qui non ſit actu ſacerdos præſentari, *Abb. Clementina. 1. de ætate, & qua-*
litat. numer. 7. Lambertinus lib. 2. 1. part. artic. 39. num. 27. 7. quæſti. prin-
cipalis, Ioannes Baptiſta Ferret. dict. conſ. 205. volumine 2. Spino, vbi ſupra
numer. 67. Paul. Emilius dict. deciſione. 127. num. 2. vbi vt ſuſtineatur co-
adiutoria per Roman. Pont. conceſſa non ſacerdoti, habenti tamen æ-
tatem ad præsbyteratum in Eccleſia, quia adeſt ſtatutum, quod non
conferatur, niſi ei qui ſit actu ſacerdos, ponderat ex eo valere conceſſi-
onem, quia fuit facta cum clauſulis non obſtantiarum.
23 Et ſi † quæras de ratione, *quare, ſi teſtator vtatur verbis affirmatiuis, ad-*
mittatur non ſacerdos, ſi negatiuis ſecus? Dic eam eſſe, quia nagatiua magis
negat, quam affirmatiua affirmat. *gloſ. in l. hoc genus. ff. de conditio. & de-*
monſtrat. & gloſ. in cap. cum dilectus verbo à ſuſpenſis, ibi: *plus tollit negatio,*
24 *quam ponit † affirmatio, de conſuetudine, Decius conſilio. 567. Tiraquel. l. bo-*
ues. §. hoc ſermone, limitatione 7. Tiberius Decius conſilio. 12. numer. 15. vo-
lum. 1.
25 Et † dicetur , quod eſt malignantis naturæ , cum deſtruat quid-
quid inuenit poſt ſe, & oppoſitum inducat, *Sygnorolus conſilio. 469. nu-*
26 *mero. 14.* Et in † negatiua fit interpretatio per prius, & per poſterius, *vt*
tradit Alexander Raudenſis de Analogis lib. 1. cap. 12. num. 19. verſicul. ſex-
27 *to limitatur.* Et licet † mitius agatur cum lege , quam cum homine, *l.*
Celſus, iuncta gloſ. verbo poſtea ff. de receptis arbitris. C. ſi celebret de clerico
excommunicato miniſtrante, & tradit Coſmas Guimier in pragmatica ſancti-
one, tit. de collationibus, verbo prouidatur numer. 3. folio 91. tamen vbi lex
ſeu ſtatutum loquitur per verba negatiua, idem eſt dicendum, *Paulus*
Emilius d. deciſione. 127. n. 1.

Sed ſi mixtum affirmatiuis, & negatiuis verbis annectitur præsby-

terium, vt ſi dicat, *præſentetur ſacerdos & non alius*, cum verba affirmatiua ſint in priori parte, & verba præcedentia ſint maioris efficaciæ ad determinandum ſequentia, *vt tradit Matheſilianus notabili. 150.* admittetur ætate idoneus, pro quo eſt deciſ. Rotæ *347. num. 3. p. 3. lib. 3.* Si tamen negatiuis verbis inceperit diſpoſitio mixta, vt ſi dicat, *non præſentetur, qui non fuerit ſacerdos, ſed præſentetur præsbyter*, & ſi affirmatiua verba adſint in poſteriori parte, quia tamen negatiua præcedunt, quæ propoſitionē reddit negantē, deſtruēdo quidquid poſt ſe inuenit, *vt ſupra n. 15* reputatū diſpoſitio merè negatiua, & debet ſacerdos præſentari. 28

De † conſenſu tamen patroni Capellania requirens præsbyteratum actu, poteſt non præsbytero conferri, *tradit Panormita. c. cum acceſſiſſent, num. 5. de conſtitutio.* vbi addionator refert Butrium Imolam, & alios Rebuf. *in praxi benefic. 2. part. ſignatura ſuper clauſulam*, nec non iuris patronatus, *numer. 46. Lambertinus de iure patronat. lib. 2. 1. part. 7. quæſt. princip. art. 30. num. 11. & quæſt. 10. art. 7.* vbi plures refert Ioann. Guterteus *conſ. 1. nu. 16.* & limitant, vt ſaltem pro vna vice fieri poſſit, *Cerola in praxi Epiſcopali 1. part. verbo beneficia ad ſeptimum verſ. tertia concluſio fallit, & verbo ius patronatus decimoquinto dubio*, vbi † tenet ſufficere, quod conſentiat maior pars patronorum. Conditio † namque appoſita in fundatione poteſt mutari cum conſenſu Epiſcopi, & patroni, 29 30 *Bald. l. ſi quis præsbyter, num. 1. notabili. 3. C. de Epiſcopis, & clericis, Ancha. c. cum inferior de maior. & obed. Milis in verbo patronus, Rochus de Curte de iur. patronat. in verbo pro eo, quod diœceſanus, nume. 32. & ſequentibus, Paulus Emilius Caputaq. deciſ. 290. 2. pag. Nauarr. conſ. 5. de præbend. Additionator ad Abb. d. c. cum acceſſiſſent de conſtitutio. Geminianus cap. ſtatutum verſ. numquid de electione, libr. 6.* & maxime poterit hæc alteratio fieri, ſi præſentandus ſit aliquis de familia, ſeu genere fundatoris, *Lamb. de iure patronat. lib. 1. 1. part. art. 2. 9. quæſt. princip. num. 18.*

Et licet Lambertinus *d. art. 3. num. 11.* voluerit reſtringere hanc facultatem præſentandi non præsbyterum in Capellania actu ſacerdotali ad ipſum patronum fundantem, non autem ad patronos hæredes fundatoris, tandem *num. 20.* inquit, idem eſſe in aliis patronis deſcentibus, modo adſit aliqua cauſa, ex quo patronus fundando ſtatim acquirit ſibi & heredibus ius patronatus tranſmiſſibile, in quibus vt in ipſo reſidet, nō tamē hoc admittit, ſi fundator per † verba negatiua annectit præsbyteratum, vt videre eſt per eum, *num. 21.* in quo diſcedit ab Abb. & aliis in *d. cap. cum acceſſiſſent.* Quod verum affirmo de iure. 31

Nec

31 Nec ex † eo, quod vna vice aliqua ex cauſa à voluntate recedatur, cenſetur perpetuo manere ſublatam præsbyteri præſentationem, vt in ſimili tradit Marcus Antonius Cuchus *lib. 1. inſtitutio. maior. tit. 3. num. 73.* iuridicum eſt, quod aliquando ex cauſa recedatur à teſtantis voluntate, *l. 1. ff. vbi pupillus educari debeat, Aretinus conſ. 22. num. 5.*

32 Quinimo, † & inuito patrono, poteſt Epiſcopus diſpenſare circa qualitates requiſitas in Capellano, ſi Eccleſiæ neceſſitas immineat, *vt poſt Abb. & Felinum in cap. cum acceſſiſſent tradit Lambertinus de iure patron. lib. 2. 1. p. quæſt. 10. articul. 7. num. 4. Cabedus de patron. Reg. Coron. cap. 12. num. 4.* Extra autem hunc caſum nequit Epiſcopus diſpenſare circa qualitates requiſitas per fundatorem, ſine patroni conſenſu, *ſecundum Lambertinum, vbi ſupra art. 9. in fine.*

CAPVT VI.

FVNDATOR CAPELLANIÆ POTEST DISPONERE, QVOD CAPELlanus ſit amobilis ad nutum patroni, & plura, de beneficiis amobilibus.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia aliqua dantur ad placitum, quæ Manualia dicuntur, & idem Capellania amobiles fundata cum conſenſu Epiſcopi.*
2 *Quamuis Capellaniæ, ſeu beneficia ſunt amobilia, ad nutum conferuntur.*
3 *Collatio beneficii cenſetur facta cum ſua qualitate.*
4 *Romanus Pontifex conferendo huiuſmodi beneficia amobilia, non cenſetur velle mutare eorum naturam.*
5 *Aliqui Doctores contrarium tenuere, ex quo confert Papa ex certa ſcientia, Author autem diſtinguit.*
6 *In dubio non eſt præſumendum, Papam velle mutare naturam beneficii amobilis.*
7 *Beneficia amobilia impropriè beneficia appellantur ſecundum aliquos, ex quo beneficia debent eſſe perpetua.*
8 *Sufficit, quod beneficia ſint perpetua aptitudine.*
9 *In quo differant beneficia regularia & ſæcularia.*

10 Ex

Digitized by Google

10 *Ex eo quod beneficia ſint amobilia, non deſinunt poſſe in titulum conferri cum poſſint dari in titulum amobile.*
11 *Perpetuum dicitur beneficium, quod certo tempore non limitatur.*
12 *In beneficiis amobilibus habet locum regula de publicandis.*
13 *Beneficium amobile poteſt reſignari, dummodo fiat mentio amobilitatis, & in impetratione ſecundi fieri debet illius mentio.*
14 *Beneficium amobile poteſt permutari etiam cum beneficiis perpetuis.*
15 *Habens beneficium amobile tenetur horas Canonicas recitare.*
16 *Ex beneficiis, & Capellaniis amobilibus ſoluitur ſubſidium ex motu proprio Clementis Octaui.*
17 *Beneficium appellatur conceſſum ad placitum Romani Pontificis.*
18 *Licet voluntas morte finiatur, non cenſetur remotus Capellanus nominatus morte patroni nominantis, & quare.*
19 *Quamuis morte patroni nominantis non cenſeatur reuocatus Capellanus tamen patronus ſucceſſor poterit reuocare & amouere.*
20 *Capellanus remotus non poteſt petere reſtitutionem cum ei non competant remedia poſſeſſoria.*
21 *Capellania & beneficiati in his beneficiis amobilibus non poſſunt iuuari, regulis de annali & triennali cum non poſſideant.*
22 *An Capellanus ex malitia remotus poſſit adire ſuperiorem, vt eum reſtituat, & numeris ſequentibus.*
23 *Quilibet præſumitur habere affectionem ad conſanguineos.*
24 *Amicus conſanguinei loco habetur.*
25 *Capellanus qui acceptauit beneficium amobile non debet conqueri, ſi remoueatur, quia hoc euenire poſſe proſpicere debuit.*
26 *Iudex debet ex ſuo officio prouidere, ne vis fiat vtenti iure ſuo.*

POteſt etiam diſponere Capellaniæ fundator, quod Capellanus ſit amobilis ad nutum patroni: nam beneficia aliqua † dantur ad nutum, quæ manualia dicuntur, *Selua de beneficiis 2. p. q. 11. n. 8. Gomecius de expectatiuis nu. 44. Staphileus de literis gratia, tit. de formis expectatiuarũ. §. nona forma, num. 29. refert & ſequitur Cerola in praxi Epiſcop. 1. part. verbo beneficia, verſ. ſexto beneficia, fol. mihi 18. Coſmas Guimier. in pragmatica ſanctione, tit. de collationibus, verb. perpetuus fol. mihi 116. Quintilianus Mandoſius regula 3. reſeruationum quæſt. 10 & Paul. Granutius in additionibus ad Simonetam de reſeruatione benef. q. 8. n. 5.* Quod procedit & habebit locum etiam quod non ſint beneficia regularia, ſed ſæcularia vt Ca- 1

pellaniæ collatiuæ. Intellige tamen modo talis fundatio in limine approbetur ab Ordinario, vt in ſpecie tradit Lambertinus, *de iure patron. lib. 1. 1. part. 9. quæſt. princip. artic. 2. per totum, præcipuè ex num. 17. & n. fin. Guterreus lib. 3. practicar. quæſt. 11. num. 21. & per tradita per Nauarr. conſ. 43. incipienti in Prouincia Tarconenſi, num. 11. & 12. de Simonia.*

2 Et quamuis † hæ Capellaniæ, beneficia ſint amobilia, ad nutum conferuntur, *vt tradit deciſio Rota Romana 772. num. 1. 1. part.* vbi quod recipientes collationem talium beneficiorum amobilium, ſemper ſunt parati dimittere ad voluntatem eorum, qui poſſunt eos amouere. Idem dicit Flaminius *de reſignatione beneficiorum lib. 11. q. 3. num. 102.* Collatio
3 enim † beneficii cenſetur facta cum ſua qualitate, *tradit deciſio rota Romana 177. num. 1. 3. part. Petrus Gregorius Toloſanus de beneficio cap. 11. n.*
4 *12. in fin.* Nec † etiam Papa conferendo huiuſmodi beneficia cenſetur velle mutare eorum naturam, vt de temporali efficiatur perpetuum, *tradit Calderinus conſ. 26. de præbendis Caſſiodorus deciſ. 4. de præbend. Gambar. deciſ. 1. ſequitur Flaminius de reſigna. benefi. libr. 11. quæſt. 3. num. 95.*

5 Plures † tamen tenent contrarium in Papa, quia ex certa ſcientia confert, & ſic inferior non poterit reuocare, *vt poſt alios tradit Flaminius li. 2. de reſignatione q. 11. num. 9. & ſequentibus.* Mihi autem placet opinio Baldi *conſ. 180. li. 3.* Oldradi *conſ. 13. cum quæſtio. in fin.* tenentium, expectandam eſſe mentem Roman. Pontificis, vt ſi veriſimiliter colli-
6 gatur, voluiſſe, quod † beneficium eſſet perpetuum pro tali habeatur: ſecus aliàs. Verum tamen ſi non exprimatur, non eſt credendum, Papã voluiſſe mutare naturam beneficii amobilis, *tradit Mandoſius regula 3. reſeruationum quæſt. 10. nu. 3.* Et ita Petrus Gregor. *de benefic. c. 11. n. 12.* non abſolute dixit, quod huiuſmodi beneficia collata à Romano Pon-
7 tifice, nequeunt reuocari, ſed quod difficilius reuocari poterunt. Et † ibi *in principio numeri* dicit, impropriè beneficia appellari. Idem tradit Cerola *in pract. Epiſcop. 1. part. verbo beneficia, num. 1. verſ. 5.* eo quod non ſint perpetua, vt debent eſſe beneficia. *c. præcepta. 55. diſtinctione.* Quod etiam tradit Staphileus *de literis gratiæ, tit. de formis expectatiuarum. §. nouiſſima forma, n. 28. & 29. Martin. Nauarr. conſ. 5. incipienti, quidam teſtator n. 2. & conſ. 6. incipienti de Capellanis de præbend. per ca. inuentum. 16. q. 7. & c. ſatis peruerſum. 56. diſtinctione.* tamen beneficia communiter appellantur à Doctoribus, & à ſacra Rota, vt videre poteris locis à me re-
8 latis, & beneficia sũt, ex † quo conferuntur, & ſufficit, quod ſint perpetua aptitudine, quia poſſunt remanere apud eos, quibus ſunt cõceſſa, quo-

ad vi-

Digitized by Google

ad vixerint, permittente ſuperiore in regularibus, ſeu patrono in Capel-
laniis: *tradit Guimier. in pragmatica ſanctione, titul. de collatio. verb. perpe-
tuis fol. mihi 116. num. 2.* & erunt perpetua, ſi non reuocantur , *vt dicit
Rebuſ. tract. nominationum queſt. 9. n. 25. verſ. in contrarium.* Et attento,
quod forſan non amouebit, qui poteſt dicuntur perpetua, *vt dicunt Do-
ctores. argum. c. vlt. de reſcri. li. 6. & l. ſufficit ff. de conditio. & demonſt. tra-
dit Vitalinis in Clementina. 1. §. in quibus, n. 3. de ſupplenda negligentia prel.
Gambar. de poteſtate legat. a latere li. 4. num. 13. in fin. & ſequentibus, Selua
de beneficio 3. part. queſt. 21. nu. 3. circa medium, Flaminius li. 2. de reſig. q.
3. n. 91.* Et licet Gābar. *vbi ſupra*, dicat, hoc procedere in beneficiis regu-
laribus amobilibus, & allegat deciſionem Bellamer. *207. col. 2. verſ. nō
obſtat*, & Mandoſium *regula. 3. reſeruatio. q. 11. num. 12. vt refert Flami-
nius dict. num. 91.* veritas tamen eſt, quod idem in vtroque eſt iudican-
dum. Nam cum ſint beneficia amobilia ad nutum, ſiue ſint regularia,
ſiue ſæcularia, habent illam perpetuitatem aptitudine, & qualitate a-
mobilitatis. Differunt † tamen in hoc, quod beneficia regularia ſui na- 9
tura ſunt amobilia, & quandoque efficiuntur perpetua, ſæcularia autē
ſua natura ſunt perpetua, & poſſunt fieri temporalia, *Mandoſius regula.
3. reſeruationum queſt. 10. n. 5. ſequitur Flaminius li. 11. de reſigna. benefi. q.
3. n. 91. Nauarr. conſ. 6. incipienti, An Epiſc. poßit nu. 2. de officio ordinarii*,
qui loquitur in beneficiis ſæcularibus amobilibus, & ponit hæc verba:
*Sed libertatem quaris ponendi, & tollendi quem & quoties voluerit, quod eſt
grande & vtile frænum ad continendum Capellanum in officio virtutis, ne pa-
tronus reſciens illius vitium amoto eo ponat alium, qui poſſet eſſe magna cau-
ſa faciendi Capellam, ſiue beneficium de perpetuo manuale.* Neque ex † eo, 10
quod ſint amobilia deſinunt poſſe conferri in titulum, quia bene poſ-
ſunt dari in titulum amobile, *vt tradit dicta deciſ. Rotæ. 772. n. 8. 1. part.
Caldeninus conſ. 9. Rebuſ. tract. nominatio. q. 9. n. 25. ad finem, Staphilius
de formis expectatiuarum. §. nona forma, nu. 28. Lambertinus, Gutierrez,
& alii relati ſupra, n. 1.* Neque obſtat quod in vicaria temporali non da-
tur titulus, quia id procedit quando ad certum & limitatum tempus
conceditur, *vt in c. cum ex eo de electio. li. 6.* vbi datur ad ſeptennium, &
ita ſentire videtur Rebuf. *vbi ſupra num. 26.* Ceſſat namque † illa qua- 11
litas, quod poſſit eſſe perpetuum beneficium, quando limitatur tēpus,
dicitur n. perpetuum, quod certo tempore non limitatur, *Coſmas, Gui-
mier. in prag. ſanctione tit. de collatio. verbo perpetuis, fol. mihi 116. num. 3.*
vbi loquitur in noſtris terminis beneficii amobilis. Et ſic in † iis be- 12

nefi. iis amobilibus habet locum regula de publicandis & ita dicit fuiſſe reſolutum *dict. deciſ. Rote 772. num. 8.*

13 Sic poteſt † etiam hoc beneficium amobile reſignari dummodo fiat mentio amobilitatis. *Flaminius de reſignatione lib. 2. q. 9. num. 6. & 7.* & de eo debet fieri mentio in impetratione ſecundi beneficii, *Marcus Anton. C. . bus lib. 1 inſtitut. 0. maiorat. tit. 4. num. 108.*

14 Sic & † permutari poteſt huiuſmodi beneficium, *vt tradit Federicus d. permut. benefic. q. 16 n. 24* quem & alios refert, & ſequitur Flaminius *de reſignatione benefi. lib. 2 quaeſt. 11. numer. 2.* etiam cum aliis beneficiis perpetuis irreuocabilibus, plures refert Petr. Greg. *de benef. c. 11 n. 12.*

15 Sic habens † beneficium amobile tenetur horas Canonicas recitare *Azor libr. 10. inſtitution moral. cap. 4. verſic. 2.*

16 Sic & † ſubſidium ſoluitur ex his Capellaniis amobilibus, vt diſponit motus proprius Clementis Octaui, editus vigeſimoquarto Februarii, anno milleſimo ſexcenteſimo quarto, Pontificatus ſanctiſſimi Papæ anno decimotertio, qui intitulatur Concordia inter Catholicum Regem Philippum Tertium, & ſtatum Eccleſiaſticum Regnorum Caſtellæ, & Legionis ſuper prorogatione ſubſidii annui quadringentorũ & viginti millium Ducatorum, inita, & Apoſtolica authoritate confirmata, vbi ponuntur hæc verba *Cæterum ad obuiandum litibus, & differentiis, quæ inter perſonas Eccleſiaſticas ſuper præmiſſis oriri poſſent, harum ſerie decernimus & declaramus, quod ad huiuſmodi ſubſidii contributionem, iuxta concordiæ prædictæ tenorem, non ſolum Capellani Capellaniarum perpetuarum, ſed etiam Capellani ad nutum amobiles, qui Capellanias ipſis ad nutum concedi ſolitas, (quæ redditus, aut bona ſtabilia certa & determinata poſſident) habuerint, pro rata redditimum earundem Capellaniarum omnino teneantur, & obligati exiſtant æque ac alii Capellani titulares ſupra dicti. Sicq; per quoſcunque iudices & commiſſarios quauis authoritate fungentes, etiam cauſarum palatii auditores, etiam ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, vbique iudicari, & definiri debere: & quidquid ſecus ſuper his à quoquam quauis authoritate ſcienter vel ignoranter contingerit attentari, irritum, & inane decernimus.* Qua conſtitutione ſtante, hodie nequeunt Capellani amobiles excuſari à ſolutione ſubſidii, vt antea excuſabantur, & quidem iure: nam in prima ſubſidii conceſſione facta à ſanctiſſimo Papa Pio V. anno 1561. dum referuntur Eccleſiæ, & beneficia, quæ tenentur contribuere, ponuntur hæc verba: *Capella & Capellania perpetua.* Et licet Capellani amobiles dicantur, perpetui aptitudine, hoc tamen impropriè,

vt ſu-

Digitized by Google

ut ſupra diximus, & per poſterius, & verba reſcripti ſunt intelligenda in proprio formali, & natiuo ſenſu *l. fin. C. de his qui veniam etatis impet. cũ al. u* maximè vbi agitur de onerando, quo caſu verba ſunt ſumenda per prius, & non per poſterius, Alexand. Raudenſis *de Analogiis lib. 1. cap. 10. nu. 1.* vbi plures refert ad obuiandũ litibus. vt dicit dicta noua cõſtitutio, vel declaratoria, ſeu mixta, quia vtitur verbis, *decernimus & declaramus*, & vere eſt extenſiua, & ampliatiua inſpectis verbis primæ cõceſſionis ſubſidij, ibi, *& Capellan. a perpetua*, & verbis cõſtitutionis Clementis Papæ. VIII. ibi: *Non ſolũ Capellani Capellaniarũ perpetuarũ, ſed etiã Capellani ad nutũ amobiles* Nã dictio illa, *etiã*, eſt ampliatiua, *Clementina. 1. in fine, & ibi Cardinalis de re iudic. Burgos. de Paz. l. 1. Taur. nu. 39. l. etiã C. de iure dotiũ. l. etiã. ff. ſolut. matr.* Atq; ita ſunt intelligenda verba prædictæ cõſtitutionis, Clementis VIII. ibi: *Æque ac alij titulares ſupradicti*, vt loquatur de perpetuis proprie, quibus adæquantur alij amobiles, titulares ſcilicet: hoc namq; implicat dictio alij ex gloſ. fin. cõmuniter recepta *in l. ſi fugitiui. C. de ſeruis fugitiuis.* Et ꝙ loquatur de amobilibus titularibus, colligitur ex illis verbis: *Sed etiã Capellani ad nutũ amobiles qui Capellanias ipſis ad nutũ concedi ſolitas.* Nã verbum illud *concedi*, titulũ demonſtrat, *vt ex Rubro, & Nigro de conceſſione prebende*, neq; ad collationem requiritur, ꝙ præciſe vtatur verbo confero: nam & aliis verbis datur collatio, *vt per Abbatem, & alios à me relatos infra, cap. 10. num. final.*

Et non ſolum dicta conſtitutio cõprehendit Capellanias collatiuas amobiles, ſed etiã non collatiuas quarũ bona ſtabilia certa, & determinata poſſidẽtur à clericis, quibus ſunt relicta, & hoc, quia ea bona, quæ ab eiſdẽ clericis poſſidentur, verè ſunt tranſlata in patrimoniũ Eccleſię, & ſic Eccleſiaſtica, ꝙ enim relinquitur clericis Eccleſię, cenſetur relictũ. *l. annua. §. atria, ff. de annuo. legat.* & ſunt in Eccleſiæ regimine, *c. nouerint. 10. q. 1.* & ſic eorũ redditus, Eccleſiaſtici ſunt. Pro quo facit, licet ius patronat⁹ originẽ habuerit ex patrimonio alicuius laici, ſi fuerit donatione vel alio titulo tranſlatũ, in collegiũ clericorũ, cenſetur Eccleſiaſticũ, *per tex. in c. vnico, §. fin. de iure pat on. in 6. tradit Paul. Pariſius conſ. 128. n. 20. vol. 4. & alios referens Couarru. pract. c. 36. n. 5. verſ. ſecundo illud:* ſecus tamen erit, ſi bona relinquãtur laicis cũ onere miſſarũ, & Capellanię ad nutũ amobilis, ex quo ea bona non ſpiritualizantur, imo remanent in ſua temporalitate, & in regimine laici & iudicis ſęcularis. *vt late diximus ſupra hoc lib. cap. 1. ex nu. 3. & ex nu. 34. cum ſequentibus*, hæc namq; ſubſidij cõtributio, & ſolutio, ſolũ fit de redditibus Eccleſiaſticis, vt colligitur ex dict. Bulla

Digitized by Google

conceſſionis Sanctiſſimi Papæ Pij V.edita anno.1561. in narratiua petitionis,ibi: *Si ſibi ex Eccleſiarũ opibus, prout æquitas omnino ſuadere videtur, aſſiſtentes ſibi quæ infraſcriptũ annuũ ſubſidiũ, &c.* Et iterũ in conceſſione, ibi: *Nos igitur tã patens præſentaneumq; totius Eccleſiæ Catholicæ periculum nulla ratione diſſimulare poſſe, ſed particulariũ Eccleſiarum opes atq; redditus pro neceſſaria illarũ, ſuorumq; ſitorum, & Chriſtianæ cõmunitatq; tam laicorum cauſa, atq; ſalutis defenſione, &c.* Et etiã ex dicta conſtitutione Sanctiſſimi Clementis Papæ VIII.ibi: *Capitula nobis exponi fecerunt. quod prædicta capitula, quæ vniuerſum Clerum Regnorum Caſtellæ, & Legionis repræſentãt, cupientes gratiã, ſiue prorogatione ſubſidij annuã quadringentorum & viginti millium ducatorum chariſſimo in Chriſto filio noſtro Philippo III. Hiſpaniarũ Regi Catholico ſuper fructibus. & redditibus Eccleſiaſticis, &c.* Et ex quo hoc ſubſidiũ ſoluitur de Eccleſiaſticis redditib. infert Laſarte de decima vẽditionis.*c.19.nu.35.* debere ſolui ſubſidium de tertiis Regalibus à laicis poſſeſſis.quod etiam in terminis ſubſidii tradit Decius *conſ.156.num.4.* & Gigas *de penſionibus.q.38.* ſed non defalcatur de tertiis à domino noſtro Rege poſſeſſis, vel ab eo libero ſubſidio venditis:nam ex quo tempore conceſſionis ſubſidij tertias poſſidebat, quod eius fauore eſt conceſſum, non eſt ei aliquo modo damnum allatuũ, & ei integræ gratiæ quantitas eſt ſoluenda. Neq; obſtat, quod domini poſſidẽtes tertias ex earũ fructibus gabellam ſoluant. quæ non ſoluitur de redditibus Eccleſiaſticis,& ſic videatur dari repugnantia in rebus: nã reſpondetur id cõtingere diuerſis reſpectibus, cum ſubſidiũ ſoluatur, quia ſunt redditus Eccleſiaſtici,qui in laicos tranſeunt cũ ſuo onere, vt quælibet res trãſit, *cap.fin.§.porro de offi.ord.lib.6.l.1.§.pro ſecundo,C. de caducis tollen. l. neq; ſtipendium.ff.de impenſis in rebus dota.fact. Decius conſ.157.nu.3.* vbi loquitur in oneribus realibus rerum clericorum, non perſonarum, vt eſt noſter caſus: At gabella ſoluitur de venditione facta à meris laicis. Et quia prędicta bona anniuerſarij, vel Capellaniæ profanæ, non ſunt ſpiritualia, nec Eccleſiaſtica, non ſunt onerata contributione ſubſidij. Atq; ita teneo,& deprecor dominos,& à me ſemper colẽdiſſimos Eccleſiaſticos, aduertant, quod licet hæc noſtra opinio, quoad præſentis ſubſidij contributionẽ,non videatur eis vtilis, quia per eam tolluntur contribuẽtes ad ſummam prætaxatã,erit vtilis,quando ſubſidium fuerit ſoluendum pro quota fructuum & redditum Eccleſiaſticorum,vt ſæpe contingit, & iam ita erat conceſſum in Hiſpania, vt conſtat ex conceſſione huius ſubſidij,ad quam conſequendam Rex noſter renunciauit alij cõceſſioni me-

ni medietatis fructuum, & eo caſu non contribuent hæc Capellaniæ, & lucrantur clerici.

Et † ſic appellatur beneficium conceſſum ad placitum Romani Pō- 17
tificis *cap. paſtoralis.7.quæſt.1. & cap. ſi gratioſe de reſcript. lib.6.*

Et † ſcias, quod licet voluntas alicuius morte finiatur, & ſic contra- 18
ctus locationis ad placitum morte extinguatur *l.4.ff.de locato, Gozadinus.conſ.22.nu.7. Corneus conſil.92. & 235.vol.2. Medicis tract. mors omnia ſoluit, concluſ.16. Couarru.lib.3.variarum, cap.15. nu.2.* dicit magis communem opinionem Carrotius *de locato quæſt.12. de beneplacito, nu.3. fol. mihi. 233.* tamen Capellanus amobilis non cenſetur reuocatus, ſeu remotus morte patroni nominantis ex Panormita *in c. fin. de precario, tradit Rebuf. de pacificis poſſeſſoribus. §. limitatione, num.175. Decius cap. ad noſtram de confirmatione vtili vel inutili, ſequitur Petrus Gregorius de beneficijs.c.11.nu.12. tenet Coſmas Guimier. in pragmat. ſanct. tit. de collationibus, verbo perpetuis, fol. mihi. 116. nu.4.* Neque obſtat dict. *l.4. ff. locati*, quia ibi conceſſit ad ſui placitum perſona particularis, & fuit conſiderata voluntas reſpectu ſui indiuidui, & ſic in concreto. Secus tamen eſt vbi conſideratur volūtas reſpectu officij, ſeu dignitatis in abſtracto, quia tunc (*cum conſideretur officium, ſeu dignitas, quæ non moritur, vt in d. c. ſi gratioſe*) non exſpirat nominatio facta, vti eleganter diſtinguit Barboſa *l. quia tale, num.87. & 92. ff. ſolut. matrimonio*, & Carrotius *vbi ſupra nu.6.* vbi plures refert Doctores, & Nauarrus *conſ. mihi.18. incipienti quæſitum fuit, nu.2. de præbendis, & dignitat.* Et ſic morte patroni nominantis (qui vt patronus nominauit Capellanum) non extinguitur collatio.

Bene † tamen verum eſt, quod patronus ſucceſſor non tenetur ſtare 19
nominationi, ſeu conceſſioni factæ à prædeceſſore, *iuxta gloſ. cap. vltim. ne prælati vices ſuas, in verſ. 3. per quam ita tradit deciſio Rotæ Romanæ. 177. nu.2. p.3.* & poterit reuocari *c. ſi gratioſe de reſcrip. lib.6.* ſecus tamen erit ſi fuerit nominatus Capellanus per fundatorem, quia niſi male verſatus fuerit, non poterit hæres patronus remouere, *Valaſcus conſult.105. nu.19.* niſi & hoc etiam ſit ei commiſſum.

Neque † iſte Capellanus remotus poteſt petere reſtitutionem, cum 20
ei non competant remedia poſſeſſoria. *vt tradunt Gofredus, Butrius, Imola, & Dominicus in cap. ex parte de reſcriptis, quos refert, & ſequitur ibi Felinus num.4.* ex eo, quia is Capellanus amobilis non poſſidet, *vt dicitur de colono l.1. §. deciditur, & l. fin. ff. de vi, & vi armata*, vbi reſpondit Petro de Ancharrano contrarium tenenti.

Ex quo

Digitized by Google

21 Ex quo † eſt, quod cum non poſſideant beneficiati in his beneficiis, non poſſunt iuuari regulis de annali, & triennali. *Mobedanus deciſ. 169. aliàs. 340. Flaminius de reſignatione benefic. lib. 11. q. 3. num. 84. & 85. & 69.* limita contra patronum, ſecus contra alium.

22 Si † tamen prouiſus in beneficio amobili ad nutum ex malitia, & ſine cauſa fuerit remotus, poterit adire ſuperiorem, vt eum reſtituat, *vt dicit Rebuf. tract. nominato. q. 9. num. 25.* quem ſequitur Petrus Gregor. *de beneficio. c. 11 num. 12.* quia malitiis eſt obuiandum, *vt in l. in fundo. ff. de rei venditatione, ibi. Neque enim malitiis indulgendum eſt, ſi velit picturas corradere, nihil laturus, niſi vt officiat,* ſed in hoc cautè eſt procedendum, nam cum non debeat ius ſuum cuique detrahi §. *ſed & maior aſperitas. Inſtitut. de his qui ſunt ſui, vel alie.* non eſt faciliter auferenda patrono facultas amouendi Capellanum, ſed ita demum ſi malitioſe faciat, *vt dicunt prædicti Doctores.*

Malitia autem ceſſante poteſt remouere ad nutum, *Coſmas Guimier in pragmat. ſanct. titul. de col ationibus, verbo perpetuis, folio mihi. 16. nu. 3. ad fin.* nam poteſt patronus, ſine culpa Capellani, & ſine cauſæ cognitione eum remouere, *Nauarrus conſ. 6. incipienti, de Capellania. nu. 1. de præbend.*

Et excludetur præſumptio malitiæ, ſi aliqua conſiderabili cauſa ad remouendum hoc faciat, etiam quod prouiſus non fuerit demeritus, vt

23 ſi velit ſeruitium Capellaniæ † conferre conſanguineo ad quem quis præſumitur habere affectionem, *Simon de Pratis de interpretatione vltim. volunt. interpretat. 2. dubitatione. 2. ſolu 3 ne. 5. nu. 1.* Vel amico, qui eo loco habetur, *vt per totum tit. 27. partit. 4. & tradit Bart. l. cum acutiſſimi. nu. 22. & 214. C. de fideicommiſſu,* & iudicatur honeſta cauſa remouendi Capellanum, ſi patronus id faciat, vt conſanguineum præſentet, *Lambertin. de iure patro. lib. 1. 1. par. q. 9. princip art. 2. nu. 18.*

24 Quinimo † ſi iuſtis, vel iniuſtis rationibus (ſine calliditate tamen) motus fuerit patronus, & cauſa beſtiali, (vt ita dicam) cum ſit ſufficiens ad excludendam malitiam *l. igitur. ff. de liberali cauſa*, eſt toleranda mutatio, nec poterit Capellanus remotus conqueri, nā qui vtitur iure ſuo, nemini facit iniuriam, *tex. in cap. cum Eccleſia Vulterana 31. de electione, vbi gloſ. verb. iniuriam, & l. iniuriarum. 13. §. 1. ff. de iniuriis. l. nullus, ff. de regul.*

25 *iuris.* Et hoc euenire poſſe, proſpicere debuit Capellanus, *argum. l. ſi quis domum. §. hinc ſubiungi. ff. locati,* & iudex debet ex officio ſuo prouidere, ne vis fiat patrono vtenti iure ſuo *ad tradita per Marcum Anton. Peregrinum conſ. 48 nu. 4. vol. 3. ad finem.*

CAPVT

CAPVT SEPTIMVM.

DE CONDITIONE APPOSITA PER FVNDATOREM, NE CAPELLANVS HAbeat aliud beneficium: & an Capellania ſit beneficium ſimplex, & quæ merè ſimplicia, & quæ ſeruitoria ſint, & quæ conformia, & difformia.

SVMMARIVM.

1 *Conditio, ne Capellanus habeat aliud beneficium, iuri eſt conformis.*

2 *De iure communi nequit quis obtinere plura beneficia, etiam ſimplicia.*

3 *Conditio, ne Capellanus habeat aliud beneficium, ſuſtinebitur, ſi fundator relinquat ſufficientes redditus pro Capellani ſuſtentatione.*

4 *Si vnum beneficium non ſufficiat pro alimonia, poterit quis duo habere, modo vtrumq; perſonalem reſidentiam non requirat, & nu. 12. & 14.*

5 *Duo beneficia ſimplicia, quorum alter non ſufficiat ad ſuſtentationem, poterit quis habere abſque diſpenſatione.*

6 *Et ad eundem modum duas Capellanias, niſi habeant onus adiuuandi curatum in aliquibus.*

7 *Capellanus poteſt per alium, ſeu alios miſſas dicere, & ſic Capellania non requirit reſidentiam perſonalem.*

8 *Licet beneficium requirit reſidētiam, poteſt eſſe beneficium ſimplex: & quæ dicantur beneficia ſimplicia.*

9 *Ex eo, quod beneficia ſint ſeruitoria, non deſinunt eſſe ſimplicia.*

10 *Beneficia ſimplicia ſunt duplicis ſpeciei, & mere ſimplicia, & ſeruitoria.*

11 *Nullus poteſt habere duas Capellanias ſub eodem tecto.*

12 *Si tamen altera non ſufficiat ad ſuſtentationem, poterit duas habere, ex diſpenſatione tamen.*

13 *Hodie ex diſpenſatione Concilij Tridentini poteſt quis habere duo beneficia ſub eodem tecto, etiam conformia in ſufficientia ſecundum Cerolam.*

14 *Intelligitur declaratio ſacra congregationis Cardinalium de non obtinendo plura beneficia ſimplicia ſine diſpenſatione, vt procedat ſi ſint ſufficientia.*

15 *Si beneficia ſint eiuſdem ſpeciei, vt duo Canonicatus, nequeunt obtineri ſine diſpenſatione.*

16 *Epiſcopus poterit obtinere aliud beneficium diuerſæ ſpeciei, ſi non habeat ſufficientes redditus pro victu.*

17 *Canonicatum cũ Capellania poteſt quis obtinere ſub eodẽ tecto, & nu. 26.*

18 *Canonicatum cum dignitate poteſt quis obtinere in eadem Eccleſia, abſque aliqua diſpenſatione.*

19 *Intelligitur text.* in c. literas de conceſſione præb: & Clementina fin. de præbendis.

20 *Intelligitur, & declaratur text.* in cap. 1. de conſuetudine lib 6.

21 *In terris vbi ſeruatur ius commune antiquiſſimum, requiritur diſpenſatio Epiſcopi, vt in eadem Eccleſia poſſit quis obtinere Canonicatum cum præbenda.*

22 *In terris vbi conſuetudo ſubtraxit neceßitatem reſidendi in beneficijs ſimplicibus, non eſt neceſſaria diſpenſatio.*

23 *Hodie idem operatur conſuetudo circa ſupradicta, quod olim diſpenſatio.*

24 *Nauarrus affirmat, nunquam iure communi beneficia difformia eiuſdem Eccleſiæ, ſibi alioquin non repugnantia, fuiſſe incompatibilia.*

25 *Beneficia repugnantia dicuntur, quando eodem tempore, & ijſdem horis eis incumberet onus aliquid faciendi.*

26 *Repugnantia vbi non datur in officio, & exercitio, poteſt quis vicem duorum ſuſtinere.*

1 POterit etiam Capellaniæ fundator diſponere, quod Capellanus nõ habeat aliud beneficium ſeu Capellaniam. Hæc namq; conditio iuri eſt conformis, quo arcetur quis à pluralitate beneficiorum. *c. de multa de præb. cum ſimilibus, Conc. Trid. ſeſ. 7. c. 4. de reformatione, & ſeſ. 24. c. 17.*
2 etiam quod † ſint beneficia ſimplicia: *c. conquerente de clericis non reſidentibus, Nauar. conſ. 10. aliâs 12. incipienti, quæſitum fuit, de præbend. nu. 1. Bernardus Diaz in praxi crim. c. 48. nu. 5. & ibi Salcedo additionator, verb. quãuis ſimplicia*, vbi refert Sanctum Thomam, & alios.

3 Suſtinebitur † autem hæc conditio, modo fundator ſufficientes relinquat redditus pro Capellani ſuſtentatione, alias reiicietur, ne cõpellatur mẽdicare in opprobrium totius Cleri, *arg. eorũ, qui tradit Gutierr. de iurament. confir. 1. par. cap. 17. nu. 34. & Pet. Grego. de benefi. c. 15. n. 1. & 2.*

4 Nam † licet regulariter nequeat quis obtinere duo beneficia, illud ceſſat, ſi vnum non ſit ſufficiens ad ſuſtentationem, *vt tradit gloſ. verbo intitulatam in c. dudum, el 2. de electione, Concil. Trid. ſeſ. 24. c. 17. de reformatione*, vbi idem admittit, ſi vtrumque perſonalẽ reſidentiã non requirat.

Et ſic

Et † ſic poterit quis obtinere duo beneficia ſimplicia, etiam ſine diſ 5
penſatione, *vt tradit Rebuf. in praxi beneficiorum, tit. de diſpenſatione ratio-
ne ætatis, verb. incompatibili 1. n. 5:* modo alterum non ſit ſufficiens, ad eun- 6
dem modum, & duas Capellanias, *tradit Cerola in praxi Epiſcopali 2. p.
verb. conformitas,* modo altera non ſit ſufficiens, *Ojeda de incompat. benef. 1.
p. c. 21. n. 13.*

Neque obſtabit, quod cum Capellaniæ requirant miſſarum celebra-
tionem, habent reſidentiam perſonalem, & ſic non ſint beneficia ſim-
plicia, ſed reſidentiam requirentia, quorum concurſus Concilium non
admittit. *d. c. 17.* Nam reſpondetur, quod hoc procedit, & habebit locũ,
quando vltra miſſarũ celebrationes Capellaniæ habeant onus adiuuã-
di curatũ in cantando: & aliis ſimilibus, *arg. c. ſignificauerunt de præbendis,
per quẽ tex. alios referens Dd tradit Cerola in praxi Epiſcopali. 1. par. verb. bene-
ficia ad primum, verſ. tertio Capellaniæ,* vbi ponit verba ſacræ congregatio-
nis Cardinalium, declaratione. 222. quæ talia ſunt: *Si Capellania habeat
onus celebrandi certas miſſas, & coadiuuandi in cura animarum in Eccleſia ple-
banatus, dicitur requirere reſidentiã.* At † ſi ſolum Capellania habeat onus 7
celebrandi miſſas, cum Capellanus poſſit per aliũ, ſeu alios miſſas dice-
re (*vt tradit Lapus allegatione. 39. quæ incipit, verum abſq; diſpenſatione. ex In-
nocentio. c. ex tunc, verſ. item oportet de clericis nõ reſidentibus, Selua de benefic.
4. p. q. 2. n. 3. Abb. c. quia nonnulli. n. 7. de clericis non reſidẽtibus, Tabiena, verb.
3. § 20. Armilla, verb. beneficium nu. 83. Idem tradit Gratia. deciſ. 26. n. 31. in
fine,* & idem cenſuit ſacra congregatio Cardinalium, *vt tradit Cerola in
praxi Epiſcopali. 1. p. verb. beneficium ad 7. verſ. octaua concluſio*) non dicen-
tur requirere reſidentiam perſonalem: nam beneficium non dicitur re-
ſidentiale propter onus celebrandi miſſam, nec in hoc eſt electa indu-
ſtria perſonæ. *Gratianus deciſ. 45. num. 4.*

Et † licet beneficium requirat reſidentiam, poterit eſſe beneficium 8
ſimplex, *vt tradit Nauar. conſ. mihi 61. incipienti ſi quæſtionibus propoſitis. n. 6.
de ſimonia.* Ea enim dicuntur beneficia, quæ non habent populum, ſeu
clerum, vel curam animarum, *tradit Staphileus de literis gratiæ, tit. de mo-
do, & forma impetrandi. § præterea. n. 2. quem & alios refert, & ſequitur Ce-
rola in praxi Epiſcopali. 1. p. verb. beneficium ad primum, verſ. ſecundo ſimplicia
dicuntur, Hoſtienſ. in ſumma de præbend. nu. 3.*

Neq; ex † eo, quod ſint beneficia ſeruitoria deſinũt eſſe ſimplicia; nã 9
duplicis ſit ſpeciei beneficia ſimplicia, alia † merè ſimplicia, alia ſeruito- 10
ria, prout habẽt onus celebrãdi miſſas, *vt tradit Lelius Zechius de viſit. c. 6*

*n.10.*vbi *n.7 verſic.dicitur vero altare,*inquit, quod Capellania eſt beneficium ſimplex.

11 Sed † non poterit duas Capellanias habere ſub eodem tecto *per c.2. de conſuet.lib.6.& ibi.Gemin.n.14.* vbi loquitur in Capellaniis, quæ conferuntur,& dantur in titulum perpetuum,quæ vt ipſe inquit, beneficia ſunt,& diximus *ſupra c.1.nu.16.hoc lib.2.*

12 Si † tamen altera non ſufficiat ad ſuſtentationem, poterit duas habere ex diſpenſatione tamen,vt inquit Nauar.*conſ.1.incip.quia,n.39.de conſtit.*vbi dicit cõmunem opinionẽ.Nam poteſt quis habere tot beneficia (dũmodo perſonalem reſidentiam non requirant) quot ſufficiant vſq; ad congruentẽ ſuſtentationẽ,*Nauar. conſ.mihi 14.incipienti, quidam habent de præbendis, qui fundatur in d.c.17. Concil.Trid.ſeſ.24 tradit Cerola in praxi.2.p.verbo conformitas, & 1.p.verb. beneficia ad ſeptimũ, verſ.ſecunda conclusio.*

13 Imo † quod magis eſt hodie ex diſpenſatione Concilij *in d.ſeſ.24.c.17.de reformatione*, poteſt quis habere duo beneficia etiã cõformia ſub eodẽ tecto,modo ſint in ſufficientia,& ſimplicia, nec perſonalẽ reſidentiã requirant Ita affirmat Cerola *loco proximo citato, verſ.ſexta conclusio,*vbi inquit,hodie habere locũ.*gloſ. .. 21 q.1.& gloſ.c.ſãctorũ in fin.70. diſtinctione,& in c.gratia in verbo de iure de reſcript.li.6.& in cap. de multa in fin.de præbend.*intelligendo dictas gloſſas, iuxta normã Concilij Trid. &

14 reſpondit ad declarationẽ *107.ſacra congreg.*Card. dicentẽ † plura beneficia obtineri nõ poſſe,licet ſint ſimplicia,ſine diſpenſatione Papæ,vt ea declaratio procedat,ſi vnũ beneficiũ ſit ſufficiens,vt prius declarauerat ſacra congregatio.*declaration.70.*

15 Limitabis † autem ſupradicta,vt nõ procedant,ſi beneficia ſint eiuſdẽ ſpeciei,vt duo Canonicatus, duæ dignitates, *vt in literas de cõceſſione præb.& Clem.fin.de præb.Nauar.conſ.mihi.29.incipienti, an quis poſſit retinere Canonic.tũ,n.5.de præb.* licet ex diſpenſatione, ex aliquibus circũſtantiis obtineri poſſint, *vt poſt Nauar. tradit Cerola. d. verb. conformitas de quo Ojeda de incompatibil.benef.1.p.c 20.& 21.Gratianus deciſ.155.n.20.*

16 Atq; ita † Epiſcopus poterit habere aliud beneficiũ diuerſæ ſpeciei, ſi non habeat ſufficientes redditus pro victu, *Nauar.conſ.21.incipienti, an*

17 *collatio.n 4.de præb.*Sic † Canonicatũ cũ Capellania quis obtinere poteſt ſub eodem tecto. *Gome. de expectat.nu. 44.& fol.75.nu.1. Cerola vbi ſupra.*

18 Sed † Canonicatum cũ dignitate in eadem Eccleſia abſq; vlla diſpẽſatione poterit qs retinere attẽto iure cõmuni,*tradit Naua.cõſ.29.incip.an*

19 *quis.n.8.de præb.*vbi † quod *c.literas de cõceſ.præb.& Clẽ.fin.de præb.*loquuntur,&

tur, & habent locũ in beneficiis eiuſdẽ ſpeciei. Et ad *c. 1. de conſuetudine li. 6.* reſpondet, quod licet prohibeat quem habere in eadẽ Eccleſia duas dignitates, ſiue duos perſonatus, aut duo officia conformia, vel difformia, non tamen vetat obtinere vnum tale cum Canonicatu, & prębenda, imo vt ipſe inquit, gloſ. ibi infert, poſſe quem in eadem Eccleſia habere ex diſpenſatione Epiſcopi Canonicatum, & prębendam cum dignitate.

Et poſtea † ſubdit. *n. 9.* quod ea gloſſa in quantum requirit diſpenſationem Epiſcopi, intelligenda eſt in illis terris, vbi ſeruatur ius commune antiquiſſimum. *c. conquerente de clericis non reſidentibus*, non autẽ in iis vbi conſuetudo ſubtraxit neceſſitatem reſidendi in beneficiis ſimplicibus, quæ ſunt † ferè omnes, vt ipſe teſtatur, & quibus hodie operatur conſuetudo, quod olim diſpenſatio. Et quod talis † conſuetudo valeat, tradit Mar. Anton. Cuch *li. 1. inſtitution. maiorum tit. 9. num. 89.* vbi alios refert, & Nauarr. *dict. conſ. 29. in fin.* concludit, dicens, † numquam iure cõmuni beneficia difformia eiuſdem Eccleſiæ ſibi alioquin non repugnantia fuiſſe incompatibilia, ex eo, quod illa incompatibilitas proueniebat, quia non poterat vnus in diuerſis Eccleſiis reſidere, & omnia beneficia requirebant reſidentiam, quod ceſſat in beneficiis eiuſdem Eccleſiæ, & tunc † erunt repugnantia, quando alteri incumberet onus aliquid faciendi eodem tempore, quo aliud illi repugnans incumberet alteri beneficio. *l. vbi repugnantia. ff. de regul. iur.* vbi autem non † datur repugnantia in exercitio, poterit quis vicem duorum ſuſtinere. *l. ſi conſul. ff. de adoptionibus.* Et quod poſſit quis habere in Eccleſia collegiata Canonicatum, & Capellaniam cum onere celebrandi miſſam abſque diſpenſatione, tradit Gratianus *deciſ. 155. numer. 16. Mohedanus deciſione 15. de prebendis.*

21 22 23 24 25 26

* * *

XX 5 CAPVT

CAPVT VIII.

DE CONDITIONE RESIDENDI,

vbi Capellania celebratur, & celebrandi tali Capella, ſeu altari appoſita per fundatorem: & an omnia beneficia requirant reſidentiam & an ſimplicia & præſtimonialia.

SVMMARIVM.

1 *Conditio reſidendi appoſita per fundatorem tenet. quia eſt iuri conformis*

2 *De iure communi omnes beneficiati tenentur ad reſidendum, etiam quod beneficia ſint ſimplicia, & parui valoris, & num. 9.*

3 *Paruum & magnum in iure quoad obligationem, non inducunt differentiam.*

4 *Plus & minus non faciunt differre ſubſtantia.*

5 *Si declarationi certæ quantitatis addantur verba plus, & minus, non faciunt, quod quantitas expreſſa reddatur incerta.*

6 *Quando additur dictio plus, intelligitur de minuſcula, & quid in venditione.*

7 *Verba hæc, plus, minus, aliquando extenduntur vſq; ad quartam partem.*

8 *In beneficiis quoad reſidendi obligationem, non attenditur maioritas, vel minoritas, & num. 11.*

9 *Valet argumentum de matrimonio carnali ad ſpirituale.*

10 *Eccleſia eſt diligenda propter Eccleſiam, non autem propter tẽporale lucrum.*

11 *Clerici non debent lucris temporalibus inhiare.*

12 *Beneficium omne datur propter officium.*

13 *Suſpenſus ab officio an cenſeatur ſuſpenſus à beneficio.*

14 *Qui non ſeruit amittit beneficium.*

15 *Recuſans onus, quod teſtator reliquit, à commodo repellitur, & à hereditate, niſi ſit ei dãnoſa, vt nec priuatio ab officiis publicis intellige de dãnoſis.*

16 *Conductor repellitur à domo, ſi non ſoluit penſionem.*

17 *Quando aliquid conceditur propter laborem, ceßante labore, ceſſat.*

18 *Capellanus non adimplens conditionẽ reſidendi Capellania eſt priuandus.*

19 *Laudatur illuſtrißimus Cardinalis Zapata, filius Comitis de Barajas.*

20 *Conditio reſidendi ciuiliter eſt intelligenda, non amarè in rigore Mathematico, vt non poßit per modicum tempus recedere, & n. ſequent.*

21 *Diuertiße non videtur qui cito redit.*

22 *Abſens à parochia per breue tempus animo reuertendi, non amittit eam.*

23 *Con-*

Digitized by Google

23 Cōtinui cōmenſales dicūtur qui pro negotiis animo redeundi ſe abſētant.
24 Quilibet dicitur eſſe vbi amat, & quo rediturus eſt, non vbi animat.
25 Reſidere continue dicetur, qui aliquibus diebus diuerterit moraliter intelligendo.
26 Teſtis dicens aſſidue, quid factum, non eſt falſus, licet probetur aliquibus diebus factum non fuiſſe.
27 Sēper dicetur, quē exercuiſſe ſpiritualia, licet aliquādo fuerit abſens, & n. 29.
28 Perpetuum dicitur ſtillicidium, licet non ſemper cadat.
29 Dictum teſtis dicentis, Titium reſediſſe in Eccleſia non vitiatur, ſi aliquo interuallo non reſ[illegible]rit.
30 Conditio celebrandi in certo ſacello ſeu altari ſuſtinetur, & Capellanus tenetur eam ſeruare, & alibi celebrans non ſatisfacit, & eſt cōmunis opinio.
31 Capellanus cui eſt iniunctum onus celebrandi certo ſacello, ſeu altari, ſi non adimplet, peccat.
32 Viſitator debet inquirere, an Capellanus dicat miſſas ſecūdum obligationē.
33 Miſſa defunctorum plus prodeſt defunctis ob ſpeciale officium defunctorum, & Capellanus non ſatisfacit fundatori dicendo aliam.
34 An ſacerdos celebrans in altari priuilegiato (vulgo de anima) teneatur dicere miſſam defunctorum, vt anima, pro qua celebrat iuuetur indulgētia, vel ſit idem, ſi celebret de Feria, vel de Sancto.
35 Miſſæ omnes ſunt æqualis valoris ex opere operato.
36 Capellanus non adimplens iuſſa licita fundatoris, priuatur Capellania quēadmodum non adimplens iuſſa defuncti priuatur cōmodo hereditaria.
37 Debet tamen monitio præcedere, niſi implendum ſit adiunctum per verba negatiua, vel vim conditionis.
38 Priuatio non ſit ipſo iure, ſed præuia cauſæ cognitione, & iudicio, ad quod pars eſt citanda.
39 Vbi perſona eſt certa, eſt citanda, nec tunc ſuffi ient proclamationes.
40 Quod maxime procedit vbi agitur de auferenda poſſeſſione.
41 Si ignoratur vbi eſt Capellanus, citatur per edicta: & de modo procedendi ad priuationem.
42 Si Capellania fundator non adiecerit reſidendi conditionem, poterit Capellanus libere abeſſe, & per alium miſſas dicere.
43 Reſidendi conditio, non ſolum expreſſe, ſed etiam tacite cenſetur appoſita & quomodo.
44 Quando verba diriguntur ad perſonam, cenſetur electa ipſa perſona.
45 Quando verba legis diriguntur ad iudicem, naſcitur officium iudicis.

Digitized by Google

46 *Ex adiunctis ſumitur qualis fuerit animus, & voluntas teſtatoris.*

47 *Beneficia curam animarũ habentia, requirunt reſidentiam de iure diuino.*

48 *Beneficia quibus nulla ineſt animarum cura, requirunt reſidentiam de iure poſitiuo.*

49 *Lex poſitiua tollitur, contraria lege lata, ita & contraria conſuetudine obtenta, quæ vim habet legis.*

50 *Conſuetudo, quæ ſequuta eſt legem, derogat legi, quamuis lex præcedens reprobet conſuetudinem.*

51 *Conſuetudine poteſt induci, quod habentes beneficia ſimplicia, etiam abſentes percipiant redditus tuta conſcientia.*

52 *Generali Eccleſiæ conſuetudine obtentum eſt beneficia ſimplicia curam animarum non habentia, reſidentiam non requirere.*

53 *Præſtimonialia beneficia, ſeu præſtimoniales portiones(vulgo* præſtamos) *libera ſunt ab omni præcepto reſidendi, & clericum ſupponendi, de quibus multa ſunt in noſtra Hiſpania.*

54 *Præſtimonialia beneficia qualia ſunt, & an dentur in titulum & n. 57.*

55 *Præſtimonium vnde dicatur.*

56 *Præſtimonia quando in mera temporalitate conſiſtunt non habentia aliquod ſpirituale ſeruitium annexum, non veniunt appellatione beneficii, nec ſunt in impetratione exprimenda.*

57 *Præſtimonium ſi detur in titulum, & habeat annexum ſpirituale onus ad quod titularis teneatur, dicetur beneficium.*

58 *Agitur an conditio iniuncta Capellano, ne recedat à loco vbi celebratur Capellania, poßit ſuſtineri, cum videatur ſeruitutem inducere, & numeris ſequentibus.*

59 *Conditio vel modus, per quam libertas infringitur, non ſeruatur.*

60 *Conditio, ne quis recedat à loco eſt inductiua ſeruitutis.*

61 *Licet valeat pactum quo quis adſtringitur habitare certo loco, non tamen preciſe compellitur habitare, & an poßit per ſubſtitutum.*

62 *Nullus poteſt etiam cum iuramento ſe obligare ad ſeruitia perſonalia, ſi non ſit libertus ſecundum Lucam de Penna.*

63 *Generaliter omne illud quod impedit libertatem aliquo modo in pacto non admittitur.*

64 *Reiicitur conditio, quod quis ſemper teneatur habitare certo loco.*

65 *Quod maxime procedit ſi ponatur in diſpoſitione, non in conditione.*

66 *Conditio reſidendi addita Capellaniæ iuridica eſt, & ſubſtinetur & quare.*

67 *Intelligitur* l. Titio centum. §. Titio centum, el 2. de cond. & demonſt. & l. 2. ff. de libero homine exhiben. *vt procedant quando*

Digitized by Google

conditio reſidendi non reſpicit alicuius perſonæ vtilitatem.

68 *Collatio appoſita Capellano, cum reſpiciat commodum animæ defuncti, licitè apponitur, & debet ſeruari.*

69 *Liberi homines in fauorem tertii poſſunt obligari certo loco perpetuo morari.*

70 *Pactum in contractu matrimonii, quod maritus tali loco moretur, valet.*

71 *Maritus tamen ex noua cauſa poterit à loco recedere, non obſtãte pacto.*

72 *Beneficiatus ſi vagatur, priuatur beneficio, etiam quod reſidentiam non requirat.*

CONditionem reſidendi apponi poſſe per fundatorem Capellaniæ 1 nemo eſt qui dubitet, neque ambigitur eam conditionem eſſe iuri conformem, quo † omnes beneficiati tenentur ad reſidentiam per- 2 ſonalem, *c. ad hæc de preb. c. quia nonnulli, cum aliis de clericis non reſidentibus. c. peruenit de appellationibus*, etiam quod beneficia ſint ſimplicia, modo dentur in titulum, *Albericus in dictionario, verb. reſidentiam, & tradit Selua de benefi. 4. p. q. 1. Gigans de penſion. q. 31. n. 1.* vbi inquit, ſic tenere omnes Doctores: & procedit, licet beneficia ſint parui valoris. *c. cõquerente de cleric. non reſid.* & tradunt prædicti: ex quo enim beneficium acceptauit, illo debet eſſe contentus, *vt dicit Petrus Gregor. Toloſan. de beneficio. c. 7. n. 1.* nam paruum, † & magnum in iure, quoad obligati- 3 onem non inducunt differentiam. *l. 1. §. illud ff. de coniungend. cum emancipato liberis, l. ſi proprietarius ff. de dando infecto. l. quamuis. ff. vt in poſſeſ. legat.* Ex quo prouenit illud † vulgare, quod plus & minus non faciunt 4 differre ſubſtantia. *l. ſi. de fundo inſtructo*, & ſic ſi declarationi certæ quantitatis addita fuerint verba, plus, minus, (vt ſolet dici noſtro ſermone, *poco mas ò menos*) non † faciunt, quod quantitas expreſſa reddatur in- 5 certa. *l. publica Mauia. §. fi. ff. depoſiti, tradit Vincentius de Franch. deciſ. 292. n. 3.* Quod enim additur per dictionem, plus, detrahitur per alteram dictionem, minus: tamen Platea, *l. meminimus. C. quando, & quibus quarta pars debetur*, tenet quod † quãdo dicitur tantum & plus, intelli 6 gitur de minuſcula, pro quo eſt text. expreſſus *in l. hac adiectio. 92. ff. de verborum adiectione:* in venditionis autem pretio adiecto pluris non operatur, niſi verificetur. *l. hac venditio 7. §. fin. ff. de contrahenda emptione.* In † aliquibus autem caſibus adiectio hæc, *plus minusve*, extenditur 7 vſque ad quartam partem quantitatis expreſſè, *vt tradit Bart. l. ſi quis in ſuo. in princip. n. 2. c. de inofficioſo teſtamento*, vbi eius additionator, & ſequitur Cabedo *de patron. Reg. Coron. c. 16. n. 1.* In beneficiis † aũt quo- 8 ad reſidendi obligationem, non attenditur maioritas, vel minoritas,

vt in eo, qui pauperem vxorẽ duxit, nam valebit matrimoniũ. c. ſi quis
diuinis in princ. 30. q. 5. auth. quibus modis naturales efficiantur legitimi. §. il-
lud quam verſ. ex ſolo effectu. gloſ. verb. non interueniat in c. noſtrates. 30. q.
9 5. & optimũ † eſt argumentũ de matrimonio carnali ad ſpirituale. c. in-
ter corporalia de tranſlatione Epiſcopi. Pet. Grig. de beneſ. c. 9. n. 2. Et ſic
licet beneficia ſint parui redditus requirant reſidentiã perſonalẽ, tra-
dunt oẽs c. quia nonnum de preb. Dd. c. fin. de clericis non reſident. Abb. c. ex-
tirpanda. §. quia vero n. 30. verſ. ego puto de prebend. idem Abb. c. conque-
rente. n. 4. vbi Imola. n. 2 & c. clericos n. 9. de cler. non reſid. Decius c. per-
uenit in 2. n. 1. de appella. Hoſtienſ. in ſumma de cleric. non reſi. §. quando cle-
rici, Petr. Gambar. de legat. li. 6. n. 109. Bernard. Diaz in praxi c. 47. de cõ-
muni, teſtatur Gigans de penſio. c. 31. n. 1. vbi ait procedere licet bene-
ficium eſſet ſolum viginti ſolidorum, Mandoſius in pract. ſignatura gra-
tia. tit. de diſpenſatione de non reſidendo, verſ. beneficia omnia ſaltem. Eccle-
10 ſia † enim diligenda eſt propter Eccleſiam, non aũt propter temporale
lucrum, alias mercenarius dicetur illius Prælatus. c. ſunt in Eccleſia 8. q.
1. ibi. Non Chriſtum gratis diligentes, non Deum propter Deum quærentes, tẽ-
poralia commoda ſectantes, lucra inhiantes, quiſquis talis eſt, mercenarius eſt.
11 Non n. debent clerici lucris temporalibus inhiare, vt dicit † text. in c.
ex part. in fin. verb. de cenſibus. & conducit l. profeſſio. C. de muneribus pa-
trimo. li. 10. & de paruis & minimis beneficiis iudicatur quoad ſubſtan-
12 tiam beneficii, vt de magnis c. maioribus. de preb. & cum † omne benefi-
cium detur propter officium, c. ſingula 89. diſtinct. l. generaliter 40. C. de
Epiſcop. & cleric. ibi: Eos autem clericos, & monachos huiuſmodi habere be-
neficium ſancimus, qui apud ſacroſanctas Eccleſias, vel monaſteria permanent,
non diuagantes, neq; circa diuina myſteria deſides, cum non propter hoc ipſum
beneficium eis indulgemus, & tradit Cæſar Lambertinus de iure patronat.
li. 2. 2. partic. 4. q. 9. principali. n. 8. & facit text. in c. fin. de reſcript. li. 6.
vbi gloſ. verb. datur, ex eo quod datur propter officium colligit ſeque-
13 lam, quod † priuatus officio, cenſetur priuatus beneficio. c. eos 81. diſt.
& gloſ. in c. quia ſæpe 40. verb. beneficiis, de electione eo lib. Panorm. & alii in
c. latores de cleric. excommunicato miniſtrante, ſed hoc limitat gloſ. in
Clementina fin. verb. ſuſpenſi circa fin. vt procedat ſi ſuſpenſio ſit impoſita
in iure, ſecus ſi ab homine, Didacus tamen Perecius l. 1. tit. 1. de matri.
li. 5. ordinament. qui latè & eleganter hanc quæſtionem ad vtramq; par-
tem diſputat, in ea eſt ſententia, vt ſiue à iure, ſiue ab homine impo-
natur pœna ſuſpenſionis, non habeat admixtã pœnam priuationis, niſi
exprimatur, iuxta gloſ. receptã in c. ſi. de iure patronat. de quo diximus l.

Digitized by Google

1. c. 7. n. 45. Et hanc ſententiam Perecii tenent Boniſacius Clem. *cupientes n. 35. de pœnis Nauar. in manual. c. 27. n. 161. verſ. Ni aun el que eſt à*
ſuſpenſo ſimplemente. Qui aũt † non ſeruit beneficio; illud amittit. *Cach.* 14
Oſaſc. deci. 27: nam vt inquit text. *in c. 1. §. item qui verſ. ſed non eſt, quæ*
ſit prima cauſa beneficii amittendi in vſibus feudorum, nulla iuſtior cauſa eſ-
ſe poteſt beneficii auferendi, quam ea, propter quã beneficiũ datũ fue-
rit. Et ſic † qui recuſat onus, quod teſtator reliquit, à commodo debet 15
repelli. *l. Meſſnius Appollinar. v. rectè ff. de accuſat. tutor.* & à hereditate,
auth. hoc amplius C. de fideicom. niſi ſit illi damnoſa, & ſubſtitutus nolit
eam adire. *Franc. de Clap. in ſua centuria, cauſa. 3. q. 2. n.* 18. vbi *n. 14.* q
priuatus ab officiis publicis non intelligitur de damnoſis *L. releg. 4. fin.*
de interdict. & releg. ibi: neq; n. immunitatem pœna retribuere debet, & cõ-
ducit text. *in c. intelleximus, de iudiciis.* Sic † conductor repellitur à do- 16
mo, ſi non ſoluit penſionem *l. quaero, §. inter locatorem. ff. locati.* & em-
pror ſi non ſoluit precium *l. ſi. ff. de reſcind. venditione.*

Quod † maximè procedit, quia quando aliquid conceditur propter 17
laborem, ceſſante labore, ceſſat conceſſio, & priuilegium. *l. geometra, l.*
idem Vlpian. l. athleta. §. 1. ff. de excuſat. tutor. l. Titia Seio. §. vſuras, de
legat. 1. vbi gloſ. & Iaſ. Alexand. l. ſi filius à patre. §. de liber. & poſth. Ruin.
conſ. 83. vt deceo, quod datur propter exercitium artis, *Fran. b. dec. 175.*
Barboſ. in l. 1. p. 7. n. 61. & 62. & 66. ff. ſolut. matri & in ſpem text. *in l.*
qui ſub prætextu. C. de ſacroſ. Eccleſ. Ergo † & conditio reſidendi poteſt 18
poni Capellano, & non adimplens Capellania priuabitur. Et ſic iam
obtinui in Conſilio domini Cardinalis Archiepiſc. Toletani in vna ex
Capellaniis fundatis ab Illuſtriſſimo D. D. Franciſco Zapata, Comi-
te de Barajas, olim ſupremi ſenatus Philippi Secundi Hiſpaniarum Re-
gis digniſſimo Præſide, ob eam reſidendi conditionem, quæ in limine
fundationis illis Capellaniis de Barajas fuit appoſita, cum aliis tam iu-
ridicis quam vtilibus diuino cultui moribusque Capellanorum additis
è conſilio Illuſtriſſimi, & Reuerendiſſimi domini Cardinalis Zapata e-
ius filii, ob † cuius eximias virtutes, dũ eſſet Salmãticæ inſigni Collegio 19
Diui Bartholomæi, fuit aſsũptus in Canonicũ & Inquiſitorẽ Toleta-
nũ, & ibi electus in Epiſcopũ, Eccleſiæ de Cadiz ex qua fuit translatus
ad Pampilonenſem, & poſtea ad Burgenſem in Archiepiſcopum, &
exinde vocatus ad partem ponderis, & regiminis totius Eccleſiæ vni-
uerſalis, & ſumma Cardinalatus, qua nunc fulget dignitate condeco-
ratus. Tenebitur itaq; Capellanus, cui talis conditio iniungitur, reſide-
re con in loco continuè.

Digitized by Google

20 Sed in hoc † velim aduertas, quod hæc conditio ciuiliter eſt intelli-
genda, vt dicit Abbas. *in proœm. decretal.* §. *Rex pacificus n. 3.* nã ſi per mo-
dicũ tempus recedat, non ob hoc dicetur non reſidere, cum poſſit pa-
rumper abeſſe, vt ex Archidiacono & Geminiano tradit Cerola in *pra-
xi Epiſcopali. 2. p. verb. reſidentia, verſ.* 4. vbi quod verba non debent a-
marè ſumi, ita vt numquam beneficiatus, ſeu Capellanus recedat, &
ſic in rigore Mathematico, vt dicunt Theologi, ſed moraliter, & ibi in-
uehit cõtra Ordinarios præcipiẽtes Parochis, & aliis beneficiatis ſub pœ-
na excõmunicationis latę ſententiæ, nec diſcedant per diem à ſua reſi-
dentia. Quod dicit non faciendum niſi ex vrgentiſſima cauſa. Diuer-
21 tiſſe enim † non videtur, qui citò redit. *gloſ. ver. mense. c. ſi poſtquam de
electione in 6. Concilium Tridentin. ſeſſione. 23. c. 1. de reformatione,* ibi: *quo-
niam autem, qui aliquantiſper tantum abſunt, ex veterum Canonum ſen-
tentia non videntur abeſſe, qui ſtatim reuerſuri ſunt.*
22 Et ſic † abſens à parochia per breue tempus animo reuertendi, non
amittit eam, *c. ijs qui de ſepulturis lib. 6. Maſcard. de probationibus, concluſ.
145.*
23 Sic & continui † commenſales dicuntur, qui pro negotiis animo
24 redeundi ſe abſentant, *Simoneta* † *de reſeruatione benef. q. 35. n. 12. 13. &
14.* vbi, quod dicitur eſſe vbi amat, & quo rediturus eſt, non vbi ani-
mat, & reperitur *arg.* §. *pauonum inſtituta de rerum diuiſione.* Et licet reſi-
25 dere † dicatur, qui continuè moratur, *vt notat Archidiaconus c. licet Ca-
non. de electione in 6.* tamen ex eo, quod aliquis aliquibus diebus diuer-
terit, non dicetur non reſidere, moraliter intelligendo, & conducit. *l.
26 quis ita* 8. *ff. de condit. & demonſtrat.* Sic ſi † teſtis dicat vidiſſe aliquid aſſi-
duè factum fuiſſe, licet probetur aliquibus diebus non fuiſſe factum,
27 non eſt teſtis falſus, *tradit Roman. conſ. 301. n. 2. & ſequent.* Sic dicit † Al-
28 bericus *in dictionario, verb. ſemper verum eſſe,* talem † ſemper exercuiſſe
ſpiritualia, licet aliquando fuerit abſens, ſicut perpetuum dicitur ſtilli-
cidium, licet non ſemper cadat. *l. foramen. ff. de ſeruitutibus vrbanorum.*
29 Sic Abb. † Panorm. *in proœmio decretalium* §. *Rex pacificus n.* 3. inquit,
dictum teſtis dicentis Petrum reſediſſe in Eccleſia, non vitiari ſi aliquo
interuallo non reſedit, vbi eius additionator alia adducit.
30 Et non † ſolum ſuſtinetur conditio reſidẽtiæ in loco Capellaniæ ſed
etiam celebrandi in certo ſacello, ſeu altari, quam Capellanus tenetur
ſeruare.

Ex quo enim electus eſt locus, quem Capellaniæ fundator voluit
frequen-

Digitized by Google

frequentari,religioſeque honorari, & coli, ſi Capellanus alibi diuinam
rem faciat,non videtur menti, & voluntati teſtatoris ſatisfactum, *Na-
uar.de oratione.c.5.n.2.& 12.ex Baldo,& alijs tradit Silueſter, in sũma verb.
miſſa 1.q.10.ad fin.ſequitur Azor lib.10.inſtitutionum moral.c.24.verſ.8.quari-
tur, an Capellanus*, vbi hanc eſſe dicit communẽ opinionem Marc. Ant.
Cuchus *lib.5.inſtitu.maiorum,tit.6.n. 69*.Et qui,cum poſſit celebrare lo-
co à fundatore deſignato,alibi celebrat,peccat ſecundum Nauar.*in ma-
nuali.c.25.n.134*.vbi † quod letaliter peccat,quem ſequitur Azor *vbi ſup.* 31
*verſ.quares,an ſi deſignato loco ad fin.verſiculi.*Et hoc ex eo, quia non ſeruat
pactum,& promiſſum in re graui,& communiter tenent Doctores *in.c.
1.de pactis*, quod frangere fidem eſt peccatum. Quod maxime procedit,
ſi ſacellum,ſiue altare,vbi fundator celebrari iuſſit,ſit priuilegiatũ à Ro-
mano Pontifice,vt anima pro qua celebretur exeat à purgatorij pœnis.

Quare † viſitator debet inquirere, an Capellanus dicat miſſas, ſe- 32
cundum conuentionem,& obligationem, *Lelius Cecbus de viſitatione.c.
6.n.31.verſ.circa miſſam fol.mihi 70*.& ſi iuſſerit fundator, quod dicantur 33
de defunctis, quæ plus proſunt animabus ob ſpeciale officium *vt dicit,
Henriquez de Miſſa.c.8.§.4. vbi allegat S.Thom.in 4.diſtinct.45.q.2.art.3.
alios refert Doctor Carillo in explicatione Bullæ defunctorum.2.p.c.12.n.13.*
(licet aliud videatur ſentire Nauar *conſ. mihi.14. incipienti, Sanctiſſimus
de priuilegijs*)Et quod Capellanus qui ſe obligauit dicere miſſam defun-
ctorum, non ſatisfaciat dicendo aliam, tenent Henriquez *libr.9.de
miſſa.c.23.§.7.& frater Emanuel.Rodriguez.1.tomo quæſtio.regularium.q.
43.art.11.*

Sed † an ſacerdos celebrans in altari priuilegiato(*vulgo de anima*)te- 34
neatur dicere miſſam defunctorum(*vulgo derequiem*) vt anima iuuetur
indulgentia.Et Doctor Carillo *in explicatione Bullæ defunctorum.2.p.c.12
n.27*.tenet preciſe requiri,quod celebretur miſſa de defunctis,aliâs ani-
mam indulgentia fraudari. Sed Martinus Nauarrus contrariũ defen-
dit *conſ.14.incipienti,ſanctiſsimus conceßit,de priuilegijs*.vbi in caſu,quo Pa-
pa conceſſit,vt quoties dicta fuerit miſſa in tali altari pro defunctis,ani-
ma illa per modum ſuffragij plenariã indulgentiam conſequatur,tenet,
animam indulgentiã conſequi, ſiue dicatur miſſa de Feria, ſiue de San-
cto,ſiue de defunctis,ex rationibus per eũ adductis. Cuius ſententiæ li-
benter aſſentior, ſi Papa expreſſe non reſtringat indulgentiã ad miſſam
defunctorum, cum † omnes miſſæ ſint æqualis valoris ex opere opera- 35
to,& ita omnibus æqualiter accedat priuilegium indulgentiæ conceſſe.

Et † ſic Capellanus huiuſmodi iuſſa fundatoris approbata ab Epiſ-
copo in fundatione non adimplens, & recuſans adimplere, priuabitur
Capellania, quia non implens id propter quod aliquid datur, à ceſſante
cauſa amittit datum, *vt per totum. ff. de conditione cauſa data.*
37 Sic † & non adimplens iuſſa defuncti priuatur commodo hæredita-
rio, *auth. hoc amplius. C. de fidei commiſ.* dum tamen monitio præcedat *Dd.
ibi, & Menoch. de arbitrar. centuria. 5. caſu, 498. n. 58.* & in terminis nõ di-
centis miſſas relictas tradit Molin. *de primog. li. 2. c. 14. n. 15.* niſi implen-
dũ ſit adiunctũ per verba negatiua, quia tunc non requiritur monitio,
Aym. conſ. 193. n. 4. & idem ſi in vim conditionis, non modi, *Molin. vbi ſu-
pra, nu. 13.*
38 Et ita † hæc priuatio non ipſo iure fit, ſed præuia cauſæ cognitione &
iudicio. *c. 2. & c. relatum de clericis non reſiden.* vt priuatus poſſit oſtendere
cauſas rationabiles, ſi quas habeat, ſeu prætendat, vt excuſetur: & ſi ab-
39 ſens fuerit, & ſciatur vbi ſit, perſonaliter eſt citãdus, quia vbi perſona eſt
certa eſt citanda. *l. 1. § denunciari. ff. de ventre inſp. per quem tex. tenet Bart.
l. ſi eo tẽpore. C. de remiſſione pignor. Becius conſ. 12. nu. 9.* vbi q́ non ſufficiunt
ꝓclamationes, nec edicta, *Aymon cõſ. 319. in fine,* & in materia beneficia-
li: Gemi. *c. fi. de electione lib. 6. & Gãma deciſ. 237. nu. 1. Roland. conſ. 64. nu. 14.
40 vol. 2. & conſ. 72. nu. 12. vol. 3.* Quod † maximè procedit vbi agitur de au-
ferenda poſſeſſione, *Gutier. q. canonica. 34. n. 34.*
41 Sed † ſi ignoretur quo ſit loco, eſt citãdus per edicta, ſeu voce præco-
nis, vt inquit tex. *in c. ex tua deuotionis, de clericis non reſid.* & priuſquã per-
ueniatur ad priuationẽ, eſt ꝓcedendum per cenſuras & ſubſtractionem
fructuum, & prouentuum. *d. c. ex tua. § 1. & c. fi. eodem tit.* quam praxim
ponit Concilium Trid. *ſeſ. 6. c. 1. de reformatione,* & eam tradit Petrus Gre-
gorius *de beneficio. c. 7. nu. 7.*
42 Si † autem Capellaniæ fundator non adiecerit reſidendi conditio-
nem, poterit Capellanus libere abeſſe, modo per alium, ſeu alios Capel-
lanos miſſas dicat, *vt diximus ſup. cap. 5. nu. 8. huius. 2. libri.*
43 Reſidendi † autẽ conditio appoſita cenſebitur non ſolum, ſi expreſ-
ſe verbis perſpicuis exprimatur, ſed etiã tacitè, ſi ex adiunctis, præceden-
tibus, & ſequentibus verbis colligatur, eã fuiſſe mentẽ fundatoris, vt in
terminis tradit Azor *lib. 10. inſtitution. moral. c. 34. verſic. 7. quæritur ad fin.*
vbi quod ſi fundator Capellaniæ dicat, *volo, vt quotidie res diuina fiat in
certo templo ſacello ſeu altari,* poterit Capellanus per alium miſſas dicere,
quia talibus verbis cenſetur electus locus ad ſacrificium, ſi tamẽ dixerit,
volo

volo, vt presbyter ad hanc Capellaniam electus sacris operetur quotidie, tunc persona sacerdotis censetur electa.

Pro cuius † sententia, licet ipse non fundet, facit, quod cum verba diriguntur ad personam, censetur electa ipsa persona. *c. quoniam Abb. vbi omnes, de officio delegati.* 44

Sic † quando verba legis diriguntur ad iudicem, nascitur officium iudicis, *tradit Barbosa. l. 1. 4. p. nu. 5. ff. soluto matrimonio.* 45

Et † facit, quod ex adiunctis sumitur qualis fuerit animus, & voluntas testatoris. *l. heredes palam. §. sed si notam, ibi, ex vicinis scripturis. ff. de testamentis* & conducunt omnia, quæ diximus de adiunctorum vi, & potestate, ad declarandum verba. *supra lib. 1. c. 4. nu. 40.* 46

Sed quia diximus, omnia beneficia etiam simplicia, & parui valoris requirere residentiam personalē, cuius contrarium practicatur in beneficiis simplicibus, conuenit explicare. Et † quia breuitati consulo, dic, quod licet beneficia curam animarum habentia, requirant residentiam personalem de iure diuino, iuxta illud Prouerb. c. 27. *Diligenter agnosce vultum pecoris tui, tuosq; greges considera*, & Ioan. 10. vbi pastus ouium cōmendatur, & late tradit Dominicus Soto *de iustitia, & iure lib. 10. quæst. 2. artic. 1.* beneficia tamen † quibus nulla inest animarum cura solum residentiam desiderant, dispositione iuris positiui. 47 48

Ex † quo est, quod quemadmodum lex positiua tollitur cōtraria lege lata, *vt in l. sed & posteriores. ff. de legibus*, ita & contraria consuetudine legitimè obtenta, quæ vim habet legis. *§. ex non scripto instituta de iure naturali.* 49

Quod † procedit licet lex præcedens reprobet consuetudinem, nam adhuc consuetudo, quæ sequuta est legem, derogat legi, *glossa, & Dd. in Clementina statutum de electione, Iaſ. l. de quibus, numer. 55. ff. de legibus, Tiraquel. de retractu lignagier in præfatione, numer. 17. & 18. Curtius iun. conſ. 173. numer. 7. Azilcueta. conſ. 218. numer. 2. Amendanus reſp. 16. numer. 3. verſ. quod per maxime plures refert Couarruu. lib. 3. variarum cap. 13. num. 14. Sarmiento libr. 3. selectarum, cap. 14. numer. 9. Anton. Gabr. lib. 7. conclusion. tit. de criminalibus, concluſ. 8. nu. 30. Didacus Perez in proœmio ordinamenti. q. 13.* 50

Et † sic consuetudine potest obtineri, quod habentes beneficia simplicia, etiam absentes possint percipere redditus tuta conscientia, *vt post alios tradit Couar. lib. 3. variarum. cap. 3. nu. 9.* 51

Atq; † ita generali Ecclesiæ consuetudine obtentū est, beneficia simplicia, 52

Digitized by Google

Plicia,ſeu curam animarum non habentia, reſidentiam non requirere,
tradunt Cardinalis , & Imola c.fin.de cleric.non reſid. Alex.conſ.1.n.2.vol.7.
Felin.c.dilectus 2.n.1.in fine verſ. & dicunt de reſcript. Mandoſius in praxi ſi-
gnatura gratiæ,tit.de diſpenſatione de non reſidendo,verſic.beneficia omnia ſim-
plicia,Flaminius de confidentijs.q.9.nu. 21.
53 Et † in noſtra Hiſpania ſunt multa beneficia, quæ dicuntur præſti-
monia,vel præſtimoniales portiones (vulgo *preſtamos*) quæ libera ſunt
ab omni iure,& præcepto reſidendi,aut clericum ſupponendi, *vt tradit*
Azor lib. 5.inſtitutionum moral.c.17.verſ.deinde obijcitur.
54 Et ſunt † hæc pręſtimonia fructus,cenſus,ſeu emolumenta,quę abſ-
trahuntur à beneficio,& ſeorſum dantur alicui perſonæ Eccleſiaſticæ,ſi-
ne aliqua Eccleſia,& quandoq; dantur in titulum,vt dicit gloſ. *in Clem.*
fin.verb.quodcunq; de vita,& honeſtate clericorum , & ab initio fuerunt in-
ſtituta præſtimonia pro ſtudentibus, & pro ſubſidio contra infideles,&
pro ſeruitio,alicuius Eccleſiæ,tradit Gemin.*conſ.89.Menoch.de arbit.lib.*
*3.centur.3.caſu.201.nu.56.cum.ſeqq.*cum quibus tranſit Flamin.*lib.10.de*
reſignat.benefic.q.2.nu.75.& iis non relatis,tradit Cerola *in praxi.1.p.verb.*
*beneficia ad primum,verſ.7.præſtimonia,*vbi refert Gomecium , & Staphy-
leum,idem tenentes locis ab eo relatis.
55 Et † dicitur præſtimonium,quaſi præſtans munium,*vt docet Hoſtienſ.*
56 *c.poſtulaſti de reſcrip. & Oldrald.conſ.81.* Et † quandoque hæc præſtimo-
nia conſiſtunt in temporalitate , non habentia aliquod ſpirituale ſerui-
tium annexum,& tunc non veniunt appellatione beneficij,nec ſunt ex-
primenda in interpretatione, *Ioan.Andr.c. vnico, de rerum permutatione.*
Staphyl.de gratiis & expectatiuis in quinta forma,nu.3.ſequitur Menoch.de ar-
bitr.centur.3.caſu 201.nu.57.Mandoſius in regulis Cancellariæ regula,16.q.36.
*nu.7.*ſequitur etiam Paulus Granutius *in addition.ad Simonetam,de reſer-*
uatione beneficiorum quæſt.72.
57 Si † tamen hæc præſtimonia dentur in titulum, & habeant anne-
xum aliquod onus ſpirituale,ad quod titulatus teneatur,dicētur bene-
ficia Eccleſiaſtica, *Gemin.conſ.89. Deci.in rubr.de reſcriptis,verſ.& appella-*
tione beneficij,ſequitur Menoch.d.caſu 201.nu.58.& 59.Sotus de iuſtit.& iure,
*lib.10.q 5.art.3.verſ.Secunda concluſio.*Et iuxta hanc diſtinctionem eſt in-
telligendum quod dicit Felin.*c.ad aures,de reſcriptis,& Gambarus de lega-*
to,lib. 6.nu 352. Marc.Anto.Cucbus,lib.5.inſtitution.maior.tit.7.nu.11.& in
noſtra Hiſpania ſemper hęc preſtimonia dantur in titulum, *Ojeda,de in-*
compat.benef.2.p.c.8.nu.fin.Salzedo ad Bernard,Diaz,c.18.nu.10.in fi.

Sed

Digitized by Google

Sed † cum dixerimus ſuſtineri conditionem illam, ne Capellan. 58
cedat à loco, vbi celebranda eſt Capellania, difficilis redditur noſtra opinio per text. *in l. Titio centum, el 2. de condit. & demonſtr.* cuius hæc ſunt verba: *Titio centum relicta ſunt, ita vt à monumento meo non recedat, vel vt in illa ciuitate domicilium habeat, poteſt dici non eſſe locum cautioni, per quam ius libertatis infringitur.* Ex quibus Bart. & omnes ibi deducunt concluſionem, quod † conditio vel modus per quem libertas infringitur, non 59
ſeruatur: Et vt diſcernas modum à conditione, aduerte, quod conditio operatur per viam excluſionis: modus autem per viam compulſionis, *Barnabas Cornaçan. deciſ. 54. num. 38.* vbi *num.* 40. quod in dubio intelligendum eſt aditum modum non conditionem, ex Bart. *l. cum mota, n. 2. de tranſact.* vbi Dec. *n. 2.* dicit communiter receptum. Ea † enim 60
conditio appoſita Capellano ne recedat à loco, inductiua eſt ſeruitutis. *l. 2. ff. de libero homine exhibendo,* vbi ICtus ponit hæc verba: *Nihil enim multum à ſpecie ſeruientium differunt, quibus non datur facultas recedendi, quam legem,* & d. §. *Titio centum,* Ioan. Garcia *de nobilitate, gloſſ. 6. num. 21.* dicit quotidiana eſſe iura ad defenſionem eorum, quibus iniunctum eſt onus, ne recedant ab aliquo loco, & quod Bart. & omnes ibi reiiciũt illam conditionem, vtpote quæ libertatem lædat. Et † hinc eſt quod 61
dicit Salicetus, *l. antiquitas. C. de vſufruct.* quod licet valeat pactum, quo quis aſtringitur habitare certo loco, non tamen ita, vt poſſit quis præciſe compelli habitare.

Hinc dicit Speculator *tit. de locato. §. poſtquam, verſic. quod ſi quis,* valere tale pactum, ſed poſſe ſeruire per ſubſtitutum, licet ibi eum impugnet Ioan. Andr.

Et quod † non poteſt quis etiam cum iuramento ſe obligare ad ſer- 62
uitia perſonalia, ſi non ſit libertus, tradit Luc. de Penna, *l. cum ſcimus, n. 4. de agricol. & cenſit. lib. 11. & facit l. ſi quis pro eo, in princ. ff. de fideiuſſ. & l. iuſiurand. in princ. ff. de oper. libert.*

Et hinc eſt, quod in Regno Neapolis conſtitutione Regni eſt ſtatutum, quod annullentur talia pacta, *vt teſtatur Afflict. in conſtit. Regni, lib. 3. Rubr. 9. num. 3. & 4.*

Et generaliter † omne illud, quod aliquo modo offendit libertatem 63
in pacto non admittitur, *vt tradit Queſada diuerſar. quaſt. c. 7. num. 2.* vbi quod tale pactum dicitur turpe.

Et tandem † reiicitur conditio, quod quis teneatur habitare ſemper 64
certo loco, Fel. *conſ. 22. n. 2.* vbi addit † maxime procedere, quando po- 65

nitur in diſpoſitione, non in conditione, *ex Bart. l. qui concubinam. §. vxori. delegat. 3.*

66 Sed † iis non obſtantibus ea conditio addita Capellaniæ iuridica
67 eſt, & ſuſtinetur. Nec † obſtat communis regul. *d. l. Titio centum, §. Titio centum, el 2. de cond. & demonſtr. & l. 2. ff. de libero homine exhibendo*, quia ſolum procedunt, quando conditio reſidendi in aliquo loco, non reſpicit alicuius perſonæ vtilitatem, in cuius fauorem poſita fuerit, *vt tradunt Paul. & Imol. §. Titio centum, & ſequitur Mi r. de maior. 1. p. q. 57. n. 3. & Ioan. Garc. de nobil. gl. 6. n. 21. Anton. Gom. 2. tom. c. 10. n. 24. verſ. item etiam*.
68 Et cum † prædicta conditio poſita Capellaniæ reſpiciat commodum animæ defuncti, cuius intereſt reſidentia Capellani, pro celebrandis Miſſis, licite apponitur, & ſeruari debet.

69 Et hinc † eſt, quod liberi homines in fauorem tertij poſſunt obligari certo loco perpetuo morari. *l. 2. l. originarios. l. ſeruos. C. de agricol. & cenſ. lib. 11. l. 89. tit. 18. part. 3.* ibi: *Otroſi prometio por ſi e por ſus hijos de morar en tal*
70 *ſu heredamiento para ſiempre jamas*, vbi Gregor. Et † ſic valet pactum in contractu matrimonij, quod maritus tali loco moretur, *vt tradit Abb. dicens communiter receptum, in c. 1. qui matrimonium accuſ. poſſ. Syluest. in ſumma. verb. vxor, q. 8. refert & ſequitur Couar. in 4. 2 p. c. 7. n. 5. Capit. deciſ. 135. per totam. Matien. in rubric. tit. 1. de matrim. gloß. vnic. n. 95. lib. 5. recop. Palacios Rub. in rep. Rub. de donat. §. 2. n. 3.*

71 Qui omnes † limitant prædicta, ſi noua iuſta cauſſa ſuperueniat viro, ob quam velit à loco recedere: nam omnes prædicti fatentur poſſe, non obſtante pacto: quod etiam tenet Tiraquel. *in l. 1. connub. gloſſ. 1. 1. p. n. 39. in fin. Didac. Perez. l. fin. tit. fin. lib. 4. ordin. verſ. Si alguna muger, in fin.* vbi quod non tenebitur ad pœnam appoſitam in contractu, in caſu contrauentionis. Et licet Anton. Gom. *2. tom. c. 10. n. 24.* nitatur contra communem defendere, huiuſmodi pactum non valere: tandem inquit valere, ſi probetur aliquod intereſſe prouenire vxori ex obſeruantia pacti, ad quod inquit maritũ teneri: admittitq; poſſe quem ſpe præmij induci ad habitandum certo loco, fauore certæ perſonæ, quo caſu inquit, quod licet non compelleretur reſidere, vel habitare, tamen non implendo amittere lucrum.

72 Adde pro † complemento, quod ſi clericus vagatur, priuabitur beneficio, etiam quod non requirat reſidentiam, *Selua de benef. 4. p. quaeſt. 2. num. 2. & num. 3. in fin.* & vide ſupra *num. 12.*

CAPVT

CAPVT IX.

SI CAPELLANIA SIT IVRIS PATRONATVS, QVALITER ET QVANdo præſentatio facienda ſit à patrono.

SVMMARIVM.

1 *Præſentatio facienda eſt præſentialiter,& qualiter intelligatur.*

2 *Præſentia præſentati requiritur vt Ordinarius poßit cernere & examinare, an præſentatus ſit in perſona idonea.*

3 *Patronus non tenetur perſonaliter comparere ad præſentationem faciẽdam, ſed per literas.*

4 *Præſentatus,niſi compareat perſonaliter,eſt reiicienda eius præſentatio,& quare.*

5 *Præſentatus à patrono,ſi non proſequatur præſentationem & obtineat collationem, poterit patronus alium præſentare.*

6 *Patronus poteſt paciſci,quod ſi præſentatus intra certum tempus non vtatur præſentatione ad obtinendam inſtitutionem,poßit alium præſentare, & qualiter intelligatur.*

7 *Nemo poteſt facere,quin legis diſpoſitio in fauorem alterius ſortiatur effectum.*

8 *Variatio Eccleſiaſticis patronis eſt prohibita,vel non permiſſa,ne detur inſtantia in ſtatu Eccleſiaſtico.*

9 *Spiritualia debent eſſe firmiora.*

10 *Longius tempus quare dicitur Eccleſiaſticis ad præſentandum, quam laicis.*

11 *Ius patronatus ſi ſit fundatum à clerico de bonis patrimonialibus poteſt vt laicus variare.*

12 *Laicus ſi ſit patronus cum clerico,& ambo ſimul præſentent, an poterit variare. & num.ſeqq.*

13 *Laicus poteſt eſſe arbiter in cauſſa ſpirituali ſimul cum clerico.*

14 *Si clericus & laicus habent ius patronatus, pars clerici trahat ad ſe partem laici.*

15 *Patronus laicus,ſi ſimul cum clerico præſentet, poterit intra ſemeſtre præſentare.*

16 *Laici in omnibus in quibus habuerint indiuiduum ius cum clericis gaudebunt eorum priuilegiis.*

Digitized by Google

17 *Patroni non neceſſario debent conueniri ad faciendam præſentationem, niſi aliud ſuadeat fundatoris diſpoſitio.*

18 *Patroni quibus permittitur variatio, ſolum poſſunt eam facere accumulatiue.*

19 *In dubio præſumendum eſt variationem eſſe factam accumulatiue.*

20 *Semper eſt ſumenda coniecturata, pro validitate actus.*

21 *Quilibet præſumitur facere actum modo magis ſibi vtili & proficuo.*

22 *Agentes ſemper cenſentur ſe confirmare cum diſpoſitione iuris communis.*

23 *Variatio non permittitur, quando præſentatio fuit facta cum iuramento, modo præſentatio ſit perfecta, & acceptata, num. ſeq.*

24 *Cautela vt patronus nequeat variare.*

25 *Fundator Capellaniæ an poſſit diſponere, quod ſi patronus intra terminum iuris non præſentauerit, alius præſentet, & num. ſeqq.*

26 *Teſtator poteſt diſponere, quod ſi executor intra terminum iuris non exequatur alius faciat.*

27 *Prouiſio hominis facit ceſſare legis prouiſionem.*

28 *Cum teſtator prouidet de remedio in caſu negligentiæ, illo eſt vtendum.*

29 *Communiter recipitur teſtatorem poſſe prorogare terminum iuris exequendum.*

30 *Fundans Capellaniam cum Epiſcopi conſenſu poteſt diſponere, quod Patronus habeat ad præſentandum plus quam quadrimeſtre & ſemeſtre.*

31 *Fundans Capellaniam cum conſenſu Epiſcopi poteſt apponere conditiones, quæ minuant iura Epiſcopalia.*

32 *Si Patronatus ſit Eccleſiæ Parochialis, non poteſt fundator prorogare terminum iuris ad præſentandum, & quis terminus detur à iure.*

33 *Epiſcopus poteſt, tranſacto termino iuris, præſentationem admittere.*

34 *Epiſcopus poteſt admittere ſecundam præſentationem, remittendo patrono pœnam quam incurrerat, quia indignum præſentauerat.*

35 *Tempus à iure Patronis conceſſum ad præſentandum, an currat à tempore vacationis, vel eius notitiæ.*

36 *Impedito non currit tempus ad præſentandum, licet ſua culpa in impedimentum inciderit.*

37 *Durante lite ſuper iure Patronatus, an currat tempus patrono?*

38 *Durante lite quãdo Epiſcopus, poſſit inſtituere, vel debeat œconomum ponere, & quod eius inſtitutio irritetur ſi ſit collitigans, & de intellectu, c. conſultationib. de iure patronat.*

Digitized by Google

39 *Licet Epiſcopus inſtituerit durante lite, tamen Patrono reſeruatur ius repræſentandi inſtitutum pro conſeruatione ſui iuris: non tamen poteſt tollere.*

40 *Et ad eundem modum nõ remouetur inſtitutus, per præſentationem eius, qui erat in poſſeſſione præſentandi, licet alter obtineat in lite, limita ſi lis eſſet ſuper ſpolio, vel cauſa in integrum reſtitutionis, vt n. ſequenti.*

41 *Præſentatio eſt in fructu.*

42 *Concordia creſcit ius patronorum, quia poteſt alter alterum præſentare.*

43 *Compatronus non poteſt ſuæ præſentationi conſentire, ſecus eſt in electo.*

44 *Limita ſi electio fiat per ſcrutinium ſecretum.*

45 *Patronus licet non poſſit ſe ipſum præſentare, tamen poteſt inſtitui ab Epiſ.*

46 *Patronatus an teneatur praſẽtare in termino edicti poſito ab Ordinario.*

47 *Si edicti dentur ad inſtantiam petentis ſibi fieri collationem Capellaniæ, tenetur patronus præſentare in termino edicti.*

48 *Tempus à iure conceſſum hæredib. ad deliberãdum reſtringitur inſtantib. creditorib. & non acceptantibus, hæredib. datur curator bonis.*

49 *Edicta ſi ponantur ab Epiſcopo nullo inſtante poteſt Patronus petere ſibi indulgeri tempus iuris.*

50 *Etiam dato edicto ad inſtantiam aliquorum intereſſe putantium termino edicti tranſacto, ante inſtitutionem tamẽ poteſt Patronus præſentare.*

51 *Poſitis edictis inſtantib. intereſſe putantib. an debeat ſuſpendi iudicium ad inſtantiam Patroni volentis præſentare ordinandum intra tempus à iure ſibi conceſſum.*

52 *Capacitas præſentandi, an requiratur tempore vacationis, vel ſufficiat, quod interueniat tempore præſentationis, vel inſtitutionis.*

53 *Qualitas, ſeu habilitas, quæ requiritur ab initio, non ſufficit ſi poſtea ſequatur.*

54 *Qualitas clericatus, quæ ab initio requiritur, non ſufficit ſi ſuperueniat.*

55 *Capacitas ſufficit, quod interueniat tempore oppoſitionis.*

56 *Nullus debet decipi authoritate legis.*

57 *Epiſcopus debet eſſe gratus fundatori.*

58 *Patronus intra tempus à iure ſibi cõceſſum, debet diligenter inquirere idoneum, quem præſentet.*

59 *Qualiter intelligatur, quod dicitur non ſufficere, ſi ſuperueniat qualitas Clericatus.*

60 *Si patronus præſentauit Clericum idoneum, quia non erat conſanguineus ordinatus, & tranſacto termino ad præſentandum ordinetur, an excludat præſentatum à Patrono?*

Digitized by Google

61 *Fœmina cui fuit ius quæſitum ad maioratum propter alienationem poſſeſſoris, non excludetur per maſculum poſtea natum.*

62 *Qualitas aliquo tempore requiſita non prodeſt ſi eo tranſacto ſuperueniat.*

63 *Ætas vel alia cauſa excuſationis ſuperueniens, non liberat à tutela, ſeu alio officio iam iniuncto.*

1 SI Capellania ſit iuris Patronatus,† cum ad Patronum pertineat Capellanum præſentare, ſi laicus ſit intra quadrimeſtre, ſi Clericus intra ſemeſtre, *ex c.1. de iure patronatus, lib.6.* congruit ſcire eam præſentationem faciendam eſſe præſentialiter, nam cum edicta eo ſeruiant, vt intereſſe putantes præſentiam ſui faciant, *l. conſentaneum, C. quomodo, & quando iudex*, ibi: *Edicto, vt præſentiam ſui faceret commonefacto, nec præſens dicatur, qui ſe non offert ſenſibus corporeis, l.1. in princip. ff. de verborum obligatio. & tradit glo. in clem dudum, verbo præſentari, de ſepulturis, vbi Abb. nu. 23. & c. ea noſcitur, n.3. de his quæ fiũt à Prælato.* ſequitur neceſſariũ eſſe, ꝙ præſentãdus perſonaliter compareat corã ordinario, nec ſufficere præſentatum mittere inſtrumentum præſentationis, *ita traditur deciſ.3. Ro-*

2 *tæ, de iure Patronatus in nouis*, vbi aſſeritur † requiri præſentiam præſentati, vt Ordinatius poſſit cernere, & examinare, an perſona ſit ſufficiẽs, *ſequitur Cerola in praxi Epiſ.1.p. verb. ius Patronatus ad ſeptimum.*

3 Sed † hanc præſentiam accipias non de perſona Patroni præſentãtis, ſed de præſentato. Nam Patronus poteſt præſentare, per literas, *tex. in capit. ea noſcitur, de his quæ fiunt à Prælato. ſine conſenſu capituli*, ibi: *Aut per ſe, aut per literas perſonas idoneas Epiſcopis diœceſanis præſentant, & ibi gl. & clemen. vnica, verſ. præſentatos, de exceſſibus Prælatorum*, ibi: *In præſentatione literarum quas pro huiuſmodi præſentatione trãſmittunt, & ibi gl. verb. literarum, & Cardinalis Lamberti. de iure patronatus, lib.2.1.p.q.4. principali, artic.16. num.1. & 2.*

4 Si autem † præſentatus non comparet perſonaliter, non eſt admittenda præſentatio, qui poteſt eſſe, quod non ſit in rerum natura, vt dicit contigiſſe de facto, *Cerola, vbi ſupra*: fatetur tamen, quod ſi perſona præſentata, ſit nota, poteſt admitti, & ei conferri, vt poteſt abſenti, *cap. ſi tibi abſenti, de præbend. in 6.*

5 Si tamen † præſentatus à Patrono, non proſequatur præſentationẽ, vt inſtitutionem obtineat, poterit Patronus alium præſentare, *Nauar. conſ.25. incip, Abbas. n.5. de Simo.* etiam, quod lapſum eſſet quadrimeſtre, vel ſemeſtre, quia alteri per alterum non debet iniqua conditio inferri,

iuxta

Digitized by Google

iuxta iuris regulam, nec debet negligentia præſentati nocere Patrono *vt tradit Cerola in praxi. 2. p. verb. ius patron. verſ. Octauo ſi Patronus*, vbi *in verſ.* † *reſpondetur*, tenet poſſe paciſci à patrono, quod ſi præſentatus, 6
intra tale tempus non proſequatur inſtitutionem, poſſit alterum præſentare. Sed in hoc diſtingue, nam aut is nominatus à patrono cum tali pacto, nondum præſentauerat ſe coram Epiſcopo intra tempus illi conſtitutum, & tunc euaneſcit & extinguitur eius præſentatio virtute pacti, *argum. l. ſi creditor, §. fi. ff. de diſtract. pigno*, aut fecit ſui prçſentiam cũ nominatione patroni Epiſcopo ſeu Ordinario, petendo collationem, & tunc licet nõ proſequatur collationem, & ob eam cauſam patronus, iuxta pacti conditionẽ, poſſit alium præſentare, tamen nõ taliter quin Epiſcopus poſſit illi prius prçſentato Capellaniã conferre, nam cum facta præſentatione primi Ordinario quæratur ius ad illi conferendum, non † poterit patronus facere, quod legis diſpoſitio in fauorem tertij, 7
non ſortiatur effectum, vt diximus *ſupra lib. 1. c. 7. n. 41.*

Et ſic † ſolum poterit ſecundum præſentare patronus, variando ſi 8
laicus ſit. Nam Clerico, Collegio, ſeu Vniuerſitati non permittitur variare, *c. cum autẽ, & ibi omnes, de iure patr. Cerola in praxi. 1. p. verbo ius patr. verſ. 24.* & hoc ne admittatur in conſtantia in ſtatu Eccleſiaſtico, nam Spiritualia † debẽt eſſe firmiora *Abb. c. autẽ, n. 7. de iure patr.* Et quia per- 9
ſonæ Eccleſiaſticæ debent plus cognoſcere perſonas Eccleſiæ, & eligere ex deliberatione, vt inquit, *l. 7. tit. 15. p. 1.* & ex quo eis negatur varia- 10
tio, quæ laicis permittitur, longius tempus eorum præſentationi cõceditur, *vt tradit Lamberti. de iur. patr. lib. 2. 2. p. Roch. de Curt. eo tract. verbo honorificum, q. 9. nu. 30. & Ioan. Gutier. de iuramento, 3. part. c. 13. num. 2.* vbi alios refert.

Tamen, † ſi ius patronatus ſit fundatum à Clerico de bonis patri- 11
monialibus poterit vt laicus variare, c. cum dilectus, iuncta gloſſa verbo tanquam laicus de iure patronatus, quia tunc non dicitur ius patronatus Eccleſiaſticum, ſed laicale, *Panorm. dict. cap. cum dilectus, n. 4. & 5. & glo. in clem. 2. verbo præſentare de iure patro. Ioannes Gutierrez. plures referens vbi ſupra n. 12. Cabedus de patronatibus Regiæ Coronæ, cap. 1. nu. 13. Couarruuias practicarum, quæſt. 36. n. 3.*

Sed † an ſi Clericus & laicus ſint patroni liceat eis variare in præſẽ- 12
tatione à ſe facta. Et videtur licere, *argumento l. ſi communem fundum, ff. quemadmod. ſeruit. amittat.* vbi quis conſequitur per conſortium, quod per ſe non poteſt.

Sic &c.

13 Sic † & ratione ſocietatis poteſt laicus eſſe arbiter in cauſa ſpirituali ſimul cum Clerico, text. eſt *in c. perpetuas de arbitris*, & etiamſi ſint duo laici, & vnus Clericus, vt colligitur ex eodem c. per tuas, ibi. *Quod autem à duobus laicis, & vno Clerico dicitur eſſe prolatum nequaquam obuiare videtur.* quem text. expendit Couarr. *practicarum, queſt. 34. numer. 1. verſ. imò nihil refert.*

Sed in contrarium eſt veritas, nam actus denominatur à digniori, *vt dicit Couarr. vbi ſupra.*

14 Et † ſic ſi laicus & Clericus habent ius patronatus pars Clerici trahit ad ſe partem laici, *Staphilem de literis gratia, titul. de modo, & forma impetrandi, pagin. 151. n. 3.*

Et in terminis tradit, Ioannes Andreas *reg. in iure communi in Mercuriali, quem ſequitur Paulus de Citadinis de iure patron. 6. part. artic. 3. num. 3. & Ioannes Gutierrez de iuramento confirmatorio. 3. par. c. 13. n. 10.*

15 Atque † ita ex hac communione Clerici & laici in patronatu reſultat, quod ſi ſimul præſentent, laicus poterit præſentationem facere in-
16 tra ſemeſtre, vt poteſt Clericus. Et in omnib † caſibus in quib. laici habuerint indiuiduum coniunctumque ius cum Clericis gaudebunt priuilegiis ſociorum Clericorum, *Aretinus conſ. 25. viſo themate quem ſequitur Marcus Antonius Cucbus lib. 1. inſtitutio. maior. tit. 9. n. 61.* Sicque procedit dict. l. *ſi communem fundum*, ratione indiuiduitatis & connexitatis, *vt ſentit Citadinus vbi ſupra.*

Si autem ſeorſim patronus laicus præſentaret, vt poteſt, *ſecūdum Lambertinum de iure patronatus, lib. 2. 2. part. articul. 8. 2. quæſtionis princip. nu. 1.* tenerem faciendam eſſe præſentationem intra quadrimeſtre, ſi quidē
17 ipſe ſe diſiungit. Neq; enim (niſi aliter diſpoſitum ſit à fundatore) neceſſarium erit, quod omnes patroni conueniant ad præſentationem faciendam ſi ius cōpetat patronis, vt ſingulis, non vt Collegio, ſeu vniuerſitati, *Lamberti. vbi ſupra, Aymon conſ. 63. n. 1. Parladorius differentia 3. n. 15.* qui alios referūt, *Rochus de Curte, de iure patronatus, verbo honorificum, num. 94.*

18 Tamen patronus in caſib. † quibus ei permittitur variare, ſolum poterit id facere accumulatiue, non autem recedendo à prima præſentatione, vel ea refutata, vt inquit text. *in cap. cum autem, vbi omnes de iure patronatus, Gregorius Lupus, l. 6. tit. 15. part. 1. verbo: En eſcogencia del Obiſpo, Gutier. qui alios refert, vbi ſupra num. 4.* Alias ſi reſpuendo primi præſentationem, ſecundum fecerit, nihil agit, iure obuiante, vt fatentur præ-

dicti

Digitized by Google

dicti Doctores. In dubio autem præſumendum eſt, quod ſecũdam ſecerit † modo à iute ſibi permiſſo, tum quia ſumenda eſt coniectura pro 19
validitate † actus *l. quoties, ff. de reb. dubiis, l. quoties. 80. vbi Iaſ. ff. de verborum: Valaſcus conſult. 59. n. 3. vbi dicta iura allegat.* Tum † etiam quia qui- 20 21
libet præſumitur velle facere actum modo ſibi magis proficuo, *l. duo fratres 77. ff. de acquir. hæred. d. l. 3. ff. de milit. teſtam. Aymon conſ. 24. n. 13.* & etiam creditur ſe velle conformare cum diſpoſitione iuris communis, *l. hæredes mei §. cũ ita, ff. ad Trebellian. Rolandus* † *conſ. 68. vol. 1. Tiberius Decianus, conſ. 1. num. 228. Raudenſis conſ. 23.* etiam improprtiando verba, *idẽ conſ. 18. n. 33.* & in terminis, tradit Ioannes Gutier. *vbi ſupra n. 6.* vbi *n. 13.* 22
limitat omnia ſupradicta de variatione, ſi prima præſentatio ſit facta, cum iuramento, quo patronatus promiſit non variare, vel † etiã hoc 23
addito pacto, ſine iuramento, *ſecundum Lapum, allegation. 78. num. 4.* Et idem Gutier. *ibi num. 14.* addit aliam cautelam, vt ſcilicet patronus faciat donationem exercitij præſentationis pro illa vice, ad quam non requiri Epiſcopi licentiam, ex aliis † tenet Greg. *l. 6. titul. 16. p. 1. verbo, Bien lo puede,* non tamen poterit patronus cedere præſentationem Capellaniæ vacaturæ, *Abb. cap. fin. num. 6. de conceſ. preb.* & omnis variatio eſt facienda intra tempus cõceſſum ad præſentandum, *Caualcanus deciſ. 10. 3. part. num. 62.* vbi *num. 61.* limitat dictum de præſentatione iurata ſi fuerit perfecta & accepta, de quo Surdus *conſ. 379. n. 5. vol. 4.* 24

Sed † *an ſi fundator Capellaniæ diſpoſuerit, quod ſi patronus infra tempus à iure præfixum non præſentauerit, alter adhoc per ipſum nominatus præſentet tali caſu deuoluetur nec ne ad Epiſcopum præſentatio, vel ad alterum ſubſtitutum.* Et Baldus, l. *ſi fundum ſub conditione 83. §. Stichum, nu. 1. de legat. 1.* 25
tenet † quod ſi teſtator dixerit: *Relinquo Titium executorem meum vt infra annum exequatur, quo anno tranſacto exequatur Seius*, licet aliâs executio iure communi ad Epiſcopum deuolueretur *l. nulli licere, C. de Epiſcopis & Cler. cap. nos quidem de teſtament.* Tamen prædicto caſu, non Epiſcopus, ſed Seius à teſtatore ſubſtitutus exequetur, diciq; menti tenẽdum, quẽ ſequitur Cotta *in memorabilib. verb. Executores, & refert Bartholom. Veronenſem, idem tenentem, cautela 294. incipiẽte: quia legimus*; cuius rei eam dicit eſſe rationem, quod prouiſio hominis facit ceſſare legis prouiſionẽ, † *tex. eſt dict. §. Stichum, vbi additionator ad Bald. & eſt tex. in l. fin. C. de pactis conuent.* Nam cum teſtator † prouiderit de remedio in caſu negligentiæ, illo eſt vtendum, iuxta ea quæ diximus *ſupra lib. 1. cap.* 26

aaa 14. nu.

Digitized by Google

29 *14.n.27.* Pro quo facit, quod † communiter recipitur, poſſe teſtatorem prorogare terminum datum à iure, vel conſtitutione Synodali executoribus, vt videre eſt per Caſtellum Palat. Rub. Gometium, & Tellum Fernandez *l.33. Tauri, & tradit Bald. conſ.302. num.6. volum.2. Couar. cap. tua, numero ſexto de teſtam. Mieres de maiorat. 1. part. quaſtion. 48. numero. 10.*

30 Et ſic † fundans Capellaniam poteſt diſponere, quod patronus habeat maius tempus ad præſentandum, quam ſemeſtre vel quadrimeſtre à iure præfixum, modo fiat cum Epiſcopi conſenſu, vt reſoluit Lambertinus, *de iure patronatus, lib.2.2. part. quæſt.1. principa. art.7. numero.1. & 2.*

31 Nam † fundator in limine fundationis, cum conſenſu Epiſcopi poteſt apponere conditiones, quæ minuant iura Epiſcopalia, ex doctrina Innocentij, *cap. in Lateranenſi, ante fin. de præb. quem ſequitur Abb. cap.3. n. 14. de Eccleſiis ædificand. Felinus cap. cum venerabilis, numer. 33. de exceptionibus. ſequitur Lambertin. de iure patronat. lib.1.1. part. quæſt. 9. principali, n. 78.* Et hoc ſine dubio procedit, vbi agitur de ſolo præiudicio fundatoris vt de Capellania, quam ipſe fundat celebranda pro anima ſua, nam poterit largius tempus præſentationi patronorum præfigere, *per ſupradicta.*

32 Secus tamen † eſſet, ſi ageretur de patronatu Eccleſiæ Parochialis, propter animarum præiudicium, ne cum earum diſpendio Eccleſia vacet, *argum. text. in cap. fin. vt lite pendente, lib.6.* & in Parochiali patronus tenetur, præſentare intra decem dies, vel alium terminum ab Epiſcopo præſcribendum, *Concil. Trid. ſeſſione 24. cap.18. de reformatione*, & intra viginti dies, *tradit ex Bulla Pij Quinti, Cerola in praxi, 1. part. verb. ius Patronatus ad quartum.*

33 Sed & † tranſacto tempore Patronis ad præſentandũ conceſſo, poterit Epiſcopus eorum præſentationem admittere, *Lamberti. de iure Patronatus, lib.2.2.p. quæſt.1. principali, artic 27. n.4. & ſequentibus.* Quemad-
34 modum, † etiam poterit Epiſcopus admittere ſecundam præſentationem à Patrono factam, remittendo illi pœnam, quam incurrerat, quia indignum præſentauerat, *vt tradit Lambert. ibi, num. fin.*

35 Tempus † autem ad præſentandum, inquit Lambertinus, de iure Patronatus, *lib.2.2. part. quæſt.1. principali, art.8. num.18.* currere à die vacationis, quo ſciuerit vel ignorauerit Patronus. Sed verius eſt à tempore veriſimilis notitiæ, *argument. l. fin. ff. quis ordo in bonorum poſſeſſione ſeruetur,*

Digitized by Google

uetur, ibi: *Non cedent dies centum, incipient autem cedere cum certior fieri potuerit, & glo. verbo à noti. i 1, in ca. licet, de ſupplend. neglig. Prælat. Rochus de Curte, de iure patronatus, verb. honorificum. num. 57. ad fin. Bertrand. conſ. 29. volum. 4. Spino in ſpecul. teſtam. glo. 4. num. 21.* & traditur deciſ. Rotæ vnica de iure patronatus, in antiquis, quam ſequitur Cerola *in praxi Epiſcop. 1. part. verb. ius patronatus, ad octauum, verſ. hinc ſunt multa.* Vt dicitur de eo qui intra tempus tenetur eligere, *cap. quia diuerſitatem in fine, de conceſſione preb.* vbi probatur, quod etiamſi habuiſſet notitiam vacationis, & eſſet iuſto impedimento † detentus non curreret ei tempus, 36 & glo. ibi, idem dicit, licet incideret ſua culpa in impedimentum. *Staphileus de literis gratia, titul. de modis vacationis. §. ſecundus principalis modus vacationis, n. 7.*

Sed † *an durante lite ſuper iure patronatus currat tempus patronis ad præſentandum. Selua de beneficio, 2. part. quæſt. 6. num. 4. poſt medium, & 3. part. quæſt. 1. num. 9.* & Lambertinus, *de iure patronatus, lib. 2. 2. par. 1. quæſt. principali art. 9. num. 1.* tenent partem affirmatiuam: negatiuam autem defendit Lappus *allegat. 78. quæſt. 5. num. 15.* Sed in hoc † practicam ponit 38 Cerola *in praxi Epiſcop. 1. part. verb. ius patronatus ad 5.* vbi quod ſi lis vertatur inter patronum ſe dicentem, & Epiſcopum, Epiſcopus non poterit prouidere, ſed ponet œconomum in Eccleſia, durante lite, quouſq; terminetur, *l. 11. titul. 15. p. 1.* Si tamen Epiſcopus collitigans prouiderit euicto poſtea patronatu à vero patrono, poteſt remoueri inſtitutus ab Epiſcopo, neque obſtat *cap. conſultationibus, de iure patronatus*: nam loquitur quando lis eſt inter duos patronatos, & ad eum caſum eſt limitanda eius concluſio, vt dicit Cabedus *de Patronat. Regiæ Coronæ, cap. 8. num. 3.* Et ratio eſt, quia Epiſcopus, non vt patronus, ſed tanquam ordinarius Capellaniam confert, & cum inueniatur per ſententiam eſſe, de patronatu collatio irritatur, vt facta ſine conſenſu patroni, *cap. decernimus 16. quæſt. 7. cap. illud. cap. cum dilectus, de iure patr. Pariſius conſ. 144. vol. 4. Rolandus, conſ. 47. num. 29. vol. 1.* Neque obſtat, *deciſ. Rotæ. 14. de iure patronatus in antiquis*, allegata à Menochio *conſ. 90. numero. 128. verſ. huic dubitationi*, quæ habet, ꝙ tam in Eccleſia patronata q̃ in collatiua habet locum deciſio, *d. c. conſultationibus* & ꝙ eadẽ ratione eſt, deficienda collatio facta ab eo, qui eſt in quaſi poſſeſſione cõferendi, qua defenditur pſentatio facta à patrono, qui erat in quaſi poſſeſſione pſentandi, qa vt pſentatio ẽ in fructu iuris patronat⁹, ita in fructu collationis ẽ ipſa colla-

tio.*cap. cum olim, de cauſa poſſ. & propriet.* Nam reſpondetur, quod dicta Rotæ deciſio loquitur, & procedit inter duos collatores prętendentes habere ius conferendi, quo caſu ſuſtinetur collatio facta ab eo, qui erat in quaſi poſſeſſione conferendi, *ita Cabedus dict. cap. 8. n. 6.* Atque ita intelligendi ſunt Doctores, quos refert Menochius *dict. conſ. 90. num. 131.* tenentes, quoad hos terminos nullam eſſe differentiam inter Eccleſiã electiuam, & patronatam. Si tamen lis fuerit inter ipſos patronos ſedicentes, vel non concordãtes, Epiſcopus poterit collationem facere, *ita glo. 1. in cap. 2. 16. quæſt. 7. & gloſ. in c. eam te, de iure patronatus, Doctores, ca. cum vos, de officio ordina.* Et pro iſta praxi eſt in noſtra Hiſpania, text. expreſſus, qui eam ponit, *l. 11. tit. 15. par. 1.* quam ad hoc etiam põderat Spino, *de teſtamentis, glo. 4. n. 24.* Reſeruatur tamen vincenti, vt † lite finita
39 poſſit repreſentare iam inſtitutum ab Epiſcopo pro ſui iuris conſeruatione, *tradit Lambertinus, de iure patr. l. 2. 2. part. q. 1. principali, artic. 9. n. 6.* & traditur, *dict. l. 11. partita*, non tamen alium.

40 Et ad eundem † modum præſentatus à litigante, qui erat in poſſeſſione præſentandi, licet ſuccumbat ille præſentans non remouetur, ſed eius inſtitutio tenet *c. conſultationib. de iure patr. Couarr. quæſt. 14. practi-*
41 *carum: nu. 2. verſ. Et † hoc quia poſſeſſor bonæ fidei facit fructus, & præſentatio eſt in fructu, vt tradit Boerius deciſ. 17. numer. 14. & ſequitur Carola in praxi, 1. part. verb. ius patronatus, verſ. decimum ſextum, & tradunt omnes cap. conſultationibus, & cap. quod autem, de iur. patro. Lamber. libro primo 2. p. 9. q. prin. ar. 3. n. 8.* quamuis contrarium ſentiat Spino *de teſt. gloſſ. 4 pr. n. 27.*

Limita tamen prædicta, & deciſionem *d. c. conſultationibus*, quando cauſa litigij inter patronos eſſet ſuper ſpolio: eo enim caſu cũ patronus, qui obtinuit, petierit ſe reſtitui, & tantum afferat reſtitutio, quantum abſtulit ſpolium, *Bart. l. qui proprio, 46. ff. de procurat. Tiraq. de retract. lib. 1. §. 1. gl. 14. n. 74.* quia non fiet niſi relinquatur Eccleſia ab inſtituto debet ręmoueri, *tradit Cabedus, de patro. Regiæ Coro. c. 8. n. 8. per tradita à Luca de Penna l. ſi coloni, n. 4. C. de agric. & cenſ. lib. 1.* Quod maximè procedit, quia in litibus ſuper ſpolio citantur Epiſcopus, & inſtitutus, ſed & patronus, ſi Eccleſia eſt patronata, cum omnes dicantur ſpolium facere *Rebuff. ad conſtitutiones Gallicas titulo de materiis poſſeſſoriis, art. 1. gl. 2. n. 26. & 27. Cabedus vbi ſupra n. 10.* & ibi, *n. 11.* quod eo caſu inſtitutus tenetur reſtituere fructus, *ad tradita per Couar. l. 1. variar. c. 3.* Et idem in minore petente reſtitutionem, *argu. l. plus eſt, & l. hac verba. ff. de verb. ſignif. l. quod ſi minor. §. reſtitutio, ff. de mino.* Quod intellige procedere eo caſu,

& ca-

& caſibus, quibus minoribus ſecundum iuris regulas competit reſtitutio in integrum in ſpiritualibus, vt ſi renunciauerit iuri patronatus dolo tertij, *ad tradita per Flaminium, lib. 3. de reſigna. benef. q. 7. n. 43. & ſeqq. Pet. Greg. de benef. c. 31. n. 7. & Mandoſ. de minori ætate, q. 11.*

Extra tamen hos caſus reſtitutionis, amittitur per litem inter patronos ius præſentandi pro illa vice, quare ſemper eſt appetenda cõcordia, qua res creſcunt: nam licet patronus non poſſit ſe ipſum præſentare. *c. per veſtras, de iure patron. c. fin. de inſtit.* Tamen ſtantibus † duobus patronis, poteſt vnus alterum præſentare, *Lamber. de iure patron. lib. 2. 3. par. 4. q. princ. art. 2. n. 4. & 6.* ad hoc videtur tex. *in l. 7. tit. 15. p. 1.* ibi: *Mas ſi los patrones fuiſſen muchos, è ouieſſe en algun Clerigo, bien pueden los otros preſentario.* Et eſt gl. fin. *in c. conſuluit, de iure patronat. lib. 1. 1. part. q. 8. art. 7.* 42

Non tamen poterit compatronus ſuæ præſentationi conſentire, ſiue ſint duo patroni, *vt tradit Lamber. de iure patron. lib. 2. 3. p. 4. q. princ. art. 2. num. 4.*) ſiue plures *idem lib. 2. 1. p. 8. q. princ. art. 6.* & ſic ſi ſint ſeptem patroni, & tres præſentant vnum ex quatuor reſtantibus, ille præſentatus non poterit conſentire ſuæ præſentationi; *ſecundum Dd. tradit Cerola in praxi, verb. ius patronatus, verſ. trigeſimum quartum.* Secus tamen erit in electione, quia poteſt quis cõſentire electioni de ſe factæ; *c. cum in iure peritus, de elect.* vbi Abb. *n. 4.* dicens eſſe communem opinionem contra gloſſam, & eandem dicit communem Peralt. *l. vnum ex familia. §. rogo, n. 10. de leg. 2.* Et hanc opinionem contra glo. ſequitur Gregor. Lup. *l. 2. tit. 15. p. 2. verb. En Eſpanna,* quem etiam ſequitur Molin. *lib. 1. de primogen. c. 4. n. 61.* vbi quod ſi duobus commiſſa eſt electio maioratus, poteſt vnus alterum eligere, & alter electioni de ſe factæ conſentire, *Curia Piſana lib. 2. c. 11. n. 2.* vbi ad multa infert & Marcus Anton. Cuchus *lib. 2. inſtit. maior. tit. 4. n. 37.* vbi quod ſi vniuerſum collegiũ conſiſtat in duobus Cardinalibus, poteſt alter alterũ in Papam eligere. Imo ſi ſint plures eligentes quam duo, conſenſus electi auget numerum, tradit alios referens, Caualcan. *deciſ. 40. n. 4. & ibi n. 3.* Limitat, ſi † electio fiat per ſcrutinium ſecretum, & per fauas, ſeu calculos albos & nigros, quia tũc non poterit conſentire nominationi, cum ignoraret quis illorum ſibi dederit vocem. Quod ante eum, licet ipſe non referat, tenuit Abb. *conſ. 25. incip. Saluatoris, n* ... *p.* de quibus tractat Paleot. *de ſacri Cõſiſtorij, conſult. 5. p. q. 3. in prin.* Nam hic conſenſus electi à media parte debet ſequi, non præcedere, *vt tradit Caual. d. deciſ. 40. n. 3. Lambert. de iure patronat. 1. p. 8. q. principali art. 7. per totum.* 43 44

45 Adde tamen, quod † licet patronus non poſſit ſe ipſum præſentare, poterit tamen inſtitui ab Epiſcopo, *Abb.c.per veſtr.n num.3.de iure patron. Selua, de benefic. 1.part.quæſt.6 num.19. Cerola in praxi ver. ius patron.verſ. vigeſimum primum.*

46 Sed quia † vt diximus patroni habent quadrimeſtre, & ſemeſtre ad præſentandam Capellanum, & contigit ſæpiſſime, ſtatim quod Capellania vacat, aliquem ex intereſſe putantibus, ſibi debere Capellaniam conferri, comparere coram Epiſcopo, petendo ſibi collationē fieri Capellaniæ vacantis, ad cuius inſtantiam, vt iuridice procedatur, Ordinarius citat per edicta, vel etiam nullo inſtāte ponit edicta, quæſtionis eſt, *an patronus teneatur intra terminum edicti præſentare, vel poſſit tacere, & præſentationē facere intra tempus ſibi à iure conceſſum?* In qua quæſtione Felin. Imol. Calder. & Ioan. Andr. variant, vt videre eſt per Rochum de Curte, *de iure patron. verb. honorificum, 2.q.princ. n.84 & per Lamb. eo tract. lib. 2.2.p.q.1.princ.art.28.* vbi late examinant: & quidem ſerioſe ſatis. Sed

47 reſolutiue dic, quod ſi edicta dentur ad inſtantiam alicuius petentis collationem, patronus tenetur comparere intra edicti terminum, pręſentationemq; facere, aliâs ſi taceat ſibi præiudicat, & videtur conſentire alterius pręſentationi & electioni, taliter, quod inſtitutione ſecuta, non debet admitti, *ita Lambert. vbi ſupr. n.11. verſ. ſextus eſt caſus.*

48 Pro quo vltra † eum, ne obſtet regula *indultum, de regul. iur. lib. 6.* facit, quod licet à iure concedantur centum dies heredibus, vt deliberēt, velint, necne, hereditatem adire, *vt in l.2. ff. de iure delib. l. 2. tit. 6. p. 6.* tamen inſtantibus creditoribus, poteſt præfigi breuius tempus à iudice, *l. ſi curatoris, C. de iur. delib. l.1. §. largius, verſ. ſane. ff. de ſucceſſ. edict.* & omnes communiter in Rub. *C. de ſucceſſ. edict. Guiller. Bened. in c. Raynutius, verb. & vxorem nomine Adelaſiam, prælud. 4. n.154 de teſt.* vbi dicit, deſumi hanc practicam à iure diuino, *Ruth. c.4. in princ.* ibi: *Partem agri fratris noſtri, Greg. Lup. l.2. tit. 6. p. 6. verb. Alomenos & Ant. Padilla. l. ſi emancipata, n. 43. C. de iur. & fact. ign.* Et non acceptantibus heredibus eo tempore, datur curator bonis, qui reſpondeat creditoribus, *vt tradunt prædicti,* & eis nō relatis Paz *in praxi, 2. tempore prim. tom. num 50.*

49 At ſi † edicta ponantur ab Epiſcopo nullo inſtante, tunc patronus tenetur comparere, & petere ſibi indulgeri tempus à iure cōceſſum ad præſentandum. Quod Epiſcopus negare nequit, *vt tradit Lamb. vbi ſup. n.6. verſ. niſi dicas, & facit regul. indultum, de reg. iur. lib.6.*

50 Sed & † dato edicto ad inſtantiam aliquorum intereſſe putantium,

etiam

etiam tranſacto edicti termino, ante inſtitutionem tamen poterit patronus comparere, & præſentare Capellanum, modo ſit intra tempus ſibi à iure conceſſum, *vt tradunt Felin.c.cum Bertoldus,de re iud.n.13.Roch. de Curt.de iure patr.verb.honorifi um, n.84.ſequitur Lambert.vbi ſup.n 4.& & 11.verſ.quartus caſus.* Sed † an poſitis edictis inſtantibus intereſſe putantibus,debeat ſuſpendi iudicium, & patrono cõcedi tempus iuris ad præſentandum,ſi patronus velit præſentare aliquem non tonſuratum, vel presbyterum,ſi Capellania ſit ſacerdotalis,actu,qui eſt ordinandus, ſeu presbyterandus intra tempus patrono à iure conceſſum ad præſentandum,quod ſi reſtringatur non poterit præſentare,& fraudabitur ſua præſentatione contra iuris regulã, cum nulli ſit auferendum ius ſuum. *§.ſed & maior.de his qui ſunt ſui,inſtit.*& durum eſſet priuari patronũ ſua pſentatione,qui non eſt negligens: & facit,ꝙ in ſe eſt circa ſubſtantialia præſentationis,*vt dicit Coſm.Guim.in prag.ſanct.s.de coll.verb.nõ valet,n.4.* 51

Solutio † huius dubij ex alio pendet,*an ſcil.capacitas præſentãdi requiratur tempore vacationis,vel ſufficiat,ꝙ interueniat tempore præſentationis & inſtitutionis*: Nam ſi omni tempore requiratur, nõ eſt audiendus patronus petens ſuſpendi iudicium per tempus à iure ſibi conceſſum,vt interim præſentandus tonſuretur,ſeu presbyteretur, conſequaturve alium ordinẽ m requiſitũ:quia † qualitas ſeu habilitas,quę à princ pio requiritur,non ſufficit ſi poſtea ſequatur.*l.ſi quis mihi bona.§.iuſſum.ff.de acq.hered.l.fratres,ff.de pœn.gl.in Clem.vt hi,verb.conſtitutis,de ætat.& qualit.late Dec.poſt alios,in c.poſt ceſſionem,de prob.Flam.qui de communi teſta ur,lib.4 de reſign.benef.q.1.n.14.Aym.de antiq.1.ſect.§.vidimus,& abunde n.33.Raudenſ.conſ.11.n.36.* Et video,ꝙ Ceuall. *q.693.comm.contra commun.n.16.* tenet præciſe neceſſariam eſſe capacitatem tempore vacationis,ſeu oppoſitionis,& ibi loquitur de Capellania iuris patronatus, vt conſtat ex illis verbis: *Nunc autem opere pretium eſſe iudicaui animaduertere, quod non ſufficiet præſentatio ad Capellaniam,&c.* Et cum qualitas † clericatus,quę ab initio requiritur,non ſufficiat ſi ſuperueniat,*per iura quæ ſupra allegauimus,& tradit Aym.conſil.322.n.4.verſ. adeo etiam*, ſequitur patronum non eſſe audiendum, ſi poſitis edictis petat ſuſpenſionem edictorum per tempus iuris, vt interim præſentandus ordinetur, ex quo iam appareat de incapacitate illius. Sed cum † patrono non ſit auferendum ius ſibi à iure conceſſum in remunerationem fundationis, teneo concedendum illi tempus iuris,& edicta differenda, vt ſic edictorum,& oppoſitionis tempore ſit capax pręſentandus à patrono,ſecundum traditionem 52 53 54 55

ditionem doctiſs.mei Conciuis Ceuallos, dicentis, ſufficere capacitatem tempore oppoſitionis. Pro † quo facit, quod nullus debet decipi
56 authoritate legis, *l.1. C.de his.qui veniam ætat.impetra.* Etſi fundanti Capellaniam collatiuam (*cum poſſet non collatiuam facere*) quia credit ſibi & ſucceſſoribus in iure patronatus licere præſentare idoneum intra tempus iuris, poſſet auferri tempus ab ordinario ponendo edicta, hoc eſſet
57 alienam ſpem decipere, vt dicit text. *in l.fin.§.ſed † quia noſtra,* ibi: *Et alienam ſpem decipere, C.commun. delegat.* quod facere ordinarius non debet, quia Epiſcopus debet eſſe gratus fundatori, vt dicit Lamber, *de iure*
58 *patron.lib.2.3.p.q.3.princip.art.4.n.12.* Deinde † facit, quod cum patronus debeat intra tempus à iure ſibi conceſſum diligenter inquirere idoneum, quem præſentet, *vt dicit Flamin.lib.10.de reſign.benef.q.3.n.60.* totũ medium tempus gratia illius cenſetur conceſſum, *arg.l.quod in diem.ff.de ſolut.* & adimplebit idoneum præſentãdo intra illud tempus: nam ſufficit capacitas tempore electionis, & præſentationis, *c.dudum, de elect.* Et
59 quod † diximus, non ſufficere, quod qualitas Clericatus ſuperueniat, intelligendũ eſt poſtquam alicui ab initio eſt ius quæſitum, cui non eſt auferendum. At Capellania vacante, licet ad eam vocentur conſanguinei fundatoris, cum primas partes habeat patronus ad præſentandum, ei principaliter eſt ius quæſitum ad præſentationem, quam ſi legitime faciat, nemo poterit impugnare, *arg.reg.factum legitime, de regul.iuris, lib.6.*

Ex quo deduco † verum, quod ſi patronus ſecundum formam fundationis præſentauit clericum conſanguineum, quem inuenit idoneũ, & tranſacto termino ad præſentandum, ordinetur aliquis proximior fundatori, qui toto tempore dato patrono ad præſentandum, non erat clericus, & ſic incapax, non eſt præferendus præſentato, cui fuit ius quæſitum ex præſentatione, *c.cum Bertold. de re iudicat. Lambert. de iure patr.lib.2.2.p.5.q.princ.art.8.n.1.* Nec patronus eſt priuandus ſua præſentatione, qui fecit diligentiã, quam debuit ad præſentandum idoneũ, *vt diximus ſupr.n.51.* & non potuit, licet vellet præſentare hunc conſanguineum proximiorem, qui non erat ordinatus. Pro quo facit, quod ſi Capellania conferatur clerico extraneo, quia nõ erat aliquis clericus conſanguineus & poſtea cõſanguineus efficiatur clericus, nõ eſt auferenda Capellania extraneo, *vt tradit Ceual.q.693.comm.cõtra com.n.27.* Et pro hoc etiam facit, quod licet in maioratu fœmina excludatur à maſculo tamen fœmina, cui fuit ius quæſitum ad maioratum propter alienationem

nem poſſeſſoris, non excludetur per maſculũ poſtea natum, *tradit Mier. 3.p.q.1.n.66.* quod intellige cum diſtinctione, quam ponit Molin. *lib. 3. de primogen.c.1.n.44.& 45.*

Facit etiam, quia qualitas aliquo tempore requiſita, ſi trãſacto tempore ſuperueniat, nihil prodeſt. *l.obligari.§.tutor.ff.de authoritate tutor.l. matrem.C.de probat.l.his verbis,§.interdum,ff.de her.inſtit. tradit Ceuall. q. 606.n,28. commun.contra communes.*

Sic ætas vel alia cauſſa excuſationis ſuperueniens, à tutela ſeu alio officio vel onere iam iniuncto non liberat. *l.ſemper.§.hoc circa.ff.de iure immunitat.gloſſ.in l.ſi vltra.C.de decurion.lib.10.*

CAPVT X.

AD QVEM PERTINEAT CAPELLANIAM CONFERRE, ET DE praxi procedendi ad collationem.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiorum prouiſio & inſtitutio de iure pertinet ad Epiſcopum.*

2 *Epiſcopus dicitur praeordinator in cunctis.*

3 *Epiſcopus dicitur ordinarius collator, quia iure ordinario confert omnia beneficia ſua diœceſis.*

4 *Summus Pontifex diſtribuit Epiſcopis poteſtatem conferendi eos, aſſumens in partem ſolicitudinis Eccleſiæ.*

5 *Poteſtas conceſſa Epiſcopis conferendi beneficia, eſt limitata regula Cancellariæ, ad ea ſolum quæ vacauerint menſibus Martij, Iunij, Septembris & Decembris.*

6 *Epiſcopus petit alternatiuam à Romano Pontifice, habebit ſex menſes.*

7 *In parochialibus, etiam in menſibus Papæ, Epiſcopus eligit magis idoneum ex approbatis ab examinatoribus ſynodalibus.*

8 *Sede Apoſtolica vacante, Epiſcopus confert omnia beneficia ſua diœceſis quolibet menſe vacent.*

9 *Epiſcopus etiam in menſibus Papæ confert præbendas quæ habent annexum aliquod oſius, vt præbenda Thelogales.*

10 *Epiſcopus menſibus Papæ confert beneficia tenuiſſima, ſecundum aliquos.*

11 *Epiſcopus in menſibus Papæ confert præſtimonia quæ non cadunt in reſeruationem Pontificis.*

17 Patroni non neceſſario debent conueniri ad faciendam præſentationem, niſi aliud ſuadeat fundatoris diſpoſitio.

18 Patroni quibus permittitur variatio, ſolum poſſunt eam facere accumulatiue.

19 In dubio præſumendum eſt variationem eſſe factam accumulatiue.

20 Semper eſt ſumenda coniecturata, pro validitate actus.

21 Quilibet præſumitur facere actum modo magis ſibi vtili & proficuo.

22 Agentes ſemper cenſentur ſe confirmare cum diſpoſitione iuris communis.

23 Variatio non permittitur, quando præſentatio fuit facta cum iuramento, modo præſentatio ſit perfecta, & acceptata, num. ſeq.

24 Cautela vt patronus nequeat variare.

25 Fundator Capellaniæ an poſſit diſponere, quod ſi patronus intra terminum iuris non præſentauerit, alius præſentet, & num. ſeqq.

26 Teſtator poteſt diſponere, quod ſi executor intra terminum iuris non exequatur alius faciat.

27 Prouiſio hominis facit ceſſare legis prouiſionem.

28 Cum teſtator prouidet de remedio in caſu negligentiæ, illo eſt vtendum.

29 Communiter recipitur teſtatorem poſſe prorogare terminum iuris exequendum.

30 Fundans Capellaniam cum Epiſcopi conſenſu poteſt diſponere, quod Patronus habeat ad præſentandum plus quam quadrimeſtre & ſemeſtre.

31 Fundans Capellaniam cum conſenſu Epiſcopi poteſt apponere conditiones, quæ minuant iura Epiſcopalia.

32 Si Patronatus ſit Eccleſiæ Parochialis, non poteſt fundator prorogare terminum iuris ad præſentandum, & quis terminus detur à iure.

33 Epiſcopus poteſt, tranſacto termino iuris, præſentationem admittere.

34 Epiſcopus poteſt admittere ſecundam præſentationem, remittendo patrono pœnam quam incurrerat, quia indignum præſentauerat.

35 Tempus à iure Patronis conceſſum ad præſentandum, an currat à tempore vacationis, vel eius notitia.

36 Impedito non currit tempus ad præſentandum, licet ſua culpa in impedimentum inciderit.

37 Durante lite ſuper iure Patronatus, an currat tempus patrono?

38 Durante lite quãdo Epiſcopus, poßit inſtituere, vel debeat œconomum ponere, & quod eius inſtitutio irritetur ſi ſit collitigans, & de intellectu, c. conſultationib. de iure patronat.

39 Licet

39 Licet Epiſcopus inſtituerit durante lite, tamen Patrono reſeruatur ius repræſentandi inſtitutum pro conſeruatione ſui iuris: non tamen poteſt tollere.

40 Et ad eundem modum nõ remouetur inſtitutus, per præſentationem eius, qui erat in poſſeſſione præſentandi, licet alter obtineat in lite, limita ſi lis eſſet ſuper ſpolio, vel cauſa in integrum reſtitutionis, vt n. ſequenti.

41 Præſentatio eſt in fructu.

42 Concordia creſcit ius patronorum, quia poteſt alter alterum præſentare.

43 Compatronus non poteſt ſuæ præſentationi conſentire, ſecus eſt in electo.

44 Limita ſi electio fiat per ſcrutinium ſecretum.

45 Patronus licet non poſſit ſe ipſum præſentare, tamen poteſt inſtitui ab Epiſ.

46 Patronatus an teneatur præſẽtare in termino edicti poſito ab Ordinario.

47 Si edicti dentur ad iuſtantiam petentis ſibi fieri collationem Capellaniæ, tenetur patronus præſentare in termino edicti.

48 Tempus à iure conceſſum hæredib. ad deliberãdum reſtringitur inſtantib. creditorib. & non acceptantibus, hæredib. datur curator bonis.

49 Edicta ſi ponantur ab Epiſcopo nullo inſtante poteſt Patronus petere ſibi indulgeri tempus iuris.

50 Etiam dato edicto ad inſtantiam aliquorum intereſſe putantium termino edicti tranſacto, ante inſtitutionem tamẽ poteſt Patronus præſentare.

51 Poſitis edictis inſtantib. intereſſe putantib. an debeat ſuſpendi iudicium ad inſtantiam Patroni volentis præſentare ordinandum intra tempus à iure ſibi conceſſum.

52 Capacitas præſentandi, an requiratur tempore vacationis, vel ſufficiat, quod interueniat tempore præſentationis, vel inſtitutionis.

53 Qualitas, ſeu habilitas, quæ requiritur ab initio, non ſufficit ſi poſtea ſequatur.

54 Qualitas clericatus, quæ ab initio requiritur, non ſufficit ſi ſuperueniat.

55 Capacitas ſufficit, quod interueniat tempore oppoſitionis.

56 Nullus debet decipi authoritate legis.

57 Epiſcopus debet eſſe gratus fundatori.

58 Patronus intra tempus à iure ſibi cõceſſum, debet diligenter inquirere idoneum, quem præſentet.

59 Qualiter intelligatur, quod dicitur non ſufficere, ſi ſuperueniat qualitas clericatus.

60 Si patronus præſentauit Clericum idoneum, quia non erat conſanguineus ordinatus, & tranſacto termino ad præſentandum ordinetur, an excludat præſentatum à Patrono?

Digitized by Google

61 *Fœmina cui fuit ius quæſitum ad maioratum propter alienationem poſſeſſoris, non excludetur per maſculum poſtea natum.*

62 *Qualitas aliquo tempore requiſita non prodeſt ſi eo tranſacto ſuperueniat.*

63 *Ætas vel alia cauſa excuſationis ſuperueniens, non liberat à tutela, ſeu alio officio iam iniuncto.*

1 SI Capellania ſit iuris Patronatus, † cum ad Patronum pertineat Capellanum præſentare, ſi laicus ſit intra quadrimeſtre, ſi Clericus intra ſemeſtre, *ex c. 1. de iure patronatus, lib. 6.* congruit ſcire eam præſentationem faciendam eſſe præſentialiter, nam cum edicta eo ſeruiant, vt intereſſe putantes præſentiam ſui faciant, *l. conſentaneum, C. quomodo, & quando iudex*, ibi: *Edicto, vt præſentiam ſui faceret commonefacto, nec præſens dicatur, qui ſe non offert ſenſibus corporeis, l. 1. in princip. ff. de verborum obligatio. & tradit glo. in clem dudum, verbo præſentari, de ſepulturis, vbi Abb. nu. 23. & c. ea noſcitur, n. 3. de his quæ ſiũt à Prælato.* ſequitur neceſſariũ eſſe, ꝙ præſentãdus perſonaliter compareat corã ordinario, nec ſufficere præſentatum mittere inſtrumentum præſentationis, *ita traditur deciſ. 3. Ro-*

2 *tæ, de iure Patronatus in nouis*, vbi aſſeritur † requiri præſentiam præſentati, vt Ordinarius poſſit cernere, & examinare, an perſona ſit ſufficiẽs, *ſequitur Cerola in praxi Epiſ. 1. p. verb. ius Patronatus ad ſeptimum.*

3 Sed † hanc præſentiam accipias non de perſona Patroni præſentãtis, ſed de præſentato. Nam Patronus poteſt præſentare, per literas, *tex. in capit. ea noſcitur, de his quæ fiunt à Prælato. ſine conſenſu capituli*, ibi: *Aut per ſe, aut per literas perſonas idoneas Epiſcopis diœceſanis præſentant, & ibi gl. & clemen. vnica, verſ. præſentatos, de exceſſibus Prælatorum*, ibi: *In præſentatione literarum quas pro huiuſmodi præſentatione trãſmittunt, & ibi gl. verb. literarum, & Cardinalis Lamberti. de iure patronatus, lib. 2. 1. p. q. 4. principali, artic. 16. num. 1. & 2.*

4 Si autem † præſentatus non comparet perſonaliter, non eſt admittenda præſentatio, qui poteſt eſſe, quod non ſit in rerum natura, vt dicit contigiſſe de facto, *Cerola, vbi ſupra*: fatetur tamen, quod ſi perſona præſentata, ſit nota, poteſt admitti, & ei conferri, vt poteſt abſenti, *cap. ſi tibi abſenti, de præbend. in 6.*

5 Si tamen † præſentatus à Patrono, non proſequatur præſentationẽ, vt inſtitutionem obtineat, poterit Patronus alium præſentare, *Nauar. conſ. 25. incip. Abbas n. 5. de Simo.* etiam, quod lapſum eſſet quadrimeſtre, vel ſemeſtre, quia alteri per alterum non debet iniqua conditio inferri,

iuxta

Digitized by Google

iuxta iuris regulam, nec debet negligentia præſentati nocere Patrono *vt tradit Cerola in praxi.2.p.verb. ius patron. verſ. Octauo ſi Patronos*, vbi *in verſ.*† *reſpondetur,* tenet poſſe paciſci à patrono, quod ſi præſentatus, 6 intra tale tempus non proſequatur inſtitutionem, poſſit alterum præſentare. Sed in hoc diſtingue, nam aut is nominatus à patrono cum tali pacto, nondum præſentauerat ſe coram Epiſcopo intra tempus illi conſtitutum, & tunc euaneſcit & extinguitur eius præſentatio virtute pacti, *argum.l.ſi creditor,§.ſi.ff.de diſtract.pigno.* aut fecit ſui præſentiam cũ nominatione patroni Epiſcopo ſeu Ordinario, petendo collationem, & tunc licet nõ proſequatur collationem, & ob eam cauſam patronus, iuxta pacti conditionẽ, poſſit alium præſentare, tamen nõ taliter quin Epiſcopus poſſit illi prius præſentato Capellaniã conferre, nam cum facta præſentatione primi Ordinario quæratur ius ad illi conferendum, non † poterit patronus facere, quod legis diſpoſitio in fauorem tertij, 7 non ſortiatur effectum, vt diximus *ſupra lib.1.c.7.n.41.*

Et ſic † ſolum poterit ſecundum præſentare patronus, variando ſi 8 laicus ſit. Nam Clerico, Collegio, ſeu Vniuerſitati non permittitur variare, *c.cum autẽ, & ibi omnes, de iure patr. Cerola in praxi.1.p.verbo ius patr. verſ.24.* & hoc ne admittatur in conſtantia in ſtatu Eccleſiaſtico, nam Spiritualia † debẽt eſſe firmiora *Abb.c. autẽ, n.7.de iure patr.* Et quia per- 9 ſonæ Eccleſiaſticæ debent plus cognoſcere perſonas Eccleſiæ, & eligere ex deliberatione, vt inquit, *l.7. tit.15.p.1.* & ex quo eis negatur varia- 10 tio, quæ laicis permittitur, longius tempus eorum præſentationi cõceditur, *vt tradit Lamberti. de iur. patr. lib.2.2.p. Roch.de Curt. eo tract. verbo honorificum, q 9.nu.30. & Ioan. Gutier.de iuramento, 3.part.c.13. num.2.* vbi alios refert.

Tamen, † ſi ius patronatus ſit fundatum à Clerico de bonis patri- 11 monialibus poterit vt laicus variare, c.cum dilectus, iuncta gloſſa verbo tanquam laicus de iure patronatus, quia tunc non dicitur ius patronatus Eccleſiaſticum, ſed laicale, *Panorm. dict. cap. cum dilectus, n.4.& 5. & glo. in clem.2. verbo præſentare de iure patro. Ioannes Gutierrez. plures referens vbi ſupra n.12. Cabedus de patronatibus Regiæ Coronæ, cap.1.nu.13. Couarruuias practicarum, quæſt.36.n.3.*

Sed † an ſi Clericus & laicus ſint patroni liceat eis variare in præſẽ- 12 tatione à ſe facta. Et videtur licere, *argumento l.ſi communem fundum, ff. quemadmod. ſeruit. amittat.* vbi quis conſequitur per conſortium, quod per ſe non poteſt.

Sic &c.

13 Sic † & ratione ſocietatis poteſt laicus eſſe arbiter in cauſa ſpirituali ſimul cum Clerico, text. eſt *in c. perpetuas de arbitris*, & etiamſi ſint duo laici, & vnus Clericus, vt colligitur ex eodem c. per tuas, ibi. *Quod autem à duobus laicis, & vno Clerico dicitur eſſe prolatum nequaquam obuiare videtur.* quem text. expendit Couarr. *practicarum, quæſt. 34. numer. 1. verſ. imò nihil refert.*

Sed in contrarium eſt veritas, nam actus denominatur à digniori, *vt dicit Couarr. vbi ſupra.*

14 Et † ſic ſi laicus & Clericus habent ius patronatus pars Clerici trahit ad ſe partem laici, *Staphileus de literis gratiæ, titul. de modo, & forma impetrandi, pagin. 151. n. 3.*

Et in terminis tradit, Ioannes Andreas *reg. in iure communi in Mercuriali, quem ſequitur Paulus de Citadinis de iure patron. 6. part. artic. 3. num. 3. & Ioannes Gutierrez de iuramento confirmatorio. 3. par. c. 13. n. 10.*

15 Atque † ita ex hac communione Clerici & laici in patronatu reſultat, quod ſi ſimul præſentent, laicus poterit præſentationem facere in-
16 tra ſemeſtre, vt poteſt Clericus. Et in omnib † caſibus in quib. laici habuerint indiuiduum coniunctumque ius cum Clericis gaudebunt priuilegiis ſociorum Clericorum, *Aretinus conſ. 25. viſo themate quem ſequitur Marcus Antonius Cucbus lib. 1. inſtitutio. maior. tit. 9. n. 61.* Sicque procedit dict. l. *ſi communem fundum*, ratione indiuiduitatis & connexitatis, *vt ſentit Citadinus vbi ſupra.*

Si autem ſeorſim patronus laicus præſentaret, vt poteſt, *ſecũdum Lambertinum de iure patronatus, lib. 2. 2. part. articul. 8. 2. quæſtionis princip. nu. 1.* teneretur faciendam eſſe præſentationem intra quadrimeſtre, ſi quidẽ
17 ipſe ſe diſiungit. Neq; enim (niſi aliter diſpoſitum ſit à fundatore) neceſſarium erit, quod omnes patroni conueniant ad præſentationem faciendam ſi ius cõpetat patronis, vt ſingulis, non vt Collegio, ſeu vniuerſitati, *Lambertt. vbi ſupra, Aymon conſ. 63. n. 1. Parladorius differentia 3. n. 15.* qui alios referũt, *Rochus de Curte, de iure patronatus, verbo honorificum, num. 94.*

18 Tamen patronus in caſib. † quibus ei permittitur variare, ſolum poterit id facere accumulatiue, non autem recedendo à prima præſentatione, vel ea refutata, vt inquit text. *in cap. cum autem, vbi omnes de iure patronatus, Gregorius Lupus, l. 6. tit. 15. part. 1. verbo: En eſcogencia del Obiſpo, Gutier. qui alios refert, vbi ſupra num. 4.* Alias ſi reſpuendo primi præſentationem, ſecundum fecerit, nihil agit, iure obuiante, vt fatentur prædicti

Digitized by Google

dicti Doctores. In dubio autem præſumendum eſt, quod ſecũdam fe-
cerit † modo à iure ſibi permiſſo, tum quia ſumenda eſt coniectura pro 19
validitate † actus *l. quoties, ff. de reb. dubiis, l. quoties. 80. vbi Iaſ. ff. de verbo-* 20
rum: Valaſcus conſult. 59. n. 3. vbi dicta iura allegat. Tum † etiam quia qui- 21
libet præſumitur velle facere actum modo ſibi magis proficuo, *l. duo*
fratres 77. ff. de acquir. hæred. d. l. 3. ff. de milit. teſtam. Aymon conſ. 24. n. 13. &
etiam creditur ſe velle conformare cum diſpoſitione iuris communis,
l. hæredes mei §. cũ ita, ff. ad Trebellian. Rolandus † conſ. 68. vol. 1. Tiberius De- 22
cianus, conſ. 1. num. 228. Raudenſis conſ. 23. etiam impropriando verba, *idẽ*
conſ. 18. n. 33. & in terminis, tradit Ioannes Gutier. *vbi ſupra n. 6.* vbi *n. 13.*
limitat omnia ſupradicta de variatione, ſi prima præſentatio ſit facta,
cum iuramento, quo patronatus promiſit non variare, vel † etiã hoc 23
addito pacto, ſine iuramento, *ſecundum Lapum, allegation. 78. num. 4.* Et
idem Gutier. *ibi num. 14.* addit aliam cautelam, vt ſcilicet patronus fa-
ciat donationem exercitij præſentationis pro illa vice, ad quam non re-
quiri Epiſcopi licentiam, ex aliis † tenet Greg. *l. 6. titul. 16. p. 1. verbo, Bien* 24
lo puede, non tamen poterit patronus cedere præſentationem Capella-
niæ vacaturæ, *Abb. cap. fin. num. 6. de conceſ. præb.* & omnis variatio eſt fa-
cienda intra tempus cõceſſum ad præſentandum, *Caualcanus deciſ. 10. 3.*
part. num. 62. vbi *num. 61.* limitat dictum de præſentatione iurata ſi fue-
rit perfecta & accepta, de quo Surdus *conſ. 379. n. 5. vol. 4.*

Sed † *an ſi fundator Capellaniæ diſpoſuerit, quod ſi patronus infra tempus à* 25
iure præfixum non præſentauerit, alter adhoc per ipſum nominatus præſentet
tali caſu deuoluetur nec ne ad Epiſcopum præſentatio, vel ad alterum ſubſti-
tutum. Et Baldus, l. *ſi fundum ſub conditione 83. §. Stichum, nu. 1. de legat. 1.*
tenet † quod ſi teſtator dixerit: *Relinquo Titium executorem meum vt in-* 26
fra annum exequatur, quo anno tranſacto exequatur Seius, licet aliâs execu-
tio iure communi ad Epiſcopum deuolueretur. *l. nulli licere, C. de Epiſco-*
pis & Cler. cap. nos quidem de teſtament. Tamen prædicto caſu, non Epi-
ſcopus, ſed Seius à teſtatore ſubſtitutus exequetur, dicitq; menti tenẽ-
dum, quẽ ſequitur Cotta *in memorabilib. verb. Executores, & refert Bar-*
tholom. Veronenſem, idem tenentem, cautela 294. incipiẽte: quia legimus; cuius
rei eam dicit eſſe rationem, quod prouiſio hominis facit ceſſare legis
prouiſionẽ, † *tex. eſt dict. §. Stichum, vbi additionator ad Bald. & eſt tex. in l.*
fin. C. de pactis conuent. Nam cum teſtator † prouiderit de remedio in
caſu negligentiæ, illo eſt vtendum, iuxta ea quæ diximus *ſupra lib. 1. cap.*

Digitized by Google

29 14.*n.27.*Pro quo facit,quod † communiter recipitur,poſſe teſtatorem prorogare terminum datum à iure, vel conſtitutione Synodali executoribus,vt videre eſt per Caſtellum Palat. Rub. Gometium,& Tellum Fernandez *l.33. Tauri,& tradit Bald. conſ.302.num.6. volum.2. Couar.cap. tua, numero ſexto de teſtam. Mieres de maiorat. 1. part. quaſtion. 48. numero. 10.*

30 Et ſic † fundans Capellaniam poteſt diſponere, quod patronus habeat maius tempus ad præſentandum, quam ſemeſtre vel quadrimeſtre à iure præfixum, modo fiat cum Epiſcopi conſenſu, vt reſoluit Lambertinus, *de iure patronatus, lib.2.2. part. quaſt.1. principa. art.7. numero.1. & 2.*

31 Nam † fundator in limine fundationis, cum conſenſu Epiſcopi poteſt apponere conditiones, quæ minuant iura Epiſcopalia, ex doctrina Innocentij, *cap. in Lateranenſi, ante fin. de præb. quem ſequitur Abb. cap.3. n. 14. de Eccleſiis ædificand. Felinus cap. cum venerabilis, numer. 33. de exceptionibus. ſequitur Lambertin. de iure patronat. lib.1.1. part. quaſt. 9. principali, n. 78.* Et hoc ſine dubio procedit, vbi agitur de ſolo præiudicio fundatoris vt de Capellania, quam ipſe fundat celebranda pro anima ſua, nam poterit largius tempus præſentationi patronorum præfigere, *per ſupradicta.*

32 Secus tamen † eſſet, ſi ageretur de patronatu Eccleſiæ Parochialis, propter animarum præiudicium, ne cum earum diſpendio Eccleſia vacet, *argum. text. in cap. fin. vt lite pendente, lib.6.* & in Parochiali patronus tenetur, præſentare intra decem dies, vel alium terminum ab Epiſcopo præſcribendum, *Concil. Trid. ſeſſione 24. cap.18. de reformatione,* & intra viginti dies, *tradit ex Bulla Pij Quinti, Cerola in praxi, 1. part. verb. ius Patronatus ad quartum.*

33 Sed & † tranſacto tempore Patronis ad præſentandũ conceſſo, poterit Epiſcopus eorum præſentationem admittere, *Lamberti. de iure Patronatus, lib.2.2.p. quaſt.1. principali, artic 27. n.4. & ſequentibus.* Quemad-
34 modum, † etiam poterit Epiſcopus admittere ſecundam præſentationem à Patrono factam, remittendo illi pœnam, quam incurrerat, quia indignum præſentauerat, *vt tradit Lambert. ibi, num. fin.*

35 Tempus † autem ad præſentandum, inquit Lambertinus, de iure Patronatus, *lib.2.2. part. quaſt.1. principali, art.8. num.18.* currere à die vacationis, quo ſciuerit vel ignorauerit Patronus. Sed verius eſt à tempore veriſimilis notitiæ, *argument, l. fin. ff. quis ordo in bonorum poſſeſſione ſeruetur,*

uetur, ibi: *Non cedent dies centum, incipient autem cedere cum certior fieri
potuerit,& glo.verbo à notitia,in ca.licet,de ſupplend.neglig. Prælat. Rochus de
Curte,de iure patronatus,verb.honorificum.num.57.ad fin.Bertrand.conſ.29.
volum.4.Spino in ſpecul.teſtam.glo.4.num.21.*& traditur deciſ.Rotæ vni-
ca de iure patronatus, in antiquis, quam ſequitur Cerola *in praxi Epi-
ſcop.1.part.verb.ius patronatus,ad octauum,verſ. hinc ſunt multa.* Vt dici-
tur de eo qui intra tempus tenetur eligere, *cap. quia diuerſitatem in fine,
de conceßione preb.* vbi probatur,quod etiamſi habuiſſet notitiam vaca-
tionis, & eſſet iuſto impedimento † detentus non curreret ei tempus, 36
& glo. ibi,idem dicit, licet incideret ſua culpa in impedimentum *Sta-
phileus de literis gratia, titul. de modis vacationis.§.ſecundus principalis mo-
dus vacationis, n.7.*

Sed † *an durante lite ſuper iure patronatus currat tempus patronis ad præ- 37
ſentandum.Selua de beneficio,2.part.queſt.6.num.4.poſt medium, & 3.part.
queſt.1.num.9.*& Lambertinus,*de iure patronatus,lib.2.2.par.1.queſt prin-
cipali.art.9.num.*1. tenent partem affirmatiuam: negatiuam autem de-
fendir Lappus *allegat.78.queſt.5.num.15.* Sed in hoc † practicam ponit 38
Cerola *in praxi Epiſcop.1.part.verb.ius patronatus ad* 5. vbi quod ſi lis ver-
tatur inter patronum ſe dicentem,& Epiſcopum,Epiſcopus non pote-
rit prouidere,ſed ponet æconomum in Eccleſia, durante lite, quovſq;
terminetur,*l.11.titul.15.p.1.*Si tamen Epiſcopus colligitans prouiderit
euicto poſtea patronatu à vero patrono, poteſt remoueri inſtitutus ab
Epiſcopo, neque obſtat *cap. conſultationibus, de iure patronatus*: nam lo-
quitur quando lis eſt inter duos patronatos, & ad eum caſum eſt limi-
tanda eius concluſio, vt dicit Cabedus *de Patronat. Regiæ Coronæ, cap. 8.
num.3.* Et ratio eſt,quia Epiſcopus,non vt patronus,ſed tanquam ordi-
narius Capellaniam confert,& cum inueniatur per ſententiam eſſe,de
patronatu collatio irritatur, vt facta ſine conſenſu patroni,*cap.decerni-
mus 16.queſt.7.cap.illud. cap.cum dilectus, de iure patr. Pariſius conſ.144.vol.
4.Rolandus,conſ.47.num.29.vol.1.*Neque obſtat,*deciſ.Rotæ.14.de iure pa-
tronatus in antiquis*, allegata à Menochio *conſ.90. numero.128.verſ.huic
dubitationi*,quæ habet,ꝙ tam in Eccleſia patronata q̃ in collatiua habet
locum deciſio,*d.c.conſultationibus* & ꝙ eadẽ ratione eſt, deficienda col-
latio facta ab eo,qui eſt in quaſi poſſeſſione cõferendi, qua defenditur
p̃ſentatio facta à patrono,qui erat in quaſi poſſeſſione p̃ſentandi,qa vt
p̃ſentatio ē in fructu iuris patronatꝰ,ita in fructu collationis ē ipſa colla

aaa 2 tio.

Digitized by Google

tio.*cap. cum olim, de cauſa poſſ. & propriet.* Nàm reſpondetur, quod dicta Rotæ deciſio loquitur,& procedit inter duos collatores prętendentes habere ius conferendi,quo caſu ſuſtinetur collatio facta ab eo,qui erat in quaſi poſſeſſione conferendi, *ita Cabedus dict.cap.8.n.6.* Atque ita intelligendi ſunt Doctores, quos refert Menochius *dict.conſ.90. num.131.* tenentes, quoad hos terminos nullam eſſe differentiam inter Eccleſiā electiuam,& patronatam. Si tamen lis fuerit inter ipſos patronos ſedicentes,vel non concordātes, Epiſcopus poterit collationem facere, *ita glo.1.in cap.2.16.quaſt.7.& gloſ.in c. eam te, de iure patronatus, Doctores,ca. cum vos, de officio ordina.* Et pro iſta praxi eſt in noſtra Hiſpania, text.expreſſus,qui eam ponit, *l.11.tit.15.par.1.* quam ad hoc etiam pōderat Spino,*de teſtamentis,glo.4.n.24.* Reſeruatur tamen vincenti, vt † lite finita

39 poſſit repreſentare iam inſtitutum ab Epiſcopo pro ſui iuris conſeruatione,*tradit Lambertinus,de iure patr.l.2.2.part.q.1.principali,artic.9.n.6.* & traditur,*dict.l.11.partita*, non tamen alium.

40 Et ad eundem † modum præſentatus à litigante, qui erat in poſſeſſione præſentandi,licet ſuccumbat ille præſentans non remouetur,ſed eius inſtitutio tenet *c. conſultationib.de iure patr. Couarr.quaſt.14.practi-*

41 *carum:nu.2.verſ.Et † hoc quia poſſeſſor bonæ fidei facit fructus, & præſentatio eſt in fructu,vt tradit Boetius deciſ.17. numer.14.& ſequitur Carola in praxi, 1.part.verb.ius patronatus, verſ.decimum ſextum, & tradunt omnes cap.conſultationibus, & cap. quod autem,de iur.patro. Lamber. libro primo 2.p. 9.q. prin. ar.3.n.8.* quamuis contrarium ſentiat Spino *de teſt. gloſſ.4 pr.n.27.*

Limita tamen prædicta, & deciſionem *d.c. conſultationibus*, quando cauſa litigij inter patronos eſſet ſuper ſpolio:eo enim caſu cū patronus, qui obtinuit,petierit ſe reſtitui, & tantum afferat reſtitutio, quantum abſtulit ſpolium,*Bart.l.'qui proprio,46.ff. de procurat.Tiraq.de retract.lib. 1.§.1.gl.14.n.74.* quia non fiet niſi relinquatur Eccleſia ab inſtituto debet ſremoueri,*tradit Cabedus,de patro.Regia Coro.c.8.n.8.per tradita à Luca de Penna l.ſi coloni,n.4.C.de agric.& cenſ.lib.1.* Quod maximè procedit, quia in litibus ſuper ſpolio citantur Epiſcopus, & inſtitutus, ſed & patronus, ſi Eccleſia eſt patronata, cum omnes dicantur ſpolium facere *Rebuff.ad conſtitutiones Gallicas titulo de materiis poſſeſſoriis,art.1.gl.2.n.26. & 27.Cabedus vbi ſupra n.10.* & ibi,*n.11.*quod eo caſu inſtitutus tenetur reſtituere fructus,*ad tradita per Couar.l.1.variar.c.3.* Et idem in minore petente reſtitutionem,*argu.l.plus eſt,& l.hac verba.ff.de verb.ſignif.l.quod ſi minor.§. reſtitutio, ff. de mino.* Quod intellige procedere eo caſu, & ca-

& caſibus, quibus minoribus ſecundum iuris regulas competit reſtitutio in integrum in ſpiritualibus, vt ſi renunciauerit iuri patronatus dolo tertij, *ad tradita per Flaminium, lib. 3. de reſigna. benef. q. 7. n. 43. & ſeqq. Pet. Greg. de benef. c. 31. n. 7. & Mandoſ. de minori ætate, q. 11.*

Extra tamen hos caſus reſtitutionis, amittitur per litem inter patronos ius præſentandi pro illa vice, quare ſemper eſt appetenda cōcordia, qua res creſcunt: nam licet patronus non poſſit ſe ipſum præſentare. *c. per veſtras, de iure patron. c. fin. de inſtit.* Tamen ſtantibus † duobus patronis, poteſt vnus alterum præſentare, *Lamber. de iure patron. lib. 2. 3. par. 4. q. princ. art. 2. n. 4. & 6.* ad hoc videtur tex. *in l. 7. tit. 15. p. 1.* ibi: *Mas ſi los patrones fuiſſen muchos, è ouieſſe en algun Clerigo, bien pueden los otros preſentatio.* Et eſt gl. fin. *in c. conſuluit, de iure patronat. lib. 1. 1. part. q. 8. art. 7.* 42

Non tamen poterit compatronus ſuæ præſentationi conſentire, ſiue ſint duo patroni, *vt tradit Lamber. de iure patron. lib. 2. 3. p. 4. q. princ. art. 2. num. 4.*) ſiue plures *idem lib. 2. 1. p. 8. q. princ. art. 6.* & ſic ſi ſint ſeptem patroni, & tres præſentant vnum ex quatuor reſtantibus, ille præſentatus non poterit conſentire ſuæ præſentationi; *ſecundum Dd. tradit Cerola in praxi, verb. ius patronatus, verſ. trigeſimum quartum.* Secus tamen erit in electione, quia poteſt quis cōſentire electioni de ſe factæ; *c. cum in iure peritus, de elect.* vbi Abb. *n. 4.* dicens eſſe communem opinionem contra gloſſam, & eandem dicit communem Peralt. *l. vnum ex familia. §. rogo, n. 10. de leg. 2.* Et hanc opinionem contra glo. ſequitur Gregor. Lup. *l. 2. tit. 15. p. 2. verb. En Eſpanna,* quem etiam ſequitur Molin. *lib. 1. de primogen. c. 4. n. 61.* vbi quod ſi duobus commiſſa eſt electio maioratus, poteſt vnus alterum eligere, & alter electioni de ſe factæ conſentire, *Curia Piſana lib. 2. c. 11. n. 2.* vbi ad multa infert & Marcus Anton. Cuchus *lib. 2. inſtit. maior. tit. 4. n. 37.* vbi quod ſi vniuerſum collegiū conſiſtat in duobus Cardinalibus, poteſt alter alterū in Papam eligere. Imo ſi ſint plures eligentes quam duo, conſenſus electi auget numerum, tradit alios referens, Caualcan: *deciſ. 40. n. 4. & ibi n. 3.* Limitat, ſi † electio fiat per ſcrutinium ſecretum, & per fauas, ſeu calculos albos & nigros, quia tūc non poterit conſentire nominationi, cum ignoraret quis illorum ſibi dederit vocem. Quod ante eum, licet ipſe non referat, tenuit Abb. *conſ. 25. incip. Saluatoris, n. .. p.* de quibus tractat Paleot. *de ſacri Cōſiſtorij, conſult. 5. p. q. 3. in prin.* Nam hic conſenſus electi à media parte debet ſequi, non præcedere, *vt tradit Caual. d. deciſ. 40. n. 3. Lambert. de iure patronat. 1. p. 8. q. principali art. 7. per totum.* 43 44

Adde:

45 Adde tamen, quod † licet patronus non poſſit ſe ipſum præſentare, poterit tamen inſtitui ab Epiſcopo, *Abb.c.per veſtr.n.num.3.de iure patron. Selua, de benefic.* 1.*part.queſt.6.num.19. Cerola in praxi ver. ius patron.verſ. vigeſimum primum.*

46 Sed quia † vt diximus patroni habent quadrimeſtre, & ſemeſtre ad præſentandam Capellanum, & contigit ſæpiſſime, ſtatim quod Capellania vacat, aliquem ex intereſſe putantibus, ſibi debere Capellaniam conferri, comparere coram Epiſcopo, petendo ſibi collationẽ fieri Capellaniæ vacantis, ad cuius inſtantiam, vt iuridice procedatur, Ordinarius citat per edicta, vel etiam nullo inſtãte ponit edicta, quæſtionis eſt, *an patronus teneatur intra terminum edicti præſentare, vel poſſit tacere, & præſentationẽ facere intra tempus ſibi à iure conceſſum?* In qua quæſtione Felin. Imol. Calder. & Ioan. Andr. variant, vt videre eſt per Rochum de Curte, *de iure patron. verb. honorificum*, 2.*q.princ.n.*84. *& per Lamb. eo tract. lib.* 2.2.*p.q.*1.*princ.art.*28. vbi late examinant: & quidem ſerioſe ſatis. Sed

47 reſolutiue dic, quod ſi edicta dentur ad inſtantiam alicuius petentis collationem, patronus tenetur comparere intra edicti terminum, præſentationemq; facere, aliâs ſi taceat ſibi præiudicat, & videtur conſentire alterius præſentationi & electioni, taliter, quod inſtitutione ſecuta, non debet admitti, *ita Lambert. vbi ſupr.n.*11.*verſ. ſextus eſt caſus.*

48 Pro quo vltra † eum, ne obſtet regula *indultum, de regul.iur.lib.6.* facit, quod licet à iure concedantur centum dies heredibus, vt deliberẽt, velint, necne, hereditatem adire, *vt in l.2.ff.de iure delib.l.* 2.*tit.6.p.6.* tamen inſtantibus creditoribus, poteſt præfigi breuius tempus à iudice, *l. ſi curatoris, C.de iur.delib.l.*1.*§.largius, verſ. ſane. ff. de ſucceſſ.edict.* & omnes communiter in Rub. *C.de ſucceſſ.edict. Guiller.Bened. in c. Raynutius, verb. & vxorem nomine Adelaſiam, prælud.4.n.*154 *de teſt.* vbi dicit, deſumi hanc practicam à iure diuino, *Ruth. c.4. in princ.* ibi: *Partem agri fratris noſtri, Greg.Lup.l.*2.*tit.6.p.6.verb. Alomenos & Ant.Padilla. l.ſi emancipata, n.*43. *C.de iur.& fact.ign.* Et non acceptantibus heredibus eo tempore, datur curator bonis, qui reſpondeat creditoribus, *vt tradunt prædicti*, & eis nõ relatis Paz *in praxi*, 2.*tempore prim.tom.num* 50.

49 At ſi † edicta ponantur ab Epiſcopo nullo inſtante, tunc patronus tenetur comparere, & petere ſibi indulgeri tempus à iure cõceſſum ad præſentandum. Quod Epiſcopus negare nequit, *vt tradit Lamb. vbi ſup. n.6.verſ.niſi dicas, & facit regul. indultum de reg iur.lib.6.*

50 Sed & † dato edicto ad inſtantiam aliquorum intereſſe putantium,

etiam

etiam tranſacto edicti termino, ante inſtitutionem tamen poterit patronus comparere, & præſentare Capellanum, modo ſit intra tempus ſibi à iure conceſſum, *vt tradunt Felin.c.cum Bertoldus,de re iud.n.13.Roch. de Curt.de iure patr.verb.honorifi um, n.84.ſequitur Lambert.vbi ſup.n 4.& & 11.verſ.quartus caſus.* Sed † an poſitis edictis inſtantibus intereſſe putantibus, debeat ſuſpendi iudicium, & patrono cōcedi tempus iuris ad præſentandum, ſi patronus velit præſentare aliquem non tonſuratum, vel presbyterum, ſi Capellania ſit ſacerdotalis, actu, qui eſt ordinandus, ſeu presbyterandus intra tempus patrono à iure conceſſum ad præſentandum, quod ſi reſtringatur non poterit præſentare, & fraudabitur ſua præſentatione contra iuris regulā, cum nulli ſit auferendum ius ſuum. *§.ſed & maior.de his qui ſunt ſui,inſtit.* & durum eſſet priuari patronū ſua pſentatione, qui non eſt negligens: & facit, ꝙ in ſe eſt circa ſubſtantialia præſentationis, *vt dicit Coſm.Guim.in prag.ſanct.t.de coll.verb.nō valet,n.4.* 51

Solutio † huius dubij ex alio pendet, *an ſcil.capacitas præſentādi requiratur tempore vacationis, vel ſufficiat, ꝙ interueniat tempore præſentationis & inſtitutionis*: Nam ſi omni tempore requiratur, nō eſt audiendus patronus petens ſuſpendi iudicium per tempus à iure ſibi conceſſum, vt interim præſentandus tonſuretur, ſeu presbyteretur, conſequaturve alium ordinem requiſitū: quia † qualitas ſeu habilitas, quę à principio requiritur, non ſufficit ſi poſtea ſequatur. *l.ſi quis mihi bona.§.iuſſum.ff.de acq.hered. l.fratres,ff.de pœn.gl.in Clem.vt hi, verb.conſtitutis, de ætat.& qualit.late Dec.poſt alios, in c.poſt ceſſionem, de prob. Flam.qui de communi teſtatur, lib.4 de reſign. benef.q.1.n.14. Aym.de antiq.t.ſect.§.vidimus, & abunde n.33. Raudenſ.conſ.11.n.36.* Et video, ꝙ Ceuall. *q.693.comm.contra commun.n.16.* tenet præciſe neceſſariam eſſe capacitatem tempore vacationis, ſeu oppoſitionis, & ibi loquitur de Capellania iuris patronatus, vt conſtat ex illis verbis: *Nunc autem opere pretium eſſe iudicaui animaduertere, quod non ſufficiet præſentatio ad Capellaniam, &c.* Et cum qualitas † clericatus, quę ab initio requiritur, non ſufficiat ſi ſuperueniat, *per iura quæ ſupra allegauimus, & tradit Aym.conſil.322.n.4.verſ. adeo etiam*, ſequitur patronum non eſſe audiendum, ſi poſitis edictis petat ſuſpenſionem edictorum per tempus iuris, vt interim præſentandus ordinetur, ex quo iam appareat de incapacitate illius. Sed cum † patrono non ſit auferendum ius ſibi à iure conceſſum in remunerationem fundationis, teneo concedendum illi tempus iuris, & edicta differenda, vt ſic edictorum, & oppoſitionis tempore ſit capax pręſentandus à patrono, ſecundum traditionem. 52 53 54 55

nem poſſeſſoris, non excludetur per maſculũ poſtea natum, *tradit Mier. 3.p.q.1.n.66.* quod intellige cum diſtinctione, quam ponit Molin. *lib. 3. de primogen. c.1.n.44.& 45.*

Facit etiam, quia qualitas aliquo tempore requiſita, ſi trãſacto tempore ſuperueniat, nihil prodeſt. *l. obligari. § tutor. ff. de authoritate tutor. l. matrem. C. de probat. l. his verbis, § interdum, ff. de her. inſtit. tradit Ceuall. q. 606. n.28. commun. contra communes.*

Sic ætas vel alia cauſſa excuſationis ſuperueniens, à tutela ſeu alio officio vel onere iam iniuncto non liberat. *l. ſemper. § hoc circa. ff. de iure immunitat. gloſſ. in l. ſi vltra. C. de decurion. lib. 10.*

CAPVT X.

AD QVEM PERTINEAT CAPELLANIAM CONFERRE, ET DE praxi procedendi ad collationem.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiorum prouiſio & inſtitutio de iure pertinet ad Epiſcopum.*

2 *Epiſcopus dicitur præordinator in cunctis.*

3 *Epiſcopus dicitur ordinarius collator, quia iure ordinario confert omnia beneficia ſuæ diœceſis.*

4 *Summus Pontifex diſtribuit Epiſcopis poteſtatem conferendi eos, aſſumens in partem ſolicitudinis Eccleſiæ.*

5 *Poteſtas conceſſa Epiſcopis conferendi beneficia, eſt limitata regula Cancellariæ, ad ea ſolum quæ vacauerint menſibus Martij, Iunij, Septembris & Decembris.*

6 *Epiſcopus petit alternatiuam à Romano Pontifice, habebit ſex menſes.*

7 *In parochialibus, etiam in menſibus Papæ, Epiſcopus eligit magis idoneum ex approbatis ab examinatoribus ſynodalibus.*

8 *Sede Apoſtolica vacante, Epiſcopus confert omnia beneficia ſuæ diœceſis quolibet menſe vacent.*

9 *Epiſcopus etiam in menſibus Papæ confert præbendas quæ habent annexum aliquod onus, vt præbendæ Thelogales.*

10 *Epiſcopus menſibus Papæ confert beneficia tenuiſſima, ſecundum aliquos.*

11 *Epiſcopus in menſibus Papæ confert præſtimonia quæ non cadunt in reſeruationem Pontificis.*

12 Si Romanus Pontifex non conferat beneficia in Curia vacantia, intra menſem Epiſcopus confert.

13 Epiſcopus tenetur conferre beneficia intra ſex menſes, alias deuoluetur collatio ad Romanum Pontificem.

14 Præbendas Eccleſiæ Cathedralis conferre tenetur Epiſcopus intra tres menſes.

15 Limita in beneficiis iuris patronatus.

16 In iure non reperitur tempus præfixum ad confirmandum per Epiſcopum præſentatum à patrono.

17 Superior poteſt præfigere terminum Epiſcopo, vt confirmet, & eo elapſo prouidere.

18 Romanus Pontifex prouidet priuatiue omnia beneficia exempta, & ei immediate ſubiecta.

19 Et etiam beneficia reſeruata generaliter, vel ſpecialiter, vt curialium, & quæ in Curia dicuntur vacare.

20 Roman. Pontifex priuatiue confert beneficia maiora, vt ſunt Epiſcopatus.

21 Romanus Pontifex tantæ eſt potentiæ, quod vbicunq; appoſuerit manum, cauſat reſeruationem beneficij.

22 Idem dicitur de lite: nam per appoſitionem manus Romani Pontificis ligantur manus iudicum inferiorum.

24 Papa concurrit in collationibus cum ordinariis, ex quo ipſe eſt ordinarius totius orbis.

25 Si Capellania ſit iuris patronatus, non poteſt Epiſcopus ſpreta patronorum præſentatione conferre.

26 Patronus ſi ſit negligens in præſentando, Epiſcopus confert iure deuoluto.

27 Epiſcopus tenetur conferre Capellaniam ad ſe deuolutam, habenti qualitates à fundatore requiſitas, quia natura beneficij non eſt mutanda.

28 Natura ſubrogati eſt retinere qualitates eius in cuius locum ſubrogatur.

29 Epiſcopus ſi conferat ſine patroni præſentatione, valebit collatio: quod ſecus erit patrono reclamante.

30 Epiſcopus ſi conferat Capellaniam, tanquam ad ſe deuolutam, cum re vera non eſſet, irrita eſt collatio.

31 Beneficia & Capellaniæ præſumuntur libera à iure patronatus.

32 Vacante Capellania, Epiſcopus citat per edicta intereſſe putantes.

33 Edicta quo loco ponenda ſint.

34 Edicta ſunt relinquenda in valuis Eccleſiæ, & quare.

35 Vox præconis paucis innoteſcit.

36 Edicta

36 *Edicta debent notari literis & lingua vulgari, vt ab omnibus, legi, & intelligi poſſint.*
37 *Publice poſitum, ignorare non licet.*
38 *Citatio per edictum præſumitur venire in omnium notitiam.*
39 *Edictum ſi omittatur in collatione Capellaniæ, collatio eſt nulla.*
40 *Deciſ. c. fin de elect. lib. 6. habet locum in beneficiis ſimplicibus.*
41 *Inſtitutio & collatio, quamuis irrita ex defectu edicti, valida erit præſentatio.*
42 *Si conſtat de contradictore, eſt citandus perſonaliter, aliàs proceſſus erit nullus, & collatio irrita.*
43 *Perſona vbi eſt certa, eſt citanda in ſpecie, & non generaliter per edicta.*
44 *Edicta ſunt ponenda termino competente aſſignato ad comparendum.*
45 *Si petens collationem, breuem edicti terminum procurauerit, vel edictum auferre curauerit, ne veniat in notitiam irrita erit collatio.*
46 *Malefaciunt Prælati ponentes edictum breui termino, dum cupiunt aliquibus beneficia conferre.*
47 *Ponentes edicta breuiſſimo termino aſſignato, quia non ſatisfaciunt formæ à iure inducta ad prouidendum, etiam poſt collationem tenentur admittere ſua intereſſe putantes.*
48 *Publicatis teſtibus, admittitur quis ad probandum contrarium, ſi ante publicationem, de probatione contraria inſtrui non potuit.*
49 *Producta ſcriptura tranſacto termino probationis, cum iuramento quod antea non venerat in notitiam, pars volens redarguere, admittitur de nouo ad probandum.*
50 *Exceptiones competentes ad impediendam executionem, debent in oppoſitione clare ſpecificari, aliàs non proderunt pati: & num. ſeqq.*
51 *Reus ſicut iuuatur exceptionibus, ita actor replicationibus, & eis non debet fraudari.*
52 *Refertur oppoſitio malitioſa debitorum.*
53 *Creditor etiam in vltima hora termini decem dierum poteſt petere eius prorogationem.*
54 *Qui non vtitur remediis oportunis ad actum, eſt in damno ſua culpa, & ſibi debet imputari.*
55 *Si actor inſtrui non potuit de exceptionibus oppoſitis, quia debitor in oppoſitione vſus fuit verbis ambiguis, & captioſis, etiamſi creditori nota ſint dicta teſtium, eſt ei prorogandus terminus.*
56 *Citatio communiter fit ad caput Epiſcopatus vbi trahi poſſunt intereſſe putantes.*

61 *Fœmina cui fuit ius quæſitum ad maioratum propter alienationem poſſeſſoris, non excludetur per maſculum poſtea natum.*

62 *Qualitas aliquo tempore requiſita non prodeſt ſi eo tranſacto ſuperueniat.*

63 *Ætas vel alia cauſa excuſationis ſuperueniens, non liberat à tutela, ſeu alio officio iam iniuncto.*

1 SI Capellania ſit iuris Patronatus, † cum ad Patronum pertineat Capellanum præſentare, ſi laicus ſit intra quadrimeſtre, ſi Clericus intra ſemeſtre, *ex c. 1. de iure patronatus, lib. 6.* congruit ſcire eam præſentationem faciendam eſſe præſentialiter, nam cum edicta eo ſeruiant, vt intereſſe putantes præſentiam ſui faciant, *l. conſentaneum, C. quomodo, & quando iudex,* ibi: *Edicto, vt præſentiam ſui faceret commonefacto, nec præſens dicatur, qui ſe non offert ſenſibus corporeis, l. 1. in princip. ff. de verborum obligatio. & tradit glo. in clem. dudum, verbo præſentari, de ſepulturis, vbi Abb. nu. 23. & c. ea noſcitur, n. 3. de his quæ fiũt à Prælato.* ſequitur neceſſariũ eſſe, quod præſentãdus perſonaliter compareat corã ordinario, nec ſufficere præſentatum mittere inſtrumentum præſentationis, *ita traditur deciſ. 3. Rotæ,*
2 *de iure Patronatus in nouis*, vbi aſſeritur † requiri præſentiam præſentati, vt Ordinarius poſſit cernere, & examinare, an perſona ſit ſufficiẽs, *ſequitur Cerola in praxi Epiſ. 1. p. verb. ius Patronatus ad ſeptimum.*

3 Sed † hanc præſentiam accipias non de perſona Patroni præſentãtis, ſed de præſentato. Nam Patronus poteſt præſentare, per literas, *tex. in capit. ea noſcitur, de his quæ fiunt à Prælato. ſine conſenſu capituli*, ibi: *Aut per ſe, aut per literas perſonas idoneas Epiſcopis diœceſanis præſentant, & ibi gl. & clemen. vnica, verſ. præſentatos, de exceſſibus Prælatorum,* ibi: *In præſentatione literarum quas pro huiuſmodi præſentatione trãſmittunt, & ibi gl. verb. literarum, & Cardinalis Lamberti. de iure patronatus, lib. 2. 1. p. q. 4. principali, artic. 16. num. 1. & 2.*

4 Si autem † præſentatus non comparet perſonaliter, non eſt admittenda præſentatio, qui poteſt eſſe, quod non ſit in rerum natura, vt dicit contigiſſe de facto, *Cerola, vbi ſupra*: fatetur tamen, quod ſi perſona præſentata, ſit nota, poteſt admitti, & ei conferri, vt poteſt abſenti, *cap. ſi tibi abſenti, de præbend. in 6.*

5 Si tamen † præſentatus à Patrono, non proſequatur præſentationẽ, vt inſtitutionem obtineat, poterit Patronus alium præſentare, *Nauar. conſ. 25. incip. Abbas. n. 5. de Simo.* etiam, quod lapſum eſſet quadrimeſtre, vel ſemeſtre, quia alteri per alterum non debet iniqua conditio inferri,

iuxta

iuxta iuris regulam, nec debet negligentia præſentati nocere Patrono. *vt tradit Cerola in praxi.2.p.verb. ius patron. verſ. Octauo ſi Patroni*, vbi *in verſ.* † *reſpondetur*, tenet poſſe paciſci à patrono, quod ſi præſentatus, 6 intra tale tempus non proſequatur inſtitutionem, poſſit alterum præſentare. Sed in hoc diſtingue, nam aut is nominatus à patrono cum tali pacto, nondum præſentauerat ſe coram Epiſcopo intra tempus illi conſtitutum, & tunc euaneſcit & extinguitur eius præſentatio virtute pacti, *argum.l.ſi creditor,§.fi.ff.de diſtract.pigno*, aut fecit ſui prçſentiam cũ nominatione patroni Epiſcopo ſeu Ordinario, petendo collationem, & tunc licet nõ proſequatur collationem, & ob eam cauſam patronus, iuxta pacti conditionẽ, poſſit alium præſentare, tamen nõ taliter quin Epiſcopus poſſit illi prius prçſentato Capellaniã conferre, nam cum facta præſentatione primi Ordinario quæratur ius ad illi conferendum, non † poterit patronus facere, quod legis diſpoſitio in fauorem tertij, 7 non ſortiatur effectum, vt diximus *ſupra lib.1.c.7.n.41.*

Et ſic † ſolum poterit ſecundum præſentare patronus, variando ſi 8 laicus ſit. Nam Clerico, Collegio, ſeu Vniuerſitati non permittitur variare, *c.cum autẽ, & ibi omnes, de iure patr. Cerola in praxi.1.p.verbo ius patr. verſ.24.* & hoc ne admittatur in conſtantia in ſtatu Eccleſiaſtico, nam Spiritualia † debẽt eſſe firmiora *Abb.c. autẽ, n.7.de iure patr.* Et quia per- 9 ſonæ Eccleſiaſticæ debent plus cognoſcere perſonas Eccleſiæ, & eligere ex deliberatione, vt inquit, *l.7. tit.15.p.1.* & ex quo eis negatur variatio, quæ laicis permittitur, longius tempus eorum præſentationi cõceditur, *vt tradit Lambertî. de iur. patr. lib.2.2.p. Roch.de Curt. eo tract.verbo honorificum, q 9.nu.30. & Ioan. Gutier.de iuramento,3.part.c.13.num.2.* vbi alios refert. 10

Tamen, † ſi ius patronatus ſit fundatum à Clerico de bonis patri- 11 monialibus poterit vt laicus variare, c.cum dilectus, iuncta gloſſa verbo tanquam laicus de iure patronatus, quia tunc non dicitur ius patronatus Eccleſiaſticum, ſed laicale, *Panorm.dict.cap.cum dilectus,n.4.& 5. & glo.in clem.2. verbo præſentare de iure patro. Ioannes Gutierrez. plures referens vbi ſupra.n.12. Cabedus de patronatibus Regiæ Coronæ, cap.1.nu.13. Couarruuias practicarum, quæſt.36.n.3.*

Sed † an ſi Clericus & laicus ſint patroni liceat eis variare in præſẽ- 12 tatione à ſe facta. Et videtur licere, *argumento l.ſi communem fundum, ff. quemadmod.ſeruit. amittat.* vbi quis conſequitur per conſortium, quod per ſe non poteſt.

Sic &c.

13 Sic † & ratione ſocietatis poteſt laicus eſſe arbiter in cauſa ſpirituali ſimul cum Clerico, text. eſt *in c. perpetuas de arbitris*, & etiamſi ſint duo laici, & vnus Clericus, vt colligitur ex eodem c. per tuas, ibi. *Quod autem à duobus laicis, & vno Clerico dicitur eſſe prolatum nequaquam obuiare videtur.* quem text. expendit Couarr. *practicarum, quæſt. 34. numer. 1. verſ. imò nihil refert.*

Sed in contrarium eſt veritas, nam actus denominatur à digniori, *vt dicit Couarr. vbi ſupra.*

14 Et † ſic ſi laicus & Clericus habent ius patronatus pars Clerici trahit ad ſe partem laici, *Staphilem de literis gratiæ, titul. de modo, & forma impetrandi, pagin. 151. n. 3.*

Et in terminis tradit, Ioannes Andreas *reg. in iure communi in Mercuriali, quem ſequitur Paulus de Citadinis de iure patron. 6. part. artic. 3. num. 3. & Ioannes Gutierrez de iuramento confirmatorio. 3. par. c. 13. n. 10.*

15 Atque † ita ex hac communione Clerici & laici in patronatu reſultat, quod ſi ſimul præſentent, laicus poterit præſentationem facere in-
16 tra ſemeſtre, vt poteſt Clericus. Et in omnib † caſibus in quib. laici habuerint indiuiduum coniunctumque ius cum Clericis gaudebunt priuilegiis ſociorum Clericorum, *Aretinus conſ. 25. viſo themate quem ſequitur Marcus Antonius Cucbus lib. 1. inſtitutio. maior. tit. 9. n. 61.* Sicque procedit dict. l. *ſi communem fundum*, ratione indiuiduitatis & connexitatis, *vt ſentit Citadinus vbi ſupra.*

Si autem ſeorſim patronus laicus præſentaret, vt poteſt, *ſecũdum Lambertinum de iure patronatus, lib. 2. 2. part. articul. 8. 2. quæſtionis princip. nu. 1.* tenerem faciendam eſſe præſentationem intra quadrimeſtre, ſi quidẽ
17 ipſe ſe diſiungit. Neq; enim (niſi aliter diſpoſitum ſit à fundatore) neceſſarium erit, quod omnes patroni conueniant ad præſentationem faciendam ſi ius cõpetat patronis, vt ſingulis, non vt Collegio, ſeu vniuerſitati, *Lamberti. vbi ſupra, Aymon conſ. 63. n. 1. Parladorius differentia 3. n. 15.* qui alios referũt, *Rochus de Curte, de iure patronatus, verbo honorificum, num. 94.*

18 Tamen patronus in caſib. † quibus ei permittitur variare, ſolum poterit id facere accumulatiue, non autem recedendo à prima præſentatione, vel ea refutata, vt inquit text. *in cap. cum autem, vbi omnes de iure patronatus, Gregorius Lupus, l. 6. tit. 15. part. 1. verbo: En eſcogencia del Obiſpo, Gutier. qui alios refert, vbi ſupra num. 4.* Alias ſi reſpuendo primi præſentationem, ſecundum fecerit, nihil agit, iure obuiante, vt fatentur prædicti

dicti Doctores. In dubio autem præſumendum eſt, quod ſecũdam ſe-
cerit † modo à iure ſibi permiſſo, tum quia ſumenda eſt coniectura pro 19
validitate † actus, *l. quoties, ff. de reb. dubiis, l. quoties. 80. vbi Iaſ. ff. de verbo-* 20
rum: *Valaſcus conſult. 59. n. 3. vbi dicta iura allegat.* Tum † etiam quia qui- 21
libet præſumitur velle facere actum modo ſibi magis proficuo, *l. duo*
fratres 77. ff. de acquir. hæred. d. l. 3. ff. de milit. teſtam. Aymon conſ. 24. n. 13. &
etiam creditur ſe velle conformare cum diſpoſitione iuris communis,
l. hæredes mei §. cũ ita, ff. ad Trebellian. Rolandus † *conſ. 68. vol. 1. Tiberius De-* 22
cianus, conſ. 1. num. 228. Raudenſis conſ. 23. etiam impropriando verba, *idẽ*
conſ. 18. n. 33. & in terminis, tradit Ioannes Gutier. *vbi ſupra n. 6.* vbi *n. 13.*
limitat omnia ſupradicta de variatione, ſi prima præſentatio ſit facta,
cum iuramento, quo patronatus promiſit non variare, vel † etiã hoc 23
addito pacto, ſine iuramento, *ſecundum Lapum, allegation. 78. num. 4.* Et
idem Gutier. *ibi num. 14.* addit aliam cautelam, vt ſcilicet patronus fa-
ciat donationem exercitij præſentationis pro illa vice, ad quam non re-
quiri Epiſcopi licentiam, ex aliis † tenet Greg. *l. 6. titul. 16. p. 1. verbo, Bien* 24
lo puede, non tamen poterit patronus cedere præſentationem Capella-
niæ vacaturæ, *Abb. cap. fin. num. 6. de conceſ. præb.* & omnis variatio eſt fa-
cienda intra tempus cõceſſum ad præſentandum, *Cavalcanus deciſ. 10. 3.*
part. num. 62. vbi *num. 61.* limitat dictum de præſentatione iurata ſi fue-
rit perfecta & accepta, de quo Surdus *conſ. 379. n. 5. vol. 4.*

Sed † *an ſi fundator Capellaniæ diſpoſuerit, quod ſi patronus infra tempus à* 25
iure præfixum non præſentauerit, alter adhoc per ipſum nominatus præſentet
tali caſu deuoluetur nec ne ad Epiſcopum præſentatio, vel ad alterum ſubſti-
tutum. Et Baldus, l. *ſi fundum ſub conditione 83. §. Stichum, nu. 1. de legat. 1.*
tenet † quod ſi teſtator dixerit: *Relinquo Titium executorem meum vt in-* 26
fra annum exequatur, quo anno tranſacto exequatur Seius, licet aliâs execu-
tio iure communi ad Epiſcopum deuolueretur. *l. nulli licere, C. de Epiſco-*
pis & Cler. cap. nos quidem de teſtament. Tamen prædicto caſu, non Epi-
ſcopus, ſed Seius à teſtatore ſubſtitutus exequetur, dicitq; menti tenẽ-
dum, quẽ ſequitur Cotta *in memorabilib. verb. Executores, & refert Bar-*
tholom. Veronenſem, idem tenentem, cautela 294. incipiẽte: quia legimus; cuius
rei eam dicit eſſe rationem, quod prouiſio hominis facit ceſſare legis
prouiſionẽ, † *tex. eſt dict. §. Stichum, vbi additionator ad Bald. & eſt tex. in l.*
fin. C. de pactis conuent. Nam cum teſtator † prouiderit de remedio in
caſu negligentiæ, illo eſt vtendum, iuxta ea quæ diximus *ſupra lib. 1. cap.*

29 14.n.27.Pro quo facit,quod † communiter recipitur,poſſe teſtatorem prorogare terminum datum à iure, vel conſtitutione Synodali executoribus,vt videre eſt per Caſtellum Palat. Rub. Gometium,& Tellum Fernandez *l.33.Tauri,& tradit Bald. conſ.302.num.6.volum.2.Couar.cap. tua, numero ſexto de teſtam. Mieres de maiorat.1.part. quaeſtion. 48. numero.10.*

30 Et ſic † fundans Capellaniam poteſt diſponere, quod patronus habeat maius tempus ad præſentandum, quam ſemeſtre vel quadrimeſtre à iure præfixum, modo fiat cum Epiſcopi conſenſu, vt reſoluit Lambertinus,*de iure patronatus,lib.2.2.part.quaeſt.1.principa.art.7.numero.1.& 2.*

31 Nam † fundator in limine fundationis,cum conſenſu Epiſcopi poteſt apponere conditiones, quæ minuant iura Epiſcopalia,ex doctrina Innocentij,*cap.in Lateranenſi, ante fin.de præb. quem ſequitur Abb.cap.3.n. 14. de Eccleſiis ædificand. Felinus cap. cum venerabilis, numer.33.de exceptionibus.ſequitur Lambertin.de iure patronat.lib.1.1.part. quaeſt. 9.principali,n. 78.* Et hoc ſine dubio procedit, vbi agitur de ſolo præiudicio fundatoris vt de Capellania,quam ipſe fundat celebranda pro anima ſua,nam poterit largius tempus præſentationi patronorum præfigere, *per ſupradicta.*

32 Secus tamen † eſſet, ſi ageretur de patronatu Eccleſiæ Parochialis, propter animarum præiudicium, ne cum earum diſpendio Eccleſia vacet, *argum. text.in cap.fin.vt lite pendente, lib.6.* & in Parochiali patronus tenetur, præſentare intra decem dies, vel alium terminum ab Epiſcopo præſcribendum, *Concil. Trid.ſeſſione 24. cap.18. de reformatione,* & intra viginti dies, *tradit ex Bulla Pij Quinti, Cerola in praxi,1.part.verb. ius Patronatus ad quartum.*

33 Sed & † tranſacto tempore Patronis ad præſentandū conceſſo, poterit Epiſcopus eorum præſentationem admittere, *Lamberti. de iure Patronatus,lib.2.2.p.quaeſt.1.principali,artic 27.n.4.& ſequentibus.* Quemad-
34 modum, † etiam poterit Epiſcopus admittere ſecundam præſentationem à Patrono factam,remittendo illi pœnam, quam incurrerat,quia indignum præſentauerat, *vt tradit Lambert. ibi, num.fin.*

35 Tempus † autem ad præſentandum, inquit Lambertinus, de iure Patronatus,*lib.2.2.part.quaeſt.1.principali, art.8.num.18.* currere à die vacationis,quo ſciuerit vel ignorauerit Patronus. Sed verius eſt à tempore veriſimilis notitiæ, *argument.l.fin.ff.quis ordo in bonorum poſſeſſione ſeruetur,*

Digitized by Google

uetur, ibi: *Non cedent dies centum, incipient autem cedere cum certior fieri potuerit, & glo. verbo à noti. i 1, in ca. licet, de ſupplend. neglig. Prelat. Rochus de Curte, de iure patronatus, verb. honorificum, num. 57. ad fin. Bertrand. conſ. 29. volum. 4. Spino in ſpecul. teſtam. glo. 4. num. 21.* & traditur deciſ. Rotæ vnica de iure patronatus, in antiquis, quam ſequitur Cerola *in praxi Epiſcop. 1. part. verb. ius patronatus, ad octauum, verſ. hinc ſunt multa.* Vt dicitur de eo qui intra tempus tenetur eligere, *cap. quia diuerſitatem in fine, de conceßione preb.* vbi probatur, quod etiamſi habuiſſet notitiam vacationis, & eſſet iuſto impedimento † detentus non curreret ei tempus, 36
& glo. ibi, idem dicit, licet incideret ſua culpa in impedimentum *Staphileus de literis gratia, titul. de modis vacationis. §. ſecundus principalis modus vacationis, n. 7.*

Sed † *an durante lite ſuper iure patronatus currat tempus patronis ad præſentandum. Selua de beneficio, 2. part. quæſt. 6. num. 4. poſt medium, & 3. part. quæſt. 1. num. 9.* & Lambertinus, *de iure patronatus, lib. 2. 2. par. 1. quæſt principali, art. 9. num.* 1. tenent partem affirmatiuam: negatiuam autem defendit Lappus *allegat. 78. quæſt. 5. num. 15.* Sed in hoc † practicam ponit 38
Cerola *in praxi Epiſcop. 1. part. verb. ius patronatus ad* 5. vbi quod ſi lis vertatur inter patronum ſe dicentem, & Epiſcopum, Epiſcopus non poterit prouidere, ſed ponet æconomum in Eccleſia, durante lite, quouſq; terminetur, *l. 11. titul. 15. p. 1.* Si tamen Epiſcopus collitigans prouiderit euicto poſtea patronatu à vero patrono, poteſt remoueri inſtitutus ab Epiſcopo, neque obſtat *cap. conſultationibus, de iure patronatus*: nam loquitur quando lis eſt inter duos patronatos, & ad eum caſum eſt limitanda eius concluſio, vt dicit Cabedus *de Patronat. Regia Corona, cap. 8. num. 3.* Et ratio eſt, quia Epiſcopus, non vt patronus, ſed tanquam ordinarius Capellaniam confert, & cum inueniatur per ſententiam eſſe, de patronatu collatio irritatur, vt facta ſine conſenſu patroni, *cap. decernimus 16. quæſt. 7. cap. illud cap. cum dilectus, de iure patr. Pariſius conſ. 144. vol. 4. Rolandus, conſ. 47. num. 29. vol. 1.* Neque obſtat, *deciſ. Rotæ 14. de iure patronatus in antiquis*, allegata à Menochio *conſ. 90. numero. 128. verſ. huic dubitationi*, quæ habet, ꝙ tam in Eccleſia patronata q̃ in collatiua habet locum deciſio, *d. c. conſultationibus* & ꝙ eadẽ ratione eſt, deficienda collatio facta ab eo, qui eſt in quaſi poſſeſſione cõferendi, qua defenditur pſentatio facta à patrono, qui erat in quaſi poſſeſſione pſentandi, ꝗa vt pſentatio ẽ in fructu iuris patronat⁹, ita in fructu collationis ẽ ipſa colla

tio.*cap. cum olim, de cauſa poſſ. & propriet.* Nam reſpondetur, quod dicta Rotæ deciſio loquitur, & procedit inter duos collatores prętendentes habere ius conferendi, quo caſu ſuſtinetur collatio facta ab eo, qui erat in quaſi poſſeſſione conferendi, *ita Cabedus dict. cap. 8. n. 6.* Atque ita intelligendi ſunt Doctores, quos refert Menochius *dict. conſ. 90. num. 131.* tenentes, quoad hos terminos nullam eſſe differentiam inter Eccleſiã electiuam, & patronatam. Si tamen lis fuerit inter ipſos patronos ſedicentes, vel non concordátes, Epiſcopus poterit collationem facere, *ita glo. 1. in cap. 2. 16. quæſt. 7. & gloſ. in c. eam te, de iure patronatus, Doctores, ca. cum vos, de officio ordina.* Et pro iſta praxi eſt in noſtra Hiſpania, text. expreſſus, qui eam ponit, *l. 11. tit. 15. par. 1.* quam ad hoc etiam põderat Spino, *de teſtamentis, glo. 4. n. 24.* Reſeruatur tamen vincenti, vt † lite finita

39 poſſit repreſentare iam inſtitutum ab Epiſcopo pro ſui iuris conſeruatione, *tradit Lambertinus, de iure patr. l. 2. 2. part. q. 1. principali, artic. 9. n. 6.* & traditur, *dict. l. 11. partita*, non tamen alium.

40 Et ad eundem † modum præſentatus à litigante, qui erat in poſſeſſione præſentandi, licet ſuccumbat ille præſentans non remouetur, ſed eius inſtitutio tenet *c. conſultationib. de iure patr. Couarr. quæſt. 14. practi-*

41 *carum: nu. 2. verſ. Et † hoc quia poſſeſſor bonæ fidei facit fructus, & præſentatio eſt in fructu, vt tradit Boetius deciſ. 17. numer. 14. & ſequitur Cerola in praxi, 1. part. verb. ius patronatus, verſ. decimum ſextum, & tradunt omnes cap. conſultationibus, & cap. quod autem, de iur. patro. Lamber. libro primo 2. p. 9. q. prin. ar. 3. n. 8.* quamuis contrarium ſentiat Spino *de teſt. gloſſ. 4 pr. n. 27.*

Limita tamen prædicta, & deciſionem *d. c. conſultationibus*, quando cauſa litigij inter patronos eſſet ſuper ſpolio: eo enim caſu cũ patronus, qui obtinuit, petierit ſe reſtitui, & tantum afferat reſtitutio, quantum abſtulit ſpolium, *Bart. l. qui proprio, 46. ff. de procurat. Tiraq. de retract. lib. 1. §. 1. gl. 14. n. 74.* quia non fiet niſi relinquatur Eccleſia ab inſtituto debet remoueri, *tradit Cabedus, de patro. Regiæ Coro. c. 8. n. 8. per tradita à Luca de Penna l. ſi coloni, n. 4. C. de agric. & cenſ. lib. 1.* Quod maximè procedit, quia in litibus ſuper ſpolio citantur Epiſcopus, & inſtitutus, ſed & patronus, ſi Eccleſia eſt patronata, cum omnes dicantur ſpolium facere *Rebuff. ad conſtitutiones Gallicas titulo de materiis poſſeſſoriis, art. 1. gl. 2. n. 26. & 27. Cabedus vbi ſupra n. 10.* & ibi, *n. 11.* quod eo caſu inſtitutus tenetur reſtituere fructus, *ad tradita per Couar. l. 1. variar. c. 3.* Et idem in minore petente reſtitutionem, *argu. l. plus eſt, & l. hac verba. ff. de verb. ſignif. l. quod ſi minor. §. reſtitutio, ff. de mino.* Quod intellige procedere eo caſu, & ca-

Digitized by Google

& caſibus, quibus minoribus ſecundum iuris regulas competit reſtitutio in integrum in ſpiritualibus, vt ſi renunciauerit iuri patronatus dolo tertij, *ad tradita per Flaminium, lib. 3. de reſigna. benef. q. 7. n. 43. & ſeqq. Pet. Greg. de benef. c. 31. n. 7. & Mandoſ. de minori ætate, q. 11.*

Extra tamen hos caſus reſtitutionis, amittitur per litem inter patronos ius præſentandi pro illa vice, quare ſemper eſt appetenda cōcordia, qua res creſcunt: nam licet patronus non poſſit ſe ipſum præſentare. *c. per veſtras, de iure patron. c. fin. de inſtit.* Tamen ſtantibus † duobus patro- 42
nis, poteſt vnus alterum præſentare, *Lamber. de iure patron. lib. 2. 3. par. 4. q. princ. art. 2. n. 4. & 6.* ad hoc videtur tex. *in l. 7. tit. 15. p. 1.* ibi: *Mas ſi los patrones fuiſſen muchos, è ouieſſe en algun Clerigo, bien pueden los otros preſentatio.* Et eſt gl. fin. *in c. conſuluit, de iure patronat. lib. 1. 1. part. q. 8. art. 7.*

Non tamen poterit compatronus ſuæ præſentationi conſentire, ſi- 43
ue ſint duo patroni, *vt tradit Lamber. de iure patron. lib. 2. 3. p. 4. q. princ. art. 2. num. 4.*) ſiue plures *idem lib. 2. 1. p. 8. q. princ. art. 6.* & ſic ſi ſint ſeptem patroni, & tres præſentant vnum ex quatuor reſtantibus, ille præſentatus non poterit conſentire ſuæ præſentationi; *ſecundum Dd. tradit Cerola in praxi, verb. ius patronatus, verſ. trigeſimum quartum.* Secus tamen erit in electione, quia poteſt quis cōſentire electioni de ſe factæ; *c. cum in iure peritus, de elect.* vbi Abb. *n. 4.* dicens eſſe communem opinionem contra gloſſam, & eandem dicit communem Peralt. *l. vnum ex familia. §. rogo, n. 10. de leg. 2.* Et hanc opinionem contra glo. ſequitur Gregor. Lup. *l. 2. tit. 15. p. 2. verb. En Eſpanna,* quem etiam ſequitur Molin. *lib. 2. de primogen. c. 4. n. 61.* vbi quod ſi duobus commiſſa eſt electio maioratus, poteſt vnus alterum eligere, & alter electioni de ſe factæ conſentire, *Curia Piſana lib. 2. c. 11. n. 2.* vbi ad multa infert & Marcus Anton. Cuchus *lib. 2. inſtit. maior. tit. 4. n. 37.* vbi quod ſi vniuerſum collegiū conſiſtat in duobus Cardinalibus, poteſt alter alterū in Papam eligere. Imo ſi ſint plures eligentes quam duo, conſenſus electi auget numerum; tradit alios referens. Caualcan. *deciſ. 40. n. 4. & ibi n. 3.* Limitat, ſi † electio fiat per 44
ſcrutinium ſecretum, & per fauas, ſeu calculos albos & nigros, quia tūc non poterit conſentire nominationi; cum ignoraret quis illorum ſibi dederit vocem. Quod ante eum, licet ipſe non referat, tenuit Abb. *conſ. 25. incip. Saluatoris, n* .. *p.* de quibus tractat Paleot. *de ſacri Cōſiſtorij, conſult. 5. p. q. 3. in prin.* Nam hic conſenſus electi à media parte debet ſequi, non præcedere, *vt tradit Caual. d. deciſ. 40. n. 3. Lambert. de iure patronat. 1. p. 8. q. principali. art. 7. per totum.*

Adde:

Digitized by Google

45 Adde tamen, quod † licet patronus non poſſit ſe ipſum præſentare, poterit tamen inſtitui ab Epiſcopo, *Abb.c.per veſtr.n num.3.de iure patron. Selua, de benefic. 1.part.quæſt.6.num.19. Cerola in praxi ver. ius patron.verſ. vigeſimum primum.*

46 Sed quia † vt diximus patroni habent quadrimeſtre, & ſemeſtre ad præſentandam Capellanum, & contigit ſæpiſſime, ſtatim quod Capellania vacat, aliquem ex intereſſe putantibus, ſibi debere Capellaniam conferri, comparere coram Epiſcopo, petendo ſibi collationẽ fieri Capellaniæ vacantis, ad cuius inſtantiam, vt iuridice procedatur, Ordinarius citat per edicta, vel etiam nullo inſtãte ponit edicta, quæſtionis eſt, *an patronus teneatur intra terminum edicti præſentare, vel poſſit tacere, & præſentationẽ facere intra tempus ſibi à iure conceſſum?* In qua quæſtione Felin. Imol. Calder. & Ioan. Andr. variant, vt videre eſt per Rochum de Curte, *de iure patron. verb. honorificum, 2.q. princ. n.84 & per Lamb. eo tract. lib. 2.2.p.q.1. princ.art.28.* vbi late examinant: & quidem ſerioſe ſatis. Sed

47 reſolutiue dic, quod ſi edicta dentur ad inſtantiam alicuius petentis collationem, patronus tenetur comparere intra edicti terminum, præſentationemq; facere, aliâs ſi taceat ſibi præiudicat, & videtur conſentire alterius præſentationi & electioni, taliter, quod inſtitutione ſecuta, non debet admitti, *ita Lambert. vbi ſupr. n.11. verſ. ſextus eſt caſus.*

48 Pro quo vltra † eum, ne obſtet regula *indultum, de regul. iur. lib.6.* facit, quod licet à iure concedantur centum dies heredibus, vt deliberẽt, velint, necne, hereditatem adire, *vt in l.2.ff. de iure delib. l. 2. tit.6.p. 6.* tamen inſtantibus creditoribus, poteſt præfigi breuius tempus à iudice, *l. ſi curatoris, C. de iur. delib. l.1.§. largius, verſ. ſane. ff. de ſucceſſ. edict.* & omnes communiter in Rub. *C. de ſucceſſ. edict. Guiller. Bened. in c. Raynutius, verb. & vxorem nomine Adelaſiam, prælud.4.n.154 de teſt.* vbi dicit, deſumi hanc practicam à iure diuino, *Ruth. c.4. in princ.* ibi: *Partem agri fratris noſtri, Greg. Lup. l.2. tit.6.p.6. verb. Alomenos & Ant. Padilla. l. ſi emancipata, n. 43. C. de iur. & fact. ign.* Et non acceptantibus heredibus eo tempore, datur curator bonis, qui reſpondeat creditoribus, *vt tradunt prædicti,* & eis nõ relatis Paz *in praxi, 2. tempore prim. tom. num 50.*

49 At ſi † edicta ponantur ab Epiſcopo nullo inſtante, tunc patronus tenetur comparere, & petere ſibi indulgeri tempus à iure cõceſſum ad præſentandum. Quod Epiſcopus negare nequit, *vt tradit Lamb. vbi ſup. n.6. verſ. niſi dicas, & facit regul. indultum de reg. iur. lib.6.*

50 Sed & † dato edicto ad inſtantiam aliquorum intereſſe putantium,

etiam

etiam tranſacto edicti termino, ante inſtitutionem tamen poterit pa-
tronus comparere, & præſentare Capellanum, modo ſit intra tempus
ſibi à iure conceſſum, *vt tradunt Felin.c.cum Bertoldus, de re iud.n.13.Roch.*
de Curt.de iure patr.verb.honorifi um, n.84.ſequitur Lambert.vbi ſup.n 4.&
& 11.verſ.quartus caſus. Sed † an poſitis edictis inſtantibus intereſſe pu- 51
tantibus, debeat ſuſpendi iudicium, & patrono cõcedi tempus iuris ad
præſentandum, ſi patronus velit præſentare aliquem non tonſuratum,
vel presbyterum, ſi Capellania ſit ſacerdotalis, actu, qui eſt ordinandus,
ſeu presbyterandus intra tempus patrono à iure conceſſum ad præſen-
tandum, quod ſi reſtringatur non poterit præſentare, & fraudabitur ſua
præſentatione contra iuris regulã, eum nulli ſit auferendum ius ſuum.
§.ſed & maior.de his qui ſunt ſui, inſtit.& durum eſſet priuari patronũ ſua
p̃ſentatione, qui non eſt negligens: & facit, ꝙ in ſe eſt circa ſubſtantialia
præſentationis, *vt dicit Coſm.Guim.in prag.ſanct.s.de coll.verb.nõ valet, n.4.*

Solutio † huius dubij ex alio pendet, *an ſcil.capacitas præſentãdi requi-* 52
ratur tempore vacationis, vel ſufficiat, ꝙ interueniat tempore præſentationis &
inſtitutionis: Nam ſi omni tempore requiratur, nõ eſt audiendus patro-
nus petens ſuſpendi iudicium per tempus à iure ſibi conceſſum, vt inte-
rim præſentandus tonſuretur, ſeu presbyteretur, conſequaturve alium
ordinem requiſitũ: quia † qualitas ſeu habilitas, quę à principio requiri- 53
tur, non ſufficit ſi poſtea ſequatur. *l.ſi quis mihi bona.§.iuſſum.ff.de acq.he-*
red.l.fratres, ff.de pœn.gl.in Clem.vt hi, verb.conſtitutis, de ætat.& qualit.late
Dec.poſt alios, in c.poſt ceſſionem, de prob.Flam.qui de communi teſtatur, lib.4
de reſign.benef.q.1.n.14.Aym.de antiq.1.ſect.§.vidimus, & abunde n.33.Rau-
denſ.conſ.11.n.36. Et video, ꝙ Ceuall. *q.693.comm.contra commun.n.16.*
tenet præciſe neceſſariam eſſe capacitatem tempore vacationis, ſeu op-
poſitionis, & ibi loquitur de Capellania iuris patronatus, vt conſtat ex
illis verbis: *Nunc autem opere pretium eſſe iudicaui animaduertere, quod non*
ſufficiet præſentatio ad Capellaniam, &c. Et cum qualitas † clericatus, quę 54
ab initio requiritur, non ſufficiat ſi ſuperueniat, *per iura quæ ſupra allega-*
uimus, & tradit Aym.conſil.322.n.4.verſ.adeo etiam, ſequitur patronum
non eſſe audiendum, ſi poſitis edictis petat ſuſpenſionem edictorum
per tempus iuris, vt interim præſentandus ordinetur, ex quo iam ap-
pareat de incapacitate illius. Sed cum † patrono non ſit auferendum 55
ius ſibi à iure conceſſum in remunerationem fundationis, teneo con-
cedendum illi tempus iuris, & edicta differenda, vt ſic edictorum, &
oppoſitionis tempore ſit capax pręſentandus à patrono, ſecundum tra-
ditionem

Digitized by Google

nem poſſeſſoris, non excludetur per maſculũ poſtea natum, *tradit Mier. 3. p. q. 1. n. 66.* quod intellige cum diſtinctione, quam ponit Molin. *lib. 3. de primogen. c. 1. n. 44. & 45.*

Facit etiam, quia qualitas aliquo tempore requiſita, ſi trãſacto tempore ſuperueniat, nihil prodeſt. *l. obligari. § tutor. ff. de authoritate tutor. l. matrem. C. de probat. l. his verbis, § interdum, ff. de her. inſtit. tradit Ceuall. q. 606. n. 28. commun. contra communes.*

Sic ætas vel alia cauſſa excuſationis ſuperueniens, à tutela ſeu alio officio vel onere iam iniuncto non liberat. *l. ſemper. § hoc circa. ff. de iure immunitat. gloſſ. in l. ſi vltra. C. de decurion. lib. 10.*

CAPVT X.

AD QVEM PERTINEAT CAPELLANIAM CONFERRE, ET DE praxi procedendi ad collationem.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiorum prouiſio & inſtitutio de iure pertinet ad Epiſcopum.*

2 *Epiſcopus dicitur praeordinator in cunctis.*

3 *Epiſcopus dicitur ordinarius collator, quia iure ordinario confert omnia beneficia ſua diœceſis.*

4 *Summus Pontifex diſtribuit Epiſcopis poteſtatem conferendi eos, aſſumens in partem ſolicitudinis Eccleſiæ.*

5 *Poteſtas conceſſa Epiſcopis conferendi beneficia, eſt limitata regula Cancelcellariæ, ad ea ſolum quæ vacauerint menſibus Martij, Iunij, Septembris & Decembris.*

6 *Epiſcopus petit alternatiuam à Romano Pontifice, habebit ſex menſes.*

7 *In parochialibus, etiam in menſibus Papæ, Epiſcopus eligit magis idoneum ex approbatis ab examinatoribus ſynodalibus.*

8 *Sede Apoſtolica vacante, Epiſcopus confert omnia beneficia ſuæ diœceſis quolibet menſe vacent.*

9 *Epiſcopus etiam in menſibus Papæ confert præbendas quæ habent annexum aliquod onus, vt præbenda Thelogales.*

10 *Epiſcopus menſibus Papæ confert beneficia tenuiſſima, ſecundum aliquos.*

11 *Epiſcopus in menſibus Papæ confert præſtimonia quæ non cadunt in reſeruationem Pontificis.*

Digitized by Google

36 *Edicta debent notari literis & lingua vulgari, vt ab omnibus, legi, & intelligi poſſint.*

37 *Publicè poſitum, ignorare non licet.*

38 *Citatio per edictum præſumitur venire in omnium notitiam.*

39 *Edictum ſi omittatur in collatione Capellaniæ, collatio eſt nulla.*

40 *Deciſ. c. fin. de elect. lib. 6. habet locum in beneficiis ſimplicibus.*

41 *Inſtitutio & collatio, quamuis irrita ex defectu edicti, valida erit præſentatio.*

42 *Si conſtat de contradictore, eſt citandus perſonaliter, aliàs proceſſus erit nullus, & collatio irrita.*

43 *Perſona vbi eſt certa, eſt citanda in ſpecie, & non generaliter per edicta.*

44 *Edicta ſunt ponenda termino competente aſſignato ad comparendum.*

45 *Si petens collationem, breuem edicti terminum procurauerit, vel edictum auferre curauerit, ne veniat in notitiam irrita erit collatio.*

46 *Malefaciunt Prælati ponentes edictum breui termino, dum cupiunt aliquibus beneficia conferre.*

47 *Ponentes edicta breuiſſimo termino aſſignato, quia non ſatisfaciunt formæ à iure inducta ad prouidendum, etiam poſt collationem tenentur admittere ſua intereſſe putantes.*

48 *Publicatis teſtibus, admittitur quis ad probandum contrarium, ſi ante publicationem, de probatione contraria inſtrui non potuit.*

49 *Producta ſcriptura tranſacto termino probationis, cum iuramento quod antea non venerat in notitiam, pars volens redarguere, admittitur de nouo ad probandum.*

50 *Exceptiones competentes ad impediendam executionem, debent in oppoſitione clare ſpecificari, aliâs non proderunt pati: & num. ſeqq.*

51 *Reus, ſicut iuuatur exceptionibus, ita actor replicationibus, & eis non debet fraudari.*

52 *Refertur oppoſitio malitioſa debitorum.*

53 *Creditor etiam in vltima hora termini decem dierum poteſt petere eius prorogationem.*

54 *Qui non vtitur remediis oportunis ad actum, eſt in damno ſua culpa, & ſibi debet imputari.*

55 *Si actor inſtrui non potuit de exceptionibus oppoſitis, quia debitor in oppoſitione vſus fuit verbis ambiguis, & captioſis, etiamſi creditori nota ſint dicta teſtium, eſt ei prorogandus terminus.*

56 *Citatio communiter fit ad caput Epiſcopatus vbi trahi poſſunt intereſſe putantes.*

Digitized by Google

57 Expenditur, l.5.tit.1.lib.4.recop.
58 Capellania eſt beneficium Eccleſiaſticum.
59 Epiſcop.ſi ſit extra diœceſim,poteſt mittere edictum ponendum,& quare.
60 Si Capellania nō ſit iuris patronatus,ſed pertineat ad meram Epiſcopi collationem, poterit eam conferre extra diœceſim.
61 Actus voluntariæ iuriſdictionis,poſſunt expedire extra diœceſim & territorium.
62 Collatio eſt voluntariæ iuriſdictionis, quia nullus compellitur acceptare beneficium.
63 Subſtracta vna perſona quæ format proceſſū, proceſſus remanet informis.
64 Exceptio per quam perſona actoris & rei excluditur à proceſſu,ſemper impedit proceſſum.
65 Super exceptione oppoſita ad impediendum proceſſum, de neceſſitate eſt pronunciandum.
66 Quando obſtaculum eſt in medio, prius debet agi ad remotionē obſtaculi.
67 Vicarius Epiſcopi habens poteſtatē conferendi,poterit facere extra diœceſ.
68 Quod ſecus erit ſi contradictor apparuerit, ex quo tunc collatio efficitur contentioſæ iuriſdictionis.
69 Epiſcopus non debet collationem facere clerico forenſi.
70 Epiſcopus priuſquam collationem faciat,debet habere notitiam de morte vltimi Capellani,vel reſignationis.
71 Locus vbi Capellania celebratur, eſt exprimendus.
72 Epiſcopus ſi habeat veriſimilem notitiam de morte Capellani, poterit collationem facere ſub conditione.
73 Capellaniæ collatio,an ſit facienda in ſcriptis.
74 De iure communi ad eſſentiam gratiæ non requiritur bullarum expeditio.
75 Regulis Cancellariæ fuit inuenta bullarum expeditio ad probationem gratiæ.
76 Gratia vnico verbo fit.
77 Bulla ſi non ſit, non creditur eſſe mandatum.
78 Per ſolam ſignaturam gratiæ, non poteſt quis apprehendere poſſeſſionem beneficij, nec facere fructus.
79 Limita, ſi Papa dixerit:quod ſola ſignatura ſufficiat.
80 Gratia, ante expeditionem literarum dicitur informis.
81 Gratia cenſetur facta ſub conditione, ſi literæ expediantur: & ita non habet effectum literis non expeditis.
82 Mortuo Papa, qui fecit gratiam ante expeditionem literarum,ſucceſſor,vt gratia ſortiatur effectum, dat literas in forma rationi congruit.
83 Gratia poteſt probari teſtibus.

84 Regula

84 *Regula Cancellariæ non procedit reſpectu ordinariorum, licet expediat expedire literas ad probationem tituli.*
85 *Clericus beneficiatus tenetur oſtendere titulum ſuæ poſſeſſionis.*
86 *Verba quibus vtitur in collatione facienda.*

CApellania vacante, cum de iure beneficiorum † prouiſio & inſti- 1
tutio pertineat ad Epiſcopum, & ipſe teneatur conferre omnia
Eccleſiaſtica beneficia in ſua Diœceſi exiſtẽtia, *c. ab exordio 35. diſtinct.*
gl. in cap. quanquam, de electione, verb. noluerint Innoc. c. poſtulaſti, de iure pa-
tronat. Gom. de expectatiuis, n. 3. Staphi. de formis expectat. in prin. n. 10. Cum
ipſe ſit † præordinator in cunctis, *deciſ. Rota 176. in nouiſſimis, Cerola in* 2
praxi Epiſcopali, 1. part. verbo, beneficia, ad ſecundum. Ipſe † Epiſcopus ido- 3
neo Capellaniam cõferet: ex eo enim dicitur ordinarius collator, quia
iure ordinario confert omnia beneficia Eccleſiarum ſuæ Diœceſis, in
quibus inſtitutio & deſtitutio ad eum pertinet, *c. conquerente, de officio*
ordinarij, c. frequentibus, c. cum veniſſent, de inſtitutionibus, cum aliis multis
congeſtis à Petr. Gregor. de benefi. c. 38. n. 2. vbi quod † ſummus Pontifex di- 4
ſtribuit Epiſcopis hanc poteſtatem, eos aſſumens in partem ſolicitudi-
nis vniuerſalis Eccleſiæ, *c. mandata, de præſumption. c. ad honorem, de au-*
thoritate & vſu pallij.

Sed hæc † poteſtas conceſſa Epiſcopis conferendi beneficia, limita- 5
ta eſt ex reg. Cancellariæ, qua reſeruantur beneficia Sedi Apoſtolicæ
exceptis vacantib. in menſib. Martij, Iunij, Septembris, & Decembris,
vt notant Gom. de expectatiuis n. 13. & Rebuff. eo tract. n. 2.

Etſi Epiſcopus † petit alternatiuam à Romano Pontifice, ei conce- 6
ditur, & habebit ſex menſes: ſin autẽ ſolum quatuor, *vt habetur in Bul-*
la Pii V. 164. & 166. & tradit Cerola in praxi Epiſcopali, verb. beneficia, ad ſe-
cundum, verſ. quarto fallit, vbi ꝙ hæc alternatiua incipit currere à menſe
Martij, qui eſt Papæ, & Aprilis Epiſcopi, & ſic deinceps. In parochialib.
autem, † etiam in menſibus Papæ reſeruatis Epiſcopus debet eligere il- 7
lum, qui ſibi videbitur magis idoneus ex approbatis ab examinatorib.
vt diſponit *Concil. Trid. ſeſſ. 24. c. 18.* tradit Lælius Cæcus, *de viſitat. c. 3. n.*
6. Confert † etiam Epiſcopus omnia beneficia ſuæ diœceſis, quolibet 8
menſe vacent, Sede Apoſtolica vacante, *Paul. Æmil. deciſ. 86. Cerol. in*
praxi. Epiſc. 2. p. verb. beneficium, in prin. Et poteſt † Epiſcopus in menſib. 9
Domini Papæ conferre præbendas, quæ habent aliquod onus annexũ,
vt ſunt præbendæ Theologales, de quibus Conc. Trid. *ſeſſ. 25. c. 5. de re-*

*for.tex.cum gl.in c.cum in Eccleſia, verb. dictam conſuetudinem, de praben.lib.
6.Couarruu.quaſt.36.practicar.n.4 verſ.ſimiliter.*

10 Sed & † beneficia tenuiſſima & parui redditus, ſecundum aliquos
omnibus menſib. oportet Epiſcopum prouidere, ꝓ euitandis tot ma-
lis, quę euenire ſolent, dum expectatur collatio Romani Pontificis, de
cuius magnitudine eſt credendum velle hoc ita fieri, nec curare de mi-
nimis, *vt tradit Cerola*, qui refert inconuenientia *in praxi Epiſ.1.p.verb.be-
neficia ad tertium, verſ.dico ſeptimo*: vbi quod talia potius dicẽda ſunt an-
niuerſaria, & memoriæ Miſſarum, quam beneficia.

11 Et etiam † Epiſcopus confert menſibus Papæ præſtimonia, quæ nõ
cadunt in reſeruationem Pontificis, *Gõ. de expectatiuis, n.44.& diximus*
12 *ſupra c.8.n.56.hoc lib.2.* Et licet † beneficia omnia in curia vacantia per-
tineant ad prouiſionem Domini Papæ ſi ipſe nõ prouiderit de eis intra
menſem enumerandum à die vacationis, Epiſcopus refert, *c.ſtatutum
de preb.lib.6.* Et quamuis dubitetur, an is tex. ſit reformatus per extraua-
gantem *ex hoc debito, de elect. & extrauagantem pia ſolicitudinis, de preb.* vt
videre eſt per Gom. *de grat.expect.n.21.Staphil.de literis gratia,fo.174.n.8.*
quos refert his & aliis locis ab eo relatis, *Cerola vbi ſup. verſ. dico quarto,*
& tamẽ in hoc dubio, inquit, quod Ordinarius prouidebit, prout Deus
13 benedictus ſibi inſpirauerit. Epiſcopus tamen † tenebitur conferre o-
mnia benedicta ad eius collationem expectantia intra ſex menſes, qui-
bus tranſactis, confert Papa, iure deuoluto, nec poterit purgari mora.
14 *c.licet, & c.fin.de ſupplen.negligent.Prælat.* Et hoc † intelligas de omnibus
beneficiis, exceptis Cathedralib. & regularibus, quæ intra tres menſes
debent conferri, *c.ne pro defectu de elect.Selua, de benef.3.p.q.64.nu.1.* vbi
15 limitat † in beneficiis iuris patronatus, & aliis quem ſequitur Cerol. *in
praxi Epiſc.1.p.ver.beneficia, ad tertium*, quo caſu Epiſcopo non currit
tempus ad confirmandum præſentatum à patrono, cum in iure nõ re-
16 periatur præfixum, tradit Cerola, *in praxi. 1.parte † verbo, ius patronatus*
17 *ad octauum, verſiculo.Tertium dubium.* Licet † ſi differat Epiſcopus colla-
tionem facere, poterit ſuperior præfigere terminum, & eo elapſo pro-
uidere, *tradit Selua, vbi ſupra, n.1. & Cerol. loco proximè, citato.* Et cõducit
text. *in l.cum antiquioribus.§.illud etiam C.de temporibus appel.* in illis ver-
bis: *Cum ſit ei aperiiſſima facultas, & noſtram adire Maieſtatem, & tarditatẽ*
18 *iudicis in querelam deducere, & noſtro beneficio potiri.* Per † negligentiam
itaque Epiſcopi Papa confert, cui deuoluitur electio. Prouidet etiã Ro-
manus Pontifex priuatiuè omnia beneficia exempta, & immediate ei
ſubiecta, *c.finali, de renunciatione.*

Sed &

Digitized by Google

Sed & beneficia reſeruata generaliter, vel ſpecialiter, vt Curialium
exiſtentium in Curia dicuntur Romana, & quæ in Curia dicuntur va-
care *c.2.& 3.& c.præſenti.de præb.in 6. Pet. Greg.de benef.c.38. n.6* vbi,† q 10
ad Romanum Pontificem ſolum, & non ad alium pertinet conferre
maiora beneficia, vt ſunt Epiſcopatus, *c.1.& ſequenti, de translatione Epi-
ſcopi*. Et beneficia † vacantia per hæreſim pertinent ad Romani Ponti- 21
ficis collationem, ex Bulla Pij. V.*29*.& Greg.13. Bulla 68. *Cerola in praxi,
2.p.verbo. beneficium, verſ. decimo ſexto.*

Sed & † ſanctiſſimi domini Papæ, tanta eſt potẽtia, quod vbicumq; 22
ſtatim, ac appoſuerit manus, cauſat reſeruationem, ſeu affectionem, &
appoſitio manus Papæ facit, quod inferior ſe intromittere non poſſit,
vt dicit Simoneta, de reſeruatione benefic.q.4.n.9.& q.60.n.2. vti & alias di-
citur de † lite, *c.vt noſtrum, de appel. Gigas, de penſionib.q.69.n.1. Alexan.* 23
Raudenſ.conſ.11.n.16.

Et hoc abſq; Prælatorum negligentia, *Panorm.c. quia diuerſitatem, de
conceſſ.præb.n.5.& c.2.de præb.in 6.Clem.1.vt lite pendente.*& dominus † Pa- 24
pa concurrit in collationib. cum ordinariis, cum ipſe ſit ordinarius to-
tius orbis, *c.cuncta, per mundum 9.q.3.& tradit Selua de benefi.2.p.q.1.n.20.
Coſmas Guimier.in pragmatica ſanctione, ver. ſuadet.fol.mihi.113.pag.2.Pe-
trus Greg.vbi ſupra, & Simoneta de reſeruatione benef.q.5.n.8.*

Et licet ad Epiſcopum pertineat prouiſio beneficiorum, & Capella-
niarum ſuæ Diœceſis, quæ non fuerint affecta, nec reſeruata. Si † tamẽ 25
Capellaniæ fuerit iuris patronatus, non poterit Epiſcopus ſpreta præ-
ſentatione patroni prouidere, vt tradunt omnes per tex.ibi, *in c.ex inſi-
nuatione, de iure patronat. & eſt tex. in cap. decernimus.16. qu.7. plures refert
Rochus de Curte, de iure patron. verb.honorif.n.2.*

Sed ſi † patronus fuerit negligens in præſentando, Epiſcopus confe- 26
ret Capellaniam iure deuoluto intra ſex menſes numerandos ab vlti-
mo die termini præfixi patrono laico, ſeu clerico ad præſentandum, *ex
c.1.de iure patron.lib.6. tradit Cerola in praxi, Epiſcop.1. part.verb.beneficia,
verſ.ad tertium*, vbi ex Panor.*c.ex parte, n.13.de cõceſ.præb.* tenet, quod hoc
tempus currit Epiſcopo, à die deuolutionis, vel veriſimilis notitiæ. Te-
nebitur † tamẽ Epiſcopus cõferre Capellaniã iuris patronat⁹ ad ſe de- 27
uolutam, habẽti qualitates à fundatore requiſitas, *vt tradit plures referẽs
Bãber.de iure patro.l.2. 3.p.ar.13.7.q.pr.& 1.p.q.10.ar.7.n.3.eod.l.2. Gutier.
conſ.1.n.31.& conſ.3.n.15.Pet.Greg.de ben.c.34.n.1.Selua, de ben.q.49.2.p.A-
zeue.l.5.& l.21.tit.3.l.1.recop.& Cabedus, de patronat, Regia Coronæ, c.28.n.3.*

Quod

Digitized by Google

Quod iuuatur ex eo, quod natura benificij non debet mutari, *Cephal. conſ.258.n.8.vol.3.Gabr. conſ.185.n.2.vol.2.*

28 Et ex † natura ſubrogati, cuius proprium eſt ſeruare & retinere qualitates, quæ inerant in eo in cuius locum ſubrogatum fuit, *l.ſi eum §. qui iniuriarum ff. ſi quis cautio l. vnic. §. ſed vt plenius C. de rei vxoriæ actione, de quo Ant. Gabr.lib.6.concluſ.tit. de reg.iur.concl.2. Molin.lib.4. de primog.c. 4.n.25.Mier.de maior.1.p.q.11.n.1.Tiber.Decia.conſ.19.n.137.vol.3.& conſil. 27.n.3.& 7.& 8.vol.1. Barbo.l.2.1.p.n.1.ſolut.matri.* & in terminis collationis ponderat hanc regulam, Selua *de benef.3.p.q.49.*

29 Sed ſi † Epiſcopus conferat ſine præſentatione patroni, valebit Capellaniæ collatio, quod ſecus erit patrono reclamante, *Paul.A Emil.Caputtaq.deciſ.133.* Gratian. reg.76. & accedente poſtea patroni conſenſu ſuſtinetur. Et eſt ratio, quia collatio à principio habuit ſuſtinentiam, licet potuerit irritari, *c.illud in fi. de iure patro.Pariſ.conſ.144.n.2.& 4.vol. 4.* Sed & propter vitandum ſcandalum poterit Epiſcopus ſine patroni preſentatione inſtituere Capellanum, *Lambert.de iure patron.lib.2.3.p. q.4.pr.ar.8.n.3.& 7.q.art.2.* Et ibi *art. 3.* idem dicit indigno præſentato.

30 Si tamen † Epiſcopus collationem Capellaniæ fecit tanquam ad ſe deuolutam, cum re vera non eſſet, collatio irrita erit. *Boer.deciſ.70.Cerola in praxi Epiſcop.1.p.ver.ius patronatus, ad octauum dubium.*

31 Regulariter † autem Capellaniæ, & beneficia præſumuntur libera à iure patronatus, niſi contrarium probetur, *c. omnes Baſilicæ, 16.q. 7.c.regenda 10.q.1.*

32 Et facta, † ſeu non facta præſentatione patroni, cum ordinarius habuerit notitiã vacationis, citat per edicta intereſſe putantes ad Capellaniam, quod neceſſarium eſt pro beneficio prouidendo, *c.ſi.de elect.lib. 6.Paul.A Emil.Caputta.deciſ.95.2.p. Aym.conſ.63.n.2.*

33 Sed an † edictum ſit ponendum vbi Capellania celebratur, vel ſufficiat in Cathedrali Eccleſia, Et Ægid. Magiſter. *in tract.ſubbaſtationum, c.10.* tenet ponendum eſſe valuis Eccleſiæ in qua ſit electio. ex *d.c.ſi. de elect.* Quod intelligas quando Capellania ea in Eccleſia celebratur.

34 Et eſt † relinquendum edictum in Valuis Eccleſiæ, vt tradit Ægid. Magiſter, *tract.ſubbaſtationum, c.9.* ea (vt inquit) ratione, quia eſt locus frequentior, vbi veriſimiliter fideles Chriſtiani accedunt, ſaltim dieb. feſtiuis, & dominicis, & conducit text. *in cap fin. qui matrimon. accuſar. poſſ.* ibi, *Cum non prodierit in publicum, quando vana ſecũdum conſuetudinem in Eccleſia edebantur.* Talia enim & ſimilia edicta debent affigi in locis magis

Digitized by Google

magis frequentatis, tradit Bald. in l. mandatum, n. 35. C. mandati, per text.
ſingularem in l. iubemus. C. de defenſorib. ciuit. ibi, In frequentioribus ciuitatū
locis, quia ponuntur edicta cum deſideratur rem omnibus parere. Au-
then. qui ſemel. C. quomodo & quando iudex, vbi iubentur poni,† quia vox 35
præconis paucis innoteſcit, pro quo eſt tex. in l. Diuus. ff. de in integrum
reſtitu. ibi: Parum exaudita voce præconis. tradit Oſaſcus deciſ. 71. n. 34. Et de-
bet poni edictum † literis & lingua vulgari, vt ab omnib. legi, & intel- 36
ligi poſſit. l. ſed ſi pupillus. §. de quo palā, verſ. proſcribere. ff. de inſtitoria actio-
ne, in illis verbis: Proſcribere palam ſic accipimus claris literis, vt de plano recte
legi poſſint, non in loco remoto, ſed euidēti, literis vtrum Græcis, an Latinis, pu-
to ſecundum loci conſuetudinem, ne quis cauſari poſſit ignorantia literatura,
certe ſi quis dicat ignorare literas, vel non obſeruaſſet quod propoſitum erat cum
multi legerent, cumq́ palam eſſet poſitum, non audietur. Itaque nullus poteſt
ſe excuſare, publice enim poſitum ignorare non licet, gl. in l. fi. ff. de decre-
tis ab ordine † faciendis, & gl. in l. 1. ff. de receptatorib. Franciſ. Beccius conſ. 60. 37
nu. 4. & citatio per edictum † præſumitur venire in omnium notitiam, 38
ſaltim fictione iuris, vt inquit celebris deciſio, Rotæ. 16. aliâs 364. n. 2. de
dolo & contum. in nouis. & ſequitur Alexand. † Raud. conſ 23. numero. 5. 19. 39
cum ſeq.

Si tamen † edictum omittatur in Capellaniæ collatione inſtitutio
nulla erit, d. c. ſi. de elect. libr. 6. Aym. † conſ. 177. n. 1. & deciſ. d. c fin. habet lo- 40
cum in beneficiis etiam ſimplicibus, Selua de benef. 3. p. q. 53. Et quamuis
inſtitutio & collatio irrita ſit, valida tamen erit præſentatio † à patrono 41
facta, vt tradit Geminian. d. c. ſi. n. 8. quem refert & ſequitur Alex. Raud. conſ.
11. num. fin.

At ſi † conſtiterit de contradictore, eſt citandus perſonaliter, aliâs 42
proceſſus erit nullus, ita tradit Lamber. de iure patro. lib 2. 2. par. q. 6. prin-
cip. art. 9. 10. & 10. deciſio Rotæ, 227. 3. p. lib. 2. ſequitur Alexand. Raud conſ.
11. n. 39 per text. in d. c. fin. ibi: Vocationem autem huiuſmodi nominatim, vbi
eſt coelectus, vel apparet oppoſitor. &c.

Vbi enim † perſona eſt certa, eſt citanda in ſpecie, & non generali- 43
ter, per edicta, tenet Barto. l. ſi eo tempore C. de remiſſione pignorum, per tex.
in l. 1. §. denuntiari, ff. de ventre inſpicien. Franciſ. Beccius conſ. 12. n. 9. Gamma
deciſ. 237. n. 1. Roland. conſ. 64. n. 14. vol. 2. & conſ. 72. n. 12. vol. 3. poſt Gemi-
nian. d. c. fin. n. 11. de elect. lib. 6.

Et in † edicto debet competēs terminus aſſignari ad comparendū, 44
aliâs ſi vel petens collationem nimis breuem edicti terminum procu-

45 rauerit, vel edictum † auferri curauerit, ne deueniat ad plurium notitiam, eius inſtitutio irrita erit. *tradunt Innoc. & Abb.c. cum olim de cauſa poſſeſſionis & propriet.Ripa,c.cum M.Farrarienſis.num.110. de conſtit.Marcus Ant.Cuchus,lib.4.inſtit.maior.tit.4 n.41.*vbi *num.*42.dicit,quod ſi ambigatur à quo edicta ablata ſint, vel ab ipſo petēte, ne quis contra eum ſe opponat,vel aduerſariorum fraude, arbitrio prudentis iudicis eſt defi-
46 niendum.Male ergo † faciunt Prælati,qui edicta beneficiorum,maximè parochialium Eccleſiarum breui tēpore claudunt, forſan dum cupiunt aliquib.beneficia conferre:nam cū ſint adminiſtratores, non debent nimia feſtinatione procedere,*l.tutor.qui repertorium.§.ſi tutor* ibi: *Debuit n.partib.ſuis fungi, non quidem præcipiti feſtinatione.ff. de admin.tut.*

47 Non enim † formæ à iure requiſitę ſatisfaciunt talia facientes,ſiquidem non edicta ponuntur ad illum effectum conſequendum, quē ius deſiderat,imò id agunt ne veniant in intereſſe putantium notitiam,vt non inſtructi iudicio non cōpareant, nec ſua iura proferant:Et quoties taliter caſus occurrerit,vel quod edicta malitia petentis fuerint ablata, vel data tam breui termino, vt nequeāt venire in notitiā prætendentiū ius ſibi cōpetere,cū collatio ſit nulla, p ſupradicta, poterit quiſquis ſua intereſſe putans opponere de iure ſuo,petēdo ſibi dari term. ad ꝓbandū,citatis citandis, collationēq; factā nullā declarari,ſibiq; noue fieri.

48 Pro quo † adduco tex.ſingularem *c.ex tenore 35.iūcta gl.verb. admittendos, de teſtib.*vbi publicatis atteſtationib. admittitur quis ad probandum contrariū,ſi ante publicationē de ꝓbatione contraria inſtrui non
49 potuit,*deciſ.Rota.2.de teſt.in nouis,Ludouicus,ſing.202.*Sic † quando ꝓducitur noua ſcriptura (tranſacto termino ꝓbationis,cum iuramēto neceſſario ꝙ antea non venerat in notitiā) quam pars vult redarguere,admittitur ad probandum contra eam,licet tranſactum fuerit tēpus probationis ordinariū,*Ludouic.d.ſingul.202.& d.deciſ.Rota 2.de teſtib.in nouis Ioann.Garc.de nobilitate.gl.1.§.1.n.62. Pro quo eſt tex. in c. Paſtoralis,de exceptio.*ibi: *Niſi forte aliqua de nouo ſibi competens exorta fuerit.*

50 Ex quo † trado verum, & meo iudicio ſemper ſeruandum, quod ſi reus executus virtute inſtrumenti, vel rei iudicatæ, ſeu confeſſionis iudicialis,vel alia cauſa executiua, cui lege noſtri Regni dantur decē dies ad probandum legitimas exceptiones, viam executiuā impedientes,ſi is fraude ſe oppoſuerit, allegando ſolutionem, & genericè alias exceptiones,quas non nominauerit,ſed dixerit,quod ſe opponit,& allegat ſolutionem, & proteſtatur probare alias exceptiones in termino legis ſolum, iuuabitur probando ſolutionis exceptionem, neq; ſi aliam ex-

Digitized by Google

ceptionem probet (puta pacti de non petendo,ſeu dilationis termini, vel metus, ſeu violentiæ) illi proderit ad victoriã, vel ſaltim inſtante actore,denuo eſt illi dandus terminus, vt poſſit obiicere cõtra illam exceptionem , de qua inſtrui non potuit, per *c.ex tenore*: Nam ſicut † reus 51
iuuatur exceptionib.& quemadmodũ non debet ſua exceptione fraudari , ita nec actor replicatione , cum æqualitas ſit ſeruanda in iudicio, *regulã non debet,de reg.iu.li.6*.Et † quia ſæpe vidi malitioſe reos executa- 52
tos allegare ſolutionem genericè , cum ſe opponunt non addendo tẽpus & modum ſolutionis & differre probationem in vltimum diẽ termini decem dierum, vt actores fallantur, dum videntes tranſire tẽpus, putent nihil contra eos probari,vel cum ignorent,de qua ſolutione eis obijciatur,nequeant probare illam fuiſſe alterius crediti,vel factam ob aliam cauſam , vel ad aliũ finem, quã ſolutionis debiti , pro quo executio petitur , de quo plene in termino legis ſatisfacerent , ſi explicitè exceptio ſolutionis poneret, & ſic creditores decipiũtur fallacia debitorum : Dic, quod aut creditor intra terminũ decem dierũ potuit inſtrui de modo ſolutionis probatæ forſan,quia debitor per libellum † actori 53
intimatũ declarauit , licet in vltima die termini : & tunc cum actor potuerit petere termini prorogationem, *vt tradit Rodericus Suarez.l.poſt rẽ limitatione.4.ad l.Regni,n.8.* quẽ & alios referunt Parlad.*l.2. rerũ quotid. c.fi.5.p.§.10.n.13.*& Azeue.† *l.1.tit.21.l.4. recop.n.160.* & conducit Aymõ, 54
*conſ.179.n.2.& 4.*ſibi imputet,ſi cũ potuit ſibi pcaueri vtendo remediis oportunis, id non fecit, & ſentit dãnum ſua culpa , iuxta regulã iuris 6. Aut non † potuit actor inſtrui , cũ reus nõ porrexit libellũ explicitum, 55
ſed velut diximus,genericè,vel ſub ambiguo & fallaci verborũ cortice (*q prudentis iudicis arbitrio diluetur*) & tunc ẽt ſi teſtium dicta nota ſint actori,cum pandant tranſactis decẽ dieb.eſt prorogandus terminus actori, ne reus ex malitia ſua cõmodũ reportet cõtra I R. Et idẽ cenſeo, ſi id pter rei malitiã cõtingat , q bene fundatur, *ex d.c.ex tenore,de teſtib.*

Et † hęc citatio communiter fit ad caput Epiſcopatus, vbi trahi poſ- 56
ſunt intereſſe putantes:nã licet regulariter cauſæ Eccleſiaſticæ tractãdę ſint in locis litigatorũ, vbi adſũt iudices & Vicarij:tñ cauſę beneficiales Capellaniarũ ſemper agitant in capite Diœceſis,ẽt renitẽtib. & inuitis cõuentis , nec poſſunt conqueri , quod non ſequantur eorum domicilium : cum iſthæc cauſæ ſint exceptuatæ.*l.Regia.5.tit.1.lib.4. Recopilationis*,in hęc verba: *Otroſi mãdamos,† que ningũ iuez Eccleſiaſtico por fatigar à* 57
legos,los pueda citar,ni cite en la cabeça de ſu Obiſpado. ò Arçobiſpado,pues tienẽ

otros iuezes inferiores, ante quien en los caſos premiſſos de derecho los pueden demandar, excepto en las cauſas criminales, beneficiales, dezimales, y matrimoniales, que en eſtos caſos pueden ſer citados, y demandados en las dichas cabeças.
58 Et quod † Capellania ſit beneficium Eccleſiaſticum, diximus ſupra, hoc *lib. cap. 1. n. 16.*
59 Et poterit † Epiſcopus etiam exiſtens extra diœceſim, mittere edictum ponendum, ex quo illud datur abſque aliqua contradictione, & contentione. *Selua de beneficio. 3. par. quaſt. 53. Lamberti. de iure patr. lib. 2. 2. part. quaſt. 6. art. c. 7. n. 9.*
60 Et ſi † Capellania non ſit iuris patronatus, ſed pertineat ad meram Epiſcopi collationem, & habeat poteſtatem conferendi cui voluerit, idoneo tamen, *ex capit. relatum iuncta gloſ. de preb.* (quo caſu collatio dicitur libera. *Petrus Greg. de beneficio, cap. 39. n. 1.*) cum ea collatio non cõtradicta nõ ſit contẽtioſæ iuriſdictionis *vt tradit Marc. Antonius Cuchus, lib. 2. inſtitut. maiorum, tit. 5 n. 97. & 98 poſt gloſſ. & Dominicum in cap. finali de electione in 6.* poterit Epiſcopus illam facere, licet ſit extra diœce-
61 ſim, prout † poterit facere omnes actus voluntariæ iuriſdictionis, *gloſſ. & Dd. in cap. nouit de officio legati. Selua de benefic. 3. p. q. 40. n. 1. Lambert. de iure patro. l. 2. 3. par. q. 2. art. 11. Marc. Ant. Cuchus, vbi ſup. Staphileus, de poteſtate legati, n. 59. Cerola in praxi Epiſ. 1. p. verb. benefic. ad 9. & 2. p. verb. beneficium, in fin. & melius cæteris Selua de beneſi. 3. p. q. 53. Gratianus d. ciſ. 98. n.*
62 *6. & 7.* Et † quod ſit iuriſdictionis voluntariæ patet, quia nullus cogitur acceptare beneficium, *vt dicit Petrus Greg. de beneſi. c. 38. nu. 3.* nam non datur iudicium ſine contradictore, *c. forus, de verb. ſignif.* qui ſubtracta
63 vna perſona, quæ format ꝓceſſum iudiciũ remanet informe. Ex † quo eſt, ꝙ exceptio, per quam perſona actoris, vel rei excluditur à proceſſu,
64 ſemper impedit † proceſſum. *Lanfranchus Balbus deciſ. 170.* & ob eam rationem ſuper exceptione quæ opponitur ad impediendum ꝓceſſum,
65 de neceſſitate † eſt pronunciandũ ſtatim, & nõ debet reſeruari ad definitiuam, *gl. fin. in fi. l. 1. C. de ordine iudiciorum, Menoch. lib. 2. de arbit. centuria. 2. caſu. 167.* vbi litẽ, quando ſuper incidenti eſt pronuntiandũ: quia
66 quando obſtaculum eſt † in medio, prius debet agi ad remotionẽ obſtaculi, *l. Gẽmi. ff. ad exhib. c. tuam, de ord. cognit. c. lator, qui filij ſint legitimi.*
67 Sed & † Vicarius, qui habet poteſtatem cõferendi, poterit collationem facere extra diœceſim, *vt tradunt plures, quos refert, & ſequitur Ant. Cuchus l. 2. inſtitut. maiorum. tit. 8. n. 48. & Cerola in praxi Epiſ. 2. part. ver-*
68 *bo beneficium, verſic. vigeſimo quarto.* vbi in † fine inquit: ꝙ ſecus erit ſi

contra-

Digitized by Google

contradictor apparuerit: nam tunc, cum collatio efficiatur contentioſæ iuriſdictionis, nequit fieri extra territorium Epiſcopi, *l. 2. ff. de offic. Proconſulis, & Selua vbi ſupra.*

69 Clerico † autem forenſi, qui non ſit ſui Epiſcopatus, non debet Epiſcopus collationem facere ſine literis commentatitiis, *Abb. c. fraternitatis, num. 3. de cleric. non reſid. Cerola in praxi Epiſcop. verb. beneficia, verſic. ſextum dubium, 1. part.*

70 Et prius † quam collationem faciat ordinarius, debet habere notitiam de morte vltimi Capellani, ſiue reſignantis, ſeu promoti, & ei debet exprimi eius nomen per petentem collationem, *Staphileus de literis gratiæ, tit. de variis modis vacationis, n. 5. & ſeqq. Rebuff. 3. part. ſignaturæ. n. 2. Dd. in c. ſuſceptum, de reſcript. Anton. Cuch. lib. 1. inſtitut. maior. c. 4. n. 132.* vbi *num. 30.* quod † debet etiam exprimi locus, vbi Capellania celebratur. 71 *Felin. c. cum acceſſiſſent de conſtitution gl. c. quamuis, verb. cedentium, de preb. in 6. Aymon conſil. 104. n. 13 Lapus alleg. at. 15.*

72 Si tamen † Epiſcopus habeat veriſimilem notitiam de morte Capellani, poterit ſub coditione collationem facere, dicens: confero tibi talem Capellaniam ſi vacat. *gloſſ. verbo incerta, in c. 2. de elect. lib. 2. Couar. lib. 3. variar. c. 16. n. 2. Selua de benef. 3. part. q. 46. n. 2. Cerola in praxi, 1. part. verb. beneficium. ad quartum, verſi. ſecundum dubium. Carol. de Graſſ. regal. Franciæ lib. 2. iure 1. verſ. quartum ſpeciale.*

73 Sed an † Capellaniæ ſeu alterius beneficij collatio, ſit faciēda in ſcriptis? Et gloſſa *in Clementina dudum in verb. de ſepultur.* inquit, ſufficere verbo, facere collationem, idque verum eſſe de iure communi teſtatur Cerola *in praxi, verb. bullæ ad quartum,* quia † de iure ad eſſentiam gra- 74 tiæ, & collationis non requiritur bullarum expeditio, *cap. inſtitutionis, iuncta gloſſ 25. queſt. 2. Felin. c. cum ite, n. 3. de reſcript. Bald. l. humanum. C. de legib. Ioan. Andr. & Anton. in proœmio 6. lib. quos refert & ſequitur Selua de benefic. 1. part. q. 2. n. 34. Couarr. lib. 3. variar. c. 16. n. 1. alios refert Cerola in praxi, verb. bulla. in princ. Flamin. lib. 2. de reſignatione benefic. queſt. 24. n. 4. Petr. Gregor. de beneficio, c. 39. n. 1. Mohedan. deciſ. 22. vt lite pend.*

75 Tamen ad † probationem gratiæ per regulam de non iudicando, 11. Cancellariæ, fuit inuenta expeditio bullarum, *tradit Gomez. ibi, q. 1. & Cerola vbi ſupra ad quartum,* & fuit conueniens: nam licet gratia vnico fiat verbo, *vt dicit Molin. de primog. lib. 2. c. 7. n. 55. & 57.* & † Princeps cen- 76 ſeatur committere Secretariis apponere clauſulas cōſuetas, *Mier. de maior. 1. p. q. 67. n. fin.* ſi non ſit bulla non creditur eſſe mandatum Principis,

77 *vt tradit glo. in proœm.* † *6. lib. decret. §. fin. verb. bulla, & gl. fin. in c. ſi motu proprio, de præb. lib. 6. l. vnic. C. de m. n latis Principum, & tradunt Valaſc. conſultat. 72. n. 19. Afflict. deciſ. 253. n. 3. Molin. lib. 2. primog. c. 8. n. 8. Mier. de maiorat. 1. p. q. 62. n. 1. Vincent. de Franch. deciſ. 62. n. 12. & 15. Caputaq. deciſ. 167.*

78 Et ſic † per ſolam ſignaturam gratiæ, non poteſt quis apprehendere poſſeſſionem beneficij, nec facere fructus ſuos, imo diceretur intruſus ex bulla Iulij III. 33. *vt tradit Rebuff. tit. de miſsione in poſſeſsionem, n. 39.* niſi Papa dixerit, quod † ſola ſignatura ſufficiat, vt ex d. bulla tradit Cerul.
79 *in praxi Epiſcopali, verb. bullæ ad primum.*

80 Gratia enim † dicitur in formis ante expeditionem literarum, ex regula Cancellariæ de iudicando, etiam ſupplicatione ſignata, *Mehodan. deciſ. 28. de renunciat.* Et hoc, quia ſemper cenſetur facta gratia ſub conditione ſi literæ expediantur. † *Flamin. lib. 10. de reſignatione beneficior. q.*
81 *1. n. 8. Gom. d. reg. de non iudicando q. 14. n. 1. Cerola, vbi ſupr. ad primum*, vbi ꝙ per extrauagantem primã, de electione prohibetur quis habere beneficia conſiſtorialia, non leuatis bullis, & ea deciſio fuit extenſa ad omnia beneficia obtenta in Curia, ex d. bulla Iulij III. 33. incip. *Sanctiſſimus*, ſub pœna inhabilitatis, & reſtitutionis fructuum, de qua Flamin. *lib. 2. de reſignat. benef. q. 24. n. 4. & Cerol. loco proxime citato.* Atq; ita quod non habet effectum gratia, literis non expeditis, traditur deciſ. Rotæ 20. 1. part. *in nouiſſimu.*

82 Et ſic † quando moritur Papa ante expeditionem literarum, ſucceſſor Pontifex, vt gratia ſortiatur effectum, dat literas in forma rationi cõgruit, *tradunt Boer. deciſ. 346. & Afflict. deciſ. 252. n. 4. Mandoſ. reg. 8. Cancellaria, q. 3. Marc. Ant. Cuch. lib. 1. inſtit. maior. tit. 5. n. 9. Boniſ. in proœm. Clem. §. nunc igitur, n. 16. Surd. conſ. 514. n. 16. vol. 4.* vbi ꝙ procedit in Principe ſeculari. Et quod † fuerit facta gratia à prædeceſſore, poteſt probari teſtibus, *per ea quæ tradunt Dd. in proœm. 6. lib. decret. & Barb. in proœm. Clementin. Bald. in l. ſi qua per calumniam, n. 7. de Epiſc. & cleric. Ant. Burg. in rubr. de conſtitut. n. 158. inter repetitiones Canonicas. Alex. Raud. conſil. 11. num. 52. deciſio Rotæ 978. num. 8. & 9.*

83 Sed † an idem ſit reſpectu ordinariorum extra Curiam, & cum tam regula Cancellariæ, quam bulla Iulij III. loquantur in gratiis Romani Pontificis, cenſetur omiſſum de ordinariis, & ſic remanere diſpoſitioni iuris, *l. ſi vero, §. de viro, ff. ſolut. matrim. l. ſi cum dotem, eod. tit. l. commodiſſime. ff. de liber. & poſthum.*

Et ſic Gom. d. reg. prima, & ſecunda, tenet non habere locum in ordinariis,

Digitized by Google

dinariis, atque ita mortuo Epiſcopo, conſtito de veritate ſucceſſor tenetur collationem facere, *Cerola vbi ſupr. ad quartum.* Expedit tamen expedire literas, cum & in his ſit eadem ratio probationis tituli, ſine quo non poteſt beneficium obtineri *reg. beneficium, de reg. iur. lib. 6.* & quia Clericus beneficiatus tenetur oſtendere titulum ſuæ poſſeſſionis, ad 85 inſtantiam iudicis interrogantis, *vt dicit Bald. l. cogi. n. 5. C. de petition. heredit. & l. 2. C. quom. & quand. iudex, gloſſ. in d. regul. 1. de reg. iur. in 6. Cerola in praxi. verb. bullæ ad quintum,* vbi etiam ponit caſus, quibus non tenetur exhibere, & ſiue perditæ fuerint literæ collationis, Capellanus poterit probare teſtibus, *vt tradunt ſupra relati,* & in terminis collationis ordinariorum, tradit Cerola, *verbo bullæ ad tertium, Molin. de primogen. lib. 4. cap. 3. num. 47.*

Collatio † autem fit his verbis: *inueſtio de tali beneficio,* quæ ponit Ab- 86 bas *in cap. authoritate, num 6. de inſtitut.* & etiam poteſt vti aliis verbis, vt confero, trado, conſigno, *Cerola in praxi, 1. part. verb. beneficia, in fin.*

CAPVT XI.

AN SENTENTIA ORDINARII LATA IN FAVOREM ALTERIVS EX litigantibus, cui mandat collationem Capellaniæ fieri, ſit exequenda non obſtante appellatione, & de diuiſione fructuum facienda inter nouum Capellanum & primum, ſeu eius heredes.

SVMMARIVM.

1 *Sententia Ordinarij, qua iubetur collationem Capellaniæ fieri alteri ex litigantibus, exequitur non obſtante appellatione, ſecundum Lambertinum.*

2 *Contrarium tamen eſt verum, & ſi exequatur, committitur attentatum.*

3 *Opinio Lambertini procedit quando inſtitutio non habet vim diffinitiuæ, ſed interlocutoriæ.*

4 *Aliqui tenuerunt literam Lambertini eſſe corruptam eo in loco, vbi tenet exequendam ſententiam.*

5 *Collatio non debet fieri lite pendente per alterius appellationem.*

6 *Domini*

6 *Domini de Rota reſoluerunt inſtitutionem & paſſionem fuiſſe attẽtatam attento iure communi, tamen attenta diſpoſitione Concilij ſenſerunt difficultatem, & in quo.*

7 *Sententia lata ſuper beneficio curato, vel alia portione parochiali exequitur non obſtante appellatione.*

8 *Quando ordinarius de facto ſpreta appellatione exequitur ſententiam, ſi fertur cauſſa ad Regiam Cancellariam iubentur reponi omnia eo ſtatu quo erant tempore prolationis ſententia, niſi videant friuolam eſſe appellationem.*

9 *Conueniens eſt ne ſententia collationis exequatur altero appellante, & quare.*

10 *Durante appellatione ſequeſtrantur fructus Capellania, & dicuntur miſſa.*

11 *Depoſitum poteſt fieri in perſona iudicis, quia poteſt ſe in depoſitarium eligere, caute tamen hoc facere debet.*

12 *Agendum eſt quod neutri litigatori onerosum ſit.*

13 *Conſilium illuſtriſ. Archiepiſcopi Toletani habet, pro ſtylo exequi has ſententias ſpretis appellationibus.*

14 *Laudantur conſiliarij Archiepiſcopatus Toletani, & ſpecialiter DD. Gabriel Suarez à Toleto, & Doctor Didacus Tello Maldonado illius Conſilij.*

15 *Delegatus qui de cauſſa Capellania cognoſcit, non facit collationem, licet eius ſententia ſit exequenda, ſed mandat ordinario.*

16 *Ordinarius ſi non obtemperet mandato delegati, & differat facere collationem delegatus conferet.*

17 *Executor miſſus à delegato ad conferendum, debet prius nunciare ordinario.*

18 *Delegatus cum reuocauerit ſententiam iudicis ordinarij, an debeat remittere exequutionem, vel ipſe facere.*

19 *Expenditur & intelligitur*, l.7.tit.17. lib. 4. recop. *& refertur praxis iudicum de las Alçadas ciuitatis Toletana.*

20 *Facta collatione ſtatim acquiritur Capellano ius in re abſq; aliqua apprehenſione poſſeſſionis, etiam ſi collatio fuerit verbalis.*

21 *Qualiter ſit facienda diuiſio inter nouum Capellanum, & pradeceſſorem, vel eius heredes, & num. ſeqq.*

22 *Beneficiatus & vſufructuarius aquiparantur.*

23 *Expenditur, l. defuncta 65. ff. de vſufruct. vt eius diſtinctio ſeruetur in diuiſione horum fructuum.*

Digitized by Google

24 *Diſtinctio quæ ſumitur à contrario ſenſu*, ex d.l. defuncta, & §.is vero inſtitut.de rerum diuiſione, *eſt ſeruanda in omnibus qui ad ſimilitudinem vſufructuariorum potiuntur fructibus pro eorum vita.*

25 *Auctor obtinuit in regia Cancellaria Pinciana, ſecundum deciſionem, d. §.is vero in cauſa maiorat. Tolet.*

26 *In beneficijs & capellanijs de conſuetudine ſeruatur, in his fructibus, diuiſionem fieri pro rata anni.*

27 *Conſuetudo derogat legi, & ſic ſecundum eam eſt iudicandum.*

28 *In memorijs Miſſarum & Capellanijs non collatiuis, iuridice ſeruatur conſuetudo hæc.*

29 *Capellanus prædeceſſor ſeu eius heredes, an recuperent meliorationes & ſoluant deteriorationes?*

PRo complemento † materiæ Capellaniarum congruit, vt ſciamus *an ſententia lata in fauorem alterius ex litigantibus, cui iubetur collationẽ fieri, altero appellante, poſſit executioni mandari?* Et Lamber.*lib.2.de iure patronatus.2.p.q.11.art.5.nu.2.verſ.bene verum*, tenet poſſe exequi. Sed † Lãcelotus *de attentatis.2.p.c.12.limita.40.nu.11.* dicit, per dominos de Rota pluries fuiſſe reſolutum, inſtitutionem factam poſt alterius appellationem eſſe attentatam: & quod ita fuit dictum in vna Capellania Neapolitana contra Lambertinum. *d.art.5.* cuius † doctrina intelligenda eſt, quando inſtitutio non habet vim definitiuæ, ſed interlocutoriæ, vt tradit ipſe Lancelotus, *de attentatis, 2.p.c.12.limit.49.n.3.* vbi ita reſpondit ad tradita per Franc. & Abb. *in c.conſtitutis el 2. de appellatio.* quod etiam tradit. *in c.4. in præfatio.n.627.* quem ſequitur Azeued. *in Curia Piſana lib. 2.c.4.n.14.* dicens cum Lanceloto, literam Lambertini eſſe corruptam, prout & inquit Lancelotus dixiſſe domini de Rota. Nõ enim debet fieri collatio vni ex præſentatis lite pẽdente per appellationẽ alterius, & cẽſetur attẽtata. *Rota deciſ.10. aliâs.41.vt lite pẽdente Natta conſ.568. Lancel. de attẽtatis.2.p.in præfat.n.298.& n.613.& 614.* vbi inquit ita fuiſſe pronunciatum à Rota in cauſa Capellaniæ Toletanæ, & alia Compoſtellana, Calder. *conſ.1. vt lite pendente.* 1 2 3 4 5

Et idem tradit *deciſ. Rota.6.n.3.in nouiſſimis.2.p.* vbi dicit ſic fuiſſe declaratũ in vna capellania Neapolitana. Et † domini ibi reſoluerunt, attento iure cõmuni, inſtitutionem & poſſeſſionẽ eſſe attentatam, & ſentientes difficultatẽ per diſpoſitionẽ Concilij, dixerunt, ſe velle particulariter videre, vt conſtat. *d.deciſ.6.ante numerum primum*, ibi: *Domini cir-* 6

cumſcripta difficultate diſpoſitionis Concilij Tridentini, & inferius ibi. *Quam difficultatem volunt particulariter videre*, & nu. 9. ibi *Requiri particularem inſpectionem, cum pendeat ab intellectu Concilij Tridentini.*

Sed † prędicti peritiſſimi viri optimè in eo caſu timuerunt Cócilij de-
7 ciſioné, quæ eſt *ſeſſ. 24. c. 18. de reform. verſ. nec prædictorũ.* Nã † iudicium illius deciſionis verſatur circa portioné parochialis Eccleſię, & Conciliũ dũ ibi loquitur de prouidendis beneficiis curatis ab examinatoribus ſynodalibus, inquit, *non ſuſpendi executionem prouiſionis per appellationem interpoſitam, extra autem illum caſum ſine dubio eſt deferendum appellationi ſecundum regulas iuris communis.*

8 Et † ſi de facto Ordinarius ſuam ſentẽtiam exequatur, ſi feratur cauſa ad Regiã Cancellariã prætextu violentiæ auferendæ, & vt Ordinarius (*cuius iuriſdictio ea in cauſa eſt ſuſpẽſa per appellationẽ, & deuoluta ad ſuperiorẽ*) ſinat proſequi litẽ coram domino Papa, ſeu eius reuerendiſſimo Nũtio, vel alio iudice Apoſtolico delegato, iubentur reponi omnia eo in ſtatu quo erant tempore ſententiæ prolationis.

Si tamen ex actis apparet denotaria iniuſtitia appellantis, ex eo quod non eſt deferendum appellationibus friuolis *c. cum appellationibus friuolis de appellatio. lib. 6.* Iudices Regij declarant vim non fieri in executione ſententiæ & collatione Capellaniæ.

9 Quod † autẽ ſententia, q̃ non ita clare iuſta, & irretractabilis apparet nõ exequatur cõueniens eſt, cũ ex contrario ſequatur, ſi reuocetur ſentẽtia, noua lis inter nouũ prouiſũ, & eũ cui fuit facta de facto collatio, ſuper reſtitutione fructuũ perceptorũ, & ſępiſſimè vidi non reſtitui fructus ob paupertatẽ primi pcipientis, qui eos conſumpſerat, & ei multas moleſtias inferre, tã carceribus quã cenſuris. Et ita teneo ſalua pace do-
10 ctiſſimi cõciuis mei Ceuallos qui (*q. 693. cõmun. contra commu. nu. 31.*) in contrariũ ſe inclinat, ob animarũ, & bonorũ fauorẽ, cui ego libenter aſſentirẽ, ſi animabus † nõ poſſet ſubueniri, prout durãte lite ſubuenitur, dicendo miſſas per aliũ, & ſequeſtrando bona, qa lite pendente fructus Capellaniæ ponuntur apud perſonã à iudice eligendã ex Bulla Pij V. 57. quæ incipit Cordi. Cerola. 2. p. *verb. beneficiũ verſ. octauo* vel nõ exiſtente pſona idonea, ſeruari apud iudicẽ, quia poteſt ſe in depoſitariũ eligere.
11 *l. ſi fideiuſſor. §. fin. ff. qui ſatiſdare cogãtur, tradit Ioſephus Ludouicus deciſ. 20. nu. 6. Menochius cent. 3. caſu. 232. lib. 2. de arbit. Auend. lib. de exequen. c. 24. in principio Raudenſis conſ. 24 nu. 8.*

Et cũ poſſit omnib conſuli, nõ eſt cur recedatur à regulis iuris Canonici, & authoritate ſacræ Rotæ contrariũ toties decidentis, vt cõſtat de-

Digitized by Google

ciſionib. à me relatis, de quarũ efficacia, & authoritate dixim᷒ *l.1.c.10.nu.*
44. ſẽper n. faciẽdũ eſt ꝙ neutri litigatori oneroſũ ſit. *l.1 ff. ſi qs cautionib.* 12

Nec † inficior, quod in conſilio illuſtriſſimi Archiepiſcopi Toletani 13
cõſueuerint hæ ſentẽtiæ exequi, vincentiq; , ſpreta appellatione collationẽ facere, vt refert Lancellotus *de attẽtatis. 2. part. c. 12. limitatione. 48. nu.1.* fuiſſe allegatũ corã dominis de Rota, & licet nõ fuerit obtentũ, vt inquit ibi *nu. 2.* dicit tamẽ ideo cõtigiſſe, quia non fuit ꝓbata conſuetudo ſentiẽs, & tenens, talẽ conſuetudinẽ ſubſtinendã eſſe, ex quo cõſuetudo poteſt tollere, eaq; ſunt iuris poſitiui pro vt ſunt attentata, & tolerabilior eſt talis cõſuetudo in cõſilio Domini Archiepiſcopi Toletani, nã vltra magnã iuris peritiã, & iuſtitiæ virtutẽ, qua cõmuniter afficiũtur Conſiliarij, tanta pollent Capellaniarũ cauſarum experientia (rerũ ma- 14
giſtra) ob nimiã earum frequentiã, vtnunquã in ꝓferẽdis ſententiis à recto iuſtitiæ tramite deuiẽt, inter quos, poſtquã per viginti, & plures annos eo in cõſilio interfuerit, nunc meritiſſimè præeſt nobilis, ac præclarus Dominus D. Gabriel Suarez à Toleto Archidiaconus de Madrid, & ea cũ dignitate Canonicus ſanctæ Eccleſiæ Toletanæ, cui vltra literarũ ſtudia longa, & aſſidua earũ litiũ cognitio magiſterium tribuit, nec huic oneri ſolũ mancipatus adſtitit, nã & cauſas ſancti Officij, ac ſanctæ Cruciatæ, iamdiu ſtrenuè tractauit, & aſſiduè pertractat, cuius vitæ exemplar, ac morum probitas ad commune bonum altiora indicant.

Nec ſilentio prætaeribo egregium, ac nobilem virum Doctorem Didacum Tello Meldonado meritiſſimum Conſiliarium illius conſilij, ac iudicem Regium bonorum confiſcatorum ſancti Officij Inquiſitionis, & conſultorem, olim magiſtrum meum, dum Cathedram Primariam legalis ſcientiæ Toletanæ Vniuerſitatis teneret, cuius merita grandioribus conueniunt, & ſublimibus illum adæquantur.

Quando autem appellatio fuerit proſequuta, & iudex, cui cauſa à 15
Reuerẽdiſſimo Nuncio fuerit commiſſa, ſententiam tulerit talem, quæ debeat exequutioni mandari, vel quia ab ea non fuit appellatum, vel reperiuntur tres ſententiæ cõformes, tunc non ipſe delegatus collationem faciet (hoc enim ad ordinarium pertinet) ſed mandat † Ordina- 16
rio, *Cerola in praxi. 1. part. verbo delegatus verſic. 6.* Si tamen ordinarius diſtulerit collationem facere, ipſe delegatus conferet, *argumento. c. prudentiam. §. final. de officio delegati,* bonus text. *in c. ſignificaſti. 7 eodem titul. Selua de beneficio. 2. part. quæſt. 13. nu. 1.*

Et ſi delegatus miſerit executorem ad conferendum, is executor 17

ddd 2 debet

*for tex.cum gl.in c.cum in Eccleſia, verb. dictam conſuetudinem, de preben.lib.
6.Couarruu.quæſt.36.practicar.n.4 verſ.ſimiliter.*

10 Sed & † beneficia tenuiſſima & parui redditus, ſecundum aliquos
omnibus menſib. oportet Epiſcopum prouidere, ꝓ euitandis tot ma-
lis, quę euenire ſolent, dum expectatur collatio Romani Pontificis, de
cuius magnitudine eſt credendum velle hoc ita fieri, nec curare de mi-
nimis, *vt tradit Cerola*, qui refert inconuenientia *in praxi Epiſ.1.p.verb.be-
neficia ad tertium, verſ.dico ſeptimo*: vbi quod talia potius dicēda ſunt an-
niuerſaria, & memoriæ Miſſarum, quam beneficia.

11 Et etiam † Epiſcopus confert menſibus Papæ præſtimonia, quæ nō
cadunt in reſeruationem Pontificis, *Gō. de expectatiuis, n.44.& diximus
12 ſupra c.8.n.56.hoc lib.* 2. Et licet † beneficia omnia in curia vacantia per-
tineant ad prouiſionem Domini Papæ ſi ipſe nō prouiderit de eis intra
menſem enumerandum à die vacationis, Epiſcopus refert, *c.ſtatutum
de præb.lib.6*. Et quamuis dubitetur, an is tex. ſit reformatus per extraua-
gantem *ex hoc debito, de elect. & extrauagantem piæ ſolicitudinis, de præb.* vt
videre eſt per Gom. *de grat.expect.n 21.Staphil.de literis gratia, fo.174.n.8.*
quos refert his & aliis locis ab eo relatis, *Cerola vbi ſup. verſ. dico quarto,*
& tamē in hoc dubio, inquit, quod Ordinarius prouidebit, prout Deus
13 benedictus ſibi inſpirauerit. Epiſcopus tamen † tenebitur conferre o-
mnia benedicta ad eius collationem expectantia intra ſex menſes, qui-
bus tranſactis, confert Papa, iure deuoluto, nec poterit purgari mora.
14 *c.licet, & c.fin.de ſupplen.negligent.Prælat.* Et hoc † intelligas de omnibus
beneficiis, exceptis Cathedralib. & regularibus, quæ intra tres menſes
debent conferri, *c. ne pro defectu de elect. Selua, de benef.3.p.q.64.nu.1.* vbi
15 limitat † in beneficiis iuris patronatus, & aliis quem ſequitur Cerol. *in
praxi Epiſc.1.p. ver. beneficia, ad tertium*, quo caſu Epiſcopo non currit
tempus ad confirmandum præſentatum à patrono, cum in iure nō re-
16 periatur præfixum, tradit Cerola, *in praxi. 1. parte † verbo, ius patronatus
17 ad octauum, verſiculo. Tertium dubium*. Licet † ſi differat Epiſcopus colla-
tionem facere, poterit ſuperior præfigere terminum, & eo elapſo pro-
uidere, *tradit Selua, vbi ſupra, n.1. & Cerol. loco proximè, citato*. Et cōducit
text. *in l.cum antiquioribus.§ illud etiam C.de temporibus appel.* in illis ver-
bis: *Cum ſit ei apertiſſima facultas, & noſtram adire Maieſtatem, & tarditatē
18 iudicis in querelam deducere, & noſtro beneficio potiri.* Per † negligentiam
itaque Epiſcopi Papa confert, cui deuoluitur electio. Prouidet etiā Ro-
manus Pontifex priuatiuè omnia beneficia exempta, & immediate ei
ſubiecta, *c.finali, de renunciatione.*

Sed &

Digitized by Google

Sed & beneficia reſeruata generaliter, vel ſpecialiter, vt Curialium
exiſtentium in Curia dicuntur Romana, & quæ in Curia dicuntur va-
care *c.2.& 3.& c.præſenti.de præb.in 6. Pet. Greg.de beneſ.c.38.n.6* vbi,† ꝙ 20
ad Romanum Pontificem ſolum, & non ad alium pertinet conferre
maiora beneficia, vt ſunt Epiſcopatus, *c.1.& ſequenti, de translatione Epi-
ſcopi.* Et beneficia † vacantia per hæreſim pertinent ad Romani Ponti- 21
ficis collationem, ex Bulla Pij.V.*29.*& Greg.13.Bulla *68.Cerola in praxi,
2.p.verbo. beneficium, verſ. decimo ſexto.*

Sed & † ſanctiſſimi domini Papæ, tanta eſt potẽtia, quod vbicumq; 22
ſtatim, ac apposuerit manus, cauſat reſeruationem, ſeu affectionem, &
appoſitio manus Papæ facit, quod inferior ſe intromittere non poſſit,
vt dicit Simoneta, de reſeruatione beneſic.q.4.n.9.& q.60.n.2. vti & alias di-
citur de † lite, *c.vt noſtrum, de appel.Gigas, de penſionib.q.69.n.1. Alexan.* 23
Raudenſ.conſ.11.n.16.

Et hoc abſq; Prælatorum negligentia, *Panorm.c.quia diuerſitatem, de
conceſſ.præb.n.5.& c.2.de præb.in 6.Clem.1.vt lite pendente.*& dominus † Pa- 24
pa concurrit in collationib. cum ordinariis, cum ipſe ſit ordinarius to-
tius orbis, *c.cuncta, per mundum 9.q.3.& tradit Selua de beneſi.2.p.q.1.n.20.
Coſmas Guimier.in pragmatica ſanctione, ver. ſuadet.fol.mihi.113.pag.2.Pe-
trus Greg.vbi ſupra, & Simoneta de reſeruatione beneſ.q.5.n.8.*

Et licet ad Epiſcopum pertineat prouiſio beneficiorum, & Capella-
niarum ſuæ Diœceſis, quæ non fuerint affecta, nec reſeruata. Si † tamẽ 25
Capellaniæ fuerit iuris patronatus, non poterit Epiſcopus ſpreta præ-
ſentatione patroni prouidere, vt tradunt omnes per tex.ibi, *in c.ex inſi-
nuatione, de iure patronat. & eſt tex. in cap. decernimus.16.qu.7.plures refert
Rochus de Curte, de iure patron.verb.honorif.n.2.*

Sed ſi † patronus fuerit negligens in præſentando, Epiſcopus confe- 26
ret Capellaniam iure deuoluto intra ſex menſes numerandos ab vlti-
mo die termini præfixi patrono laico, ſeu clerico ad præſentandum, *ex
c.1.de iure patron.lib.6.tradit Cerola in praxi, Epiſcop.1.part.verb.beneficia,
verſ.ad tertium,* vbi ex Panor.*c.ex parte, n.13.de cõceſ.præb.* tenet, quod hoc
tempus currit Epiſcopo, à die deuolutionis, vel veriſimilis notitiæ. Te-
nebitur † tamẽ Epiſcopus cõferre Capellaniã iuris patronat⁹ ad ſe de- 27
uolutam, habẽti qualitates à fundatore requiſitas, *vt tradit plures referẽs
Bãber.de iure patro.l.2. 3.p.ar.13.7.q.pr. & 1.p.q.10.ar.7.n.3.eod.l.2. Gutier.
conſ.1.n.31.& conſ.3.n.15.Pet.Greg.de ben.c.34.n.1.Selua, de ben.q.49.2.p.A-
zeue.l.5.& l.21.tit.3.l.1.recop.& Cabedus, de patronat, Regia Corona, c.28.n.3.*

Quod

Digitized by Google

Quod iuuatur ex eo, quod natura benificij non debet mutari, *Cephal. conſ.258.n.8.vol.3.Gabr. conſ.185.n.2.vol.2.*

28 Et ex † natura ſubrogati, cuius proprium eſt ſeruare & retinere qualitates, quæ inerant in eo in cuius locum ſubrogatum fuit, *l. ſi eum §. qui iniuriarum ff. ſi quis cautio l. vnic. §. ſed vt plenius C. de rei vxoriæ actione, de quo Ant. Gabr. lib.6. concluſ. tit. de reg. iur. concl.2. Molin. lib.4. de primog. c.4. n.25. Mier. de maior. 1. p. q.11. n.1. Tiber. Decia. conſ.19. n.137. vol.3. & conſil. 27. n.3. & 7. & 8. vol.1. Barbo. l.2.1. p. n.1. ſolut. matri.* & in terminis collationis ponderat hanc regulam, Selua *de benef.3. p. q.49.*

29 Sed ſi † Epiſcopus conferat ſine præſentatione patroni, valebit Capellaniæ collatio, quod ſecus erit patrono reclamante. *Paul. A Emil. Caputtaq. deciſ.133.* Gratian. reg.76. & accedente poſtea patroni conſenſu ſuſtinetur. Et eſt ratio, quia collatio à principio habuit ſuſtinentiam, licet potuerit irritari, *c. illud in fi. de iure patro. Pariſ. conſ.144. n.2. & 4. vol. 4.* Sed & propter vitandum ſcandalum poterit Epiſcopus ſine patroni præſentatione inſtituere Capellanum, *Lambert. de iure patron. lib.2.3. p. q.4. pr. ar.8. n.3. & 7. q. art.2.* Et ibi *art.3.* idem dicit indigno præſentato.

30 Si tamen † Epiſcopus collationem Capellaniæ fecit tanquam ad ſe deuolutam, cum re vera non eſſet, collatio irrita erit. *Boer. deciſ.70. Carola in praxi Epiſcop. 1. p. ver. ius patronatus, ad octauum dubium.*

31 Regulariter † autem Capellaniæ, & beneficia præſumuntur libera à iure patronatus, niſi contrarium probetur, *c. omnes Baſilicæ, 16. q. 7. c. regenda 10. q. 1.*

32 Et facta, † ſeu non facta præſentatione patroni, cum ordinarius habuerit notitiã vacationis, citat per edicta intereſſe putantes ad Capellaniam, quod neceſſarium eſt pro beneficio prouidendo, *c. fi. de elect. lib. 6. Paul. A Emil. Caputta. deciſ.95. 2. p. Aſm. conſ.63. n.2.*

33 Sed an † edictum ſit ponendum vbi Capellania celebratur, vel ſufficiat in Cathedrali Eccleſia, Et Ægid. Magiſter. *in tract. ſubhaſtationum, c.10.* tenet ponendum eſſe valuis Eccleſiæ in qua fit electio. ex *d. c. fi. de elect.* Quod intelligas quando Capellania ea in Eccleſia celebratur.

34 Et eſt † relinquendum edictum in Valuis Eccleſiæ, vt tradit Ægid. Magiſter, *tract. ſubhaſtationum,* c.9. ea (vt inquit) ratione, quia eſt locus frequentior, vbi veriſimiliter fideles Chriſtiani accedunt, ſaltim dieb. feſtiuis, & dominicis, & conducit text. *in cap. fin. qui matrimon. accuſar. poſſ.* ibi, *Cum non prodierit in publicum, quando vana ſecũdum conſuetudinem in Eccleſiis edebantur.* Talia enim & ſimilia edicta debent affigi in locis magis

magis frequentatis, *tradit Bald. in l. mandatum, n. 35. C. mandati, per text. ſingularem in l. iubemus. C. de defenſorib. ciuit.* ibi, *In frequentioribus ciuitatũ locis*, quia ponuntur edicta cum deſideratur rem omnibus patere. *Authen. qui ſemel. C. quomodo & quando iudex,* vbi iubentur poni, † quia vox 35
præconis paucis innoteſcit, pro quo eſt tex. *in l. Diuus. ff. de in integrum reſtitu.* ibi: *Parum exaudita voce præconis. tradit Oſaſcus deciſ. 71. n. 34.* Et debet poni edictum † literis & lingua vulgari, vt ab omnib. legi, & intel- 36
ligi poſſit, *l. ſed ſi pupillus. § de quo palã, verſ. praſcribere. ff. de inſtitoria actione, in illis verbis: Proſcribere palam ſic accipimus claris literis, vt de plano recte legi poſſint, non in loco remoto, ſed euidẽti, literis vtrum Græcis, an Latinis, puto ſecundum loci conſuetudinem, ne quis cauſari poſſit ignorantia literatura, certe ſi quis dicat ignorare literas, vel non obſeruaſſet quod propoſitum erat cum multi legerent, cumq́; palam eſſet poſitum, non audietur.* Itaque nullus poteſt ſe excuſare, publice enim poſitum ignorare non licet, *gl. in l ſi. ff. de decretis ab ordine † faciendis, & gl. in l. 1. ff. de receptatorib. Franciſ. Beccius conſ. 60.* 37
nu. 4. & citatio per edictum † præſumitur venire in omnium notitiam, 38
ſaltim fictione iuris, vt inquit celebris deciſio, *Rota. 16. aliâs 364. n. 2. de dolo & contum. in nouis. & ſequitur Alexand.* † *Raud. conſ. 23. numero. 5. 19.* 39
cum ſeq.

Si tamen † edictum omittatur in Capellaniæ collatione inſtitutio nulla erit, *d. c. ſi. de elect. libr. 6. Aym.* † *conſ. 177. n. 1. & deciſ. d. c fin.* habet lo- 40
cum in beneficiis etiam ſimplicibus, *Selua de benef. 3. p. q. 53.* Et quamuis inſtitutio & collatio irrita ſit, valida tamen erit præſentatio † à patrono 41
facta, *vt tradit Geminian. d. c. ſi. n. 8. quem refert & ſequitur Alex. Raud. conſ. 11. num. fin.*

At ſi † conſtiterit de contradictore, eſt citandus perſonaliter, aliâs 42
proceſſus erit nullus, *ita tradit Lamber. de iure patro. lib 2. 2. par. q. 6. princip. art. 9. 10. & 10. deciſio Rota, 227. 3. p. lib. 2. ſequitur Alexand. Raud conſ. 11. n. 39 per text. in d. c. fin.* ibi: *Vocationem autem huiuſmodi nominatim, vbi eſt coelectus, vel apparet oppoſitor. &c.*

Vbi enim † perſona eſt certa, eſt citanda in ſpecie, & non generali- 43
ter, per edicta, *tenet Barto. l. ſi eo tempore C. de remiſſione pignorum, per tex. in l. 1. §. denuntiari, ff. de ventre inſpicien. Franciſ. Beccius conſ. 12. n. 9. Gamma deciſ. 237. n. 1. Roland. conſ. 64. n. 14. vol. 2. & conſ. 72. n. 12. vol. 3. poſt Geminian. d. c. fin. n. 11. de elect. lib. 6.*

Et in † edicto debet competẽs terminus aſſignari ad comparendũ, 44
aliâs ſi vel petens collationem nimis breuem edicti terminum procu-

45 rauerit, vel edictum † auferri curauerit, ne deueniat ad plurium notitiam, eius inſtitutio irrita erit. *tradunt Innoc. & Abb.c. cum olim de cauſa poſſeſſionis & propriet.Ripa,c.cum M.Farrarienſis. num. 110. de conſtit.Marcus Ant.Cuchus,lib.4.inſtit.maior.tit.* 4 *n.41*.vbi *num.42*.dicit,quod ſi ambigatur à quo edicta ablata ſint, vel ab ipſo petẽte, ne quis contra eum ſe opponat,vel aduerſariorum fraude, arbitrio prudentis iudicis eſt defi-

46 niendum.Male ergo † faciunt Prælati,qui edicta beneficiorum,maximè parochialium Eccleſiarum breui tẽpore claudunt, forſan dum cupiunt aliquib.beneficia conferre:nam cũ ſint adminiſtratores, non debent nimia feſtinatione procedere,*l.tutor. qui repertorium.§.ſi tutor*.ibi: *Debuit n.partib. ſuis fungi, non quidem præcipiti feſtinatione. ff. de admin.tut.*

47 Non enim † formæ à iure requiſitę ſatisfaciunt talia facientes, ſiquidem non edicta ponuntur ad illum effectum conſequendum, quẽ ius deſiderat,imò id agunt ne veniant in intereſſe putantium notitiam,vt non inſtructi iudicio non cõpareant, nec ſua iura proferant:Et quoties taliter caſus occurrerit,vel quod edicta malitia petentis fuerint ablata, vel data tam breui termino, vt nequeãt venire in notitiã prætendentiũ ius ſibi cõpetere,cũ collatio ſit nulla, ꝑ ſupradicta, poterit quiſquis ſua intereſſe putans opponere de iure ſuo,petẽdo ſibi dari term. ad ꝓbandũ,citatis citandis, collationẽq; factã nullã declarari,ſibiq; noue fieri.

48 Pro quo † adduco tex.ſingularem *c.ex tenore 35. iũcta gl.verb. admittendos, de teſtib.*vbi publicatis atteſtationib. admittitur quis ad probandum contrariũ,ſi ante publicationẽ de ꝓbatione contraria inſtrui non

49 potuit,*deciſ.Rota.2.de teſt.in nouis, Ludouicus,ſing.202*.Sic † quando ꝓducitur noua ſcriptura (tranſacto termino ꝓbationis,cum iuramẽto neceſſario ꝙ antea non venerat in notitiã) quam pars vult redarguere,admittitur ad probandum contra eam,licet tranſactum fuerit tẽpus probationis ordinariũ,*Ludouic.d.ſingul.202.& d.deciſ.Rota 2.de teſtib.in nouis Ioann.Garc.de nobilitate.gl.1.§.1.n.62. Pro quo eſt tex. in c. Paſtoralis,de exceptio*.ibi: *Niſi forte aliqua de nouo ſibi competens exorta fuerit.*

50 Ex quo † trado verum, & meo iudicio ſemper ſeruandum, quod ſi reus executus virtute inſtrumenti, vel rei iudicatæ, ſeu confeſſionis iudicialis,vel alia cauſa executiua, cui lege noſtri Regni dantur decẽ dies ad probandum legitimas exceptiones, viam executiuã impedientes,ſi is fraude ſe oppoſuerit, allegando ſolutionem, & genericè alias exceptiones,quas non nominauerit,ſed dixerit,quod ſe opponit,& allegat ſolutionem, & proteſtatur probare alias exceptiones in termino legis ſolum, iuuabitur probando ſolutionis exceptionem, neq; ſi aliam ex-

Digitized by Google

ceptionem probet (puta pacti de non petendo, ſeu dilationis termini, vel metus, ſeu violentiæ) illi proderit ad victoriã, vel ſaltim inſtante actore, denuo eſt illi dandus terminus, vt poſſit obiicere cõtra illam exceptionem, de qua inſtrui non potuit, per *c. ex tenore*: Nam ſicut † reus 51
iuuatur exceptionib. & quemadmodũ non debet ſua exceptione fraudari, ita nec actor replicatione, cum æqualitas ſit ſeruanda in iudicio, *regula non debet, de reg. iu. li. 6.* Et † quia ſæpe vidi malitioſe reos executa- 52
tos allegare ſolutionem genericè, cum ſe opponunt non addendo tẽpus & modum ſolutionis & differre probationem in vltimum diẽ termini decem dierum, vt actores fallantur, dum videntes tranſire tẽpus, putent nihil contra eos probari, vel cum ignorent, de qua ſolutione eis obijciatur, nequeant probare illam fuiſſe alterius crediti, vel factam ob aliam cauſam, vel ad aliũ finem, quã ſolutionis debiti, pro quo executio petitur, de quo plene in termino legis ſatisfacerent, ſi explicitè exceptio ſolutionis poneret, & ſic creditores decipiũtur fallacia debitorum: Dic, quod aut creditor intra terminũ decem dierũ potuit inſtrui de modo ſolutionis probatæ forſan, quia debitor per libellum † actori 53
intimatũ declarauit, licet in vltima die termini: & tunc cum actor potuerit petere termini prorogationem, *vt tradit Rodericus Suarez. l. poſt rẽ limitatione. 4. ad l. Regni, n. 8.* quẽ & alios referunt Parlad. *l. 2. rerũ quotid. c. ſi. 5. p. §. 10. n. 13.* & Azeue. † *l. 1. tit. 21. l. 4. recop. n. 160.* & conducit Aymõ, 54
conſ. 179. n. 2. & 4. ſibi imputet, ſi cũ potuit ſibi p̃caueri vtendo remediis oportunis, id non fecit, & ſentit dãnum ſua culpa, iuxta regulã iuris 6. Aut non † potuit actor inſtrui, cũ reus nõ porrexit libellũ explicitum, 55
ſed velut diximus, genericè, vel ſub ambiguo & fallaci verborũ cortice (*q̃ prudentis iudicis arbitrio diluetur*) & tunc ẽt ſi teſtium dicta nota ſint actori, cum pandant̃ tranſactis decẽ dieb. eſt prorogandus terminus actori, ne reus ex malitia ſua cõmodũ reportet cõtra I R. Et idẽ cenſeo, ſi id p̃ter rei malitiã cõtingat, q̃ bene fundatur, *ex d. c. ex tenore, de teſtib.*

Et † hęc citatio communiter fit ad caput Epiſcopatus, vbi trahi poſ- 56
ſunt intereſſe putantes: nã licet regulariter cauſæ Eccleſiaſticæ tractãdę ſint in locis litigatorũ, vbi adſũt iudices & Vicarij: tñ cauſę beneficiales Capellaniarũ ſemper agitant̃ in capite Diœceſis, ẽt renitẽtib. & inuitis cõuentis, nec poſſunt conqueri, quod non ſequantur eorum domicilium: cum iſthæc cauſæ ſint exceptuatæ. *l. Regiæ. 5. tit. 1. lib. 4. Recopilationis*, in hęc verba: *Otroſi mãdamos, † que ningũ juez Eccleſiaſtico por fatigar à* 57
legos, los pueda citar, ni cite en la cabeça de ſu Obiſpado. ò Arçobiſpado, pues tienẽ

otros iue zes inſ. rio res,ante quien en los caſos premiſſos de derecho los pueden demandar, excepto en las cauſas c iminales, beneficiales,de Zimales,y matrimoniales,qua en eſtos caſos pueden ſer citados,y demandados en las dichas cabeças.

58 Et quod † Capellania ſit beneficium Eccleſiaſticum, diximus ſupra, hoc *lib.cap.1.n.16.*

59 Et poterit † Epiſcopus etiam exiſtens extra diœceſim, mittere edictum ponendum, ex quo illud datur abſque aliqua contradictione, & contentione. *Selua de beneficio.3.par quæſt.53.Lamberti.de iure patr.lib.2. 2.part.quæſt.6. art c.7 n.9.*

60 Et ſi † Capellania non ſit iuris patronatus, ſed pertineat ad meram Epiſcopi collationem, & habeat poteſtatem conferendi cui voluerit, idoneo tamen, *ex capit.relatum iuncta gloſ de præb.* (quo caſu collatio dicitur libera. *Petrus Greg.de beneficio,cap.39.n.1.*) cum ea collatio non cõtradicta nõ ſit conte.ioſæ iuriſdictionis *vt tradit Marc.Antonius Cuchus, lib.2.inſtitut.o maiorum,tit.5 n.97.& 98 poſt gloſſ. & Dominicum in cap.finali de electione in 6.* poterit Epiſcopus illam facere,licet ſit extra diœceſim,

61 prout † poterit facere omnes actus voluntariæ iuriſdictionis, *gloſſ. & Dd.in cap.nouit de officio legati. Selua de benefic.3.p.q.40.n.1. Lambert.de iure patro.l 2.3.par.q.2.art.11.Marc.Ant.Cuchus,vbi ſup.Staphileus,de poteſtate leg ti,n 59.Cerola in praxi Epiſ.1.p.verb.benefic.ad 9.& 2.p.verb. beneficium,in fin.& melius cæteris Selua de beneſi.3.p.q.53.Gratianus d ciſ.98.n.*

62 *6.& 7.* Et † quod ſit iuriſdictionis voluntariæ patet,quia nullus cogitur acceptare beneficium, *vt dicit Petrus Greg. de beneſi.c.38.nu.3.* nam non datur iudicium ſine contradictore, *c.forus, de verb ſignif.* qui ſubtracta

63 vna perſona, quæ format ꝓceſſum iudiciũ remanet informe. Ex † quo eſt, ꝙ exceptio, per quam perſona actoris,vel rei excluditur à proceſſu,

64 ſemper impedit † proceſſum. *Lanfranchus Ba bus deciſ.170.* & ob eam rationem ſuper exceptione quæ opponitur ad impediendum ꝓceſſum,

65 de neceſſitate † eſt pronunciandũ ſtatim, & nõ debet reſeruari ad definitiuam, *gl fin.in ſi.l.1.C.de ordine iudiciorum, Menoch.lib.2.de arbit,centuria.2.caſu.167.* vbi l itẽ, quando ſuper incidenti eſt pronuntiandũ: quia

66 quando obſtaculum eſt † in medio, prius debet agi ad remotionẽ obſtaculi, *l.Gẽm 1.ff ad exhib.1.tuam,de ord.cognit.c.lator,qui fili ſint legitimi.*

67 Sed & † Vicarius,qui habet poteſtatem cõferendi, poterit collationem facere extra diœceſim, *vt tradunt plures, quos refert, & ſequitur Ant. Cuchus l.2.inſtitut. maiorum.tit.8.n.48. & Cerola in praxi Epiſ.2.part.ver-*

68 *bo beneficium, verſic. vigeſimo quarto.* vbi in † fine inquit:ꝙ ſecus erit ſi contra-

Digitized by Google

contradictor apparuerit: nam tunc, cum collatio efficiatur contentioſæ iuriſdictionis, nequit fieri extra territorium Epiſcopi, *l. 2. ff. de offic. Proconſulis, & Selua vbi ſupra.*

69 Clerico † autem forenſi, qui non ſit ſui Epiſcopatus, non debet Epiſcopus collationem facere ſine literis commentatitiis, *Abb. c. fraternitatis, num. 3. de cleric. non reſid. Cerola in praxi Epiſcop. verb. beneficia, verſic. ſextum dubium, 1. part.*

70 Et prius † quam collationem faciat ordinarius, debet habere notitiam de morte vltimi Capellani, ſiue reſignantis, ſeu promoti, & ei debet exprimi eius nomen per petentem collationem, *Staphileus de literis gratiæ, tit. de variis modis vacationis, n. 5. & ſeqq. Rebuff. 3. part. ſignaturæ, n. 2. Dd. in c. ſuſceptum, de reſcript. Anton. Cuch. lib. 1. inſtitut. maior. c. 4. n. 132.* vbi *num. 30.* quod † debet etiam exprimi locus, vbi Capellania celebratur. 71 *Felin. c. cum acceſſiſſent de conſtitution gl. c. quamuis, verb. cedentium, de preb. in 6. Aymon conſil. 104. n. 13. Lapus alleg. 15.*

72 Si tamen † Epiſcopus habeat veriſimilem notitiam de morte Capellani, poterit ſub coditione collationem facere, dicens: confero tibi talem Capellaniam ſi vacat. *gloſſ. verbo incerta, in c. 2. de elect. lib. 2. Couar lib. 3. variar. c. 16. n. 2. Selua de benef. 3. part. q. 46. n. 2. Cerola in praxi, 1. part. verb. beneficium, ad quartum, verſi. ſecundum dubium. Carol. de Graſſ. regal. Franciæ lib. 2. iure 1. verſ. quartum ſpeciale.*

73 Sed an † Capellaniæ ſeu alterius beneficij collatio, ſit faciẽda in ſcriptis? Et gloſſa *in Clementina dudum in verb. de ſepultur.* inquit, ſufficere verbo, facere collationem, idque verum eſſe de iure communi teſtatur Cerola *in praxi, verb. bulla ad quartum,* quia † de iure ad eſſentiam gratiæ, & collationis non requiritur bullarum expeditio, *cap. inſtitutionis, iuncta gloſſ 25. quaeſt. 2. Felin. c. ex parte, n. 3. de reſcript. Bald. l. humanum. C. de legib. Ioan. Andr. & Anton. in proœmio 6. lib. quos refert & ſequitur Selua de benefic. 1. part. q. 2. n. 34. Couarr. lib. 3. variar. c. 16. n. 1. alios refert Cerola in praxi, verb. bulla, in princ. Flamin. lib. 2. de reſignatione benefic. quæſt. 24. n. 4. Petr. Gregor. de beneficio, c. 39. n. 1. Mohedan. deciſ. 22. vt lite pend.* 74

75 Tamen ad † probationem gratiæ per regulam de non iudicando, 11. Cancellariæ, fuit inuenta expeditio bullarum, *tradit Gomez. ibi, q. 1. & Cerola vbi ſupra ad quartum,* & fuit conueniens: nam licet gratia vnico fiat verbo, *vt dicit Molin. de primog. lib. 2. c. 7. n. 55. & 57.* & † Princeps cenſeatur committere Secretariis apponere clauſulas cõſuetas, *Mier. de maior. 1. p. q. 67. n. fin.* ſi non ſit bulla non creditur eſſe mandatum Principis, 76

Digitized by Google

77 *vt tradit glo. in proœm.* † *6. lib decret. §. fin. verb. bulla, & gl. fin. in c. ſi motu proprio, de preb. lib. 6. l. vnic. C. de m. n latis Principum, & tradunt Valaſc. conſultat. 72. n. 19. Afflict. deciſ. 253. n. 3. Molin. lib. 2. primog. c. 8. n. 8. Mier. de maiorat. 1. p. q. 62. n. 1. Vincent. de Franch. deciſ. 62. n. 12 & 15. Caputaq. deciſ. 167.*

78 Et ſic † per ſolam ſignaturam gratiæ, non poteſt quis apprehendere poſſeſſionem beneficij, nec facere fructus ſuos, imo diceretur intruſus ex bulla Iulij III. 33. *vt tradit Rebuff. tit. de miſſione in poſſeſſionem, n. 39.* ni-
79 ſi Papa dixerit, quod † ſola ſignatura ſufficiat, vt ex d. bulla tradit Cerul. *in praxi Epiſcopali, verb. bullæ ad primum.*

80 Gratia enim † dicitur in formis ante expeditionem literarum, ex regula Cancellariæ de iudicando, etiam ſupplicatione ſignata, *Mehodan. deciſ. 28. de renunciat.* Et hoc, quia ſemper cenſetur facta gratia ſub con-
81 ditione ſi literæ expediantur. † *Flamin. lib. 10. de reſignatione beneficior. q. 1. n. 8. Gom. d. reg. de non iudicando q. 14. n. 1. Cerola, vbi ſupr. ad primum*, vbi ꝙ per extrauagantem primã, de electione prohibetur quis habere beneficia conſiſtorialia, non leuatis bullis, & ea deciſio fuit extenſa ad omnia beneficia obtenta in Curia, ex d. bulla Iulij III. 33. incip. *Sanctiſſimus*, ſub pœna inhabilitatis, & reſtitutionis fructuum, de qua Flamin. *lib. 2. de reſignat. benef. q. 24. n. 4. & Cerol. loco proxime citato.* Atq; ita quod non habet effectum gratia, literis non expeditis, traditur deciſ. Rotæ 20. 1. part. *in nouiſſimis.*

82 Et ſic † quando moritur Papa ante expeditionem literarum, ſucceſſor Pontifex, vt gratia ſortiatur effectum, dat literas in forma rationi cõgruit, *tradunt Boer. deciſ. 346. & Afflict. deciſ. 252. n. 4. Mandoſ. reg. 8. Cancellariæ, q. 3. Marc. Ant Cuch. lib. 1. inſtit. maior. tit. 5. n. 9. Boniſ. in proœm. Clem. §. nunc igitur, n. 16. Surd. conſ. 514. n. 16. vol. 4.* vbi ꝙ procedit in Principe ſeculari. Et quod † fuerit facta gratia à prædeceſſore, poteſt probari teſtibus, *per ea quæ tradunt Dd. in proœm. 6. lib. decret. & Barb. in proœm. Clementin. Bald. in l. ſi quaper calumniam, n. 7. de Epiſc. & cleric. Ant. Burg. in rubr. de conſtitut. n. 158. inter repetitiones Canonicas. Alex. Raud. conſil. 11. num. 52. deciſio Rotæ 978. num. 8. & 9.*

83 Sed † an idem ſit reſpectu ordinariorum extra Curiam, & cum tam regula Cancellariæ, quam bulla Iulij III. loquantur in gratiis Romani Pontificis, cenſetur omiſſum de ordinariis, & ſic remanere diſpoſitioni iuris, *l. ſi vero, §. de viro, ff. ſolut. matrim. l. ſi cum dotem, eod. tit. l. commodiſſime. ff. de liber. & poſthum.*

Et ſic Gom. d. reg prima, & ſecunda, tenet non habere locum in ordinariis,

dinariis,atque ita mortuo Epiſcopo, conſtito de veritate ſucceſſor tenetur collationem facere, *Cerola vbi ſupr. ad quartum.* Expedit tamen expedire literas, cum & in his ſit eadem ratio probationis tituli, ſine quo non poteſt beneficium obtineri *reg. beneficium, de reg. iur. lib. 6.* & quia Clericus beneficiatus tenetur oſtendere titulum ſuæ poſſeſſionis, ad 85 inſtantiam iudicis interrogantis, *vt dicit Bald. l. cogi. n. 5. C. de petition. heredit. & l. 2. C. quom. & quand. iudex, gloſſ. in d. regul. 1. de reg. iur. in 6. Cerola in praxi. verb. bullæ ad quintum,* vbi etiam ponit caſus, quibus non tenetur exhibere, & ſiue perditæ fuerint literæ collationis, Capellanus poterit probare teſtibus, *vt tradunt ſupra relati,* & in terminis collationis ordinariorum, tradit Cerola, *verbo bulla ad tertium, Molin. de primogen. lib. 4. cap. 3. num. 47.*

Collatio † autem fit his verbis: *inueſtio de tali beneficio,* quæ ponit Ab- 86 bas *in cap. authoritate, num 6. de inſtitut.* & etiam poteſt vti aliis verbis, vt confero, trado, conſigno, *Cerola in praxi, 1. part. verb. beneficia, in fin.*

CAPVT XI.

AN SENTENTIA ORDINARII LATA IN FAVOREM ALTERIVS EX litigantibus, cui mandat collationem Capellaniæ fieri, ſit exequenda non obſtante appellatione, & de diuiſione fructuum facienda inter nouum Capellanum & primum, ſeu eius heredes.

SVMMARIVM.

1 *Sententia Ordinarij, qua iubetur collationem Capellaniæ fieri alteri ex litigantibus, exequitur non obſtante appellatione, ſecundum Lambertinum.*

2 *Contrarium tamen eſt verum, & ſi exequatur, committitur attentatum.*

3 *Opinio Lambertini procedit quando inſtitutio non habet vim diffinitiua, ſed interlocutoria.*

4 *Aliqui tenuerunt literam Lambertini eſſe corruptam eo in loco, vbi tenet exequendam ſententiam.*

5 *Collatio non debet fieri lite pendente per alterius appellationem.*

6 Domini

6 *Domini de Rota reſoluerunt inſtitutionem & paſſionem fuiſſe atte͂tatam atteuto iure communi, tamen attenta diſpoſitione Concilij ſenſerunt difficultatem, & in quo.*

7 *Sententia lata ſuper beneficio curato, vel alia portione parochiali exequitur non obſtante appellatione.*

8 *Quando ordinarius de facto ſpreta appellatione exequitur ſententiam, ſi fertur cauſſa ad* Regiam Cancellariam *iubentur reponi omnia eo ſtatu quo erant tempore prolationis ſententia, niſi videant friuolam eſſe appellationem.*

9 *Conueniens eſt ne ſententia collationis exequatur altero appellante, & quare.*

10 *Durante appellatione ſequeſtrantur fructus Capellania, & dicuntur miſſa.*

11 *Depoſitum poteſt fieri in perſona iudicis, quia poteſt ſe in depoſitarium eligere, caute tamen hoc facere debet.*

12 *Agendum eſt quod neutri litigatori onerosum ſit.*

13 *Conſilium illuſtriſs. Archiepiſcopi* Toletani *habet, pro ſtylo exequi has ſententias ſpretis appellationibus.*

14 *Laudantur conſiliarij Archiepiſcopatus Toletani, & ſpecialiter* DD. Gabriel Suarez à Toleto, *&* Doctor Didacus Tello Maldonado *illius Conſilij.*

15 *Delegatus qui de cauſſa Capellania cognoſcit, non facit collationem, licet eius ſententia ſit exequenda, ſed mandat ordinario.*

16 *Ordinarius ſi non obtemperet mandato delegati, & differat facere collationem delegatus conferet.*

17 *Executor miſſus à delegato ad conferendum, debet prius nunciare ordinario.*

18 *Delegatus cum reuocauerit ſententiam iudicis ordinarij, an debeat remittere exequutionem, vel ipſe facere.*

19 *Expenditur & intelligitur,* l.7.tit.17. lib. 4. recop. *& refertur praxis iudicum de las Alçadas ciuitatis* Toletana.

20 *Facta collatione ſtatim acquiritur* Capellano *ius in re abſq; aliqua apprehenſione poſſeſſionis, etiam ſi collatio fuerit verbalis.*

21 *Qualiter ſit facienda diuiſio inter nouum Capellanum, & prædeceſſorem, vel eius heredes, & num. ſeqq.*

22 *Beneficiatus & vſufructuarius æquiparantur.*

23 *Expenditur, l. defuncta 65. ff. de vſufruct. vt eius diſtinctio ſeruetur in diuiſione horum fructuum.*

24 *Diſtin-*

24 *Diſtinctio quæ ſumitur à contrario ſenſu*, ex d.l. defuncta, & §.is vero inſtitut.de rerum diuiſione, *eſt ſeruanda in omnibus qui ad ſimilitudinem vſufructuariorum potiuntur fructibus pro eorum vita.*

25 *Auctor obɩinuit in regia Cancellaria Pinciana, ſecundum deciſionem, d. §.is vero in cauſa maiorat. Tolet.*

26 *In beneficijs & capellanijs de conſuetudine ſeruatur, in his fructibus, diuiſionem fieri pro rata anni.*

27 *Conſuetudo derogat legi, & ſic ſecundum eam eſt iudicandum.*

28 *In memorijs Miſſarum & Capellanijs non collatiuis, ſuridice ſeruatur conſuetudo hæc.*

29 *Capellanus prædeceſſor ſeu eius heredes, an recuperent meliorationes & ſoluant deteriorationes?*

PRo complemento † materiæ Capellaniarum congruit, vt ſciamus 1
an ſententia lata in fauorem alterius ex litigantibus, cui iubetur collationẽ
fieri, altero appellante, poſſit executioni mandari? Et Lamber. *lib. 2. de iure pa-*
tronatus. 2. p. q. 11. art. 5. nu. 2. verſ. bene verum, tenet poſſe exequi. Sed † Lã- 2
celotus *de attentatis. 2. p. c. 12. limita. 40. nu.* 11. dicit, per dominos de Rota
pluries fuiſſe reſolutum, inſtitutionem factam poſt alterius appellatio-
nem eſſe attentatam: & quod ita fuit dictum in vna Capellania Neapo-
litana contra Lambertinum. *d. art.* 5. cuius † doctrina intelligenda eſt, 3
quando inſtitutio non habet vim definitiuæ, ſed interlocutoriæ, vt tra-
dit ipſe Lancelotus, *de attentatis, 2. p. c. 12. limit. 49. n. 3.* vbi ita reſpondit
ad tradita per Franc. & Abb. *in c. conſtitutis el 2. de appellatio.* quod etiam
tradit. *in c. 4. in præfatio. n. 627.* quem ſequitur Azeued. *in Curia Piſana lib.*
2. c. 4. n. 14. dicens cum Lanceloto, literam Lambertini eſſe corruptam, 4
prout & inquit Lancelotus dixiſſe domini de Rota. Nõ enim debet fie- 5
ri collatio vni ex præſentatis lite pẽdente per appellationẽ alterius, & cẽ-
ſetur attẽtata. *Rota deciſ. 10. aliâs. 41. vt lite pẽdente Natta conſ. 568. Lancel. de*
attẽtatis. 2. p. in præfat. n. 298. & n. 613. & 614. vbi inquit ita fuiſſe pronun-
ciatum à Rota in cauſa Capellaniæ Toletanæ, & alia Compoſtellana,
Calder. *conſ. 1. vt lite pendente.*

Et idem tradit *deciſ. Rota. 6. n. 3. in nouiſſimis. 2. p.* vbi dicit ſic fuiſſe de-
claratũ in vna capellania Neapolitana. Et † domini ibi reſoluerunt, at- 6
tento iure cõmuni, inſtitutionem & poſſeſſionẽ eſſe attentatam, & ſen-
tientes difficultatẽ per diſpoſitionẽ Concilij, dixerunt, ſe velle particu-
lariter videre, vt conſtat. *d. deciſ. 6. ante numerum primum*, ibi: *Domini cir-*

Digitized by Google

ciſionib. à me relatis, de quarũ efficacia, & authoritate dixim' *l.1.c.10.nu.*
44. sẽper n. faciẽdũ eſt ꝙ neutri litigatori oneroſũ ſit. *l.1 ff. ſi qs cautionib.* 12

Nec † inficior, quod in conſilio illuſtriſſimi Archiepiſcopi Toletani 13
cõſueuerint hæ ſentẽtiæ exequi, vincentiq; ſpreta appellatione colla-
tionẽ facere, vt refert Lancellotus *de attẽtatis.2.part.c.12.limitatione.48.*
nu.1. fuiſſe allegatũ corã dominis de Rota, & licet nõ fuerit obtentũ, vt
inquit ibi *nu.2.* dicit tamẽ ideo cõtigiſſe, quia non fuit ꝓbata conſuetu-
do ſentiẽs, & tenens, talẽ conſuetudinẽ ſubſtinendã eſſe, ex quo cõſue-
tudo poteſt tollere, eaq; ſunt iuris poſitiui pro vt ſunt attentata, & tole-
rabilior eſt talis cõſuetudo in cõſilio Domini Archiepiſcopi Toletani,
nã vltra magnã iuris peritiã, & iuſtitiæ virtutẽ, qua cõmuniter afficiũtur
Conſiliarij, tanta pollent Capellaniarũ cauſarum experientia (rerũ ma- 14
giſtra) ob nimiã earum frequentiã, vtnunquã in ꝓferẽdis ſententiis à re-
cto iuſtitiæ tramite deuiẽt, inter quos, poſtquã per viginti, & plures an-
nos eo in cõſilio interfuerit, nunc meritiſſimè præeſt nobilis, ac præcla-
rus Dominus D. Gabriel Suarez à Toleto Archidiaconus de Madrid, &
ea cũ dignitate Canonicus ſanctæ Eccleſiæ Toletanæ, cui vltra literarũ
ſtudia longa, & aſſidua earũ litiũ cognitio magiſterium tribuit, nec huic
oneri ſolũ mancipatus adſtitit, nã & cauſas ſancti Officij, ac ſanctæ Cru-
ciatæ, iamdiu ſtrenuè tractauit, & aſſiduè pertractat, cuius vitæ exem-
plar, ac motum probitas ad commune bonum altiora indicant.

Nec ſilentio præteribo egregium, ac nobilem virum Doctorem Di-
dacum Tello Meldonado meritiſſimum Conſiliarium illius conſilij, ac
iudicem Regium bonorum confiſcatorum ſancti Officij Inquiſitionis,
& conſultorem, olim magiſtrum meum, dum Cathedram Primariam
legalis ſcientiæ Toletanæ Vniuerſitatis teneret, cuius merita grandiori-
bus conueniunt, & ſublimibus illum adæquantur.

Quando autem appellatio fuerit proſequuta, & iudex, cui cauſa à 15
Reuerẽdiſſimo Nuncio fuerit commiſſa, ſententiam tulerit talem, quæ
debeat exequutioni mandari, vel quia ab ea non fuit appellatum, vel
reperiuntur tres ſententiæ cõformes, tunc non ipſe delegatus collatio-
nem faciet (hoc enim ad ordinarium pertinet) ſed mandat † Ordina- 16
tio, *Cerola in praxi.1.part. verbo delegatus verſic.6.* Si tamen ordinarius diſ-
tulerit collationem facere, ipſe delegatus conferet, *argumento.c.pruden-*
tiam.§.final.de officio delegati, bonus text. *in c. ſignificaſti.7. eodem titul. Sel-*
ua de beneficio.2.part.quæſt.13.nu.1.

Et ſi delegatus miſerit executorem ad conferendum, is executor 17

Digitized by Google

Iulij 3. Rom. Pontific. quæ eſt 9. & incipit. *cũ ſicut. f. 504.* quæ vult omnes fructus beneficiorum in exactos ad ſucceſſores in beneficiis ſpectare, quam refert Cerola *in praxi p. 1. verbo beneficia ad ſextum.* 24

Et † quamuis hæc ſententia in puncto iuris vera ſit & ſeruanda in omnibus, qui ad ſimilitudinem vſufructuariorum potiuntur fructibus pro eorum vita, prout etiam vidi pronunciatum in cauſa fructuum maioratus in Pinciana Regia Cancellaria, de † quo habeo executoriam Regalem, & licet multi aduocati mirarentur, eo quod ſemper vidiſſent contrariũ pronunciatũ in Cancellariis, prout & teſtatur Couar. *lib. 1. variar. c. 15. nu. fin.* nõ ego miror, cũ legerim. *§. is vero, inſtituta de rerũ diuiſ.* 25

Tamen † in beneficiis, & Capellaniis de conſuetudine ſeruatur in noſtra Hiſpania, quod fructus diuidantur pro rata anni, de qua etiam conſuetudine teſtantur Sarmiento *de redditibus Eccleſiaſticis lib. 4. cap. 6. num. 13. Ioan. Gutier. in queſtion. Canonicis. c. 33. nu. 11.* & eam opinionẽ tutantur grauiſſimi Doctores, vt Couarr. *lib. 1. variar. c. 15. num. 12. & 13.* dicens veriorem & æquiorem. *Auendan. reſp. 5. n. 1. Molin. libr. 3. de primog. c. 11. n. 4.* affirmans receptam frequentiſſimè vidiſſe, & eam tenens dicit vidiſſe ſeruari Cerola *in praxi Epiſcop. 1. par. verb. beneficia ad ſextum.* Alios refert & ſequitur Bohemus *conſ. 3. n. 7.* qui iuuantur ex eo, quod beneficium Eccleſiaſticum datur propter officium *cap. fin. de reſcrip. lib. 6.* & propter onera, quæ ſubeunt in adminiſtrandis ſacramẽtis *c. cum ſecundum Apoſtolum de preb.* vt tradit Flaminius, dicens opinionem Couar. veriorem *lib. 1. de reſig. benefi. q. 6. n. fin.* Quod non placet doctiſſimo Barboſæ *vbi ſup. n. 57.* ex rationibus per eum adductis, vltra quæ eſt & alia, quod ſunt aliæ plures vtilitates, quæ quotidie percipiuntur, vt oblationes in Curatis, diſtributiones in Canonicis, & portiones anniuerſariorum, quæ non computantur in fructibus beneficii vt diximus *ſup. hoc lib. c. 1. n. 36.* quæ poſſunt oneri correſpondere, & ſic iudicari de fructibus terræ, iuxta prædictam diſtinctionem iuris conſonam. Sed cum † conſuetudo deroget legi, ſtandum eſt conſuetudini, ſecundum quam eſt iudicandum. *l. 1. C. quæ ſit longa conſuetudo,* vti de ſeruanda conſuetudine ſoluendi dimidiam penſionem in feſto S. Ioann. Bapt. & alteram dimidiam in natali Domini noſtri, & transferendi ad heredes, ſi penſionarius deceſſerit poſt dictos dies, & non transferendi, ſi antea moriatur, tradit Petrus Cauall *con. 160. nu. 17. & 19. & 30.* In memoriis autem Miſſarum, ſine dubio procedet hæc poſterior opinio, ex quo cum Clerici eo caſu ſint veluti ſtipendiarii *vt diximus ſupra hoc* 26 27

 lib. c. 1.

li.c.1.n.5.&fructus eorum oneri applicentur, debent eis pro rata diſtribui. Atque ita Barboſa, *l. diuortio in princip. in 2. part. n. 13.* tenet, quod ſi teſtator conſtituat Capellam, & iubeat omnes redditus expendi in operibus piis, & tantum pro labore certum quid concedat adminiſtratori, cum præmium principaliter concedatur pro labore, inducenda
29 ſit diuiſio pro rata Sed † *an Capellanus poſſit petere expenſas, quas fecit in domibus, ſeu fundis Capellaniæ.* Et quidem ſi modicæ ſint penſæ, repetere non poteſt, cum ipſe tamquã vſufructuarius teneatur reficere *l. hactenus. ff. de vſufruct. l. omnino ff. de impenſis in reb. dota. l. in reb. §. poſſunt. ff. commodati Mieres de maiorat. 4. p. q. 26. n. 3. Barboſa l. diuortio. fi. §. n. 115. ff. ſolut. matr.* Sed ſi magnæ ſint expenſæ (quod iudicis arbitrio definitur, vt dicit Barboſa *d. §. fi. 1. part. n. 36.*) deducendas eſſe conſtat ex l. *qui exceptionem. §. ſi pars ff. de conditio. indebiti, l. ſi propriis C. de donatio. inter l. domos. 61. de legat. 1. Aymon conſ. 179. n. 2. nec. l. 46. Tauri.* (quæ exorbitans eſt à iure communi & correctoria, *vt dicit Mieres 4. p. q. 33. n. 9.*) eſt extendenda vltra caſus, quibus loquitur, quos explicat Barb. *d. §. fi. n. 18.* & hoc eſt æquum, nam Capellanus tenetur ſoluere deteriorationes ſua culpa, ſeu negligentia contingentes, *gloſ. fi. in authent. idem eſt Neſtorianis C. de hæreticis, Platea. l. vnic. nu. 4. C. de colonis Illiricanis li. 11. Greg. l. 7. tit. 9. p. 6. & de praxi. Hiſpaniæ teſtatur Molin. lib. 1. de primog. c. 27. n. 2. & 3.* vbi *nu. 4. q. ſufficiat leuis culpa, arg. l. ſi vt certo. §. nunc videndum el 1. ff. commodati, quem ſequitur Angulo de melioratio. l 1. gloſ. 9. n. 25. & 26.* Et licet loquantur in Prælatis idem dicendum eſt de minoribus beneficiatis, *argum. c. maioribus de præbendis.* Sed ſi forte fructus Capellaniæ ſolum fuerint correſpondentes oneri Miſſarum & nõ ampliores, quia tunc nullum commodum ſentit Capellanus, ſolum tenebitur de lata culpa, *iuxta tradita per Molinam d. n. 4.* Quare viſitator debet inquirere de ſtatu bonorum, nam vt inquit *l. 19. tit. 20. par. 6.* de eis Epiſcop. debet reddere rationem Deo, ad cuius laudem noſter finiatur labor, editus ſub ſanctæ matris Eccleſiæ correctione anno 1608.

)(

INDEX

INDEX ALPHABETICVS EORVM QVÆ IN HIS DVObus libris continentur, cuius prior numerus librum, ſecundus caput, tertius numerum demonſtrat.

A

Abſens à Parochia per breue tẽpus animo reuertendi, non amittet eam, lib. 2. c. 8. n. 22

Abſens licet aliquando quis fuerit, ſẽper dicetur exercuiſſe ſpiritualia, lib. 2. c. 8. 29

Abſolutionem ab excommunicatione non petẽs culpa imputatur. 1. 11. 21

Acquirere poteſt quis habere ſcamnum in Eccleſia. l. c. 24. n. 21

Acta proceſſus debent eſſe penes ſeniorem, exiſtentibus duobus notariis. 1. 7. 33

Actio perſonalis non mutat naturam licet propter rem fuerit contracta. 1. 2. 7.

Actor ſi inſtrui non potuit de exceptionibus oppoſitis, quia debitor vſus fuit in oppoſitione verbis ambiguis & captioſis, etiamſi creditori nota fuerint dicta teſtium, eſt ei prorogandus terminus. 2. 10. 55

Actum qui debet facere tenetur facere ita vt valeat. 1. 21. 43

Actum facere modo magis ſibi vtili quilibet præſumitur. 2. 9. 21

Actus duo ſeu contractus ſi ſint facti eadem die, nec appareat de prioritate prior iudicatur habens horam ſcriptam, & ſic cautelæ horam apponere. 1. 9. 45.

Actus duplicatus denotat actionis perſeuerantiam. 1. 12. 40

Actus præſumitur geſtus ſecundum qualitatem rei, ſuper qua conficitur. 1. 23. 20.

Actus agentium non debet operari vltra eorum intentionem. 2. 1. 25

Actus iudicatur à principali intentione contrahentium, quando in vno cõtractu interueniunt duo proportionabilia diuerſis contractibus 2. 1. 44

Accidens non attenditur in cognitione cuiuslibet rei, ſed natura ipſa expectanda eſt. 2. 4e 11

Adiuncta faciunt quod fiat extenſio & declaratio, quod verba plura vel pauciora comprehendant. 1. 4. 40

Admiſſio alicuius tamquã puri ſanguinis in vno loco ſtatui non præiudicat alius, licet aliqualem præſumptionem faciat. 2. 4. 19

Admiſſio noui præsbyteri pro vna vice non præiudicat fundatori. 2. 6. 32

Aduocati Toletani defendũt per hebdomadas pauperes carceratos, & annuatim

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

nuatim ſocia exultatione celebrant feſtum ſancti Raimundi *decretaliũ compilatoris, ſub cuius nomine conueniunt.* 1. 22. 37

Afflictio teſtatoris maior eſt erga perſonas ſibi notas, quã ignotas. 1. 21. 27

Affinitas cauſatur eo ſolo, quod vir ſeminauerit intra clauſtra pudoris licet fœmina ſemẽ nõ emiſerit. 1. 5. 44

Africanus tam pauper mortuus fuit vt eleemoſyna peteretur ad exequias. 1. 25. 41

Agens rei vendicatione vt certè agat, debet deſignare duo confinia, quia incertum eſt, quod nullis finibus demonſtratur. 1. 10. 7

Agentes ſemper cenſentur ſe conformare cum diſpoſitione iuris communis 2. 1. 22

Alexandri conſilium 19. volumin. 6. intelligitur. 1. 19. 16

Alienare ſimpliciter prohibitus & non reſpectu alicuius, poteſt libere alienare. 1. 7. 1.

Alienare prohibitus poteſt alienare ex cauſa neceſſaria. 1. 20. 1

Alienare prohibitus prohibetur facere actum, per quem alteri quæratur ius in re. 1. 20. 18.

Alienare prohibitus non poteſt obligare. 1. 20. 19

Alienare prohibitus nõ poteſt dare occaſionẽ alienationi, nec aliquid facere, per quod ad alienationem perueniri poſſit. 1. 20. 21

Alienare licet non poſſit emphyteota irrequiſito domino, poteſt tamen obligare & hypothecare. 1. 20. 24

Alienari prohibita non veniunt in obligatione bonorum. 1. 20. 20

Alienatio an prohibita ſit reſpectu rei vel reſpectu certarum perſonarum conſideratur. 1. 20. 22

Alienatio eſt nomen analogum ſiue æquiuocum, & per prius intelligitur de dominii tranſlatione, & per poſterius de obligatione. 1. 20. 25

Alienatio dicitur pignoratio rei facta pro tanto, quantum valet. 1. 20. 25

Alienationis prohibitio ſimplex cenſetur facta in fauorem prohibiti tantum. 1. 6. 2

Alienationis prohibitio facta filiis non extenditur ad nepotes, qui poterũt alienare. 1. 6. 3.

Alienationis prohibitio odioſa eſt, & non extendenda vltra perſonas expreſſas. 1. 6. 4.

Alienationis prohibitio extenditur vltra quartam generationem vbi cõſtat de voluntate prohibẽtis. 1. 6. 16

Alienationis prohibitio extenditur vltra quartam generationem beneficio legis 27. Tauri. 1. 6. 17

Alimenta ſemper anticipatè ſoluuntur ſi alimentandus indigeat 1. 9. 12

Alimentorum relictum factum pauperi ſiue diuiti ſemper cenſetur ad pias cauſas, 1. 10. 96. & 1. 2. 19

Alimẽta diuitib⁹ relicta continent alimentorũ fauorem, 1. 2 19. & 1. 10. 96

Amicus conſanguinei loco habetur. 2. 1. 23

Analogum ſiue æquiuocum verbum in ma-

materia odioſa ſumitur per prius, & nõ per poſterius, & ſic per obligationẽ nõ incurritur cõmiſſũ. 1.20.26

Ancharranus . conſ. 27. intelligitur. 1.4.39.

Andreas Tiraq. habebat domi conductos ſuo ſtipendio homines diuerſarum ſcientiarum. 1. 7.17

Animabus intereſt, quod miſſarum ſacrificia opere compleantur. 1.1.23.

Animabus intereſt quod anniuerſaria impleantur. 1.4.12

Animalia aliqua vtuntur ſepultura. 1.25.26

Animæ purgatorii an ſint in ſtatu orandi. 1.1.4.

Animæ purgatorii non ſunt in ſtatu merendi. 1.1.5.

Animæ purgatorii deprecationem habent. 1.1.6.

Animæ purgatorii orant, vt per mediũ aliquod diuina prouidẽtia cõſtitutũ, à pœnis liberentur. 1.1.7

Animæ purgatorii petunt à viuentibus auxiliari. 1.1.8.

Animæ purgatorii orãt generatim pro exiſtentibus in hac vita, & ſpecialiter pro his qui ſibi chari fuerunt. 1.1.9

Animæ purgatorii licet non ſint in ſtatu merendi poſſunt orare. 1.1.11

Animæ purgatorii licet nos nõ poſſint audire, ſufficit coniecturare aliquos pro eis orare, vel relatione noſtri Angeli, vt ipſæ pro benefacientibus orent. 1.1.12

Animæ purgatorii ſubleuantur per relictũ p redẽptione captiuorũ. 1.21.2

Antecedentia neceſſaria cenſetur ineſſe in diſpoſitione alicuiꝰ actꝰ. 1.21.20

Antiquiores debent præcedere vbi nullus eſt in quaſi poſſeſſione præcedentiæ. 1.24.27

Anni naturales in abſtracto annumerantur ex curſu ſolis per duodecim Zodiaci ſigna, & conſtant trecentis ſexagintaquinq; diebus. 1.9.29

Anniuerſariũ dicitur memoria pia q̃ annuatim celebrãda relinquitur. 1.26

Anniuerſarium appellatur quod fit pro defuncto anno reuoluto à die mortis ſuæ. 1.1.27.

Anniuerſarii etymologia. 1.1.28

Anniuerſarii vocabulo vtuntur iura ciuilia. 1.1.34

Anniuerſarii vocabulo vtitur ſanctus Thomas & Plato. 1.1.33.

Anniuerſaria vocantur iure canonico q̃ pro defũctis annuatim fiũt. 1.1.35

Anniuerſariũ celebrat ſancta Eccleſia pro omnibus fidelibus defũctis poſt diem omnium ſanctorum. 1.1.36

Anniuerſariũ celebrat Romanus Pontifex, pro Papa immediate prædefuncto, nõ pro aliis prædeceſſoribus, ex quo credendum eſt, quod iam nõ egeant ſuffragiis. 1.1.37.

Anniuerſaria fiunt extra Capellam Papæ pro aliis Romanis Pontificibus prædeceſſoribus. 1.1.38.

Anniuerſarium celebratum pro Cardinalibꝰ in Capella Rom. Pon. 1.1.38

Anniuerſarium celebratur in Eccleſiis Cathedralibus pro Prælat. prædeceſſoribus defunctis. 1.1.39.

eee Anni-

Digitized by Google

Anniuerſarium relictum à teſtatore, perpetuum eſt iudicandum. 1. 3. 9

Anniuerſarii vocabulum ex ſua natura eſt perpetuum, & ſic facit diſpoſitionem perpetuam. 1. 3. 16

Anniuerſarii qualitas adiecta legato cum ſit reiterabilis, facit diſpoſitionem perpetuam iudicari. 1. 3. 21

Anniuerſarii onus facit cenſeri inductū fideicōmiſſū perpetuum. 1. 4. 1

Anniuerſarium ex quo inducit fideicōmiſſum, aliqui viri docti conſueuerunt conſtituiū maioratū. 1. 4. 3

Anniuerſarii conſeruationi conueniens eſt, quod non fiat diuiſio rerum pro eo relictarum. 1. 4. 6.

Anniuerſarii ad meliorem executionem poteſt Epiſcopus iubere, quod res ſit penes vnum. 1. 4. 10

Anniuerſarii onere affecta prohibentur diuidi conſtitutione ſynodali Archiepiſcopatus Toletani. 1. 4. 7

Anniuerſarii onus non inducit vinculum fideicommiſſi. 1. 4. 15

Anniuerſarii res ſi ſit penes vnū, quia Epiſcopus ita iuſſerit, valor eſt diuidendus inter heredes. 1. 4. 30

Anniuerſarii res non præciſe debent ſeruari indiuiduæ. 1. 4. 29

Anniuerſarii diſpoſitio ſi contineat clauſulam maioratus in eis bonis, & ſucceſſione habebunt locum omnia diſpoſita in ſucceſſione maioratus. 1. 5. 8

Anniuerſarii bona ſi diu deferantur iure maiori probata immemoriali iuxta modum præſcriptum lege 41. Tauri erūt bona maioratus. 1. 5. 41

Anniuerſarii natura indicat quod prohibitio extendatur vltra quartam generationem. 1. 6. 18

Anniuerſarii bona relicta abſq; verbis inductiuis maioratus, deferuntur maiori ſecundum Iſerniam, & Aluaradum, ſed contra Flores de Mena cui author aſſentitur. 1. 7. 43

Anniuerſarii res quoties vni eſt adiudicanda, adiudicatur vni ex filiis ſorte, vel conuentione data re compēſa ſine maioris prælatione 1. 8. 60

Anniuerſarii res poteſt eſſe penes plures pro indiuiſo, vt poteſt eſſe res indiuiſibilis. 1. 7. 64

Anniuerſarii rerum tertius poſſeſſor ſi non poſſet conueniri niſi excuſſione facta pia cauſa damnum ſentiret dilatione ſolutionis. 1. 8. 3

Anniuerſarii rebus alienatis tertius poſſeſſor poteſt conueniri non facta excuſſione requiſita in hypothecaria. 1. 8. 22

Anniuerſarii onus dicitur ſeruitus innominata. 1. 8. 27

Anniuerſarium regulatur à die mortis defuncti. 1. 9. 32

Anniuerſarii onere res affectas poſſidens non poteſt præuenire ſolutionem, inuita Eccleſia, pro futuris annis. 1. 9. 57

Anniuerſarium miſſarum nō expreſſo numero relictum valet, & quantitas expendenda declaratur arbitrio boni viri. 1. 10. 97. & 98

Anniuerſarium vitiabitur, (& lega-

tum

INDEX.

aum libertatis.) ſi facto teſtatoris ſibi mortem inferentis deſinat poſſe adimpleri anniuerſarium. 1.11.3

Anniuerſarium ſi adimpleri non poſſit propter difficultatem, & teſtator prouiderit quid faciendum ſit illud eſt ſeruandum. 1.14.27

Anniuerſarium poteſt ab Epiſcopo *cõmutari cum cauſa.* 1.14.27

Anniuerſarii onꝰ nõ eſt ſeruitꝰ. 1.18.16

Anniuerſarium ſi ſit bene fundatum non eſt amplius quærendum. 1.18.18

Anniuerſaria ſunt priuilegiata. 1.19.4

Anniuerſarii onus an poſſit imponi ſuper re emphitheotica. 1.19.5.&9

Anniuerſarii bona collectantur deducto onere. 1.20.74

Anniuerſarium pro virginibus maritandis ſi relinquatur per edicta. 1.21.41

Anniuerſariũ poteſt quis relinquere ad libitũ ſine Epiſcopali licẽtia. 2.1.13

Anniuerſarium Capellania *ſi relinquatur, cum ſit beneficium* Eccleſi*aſticum nequit teſtator diſponere quod* Epiſcopus *ſe non intromittat ad conferendum.* 2.1.16

Anniuerſarium Capellaniæ *debet executor fundare intra annũ.* 2.1.16

Anniuerſarium relinquens ſi nominet Capellaniam, *an erit* Capellania. 2.9.22.&31

Anniuerſaria non computantur in valore beneficii. 2.1.36

Anniuerſaria non veniunt in locatione beneficiorum. 2.1.37

Anniuerſaria non comprehenduntur in generali obligatione. 2.1.38

Anniuerſariis non conueniunt requiſita beneficii Eccleſiaſtici. 2.1.39

Anniuerſarii bona collectantur deducto onere. 2.1.41

Annus à curſu ſolis per duodecim Zodiaci ſigna regulatur. 1.1.26

Annus per 4. voluitur tempora. 1.1.30

Annus quemadmodum computatur ab emergenti caſu, ita menſis, hebdomada ſeu dies. 1.9.33

Annum Ægyptii ſignificabant per draconem ſuam caudam mordentem. 1.1.31

Annua præſtatio promiſſa occaſione rei vel fundi citra tamen aſſignationem ipſius præſtationis ſuper ipſa re, vel fundo ſolum inducit obligationem perſonalem. 1.2.47

Annua promiſſio facta pauperi in contractu erit perpetua. 1.3.47

Annua ſolutio vtilis eſt Eccleſiæ *propter recognitionem ex ea inſurgentem.* 1.9.58

Appellatione filiorum *in odioſis non veniunt nepotes* 1.6.5.

Appellatio ad plures iudices, quorum vnus tantum competens eſt, tenet ac ſi ad eum ſolum eſſet facta. 1.10.79

Appellatio non admittitur à ſententia Epiſcopi diffinientis ſuper modo incedendi in proceſſionibus. 1.25.31

Appellatione illorum de parentela, veniunt omnes de parentela, ſicut appellatione familiæ veniunt omnes de familia. 2.2.24

Appellatione non obſtante, quando ordinarius de facto exequitur ſententiam, ſi fertur cauſa ad Regiã Cãcellariam iubentur reponi omnia eo ſtatu quo erant tempore prolationis ſententiæ, niſi videatur friuolam eſſe appellationem 2. 11. 8

Appellatione durãte ſequeſtrãtur fruct⁹ Capellaniæ, & dicũtur miſſæ. 2. 11. 8

Approbatus tamquam puri ſanguinis ad vnam prabendam ſeu Capellaniam ſi eam reſignauerit, & poſtea velit admitti ad eandem Capellaniam ſeu prebendam an debeat iterum probare. 2. 4. 87

Aequiparatorum idem eſt iudicium. 2. 4. 101

Argumentum ſumitur à dote ad piam cauſam. 1. 3. 3.

Argumentum ſumitur de feudo ad anniuerſarium. 1. 4. 5.

Argumentum à ſimili non procedit in pœnalibus. 1. 5. 21.

Argumentũ procedit de feudo ad emphytheoſin, quando deciſio feudalis nõ repugnat iuri communi. 1. 19. 7.

Argumentum originis ſumitur à nomine appellatiuo. 2. 4. 47

Argumentum de matrimonio carnali ad ſpirituale valet. 2. 8. 9.

Artifex inſignis poteſt prohibere alium ne vtatur ſuo ſigno ne inducatur confuſio mercium. 1. 7. 36.

Aetas maior attenditur ad prælationem in collatione Capellaniæ. 1. 3. 15.

Atteſtationibus publicatis admittitur quis ad probandũ contrariũ ſi ante publicationem de probatione cõtraria inſtrui non potuit. 2. 10. 48

Auditus nihil probat etiã in antiquis contra eum qui de præſenti poſſidet quia repugnat præſens ſtatus, limita vt ibi. 2. 6. 16.

Authentici de reſtitutione fideicõmiſſi intellectus 1. 6. 14.

Authentici de reſtitutione fideicõmiſſi deciſio procedit, ſtantibus omnibus circũſtantiis de quibus ibi. 1. 6. 15

Authentica hoc ſi debitor. C. de pignoribus limitat legem perſecutione pignoris illius tituli, vt procedat in debitore poſſidente pignora: ſecus ſi tertius poſſideat. 1. 8. 9.

Author rixa punitur, ſi non appareat de occiſore. 1. 10. 19.

Author idem iudicat de excommunicato, quod de ſe occidente, ex quo eadem ratio militat in vtroq; circa relictum ab eis pro anniuerſario. 1. 11. 3. & 8.

Author obtinuit in Regia Cancellaria Pinciana ſecundum deciſionem §. is vero de rerũ diuiſione in cauſa maioratus Toletani. 2. 11. 25.

B.

Bartholomeus Chaſſaneus nititur de ſedere ſiniſtrã eſſe locũ præſtatiorẽ ſed reiicitur eius opinio. 1. 7. 18

Bartolus fuit expoſitus, & non erubuit dicere, & nutritori gratias referre. 1. 21. 70.

Beneficium edicti Carboniani quando locum habeat, & an detur in anniuerſariis. 1. 5. 50.

Beneficium Carboniani non datur vbi ſolum mouetur quæſtio bonorum. 1.5.51.

Beneficium Carbonianum eſt exorbitans à iure communi & ſic reſtringendum. 1.5.53.

Beneficij onus mero iure minui debet diminutis redditib. beneficij. 1.15.4.

Beneficia ſeu officia creata poſt conceſſionem non veniunt in conceſſione officiorum ſeu beneficiorum facta à Romano Pontifice. 1.16.6.

Beneficij vltimus ſtatus nõ attenditur ſi non ſit præſcriptus quãdo conſtat de proprietate. 2.1.53.

Beneficiũ ſine diminutione conferri publice intereſt. 2.2.30.

Beneficia poſſunt dari ad placitũ, quæ manualia dicuntur. 2.6.1.

Beneficia ſeu Capellaniæ quamuis ſint amobilia ad nutum cõferuntur. 2.6.2.

Beneficia amobilia impropriè beneficia appellantur ſecundum aliquos, ex quo beneficia debent eſſe perpetua. 2.6.7.

Beneficia ſufficit, quod ſint perpetua aptitudine. 2.6.8.

Beneficia regularia, & ſecularia in quo differant. 2.6.9.

Beneficia ex quo quod ſint amobilia, non deſinunt poſſe in titulum conferri, cum poſſint dari in titulum amobile. 2.6.10.

Beneficiũ perpetuũ dicitur, quod certo tempore non limitatur. 2.6.11.

Beneficium amobile poteſt reſignari dummodo fiat mentio amobilitatis, & in impetratione ſecundi fieri debet eius mentio. 2.6.13.

Beneficium appellatur conceſſum ad placitum Romani Põtificis. 2.6.17.

Beneficia plura ſimplicia de iure communi, non poteſt quis obtinere. 2.7.2.

Beneficium ſi non ſufficiat pro alimonia poterit quis duo habere, modo vtrumque perſonalem reſidentiam non requirat lib. 2. c. 7. num. 4. 14. & 21.

Beneficia duo ſimplicia, quorum alter non ſufficiat ad ſuſtentationem poterit quis habere abſq; diſpenſatione, & eodem modo duas Capellanias, niſi habeant onus adiuuandi Curatum in aliquibus. 2.7.5. & 6.

Beneficium licet requirat reſidentiam poterit eſſe ſimplex, & quæ dicantur beneficia ſimplicia. 2.7.8.

Beneficia ſeruitoria non deſinunt eſſe ſimplicia. 2.7.9.

Beneficia ſimplicia ſunt duplicis ſpeciei, & mere ſimplicia, & ſeruitoria. 2.7.10.

Beneficia duo etiam conformia ſub eodem tecto modo ſint inſufficientia, & ſimplicia, nec perſonalem reſidentiam requirant ex diſpenſatione Conc. Trid. poteſt quis habere ſecundum Cerolam. 2.7.13.

Beneficia ſi ſint eiuſdem ſpeciei, vt duo Canonicatus nequeunt obtineri ſine diſpenſatione. 2.7.15.

Beneficia difformia eiuſdem Eccleſiæ

Digitized by Google

ſibi alioquin nō repugnantia nunquam iure communi fuiſſe incōpatibilia affirmat Nauarrus.2.7.24.

Beneficia repugnantia dicuntur, quādo eodem tempore, & iiſdem horis eis incumberet onus aliquid faciēdi.2.7.25.

Beneficiati omnes de iure communi tenentur ad reſidendum, etiam ſi beneficia ſint ſimplicia, & parui valoris.2.7.2.&9.

Beneficium omne datur propter officium.2.8.12.

Beneficium amittit qui non ſeruit.2.8.14.

Beneficia curam animarum habentia requirunt reſidentiam de iure diuino.2.8.47.

Beneficia quibus nulla ineſt animarū cura requirunt reſidentiam de iure poſitiuo.2.8.48.

Beneficia ſimplicia Curam animarū non habentia, reſidentiam non requirere generali Eccleſia conſuetudine introductum eſt.2.8.51.

Beneficia praſtimonialia ſeu praſtimoniales portiones (vulgo preſtamos) libera ſunt ab omni pracepto reſidendi, & clericum ſupponendi, de quibus multa ſunt in noſtra Hiſpania.2.8.53.

Beneficia praſtimonialia qualia ſint, & an dentur in titulum.2.8.54.

Beneficia ſimplicia habentes quod etiā abſentes percipiant redditus tuta conſcientia, conſuetudine poteſt induci.2.8.51

Beneficiatus ſi vagatur, priuatur beneficio etiam quod reſidentiam non requirat.2.8.72.

Beneficiorum prouiſio, & inſtitutio pertinet ad Epiſcopum.2.10.1.

Beneficia in Curia vacantia ſi non cōferat Pontifex intra menſem Epiſcopus confert.2.10.12.

Beneficia vacantia per hareſim pertinēt ad Romanum Pontificem.2.10.21.

Beneficia, & Capellania praſumuntur libera à iure patronatus.2.10.31.

Beneficiatus, & vſufructuarius aquiparantur.2.11.22.

Binus actus inducit conſuetudinem.1.12.45.

Binus actus exigitur, vt dicatur conſuetum.1.12.46.

Binus actus quando requiratur.2.1.56.

Bona feudalia licet ſint affecta onere non ſunt maioratus exceptū Ducatus, Marchionatus, & Comitatus bonis.1.3.19.

Bonis anniuerſarij diminutis onus miſſarū, vel alterius pia cauſa minui debet.1.15.6.

Bona fides ineſt in aqualitate.159.16.

Bona feudalia non poſſunt pro anima relinqui.1.19.6.

Bona ſi relinquantur ſimpliciter cum onere anniuerſarij licet ſint emphiteotica tenet relictum.1.19.7.

Bona emphiteotica non poſſunt relinqui pro anniuerſario cum alienationis prohibitione.1.19.12.

Bona

Bona relicta pro alendis pauperibus etiam ſub laicorũ adminiſtratione non poſſunt collectari.1.20.71.

Bona relicta pro anniuerſario collectãtur deducto onere.1.20.71.

Bona Eccleſiæ alienantur pro redemptione captiuorum.1.22.9.

Bona deperdita (vulgo moſtrencos) quæ Cameræ pertinent, priuilegijs Catholicorum Hiſpaniæ Regũ dãtur ordinibus ſanctiſſimæ Trinitatis, & Mercedis ad redimendos captiuos.1.22.11.

Bona deperdita (vulgo moſtrencos) sũt danda ei Religioni, quæ præuenit in petendo.1.22.16.

Bona temporalia à laico relicta etiam laico cum onere miſſarum remanẽt in ſua temporalitate.2.1.3.

Bona relicta confraternitati laicorum onere anniuerſarij poſſidentur vt temporalia.2.1.5.

Bona relicta Hoſpitali fundato ſine Epiſcopi licentia ſunt temporalia, poterit tamen Epiſcopus inquirere an adimpleatur relictum.2.1.6.& 8.

Bona relicta Eccleſiæ cum onere anniuerſarij pertinent ad Epiſcopi adminiſtrationem.2.1.16.

Bona abſentis traduntur ſeruiẽda proximiori cognato.1.22.16.

Bona maioratus abſentis, an dentur ſucceſſori, an proximiori.1.22.17.

Bona abſentis an dentur fœminæ.1.22.18.

Bona poſsũt relinqui Eccleſiæ certis cõditionibus, eo addito, quod ſi nõ ſernentur, laicus apprehendat.2.1.12.

Bona deſtinata pro Capellania poſtquã ſunt facta patrimonium Eccleſiæ, debent eſſe in poteſtate Epiſcopi.2.1.19.

Bona anniuerſarij collectantur deducto onere.2.1.41.

Bonus dicitur ex integra cauſa, malus ex quocumque defectu.2.4.73.

Bonum nomen bonam affert opinionẽ.2.4.138.

Bullarum expeditio ad eſſentiam gratiæ non requiritur de iure communi.2.10.74.

Bulla ſi non ſit non creditur eſſe mandatum.2.10.77.

Breuia non tranſeunt per tot manus quod Bulla, nec tot expenſa fiunt in eorum expeditione.1.14.47.

C

Cadauer vnde dicatur.2.8.46.

Cadauer adſportare ad locũ à defuncto deſtinatum à ſacra pagina inſtruimur.2.7.29.

Cadauer portare de loco, & ad locum, licitum eſt abſque alicuius licentia.2.7.45.

Calamitas emergens nouum expoſcit auxilium.1.15.12.

Canones ſeruare, Epiſcopus eſt adſtrictus, & inferior à Papa non poteſt, alterare ius commune.1.14.32.

Canonicatũ poteſt qs habere cũ Capellania ſub eodẽ tecto.2.7.17. & 16.

Canonicatum cũ Dignitate poteſt quis obtinere in eadem Eccleſia abſque

aliqua

aliqua diſpenſatione.2.7.18.

Canoniſta an ſit præferendus Theologo?2.3.31.

Capacitas præſentandi an requiratur tempore vacationis, vel ſufficiat quod interueniat tempore præſentationis, vel inſtitutionis:2.9.52.

Capacitas ſufficit quod interueniat tempore oppoſitionis.2.9.55.

Capella Regum antiquorum ſanctæ Eccleſiæ Toletanæ refertur.1.1.42.

Capella Regum modernorum ſanctæ Eccleſiæ Toletanæ refertur, & laudatur D. Gabriel Paciecus eius maior Capellanus ac eiuſdem Eccleſiæ Decanus, & Canonicus.1.1.13.

Capellaniæ etymologia, & diſinitio.1.18.1.

Capellani, & Beneficiati in beneficijs amobilibus non poſſunt iuuari regulis de annali, & triennali, cum non poſſideant.2.6.21.

Capellaniam relinquẽs nequit diſponere, quod Epiſcopus ſe non intromittat ad conferendum.2.1.16.

Capellaniæ relictæ ſi adijciatur conditio quod Epiſcopus ſe non intromittat, vitiatur conditio.2.1.17.

Capellania ſæcularis, & profana dicitur quæ non eſt ſpiritualizata, nec eius bona erecta in ſpiritualibus.2.1.34.

Capellania fundata à teſtatore non ſpiritualizata dicitur legatum piũ, computaturque inter temporalia.2.1.40.

Capellaniæ poteſt adijci cõditio, quod Epiſcopus ſe non intromittat, de licentia Romani Pontificis, & an Epiſcopi ſufficiat.1.25.48.& 49.

Capellaniæ collatio facta ab Epiſcopo collitigante cũ patrono annullatur, ſi patronus obtineat in lite.1.1.38.

Capellania progreſſu temporis fit memoria miſſarum quæ ſuo origine, & inſtitutione non eſt capellania.2.1.51.

Capellania in dubio iudicatur memoria miſſarũ ſi bis aut ter Epiſcopus contulerit, etiam minori tempore decem annorum.2.1.54.

Capellaniam fundans, poteſt diſponere quod Capellanus ſit de eius genere.2.2.1.

Capellaniam ſeu aliud beneficium poteſt Epiſcopus conferre cõſanguineo, & filio legitimo.2.2.3.

Capellania non eſt deferenda iure hæreditario.2.2.6.

Capellaniam ſi petant duo eiuſdẽ gradus, quorum alter ſit agnatus alter cognatus, quis præferatur.2.2.27.

Capellania non poteſt diuidi etiam pacto Patronorum cum ſit beneficium.2.2.28.

Capellania parua non poteſt diuidi, vt nec magna beneficia.2.2.29.

Capellaniæ fundator ſi vocauerit originarios, & ſanguine puros, & non inueniantur habẽtes vtramq; qualitatem, quid faciendum.1.22.112.

Capellania licet ſit ad celebrãdas miſſas poteſt conferri nõ ſacerdoti modo ſit

do ſit

do ſit clericus. 2.5.1
Capellania requirens presbyteratum actu, poterit de conſenſu patroni conferri etiam non ſacerdoti, ſaltem pro vna vice. 2.5.28
Capellania ſeu beneficia quamuis ſint amobilia ad nutum conferuntur. 2.6.2
Capellanias duas ſub eodem tecto non poteſt quis habere. 2.7.11
Capellanias duas ſub eodē tecto poteſt quis habere ex diſpenſatione, ſi vna non ſufficiat ad ſuſtentationem. 2.7.12
Capellania ſi ſit iuris Patronatus non poteſt Epiſcopus ſpreta Patronorum præſentatione conferre. 2.10.25
Capellania in dubio præſumitur autoritate Epiſcopi fundata.
Capellania vacante Epiſcopus citat per edicta intereſſe putantes. 2.11.32
Capellania eſt beneficium Eccleſiaſticum. 2.10.58
Capellania ſi non ſit iuris Patronatus, ſed pertineat ad meram Epiſcopi collationem, poterit eam conferre extra diœceſim. 2.10.60
Capellaniæ collatio an ſit facienda in ſcriptis? 2.10.73
Capellanus non dicitur qui non habet titulum ſed ſtipendiarius. 2.1 35
Capellanus poteſt per alium miſſas dicere ſi teſtator ſimpliciter dixerit, præſentetur Capellanus. 2.5.8
Capellanus ad nutum quamuis morte Patroni non cenſeatur reuocatus patronus tamen ſucceſſor poterit reuocare & amouere. 2.6.19
Capellanus remotus non poteſt petere reſtitutionem cum ei non competant remedia poſſeſſoria. 2.6.20
Capellanus ex malitia remotus an poſſit adire ſuperiorem, vt eum reſtituat. 2.6.22
Capellanus qui accepit beneficium amobile, non debet conqueri ſi remoueatur, qui a hoc euenire potuiſſe proſpicere debuit. 2.6.25
Capellanus poteſt per alium ſeu alios miſſas dicere, & ſic Capellania non requirit reſidentiam perſonalem. 2.7.7
Capellanus non adimplens cōditionem reſidendi capellania eſt priuandus. 2.8.18
Capellanus cui eſt iniunctum onus celebrandi in certo ſacello, ſeu altari, ſi non adimplet, peccat. 2.8.31
Capellanus non adimplens iuſſa licita fundatoris, priuatur Capellania, quemadmodum nō adimplens iuſſa defuncti priuatur commodo hæreditario, & ad id det nominatorū præcedere, niſi implendum ſit adiunctum per verba negatiua vel in vim conditionis. 2.8.36.37
Caphatellus Aduocatus erat ſolitus dicere, Rota rotat, & reprehenditur. 2.11.44
Cap. final. de electio. lib. 6. deciſio habet locū in beneficiis ſimplicibus. 2.10. 40
Cap. in p̄ſenti. 13. q. 2. intelligitur. 1.1 13.
Caput ex parte, el 2. de offi. 10 delegati, expenditur. ibid.

fff Caput

Caput ſecundum, de prabend. lib. 6. & Clemen. 1. in fin. vt lite pendente intelligitur. 1.14.44
Caput cum capella, de priuilegiis intelligitur. 1.16.15
Caput quia circa de priuilegiis expenditur. ibid. 16
Caput primum, de cenſib. intelligitur. 1.18.15
Caput niſi eſſent viri prouidi & honeſti, de prabend. intelligitur. 2.2.51
Caput licet ex quadam, de teſtibus intelligitur. 2.4.12
Caput literas, de conceſſione prabend. intelligitur & declaratur. 1.1.20
Carbonianum beneficium an detur in anniuerſariis. 1.5.50
Carbonianum ſolum datur vbi mouetur quaſtio ſtatus non ſi bonorum tantum. 1.5.51
Carbonianum beneficium eſt exorbitans à iure communi, & ſic reſtringendum. 1.5.53
Carcerati dicuntur perſona miſerabiles. 1.22.25
Carcer aquiparatur morti, & nominatur infernus. 1.22.26
Cardinalis de Sandoual Archiepiſcopus Toletanus laudatur. 1.1.24
Cardinalis de Sandoual Archiepiſcopus Toletanus aſſumpſit pro ſepulchro ſacrum ararium Sancta Eccleſia Toletana. 1.1.46
Carthula porrecta ſecretò narrando aduerſa de qualitatibus inquiſiti quid operentur? 1.4.123
Caſus quos nectit paritas, & identitas rationis non ſunt quoad iuris diſpoſitionem ſeparandi. 1.5.2
Caſus fictus licet excludatur, admittitur tamen praſumptus. 1.4.108
Cauſa totius patrimonij, vel maioris partis, aquiparatur cauſa capitali. 1.5.57
Cauſa patrimonij aquiparatur cauſa vita. ibid.
Cauſa facti, & quare aliquid fiat ſemper eſt inſpicienda. 1.9.16
Cauſa agitanda abſque figura iudicij dicuntur habere inſtantiam, & quid ſit inſtantia. 1.10.48
Cauſa redemptionis captiuorum & alimētorum egenis relictorum aquiparantur. 1.10.96
Cauſa talis praſumitur, qualis per effectum demonſtratur. 1.12.16
Cauſa facti, & quare aliquid fiat eſt inſpicienda. 1.21.58
Cauſa redemptionis captiuorum eſt pia. 1.22.1
Cauſa redemptionis captiuorum aquiparatur cauſa alimentorum. ibid. 3
Cauſa plus influit in ſe quam in cauſato, & potius attēditur quam exercitium actus. 1.24.4
Cauſa naturalis accidentali praualet cùm earum effectus inter ſe pugnant. 1.18.3
Cauſa vera vbi requiritur ad ſubſtantiam actus, non ſufficit eam habere pro ſubſiſtente. 2.4.109
Cauſa poſſeſſionis beneficialis licet dicatur continere cauſam proprietatis non.

Digitized by Google

tis non deſinit eſſe iudicium poſſeſſorium, & de ratione. 2.5.7

Cauſa facti inſpicienda eſt & quare aliquid fiat. 1.25.14

Cautio iuratoria in defectum ſatisdationis non admittitur, quando lex prouidet de remedio. 1.14.28

Celebrans in Eccleſia diuturno tempore Anniuerſarium pro defunctis compellitur in futurum celebrare. 1.12.25

Certa non dicuntur quæ iudici conſtant, niſi iudicio appareant, cùm non debeant iudicari ſecundũ conſcientiam, ſed ſecundum acta, proceſſus. 1.10.35

Certa vbi eſt perſona citanda eſt, nec tunc ſufficient proclamationes, quod maximè procedit, vbi agitur de auferenda poſſeſſione. 2.10. 39.40

Charitas bene ordinata incipit à ſe ipſo, & ita credendum eſt teſtatorem potius ſibi quàm heredi fauere voluiſſe. 1.3.39

Christus Redemptor noſter elegit conſanguineos ad Apoſtolatum. 2. 2.2

Chriſtiani veteres non poſſunt humiles, & viles appellari, licet ex pauperibus parentibus nati fuerint, cùm eis pateant portæ dignitatum, quæ clauduntur maculatis. 2.4.119

Citatio nuncij redditur incerta ſi alter neget ſe citatum. 1.10.21

Citandus ſi ignoretur vbi ſit poteſt vocari per edicta ſeu voce præconis, & de modo procedendi ad priuationem Capellaniæ clerici abſentis. 2.8.41

Citatio per edictum præſumitur venire in omnium notitiam. 2. 10.38

Citatio communiter fit ad caput Epiſcopatus vbi trahi poſſunt intereſſe putantes. ibid. 56

Ciuitas ſi dederit quolibet anno certas menſuras frumenti religioſis, non poterit poſtea reuocare eleemoſynam, quod procedit in omni præſtatione liberaliter facta pia cauſa per decennium. 1.12.23.24

Ciuitati relictum ad vnum vſum ſi in alium ab ea commutari conetur, iuri poſitiuo æquitatiq́ naturali contrariatur. 1.14.23

Ciuibus relictum cenſetur ciuitati relictum. 1.18.4

Clauſula (Simplemente y de plano, ſin eſtrepito, y figura de juyzio, ſabida la verdad,) ſtante attenduntur probationes etiam non concludentes, & reuelatur iudex ab omni forma, & figura iudicij à iure ciuili introducta. 1.10.50

Clementina finalis de præbendis intelligitur. 2.7.19

Clerici pacto obligari non poſſunt pro ſtipendio miſſas celebrare, poſſunt tamen ab ſponte dantibus recipere eleemoſynas. 1.15.7

Clericis non licet exire à choro dum Concionator prædicat. 1.18.8

INDEX.

Clericis relictum, cenſetur Eccleſiæ relictum, niſi relinquatur conſanguineo, vel valde amico. 1.18. 2.3
Clericus poteſt deſeruire pluribus miſſarum memoriis ſub eodem tecto. 2.1.42
Clerici ſi in loco vbi celebratur Capellania, non inueniantur habentes qualitatem ſanguinis requiſitam exteri quærendi ſunt. 2.4.102
Clericorũ paucitas facit, vt in Capellaniis admittantur non habentes qualitates requiſitas à fundatore. 2.4.120
Clerici non debent lucris temporalibus inhiare. 2.8.11
Collatio inducta fuit pro pace ſeruanda. 1.7.53
Collatio denegatur pro inæqualitate vitanda. 1.7.54
Collata pro remedio peccatorum venerabilibus Eccleſiis aliis vſibus applicari non debent. 1.14.3
Collatio beneficij facta non ordinato eſt nulla. 2.5.3
Collatio beneficij per Papam laico fieri poteſt in tempus quo tonſuretur. 2.5.7
Collatio beneficij cenſetur facta cum ſua qualitate. 2.6.3
Collatio & inſtitutio quamuis ſit irrita ex defectu edicti valida erit præſentatio. 2.10.41
Collatio eſt voluntariæ iuriſdictionis, quia nullus compellitur acceptare beneficium. 2.10.62
Collatio non debet fieri lite pendente per alterius appellationem. 2.11.5
Collatione facta ſtatim acqritur Capellano ius in re abſq; aliqua apprehenſione poſſeſſionis. 2.11.20
Collatio Capellaniæ facta ab Epiſcopo collitigante cũ Patrono annullatur ſi Patronus obtineat in lite. 2.10.393
Collatio Capellaniæ facta ab eo q̃ erat in quaſi poſſeſſione conferendi lite pendente ſuper ſpolio annullatur ſi alter obtineat idem ſi petatur reſtitutio in integrum. 2.9.41
Collectari non poſſunt bona relicta pro alendis pauperibus, etiam ſub laicorum adminiſtratione, & quando collectentur. 1.20.71.74
Comœdiis, & Scenis inſeruientes in feſto Sacramenti corporis & ſanguinis Chriſti, nulla notãtur infamia. 1.24.10
Commemoratio eſt faciẽda eorum defunctorum, qui pro ſuarũ animarum ſalute ea reliquerunt. 1.1.25
Commiſſi pœna incurritur ex alienatione neceſſaria, nec eo caſu requiritur domini licentia. 1.20.8
Commiſſarius deputatus per communitatem ad faciẽdam informationem prætendentis facit in locum partis, & ſic pars videtur producere teſtes. 2.4.26
Commiſſarius nominatus à communitate ad faciendam inquiſitionem qualitatum poteſt recuſari. 2.4.94
Compatronus non poteſt ſuæ præſentationi cõſentire, ſecus in electo, limitas ſi ele-

electio fiat per ſcrutiniū ſecretum. 2.9 43.& 44

Commutatio quando fit per ordinarium requiritur cauſa, ſecus ſi per Papam.1.14.15

Commutatio, vt fiat multi Doctores tenent in Romano Pontifice requiri cauſam.1.14.16

Commutantib. Romano Pontifice, & Principe præſumitur iuſta cauſa, & ſic commutatio non impugnatur ſi non appareat.1.14.17

Commutare poterit Epiſcopus relictū pium extāte difficultate executionū.1.14.24

Commutatio Anniuerſarij poteſt fieri ab Epiſcopo cum cauſa.1.14.29

Commutationem multiplicem ponit Barbatia, quarum alia neceſſaria, alia vtilis, alia tolerabilis appellatur.1.14.34

Commutationem poteſt facere Epiſcopus ſeu alius inferior à Papa, ſeu Principe, non ſolum ex cauſa neceſſaria, ſed etiam vtili, intellige referēdo ſingula ſingulis præuia cauſæ cognitione.1.14.35

Commutatio pia cauſa facienda eſt ſummariè.1.14.36

Commutari poteſt ab Epiſcopo præuia cauſa cognitione pecunia relicta pro conſtitutione Capellæ, ſeu Eccleſiæ in reparationem Eccleſiarum, vbi ſunt plures Eccleſiæ.1.14.37

Commutari non poteſt Anniuerſariū relictum p virginibus maritandis, vaadari intranti religionem, ſalua Sedis Apoſtolicæ authoritate, 1.14.38

Commutari cur non debeat, aut non poſſit legatum pro virginib. maritandis.1.14.40

Commutatio vltimæ voluntatis expeditur per reſcriptum in forma breuis,1.14.45

Communis traditio quæ habet ꝙ non poteſt quis facere p ꝙ præiudicetur ſeruituti debita, declaratur.1.18.17

Communis vſus loquendi ſemper attenditur.2.2.23

Conceſſione officiorum, ſeu beneficiorū facta à Romano Pontifice, non veniunt officia, ſeu beneficia creata poſt conceſſionem.1.16.6.

Concilium Tridentinum hortatur Epiſcopos curent quod fidelium ſuffragia accurate fiant.1.7.20

Cōditio ſui natura indiuidua ē.1.4.32

Conditio ſi definit poſſe adimpleri per legatariū facto teſtatoris legato libertatis, vitiatur conditione defecta.1.11.1

Conditio impoſſibilis habetur pro non appoſita.1.11.35

Conditio mixta quæ impleri nō poteſt, neq; ſtat per legatarium quominus adimpleatur, habetur pro impleta. 1.11.36.

Conditio ſemper ineſt in contractibus, rebus ſic ſtantibus, & in eodem ſtatu permanētibus: & conuentio non extenditur ad ignota.1.16.2.

Conditio inductiua viduitatis, & impeditiua nuptiarum reijcitur, tam

in viro, quam in vxore.1.21.8
Conditio voluntaria eſt adimplēda in ſpecifica forma licet neceſſaria poſſit adimpleri per equipollens.1.21.29
Conditio,& modus inquo differant.2.8.59
Conditio indiuiduum actum facit, & ad integrū impleri debet aliàs corruit actus, 1.21.55
Conditio inducit formam.1.21.56
Conditio nuptiarum ſi deficiat per caſum amittitur legatū dotis.1.21.65
Cōditiones appoſitæ in fundatione Capellaniæ poſſunt præſcriptione tolli.1.20.52
Conditio fundatoris quod Capellanus eligēdus ſit ex nobili genere, vel purus à macula Iudæi & mauri, licita eſt.2.4.2
Conditio appoſita in inſtitutione poteſt mutari cū conceſſu Epiſcopi & patroni fundātis, & ſucceſſoris in patronatu, limita, vt ibi, 2.5.30
Cōditiones appoſitæ in Capellaniis poſſint præſcriptione tolli, 2.1.52
Conditio ne Capellanus habeat aliud beneficium iuri eſt conformis. 2.7.1
Conditio, ne Capellanus habeat aliud beneficium ſuſtinebitur ſi fundator relinquat ſufficientes redditus pro Capellani ſuſtentatione.2.7.3
Conditio reſidendi appoſita p fundatorē, tenet q̄a eſt iuri conformis, 2.8.1
Cōditio reſidendi ciuiliter intelligitur nō amare, & rigore mathematico, vt non poſſit per modicum tempus recedere.2.8.20
Conditio celebrandi in certo ſacello ſeu altari ſuſtinet. & Capellanus tenētur cā ſeruare, & alibi celebrans nō ſatisfacit, & eſt cōm. opinio.2.8.30
Conditio iniūctā Capellano, ne recedat à loco vbi celebratur, Capellania an poſſit ſuſtineri, cum videatur ſeruitutem inducere.2.8.58
Conditio, vel modus per quam libertas infringitur non ſeruatur. 2.8.59
Conditio ne quis recedat à loco eſt inductiua ſeruitutis.2.8.60
Conditio q̄ quis ſēp teneatur habitare certo locoreijcit, limita vt ibi.2.8.64
Conditio reſidendi addita Capellania iuridica eſt, & ſuſtinetur, & quare? 2.8.66
Cōditio appoſita Capellano, cū reſpiciat cōmodū animæ defuncti, licitè apponitur, & debet ſeruari, 2.8.68
Conductor expellitur à domo ſi non ſoluit penſionem.2.8.16
Confeſſio delinquentis vitiatur, ſi non appareat de corpore occiſo.1.10.19
Confraternitas ſanguinis Chriſti ſita in capella Regum veterum, & eius ſtatuta referuntur.1.1.42
Confraternitates laicorū nequeunt cōpelli, ſed inuitari ad accedendum ad pceſſionē niſi votū fecerint.1.24.16
Confraternitates & Religiones, quæ ſūt in quaſi poſſeſſione præcedentiæ in Proceſſionib. debent præcedere tā in publicis, quam priuatis, 1.24.25
Confratres laici qui opera pietatis exercent in hoſpitali ab eis fundato ſine authoritate Epiſcopi, non ſunt de eius iuriſdictione.2.1.7

Coniectura ſumpta à mente teſtatoris ſi ſint neceſſario concludentes inducunt maioratum.1.4.44

Coniectura, vt inducant maioratum debent eſſe legis authoritate munita.1.3.45

Coniectura ſumenda eſt ſemper pro validitate actus.1. 1.20

Coniuges ſi contumaces fuerint in obediendo Epiſcopo eis iubente recipere benedictiones nuptiales non lucrantur legatum dotis.1.21.60

Coniunctio probationum diuerſorum locorum fit ad eruendam veritatem 2.4.43

Conqueri nemo poteſt de eo quod quis capit beneficio legis,1.7.31

Conſanguineus poteſt retrahere rem pignoratam, pro tanto quantum valet.1.20.32

Conſanguineus præfertur extraneo, & inter exiſtentes in pari gradu ille pfertur, qui duplici conſanguinitatis nexu eſt coniunctus,2.3.32.

Conſequens non datur ſine antecedente neceſſario.1.12.7

Conſenſus maioris partis ſufficit quando ſunt plures Patroni.2.5.29

Conſilium Anchatrani 27.intelligitur. 1.4.39

Conſilium erit optimum, vt orantes p defunctis ea intentione orent, quod ſi defunctus non egeat orationib. ad orantem reuertantur,1.11.19

Conſilium Ancharrani 52.& conſilium Alexandri.28. declarantur, 2.4.13

Conſtitutio Synodalis Archiepiſcopatus Toletani phibet diuiſionem rei relictæ pro anniuerſario.1.4.7

Conſequentia bona non eſt, eſt onus pepetuum ergo maioratus,1.4.23

Conſtitutio Synodalis inter conditas ab Illuſtriſſimo Cardinali Sandoual expenditur,1.17.7

Conſuetudo generalis ſuccedēdi in anniuerſariis iure vinculi eſt ſeruanda.1.5.40

Cōſuetudo viget, vt quando terrenorū aliquid partiendum ſit maior diuidat, & minor eligat.1.7.57

Conſuetudo quæ viget in aliquib. Eccleſiis dandi laicis annuatim candelas in die Purificationis, & tolleratū ſi Eccleſia abundet redditib. ratione deuotionis conſeruatur,1.12.26

Conſuetudo ſignat loca ſedendi, eundi, & ſtandi.1.24.19

Conſuetudo quæ ſecuta eſt legem derogat legi, quamuis lex præcedens reprobet conſuetudinem.2.8.50

Conſuetudo derogat legi, & ſic ſecundū eam eſt iudicandum.1.1.27

Conſuetudo, vt de fructibus terræ fiat diuiſio pro rata in memoriis Miſſarum, & Capellaniis non collatiuis iuridica eſt,2.11.28

Continui commenſales dicuntur, qui pro negotiis animo redeundi ſe abſentant.2.10.23

Contractus recipiunt interpretationem à mente contrahentium.1.20.44

Contrariorum eadem eſt diſciplina, & libr.2.c.4.num.59.1.11.14.

Contrariorum eadem eſt diſciplina, &

idem

idem operatur oppoſitum in oppoſito,& propoſitum in propoſito.1.15.19
Contrahentib. matrimonium prætermiſſis denunciationibus abſq; ordinarii licentia non ſoluetur dos quouſq; fuerint abſoluti, 1.21.61.
Contrahens cum monte pietatis cenſetur contrahere ſecundum capitula montis.1.23.26
Contrahētes in certa negotiatione obligātur ſtatutis eius, & ſubſunt iudicibus illius profeſſionis.1.23.27
Contradictor ſi appareat eſt citandus perſonaliter,aliàs proceſſus erit nullus, & collatio irrita.2.10 42
Contritus, & confeſſus præſumitur quod odium remiſerit.1.11.26
Controuerſiæ quæ ſolent oriri inter cōfraternitates laicorum ſuper præcedentia definiuntur ab Epiſcopo, cū modus & ordo incedendi in proceſſionibus ſint actiones ſpirituales. 1.24.29
Conueniri vltra quā facere poſſunt Eccleſia & clerici non poſſunt,1.15.14
Conuentio non extenditur ad ignota, 1.16.2
Conuentus ante diem, ſi nō opponat dilationem valet proceſſus, & fertur ſententia.1.9.5
Conuerſum aliquem appellā ſola probatione dicti punitur abſq; eo quod iniuriatus contrarium probet, cum habeat præſumptionem pro ſe, quod ſit gentilitia generis.1.4.77
Corporis humatio ſi detineatur, & tranſlatio ad ſepulturam,quia non ſoluitur tributum, fiet detrimentū omnib.coniunctim & diuiſim propter fœtorem.1.25.9
Creditor onēroſus non eſt audiendus,1.22.31
Creditores de iure communi nullū ius habēt in perſonis debitorum, de iure autem Regio compelluntur creditorib.ſeruire.1.22.34
Creditor tenetur alere debitorē in carceratum egentem.1.22.36
Creditor etiam in vltima hora terminī decē dierum, poteſt petere eius prorogationem.2.10 53
Culpa imputatur ei q nō petijt abſolutionē ab excōmunicatione.1.11.40.
Culpoſus eſt non vtens remediis opportunis ad actum.1.21.52
Culpa alterius ex coniugib. nolētis recipere benedictionis non debet alteri nocere,limitan.61.& 65.1.21.62
Curioſus nemo debet ita eſſe rerum ſuarum tuendarum cauſa vt alij iniuſte noceat.1.18.21

D.

DEcipi nullus debet authoritate legis.2.9.56
Deciſiones Rotæ faciunt communem ſecundum aliquos,1.10.44.
Declaratur l cum tale § falſam.ff. de conditionibus & demonſtrationib. 1.11.34
Declaratio ſacræ Congregationis Cardinaliū de non obtinendo plura beneficia ſimplicia,ſine diſpenſatione, intelligitur vt procedant ſi ſint ſufficientia,2.7.14

Defun-

INDEX.

Defunctus eſt actuum humanorum incapax.1.13.10

Defunctus nō debet ſua proviſione fraudari,& crudele iudicatur ſubuertere iudicia defunctorum.1.14.5

Delegatus, qui de cauſa Capellaniæ cognoſcit, non facit collationem licet eius ſententia ſit exequenda, ſed mādat ordinario,1.1.15

Delegatus cum reuocauerit ſententiam iudicis ordinarij, an debeat remittere executionem, vel ipſe facere? 2.11.18

Delictum relinquitur impunitum propter incertitudinem,1.11.19

Delictum non eſt præſumendum, nec ꝙ quis carnem ſuam odio habuerit nec quod ſit immemor ſalutis æternæ.1.11.8

Delinquens non ex eo efficitur inteſtabilis quod eius bona propter delictū confiſcentur.1.11.50

Delicta læſæ maieſtatis diuinæ, & humanæ æquiparantur.2.4.128

Denominationē non recipit aliquid ab eo quod erat, ſed ab eo ꝙ eſt.1.20.56

Denominatio ſumitur à proximiori cauſa.2.4.49

Deplorantibus diminutum eſſe patrimonium eſt fauendum.1.7.27

Deſcendentia ex Iudæis & mauris, ſeu aliis infectis, probatur per teſtimonium de auditu.2.4.14

Deſideria morientium ex recto arbitrio viuentium regulantur.1.21.59

Deſtinatio non facit tranſire rem in templo.1.20.55

Deſtinata res, vt ædibus adiūgatur poteſt legari licet res affixæ ædibus prohibeantur legari.1.20.57

Deſtinatio non habetur pro facto ſecūdum veriorem ſententiam.1 20.60

Dextera eſt locus præſtantior, & nobilior.1.7.16

Dicens ſe talem debet probare, ſe talem. 2 4.22

Dictio ſuper iuncta in oratione certæ rei eius cui adiungitur hypotecam inducit.1.2 12

Dictiones inductiuæ perpetuitatis faciunt diſpoſitionem perpetuam.1.3.11.10.11.12

Dictio perpetuò eſt inductiua maioratus.1.4.42

Dictio, tales, eſt limitatiua,& reſtrictiua.1.5.55

Dictio, como, latine ſicut, eſt ſimilitudinaria.1.5.56

Dictio, eſtos, requirit omnimodam ſimilitudinem.1.5.58

Dictiones plures ſi concurrant in eadem oratione quælibet illarū ſeruat ſuā propriam naturam de per ſe.1.5 60

Dictio, deſpues, poſita l.4.tit.4.lib.7. copil. importat poſt illud momētum in quo renunciatio facta fuit, & ſic non excluditur totus dies.1 9.20

Dictio, poſt, eſt excluſiua temporis anterioris,1.9.36

Dictio, ſino, latine, niſi inducit conditionem quæ ad vnguem, & integrè eſt ſeruanda.1.9.40

Dictio, ex, denotat cauſam immediatam.2.2.14

Digitized by Google

INDEX.

Dictum Cardinaliũ refertur, qui elegerant ignobilem Romanum Pontificem.2 3.8

Dictiones, vel, ſeu, ſiue, non ſemper denotant diſiunctionem, ſed aliquando augmentum, & paritatem, & quandoque ſtant declaratiue,2. 5.11

Dictiones, vel, ſeu, ſiue, licet diſiungant res, tamen ſi ponuntur inter eaſdem non denotant diuerſitatem. 2. 11.12

Didacus Perez nititur defendere diem renunciationis non eſſe computandum in termino.1.9.22

Die vltimi iudicij fiet retributio æternæ gloriæ, vel æterna miſeria, interim tamen iuuantur animæ purgatorij orationibus viuorum & ſanctorum.1.1.16

Dies licet nõ reſpiciat obligationem reſpicit tamen executionem ſolutionis vt ante diem non cogatur quis ſoluere.1.9.4.

Dies renuntiationis nõ computatur in termino viginti dierum,1.9.19

Dies integer admittitur, vbi momenti, vel horæ non fuerit facta mentio ſumendo coniecturam pro validitate actus.1.9 34.

Dies viginti, quos renuntians debet viuere poſt renuntiationem computãtur ex hora factæ renuntiationis, 1. 9.24

Dies dupliciter dicitur naturalis, & cõſiderata in abſtracto, reſpectu ſui, & curſus tẽporis naturalis, vel quatenus iungitur alicui caſui.1.9.25

Dies viginti renunciationis computantur ex caſu emergenti, non in abſtracto.1. 9. 28

Dies enumeratur à caſu emergente,1.9. 30.

Dies viginti vixiſſe renuntiantem oſtendere debet is in cuius fauorem eſt facta renuntiatio.1. 9. 38

Differentia cõſtituitur inter anniuerſaria feſta, quæ ſancta Eccleſia celebrat in honorem Dei, & hoc anniuerſarium Sacramenti.1.24.5.

Digniores debent præcedere, vbi nõ apparet de prioritate tẽporis, & ſic cõfraternitates habentes ſtatuta puritatis ſanguinis, & Collegia,1.24.28

Dignior quis ſit inter duos viros doctos, & bene morigeratos, difficilimũ eſt iudicatu.2. 2.35

Dignior dicitur qui rei gerendæ aptior eſt,2. 2.36

Directus dominus poteſt alium cõſtituere emphyteote, eo inuito quemadmodum alius pro alio creditor cõſtitui poteſt.1. 19. 21

Diſpenſatio Epiſcopi requiritur, vt in eadẽ Eccleſia poſſit quis obtinere canonicatũ cum p̃benda vbi ſeruatur ius cõmune antiquiſſimum.2.7.21

Diſpẽſatio non ẽ neceſſaria in terris vbi conſuetudo ſubtraxit neceſſitatẽ reſidẽdi in beneficiis ſimplicib.2.7. 22

Diſpenſatio quod olim operabatur circa ſupradicta, idem hodie operatur conſuetudo,2.7.23

Diſpoſitio ratione generalitatis nõ dicitur incerta quando aliquib. imò in vno tãtum poteſt certificari.1.10.78

Diſpo-

Diſpoſitionem alterare non poteſt poſitus ad executionem, 1.14.21

Diſpoſitio contraria legi eſt nulla, quãuis lex non procedat annullando. 1.20.49

Diſpoſitio in vnum caſum concepta comprehendit caſum eiuſdem effectus, 1.21.38

Diſpoſitio extẽditur ad caſum ſimilem expreſſo quoad mentẽ, quoad rationem, & quoad effectum, 1.21.40

Diſpoſitio iuris eſt æquata quando caſus verus & fictus sũt æquati. 2.4.98

Diſtinctio quæ ſumitur à cõtrario ſenſu ex l. defunctæ. ff de vſufruct. & ex §. is vero, inſtit. de rerum diuiſ. eſt ſeruanda in omnib. qui ad ſimilitudinem vſufructuariorum potiuntur fructib. pro eorum vita. 2.11.24

Diſtributiones anniuerſariorum ſolum dãtur intereſſentib. ad inſtar diſtributionum quotidianarum, 1.16.1

Diſtributiones panis & cãdelarum relictæ pro anniuerſariis dantur ſolum intereſſentib. 1.17.2

Diſtributiones ſi relictæ ſint clericis taxatiue dando cuique clerico certam quantitatem, non accreſcunt intereſſentib. partes deficientium, 1.17.3

Diſtributionum quantitas ſi relicta ſit clericis loci, ſeu Eccleſiæ coniunctim, & non ſeparatim, pars deficientium intereſſentib. accreſcit, 1.17.4

Diſtributio quoties fit duorum patrimoniorum, ſeu hereditatum, fit ſeparatio eorum, vt quiſque creditor ſoluatur ex eius patrimonio cũ quo contraxit, 2.3.40

Diuertiſſe non videtur qui cito redit, 2.8.21

Diuidua res ſua natura ſi in conditione adijciatur efficitur indiuidua, 1.4.33

Diuiſio rei confundit onus, & per eam minuuntur res relictæ pro anniuerſario. 1.4.5

Diuiſio ne fiat, conuenit conſtitutioni anniuerſarij, 1.4.6

Diuiſio rei relictæ pro anniuerſario ꝓhibetur conſtitutione Synodali Archiepiſcopatus Toletani. 1.4.7

Diuiſio Lothis, & Abrahæ fratrum refertur, 1.7.56

Diuiſio aliter fit ſecũdum Canoniſtas, aliter ſecundum Legiſtas, 1.7.59

Diuiſio qualiter ſit facienda inter nouum Capellanum & prædeceſſorem, vel eius hæredes, & numeris, 24. & 26. 2.11.21.

Diuiſionem fieri ꝓ rata anni in fructib. terræ in beneficiis & Capellaniis de conſuetudine ſeruatur. 2.11.26

Doctor Fœlicianus tenuit per ſolam oneris anniuerſarij impoſitionẽ cenſeri inductũ vinculum maioratus, ſed eius opinio reiicitur, 1.4.47

Doctores communiter tenent licita eſſe ſtatuta communitatum requirẽtium qualitatem ſanguinis, 2.4.10

Doctores aliqui tenuere, Romanum Pontificem conferendo beneficia amobilia ex certa ſcientia mutare eorum naturam, Author autem diſtinguit, 2.6.5

Dominus poteſt rẽ feudalem relinquere pro anima, licet vaſſallus non

poſſit,1.19.22

Dominus bonorum,ſi claruerit tranſactio anno & duobus menſibus, recuperat bona ſolutis expenſis, & reſtituenda ſunt, tam in foro exteriori quam interiori,1. 22. 15

Dominus ſerui ſi abfuerit, nec ſciatur vbi ſit, nec ſint hæredes coniuncti, non datur redemptioni, & manet liber.1.22.15.

Domus cõmittentium crimen leſæ maieſtatis, quare deuaſtentur, 2. 40. 124

Dos Eccleſiæ debet eſſe libera à preſtatione cenſus.1.18 1

Dos relicta pro virginib. orphanis maritandis, an poſſit dari habentibus patres pauperes & inutiles?1.21.31

Dotes an poſſint dari monaſteriis ad alimoniam ingredientis.1. 21.91

Dotem relictam pro matrimonio, non lucratur contrahens inualide, 1.21. 42

Dos relicta pro puellis, ſeu orphanis maritandis datur viduis,1.21.88

Dos relicta pro orphanis puellis maritandis, an amittatur, ſi alter ex coniugibus ante velationem deceſſerit. 1.21. 54

Dos relicta pro virginibus maritandis, an ſecure retineatur à corrupta. 1. 21. 90

Dubia ſemper ſumenda ſunt in fauorem inquiſiti.2.4 36

Duo ſpecialia poſſunt concurrere quãdo proueniunt ex diuerſis fontibus, & quando vnum venit in conſequentiam alterius, & ſæpè admittitur concurſus fauore dotis in muliere fide iubente pacto nudo, 1. 10. 94

Duobus concurrentibus ille prefertur qui habet potentius ius.2.22.24

Duo actus etiam minores tempore decem annorum ſufficiunt ſi dubitetur an fundator voluerit Capellaniam eſſe collatiuam.2.1.54

Duplex vinculum potentius iuuat, cum duo vincula ſint fortiora vno. 2.3.34.

E.

ECcleſia quoad res temporales vtitur iure communi.1.12. 33

Eccleſiis venerabilibus collata pro remedio peccatorum, aliis vſibus applicari non debent. 1.14.33

Eccleſia ſi indigeat reparatione, poteſt reſici ex relictis pro conſtruenda Capella, vbi ſunt alia plures ad ſuffuientiam,1.14.30

Et contrarium defendit Lucas de Penna, qui hoc dicit reſeruatum Sedi Apoſtolicæ,ſed diſtingue.1 14.31.& 37

Eccleſia dicitur viduata, quæ habet Epiſcopum,ſed inutilem.1.21.35

Eccleſia Dei pro ſui regimine indiget literatis, & itidem Regnum, 2.3. 10.

Eccleſia eſt diligẽda propter Eccleſiam, non autẽ ppter temporale lucrum, 2.8.10.

Ædes.

Ædes committentium delictum læſæ Maieſtatis humanæ, deuaſtantur, & aratro inducto ſale aſperguntur, & de origine & ratione. 2.4.125

Edicta ſi ponantur ab Epiſcopo, nullo inſtante poteſt patronus petere ſibi indulgeri tempus iuris. 2.9.49

Edictis poſitis inſtantibus intereſſe putantibus, an debeat ſuſpẽdi iudiciũ ad inſtantiam patroni volentis præſentare ordinandum intra tempus à iure ſibi conceſſum. 2.9.51

Edicta quo loco ponenda ſint. 2.10.33

Edicta ſunt relinquenda in valuis Eccleſiæ, & quare. 2.10.34

Edicta debent notari literis & lingua vulgari, vt ab omnibus legi & intelligi poſſint. 2.10.36

Edictum ſi omittatur in collatione Capellaniæ collatio eſt nulla. ibid. 39

Edicta ſunt ponenda termino competenti aſſignato ad comparendum. ibid. 44

Edicta breuiſſimo termino aſſignato ponentes, quia non ſatisfaciunt formæ à iure inductæ, ad prouidendum etiam poſt collationem tenetur admittere ſua intereſſe putantes. 2.8.47

Edificatio, & reparatio à pari procedũt ſiue mutetur priſtina rei facies. ſiue retineatur, limita quãdo fit refectio operis totaliter diruti. 1.1.48.49

Eleemoſyna conſueta dari pauperibus, debent perpetuo dari. 1.12.22

Emens dominum ab eo qui vicino promiſerat non aperire feneſtram, poterit aperire, quia obligatio ſolum fuit perſonalis, limita vt ibi. 1.2.8

Emphyteuſis non poteſt alienari in potentiorem, & ſic in Eccleſiam clericum militem, & ciuitatem. 1.19.3

Emphyteuſis venit in generali obligatione bonorum, imo & emphyteuſis eccleſiaſtica. 1.20.40.

Emphyteuticam rem obligare redundat in commodum directi dominij. 1.20.41

Emphyteutica res non exiit de poteſtate debitoris per ſimplicem obligationem. 1.20.42

Emphyteutica res ex cõmuni lege contractus non poteſt alienari in Eccleſiam, & ſic procedit regula legis ſi creditor. §. fin. ff. de diſtractione pignorum. 1.20.50.

Epiſcopus debet ſumma ope niti quod anniuerſaria impleantur. 1.4.11

Epiſcopus debent Domino reddere rationem de bonis fabricæ. 1.12.30

Epiſcopus ſi ter, quaterq́; memoriam Miſſarum, vt Capellaniam conferant ſpacio longi temporis, erit in poſterũ Capellania collatiua. 2.1.50

Epiſcopus poteſt filio legitimo & conſanguineis beneficia conferre. 2.2.3

Epiſcopus poteſt dare conſanguineis bona Eccleſiæ ſolita infeudare. 2.2.4

Epiſcopus ſi ſit in quaſi poſſeſſione conferendi præſumitur Capellania collatiua. 2.1.58

Epiſcopus etiam inuito Patrono poteſt diſpen-

diſpenſare circa qualitates requiſitas in Capellano, ſi Eccleſia neceſſitas immineat, ſecus aliàs. 2. 5. 33
Epiſcopus ſi per longum tempus, ter, quater, vel etiam bis Capellaniam, vt collatiuam conferat, erit in futurum Capellania collatiua. 2. 1. 50
Epiſcopus ex vnica collatione acquirit quaſi poſſeſſionem conferendi, & Patronus præſentãdi ex vnica præſentatione, quæ effectum habuerit. ibid. 55. & 56
Epiſcopus debet obtinere aliud beneficiũ diuerſæ ſpeciei, ſi nõ habet ſufficientes redditus pro victu. 2. 7. 16
Epiſcopus poteſt tranſacto termino iuris, præſentationem admittere. 2. 9. 33
Epiſcopus poteſt admittere ſecundam præſentationem remittendo Patrono pœnam quam incurrerat, quia indignum præſentauerat. ibid. 34
Epiſcopus quando poſſit, lite durante, inſtituere, vel debeat œconomum ponere. ibid. 38
Epiſcopus licet inſtituerit durante lite, tamen Patrono reſeruatur ius præſentandi inſtitutum pro conſeruatione ſui iuris non tamen poteſt tollere. ibid. 39
Epiſcopus debet eſſe gratus fundatori. ibid. 57
Epiſcopus dicitur præordinator in conciliis. 2. 10. 2
Epiſcopus dicitur ordinarius collator, quia iure ordinario confert omnia beneficia ſuæ diœceſis. 2. 10. 3
Epiſcopi admittuntur ad partem ponderis, & regiminis Eccleſiæ. ibid. 4
Epiſcopis conceſſa poteſtas conferendi beneficia, eſt limitata regula Cancellariæ ad ea ſolum, quæ vacauerint menſibus Martij, Iunij, Septembris, & Decembris. ibidem 5.
Epiſcopus ſi petit alternatiuam à Pontifice, habet ſex menſes. ibid. 6
Epiſcopus etiam menſibus Papæ in parochialibus eligit magis idoneum ex approbatis ab examinatoribus Synodalibus. ibid. 7
Epiſcopus confert omnia beneficia ſuæ diœceſis quocunq; menſe vacent, ſede Apoſtolica vacante. ibid. 8
Epiſcopus etiam in menſibus Papæ confert præbendas quæ habent annexũ aliquod onus; vt præbenda Theologales. ibid. 9
Epiſcopus in menſibus Papæ confert beneficia tenuiſſima ſecundum aliquos. ibid. 10
Epiſcopus in menſibus Papæ confert praſtimonia quæ non cadunt in reſeruatione Pontificis. ibid. 11
Epiſcopus tenetur conferre beneficia intra ſex menſes, aliàs deuoluetur collatio ad Romanum Pontificem. 2. 10. 13
Epiſcopus conferre tenetur præbendas Eccleſiæ Cathedralis intra tres menſes, limita in beneficiis iuris patronatus. ibid 14. & 15
Epiſcopus tenetur conferre Capellaniã ad ſe

ad ſe deuolutam habenti qualitates à fundatore requiſitas, quia natura beneficij non eſt mutanda. ibid. 27
Epiſcopus ſi conferat ſine patroni præſentatione, valebit collatio, quod ſecus erit patrono reclamante. ibid. 29
Epiſcopus ſi cōferat Capellaniam, tanquam ad ſe deuolutam, cum re vera non eſſet, irrita eſt collatio. ibid. 30
Epiſcopus ſi ſit extra diœceſim, poteſt mittere edictum ponēdum, & quare. ibid. 59
Epiſcopus non debet collationem facere clerico forenſi. ibid. 69
Epiſcopus priuſquam collationem faciat, debet habere notitiam de morte vltimi Capellani, vel reſignationis, ſeu promotionis. ibid. 70
Epiſcopus habēs veriſimilem notitiam de morte Capellani, poterit collationem facere ſub conditione. ibid. 72
Æqualitas eſt ſeruanda inter filios. 2.7.47
Æqualitas eſt inductiua concordia, & amica pacis. 2.7.48
Æqualitas vbi eſt, ibi & amicitia. ibid. 49
Æquitas naturalis, & publica vtilitas conſiſtit in ſepeliendo cadauere in loco per defunctum electo. 2.25 10
Errare non poteſt Pontifex determinando an aliquid ſit peccatum? 2.23.15
Erratur ſæpè propter nimiam ſubtilitatem. 2.1.29
Ætas naturalis hominis enumeratur à monumento quo natus fuit. 1.9.27
Ætas, vel alia cauſa excuſationis ſuperueniens, non liberat à tutela, ſeu alio officio iam iniuncto. 2. 9. 63
Æthyopes, & Indi, an admittantur in locis ſtatutorum ſanguinis. 2. 4. 140
Euariſtus Papa fuit ex patre Iudæo. 2. 4.8.
Ex malo nomine ſiniſtra ſuſpicio infertur. 2.4.135
Examinatio informationum debet fieri ſecrete. 1.11.122
Exceptiones competentes ad impediendam executionem, debent in oppoſitione clare ſpecificari, aliàs non proderunt parti. 2.10.56. & n. 64. & 65.
Exceptio per quam perſona actoris, & rei excluditur à proceſſu ſemper impedit proceſſum. 2.10 64
Exceptione oppoſita ad impediendum proceſſum de neceſſitate prius ſuper ea pronunciandum eſt. 2. 10. 65.
Excommunicatio cum ſit medicinalis, & adhibeatur in medicinam, vt quis exeat à peccato, obediatque Eccleſiæ mandatis, ſi non pareat pertinax eſt. 1.11.43
Excuſſio an ſit legitime facta, eſt pronunciandum. 1.7.40
Excuſſio non requiritur in multis caſibus, vt tertius poſſeſſor poſſit conueniri. 1.8.5

Exequiæ

Exequiæ fiunt pro Regibus Hiſpaniæ in Eccleſiis Regijs cum magna pompa. & expenſis, quæ ſoluuntur a populo pro vna vice tantum. l. l. 40
Exequutoria nobilitatis quam pater litigauit expenſis totius patrimonij defertur maiori filio in quo ſtat ſplendor geniture. l. 7. 10
Exequutoria nobilitatis, licet ſit penes maiorem cæteri fratres ea fruuntur. l. 7. 28
Exequutiuum ius reſultat ex perſonali obligatione. ibid. 31
Exequutores eleemoſynarum poſſunt præuenire diem in earum diſtributione. 1. 9. 53
Exequutio inſtrumenti non continentis certam quantitatem, ſuſpenditur donec quantitas fuerit liquidata. 1. 15. 97
Exequutio quantumuis nulliter facta, non eſt retractanda ſi conſtat condemnatum verum eſſe debitorem. 1. 10. 70
Executor miſſus à delegato ad conferendum debet prius nunciare ordinario. 2. 11. 17
Expeditio Bullarum, ad eſſentiam gratiæ non requiritur de iure communi. 2. 8. 74
Expeditio Bullarum fuit inuenta regulis Cancellariæ ad probationem gratiæ. 2. 10. 75
Expendens in funere alicuius non debet in aliquo lædi, ſed omnia debent ſolui. 1. 25. 42
Expenditur illud Pſalmi 77. cum occideret eos quærebant eum, & reuertebantur 1. 11. 16
Expenditur, l. 8. tit. 23. lib. 8. Recopil. ibid. 31
Expenſæ factæ in medicinis an deducantur de quinto, vel de aceruo. l. 25. 25
Expoſitos educantes Deo, Regi, & Patriæ ſeruiunt. 1. 21. 73
Expoſitos educantes poſſunt implorare officium iudicis, vt compellat diuites eleemoſynas pro expoſitis educandis dare. ibid. 74
Expoſiti vt alantur debet fieri mutuum de bonis communibus. ibid. 75
Expoſitorum nutritores parentum nomen ſibi aſſumunt. ibid. 76
Expoſitis puellis poſſunt dari dotes relictæ pro orphanis maritandis. ibid. 66
Expoſitis puellis poſſunt dari dotes relictæ pro naturalibus dotandis, cùm præſumatur eſſe illius loci quo expoſitæ fuere. ibid. 78
Expoſitis ſunt incapaces officiorũ ſanctæ Inquiſitionis, & Eccleſiarum, collegiorum, & confraternitatum requirentium puritatem ſanguinis. 2. 4. 37
Expoſiti in quibus ſtatutis admittentur. ibid. 39
Extenſio non fit in grauaminibus nec de perſona ad perſonam, ad amplicandum fideicommiſſum odioſum. 1. 9. 8

Extenſio

Digitized by Google

Extenſio ſtatuti ſit fauore animæ ex identitate. 1.20.72
Exulati nō poſſunt funerari in eo loco à quo fuerunt facti exules. l. 25.37

F.

FActum iudicis reputatur factum partis. 1.20.12
Factum nō dicitur, dum aliquid ſupereſt agendum. 1.20.66
Factum non dicitur quod non durat factum. 1.21.44
Factum nō dicitur, dum aliquid ſupereſt agendum. 1.21.48
Facere non dicitur, qui non facit tempore congruo. 1.18.9
Faciendum eſt quod neutri litigatori onéroſum ſit. 2.4.29
Facilius tolluntur facienda, quam facta. 1.14.19
Facultate conceſſa ad faciendum maioratum, poteſt qui obtinuit anniuerſarium maioria facere. l.5.62
Facultas ad maioratum facilius cōcederetur à Principe, ſi impetrans expreſſiſſet vnicum filium habere, & quare? 1.5.71
Facultatis in impetratione non eſt neceſſarium facere mentionem liberorum. 1.5.74
Facultatib. monaſterij deficiētibus minui debent onera & ſuffragia. 1.15.3
Familia conſeruatur per maſculos, deſtruitur per fœminarū ſucceſſionē, cum fœmina ſit finis familiæ. l.5.88
Familia quare plus conſeruatur per ſucceßionem maſculorum quam fœminarum. 1.5.90
Familiæ vocabulum differt à nomine deſcendentium, tamen plures eam differentiā impugnāt. 1.6.12. & 13
Familia comitum de Orgaz laudatur, & referuntur viri illuſtres illius. 1.25.35
Fauor idē validitatis legati operatur duo diuerſa, & quod vnum diuerſimode accipiatur. 1.20.98
Fauor dandus eſt probationibus quoties res eſt in obſcuro. 2.4.35
Fœmina eſt capax ſucceßionis anniuerſariorū, & iuris Patronatus, & poteſt eſſe executrix teſtamēti. 1.5.77
Fœmina non cenſentur excluſa, vbi agnatio non eſt conſeruanda. 1.5.78
Fœmina ſolent melius adimplere iuſſa pia. l.5.79
Fœmina maior excluditur à maſculo minore, quoties bona, lege vel conſuetudine deferuntur primogenito. l.5.80
Fœmina præfertur maſculus in re vni adiudicanda. ibid.
Fœminæ in multis ſunt deterioris conditionis quam maſculi. l.5.84
Fœminis non eſt tam exacta adminiſtratio vt in maſculis. 1.5.85
Fœminæ ſunt fragilis conſilij, & contra propria cōmoda ſæpe laborāt. 1.5.86
Fœminæ maiori præfertur maſculus minor in anniuerſario, quod defertur iure maioriæ. 1.5.87
Fœmina generat, & cum viro ſeminat, licet ſecundum plurium opinionem fœmineum ſemen nō ſit præciſe neceſſarium ad generationem. l.5.95

Digitized by Google

Ferdinandus Menchaca, & Bartholomæus Humada nitũtur defendere ſuſtinendã conditionem quod Epiſcopus ſe non intromittat ſi ſubſtituatur alia pia cauſſa. 2.1.20
Feſtum corporis Chriſti quare non celebretur in die cœna Dom. l. 24. 9
Feudalia bona non ſunt maioratus, licet ſint affecta onere, exceptis Ducatus, Marchionatus, & Comitatus bonis. 1.4.19
Feudalia bona diuiduntur inter agnatos taliter, quod non confundatur ſeruitium. 1.4.20
Feudalia bona non poſſunt pro anima relinqui. 1.19.6
Feudi antiqui, & noui differentia. 1.19.16
Fideicommiſſum eſſe inductum eſt maximum argumentum conſtitutionis maioratus. 1.4.2
Fideicõmiſſum perpetuum inducitur per ſubſtitutionem de duobus antiquioribus de domo cum onere anniuerſarij. 1.4.13
Fideicommiſſi vinculum, ita inducitur tacite, ſicut expreſſe. ibid. 14
Fideicommiſſi vinculum, non inducitur per ſolam oneris anniuerſarij impoſitionem. ibid. 15
Fideicommiſſum, & maioratus differunt in multis. ibid. 23
Fideicommiſſum ſolum relinquitur teſtamento, maioratus teſtamento, & per ſcripturam. ibid. 24
Fideicommiſſarius non poteſt capere propria auctoritate, niſi illi cedantur actiones reſtituta hereditate: ſecus eſt in maioratu. ibid. 25
Fideicommiſſa diuiſibilia ſunt cum plures in eis ſuccedant, ſecus in maioratibus. ibid 27
Fideicommiſſum eſt onus, & vni impoſitum ad alium non extenditur. 1.6.7
Filia maior in maioratibus, & anniuerſariis excluditur à maſculo minore contra Salazar. 1.5.75
Filiorum appellatione in odioſis non veniunt nepotes. 1.6.5
Filiorum appellatione non veniunt nepotes ex ꝓpria ſignificatione vocabuli, maxime vbi tractatur de incommodo. 1.6.6
Filij directe neq; oblique poſſunt in legitima grauari. 1.7.30
Filius qui ſe abſtinuit ab hereditate patris poteſt inire pacem cum occiſore patris. 1.13.2
Filij, & cognati ſi negligant redimere parentes, vel cõſanguineos captiuos, non tantum poſſunt exheredari, ſed & eis denegatur ſucceſſio, & defertur Eccleſiæ. 1.22.8
Filio mortuo relictis patre, & matre vterquiſq; parens admittitur ad ea bona, quæ filio ſui contemplatione prouenerunt ſecundum Bart. commun. receptũ ſed cõtra n. 43. 2. 3. 39
Finis prius eſt in intentione, licet ſit poſterior in executione. 1.25.16
Fratres oderunt Ioſeph, eo quod pater plus eum diligeret, & feciſſet ei tunicam. 1.7.51

Digitized by Google

Fratres, nec vnum iota patiuntur fratres anteferri. 1.7.52
Frater vtrinq; coniunctus, licet in hereditate fratris preferatur, tamen quando agitur de patris, ſeu matris hereditate, omnes filij æqualiter admittuntur. 2.3.35
*Frater an ſit vtriq; coniunctus non attenditur, quando tractatur de ſucceſſione feudi. ibid.*36
Frater maior ex vno latere coniunctus, præfertur alteri minori fratri, vtrinq; coniuncto in ſucceſſione maioratus. 2.33.37
Frequenter dicitur fieri, quod bis fit. 1.12.42
Frigiditas ex parte vxoris non impedit matrimonium. 1.5.93
Fructus anniuerſarij ſi augeantur, augeri debet numerus miſſarum. 1.15.18. & 19
Forma ſeruāda in bonis deperditis, vt efficiantur moſtrenca. 1.22.12
Fornarius qui ſe obligauit coquere panem familiæ, an teneatur familia augmentata? 1.16.9
Forenſis dicitur qui loco vbi celebrāda eſt Capellania, natus nō eſt, maxime ſi alibi domiciliū habeat. 2.3.20
*Ferus Sepulueda non eſt attēdendus in Capellaniis cum in eis non ſuccedatur iure hereditario. ibid.*45
Fundans ſe in vita alicuius eam probare debet. 1.9.43
Fundans ſe in diuturna præſtatione inducendo eam tanquam modum, & formam non obtinet. 1.12.2
Fundator Eccleſiæ ſi iuſſit dare quotannis patrono candelam in die Purificationis, & mortuo patrono remaneant plures filij, licet ad omnes tranſeat ius patronatus, non omnibus eſt danda candela. 1.17.5
Fundator dicitur caput ſuæ lineæ affectiuæ. 2.2.15
*Fundator ſi dixerit, de mi linage, admittentur tranſuerſales. ibid.*22
Fundator ſi fuerit originarius loci vbi celebratur Capellania, & puri ſanguinis ſumitur conjectura volūtatis ex factis & dictis per eum in vita. 2.4.117
Fundator Capellaniæ licet diſponat, q̃ præſentetur ſacerdos in Capellania, poteſt præſentari idoneus ad presbyteratum. 1.23.16
Fūdator Capellaniæ ſi exprimat, quod præſentetur actu ſacerdos, debet presbyter præſentari. 2.5.20
Fundator Capellaniæ ſi proferat verba ex quibus colligatur voluiſſe, quod ſacerdos præſentetur, debet presbyter præſentari. 2.5.21
Fundator Capellaniæ ſi non adiecerit reſidendi conditionem, poterit Capellanus libere abeſſe, & per alium miſſas dicere. 2.8.42
FūdatorCapellaniæ, an poſſit diſponere q̃ ſi patronus intra terminum iuris non præſentauerit, alius præſentet, & num. ſ qq. 2.9.25
Fundans Capellaniam cū Epiſcopi conſenſu, poteſt apponere cōditiones, q̃ minuant iura Epiſcopalia. 2.9.31

Fundans Capellaniam cũ Epiſcopi conſenſu, poteſt diſponere, quod patronus habeat ad præſentandum pluſquam quadrimeſtre, & ſemeſtre. 2.9.30

Funus corporis non impeditur ob æs alienum. 1.25.20

Funera olim fiebant ſumptibus Eccleſiæ, non defunctorum. 1.25.38

Funera ſi filius faciat, non cenſetur ſe immiſcere. 1.25.43

Furti inſtar eſt, de alieno largiri. 1. 8. 19

G.

Generatio fit ex teſtimonio medicorum etiam quod fœmina non ſeminet in coitu, modo concurrat paſſiue. 1.5.92

Generalis demonſtratio non facit rem certam, cum generalitas pariat obſcuritatem. 1.10.8

Generali prohibitioni ſemper cenſetur exceptuatus actus qui fieret ex neceſſitate. 1.20.1

Genitiuus fundatoris iunctus cum dictione, ex, denotat originem lineæ. 2.2.12

Genitiuus denotat cauſſam efficientem. 2.2.13

Gẽtilitas vt ſuos ſepeliret eleemoſynas aggregare curabat. 1.25.40

Gloſſa l. tale pactum, ff. de pact. de veriſimilitudine, procedit in omni materia. 1 18.10

Gradu æquali ſi duo exiſtant, iure canonico inſpecto, eo in caſu quo ius canonicum ſit attendendum, & in ſpecto iure ciuili, alter ſit proximior, iſte eſt præferẽdus, ſecundum communem opinionem. 2.3.33

Gratia de beneficio expectante ad collationem aliquorum nõ exequitur in beneficio expectante ad collationem vnius tantum. 1.10.83

Gratia vnico verbo fit. 2.10.67

Gratia ante expeditionem literarum dicitur informis. 2.10.80

Gratia cenſetur facta ſub conditione ſi litera expediantur, & ita non habet effectum literis non expeditis. 2.10 81

Gratia poteſt probari teſtibus. 2.10.83

Gratificationi locus eſt, data paritate idoneitatis. 2.10.34

Grauatus dare rem emphyteuticam pro anniuerſario, ſi vendere noluerit adimpleuit dãdo æſtimationem. 1.19.15

H.

Habens beneficium manuale, & amobile, tenetur horas canonicas recitare. 2.6.15

Habitatores villæ de Tepes mirifice celebrant hanc feſtiuitatem, & Primates populi ſcenis & comœdiis inſeruiunt. 1.24.12

Habitatio, & nominatio ſimul faciunt præſumere originem. 2.4.48

Habitus clericalis ſufficit ad quaſi poſſeſſionem beneficij. 2.5.4

Heredes plures, eius qui lite cœpta deceſſit tenẽtur vnum procuratorem conſtituere. 1.4.35

Heredes

Hæredes omnes qui in locũ vnius ſubſtituuntur pro vna perſona habentur. 1.4.37
Hæredes imponentis cenſum tenentur, etiamq; res cenſuata ſint translata in tertium. l.9.30
Hæres non poteſt præuenire diem ſolutionis adiectum gratia legatarij. l. 9. 52
Hæredes habentes ius ad hæreditatem ſi inſtituantur, & vnus ſolus appareat habere ius, ille ſolus cenſetur inſtitutus, limita vt ibi num. 82.l. 1.c. 10. num. 81
Hæredibus applicatur datum pro pace mortis clerici. 1.13.13
Hæres habetur loco teſtamentarij, & executoris teſtamenti, quando ſolutis legatis nihil ei remanet. l. 20. 53
Hic, hæc, hoc, eſt demonſtratiuum ad oculum. 1.5.59
Hypotheca, & onus rei iniũctum differunt. 1.8.14
Hypotheca non contrahitur niſi adſit perſonalis obligatio cui ſupponatur, ſiue hypotheca ſit expreſſa ſiue tacita. 1.8.15
Hypotheca dotis incipit poſt ſolutum matrimonium, quia ab eo tempore incipit actio perſonalis, licet retrotrahatur ad ſimilitudinem implementi conditionis in actione perſonali. 1. 8. 17
Hypotheca etymologia. 1. 8. 18
Hypotheca licet nõ poſſit conſtitui ſine obiecto perſonalis obligationis, conſtituta tamen poteſt ſeparari à perſonali. 1.8.19
Hypotheca non cõtrahitur vbi onus rei imponitur. 1.8.23
Hypotheca ſpecialis debet excuti prius quã perueniatur ad alia bona debitoris, niſi adſit clauſula, quod ſpecialitas non deroget generalitati. l. 23. 17
Hypotheca nõ requirit ſcripturam, & probatur teſtib. 1.23.19.
Hypotheca probata teſtibus præfertur ſcripturæ poſteriori 1.23.19. & 20
Hiſpaniæ Reges ſibi conſulũt relinquẽdo memorias miſſarum. 1.1.41
Hiſpaniæ priſci Reges diuerſa ſepulchra ſibi parabant, quouſq; prudẽtiſſimus Philippus ſecundus admirandum templum diui Laurentij ædificauit. 1.1.44
Hiſpani ſunt deſcendentes Gentilitiæ gentis. 2.4.67
Hiſpaniæ Gentiles receperunt fidẽ ſtatim, quod Apoſtoli & diſcipuli prædicauerunt. 2.4.68
Hiſpani omnes reputantur Chriſtiani veteres, cum potius ſit ſumenda cõiectura à naturali totius regni progenie Gentilitiæ gentis, quã ab introcluſa per aliquos cõuerſos ex Iudæis & Mauris. 2.4.69.
Hiſtoriæ & chronicæ antiquæ præferuntur etiam teſtib. viuis. 2.4.58
Hiſtoriis, & chronicis eſt credendum, & probant in deciſionibus cauſarum. 1.25.32
Homo ſicut dũ in carne eſt, poteſt gra-

tiam amittere per peccatum, vt n.11.ita & conſequenter pœnitentiam conſequi.1.11.13
Hominum adiectione plus deſideratur ampliari imperium quā pecuniarum copia.1.21.2
Horam apponere in ſcripturis eſt vtile.1.9.47
Humiles frequenter ignorant ſuos aſcēdentes.2.4.34.

I

IGnarus licet in dignitate cõſtitutus viliſſimus habendus eſt.2.3.5
Ignobiles admittũtur in officiis publicis ob penuriam nobilium.2.4.121.
Illa non dicuntur reſpui à natura qua habent aptitudinem quamuis non actum.2.5.19
Illud propter quod eſt, potius conſideratur, quando quid eſt propter aliud.1.24.3
Imago diui Petri quare ponatur in Bulla plumbatis ad ſiniſtram, diui Pauli autem ad dexteram.1.7.19
Immemorialis habet vim tituli data capacitate perſona poſſidẽtis, & rerum poſſeſſarum.1.5.41
Immemorialis corruit dato initio ſeu principio.1.5.45
Impedimentum qui poteſt remouere non excuſatur, & ei currit tempus.1.11.39
Impedito nõ currit tempus ad praeſentandum licet ſua culpa impedimentum inciderit.2.9.36
Impeditus non eſt qui poteſt agere petendo licentiam.1.20.63.
Impēſa neceſſaria pro ſepultura prius ſoluitur quam alia defuncti debita.1.25.21
Impenſa funeris non ſolum praefertur creditoribus perſonalib. ſed & hypothecariis, & quid hodie iure Regio.1.25.23.
Imperium plus deſideratur ampliari hominum adiectione quā pecuniarum copia.1.21.2
Imperiti ſepe confundunt nomina & terminos.2.1.32
Impotentia caſum qui ſibi dederit non excuſatur.1.11.40
Incertitudo vitiat probationē.1.11.41.
Incerta iudicare nemo praeſumere debet.1.10.1.
Incertitudo eius cui dandū eſt vitiat promiſſionem.1.10.3.
Incertitudo diei quo quis promiſit ſiſtere certo loco reddit ſtipulationē inutilem.1.10.4
Incertum ſi ſit cui ex duabus vēditionibus adiectio facta ſit neutra venditio reſoluitur.1.10.5.
Incertitudo petitionis impedit prolationem ſententia.1.10.6.
Incerta petitio nullum producit effectum.1.10.10.
Incertitudo quando cauſatur ex facto rei, admittitur libellus incertus. & obſcurus, exēplificat vt ibi.1.10.11
Incertitudo loci vbi domus faciēda eſt vitiat ſtipulationem.1.10.13
Incerta partis ſi tradatur poſſeſſio nullum

lius eſt momenti traditio.1.10.14

Incertitudo vitiat mandatum, collationem beneficii, priuilegium, tutelam, & citationem.1.10.20

Incerta redditur citatio, & nulla, ſi citatus neget ſe citatum.1.10.21

Incertitudo hæredis vitiat inſtitutionem, & legatarij legatum itidem, & incertitudo rei legatæ.1.10.25

Incertitudo mortis teſtatoris vitiat hæreditatis aditionem.1.10.27

Incertitudo vitiat etiã in materia fauorabili, & libertatis, ſi ignoretur cui ex multis ſeruis fuerit data libertas.1.10.33

Incertitudo vitiat ſponſalia.1.10.34

Incertum eſt quod probari non poteſt, vel quia dubium & obſcurum, vel quia de eo non apparet.1.10.62

Incertum dicitur quoties, nec à natura nec ab homine habet certos fines, & quod ignoratur.1.10.63

Incertitudo vitiat actum, quãdo adeſt in perſona, loco die, vel quantitate, quorũ declaratio, vel expreſſio neceſſaria eſt ad actus perfectionẽ & ſubſtantiam.1.10.64

Incertitudo ſi verſetur circa rem, actus eſt in ſuſpenſo donec certificetur.1.10.66.

Incertum non dicitur quod venit per iudicem certificandum.1.10.77.

Incertitudo regulariter, ſicut & alia, etiam dotem viciat cũ dos variabilis ſit, & non detur ſemper vniformiter.1.10.92

Incertitudo ſi verſetur circa rem religiam fauore piæ cauſæ valet. 1. 10. 95

Indefinita quando æquipolleat vniuerſali.1.17.18

In diſtinctiuis ſufficit adeſſe vnum vel alterum.2.5.10

Indiuiduitas cauſatur ex parte rei. 1.4.34.

Indi & Æthyopes, an admittantur in cõgregationib. habentib. ſtatuta puritatis ſanguinis.2.4.140.

In dubio non eſt præſumendum, quod Princeps velit tollere ea quæ alicui acquiruntur iure ciuili, naturali ratione munito.1.10.57

In dubio videtur quis relinquere ius quod habet in re.1.19.20

In dubio non eſt præſumendum Papã velle mutare naturã beneficij amobilis.2.6.6

Inducitur illud axioma propter quod vnum quodque tale, & illud magis, pro celebrando feſto corporis Chriſti.1.14.5

Immobilibus legatis venit fundus pignoratus pro tanto quantum valet quaſi à debitore derelictus. 1.20.31.

Inæqualitas eſt inductiua diſcordiæ. 2.7.50.

Inferens ſibi mortem etiam voluntariè non priuatur ſepultura, ſi poſt illatum ſibi vulnus pœnituerit, & ad dominum reuertatur oſtendendo ſigna contritionis peccati.1.11.11

Inimicitiæ ſi ortæ fuerint à morte teſtatoris, an legatum amittatur.1.11.27

Iniquum

Iniquum eſt tollere libertatem ingenuis hominibus diſponendi de reb. ſuis. 2. 1.14

Iniuriarum poteſt quis agere contra turbantem in vſu rei ſua . 2. 1.15

Inquiſitus eiuſq; pater aut auus ſi fuerint bene reputati in loco habitationis, ignoretur tamẽ auus vbi natus fuerit, vel ſit forenſis quid faciendum. 2.4.50

Inquiſitus praẽdens ſi excludatur viſis informationibus, quia non ſatiſfacit requiſitis, per ſtatutum poteſt petere, vt iterum fiat probatio ſua qualitatis, & quare? 2.4.90.

Inſtitutus habet ius in re ante apprehenſam poſſeſſionem. 2. 4.56

Inſtitutus per præſentationem eius, qui erat in poſſeſſione præſentandi licet alter obtineat in lite non remouetur. 2. 8.40

Inſtitutionem, & poſſeſſionem Capellaniæ virtute ſententiæ ab ordinario latæ fuiſſe attentatam, attento iure communi, domini de Rota reſoluerunt: tamen attenta diſpoſitione Concilij, ſenſerunt difficultatem, & in quo. 2.11.6

Intelligitur textus in authentico de reſtitutione fideicommiſſi. 1.6.14

Intelligitur textus in cap. ſi quis poſitus de pœnitentia diſtinct. 7. qui eſt diui Auguſtini de eo qui in vltimo vita ſpiritu pœnituit. 1.11.17

Intelligitur l.8.tit.23.lib.8.Rec. iuxta diſtinctionem iuris communis: ſed contra infra. 1.11. 44

Intelligitur d. l. Regia §. vt accipiatur ſimpliciter, & ſine aliqua diſtinctione. 1. 11. 47

Interpretatio in dubio eſt ſumenda, vt minus cenſeatur hæres grauatus. 1. 4.7.

Interpretatio taliter ſumenda eſt, vt ceſſet ſuperfluitas. 1. 3.26

Interpretatio ceſſat in caſu claro. 1. 3. 32.

Interpretatio ita eſt ſumenda, vt non contra veniatur propria ſignificationi vocabuli. 1. 3. 33

Interpretatio ſumitur contra ſignificationem vocabuli vbi aliter nihil operaretur diſpoſitio. 1.3. 34

Interpretatio qua fauet animæ ſemper ſumenda eſt. 1. 3. 41

Interpretatio ſumitur ex modo ſuccedendi per decennium, vt in bonis anniuerſarij ſuccedatur iure maioriæ, licet ad præſcriptionẽ requiratur immemorialis. 1.50.47

Interpretatione ſunt adiuuanda leges lata cauſa ſobolis procreandæ. 1. 21. 7.

Interpretatio in negatiua fit per prius, & poſterius. 1. 50.26

Ioannes Iannez Parladorius reprehẽdit noſtrates, eo q; omiſerint tractare, an l.7. titulo 7.lib.5.Recopil. habeat locum in caſu ſucceſſionis, cum non viderit Doctorem Pelaez Mieres. 1. 5.33

Ioannes Iannez Parladorius defenditur, contra quem inuehit Laſſarte. 1. 20.52.

Irne-

Irnerius qui tranſtulit authenticas de libro Authenticorum ad Codicem non habuit poteſtatem legis cōdendę. 1. 8.2

Iudex quando habet inſpectionem oculorum (vulgo viſta de ojos) poteſt iudicare ſecundum inſpectionē, & quod ipſe nouit omiſſis probationibus.1.10.36

Iudices ſupremi Senatus poſſe iudicare ſecundum conſcientiam multi viri docti tenuere, ſed cōtrarium autor. 1.10.37.& 38.

*Iudices tenentur ſeruare figuram iudicij iure gētium, vel naturali ratione inducta,& admittere defenſionem partium.*1.10. 51

Iudex poteſt conuertere iudicium executiuum in ordinarium,& condēnare via ordinaria, ſi proceſſus eſt bene inſtructus, & cauſa non meretur executionem, vt conſulatur expenſis partiū, & vitetur circuitus.1. 10.72

Iudices qui dieb. Paſchalibus compellunt creditores dimittere debitores incarceratos parua quantitate accepta, an iuſtè faciant? 1.22.28.

*Iudex ex officio tenetur facere quod neutri ex partibus oneroſum ſit.*1. 22.29

Iudices in relaxandis debitoribus carceratis diebus Paſchalibus qualiter procedere debeant.1. 22.35

Iudices debent patiēter ferre ſuaſiones quas eis aduocati faciunt p relaxandis pauperib.à carcere.1.22.38

*Iudex poteſt ſe in diſpoſitarium eligere non exiſtente perſona idonea.*2.11. 11.

Iuriſdictionis voluntariæ actus poſſūt expediri extra diœceſim & territorium.2.20.61

*Ius patronatus ſi ſit fundatum à clerico de bonis patrimonialib poteſt, vt laicus variare.*2.9.11.

Iuſſus contrahere cū nobili ſub amiſſione maioratus adimplet ſi contrahat cum nobili ex priuilegio. 2. 4.99.

L

Abore ceſſante ceſſat conceſſum propter laborem.2.8.17.

*Laicus ſi ſit Patronatus cum clerico,& ambo ſimul prǣſentent; an poterit variare?*2.9.12

Laicus poteſt eſſe arbiter in cauſa ſpirituali ſimul cum clerico. 2. 9. 13

*Laici in omnibus in quibus habuerint indiuiduum ius cum clericis gaudēt eorum priuilegiis.2.9.*15

Laudatur illuſtriſſimus Cardinalis Zapata filius Comitis de Barajas. 2.9. 19

*Laudemium an debeatur ex alienatione neceſſaria etiam ſi conuentiū ſit, quod ex omni alienatione debeatur.*2.20.3

Laudemium nō ſoluitur ex alienatione neceſſaria, quia emptor non habet neceſſe inueſtiri à domino, ſed contra n.11.& 14.l.1.c.20.n.9

Laudemium non ſoluitur emente domino nec defalcatur ex pretio, ex

quo non datur alicui inueſtitura.1.20.10

Laudemium ſolui ex alienatione neceſſaria verius eſt.1.20.11

Legantis munificentia pro anniuerſario debet inſcriptione notari p eius memoria.1.20.10

Legatum alimentorũ factum pauperi ſiue diuiti, ſemper cenſetur ad pias cauſas.1.2.19.

Legatum relictum p anniuerſario cẽſetur relictũ ad pias cauſas. Quod procedit quocumq; modo, vel quacumq; dictione fuerit relictum, nã id cõtingit ſpeciali fauore piæ cauſæ.1.2.20. & 21

Legatum ſumit interpretationẽ à cõſuetudine teſtatoris.1.2.23

Legatum redditum importat q percipitur ex fundo.1.2.24

Legatum potius toleratur quod ſit inutile, quã quod teſtator cenſeatur grauare hæredem.1.3.8

Legatum pauperib. indeterminatè relictum, valere iure communi defẽdit Baldus, ſed contrarium eſt verius.1.10.76.& 84

Legatum relictum pauperib. vel aliis incertis omnes conueniunt ſuſtineri fauore piæ cauſæ.1.10.84

Legatum ad viam publicam reficiendam non expreſſa quãtitate valet, & arbitrio iudicis definitur quantitas neceſſaria pro via reficiẽda ſecundum facultates promiſſoris: ſecus ſi legetur ad viã priuatã.1.10.85

Legatum p ædificãdo monaſterio ſtãte incertitudine loci ſubſtinetur quia eſt duplex fauor, & religionis, & vltima voluntatis.1.10.88

Legatũ incertũ dotis ſubſtinetur quia adeſt fauor dotis, & vltimæ voluntatis, quod ſecus erit in promiſſione dotis ſimplici.1.10.89

Legatum promiſſis, vel pro virginibus maritandis, vel redimẽdis captiuis relictum non expreſſo nu. valet, & quantitas expendenda declaratur arbitrio boni viri.1.10.97.& 98

Legatum incertũ relictum ſcholaſtico ad ſtudia valet.1.10.99.

Legatum pro anima nõ addito quid, taxatur arbitrio boni viri.1.10.100

Legatum relictum Eccleſiæ parochiali ab habẽte duas parochias valet, nõ obſtante incertitudine, & inter vtramq; diuiditur.1.10.101.& 102

Legatum reuocatum cenſetur propter inimicitias capitales ſuperuenientes etiamſi poſt teſtamentum fecerit codicillos, & non reuocauerit.1.11.21

Legatum vt reuocetur ſufficit probare inimicitiã per duos teſtes, licet aliqui requiri quinq; teſtes tenuerint.1.11.22

Legatum relictum Eccleſiæ pro ſepultura extinguitur, ſi poſtea eã alibi elegerit.1.11.28

Legatum cenſetur reuocatum reuocato onere ei adiuncto, & declaratur n. ſequenti, vt procedat in modo, & in conditione.1.11.29

Legatum facto teſtatoris amittitur ſiquidem

quidẽ magis eo quã verbis voluntas teſtatoris declaretur.l. 11.30
Legatum relictũ Eccleſiæ pro ſepultura & orationib. ſeu anniuerſario, non cenſetur reuocatũ, licet relinquens decedat excõmunicatus. Quod ampliatur, vt procedat, etiamſi teſtator dixerit, quod Eccleſia non lucretur legatum, niſi in ea ſepultus fuerit. l. 11. 32. & 33
Legatum non reuocari propter inimicitiã ſi teſtator cauſam dederit, cõmunis ſententia habet licet aliqui teneant contrarium. l. 11.37.
Legatum relictum cũ onere, ſi euincatur pro parte onus quoq; minui debet pro rata. l. 15. 11
Legata pecunia debita, non comprehenditur ea pecunia quæ teſtamẽti tempore deberetur. l. 16. 4
Legato fundo cum inſtrumentis, non veniunt inſtrumenta quæ poſt tempus teſtamenti reperiuntur. l. 16. 5
Legatum cenſetur ademptum, ſi res legata pignoretur pro tanto quantũ valet. l. 20. 28
Legatis immobilibus venit fundus pignoratus ꝑ tãto quantũ valet quaſi à debitore derelictus. l. 20. 31
Legatum pro virginib. maritandis nõ patitur commutationem cum alio pio opere, niſi id fiat à R. Põtifice de plenitudine poteſtatis. l. 21.10
Legatũ ad nuptias debetur, & poteſt peti, etiamſi puella non ſit nubilis ætatis. l. 21. 16
Legatum certæ quantitatis Mariæ relictum pro ea maritãda eſt purum & poteſt peti ante nuptias, & de ratione. l. 21. 17
Legatum ad nuptias eſt ſoluendum ſine aliqua cautione, & quando requiratur cautio, & de intellectu. §. Titio genero. l. 21. 19
Legatum ad nuptias eſt purũ. & mortua puella antequã contrahat trãſit ad hæredes. l. 21. 21
Legatum ad nuptias non dicitur modale l. 21. 21
Legatum relictũ pro dote purum, vel conditionale indicatur conijcturãdo verba relinquentis. l. 21. 22
Legatum pro virginib. maritandis generaliter relictum ſemper eſt cõditionale l. 21. 23
Legatũ ſpeciale alicui nominatæ puellæ relictum pro ea maritãda, conſequitur per ingreſſum monaſterij, & idem vxor cui relinquitur ſi vidualiter viuat. l. 21. 24
Legatis mille Mariæ ſi nupſerit, & quingentis ſi religionem ingrediatur ipſa ingrediente religionem lucrabitur mille. l. 21. 25
Legatum generaliter relictum pro virginib. maritãdis nõ lucrabitur puella religionem ingrediens. l. 21. 26
Legatum ſpecialiter Mariæ relictũ pro ea maritanda eſt ei ſoluẽdum licet iam fuerit nupta: ſecus in legato ꝑ virginib. maritandis. l. 21. 30
Legatum relictum pro virginib. maritandis non ſoluitur niſi velatis licet ante velatiõẽ verum contrahatur matrimonium. l. 21. 48

Digitized by Google

Legatum pro orphanis maritandis, an detur vulgo conceptis. l. 21.79
Legatum virgini relictum ne nubat ſubſtituta pia cauſa valet.1.21 86
Leges correctoriæ non extendũtur ad caſum no expreſſum. etiam ex maioritate rationis.1.5.17
Leges quando. etiamſi altera ſit poſterior, poſſunt aliqua diſtinctione cõcordari, vt vna intelligatur ſecundum alterã ſunt reducendæ ad concordiam. Quod procedit ſi ſecunda, & poſterior lex contineat clauſulam derogatoriam non obſtantibus, vel aliquam dictionem taxatiuam.1.11.45.& 46
Leges pœnales non ſunt admittendæ extra caſus in quibus loquuntur. l. 13.7.
Leges ſobolis procreãdæ cauſa latæ adiuuãdæ sũt interpretatione.1.21.7
Lege poſitiua contrauenire non poteſt iuri naturali.1.25.5
Legis Nihil pponi intellectus traditus à Flores de Mena reiicitur.1. 2.13
Legislator quando de vno diſponit in cæteris præſupponit terminos habiles.1.2.15
Legis, boues limitatio extẽditur quãdo in legato adeſt qualitas quæ ſua natura reiterabilis. 1.3.19
Legis prouiſio contra ius commune nõ extẽditur vltra caſũ in ea expreſſum.1.5.16
Legis diſpoſitio non extenditur extra tione ſcripta ſi vltra eam eſt alia, vel maior ratio quæ ſuaderet extẽſionem non eſſe faciendam.1.5.25
Legis diſpoſitio an extẽdatur ex ratione ſcripta in lege. l. 5.24
Legis diſpoſitio reſtringitur ex ratione finali quæ regulat tamquã anima diſpoſitionem.1.20.44
Legis ratio plus poteſt quam diſpoſitio etiam quod ratio ſit præſumpta, & coniecturata.1.20.45.& 46
Legitima nõ aufertur filio, cui relinquuntur bona vinculata.1.5 73
Lex nihil proponi de leg.1. intelligitur 1.2.2.& n. 12.14.& 16
Lex fin.§. fin.ff. de contrahenda emptione intelligitur.1.2.4.
Lex fundi Trebatiani.38.ff.de vſufructu legato intelligitur.1.2.22
Lex, cum quidam.24.ff.de annuis legatis intelligitur.1.3.20.& 23
Lex boues.§. hoc ſermone.ff. de verborum ſignificatione ꝓcedit in omni materia.1. 3.6.
Lex boues. §. hoc ſermone.ff.de verborum ſignificatione limitatur, vt nõ procedat ſi relinquatur id quod ſua natura reiteratur.1.3.18
Lex boues.§. hoc ſermone non procedit quãdo diſpoſitio ſit in materia quæ ex conſuetudine recipit reiterationem.1.3.22.
Lex, boues.§. hoc ſermone non procedit quoties primus actus non conſumit effectum ſecundum diſponentis intentionem.1.3.28
Lex, boues.§. hoc ſermone non procedit vbi agitur de re ſua natura perpetuo duratura, vt de anniuerſario. 1.3.29.& 30.

Lex, boues. §. hoc ſermone, & eius regula non procedit etiam ſi anniuerſarium conſtituatur per contractum. l.3.43
Lex, cui fundus. ff. de conditione & demonſtratione intelligitur. l. 4. 31. & 38.
Lex 40. Tauri habet locum in ſucceſſione anniuerſarij. l.5.9
Lex 41. Tauri procedit in bonis anniuerſarij. ibid.10
Lex 46. Tauri ſeruatur in bonis anniuerſarij. ibid.11
Lex 45. Tauri obtinet in bonis anniuerſarij. ibid.12
Lex 7. tit. 7. lib. 5. Recop. quæ diuidit maioratus, ſeruatur in anniuerſarijs. ibid.13
Lex 7. tit. 7. lib. 5. Recop. an procedat in caſu ſucceſſionis? de quo late diſcutitur. ibid.14
Lex, quoties ſe reſtringit ad vnum caſum videtur cæteros excludere maxime diſſimiles. ibid.27
Lex, vbi vnum diſponit, & aliud præſupponit nõ habet locum diſpoſitio niſi verificetur præſuppoſitum, nam verba quæ ſupponunt nihil diſponunt. ibid.52
Lex fin. ff. ad Trebellian. intelligitur ibid.69.
Lex, ſi ita fuerit, 41. ff. de manumiſſ. teſtam. l.9.17
Lex 4. tit. 4. lib. 7. Recopilatio. quæ loquitur de 20. diebus quos viuere debet renuncians officium late explicatur. l.9.18
Lex fin. C. de ſacroſanct. Eccleſ. intelligitur. ibid.44
Lex habens varios intellectus non eſt alleganda. l.9.32
Lex 22. tit. 4 lib. 2. Recopil. declaratur. l.10.46
Lex 22. tit. 4. lib. 2. Recopil. expenditur. ibid.52
Lex, ſemper eſt intelligenda in terminis habilibus. ibid.60
Lex, ſi ita fuerit 11. & l. ſi quis de pluribus. 28. ff. de rebus dubiis intelliguntur. ibid.74
Lex 1. C. de fideicommiſſis vbi confirmatur titulus ex triennali præſtatione expenditur. ibid.87
Lex, cum poſt §. gener. ff. de iure dotiũ intelligitur. ibid.90
Lex, quæro 61. ff. de iure dotium intelligitur. ibid.91
Lex noua, quando ſi diſtingueretur per veterem, remaneret ſine effectu aliquid operandi, non diſtinguitur per eam. l.11.48
Lex, noua vtens ſigno vniuerſali, non limitatur per veterem. ibid.49
Lex, cum tale, §. falſam. ff. de cond. & demonſt. declaratur. ibid.34
Lex, cum de in rem verſo. ff. de vſuris intelligitur, & numeris ſequentib. l.12.4
Lex, ſi certis annuis. C. de pact. intelligitur, vt non repugnet legi cum de in rem verſo. ibid.9
Lex, ſi quis diuturno. ff. ſi ſeruitus vendicetur intelligitur. ibid.12
Lex 1. C. de fideicom. expenditur, &

ampliatur eius deciſio,vt procedat in omni relicto intuitu pietatis. 1.12.19
Led prædicta limitatur, vt procedat quando teſtamentum eſt nullum ex defectu ſolemnitatis: ſecus ſi voluntatis. ibid.20
Lex,debitor.§.fin.ff.ad Treb.expenditur. 1.13.3
Lex,legatum.ff.de adminſtrat.rerum ad ciuitatem pertinentium,& Clementina, quia contingit de relig. domib.intelliguntur. 1.14.14
Lex 1.ff.de adminiſtr.rerum ad ciuit. pertinentium intelligitur. ibid.1
Lex,in his.ff.de cond. & demonſtr. intelligitur. ibid.22
Lex 1. C. de alluuionibus expenditur. 1.15.1
Lex legatum.§.vini Falerni.ff.de annu.leg.& l.Lucius de aliment.l.declarantur. ibid.21
Lex. Rutilia Polla 69. ff. de contrah. empt.intelligitur.1.16.1
Lex,non modus.C.de ſeruitutibus, & aqua intelligitur. ibid.14
Lex,item legato 47.§.fin. de leg.3.& l.quid earum.§.interemptum, eo tit.conciliantur cum l.cætera.§.fin. de leg.1.1.20.67
Lex,oratio de ſponſalib.& eius regula quando locum habeat.1.20.34
Lex final.C.de reb.alienis,& eius communis allegatio pcedit, ſiue pignoratio fiat pro magno, ſiue pro modico pretio. ibid.35
Lex,in quorum finib.ff.de pignoribus expenditur. ibid.36
Lex fin.tit.8.p.5.intelligitur. ibid.37
Lex 3.§.quid ergo.ff de cõtra.& vtili actione tutelæ declaratur. ibid.61
Lex,& ſi non.§.infecti.ff. de aur. & argento leg.declaratur. ibid. 65
Lex Iulia Miſcella quæ admittebat iuramentum ſuper viduitate ſeruanda fauore reipubl.eſt ablata. 1.21.3
Lex, magis fauet agnationi quam cognationi,ſed in capellaniis non conſideratur prælatio cum non agatur de familia conſeruatione. 2.2.33
Lex poſitiua tollitur contraria lege lata,ita & contraria cõſuetudine obtenta quæ vim habet legis.2.8.49
Lex Titio centum. §. Titio genero de cond.& demon.& lex 2.ff.de libero homine exhibend.intelliguntur, vt procedant quando conditio reſidendi non reſpicit alicuius perſonæ vtilitatem. ibid.67
Lex 5.tit.1.lib.4. Recopil.expenditur. 2.10.57
Lex 7.tit.17.lib. 4. Recop. expenditur & refertur praxis iudicum de las Alçadas ciuitatis Toletanæ.2.11.19
Lex,defuncta 65.ff.de vſufruct.expenditur, vt eius diſtinctio ſeruetur in diuiſione fructuum Capellaniæ. 1.11.23
Liberi homines in fauorem tertij poſſunt obligari certo loco perpetuo morari. 2.8.66
Linea vna ingreſſa in maioratib. non fit regreſſus ad aliã,ſecus eſt in Capellaniis. 2.2.8

Linea

INDEX.

Linea contentiua fundatoris eſt, in qua ipſe continetur, & ſic linea ſui patris vel aui. 2. 2.16

Linea effectiua fundatoris ſi non ſint deſcendentes, admittentur ad Capellaniam de contentiua. ibid.17

Linea contentiua intellectus eſt magis de mente teſtatoris. ibid.19

Linea ſua vocatio facta per clericum, vel alter carens filiis actu & ſpe, intelligitur de contentiua. ibid. 20

Linteamina (vulgo Sambenitos) ferenda cum cruce, quare dentur hæreticis reconciliatis, & vbi de media cruce, & quibus apponatur. 2.4.129

Lite durante quando Epiſcopus poſſit inſtituere, vel debeat œconomum ponere. 2.9.38

Literati præferuntur in beneficiis, & ſublimibus comparantur. 2.21.1

Literati ſunt in quadruplici differentia, & prout quiſque habuerit gradum ſcientiæ, eſt præferendus. 2.21.3

Literatus præferendus nobili ignaro, & quare. ibid.6

Litigans non debet diſtringi per diuerſos aduerſarios. 1.4.36

Litigatoribus quod onerosum non ſit agendum eſt. 2.11.12

Litigioſa res alienatur ex cauſa neceſſaria. 2.20.5

Locum indebitum ſibi vſurpans ſacrilegus indicatur. 2.24.24

Locus vbi Capellania celebratur eſt exprimendus. 2.10.71

Linea effectiua fundatoris ſi non ſint deſcendentes, admittentur ad Capellaniam de contentiua. 2.2.17

Linea contentiua intellectus eſt magis de mente teſtatoris. 2.2.19

Linea ſua vocatio facta per clericum, vel alter carens filiis actu & ſpe, intelligitur de contentiua. ibid. 20

Linteamina (vulgo Sambenitos) ferenda cum cruce quare dentur hæreticis reconciliatis, & ibi de media cruce, & quibus apponatur. 2.4.129

Lite durante quando Epiſcopus poſſit inſtituere, vel debeat œconomum ponere. 2.9.38

Literati præferuntur in beneficiis, & ſublimibus comparantur. 2.21.1

Literati ſunt in quadruplici differentia, & prout quiſque habuerit gradum ſcientiæ, eſt præferendus. 2.21.3

Literatus præferendus nobili ignaro, & quare. ibid.6

Litigans non debet diſtringi per diuerſos aduerſarios. 1.4.36

Litigioſa res alienatur ex cauſſa neceſſaria. 2.20.5

Locum indebitum ſibi vſurpans ſacrilegus iudicatur. 2.24.24

Locus vbi Capellania celebratur eſt exprimendus. 2.10.71

Locus

Locus Geneſis cap. 23. declaratur, & lex ſi quis ſepulchrum.ff.de relig.& ſumpt.funer. 2.21.18

Longius tempus quare detur Eccleſiaſticis ad præſentandum, quam laicis. 2.24.10

Ludis ſacris inſeruiẽtes nulla afficiuntur infamia. 1.24.11

M.

Maculati non poſſunt ſibi aſſumere nomen nobilium, ne cõfundantur eorum deſcendentia in præiudicium nobilium, idem in armis. 1.12.134

Maculatos non eſſe, tanquam fundamentum ſuæ intentionis debent probare prætendentes admitti in locis vbi adſunt ſtatuta puritatis. 1.4.86

Maior dicitur reſpectu ætatis, non ſciẽtiæ ſeu dignitatis, vt res indiuiſibilis ſit penes eum. 1.7.2

Maior fratrum poteſt eligere domum patris. ibid. 11

Maior debet ponere cuſtodes artium, & oppidorum, & creare iudices. ibid. 12

Maior debet habere claues domorum, & rerum hereditariarum. ibid. 13

Maior fratrum ſedet ad dexteram. ib. 15

Maior de conſuetudine Regni Franciæ præfertur in re vni adiudicanda. ibid. 20

Maioratus non inducitur per ſolam oneris anniuerſarij impoſitionem, niſi adſint alia adminicula. 1.4 22

Maioratus, & fideicommiſſum differunt in multis. 1. 4. 23

Maioratus poteſt relinqui teſtamento, & conſtitui per ſcripturam, fideicommiſſum autem ſolum in teſtamento. ibid. 24

Maioratus ſucceſſor capit proprie autoritate bona maioratus: ſecus fideicommiſſarius qui non poteſt capere niſi illi cedãtur actiones reſtituta hereditate. ibid. 25. & 26

Maioratus inducitur per coniecturas neceſſario concludentes, & legis autoritate munitas. ibid. 44. & 45

Maioratus cenſetur conſtitutus, quando teſtator profeſſus fuit ſe velle maioratum facere ſi faciat venationes maſculorum, & appoſuerit conditiones nominis & armorum. ibid. 46

Maioratus ſucceſſor ſi machinatus fuerit in mortem poſſeſſoris, arcetur à ſucceſſione, ne ex delicto cõmodum reportet. 1.5.29

Maioratus ſucceſſor ſi occidat poſſeſſorem ad defenſionem ſui conſanguinei, non priuatur ſucceſſione. ibid. 32

Maioratus & anniuerſarium poteſt conſtitui in qualibet re, vt in domo, fundove. ibid. 42. & 43

Maioratus reuocatur per inimicitias, quamuis fuerit in contractu inſtitutus, dummodo non ſit ſequuta traditio. Quod procedit etiam ſi inimicitia fuerit orta culpa teſtatoris. 1.11.22.23. & 24.

Maioria

Digitized by Google

Maioriæ ratio præcipue procedit inter fratres,cum maior dicatur dominus fratrum 1 7 8.

*Maioritas, vel minoritas valoris, non attenditur in beneficiis quoad reſidendi obligationem.*32 8. & 10.

Malos citra condignum Deus punit: bonos vero plus merito remunerat. 1.11.15.

Malum nomen ſiniſtram infert ſuſpicionem 2.4.135.

Manutentionis mandatum non datur,ſi poſſeſſio non ſit clara,ſed intricata,& obſcura 1.10.19.

*Marchionum de Villena ſepulchrum refertur.*1.1.51.

Maritus tenetur exigere dotem contractis nuptiis,& non faciens tenetur ad reſarciẽdum vxori. 1.21.63.

*Maritus vel alius adminiſtrator,qui humanitate ductus nõ exigit à debitore toleratur,nec ei imputatur in redditione rationis.*1.22.32.

*Maritus in contractu matrimonij poteſt obligari, vt tali loco moretur, & valet pactum.*2.8.70.

Maritus quando ex noua cauſa poterit à loco recedere non obſtante pacto. 2.8.71.

Maſculus minor præfertur fœminæ maiori vbi bona lege,vel cõſuetudine deferuntur primogenito. 1.5.80.

Maſculus præfertur fœminæ in re vni adiudicanda 1.5.83.

*Matrimonium primo fuit inſtitutum à Deo in officium naturæ ad propagationem ſobolis.*1.21 9.

Matrimonij ſecundus finis eſt remediũ concupiſcentiæ. 1.21.11.

Matrimonium poteſt contrahi per procuratorem ſtante Concilio Tridentino.1.2.1.46.

*Matriti educantur expoſiti in Hoſpitali vulgariter nuncupato de la Soledad, y niños expoſitos.*12.1.72.

*Medium tempus cenſetur appoſitum gratia debitoris, & in cauſa fauorabili.*1.9.2.& 3.

Melchior Pelaez Mieres ſaluatur à reprehenſione facta per Doctorem Salazar.1.5.76.

Melchiſedech Rex *Salem fuit ſacerdos Dei altiſſimi qui protulit Abraha panem, & vinum, & de eo inquit Paulus Apoſtolus: Sine patre, ſine matre,ſine genealogia* 2.4.7.

Melior eſt conditio præuenientis inter habentes æquale ius. 1.22.20.

Memoria pia, quæ celebranda annuatim relinquitur, vocatur communiter anniuerſarium. 1.1.26.

Memoria celebranda per anni curſum, & verſo anno iterum, atque iterum modo,quo prius,dicitur anniuerſarium. 1 1 32.

Memoria deficit conſtituto in articulo mortis, & ſic minus creditur teſti conſtituto in mortis articulo. 1.11. 18.

Memoriam miſſarum ſi Epiſcopus ſpatio longi temporis ter quaterque vt Capellaniam conferat, erit in poſterum Capellania collatiua 2.1. 50.& 53.

kkk *Memoria*

Memoria miſſarum, quæ ſua origine, & inſtitutione non eſt Capellania progreſſu temporis ſit Capellania, collatiua 2.1.51.
Memoria aſcendentis inquiſiti ſi non ſit in loco originis, quid faciẽdum? 2.4.42.
Memoria ſi non ſit in loco originis aſcendentis inquiſiti, & in loco habitationis patris ignoretur an ſint naturales in loco habitationis, quid faciendum? 2.4.45.
Mens teſtatoris talis præſumitur qualem verba demonſtrant.2.1.47.
Mercatorem quem eſſe non probatur ex vno actu mercantiæ. 1.12.41.
Meritorium eſt conferre beneficia conſanguineis.2.2.5.
Minor non præfertur maiori, nec conſuetudo contraria valet, quia contra humilitatem 1.7 2.
Minori non ſuccurritur in his, quæ pẽdent à futuro euentu 1.16.10.
Minoris bona immobilia alienantur, ſine decreto ex cauſa neceſſaria. 1. 20.6.
Minoris, & pupilli bona venduntur, ſine ſolemnitate decreti inſtantibus creditoribus.1.20 64.
Miſſæ ſacrificio præcipue iuuãtur animæ.1.1.21.
Miſſas iubens dicere, licet mereatur erga Deum ratione affectus, & iuſſionis & quia relinquit clericis ſtipendia, non tamen conſequitur quod prouenit ex opere operato ſi non dicantur.1.1.22.
Miſſa nulla eſt per quam ex opere operato non minuatur aliquo modo pœna purgatorij.1.1.23.
Miſſarum anniuerſarium ſi propter interdictum non poſſit celebrari, poterit Epiſcopus in aliud opus piũ conuertere.1.14.25.
Miſſas pro ſtipendio celebrare clerici pacto obligari non poſſunt, licet ab ſponte dantibus recipere poſſint eleemoſynas.1.15.7.
Miſſa defunctorum plus prodeſt defunctis ob ſpeciale officium defunctorum & Capellanus non ſatiſfacit, fundatori dicendo aliam. 2.3.33.
Miſſæ omnes ſunt æqualis valoris ex opere operato. 2.3.35.
Minus agitur cum lege, quam cum homine tamen vbi lex, ſeu ſtatutum loquitur per negatiua non admittitur niſi ſacerdos ad Capellaniam. 2.8.27.
Moderator, & arbiter quilibet eſt in re ſua, etiam quod abutatur ea. 1.19. 21 & num 33.
Modus perdendi dominium eſt habere rem pro derelicta.1.20.33.
Modus in quo differat à conditione.2. 8.59.
Mons pietatis coaceruatur, & ſuſtinetur gratia pauperum, quibus mutuum ſit.2.23.9.
Montes pietatis relinquere prodeſt ſaluti animarum, & de eis, vt de piis Epiſcopus cognoſcit.1. 23.1.
Montis pietatis diffinitio.1.23.2.
Montes pietatis liciti ſunt ex ſui natura.

Digitized by Google

ra, tamen aliquo extrinſecus acce- dente, & vſurarum prauitatem ſapere. 1.23.5.

Montis pietatis conditio vt recipientes mutuũ aliquid exiguum vltra ſortẽ ſoluant pro expenſis montis, an ſit licita: & num. ſequent. 1.23.6.

Montis pietatis iuſtifi ationem Gaetanus, & Sotus non admittunt, & id tenere contrarium eſt Concilio Lateranenſi, ſicque reijcienda eſt eorum opinio. 1.23.7.

Montes pietatis relinquentes, conſultius facient ſi aliquã annuam quãtitatem pro expenſis, & montis adminiſtratione relinquerint. 1.23.8.

Mortem debet probare qui ſe fundat in ea, & vitam qui fundatur in alicuius vita 1.22.19.

Mortui in peccato mortali nullius orationibus iuuari poſſunt 1.1.14.

Mortem voluntariam ſibi inferens nõ poteſt in Eccleſia ſepeliri, nec decedens excommunicatus, nec impœnitens blaſphemus. 1.11.4.

Idem aſſeritur de Monacho habẽte proprium, & de imponente noua pedagia, & de quolibet impœnitente peccatore, ex quo ſacri Canones prohibent orare pro iſtis, cum ſepultura ſine orationibus fieri non ſoleat, vtroque bono priuãtur. 1.11.5. & 6.

Motus proprius Pij Quinti ſuper forma creandi cenſus expenditur. 1.18.10.

Mulier ſecundo nubens nõ poteſt facere pacem mortis primi viri, maxime ſtãtibus filiis, & cõſãguineis. 1.13.5.

Mulieri tranſeunti ad ſecundas nuptias, non permittitur vti dignitatib & priuilegiis prioris viri. 1.13.6.

Mulier poteſt obligare dotem pro redemptione captiuorum conſanguineorum, præcipue viri. 1.22.5.

Mulier ſi compulſa fuerit obligare, vel alienare dotem pro redimendo viro ab hoſtibus, vel carceribus, non poterit reſcindere contractum prætextu metus. 1.22.6.

Mulieres licet non poſſint inducere cõſuetudinem, poſſunt tamen ex conſuetudine, acquirere ius ſedendi in Eccleſia & offerẽdi prius. 1.24.22.

Mutanda non ſunt quæ interpretationem certã ſemper habuerũt. 1.5.39.

Mutuum neceſſario debet eſſe de his rebus, quæ pondere, numero, & menſura conſiſtunt, quæ in genere ſuo functionem recipiunt. 1.24.3.

Mutui & cõmodati differentia. 1.24.4.

Mutuandi obligatio eſt appretiabilis cunia. 1.24.12.

Mutuum recipientem, vt ſi ipſe remutuet obligare, vſura eſt. 1.24.13.

N.

NAti ex nefariis, & inceſtis nuptijs nec naturales nominantur. 1.21.81.

Natus vbi ſita eſt Capellania cum mater tranſiſſet itinerando non dicitur originarius, ſed forenſis. 2.3.21.

Natura nos admonet ſepelire mortuos. 1.25.36.

Digitized by Google

Naturalis loci præfertur forenſi in Capellaniis.2.3.19.

Neceſſitatis publicæ eſt habenda ratio in ſpiritualibus.2.3.18.

Negatio malignantis naturæ, cum deſtruat quidquid inuenit, & oppoſitum inducat.2.5.25.

Negatiua non ita ſe offert ſenſui, ſicut affirmatiua.2.4.80.

Negatiua quando eſt fundamentum intentionis alicuius, ipſe eam probare debet.2.4.84.

Negligens dicitur qui nõ vtitur remediis opportunis ad actum.1.20.62.

Negotiationes diuerſas habens, diuerſis in locis in diſtributione bonorum fit ſeparatio, vt creditores ſoluantur ex bonis illius menſæ, ſeu tabernæ in qua depoſuerunt.2.3.41.

Nemo poteſt conqueri de eo quod quis capit beneficio legis.1.7.31.

Nemo poteſt facere, quin legis diſpoſitio in fauorem alterius ſortiatur effectum.1.7.41.

Nemo poteſt facere quin legis diſpoſitio in fauorem alterius ſortiatur effectum.2.9.7.

Nepotes in odioſos non veniunt appellatione filiorum.1.6.5.

Nobilitatis executoria, licet expenſis totius patrimonij fuerit litigata, defertur maiori in quo ſtat ſplendor geniture.1.7.10.

Nobilitatis executoria, licet ſit penes maiorem, ea fruuntur cæteri fratres.1.7.28.

Nobilitas non ſupplet literaturam, & ſecus e contra, quia ſola literatura facit quem nobilem.1.3.7.

Nobiles præferuntur in beneficiis, quia in ſpiritualibus habetur ratio nobilitatis.2.4.1.

Nobili pronuntiatio vno ex fratribus cæteris ſufficit.2.4.18.

Nobilitatis cauſa (vulgo hidalguia) ſtatur maiori numero teſtium, & cum nullus præſumatur natus cum qualitate, non notatur per contrarios teſtes.2.4.74.

Nobiles ex priuilegio an poſſint habere inſignia militaria (vulgo habitos) & pro affirmatiua parte expenditur l.6.tit.27.part.1.num.ſequen. 2.4.104.

Nobilitas patris per matris nobilitatẽ fit illuſtrior, & clarior.2.4.132.

Nomen collectiuum vniuerſale comprehendit augmentum ſuperueniẽs, & quid ſit collectiuum vniuerſale, & quid nominale.1.16.12.

Nomine indefinito, ſeu particulari quid contineatur?1.16.13.

Nominatus à fundatore præfertur inter conſanguineos eiuſdem gradus.2.3.46.

Nominatus primo præfertur de duobus vocatis, niſi appareat de contraria voluntate.2.3.47.& 49.

Nominatus primo cenſetur prædilectus, niſi appareat de contraria voluntate.2.3.48.

Nomina punitorum ob crimẽ hæreſis, & qualitas delictorum adſcribuntur, & ponuntur affixa in Eccleſiis in lin-

Digitized by Google

in linteaminibus (vulgo ſambenitos).2.4.126.
Nomen maternum aſſumentes non ſunt omnino reprehendẽdi 2.4.131.
Nomen & cognomen quis poteſt mutare ad libitum, modo fiat ſine fraude.2.4.135.
Nomen nobilium non poſſunt ſibi aſſumere maculati, ne confundatur eorum deſcendentia in nobilium praeiudicium idẽ de armis.2.4.134.
Nomen malum ſiniſtram infert ſuſpicionem.2.4.135.
Nomen bonum bonam affert opinionem.2.4 138.
Notariis duobus exiſtentibus acta debent eſſe penes ſeniorem 2.7.3.
Nulli eſt permittendum facere, quod ſibi nõ poteſt, & alteri nocet 2.22.30.
Nullus praeſumitur abhorruiſſe à qualitate ſua.2.4.116.
Nullus poteſt etiam cum iuramento ſe obligare ad ſeruitia perſonalia, ſi non ſit libertus, ſecundum Lucam de Penna.2.8.62.

O

Obligatio an facta ſit nomine vniuerſali, aut generali indiffinito, aut particulari multum intereſt.1.16.11.
Obligatio ſpecialis vnius rei non excludit generalẽ obligationem. 1.23.18.
Obligationem non inducit praeſtatio aliquorum annorum.1.12.11.
Obſeruantia ſucceſſionis iure vinculi facit praeſumere, bona eſſe vinculata.1.5.37.
Obſeruantia longa facit praeſumere, quod fuerit plus dictum, & minus ſcriptum.1.5.38.
Obſeruantia ſubſequuta in omni materia declarat actum praecedentem. 1.5.48.
Obſeruantia inducitur per duos, vel tres actus etiam minori tempore decem annorum, nec requiritur, quod ſit praeſcripta 1.5.49.
Obſtaculum quando eſt in medio, prius debet agi ad remotionem obſtaculi. 1.10.66.
Occidens alterum, maximum ei infert damnum, ex quo ſeparat eum à carne, in qua poterat mereri bonis operibus.1.13.11.
Omne ius potentius operatur in caſu, quam in cauſato.1.24.2.
Oneris impoſitio ſimplex etiam pia nõ inducit maioratum.1.4.15.& 18.
Onerofus creditor non eſt ferendus. 1.18.20.
Onerofus creditor, non eſt audiendus. 1.22.31.
Onus quilibet poteſt apponere rei ſuae reale, & ordinarium, & in toto patrimonio, & in parte.1.5.44.
Onus directe neque oblique poteſt apponi in legitima filiorum.1.7.30.
Onus rei iniunctum, & hypotheca differunt.1.8.14.
Onus dicitur, quod eſt impoſitum, & iniunctum rei non adhaerens vlli actioni perſonali quaſi quaedã ſeruitus 1.8.

1.8.10.27.
Onus vbi imponitur,non agitur, vt pro ſecuritate redditus promiſſi ſit res hypothecata,ſed vt in ipſa re ſit onus impoſitum.1.8.21.
Onus anniuerſarii dicitur ſeruitus innominata.1.8.27.
Onus reſpiciens rem quando prouenit ex diſpoſitione contrahentium,non liberatur relinquens rem ex quo remanet perſonalis obligatio.1.8,29.
Onus quando imponitur habito reſpectu ad redditus minuitur, & augetur auctis, & diminutis redditibus reſpectiue.1,15.10.
Onus anniuerſarii,an cenſeatur veluti quædam ſeruitus.1.18.5.
Opinio quæ diſtinguit,eſt amplectẽda. 1.9.48.
Opinio dicentium in venditione neceſſaria non dari directo domino ius retrahendi qualiter intelligatur. 1. 10.17.
Oppoſitum in oppoſito idem operatur, quod operatur propoſitum in propoſito.1.7.55.
Oppoſitio malitioſa debitorum refertur.2.10.52.
Orandum eſt pro omnibus defunctis fidelibus,quia neſcimus qui ex eis egeant,vel non ſuffragiis.1.1.17.
Orans pro defuncto optime ſibi cõſulit, ſi eius ſit intentionis, vt ſi is pro quo orat,non iuuetur ſuffragiis,ad ipsũ orantem reuertatur oratio. 1.1.18.
Ordo ſcripturæ, ſeu nominationis regulariter titulum confert prælationis.2.3.50.
Ordinarius ſi non obtemperet mandato delegati, & differat collationem delegatus confert.2.31.16.
Orphani dicũtur habentes inutiles patres.1.21.33.
Orphanæ ſi contraxerunt tranſacto termino ad id deſignato amittent dotem.1.21.64.
Orphana puella in dotibus præferendæ ſunt vulgo conceptis.1.21.82.
Orphanæ legitimæ præferuntur illegitimis,quãdo teſtator vocauit puellas ſuæ cognationis.1.21.83.

P

Pacis ratione aliquid datum ob alicuiꝰ mortẽ,ex eo aliqua ſeparatur quantitas eroganda pro defuncti anima annuatim,14.8.
Pactum quod ſtetur iuramento partis valet, & ibi nu.31.quando admittatur probatio in contrariũ.2.4.29
Pactum quo quis aſtringitur habitare certo loco,valet, non tamen præciſe cõpellitur habitare, & an poſsit per ſubſtitutum.2.8.61.
Papa in collationib. concurrit cum ordinariis ex quo ipſe eſt Ordinarius totius orbis.2.10 14.
Papa mortuo qui fecit gratiã ante expeditionem literarum . ſucceſſor vt gratia ſortiatur effectum,dat litteras in forma rationi congruit.2.10. 82.
Papa diſponit de piis prout vult. 1. 14. 42.

Paren-

Digitized by Google

INDEX.

Parentes plus diligunt primogenitos maſculos.1.5 82.

Parentes qui filios exponunt amittunt poteſtatem patriam.1.21.67.

Parentes promiſcue admitti ad filii ſucceſsionem verius eſt, non habita conſideratione à quo bona prouenerint, quod limita vbi forus Sepulnede viget.2.3.44.

Paria ſunt aliquem eſſe talem, vel haberi pro tali.2.4.100.

Paria ſunt aliquid facere tempore habili vel inhabili, ſi eius effectus conferatur in tempus habile.1.25.3.

Pariū non debet eſſe diſpar ratio.1.5.3.

Pariſius tentat defendere legatum ad viam reficiendam ſolum ſuſtineri, quando adeſt duplex fauor, & vltimæ voluntatis, & viæ publicæ reficiendæ.1.10.86.

Parochianus poteſt compelli ad ſolutionem cerei vel alterius rei, quam conſueuerat offerre aliquo tempore decennali ad minus.1.12.21.

Pars eſt eiuſdem naturæ, & æqualitatis cuius eſt totum 1.15.9.

Pars non producit teſtes, nec citatur ad eorum examinationem in ſtatutis Eccleſiarum, Collegiorum, & confraternitatum requirentium qualitatem ſanguinis.2.4.24.

Pars ſi nimis præiudicatur ex iuramēto delato per pactum, poterit offerre, & dare probationem in contrariū. 2.4.31.

Pars clerici trahit ad ſe partem laici, ſi clericus, & laicus habent ius patronatus.2.9.14.

Parum, & magnum in iure quoad obligationem non inducunt differentiam.2.8.3.

Partus non ſolum parenti, ſed etiam reipublicæ naſcitur.1.21.4.

Pater inſtituens vinculū in bonis ſuis, etſi non addat, quod deferatur maiori, ei defertur, limita, vt ibi.1.7.21.

Patrimonii corpore, quod retinetur nō abſumitur.1.6.72.

Patrimoniū conſumitur in ſtudiis, & de diuitib. pauperes efficiūtur.2.3.12.

Patronus non tenetur perſonaliter cōparere ad præſentationem faciendā, ſed per litteras.2.9.3.

Patronus poteſt paſci, quod ſi præſentatus intra certum tempus, nō vtatur præſentatione ad obtinendam inſtitutionem, poßit alium præſentare, & qualiter intelligatur.2.9.6.

Patronus laicus ſi ſimul cum clerico præſentet, poterit intra ſemeſtre præſentare.2.9.15.

Patroni nō neceſſario debent conueniri ad faciendam præſentationem, niſi aliud ſuadeat fundatoris diſpoſitio. 2.9.17.

Patroni quibus permittitur variatio, ſolum poſſunt eam facere accumulatiue.2.9.18.

Patronus, vt nequeat variare, cautela. 2.9.23.

Patronus non poteſt cedere Capellaniæ vacaturæ præſentationem.2.9.24.

Patronus ſi ſit Eccleſia parochialis, non poteſt fundator prorogare terminū

iuris

iuris ad præſentandum, & quis terminus detur à iure. 2.9.32.
Patronorum ius concordia creſcit, quia poteſt alter alterum præſentare. 2.9.42.
Patronus licet non poſſit ſeipſum præſentare, tamen poteſt inſtitui ab Epiſcopo. 2.9.45.
Patronus an teneatur præſentare in termino edicti poſito ab Ordinario. 2.9.46.
Patronus tenetur præſentare in termino edicti, ſi edicta dentur ad inſtantiam petentis ſibi fieri collationem Capellaniæ. 2.9.47.
Patronus intra tempus ſibi à iure conceſſum debet diligenter inquirere idoneum quem præſentet. 2.9.58.
Patrono ſi præſentauerit clericum idoneum, quia non erat conſanguineus ordinatus, & tranſacto termino ad præſentandum ordinetur, an excludat præſentatum à patrono. 2.9.60
Patronus ſi ſit negligens in præſentando, Epiſcopus confert iure deuoluto. 2.10.26.
Pauper cæteris paribus præferri debet in collatione Capellaniæ. 2.10.11.
Pauper propter ſcientiam, & religionẽ gloriam adipiſcitur. 2.10.14.
Paupertas inducit cauſam diminutionis onerum. 1.15.2.
Peccatum non leue eſt eligere diuitẽ relicto paupere inſtructiore. 2.3.13.
Pecunia deſtinata in emptionem prædiorum non reputatur immobilis 1.20.58. & 61.
Peius longe eſt offendere æternam, quã temporalem Maieſtatem. 2.4.127.
Pœna applicata filio pro ſepulcro patris violato nõ eſt quid hæreditariũ, nec ex ea tenetur ſoluere creditoribus. 1.13.1.
Pœna vinculo nequit alligari, quod iure non tenet. 2.1.18.
Pœnæ ſunt in iure ſtatutæ contra impedientes ſepulturam cadaueris, & cauſa funeris, & exequiarum præbet iuſtam excuſationem. 1.25.27.
Per exercitium vnius actus non acquiritur vniuerſalis iuriſdictio, ſi alius ſit in poſſeſſione. 1.10.18.
Permittere tenetur quilibet illud fieri, quod ſibi non nocet, & alteri prodeſt. 1.25.9.
Perſona vbi eſt certa, eſt citanda in ſpecie, & non generaliter per edicta. 2.10.43.
Petrus Goncalez de Mendoca Cardinalis Archiepiſcopus Toletanus erexit inſignem domũ, vbi expoſiti ſuis expenſis educantur Toleti. 1.21.71.
Philippus III. potentiſſimus Hiſpaniæ Rex, & Albertus Archidux Auſtriæ contraxerunt matrimonium per procuratorẽ, coram Clemente Papa in Ferraria ciuitate. 1.21.47.
Pietas patris auctoris erga expoſitos refertur. 1.21.69.
Pietatis officium non debet eſſe venale. 1.23.11.
Pignoratio rei pro tanto, quantum valet, dicitur alienatio, niſi ſit domus maiorum. 1.20.27. & 29.

Pigno-

Pignoratio rei legata pro tanto quantū valet, inducit reuocationem legati. 1.20.28.

Pignoratum fundum habens pro tanto quantū valet, releuatur ab onere ſatiſdandi, vt poſſeſſor immobilium rerum. 1.20.30.

Pignoratam rem pro tanto quantum valet, poteſt conſanguineus retrahere. 1.20.32.

Pignus contrahitur dupliciter: vno modo quando traditur creditori, alio modo quādo ſolū obligatur. 1.20.38.

Pignoratio ſeu obligatio rei emphiteotica non impedit venditionem eius, nec per eam perceptio cenſuum efficitur difficilior. 1.20.43.

Pignus cuſtodire eſt maximum periculum. 1.23.10.

Pignus datum pro ſecuritate mutui mōti pietatis ſi amittatur, ſeu deterioretur, poſſit ne ad alia bona debitoris recurri? 1.23.16.

Pileatores, vulgo boneteros, habent ſtatutum Toleti, quod ſignum detur filio maiori. 1.7.25.

Plebeium alterum nominans, vt puniatur, requiritur, quod ſciat eum eſſe nobilem. 2.4.76.

Pluralis loquutio, licet ex ſui natura plurium requirat concurſum, & ſecundū aliquos pluſquam duorū: tamen vbi eſt eadem ratio in vno verificatur. 1.5.63.

Pluralis loquutio concepta de filiis verificatur in vno. 1.5.64

Plurium quod dicitur, de vno dicēdum eſt. 1.5.65.

Plures voluit teſtator habere, ergo vnū ex plurib. valet conſequentia. 1.5.68.

Pluralitas conuertitur in ſingularitates. 1.5.70.

Plus creditur vicinis, quam extraneis. 1.4.26.

Plus tollit negatio, quam ponit affirmatio. 2.5.24.

Plus, & minus non faciunt differre ſubſtantia. 2.8.4.

Plus dictio quando additur, intelligitur de minuſcula, & quid in venditione. 2.8.6.

Plus, & minus verba aliquando extēdūtur, vſq; ad quartam partē. 2.8.7.

Pontifex Romanus in rebus Eccleſiæ habet ampliſſimam, & abſolutam, & liberam poteſtatem. 1.14.13.

Pontifex ſi non conferat beneficia in Curia vacantia intra menſem, Epiſcopus confert. 2.10.12.

Pontifex maximus prouidet priuatiue omnia beneficia exempta, & ei immediate ſubiecta. 2.10.18.

Pontifex maximus confert beneficia reſeruata generaliter, vel ſpecialiter, vt Curialium, & quæ in Curia dicuntur vacare. 2.10.19.

Pontifex Romanus priuatiue confert beneficia maiora, vt ſunt Epiſcopatus. 2.10.20.

Pontifex Romanus tantæ eſt potentiæ, quod, vbicumque appoſuerit manus, cauſat reſeruationem beneficii, & idem dicitur de lite, nam per talem appoſitionē manus, iudices inferio-

res impediuntur cauſam tractare.2.10.22.& 23.

Poſſeſſionem vnius prædii accipere pro omnib nõ ſufficit, ſed de omnib. ſpecialiter eſt apprehendenda. 1.10.15.

Poſſeſſio eſt accipienda cuiuslibet rei etiam in re vniuerſali, vt in hæredita te, peculio, authore, nec ſufficit generalis poſſeſſio. 1.10.16.

Poſſeſſio totius fundi contigui acquiritur per ingreſſũ partis, & per vsũ partis retinetur poſſeſſio totius. 1.10.17.

Poſſidens fundum ſeruientem non poteſt facere per quod inferatur damnum domino ſeruitutis. 1.18.6.

Poſſidens res affectas onere annuu præſtarii poteſt cenſum ſuper eas imponere. 1.18.12.

Poſſidens res emphiteoticas poteſt ſuper eas cẽſum imponere, vel ſeruitutem duraturam per tempus, quo durabit emphiteoſis. 1.18.13.

Poſitio incerta non admittitur, nec ad eam quis reſpondere tenetur. 1.10.28.

Poſitioni de negotio intricato nemo tenetur reſpondere, & poteſt dicere ſe neſcire, & non negare. 1.10.29.

Potẽtiores dicũtur priuilegiati. 1.19.2.

Poteſtate abſoluta nõ præſumitur velle vti Roma Ponti. 1.14.41.

Poteſtas maior, & eminentior qualitas perſonæ maiorem licentiam præſtat ad iniqua. 1.14.43.

Poteſtate abſoluta videtur Princeps velle vti, ſi apponat clauſulam non obſtãtibus, vel de plenitudine poteſtatis 1.14.40. & 41.

Præfationes præſtant lumen diſpoſitioni. 1.10.53.

Prælati male faciunt ponentes edictum breui termino, dum cupiunt aliquibus beneficia conferre. 2.10.46.

Præmium certæ quantitatis aſſignatũ primo intranti arcem, duobus ſimul intrantibus diuiditur inter eos. 1.10.103.

Presbyter cæteris paribus præfertur nõ ſacerdoti, quia dignior reputatur ad Capellaniam. 2.3.16.

Presbyteratus ratione non datur prælatio in Capellaniis, quando loci vbi ſitæ ſunt, egent presbyteris. 2.3.17.

Præſcriptione ſe iuuans, licet debeat allegare cauſã: ſecus tamẽ erit, ſi iuuetur cõſuetudine, quæ inducitur à toto populo, vel maiori parte. 1.12.17.

Præſcriptio quadragenaria, ſolum currit contra Eccleſiam pro legatis piis. 1.10.69.

Præſcriptio lõgi temporis eſt neceſſaria, vt efficiatur Capellania collatiua, quæ ſuo origine non erat, ſed miſſarum memoria. 2.2.51.

Præſentatus à Patrono præfertur alteri non præſentato. 2.3.22.

Præſentatus primo præfertur vbi patronus duos præſẽtauit variãdo. 2.3.23.

Præſentatus à patrono clerico præfertur patronis diſcordãtibus, & quare. 2.3.24.

Præſentatus à maſculo præfertur præſentato à fœmina. 2.3.25.

Præſentatus à Patrono conſanguineo præ-

Digitized by Google

præfertur præſentato ab altero non conſanguineo.2.3 26.
Præſentatus à pupillo præfertur præſentato à tutore.2.3.28.
Præſentatus de vxore quando præferatur præſentato à viro,& ẽ õtra quãdoque ius præſentandi tranſeat in virum.2.3.29.
Præſentatus à filio familias,an præferatur præſentato à patre.2.3.30.
Præſentatio facienda eſt præſentialiter, & qualiter intelligatur 2.9.1.
Præſentati præſentia requiritur ,vt ordinarius poſſit cernere, & examinare,an præſentat9 ſit perſona idonea. 2.9.2.
Præſentatus niſi compareat perſonaliter,eſt reii ienda eius præſentatio, & quare? 2.9.4.
Præſentatus à patrono ſi non proſequatur præſentationẽ, & obtineat collationem,poterit patronus aliũ præſentare.2.9 5.
Præſentatio eſt in fructu.2.9.41.
Præſtatio redditnum etiam longiſſima, & immemorialis ex quo conſtat de initio vitioſo,& titulo inualido nihil proficit.1.12.10.
Præſtatio aliquorum annorum obligationem non inducit.1.12.11.
Præſtatione diuturna volens ſe iuuare extra caſũ ſeruitutis debet allegare cauſam ſolutionis,& probare præſtationes.1.12.15.
Præſtatio etiam ſi non ſit decennalis, ſi adſit fauor piæ cauſæ cõcurrat que fauor vltimæ voluntatis obligat in futurum.1.12.18.
Præſtationes nõ vniformes præſcriptionem non inducunt.1.12.29.
Præſtatione Cãdelarũ cũ procedat ex mera liberalitate,& facultate,nõ inducitur poſſeſſio,nec præſcriptio etiã tempore immemoriali 1.3.2.
Præſtatio decẽnalis,licet requiratur ad obtinendum in proprietate,in iudicio tamẽ poſſeſſorio,ſufficit aliquorum annorum.1.12.36.
Præſtatio vnica non ſufficit vt quis defendatur in poſſeſſione, & de ratione.2.12.39.
Præſtimonium vnde dicatur. 2 8.55.
Præſtimonia quando in mera temporalitate conſiſtunt,non habentia aliquod ſpirituale ſeruitiũ annexũ,nõ veniũt appellatione beneficii nec sũt in impetratione exprimẽda, 2.6.56.
Præſtimonium ſi detur in titulum,& habeat annexum ſpirituale onus ad quod titularis teneatur,di itur beneficium.2.8 57.
Præſumptio tituli de qua in.l. cum de in rem verſo,ceſſat cõtra minorem. 1.12.6.
Præſumptio tituli ceſſat ſtantibus præſtationibus difformibus.1.12.35.
Præſumptio melior ſumitur pro moribus nobilium,quam maculatorum. 2.4.9.
Præſumptiones iuris ſunt liquidiſſimæ probationes,maxime vbi res eſt difficilis probationis 2.4.53.
Præſumptio quaſi poſſeſſionis clericat9, licet non ſufficiat ad indicandũ titulum,

lum ſufficit, vt beneficij poſſeſſor nõ teneatur oſtendere, nec probare titulum clericatus.2.5.6.

Primogeniti ſecundum omnes habent dignitatem ſuper cæteros.1.7.9.

Primogeniti non ſemper ſunt chariores parentibus, & referuntur plures ſecundo geniti qui apud Deum fuerũt chariores.1.7.22.& 23.

Primogeniti regulariter ſunt præferendi.1.7.24.

Primo nominatus cenſetur prædilectus. 2.3.48.

Princeps nõ cenſetur velle abrogare leges; cum ſit qui iura tuetur.1.10.42.

Princeps ſi confirmat conceſſiones quas fecit, & vna ſola appareat, illã dicitur confirmata, nec dicitur in certa confirmatio.1.11.80.

Principi non poteſt dici, cur ita facis? & poteſt contra ius ciuile 1.4.12.

Principaliter dicitur intendi illud ad quod finis intentionis dirigitur.2.1.45.

Princeps etſi ſit ſub pedib. iuris naturalis, tamen eſt caput iuris ciuilis.2.4.103.

Principaliter illud dicitur intendi ad quod finis intentionis dirigitur, 1.25.15.

Prioritas ſedendi in Eccleſia, vel eundi in excelſiori loco, & aliæ ſimiles præcedentiæ poſtquam fuerint acquiſitæ adeo ſunt debitæ acquirentibus, vt & armis poſſint defendi.1.14.23.

Priuatio iuris eſt pœna, & ſic non inducitur niſi per verba expreſſa.1.5.19.

Priuatio non inducitur, niſi expreſſe caueatur.1.7.45.

Priuationis inuentores non debent eſſe vbi lex non priuat.1.7.46.

Priuatus poteſt cõpelli redimere captiuum, ſi ſit periculum corporis, vel animæ.1.10.21.

Priuatio non fit ipſo iure, ſed præuia cauſæ cognitione, & iudicio, ad quod eſt pars citanda.1.32.8.

Priuilegia conceſſa Eccleſiæ legatis etiã piis conceſſa videntur.1.20.54.

Priuilegia plura à iure cõceduntur, & exemptiones munerum realium, & perſonalium ob numerum liberorũ.1.21.6.

Priuilegia viduis conceſſa competunt habentibus viros inutiles.1.21.34.

Priuilegium etiam piæ cauſæ conceſſum intelligitur, ſine præiudicio tertij.1.22.23.

Priuilegiatos (verius eſt) non eſſe admittendos ad officia ſanctæ Inquiſitionis nec ad inſignia militaria, nec in Eccleſiis, Collegiis, ſeu confraternitatibus ſtatutorum.2.4.106.

Probatio temporis certioris præfertur. 1.9.46.

Probatio ſemiplena, quod quis deſcendat ex Iudæis, an ſufficiat ad excludendum à locis ſtatutorum, & quid in habentibus ius quæſitum.1.4.56.

Probatio de auditu vbi is contra quem datur, eſt in contraria poſſeſſione, nihil operatur.1.4.15.

Probatio qualitatis ſanguinis eſt habenda in loco originis.2.4.25.

Proba-

INDEX.

Probatio inualida conſenſu partis poteſt validari. 2.4.28.
Probatio plena reſultat pluribus concurrentibus diuerſi generis. 2.4.44.
Probationes ſunt arbitrariæ 2.4.55.
Probatio facta à commiſſario capituli, Collegij, ſeu confraternitatis, licet non ſit coram perſona publica, fidem facit. 2.4.92.
Probatio contra inquiſitum fit per ſcripta affixa Eccleſiis vulgo ſambenitos. 2.4.124.
Proceſſus remanet informis ſubtracta vna perſona, quæ format proceſſum. 2.10.63.
Procreatio ſobolis vtilis, & neceſſaria eſt reipublicæ ob quam rationem dotis cauſa eſt fauorabilis 1.21.1.
Primogenito adiudicatur dignitas, vel honor proueniens iure hæreditario, quæ diuidi non poteſt ſecundum Hieronymum. 1.7.9.
Prohibitio alienationis ſimpliciter facta, & nõ reſpectu certæ perſonæ, vel rei non impedit alienationẽ. 1.6.1.
Prohibitio ſimplex cenſetur facta in fauorem prohibiti tantum. 1.6.2.
Prohibitio alienationis facta filiis non extenditur ad nepotes, qui poterunt alienare. 1.6.3.
Prohibitio alienationis facta hac ratione expreſſa; vt bona in familia conſeruentur, non extenditur vltra quartam generationem, etiamſi apponatur dictio perpetuo, limita, vt ibi. 1.6.9.
Prohibitio facta nomine collectiuo familiæ non durat vltra quartam generationem cum familia non conſeruetur vltra. 1.6.10.
Prohibitio facta non collectiuo nomine familiæ ſed prohibendo alienationem, quia diſponens velit bona remanere perpetuo penes deſcendẽtes, extenditur vltra quartam generationem. 1.6.11.
Prohibitio alienationis extenditur vltra quartam generationem quoties conſtat diſponentem voluiſſe perpetuam eſſe alienationem. 1.6.16.
Prohibitio alienationis extenditur vltra quartam generationem beneficio l. 27. Taur. 1.6.17.
Prohibitio alienationis facta nomine maioratus durat perpetuo vltra quartam generationem 1.6.19.
Promittens ſi vtatur dictione ſuper, cenſetur conſtitutum onus. 1.2.11.
Promiſſio annua in contractu facta pauperi erit perpetua. 1.3.47.
Pronomen hic, hæc, hoc, eſt demonſtratiuum ad oculum. 1.5.59.
Pronomina meus, mea, meum, & ſuus, ſua, ſuum, important relationem ad perſonam diſponentis immediate. 2.2.11.
Proprietas vocabuli non attenditur, & receditur ab ea, vt deſeruiatur intentioni. 1.16.17.
Propria locorum debent expendi pro celebrando feſto corporis Chriſti. 1.24.13.
Proprietati verborum eſt ſtandum, quando non conſtat, an teſtator vo-

Digitized by Google

luerit facere anniuerſarium, vel Capellaniam.2.1.46.

Prouiſio hominis facit ceſſare legis prouiſionem.2.9.27.

Prouiſio,& inſtitutio beneficiorũ pertinet ad Epiſcopum.2.10 1.

Proximitas fundatoris anattẽdatur in Capellaniis, vel vltimi Capellani. 2.10.7.

Proximitas an in Capellaniis attendatur ex ea parte,ex qua bona prouenerunt,ſaltem eis in locis, in quibus viget forus Sepulueda. 2.3 38.

Publice poſitum ignorare non licet. 2.10.37.

Publicæ vtilitati nullus poteſt contrauenire.1.25.7.

Publicum bonum dicuntur reſpicere, quæ afferunt commodum communitati, conſideratis hominibus, ſimul, & coniunctim, ſiue ſeparatim,& particulariter.1.25.8.

Publice intereſt vltima hominum elogia exitum habere.1.25.11.

Puellæ ſunt in magno periculo propter homines eas ſuadentes, & artibus inducentes eas ad peccandum, & ſic valde eſt meritoriũ eis dotes relinquere, vt nubere poſſint. 1.21.13.

Pueri ad populi ornatum ſunt neceſſarij.1.21.5.

Q.

Qualitas rei demonſtrat agentis intentionem. 1.2.45.

Qualitas quæ debet ineſſe à principio, non ſufficit ſi ſubſequatur, limita, vt ibi,num.69. 1.30.68.

Qualis quæ reſpicit habilitatẽ perſonæ eſt probanda ab ea,& magis dicitur ſubſtãtia,quã qualitas.2.4 23.

Qualitas requiſita ab ſtatuto, vel per conditionem non ſufficit, quod adſit præſumptiue. 2.4 38.

Qualitatem requiſitam per ſtatutum ſufficit probare ex probatione, quã ius admittit caſu difficili.2.4.53.

Qualitas priuilegiatiua,an ſufficiat,vt admittatur quis in locis pro ſtatuto requirentibus qualitatem ſanguinis.2.4.95.

Qualitatem ineſſe alicui per naturã, vel ineſſe per priuilegium paria ſunt.2.4.97.

Qualitas requiſita per verba negatiua eſt prius attendenda, quam requiſita verbis affirmatiuis. 2.4.114.

Qualitas cognoſcitur ex nomine. 2. 4. 136.

Qualitas, ſeu habilitas quæ requiritur ab initio,non ſufficit ſi poſtea ſequatur.2.9.53.

Qualitas clericatus, quæ ab initio requiritur, nõ ſufficit ſi ſuperueniat, 2.9.54.

Qualitas clericatus ſi ſuperueniat non ſufficere,vt dictum eſt, qualiter intelligatur.2.9.59.

Quando quis exprimit de ſolutione facienda in quolibet anno videtur facere cauſa differendæ ſolutionis: ſecus ſi amittat ſoluere in omnibus annis.1.9.9.

Quando quid eſt propter aliud, potius conſideratur illud propter quod eſt. 2.464.

Digitized by Google

2.46.3.

Quantitas annua ſi eſt ſoluenda de fructibus prædij, qualiter ſit facienda. 1.9.10.

Quantitas relicta pro implemento anniuerſarij cauſa honeſta, ſi ad id non ſufficiat, conuertitur in aliã cauſam, & expenditur Conciliũ Tridentinum. 1.14.9.

Quantitas relicta pro anniuerſario, ſi ſufficiens ſit ad illud perficiendum formaliter, & ſpecifice, eſt ſeruanda teſtatoris voluntas, nec poteſt commutari, ſalua tamen Sedis Apoſtolicæ authoritate. 1.14.11.

Quarta funeralis debita Eccleſiæ parochiali, de quibus ſoluatur, & in quo differat ab Epiſcopali. 1.25.54. & 55.

Quaſi poſſeſſio eundi, vel ſedendi in digniori loco acquiritur ex vnico actu. 1.24.26.

Quaſi poſſeſſio etiam in rebus ſpiritualibus, & eis annexis acquiritur ex vnico actu, vt efferendi prius in Eccleſia ſacerdoti, & recipiendi pacem & ſimilia. 1.24.20.

Quaſi poſſeſſio conferendi Capellaniam ex vnica collatione acquiritur, ſi collatio ſortita ſit effectum 2.1.55.

Quaſi poſſeſſio conferendi, vt acquiratur ab alio quo, & in ea defendatur plura requiruntur. 2.1.57.

Quaſi poſſeſſio clericatus ſine alia probatione inducit præſumptionem in cauſa poſſeſſionis. 2.5.5.

Qui ſe reſtringit ad vnum caſum non excludit caſum ſimilem. 1.21.39.

Qui per metum facit id quod tenetur, nõ poteſt allegare metũ. 1.22.7.

Qui nominauit certos patres, ſeu auos poterit poſtea conſtito errore, alios nominare, vt de eorum genere fiat probatio. 2.4.33.

Qui de fama periclitatur, dicitur periclitari de vita. 2.4.56.

Quietatio generalis non comprehendit debitum, cuius dies non ceſſerat. 1.9.56

Quilibet in re ſua eſt liber moderator, & arbiter, etiam quod ea abutatur, de quo n. 29.22. capit. 1.19.21.

Quilibet poteſt ſe ſubmittere probationi imperfectæ, & ſic valet probatio parte non citata. 2.4.27.

Quilibet præſumitur eſſe illius ciuitatis ſeu loci in quo inuenitur, niſi alienigenam eſſe probetur. 2.4.51.

Quilibet præſumitur habere affectionem ad conſanguineos. 2.6.23.

Quintum ſi non ſufficiat pro funeris impenſa, an liceat vltra progredi. 1.25.24.

Quod fauore alicuius eſt introductũ, non debet eius damnum aſſumi. 1. 10.54.

Quod neutri litigatori onerosum ſit faciendum non eſt. 1.10.55.

Quod debet fieri de nouo reuocãdum non eſt. 1.10.71.

Quod eſt variabile non præſumitur. 1.10.93.

Quod

Quod vni prodeſt, & alteri non nocet, permittitur.1.18.18.
Quod veriſimilius eſt, attenditur, non obſtante quacumque confeſſione in contrarium facta.2.4.54.
Quod impedit libertatem aliquo modo in pacto generaliter non admittitur.2.8.63.
Quoties res eſt in obſcuro fauor dandus eſt probationibus.2.4.35.

R.

Ratio ſi ſit eadem in pluribus caſibus illa decidit omnes caſus non per extenſionem, ſed proprie.1.5.6.
Ratio generalis, ita comprehendit diuerſas ſpecies caſuum emergẽtium, ſicut genus ſuas ſpecies.1.5.7.
Ratio maioriæ præcipue procedit inter fratres, cum maior dicatur dominus fratrum.1.7.8.
Ratio legis plus poteſt, quam diſpoſitio, etiamſi ſit præſumpta, & coniectu- rata.1.20.45.& 46.
Ratio quæ ſola poteſt aſſignari in lege habetur pro expreſſa.1.20.47.
Ratio vera quare per pauciores teſtes excludatur inquiſitus à Collegiis, & aliis congregationibus requirentibus qualitatem ea eſt, quod hi affirmant, alij negant, & oſtendit auctor.2.4.78.
Ratio quare ſi teſtator verbis affirmatiuis vtatur, admittitur non ſacerdos ad Compellaniam: ſecus ſi negatiui.2.7.23.
Rationis identitas facit, quod diſpoſitio de ſeruis intelligatur de filiis.1.5.5.
Recuſans onus, quod teſtator reliquit, à commodo repellitur.2.8.15.
Redditio rationis pertinet ad fratrem maiorem.1.7.14.
Redditus relinquunt fideles ad celebrandas miſſas pro defunctis, & ad alia pia opera facienda.1.1.2.
Redditum legatum importat, quod percipitur ex fundo 1.2.24.
Redditus cum ſint relicti cauſa anniuerſarij, & gratia executionis eius non eſt in poteſtate debitoris ante diem ſoluere.1.9.51.
Redditus non percipiens, & exiſtens in dignitate nõ obligatur de ſuis.1.15.5.
Redditibus anniuerſarij in totum ceſſantibus in totum ceſſat onus anniuerſarij, vt diminutis in parte ceſſ.t pro parte.1.15.8.
Redditus magnos ſi præſtat res relicta pro anniuerſario non correſpondentes oneri anniuerſarij, ſed ampliores, non minuetur onus ob ſterilitatem aliquorum annorũ.1.15 15.
Reges Hiſpaniæ relinquunt memorias miſſarum in templis ab eis fundatis.1.1.41.
Reges Aegyptij fertur fabricaſſe pyramides pro ſepulchris ſuorum cadauerum hallucinãtes carnis reſurrectionem.1.1.54.
Regula legis, boues.§ hoc ſermone.ff. de verborum ſignificatione, procedit in omni materia.1.3.6.
Regula quæ habet ſumendam interpretationem

tationem in fauorem hæredis non procedit contra defunctum.1.4.38.
Regula, quod ſumenda eſt interpretatio in fauorem hæredis, non procedit in anniuerſario. 1.3.42.
Regula legis, boues. §. hoc ſermone, an habeat locum ſi anniuerſarium cõſtituatur per contractum. 1.3.43.
Regulares poſſunt compelli ab Epiſcopo accedere ad proceſſionem Sacramẽti etiam per excommunicationem. 1.24.14.
Regulares ſi abſint à ciuitate, ſeu loco vbi ſit proceſſio vltra dimidiam miliare non teneutur accedere ad proceſſionem.1.24.15.
Regulares, & confraternitates in proceſſione debent conſuetum locum ſeruare. quia in honorariis attenditur conſuetudo.1.24.18.
Regula de publicandis habet locum in beneficiis amobilibus.2.6.12.
Regula Cancellariæ de expeditione literarum non procedit reſpectu Ordinariorum, licet oporteat, expedire literas ad probationem tituli.2.11 48.
Rei ſuæ quilibet eſt moderator, & arbiter, etiamſi abutatur ea, de quo num.23.infra.21.capite.1.2.21.
Rei emphiteoticæ, qua non poteſt tranſire in Eccleſiam, eſt danda Eccleſiæ æſtimatio.1.19.17.
Rei ſatis demonſtratæ aliquid declarationis addere fruſtra eſt. 2.4.89.
Relatiuũ, quod ſui natura reſtringit. 1.12.5.
Relictum in pios vſus in remiſſionem peccatorum cenſetur relictum.1.1.3.
Relictum cauſa alimentorum pauperiſue diuiti cenſetur ad pias cauſas.1.2.19.
Relictum pro anniuerſario cum ſit relictum ad pias cauſas habet bonorum obligationem, quod procedit quacunque dictione fuerit relictũ, nam inducitur ſpeciali fauore piæ cauſæ.1.2.20. & 21.
Relictum in die Sancti Franciſci, ſemel debetur.1.3.4.
Relictũ in die natalis teſtatoris, vel in die alicuius ſãcti differũt. 1.3.25.
Relictum reſpectu certa neceſſitatis debetur tempore neceſſitatis.1.9.15.
Relictum incerta perſona, quæ poſſit certificari ex futuro euentu valet. 1.10.65.
Relictum pro anniuerſario, vel in pias cauſas, ſiue incertitudo verſetur in rebus, ſiue in perſonis, non vitiatur, licet per incertitudinẽ omnes actus vitientur, & num.48.& 95. 1.10.73.
Relictum Eccleſiæ pro ſepultura, & orationibus, ſeu anniuerſario non cenſetur reuocatum, licet delinquẽs decedat excommunicatus. 1.11.32.
Relictum pro anniuerſario clericis debetur, ſolum pro numero exiſtentiũ tempore contractus, ſeu teſtamẽti, non tamen augmentati.1.16.7.
Relictum clerico cõſanguineo, vel valde amico non cenſetur relictum Eccleſiæ.1.18 3.

Digitized by Google

Relictum ciuibus cenſetur ciuitati relictum. 1. 18. 4.
Relictum pro maritandis puellis, habet annexam conditionẽ matrimonij. licet plures cõtrarium tenuerint, ſed auctor diſtinguit. 1. 21. 14.
Relictum pro maritanda certa, & expreſſa puella poteſt peti ante nuptias, & quare? 1. 21. 15.
Relictum ad nuptias certæ puellæ poteſt expendi in præparatoriis nuptiarũ, & in omnibus neceſſariis pro contrahendo matrimonio cum coniuncto. 1. 21. 21.
Relictum pro orphanis maritandis, an poſſit dari expoſitis, & vulgo cõceptis? 1. 21. 66.
Relictum pro relaxandis carceratis, ſeu alendis, eſt opus pium, nã carcerati dicũtur pſona miſerabiles 1. 22. 25.
Relictum ſeruo duorum, quorũ alter in eo vſum fructũ habet, alter proprietatem, is capiet cuius cõtemplatione fuit ſeruo relictũ, idem de donatione facta coniugibus. 1. 3. 42.
Religiones, & domini temporales, ſi cõcurrant ad petenda bona moſtrenc a quis præferatur? 1. 22. 22.
Relinquens bona agnationi per verba tractũ ſucceſſiuũ denotãtia cenſetur conſtituere maioratum. 1. 4. 41.
Relinquens bona pro anniuerſario adimplendo per clericum nominandum à patrono relicto, poteſt diſponere, quod Epiſcopus ſe non intromittat ad conferendum. 2. 1. 10.
Relinquens bona Eccleſiæ poteſt apponere cõditiones quas voluerit, & qualiter intelligatur, 2. 1. 11. & 21.
Rẽ emphiteoticã põt dominus directus relinquere pro anniuerſario. 18. 18.
Remediis oportunis ad actum qui non vtitur, eſt in culpa. 1. 11. 42.
Remediis opportunis qui non vtitur ad actum ſibi imputet. 1. 20. 54.
Remiſſio non fit, licet particulare dãnum contingat in re emphiteotica, quia canon non proportionatur ad quantitatem fructuum. 1. 15. 17.
Renunciatio Capellaniæ nõ obeſt, quin renuncians eam petere poſſit ex nouo titulo. 2. 4. 88.
Repugnantia vbi non datur in officio, & exercitio, poteſt quis vicem duorum ſuſtinere. 1. 7. 26.
Res inſerta ſtipulationi non ſẽper facit eã realem, quemadmodum, nec inſerta perſona facit eam perſonalem. 1. 2. 7.
Res ex qua concedens mandat alimẽta præſtari, eſt obligata pro alimentis. 1. 2. 18.
Res affectæ onere anniuerſarij debent ſeruari indiuiſibiles propter anniuerſarij naturam. 1. 4. 4.
Res cum debet eſſe penes vnum, is debet eſſe maior, de quo 1. numero. 7. capite. 1. 4. 9.
Res præſumitur libera, & allodialis non maioratus. 1. 4. 17.
Res anniuerſarij non preciſe debent ſeruari indiuidua. 1. 4. 29.
Res ſua natura indiuidua ſi in conditione adiiciatur, efficitur indiuidua.

Digitized by Google

dua.1.4.33.
Res indiuiſibilis qualiter tribuatur filiis.1.17.6.
Res emphiteotica non poteſt alienari in potentiorem, & potentiores dicuntur magis priuilegiati.1.19.1.& 2.
Res emphiteotica ſi relinquatur anniuerſario cũ prohibitione alinationis non vitiatur relictum, ſed venditur, & pretium datur anniuerſario.1.19.14.
Res emphiteotica data anniuerſario, ſi vendatur, an ex pretio ſit ſoluendum laudemium.1.20.16.
Res emphiteotica non poteſt pignorari Eccleſiæ cum traditione, ſed bene ſine ea.1.20.39.
Res inter alios acta, licet aliis non noceat, tamen aliquale praiudicium generatur.2.4.20.
Res indicata pro veritate habetur.323.75.
Res de facili reuertitur ad ſuam naturam.1.11.111.
Reſcriptum quod Breue appellatur non expeditur Bullis plumbatis, ſed Annulo Piſcatoris.1.14. 46.
Reſidere continuo dicitur qui aliquibus diebus ſi diuerterit, moraliter intelligendo.2.8.25.
Reſidendi conditio non ſolum expreſſe, ſed etiam tacite cenſetur appoſita, & quomodo 2.8.43.
Reſpõſio incerta nihil operatur. 1.10.30.
Reſtitutio in integrum nõ competit in cauſa bonorũ quæ teſtator reliquit pro Eccleſia ædificanda.1.20.59.
Retrahere poteſt conſanguineus rem pignoratam pro tanto quantum valet.1.20 32.
Reuocandum non eſt quod debet fieri de nouo 1.10.71.
Reus ſicut iuuatur exceptionibus, ita actor replicationibus, & eis non debet fraudari.2.10.51.
Rogatus reſtituere agnatis quibus voler, poteſt vni reſtituere 1.5.66.
Romanus Pontifex conferendo beneficia amobilia nõ cenſetur velle mutare eorum naturam.2. 6.4.
Rota deciſiones faciunt communem ſecundum aliquos. 1.10.44.

S.

Sacerdos dicitur à ſacrificando, & ſignificat eum qui ſacrificat & conſecrat.2.1.1.& pag 341.13.
Sacerdos celebrãs in Altari priuilegiato (vulgo de anima) an teneatur Miſſam defunctorum dicere, vt anima pro qua celebrat iuuetur indulgentia, vel ſit idem ſi celebret de feria ſeu de ſancto.2.8.34.
Sacra Scriptura expenditur ad hoc, quod ſtante clauſula ſola facti veritate inſpecta, debeant admitti probationes, & defenſiones.1.10.59.
Sacra pagina inſtruimur captiuos redimere.1.22.4.
Sacra pagina inſtruimur liberare carceratos.1.22.4.
Sacramentum corporis Chriſti, quare ſeparatur ab Altari maiore, pridie Veneris ſancti, & ponatur in

loco ad id deſtinato, qui vulgariter dicitur monumentum. 1.24.7.
Sacramentum corporis Chriſti eſt Sanctorum omnium gloria, & corona. 1.24.8.
Sacra Congregationis Cardinalium declaratio ponitur ſuper eo, an relictum Anniuerſarium Miſſarum Capellania iudicetur. 2.1.33.
Sacrilegus iudicatur qui diſputat de factis Romanorum Pontificum, & Regum. 2.4.3.
Samuel, & Moyſes mortui orarunt pro populo. 1.1.10.
Sanſon licet mortem ſibi conſciuerit nō fuit deſperatus, imo id fecit ſine aliqua Dei offenſa, quia fecit nutu diuino 1.11.20.
Sancta Eccleſia Toletana facit Anniuerſarium feſtum victoriæ Naualis quam dominus Ioannes Auſtriæ prope Lepantum obtinuit contra Turcas. 1.9.31.
Sancta Cruciata præfertur omnibus, prætendentibus, ius ad bona moſtrenca. 1.22.24.
Sanctum eſt orare pro defunctis; cum Animæ detentæ in Purgatorio, fidelium ſuffragiis iuuentur. 1.1.1.
Sanctus Ioannes Baptiſta quare dicatur pluſquam Propheta. 1.24.6.
Sanguinis iura, licet Princeps tollere non poſſit, tamen concedere poteſt ignobili legibus ciuilibus, quod gaudeat prærogatiuis nobiliū. 2.4.102.
Sapientes, & qui ingenio pollent, ſunt veluti dominatores aliorum. 2.3.8.
Satiſdare non tenetur habens fundum pignoratum pro tanto quantum valet, vt poſſeſſor immobilium rerum 1.20.30.
Satiſdatione requiſita à lege in cuius defectum prouidet de remedio, illo eſt vtendum, nec deueniendum ad iuratoriam cautionem. 1.14.28.
Senatores dicuntur pars corporis Principis. 1.10.40.
Senatores non habent poteſtatem derogandi legibus, nec condendi eas. 1.10.41.
Senatores debent iudicare ſecundum leges. 1.10.45.
Senatores ſupremi integerrimi, & peritiſſimi ſunt. & ſpecialiter laudatur D. Ferdinādus Carillo. 1.10.56.
Senatores ſupremi in diffiniendis negotiis non poſſunt omittere, requiſita iure gentium; & ſic nec iudicare omiſſis probationibus, & defenſionibus ſuper incertis. 1.10.58.
Senatus repræſentat perſonam Principis. 1.10.39.
Senior præfertur in beneficiis. 1.7.4.
Seniores præferuntur in teſtimonij fide, & dignitatibus. 1.7.5.
Seniores prius debent loqui. 1.7.6.
Senis verba plus valent, quam enſis iuuenis. 1.7.7.
Sententia certa non eſt danda in re dubia, & incerta. 1.10.9.
Sententia Romani Pontificis ſeu Regis declarans aliquem puri ſanguinis cum cauſa cognitione, non ſolum præiudicat litigantibus; ſed & aliis

Digitized by Google

& aliis.2.4.21.

Sententia lata in iudicio ſummario, nunquam præſtat exceptionem rei iudicatæ 2.4.91.

Sententia ordinarii, qua iubetur collationem Capellaniæ fieri alteri ex litigatoribus, an exequatur, non obſtante appellatione 2.11 1.& 2.

Sententia lata ſuper beneficio curato, vel alia portione parochiali exequitur, nõ obſtante appellatione.2.11.7.

Sententia collationis ne exequatur altero appellante, conueniens eſt, & quare? 2.11.9.

Sententiæ Senatus Rotæ non habent vim legis.2.11.42.

Sententiæ Senatus reuerenter ſeruandæ ſunt.2.11.43.

Sepeliendi munus Angeli & ſancti Dei dignantur exequi.1.25 30.

Sepeliendi cauſa quendam virum nobilem, deſcenderunt de cœlo ſancti Stephanus, & Auguſtinus ad parochialem Eccleſiam Sancti Thomæ ciuitatis Toletanæ.1.25.31.

Sepeliendo corpori quod impenditur non eſt præſidium ſalutis, ſed humanitatis officium: ſurrecturus ita eſt is cuius oſſa ſunt exſiccata, & in puluerem reducta, ſicut cuius cadauer eſt in amplo ſepulchro conſeruatum 1.1.57.

Sepelire mortuos monemur locis ſacræ Scripturæ.1.25.28.

Sepeliri adauer publice intereſt.1 25.6.

Sepelire mortuos, nõ minus expedit reipublicæ, quã viuos conſeruare.1.24.13.

Sepeliri non poſſunt exulati eo in loco à quo fuerunt facti exules.1.25.37.

Sepulchra honorabilia appetere cõgruũ eſt exẽplo Chriſti Redẽptoris 1.1.52.

Sepulchrũ Dauid ſumptuoſũ fuit, & in eo magnæ diuitiæ recõditæ. 1.1.55.

Sepultura deuota quodammodo affert teſtimonium fidei, cum videantur deponere corpora, vt ſpectent reſurrectionem, quam credunt.1.1.54.

Sepultura naturaliter debetur homini maxime in loco à ſe deſtinato.1.25.4.& 10.

Sepultura non poteſt vendi, licet aliqui contrarium certo modo teneant, tamen eleemoſyna pro ea datur à fidelibus de conſuetudine.1.25 17.

Sepultura vtuntur animalia aliqua, nam formicæ ſepeliunt mortuas, & Delphini 1.25.26.

Sermo ſimpliciter prolatus intelligitur de prima vice, quod procedit etiam in materia fauorabili.1.3.1.& 2.

Seruus fugitiuus, numquam dicitur moſtrencus, quia à domino poſſidetur.1.22.14.

Signata auis, fit capientis, non obſtante ſigno, ſi euolauerit, ita vt videatur nõ habere animũ reuertẽdi. 1.7.40. & 42.

Signatura ſola gratiæ, non poteſt quis apprehendere poſſeſſionem beneficii, nec facere fructus ſuos limitat, ſi Papa dixerit, quod ſola ſignatura ſufficiat.2.10.78.79.

Signi pileatorum commoditas diuiditur per æſtimationem inter fratres,

vſu remanente penes maiorem, qui alios poteſt prohibere, vti eo.1.7.35.
Signi ratione poteſt peti res in iudicio. 1.7.39.
Significatio vocabuli mutatur ex adiũctis, & adiuncta faciũt, & vocabulũ plura, vel pauciora cõprehẽdat. 1.5.14.
Signũ niſi diuidatur per aſtimationẽ, fratres minores fraudantur legitima. 1.7.29.
Signum, & marcha arguit dominium 1.7.37.
Similitudo rationis ſufficit, quod verſetur in eo de quo agitur, licet in alijs non ſit conuenientia. 1.5.4.
Similium idem eſt iudicium 1.5.1.
Simplex alienationis prohibitio nõ impedit alienationẽ & cenſetur facta in fauorẽ prohibiti tantũ. 1 6. & 2.
Sola nominis ſimilitudo, ſiue nominatio nõ ſufficit ad cõfirmãdã cuiuſcũq; originẽ, licet aliquid operetur. 2.4.46
Solitum dicitur, quod bis fit, contra numer. ſequenti. 1.12.43.
Solitum dicitur vna vice factum, ex quo in ſolitum dicitur, quod nunquã factum fuit. 1.12.44.
Soluere ante diẽ cõtinet periculũ. 9 4.54
Soluere ante diem nemo velle præſumitur. 1.9.55.
Solutio in annuis legatis eſt facienda initio anni. 1.9.6.
Solutio facienda eſt in omnibus piis initio anni. 1 9.11. & 13.
Solutio in cauſa pia regulariter faciẽda eſt tempore neceſſitatis. 1.9. 14.
Solutio faciẽda eſt tẽpore quo celebratur anniuerſarium. 1.9.49.53.
Solutio annua vtilis eſt Eccleſiæ propter recognitionẽ ex ea inſurgẽtẽ. 1.9.58.
Solutio biennalis ſufficit, vt agẽs defendatur in poſſeſſione percipiendi annuã præſtationem etiam ſine titulo. Quod limita in poſſeſſorio rei profanæ, & tẽporalis: ſecus erit in beneficialibus, in quib. poſſeſſio iuſtificatur ex titulo. 1.12.37. & 38.
Solutio Canonis ſi nõ fiat non ſolũ priuatur emphiteota, ſed & is qui ab eo cauſam habet. 1 19.11.
Solutio laudemii non fit in alienatione neceſſaria, quia emptor nõ habet neceſſe inueſtiri à domino. 2 2.9.
Solutionem ſibi factam negans, non tenetur probare. 2.4 85.
Soror dicitur quaſi ſeorſim naſcatur, & ſeparatur à domo, & in aliã familiam transfertur. 1.5.89.
Soror admittitur in ſucceſſione. 7 7.61.
Sortis iudicio non grauatur quis, niſi à fortuna, & ſic à iudicio ſortis non appellatur. 1.7.61.
Sortis iudicium inter fundatores vrbis Romæ refertur. 1.7.62.
Subrogati natura eſt retinere qualitates eiꝰ in cuiꝰ locũ ſubrogatur. 2.10.28
Subrogatum ſapit naturã illius in cuiꝰ locum ſubrogatur. 1. 20.13.
Subſidium ſoluitur ex beneficiis, & Capellaniis amobilib. ex motu proprio Clementis VIII. 2.6.15.
Subſtitutio facta à teſtatore de duobus antiquiorib. de domo cũ onere anniuerſarii, inducit perpetuũ vinculũ fidei com-

dei cõmiſſi in familia teſtatoris.1.4.13

Subſtitutio facta de poſthumis non habet locum caſu quo vnus poſthumus naſcatur 1.10.83.

Suffragia viuorũ non iuuãt defunctos quãtũ ad mutationẽ ſtatꝰ felicitatis, & miſeriæ:bene tamen iuuant quoad aliquid,quod cõſequitur ſtatũ 1.1.15.

Superflua verba non dicuntur, quæ tollunt dubitationem.1.5.35.

Superfluum non dicitur per quod clariꝰ exprimitur.1.5.34.

Superior poteſt præfigere terminũ Epiſcopo,vt cõfirmet præſẽtatũ à patrono, & eo lapſo,ipſe ſuperior prouidere.2.10.17.

Sciẽtia defectus in beneficiato eſt magis deteſtandus,quã homicidiũ.2.30.9.

Scribæ confraternitatis creditur in reb. pertinẽtib.ad cõfraternitatẽ.2.4.93.

Scripta in teſtamento,ita vt intelligi nõ poßint.pro nõ ſcriptis habẽtur.1.10.2.

Scriptis in lapidibus antiquis Eccleſiæ creditur.1.25.32.

Scriptura ſine teſtibus valet fauore piæ cauſæ.1.23.23.

Scriptura producta tranſacto termino probationis, cum iuramento quod antea non venerat in notitiam,pars volẽs redarguere admittitur denuo ad probandum.2.10.49.

Scripturæ ſacræ loca referuntur pro eligendis ſapientioribus.2.3.4.

Scripturæ ſacræ loca expẽdũtur in confirmationem conditionis,qualitatis ſanguinis,& ſtatutorum.2.4.4.

Scripturæ ſacræ loca expenduntur pro facienda informatione qualitatis patris & aui.2.4.5.

Scripturæ præualent in probationibus rerum antiquarum,licet enunciatiue loquantur.2.4.57.

Specialitas non eſt inducenda vbi à lege non exprimitur,& expenditur text. in c.ex parte,el.2.de officio delegati.1.10.61.

Spes aliena non debet decipi facto alicuius.1.19.11.

Spiritualia debent eſſe firmiora.2.9.9.

Splendor genituræ ſtat penes fratrem maiorem.1.7.10.

Sportulæ ſunt ſalaria, & alimenta De urionum.1.2.17.

Spuria poteſt petere à patre etiam clerico, quod eam docet, & de fructibus beneficii.1.21.80.

Spurii nati ex nobilib.parẽtib.ſi legitimati fuerint,admittũtur in ſtatutis requirẽtib.nobilitatẽ ſãguinis.2.4.110.

Stantibus duobus teſtamentis ſi non appareat de poſteritate vtrumq; vitiatur,itidem,& duo codicilli.1.10.26.

Statuta recipiũt interpretationem declaratiuam à iure communi.1.7.34.

Statuta quæ aliquid diſponunt in tempore ſunt ad vnguẽ ſeruãda.1.9.42.

Statuta requirẽtia puritatem ſanguinis ſunt iuri communi cõtraria, & ſic reſtringenda.2.4.40.

Statuta tantum diſponunt quantum loquuntur.2.4.41.

Statutum pileatorum Toletanæ ciuitatis declaratur,dum diſponit ſignum deferendum maiori.1.7.26.

Statu

Statutum ſemper eſt ſumendum in eo ſenſu, vt minus ius commune lædatur. 1.7.32.

Statutum debet large, vel ſtricte intelligi, ſecundum quod minus derogetur iuri communi, & iuri tertii, etiamſi oporteat verba impropriari 1.7.33.

Statutum quando requirit qualitatẽ intelligitur de naturali, non facta. 2.4.107.

Stilli cidium perpetuum dicitur, licet non ſemper cadat. 2.8.28.

Subiugatio poteſt conſtitui ſuper cenſu debito ex contractu. 2.29.21.

Subſidium ſoluitur ex Capellaniis amobilibus. 2.7.16.

T

Templa adificare eſt ſignum prædeſtinationis. 1.1.50.

Tempus quando adiicitur gratia creditoris, & multiplicandæ obligationis cauſa & ſunt facienda plures præſtationes, ſolutio facienda eſt initio anni, ſecundum Bart. & alberi ũ, ſed eorũ opinio reiicitur. 1.9.7.&8.

Tempus medium, licet ſit poſitum gratia debitoris, tamen quando ſolutionis tempore poteſt eſſe alter domino, debitor non poteſt prauenire diem in ſoluendo. 1.9.50.

Tempus non eſt modus tollendæ, nec inducendæ obligationis. 1.12.1.

Tempus, ſicut non eſt modus inducendæ obligationis, ita nec validandæ, & expenditur. L. *ſi certis annis.* C. *de pact* 1.12.3.

Tempus à iure patronis conceſſum ad præſentandum an currat à tempore vacationis, vel eius notitiæ? 2.9.35.

Tempus an currat patrono durante lite ſuper iure patronatus 2.9.37.

Tempus à iure conceſſum hæredibus ad deliberandum, reſtringitur inſtantibus creditoribus, & non acceptantibus hæredibus datur curator bonis. 2.9.48.

Tempus à iure non reperitur præfixum intra quod Epiſcopus teneatur confirmare præſentatum à Patrono. 2.10.16.

Terminus vbi aſſignatur, poſtquam aliquid factum fuerit, eo facto, & nõ ante currit tempus 1.9.37.

Termino edicti tranſacto ante inſtitutionem, tamen poteſt præſentare Patronus, etiam dato edicto ad inſtantiam aliquorum intereſſe putantium. 1.9.50.

Terminum Epiſcopo, poteſt præfigere ſuperior vt confirmet præſentatum à Patrono & eo elapſo prouidere poterit ipſe ſuperior. 2.10.17.

Tertius poſſeſſor rei affectæ onere anniuerſarii ſi non poſſet conueniri, niſi excuſſione facta, pia cauſa damnũ ſentiret dilatione ſolutionis. 2.8.3.

Tertius poſſeſſor rei affectæ onere anniuerſarii poteſt directe conueniri iure communi abſque aliquo fauore. 2.8.24.

Tertius poſſeſſor rei affectæ onere anniuerſarii poteſt conueniri pro redditibus temporis quo ipſe poſſedit, & propra-

pro præteritis.2.8.25.
Tertius poſſeſſor rei affecta onere anniuerſarii poteſt ſe excuſare à ſolutione relinquendo rem. 2. 8.26 & 28.
Teſtamentariis diſcordantibus vox cõſanguinei teſtatoris præfertur. 2.3.27.
Teſtamentis expreſſa mutari non poſſunt.1. 14.22.
Teſtator relinquens certam pitancam in die S. Franciſci intelligitur ſemper reliquiſſe. 1.3.4.
Teſtator magis præſumitur diligere animam ſuã, quam hæredem,vxorẽ, & cætera omnia 1.7.40.
Teſtator ſi diſponat,quod aliquid erogetur in die mortis ſuæ vel obſequiarum, vel in fine anni (vulgo cabo de anno) ſemel tantũ fieri debet.1.3.48.
Teſtator relinquẽs pauperibus indeterminate nõ cenſetur cogitaſſe de certis,nec intereſt iſtis,vel illis conferatur.1.10.75.
Teſtator ſi dicat amico. animam meam dimitto in manibus tuis, nec voluerit aliter diſponere, cenſetur relinquere bona ſua piis cauſis per fidei commiſſum.1.10.104.
Teſtator ſi leget,quod ſibi debetur,& poſtea exigat,extinguitur legatum.1.11.2.
Teſtator quod iubet,non ſufficit facere, niſi fiat vti iubet.1.14.5.
Teſtator quod voluit attendendum eſt, non quod voluiſſe melius eſſet.1.14.5.
Teſtatoris voluntas iuri contraria, vel inepta non ſeruatur. 1.14.6.
Teſtatoris voluntas,vt non fruſtretur à lege,nihil illicitum continere debet. 1.14.7.
Teſtator ſi iubeat anniuerſarii Miſſas celebrari hora vndecima,poterit Epiſcopus iubere, quod tempore veris, ſeu æſtatis celebretur anteriori hora.1.14.26.
Teſtatoris voluntas eſt lex, ſiue ſapiat ſpiritualitatem,ſiue non.1.14.33.
Teſtatoris affectio maior eſt erga perſonas ſibi notas quã ignotas.1.21.27.
Teſtatores,& contrahentes cenſentur ſe conformare cum diſpoſitione iuris communis etiam impropriãdo verba.1.21.53.
Teſtator nihil facit in ſui præiudicium. 2.1.27.
Teſtator ſi vocauit deſcendentes ſuæ lineæ ſolum veniunt deſcendentes ab ipſo.2.2.9.
Teſtator ſi dixerit,quod inſtituatur capellanus,vel ſacerdos quid ſit. 2.5.9.
Teſtator ſi vtatur verbis negatiuis dicens, non præſentetur niſi ſacerdos, non poteſt præſentari qui non ſit actu ſacerdos.2.5.2.
Teſtator poteſt diſponere quod ſi executor intra terminum iuris non exequatur alius faciat.2.9.26.
Teſtator cũ prouidet de remedio in cauſa negligentiæ illo eſt vtendum? 2.9.28.
Teſtatorem poſſe prorogare terminum iuris ad exequendum, communiter recipitur.2.9.29.

nnn Teſtes

Teſtes deponentes, inquiſitum eſſe puri ſanguinis ſi ſint plures, & pauci contrarium, an pauciores repellantur. 2.4.60.

Teſtem probare plene contra producētem an ſit verum, diſcutitur, & reſoluitur negatiue, & numeris ſequentibus. 2.4.63.

Teſtes publicatos quando pars producit quorum dicta ſibi ſunt nota, probant cōtra producentē. 2.4.64.

Teſtes vt examinentur, ſi pars producit licet approbet perſonas teſtium nō cēſetur approbare dicta. 2.4.65.

Teſtes deponentes, inquiſitum deſcendere ex Iudæis, ſeu Mauris, modo ſufficientem rationem reddant ſiniſtram ſuſpicionem inferunt inquiſito, & ſic non eſt integra opinionis. 2.4.72.

Teſtes deponentes cōtra inquiſitū affirmāt vidiſſe, vel audiſſe, & ſic nō remouent ſenſum ab actu. 2.4.82.

Teſtes deponentes de negatiua quæ cadit in ſenſum corporeum probant, ſi negatiua ſit coarctata ad certum locum, & tempus. 24.83.

Teſtis ſi dicat ſe non dixiſſe quod notarius, ſeu tabellio ſcripſit, neutri creditur quo ad pœnam infligendam. 1.10.22.

Teſti ſe ſubſcribenti nō creditur ſi neget dictum à ſe ſubſcriptum, limita, vt ibi. 1.10.23.

Teſti ſignanti ſi nō fuit lectum dictum non poteſt opponi de ſubſcriptione ſi dicat non dixiſſe quod tabellio ſcripſit, 1.10.24.

Teſtis dictum reiicitur licet is contra quem dixerit, dederit cauſam inimicitiæ, dummodo non ſit data opera. 1.11.25.

Teſtium perſonas quos Commiſſarius examinat inquiſitus non cenſetur approbare, & ſic poteſt contra eos opponere. 2.4.66.

Teſtibus duobus affirmantibus plus creditur quam mille negantibus. 2.4.79.

Teſtis qui deponit de negatiua quæ nō cadit in ſenſum corporeum, nihil dicit cum remoueat ſenſum ab actu. 2.4.81.

Teſtis dicens aſſiduè quid factum, non eſt falſus, licet probetur aliquibus diebus factum non fuiſſe. 2.8.26.

Teſtis dictum dicentis, Titium reſediſſe in Eccleſia non vitiatur, ſi aliquo interuallo non reſederit. 2.8.29.

Teſtimonium ſancti Doctoris munitum autoritate veteris, vel noui teſtamenti, vel aliquo Canone præfertur cuicunq; conſtitutioni. 1.7.58.

Teſtimoniū de auditu ſufficit in probatione generis, cum longinquitate temporum non pateat. 2.4.11.

Titulus de collatione bonorum tendit ad inducendam pacem inter fratres. 17.53.

Titulus non requiritur ad cauſandas ſeruitutes continuas propter earum frequentiam, ratione boni publici. 1.12.13.

Titulis

Tituli allegatio nõ requiritur in ſeruitutibus continuis, licet aliqui contrarium tenuerint.1.2.14.

Titulus non præſumitur cõtra Eccleſiã, vt nec contra minorem.1.2.34.

Titulus tertius lib.5.recop.de las mugeres caſadas, & titulus nonus de las ganancias,intelliguntur de velatis. 1.21.51.

Titulus ſuæ poſſeſsionis debet extendere Clericus beneficiatus.2.0.85.

Toletani Archiepiſcopi aſſueuere conſtruere templa,& collegia,vbi & ſepeliuntur, & ſuffragiis iuuantur. 1.1.45

Toletana ſancta Eccleſia annuatim præſtat candelas,in die Purificationis & feſto Corporis Chriſti. 1. 12. 27.

Contrariæ opiniones circa præſtationẽ harum candelarum referuntur.1. 12.28.

Toletana Eccleſia ita adimplet anniuerſaria illa pro quibus dipondium, ſeu marapetinum datur cuilibet præbendato etiam Canonico, ac ſi magna quantitas diſtribueretur. 1. 15.13.

Toletani Archiepiſcopi conſilium habet pro ſtylo exequi ſententias latas ſuper capellaniis ſpretis appellationibus.2.11.13.

Toletani Archiepiſcopatus conſiliarii laudantur,& DD.Gabriel Suarez, à Toleto, & doctor Didacus Tello Maldonado.2.11.14.

Toletana ciuitas laudatur quæ honorata eſt Deiparæ Virginis Mariæ, & duorum Stephani, & Auguſtini deſcenſione.1.25.34.

Tonſuratus dicitur habere clericalem ordinem,& ſic poteſt beneficium obtinere modo ſit in ætate legitima: 2.5.2.

Tributum cum ſoluatur in ſignum ſubiectionis, corpus inanimatum cũ non ſit capax ſubiectionis non tenetur ſoluere.2.7.1.

Tributum quod ſoluatur pro perferendo cadauere de vno loco ad aliũ pro ſepultura,nulla lege eſt diſpoſitum, & ſic nõ eſt nouis inuentionibus inducendum 1.25.44.

Tutor,vel alius adminiſtrator qui humanitate ductus non exigit à debitore toleratur,nec ei imputatur in redditione rationis.1.21.32.

V

Valor rei anniuerſarii eſt diuidendus ſi Epiſc.iuſſerit eſſe penes vnum.1.4.30.

Variabile non præſumitur.1.10.93.

Variationem eſſe factam accumulatiue in dubio præſumendum eſt.1.9.19.

Variatio non permittitur, quãdo præſentatio fuit facta cum iuramento, modo præſentatio ſit perfecta,& acceptata.1.9.23 & 24.

Vaſa ſacra olim diſtrahi licebat in ſepulturam defunctorum,& pro animabus Purgatorii.1.25.39.

Vaſallus, & emphiteota non poſſunt legare pro anima res feudi, vel emphi-

teoticarias.1.19.8.
Vbi amat non vbi animat dicitur quis eſſe 1.8.24.
Vēditio neceſſaria qua dicatur.1. 20.2.
Venditione facta ex cauſa neceſſaria ceſſat ius prælationis, & retractus quod alius domin9 habebat.1.20.7.
Venditione neceſſaria ſeruantur omnia iura directi dominii.1.20.15.
Vendita re relicta pro anniuerſario an debeatur gabella.1.20.48.
Venditis rebus relictis pro anima vectigal non debetur.1.20.51.
Verba non debent eſſe ſine effectu operandi.1.3.27.
Verba contractus ſi ſunt apta ad comprehendendam infinitatem, toleratur infinitas.1.3.46.
Verba ſatis dicuntur operari quando tollunt dubitationem.1.5.35.
Verba legis ſunt intelligenda in proprio & naturali ſenſu.1.9.23.
Verba illa (ſabida la verdad) intelligi debent cum cauſa cognitione.1.10.47.
Verba illa (ſimplemente y de plano, ſin eſtrepitu, y figura de juyzio ſabida la verdad) non tollunt legitimam exceptionē, nec ſolemnitatem ſubſtātialem, ſine qua proceſſus eſt nullus.1.10.49.
Verba generalia pacti, ſeu indiffinita referuntur ad ius de præſenti competens, non ad ius quod in futurum poteſt competere quantūcumque ex cauſa de præſenti.1.16.1.
Verba debent intelligi de actu valido.1.21.43.
Verba ſunt intelligenda ſecundum cōmunem vſum loquendi.1.21.50.
Verba non debent ſumi captioſe in dānum proferentis 2.1.26.
Verba teſtatoris ſunt ſubtiliter conſideranda.2.1.28.
Verba teſtatoris ſunt interpretanda iuxta opinionem fruentium intellectu.2.1.30.
Verba ſunt intelligenda in eo ſenſu in quo magis principaliter verborum conceptio operatur.2.1.43.
Verba impropriantur, ne diſpoſitio reddatur inutilis.2.2.21.
Verba & geſta interpretantur ex conſuetudine cuiuſq;.2.4.118.
Verba non dicunt actum, ſed aptitudinem.2.5.17.
Verba multa ſunt quæ ſecundum communē vſum loquendi nō ad actū, ſed ad aptitudinem referuntur.2.5.18.
Verba plus minuſue ſi addantur declarationi certæ quantitatis, non faciunt quod quantitas expreſſa reddatur incerta.2 8.5.
Verba quando diriguntur ad perſonā, cenſetur electa ipſa perſona. 2. 8. 44.
Verba legis quando diriguntur ad iudicem naſcitur officium iudicis. 2.8. 45.
Verba quibus vtitur in collatione facienda.2.10.86.
Verbū in dubio ſtat demonſtratiue, & hoc procedit in omni materia.1.2.5.
Veritas ſemper vna eſt, & geſtorū erroribus

ribus non immutatur.2.4.32.
Vero ſimilia in vltimis voluntatibus habentur pro expreſſis. 1.18.11.
Veſtes mortuorum (vulgo mortajas) quam habeant ſignificationem. 1.25.22.
*Vicarius Epiſcopi habens poteſtatem conferendi, poterit facere extra diœceſim.*2.10.67.
*Vicarius Epiſcopi habens poteſtatem conferendi extra diœceſim conferre non poterit, ſi contradictor apparuerit,& de ratione.*2.10.68.
*Viduata dicitur Eccleſia, quæ habet Epiſcopum, ſed inutilem.*1.21.35.
Viginti dies poſt renũtiationem quos viuere debet renuncians,computãtur ex hora facta renunciationis. 1.9.24.
*Vilitas arguitur ex nomine.*2.4.137.
*Vinculata præſumũtur bona ex modo ſuccedendi aliquibus annis.*1.4.37.
Virginum ſtatus, & continentium eſt perfectior ſtatu matrimonij. 1.2.12.
*Viri inſignes, & virtute præditi quotidie inueniuntur inter neophytos.*2.4.6.
*Virtus omnis detrimentum patitur ab vno vitio.*1.11.12.
*Viſitare montes pietatis Epiſcopus debet quotannis.*1.23.14.
*Viſitator debet inquirere, an Capellanus dicat miſſas, ſecundum obligationem.*1.8.32.
Viuere aliquem tenetur probare qui ſe fundat in vita, & mortem qui ſe fundat in morte. 1.22.19.
*Viuendum eſt in eo ſtatu, in quo & liceat mori.*1.1.59.
*Vltima voluntas non pertinet ad arbitrium alicuius.*1.21.28.
Vnitas eſt ad conſeruationem ſubiecti, dualitas ad deſtructionem. 1.3 8.
*Vniuerſitas dicitur nõ habere, Syndicum, ſi habet infirmum, ſeu inhabilem.*1.21.36.
*Vocabuli ſignificatio ſumitur per etymologiam, ſeu alluſionem vocabuli.*1.3.35.
*Vocabuli anniuerſarium etymologia ſuadet, vt reuerſo anno celebretur, & ſic perpetuo.*1.3.36.
*Vocabulo anniuerſarium credendum diſponentem, vſum fuiſſe, vt conueniente rei gerendæ.*1.3.37.
*Vocabuli proprietas non attenditur, quando conſtat de mente proferentis.*2.1.23.
*Vocabula hæc, linage,generacion,parentela,caſa,cepa,gente,progenie, conſanguinidad,proſapia, ſynonyma ſunt.*2.2.25.
*Vocabulum ſacerdos iunctum cum nomine Capellanus, hoc modo, inſtituatur ſacerdos, vel Capellanus ſacit, Capellaniam ſacerdotalem ſaltem aptitudine.*2.5.15.
*Vocatio antiquorum de domo eſt inductiua maioratus.*1.4.43.
*Vocatio intelligitur de linea contentiua in fauorabilibus.*2.2.18.

Digitized by Google

Vocatio ſua linea facta à carente filiis intelligitur de contentius.2.2.20.

Vocatis proximioribus agnatis, ſi vnus tãtum proximior ſit agnatus admittitur.1.5.67.

Vocatis deſcendentibus à fundatore Capellaniæ veniunt agnati, & cognati: ſecus ſi vocati fuerint conſanguinei de familia. 2.2.26.

Voluntas teſtatoris ſi contineat aliquid illicitum non reijcitur, ſed conuertit in aliam cauſam honeſtam, & quorum voluntate, & conſenſu.1.14.8.

Voluntas teſtatoris eſt lex, ſiue ſapiat ſpiritualitatem, ſiue non.1.14.33.

Voluntas vltima non pertinet ad arbitrium alicuius, niſi teſtantis.1.14.39.

Voluntas vltima refertur ad tempus teſtamenti.1.16.3.

Voluntas pia ſi nõ poteſt adimpleri in ſe ab ipſo declarata debet legatum in aliud piũ opus conuerti.1.21.32.

Voluntas coniecturata fundatoris ſumitur ex eius conditione.2.4.115.

Voluntas licet morte finiatur, non cenſetur remotus Capellanus nominatus morte patroni nominantis, & quare.2.7.18.

Voluntas, & animus teſtatoris qualis fuerit, ſumitur ex adiunctis.2.8.46.

Voluntas teſtatoris non debet eſſe impedimenti maxime in funeralibus.1.25.12.

Voluntatem teſtatoris in totum abſoluere circa præſtationem anniuerſarij, ſecundum aliquos minus damnum iudicatur, quam aliis vſibus eam applicare.1.14.4.

Voluntatem piam teſtatoris, licet nullus præter Romanum Pontificem poſſit alterare, tamen ſi executioni tradita non fuerit, Epiſcopus poterit commutare, ſecundum aliquos, ſed contra, num.20. 1.14.18.

Voluntatem piam nondum executioni traditam, Epiſcopum alterare non poſſe, verius eſt.1.14.20.

Voluntati teſtatoris poteſt ſatisfieri per æquipollens.1.14.38.

Vox ſi eſt incerta, vel lex aliqua non eſt, ſecundũ rã iudicandũ.1.10.31.

Vox præconis paucis innoteſcit. 2.10.35.

Vſura eſt obligare mutuum recipientem, vt ipſe remutuet.1.23.13.

Vſuræ veniunt in conſequentiam, & earum ſolutio præſupponit aliam principalem obligationem.1.12.7.

Vulgariter fertur, ad ſignum cognoſcuntur balla.1.7.38.

Vxor ſecundo nubens non tenetur reſeruare filiis prioris matrimonii quod ſibi datũ fuit, ꝓ pace mortis primi viri.1.13.4.

Vxor licet ſit ſubiecta viro lege diuina, poteſt eligere ſepulturã inuito viro: quia eſt tempus quo ceſſat ſubiectio.1.25.2.

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Digitized by Google